Recollecte Gaietani super octo libros physicorū cū annotationibus textuū.

¶ Gaietani de Thienis Vincentini philosophi preclarissimi recollecte super octo libros physicorum Aristotelis incipiūt feliciter.

SEpe animaduerti (insignes ac litteratissimi viri) ex veteri cōsuetudine diu obseruatum fuisse: vt is q scientiam aliquā legere instituisset eam in primis omni cura studio ac diligētia sūmis laudibus exornaret. Quod quidē cū satis honeste a me pretermitti possit omittere statui: presertim cum de philosophie laudibus vobis audientibus sepenumero copiose atq₃ ornate poratū fuerit: z nos hoc in loco vtilitati magis q̄₃ ornamēto anēdēdū esse censeamus. propterea ipsius philosophie laudationem relinquēs ad id me cōuertā qd ad libri physicoꝝ quem hoc anno duximus exponēdum maximū adiumentum pstare videtur. s. ad proemium Auer. in quo cōmentator. 8. nobis declarat.

Primū est intentio sciētie naturalis z sciētie traditē in hoc libro q pars eius existit. z dicit q intentio scientie naturalis est cognoscere causas rerum sensibiliu siue naturaliū z causas sensibiles accñnū eis. Nam cū scientia naturalis sit de rebus naturalibus: z scire est pprie p causas: sequit scientiaꝫ naturalē intendere cognoscere causas naturaliū rerū z accidentiū naturalium ipsarū. ¶ Intentio autē libri physicorū est cognoscere causas cōes oibus rebus nālibus z causas pimas sm q ei cōueniūt. s. materiā pmā z efficiēs pmū. Formā primaꝫ nō cōsiderat seu cognoscit: q̄ illud est metaphysice cum sit a materia abstracta: sed cōsiderat seu cognoscit formā vt est in materia naturali. z similiter non cōsiderat finem principalissimuꝫ eadem de causa: sed finem sensibilibus vnitum. ¶ Secundo cōmentator ostendit huius scientie vtilitatem dicens: Utilitatem huius sciētie esse partē vtilitatis scientie speculatiue. vnde vt declaratum est in sciētia morali: esse hominis pfectissimum est esse perfectum per scientias speculatiuas. in hoc enim consistit eius vltima felicitas z sempiterna vita. Et ex hoc infert cōmentator. q hoc nomē homo dicitur equiuoce. i. analogice z sm prius z posterius de homine perfecto per scientias speculatiuas: z de homine inepto ad eas: sicut equiuoce dicit de homine vero z viuo z de homine picto z mortuo seu lapideo. Plura alia hic subiungit que hic enarrare non expedit. ¶ Tertio declarat cōmentator ordinem quē habet liber hic ad alios libros naturales z dicit q hic liber est prius inter libros naturales: nam cum cōia pcedāt specialia: z in hoc libro determinet de rebus cōmunibus omnibus rebus naturalibus: in alijs aūt de rebus specialibus z proprijs vnicuiq₃ generi diuersorū rerum naturalium: conueniens est hunc librum alios libros naturales precedere. ¶ Cause vero ppter quas pars cōmunis est prior partibus pprijs a cōmētatore tres assignantur. Prima q̄ cōmune est notius ad nos q̄₃ particulare. Secunda q̄ si esset posterior: tunc idē in disciplina esset pluries repetitū: qd patet ex hoc: quia particularia includūt cōmunia et presupponunt. Tertia causa est: quia tue propositiones vsitate in hac scientia. s. libri physicorum essent prime z pprie. Prime quidē: quia cōmunes. z proprie: quia posteriores. hoc aūt est impossibile. ¶ Quarto ostendit cōmentator libri diuisionem dicens q diuidit in octo sermōes quia in octo partiales libros: z quilibet eorū diuiditur in tractatus z capitula z partes alias minores: vt in sequentibus apparebit. ¶ Quinto cōmentator declarat pportionē libri physicorū ad alios libros naturales dicens: q eius proportio ad alios est sicut proportio elemētorū rei ad rem: quoniam hic liber est de rebus que sunt sicut principia z radices vniuersales eorum de quibus particulariter est in alijs libris naturalibus consideratum: proportio tamē totius sciētie naturalis ad omnes scientias speculatiuas est sicut pportio partis ad totum vt constat. ¶ Sexto manifestat cōmētator vias huius doctrine z dicit q sunt tres modi demonstrationis q vsitantur in doctrinis. s. demonstratio signi: demonstratio cause: z demonstratio simpliciter. z per demonstrationē signi intelligit illā que est ab effectu ad causam. effectus enim significat suam causā: similitudinē eius quodāmodo gerendo. Per demōstrationē cause intelligit illam q̄ est a causa ad effectum suum: dūmodo non sit potissima. Per demōstrationē autē simpliciter intelligit demōstrationem potissimā: cuius mediū aggregat oīa genera causarū illius qd demōstrat: z saltē illā cuius pmisse sūt in illa scientia indemōstrabiles z forte intelligit aliter vt post apparebit. ¶ ManerIes autem huius doctrine sūt manerIes diuisionis: diffinitionis: empthimematis z inductionis: quibus vtimur in demōstrando vt dicit in posteriorib⁹. Aliter tamen vtimur empthimemate z inductione in scientia naturali q̄₃ in rhetorica: aut dialectica. nam in rhetorica: aut dialectica eis vtimur immediate pposito cōcludēdo z in eis sistendo. In scientia autē naturali nō immo empthimemate: aut inductione principia inuestigamus: in quibus non sistimus: sed eis inuentis cōclusiones intentas p ipsa demonstramus. ¶ Septimo ostendit cōmentator nomē istius libri dicens: q nominatur auditus naturalis: nam hic liber est sermo naturalis: z q̄ sermoni accidit q audiatur propter extraneitatem z delectationem que est in nouitate nominuꝫ: dictus est auditus naturalis. Et q̄uis hoc sit nomen totius scientie naturalis: huic tamen parti appropriatur tanq̄₃ principaliori: et que est radix totius artis: et appellatur pars nomine totius. ¶ Octauo z vltimo narrat commentator nomē auctoris dicens: q fuit Aris. Nicomaci filius grecorum sapientissimus qui multa opera condidit in logica z philosophia: z adeo ingeniose q nullus sequēs eum a mille quingentis annis citra in eius dictis inuenit errorē alicuius quantitatis: z talem virtutem reperiri in vno indiuiduo qualis inuēta fuit in Aristo. est miraculosum z extraneum valde. vñ homo talem dispositionē habens magis diuinus q̄₃ humanus dici meretur.

¶ Subiectū istius artis nō est nisi res sensibiles. Cōmen. i prolo. huius primi. Qō. j.

DUbitatur Utrum corpus mobile sit subiectū in sciētia naturali? Negatiue arguit pmo. Nullū ens per accñs est subiectū in aliqua scientia: sed corpus mobile est ens per accidens: igif. patet consequētia cū minori. maior arguitur: quia de subiecto sciētie potest haberi scientia: sed de ente p accidens non potest haberi scientia vt habet. 6. metha: ergo zc. ¶ Minor patet q̄ corpus mobile est aggregatum ex substantia z accidente ex his aute nō fit vnū nisi per accidens. ¶ Secundo arguitur: Nulla sciētia probat suum subiectum esse: s₃ sciētia naturalis pbat corpus mobile esse: ergo. maior patet primo posterioꝝ: quia de subiecto oportet primo cognoscere: quia est z quid est. minor patet. 6. physicoꝝ. vbi probatur omne mobile esse corpus: quia omne qd mouetur est partim in termino a quo: z partim in termino ad quē. sed sequitur: omne mobile est corpus: ergo corpus est mobile per conuersionem: z p pñs corpus mobile ē: quare zc. ¶ Tertio Natura est ita principiū corporis quiescibilis sicut corporis mobilis: vt patet ex eius diffinitione posita secundo physicorū. ergo nō magis est subiectum in scien

tia naturali corpus mobile: q̃ȝ corpus quiescibile: sed corpus quiescibile nõ ponitur in ea subiectum: ergo nec corpus mobile erit ponendũ. ¶ Quarto illud non est subiectum in sciẽtia naturali ad qđ nõ habent attributionẽ oĩa considerata in scientia naturali: sed nõ omnia cõsiderata in scientia naturali habent attributionẽ ad corpus mobile: ergo ꝛc. patet ɔ̃ña cum maiori. ꝛ minor probatur. qꝛ in sciẽtia naturali considerantur motores celorũ qui nõ sunt corpora mobilia: ꝛ ꝑ consequẽs ad corpus mobile nõ videtur attributionem habere.

In oppositum arguitur. illud est subiectuȝ in sciẽtia naturali: qđ est cõmunissimũ ꝛ principaliter in ea cõsideratũ cuius partes et passiones declarãtur: ꝛ ad qđ cetera in scientia naturali considerata habent attributionẽ: sed corpus mobile est huiusmodi: igitur. patet ɔ̃ña cũ maiori ex ꝓmo posteriorum. ꝛ minor declaratur discurrendo per oẽs libros philosophie naturalis. Unde in primo physicorũ inuestigatur materia ꝛ forma que sunt ptes ꝛ principia essentialia corporis mobilis. In secundo inuestigantur etiã cause extrinsece: in sequẽtibus libris tractatur de motu infinito: vacuo: loco: tempore: ꝛ reliquis huiusmodi: que sũt ipsius passiones: ꝛ silr in aliis libris apparebit. quare ꝛc.

Ad istam dubitationẽ reperti sũt varij modi dicẽdi. Nam quidam dixerũt ens mobile esse subiectũ hic: quia aut corpus mobile est hic subiectum aut ens mobile ex sufficienti diuisione: sed nõ corpus mobile: vt arguit secũda rõ supius inducta. quare ꝛc. ¶ Alij de quorũ numero fuit Albertus magnus tenuerũt q̄ corpus mobile est hic subiectũ: vt arguit rõ post oppositũ adducta. ¶ Pro quo nota q̄ triplex est corpus. s. metaphysicũ: mathematicum: ꝛ materiale: ꝛ primum abstrahit a secundo: ꝛ secundum a tertio. Corpus autẽ metaphysicum est ex eo q̄ vbiq̧ aptum est vt duo diametri se intersecãt ad angulos rectos. ꝛ tertia consimiliter ad alios duas. habet enim corpus tres diametros ſm numerũ dimẽsionum: quarum vna est longitudinis mensura: altera latitudinis: tertia vero profunditatis. Corpus vero dicitur mathematicum ab actuali trina dimensione triũ diametrorum: sic q̄ aptitudo ad intersecationem trium diametrorum prior est q̃ȝ actualis trina dimensio. Sȝ corpus dicitur naturale a forma perficiente materiam sensibilem in actu trine dimensionis. Ex quibus potest cõcludi q̄ corpus metaphysicum abstrahit a substãtia et a quantitate: ꝛ q̄ corpus mathematicum est quãtitas et q̄ corpus naturale est substantia sensibilis que trine subijcitur dimensioni. ¶ Sed cõtra hanc viam. quia famosa ẽ arguitur. Illud qđ est aggregatum ex subiecto ꝛ passiõe consideratis in aliqua scientia non est primũ subiectum illius. vt patet. sed corpus naturale ꝛ mobilitas sunt subiectum et passio de qbus consideratur in scientia naturali: ergo ꝛc. ¶ Huic respõdet Joannes de Janduno negando q̄ mobilitas sit passio corporis naturalis: sed est eius ratio ſm quã considerat de ipso naturalis. ¶ Contra. omne accidens fluens a principijs alicuius subiecti est passio illius: sed mobilitas est accidens fluens ex principijs corporis naturalis vt constat: ergo est passio eius. Sicut ergo risibilitas est aptitudo hominis ad ridendum risus vero operatio ad eandem sequẽs: sic mobilitas est aptitudo corporis naturalis seu substãtie sensibilis ad motum. motus vero est eius effectus ab ipsa ꝓueniens mediante mobilitate. ¶ Propter hec ꝛ plura alia solitus sum ponere tertiam viam dicendo q̄ substantia sensibilis est subiectum in scientia naturali: qđ sic arguebam. ¶ Mobilitas ẽ ꝓpria passio naturalis ꝛ cõmunissima: ergo habet aliquod subiectum adequatum qđ est primum ꝛ cõmunissimum in scientia naturali cõsideratum: sed tale non potest esse nisi substantia sensibilis. ergo probatur minor: quoniam tale non est corpus vel ens mobile cum ista sint aggregata ex illa passione ꝛ aliquo subiecto: sicut nec corpus nec ens risibile est subiectũ ꝓpriũ risibilitatis: sed homo precise: tale etiã non est corpus vel ens: quia non omne corpus vel ens est mobile: vt metaphysicũ vel mathematicũ relinquitur ergo q̄ substantia sensibilis sit passionis illius primũ subiectũ. quare ꝛc. Et hanc puto fuisse mentem Auer. in prologo libri physicorũ dum dicit q̄ subiectum istius artis nõ sunt nisi res sensibiles: sed subiectum dico ſm q̄ trãsmutatur de se. s. q̄ habet principiũ motus ꝛ quietis: constat enĩ q̄ res sensibiles que sunt de se transmutabiles: ꝛ que de se habent principium motus ꝛ quietis nõ sunt nisi subiecte sensibiles: quare ꝛc.

Si quis tamen Alber. defendere vellet ad rõnes in principio adductas sic posset respondere. ¶ Ad primã dicit̃ q̄ duplex est ens p accidẽs: qđdã est: cuius vnio nõ habet causas p se ꝛ indeterminatas: vt homo albus: ꝛ de tali loquit̃ Aristo. 6. metha. dicendo q̄ de ipso nõ potest haberi scientia. Aliud est ens p accidens cuius habet causas de se: ꝛ determinatas sicut corpus mobile: cum mobilitas insit mobili per principia intrinseca eius: ꝛ de tali ente potest haberi scientia. ¶ Ad secundaȝ negatur minor. conceditur tñ q̄ in. 6. physicoruȝ ꝓbatur q̄ omne mobile p se est corpus: sed hoc non est probare corpus mobile esse: licet ad illud sequat̃: quoniam corpꝰ mobile esse est p se notũ ꝛ manifestũ ad sensum: ideo dicit Aristo. parum infra. Nobis autẽ subijciãtur omnia aut quedam moueri. ¶ Sed q̄ omẽ mobile sit corpus ꝓpter angulos est dubitabile quos aliqui dicũt p se moueri licet sint incorporei: ideo probari potest. ¶ Ad tertiã dicit Alber. q̄ corpꝰ mobile magis dȝ poni subiectũ q̃ȝ corpꝰ quiescibile. Primo qꝛ corpus mobile est cõius: nõ omẽ corpꝰ quiescibile est corpus mobile ꝛ nõ econuerso. Secundo quia motus est habitus: quies vero priuatio: priuatio autẽ non cognoscit̃ nisi p habituȝ: vt dicitur. 9. metaphy. ideo corpus quiescibile cognoscitur p corpus mobile. cum ergo subiectum sit notius alijs in scia consideratis: sequit̃ corpus mobile magis esse hic subiectũ q̃ȝ corpus quiescibile. ¶ Ad qrtã negat̃ minor: ꝛ dicitur q̄ ad hoc vt oĩa in scientia naturali considerata habeãt attributionẽ ad corpus mobile nõ requirit̃ q̄ oĩa sint corpa mobilia: sed sufficit q̄ sint talia: aut principia vel partes vel passiões corporis mobilis: aut q̄ ad aliquid tale p se habitudinẽ habeant. Motores autẽ celorũ p se habent habitudineȝ ad motus quos efficiunt qui sunt corporis mobilis sicut passiones: ꝛ similiter centrum ꝛ poli mundi: quies vero p se habet habitudinẽ ad motum sicut priuatio ad habitum sibi oppositũ: ꝛ similiter est in alijs: quare hec omnia ad corpus mobile dicuntur attributionem habere. ¶ Ad argumenta vero alia pro vltima opinione facientia respondeat qui scit respondere.

¶ Tũc enim opinamur cognoscere vnũquodq̧ cũ cãs primas cognoscimꝰ et pricipia prima et vsq̧ ad elemẽta. Tex. cõ. pri. Q. ij.

Dubitatur Utrum ad habendã sciẽtiam de aliquo causato oporteat omẽs eius causas cognoscere? ¶ Negatiue arguitur primo de substantijs separatis quarum posteriores dependent a prima tanq̃ȝ a causa habent scientia vt patet. 12. metha. ꝛ tamen nõ habetur per omnes causas: igitur. patet consequentia cũ maiori ꝛ minor a cõmentatore cõmento colligitur primo dum dicit q̄ omnes artes considerant de oĩbus causis: sed quedam considerant de causa formali tantum. s. mathematice: ꝛ quedam de tribus causis. s. motore forma ꝛ fine: ꝛ est scientia diuina: ꝛ quedã de quattuor ꝛ est scientia naturalis. ¶ Secundo, res mathematice habent causas ꝛ tamẽ de eis nõ habetur scientia nisi per causam formalem: igi

tur.patet consequentia cum minori ex auctoritate cōmē. statim allegata: z maior declarat: nā forme mathematice sunt in subiecto: ideo habent causam materialē: habēt etiā causam formalem per cōmen. habent etiā causā efficientem: cū circuli quadratura linee ac superficies producantur de nouo. z siſr habēt causā finalē cum oīa ordinent in primū simplr tanq̄ in finē. ℂ Tertio de re diffinita p diffinitione habetur sciētia cū diffinitio sit pncipiū demōstrationis aut conclusio: aut tota demonstratio positione differens: sed p diffinitionē nō cognoscitur res per oēs suas causas: ex quo nō omnes cause ponuntur in diffinitione: sed intrinsece tantū pertinētes ad quidditatem rei zc. ℂ Quarto. p demōstrationē ppter quid habet sciē a de aliquo effectu: cũius nō oēs eius cause cognoscātur: igitur. patet 9ña. z assumptū colligit ab Aristotele secundo posteriorum: vbi per quodlibet genus cause docet demonstrare.

In oppositū est Aristo. in pncipio huius phemij dicēs. Quoniā qdē contingit scire circa oēs sciētias zc. Et idē asserit cōmē. cōmēto pmo dum dicit. z innuit p hoc q dixit. s. Aristo. doctrina ordinata est incipere a cognitiōe causarū primarū rei cognoscende pfecte: deinde intendere ad cognitionē aliarum causarum proximarum de remotis fm ordinem: donec puentur ad causas ppinquas.

Pro questione premittendū est primo q de aliquo causato duplex haberi potest scientia. s. pfecta que ē p causā: z impfecta que est sine causa. colligitur hec distinctio ex cōmen. cōmento pmo dum dicit. Scientiarū enī alia est perfecta: z est illa q̄ est p causam: alia est impfecta: z est illa que est sine causa. ℂ Premittendū secūdo q tria sūt genera demōstrationū quibus in nobis acquirit scientia. s. demōstratio signi: demonstratio cause: z demōstratio simpliciter: vt in prologo posuit cōme. ℂ Per demonstrationē signi intelligit illam que ē ab effectu ad causā: que etiā dicitur demōstratio cause tm̄: q2 in ea p esse effectus solum esse cause demōstratur. Per demōstrationē cause intelligit demōstrationem cause tantū: z est illa que non declarat effectum esse sed solum ppter quā causam est effectus: vt si viderē lunā eclypsari causa ignorata: z postea mihi demonstrarem luna eclypsari p diametralem interpositionē terre inter solem z lunā: talis demōstratio dicēda est esse cause tm̄. Per demōstrationē vero simplr intelligit cōmen. demōstrationē cause z esse: z est illa que notificat effectū esse: z ppter quā causam est effectus: vt si mihi nesciēti triangulum habere tres angulos demōstraret illud ppter ipsum habere angulum extrinsecū equiualentē duobus intrinsecis oppositis talis diceret demōstratio simplr. Et q sit hec mēs cōmētatoris: vide ab eo secūdo physicorum cōmēto. 22. z. 8. physicorum cōmēto. 53. z expressius. 2. de celo cōmento. 35. vbi ponit hec verba. Etiam declaratum est in his logicis: q demōstrationes sunt: in quibus itur ex notiori ad latentius. Si igit notius fuerit posterius erūt demonstratiōes quia: z si notius fuerit prius z latent fuerit suum esse: z sua causa: erit demōstratio absoluta. i. simpliciter que dat causam et esse: z si latentius fuerit causa et nō suum esse erit demonstratio propter quid tantum. ℂ Premittendum tertio: q perfectum dicitur dupliciter vt Asserit Arist. quito methaphysice. s. simpliciter z in genere. Ex quo sequit q scientia dupl'r potest dici perfecta videlicet simplr z in genere: tunc de aliquo causato habetur scientia pfecta simplr quando cognoscitur demonstratiue a priori fm omnē rationē p se et cōuenientē: vt si cognoscerem hominē inquātum homo z inquantum animal z inquātum animatū corpus: z sic de alijs per demōstrationē datam per causam. z siſr fm omnes per se passiones ei fm istas rationes cōuenientes. Sed tunc de causato aliquo habetur scientia perfecta in genere quādo cognoscitur demonstratiue a priori fm rationē aliquā p se ei cōuenientē. z nō fm omnem: z quantū ad ea que per se illi cōueniunt fm illam determinatam rationem: vt si per demonstrationē datam per causam cognoscerem hominem: fm q homo solum z quantū ad per se accidētia hominis vt homo. ℂ Premittendum quarto q principiū causa z elementum diuersimode capi consueuerūt. Uno modo per principium intelligendo causas extrinsecas. s. efficiens z finē: per elementū causas intrinsecas. s. materiam z formam: z p causas indifferenter tam causas extrinsecas q̄ intrinsecas: z sic sumitur in questione. Alio modo principiū sumitur pro causa efficiente: causa p causa finali: z elementum pro materia z forma: z sic sumitur ab Aristo. in propositione prima fm expositionē cōmē. cōmento pmo dicentis. Et intendebat. s. Aristo. per principia in hoc loco causas agentes z mouentes. z per causas fines: z p elementū causas que sunt ptes rei. s. materiam z formā. Tertio sumitur pncipium causa z elementū ab Aristo. in pte sequenti. s. illa. Tunc enī arbitramur cognoscere. vbi cōmenta cōmēto primo dicit q Arist. non habendo sollicitudinē de nominib9 aliter capit illos terminos causa principiū z elementū q̄ fecerat prius. vnde hic p primas causas itelligit pmas causas existētes in re. s. materiā primā z vltimā formā que sūt simplices z nō cōposite. Et subiungit q que sunt preter materiā primam z vltimā formā cuiuslibet rerū nāliū sūt materie cōposite: z forme cōposite p pma pncipia itelligit pmas cās q̄ sūt extra rem scilicet primū agens z vltimū finē. Per elemēta vero intelligit causas ppinquas z essentiales in re existentes. s. materiā ppinquā z formā propinquam: z p h dedit intelligere proximum agens z proximum finem. Et pmo qcqd dicūt alij q cōmētator p primam materiā itelligit materiam simplicem cōissime sumptam que via cōpositionis est prima: z per vltimam formā intelligit formam simplicem cōmunissime sumptā que est vltima in resolutione. Per materiā vero cōpositam intelligit materiā contractam que aliqualiter compositur ex materia et forma sicut est materia secunda respectu elementorum et elementum respectu mixti: z caro siue os respectu animalis. Per formā autem cōpositam intelligit formam resolubilem in aliam ea priorē sicut est forma equi que resolubilis est in forma corporis animalis: z forma animalis que resolubilis est in formā animati: z sic de alijs. Unde vniuersaliter forma minus cōmunis est cōpositior q̄ forma magis cōmunis: ideo illius comparatione dicitur forma composita.

His premissis sit hec prima cōclusio. Ad habendam notitiā simplicit pfectam de aliquo causato siue complexā siue incōplexam requiritur cognitio omniū causarū suarū per se: probatur quia ad habendā notitiā pfectā simpliciter de ipso causato requirit omniū eorum cognitio a quibus per se dependet: sed causatum p se dependet ab oībus suis causis p se: igitur. patet cōsequētia cum minori: z maior arguitur: quia eadem sunt principia a quib9 causatum per se depēdet in esse vel fieri z in cognosci: vt patet secundo methaphysice. ℂ Forte ad hoc dicitur q ratio bene arguitur de notitia complexa z demonstratiua: sed de notitia incomplexa z diffinitiua non procedit: q2 ad illā sufficit cognitio solum causarum intrinsecarū. ℂ Sed contra hanc responsionem insequētū Bur. instatur probando notitiā diffinitiuam habitam solum per causas intrinsecas non esse notitiam incompletam perfectam simpliciter. Et arguitur sic. illa notitia incōplexa non est pfecta simpliciter qua datur alia icomplexa pfectior: sed notitia habita per causas intrinsecas solum datur alia incōplexa pfectior. s. illa que est tam p extrinsecas q̄ itrinsecas: igitur. pz 9ña cū maiori: z minor pbat. Primo q2 illa notitia icōplexa est pfectior que p pfectionē diffinitionem habet: sed illa

que habetur p diffinitionē aggregantē oīa genera causarum habetur p diffinitionē pfectiorē: q̄ illa que habetur p diffinitionē datam solum per causas intrinsecas: igitur. patet ɔña cum maiori: q: pfectior diffinitio perfectiorem notitiā gignit. ⁊ minor ē aduersarij concedit. ¶Secundo supponit: p̄mo q̄ intētio fiat p additionē partī gradualis forme ad partē gradualē vtraq; remanēte: secundo q̄ cognitio sit qualitas gradualis intensibilis ⁊ remissibilis. Deinde ponat q̄ sor. habeat de aliquo causato notitiam incōplexā p causas intrinsecas solum intensibilis vt duo: ⁊ debeat acqrere supra preexistentē notitiā cōplexam p causas extrinsecas intensibilis vt vnū. ⁊ tunc sequitur vigore suppositionū premissarum q̄ ex illis duabus notitijs resultabit notitia prima intensior: ⁊ ex consequenti pfectior: quia in qualibet eiusdē rōnis intensior ē perfectior saltē accidentaliter. ¶Et cōfirmat: q: q̄cūq; pfectionem habet prima notitia habet secūda. ⁊ cum hoc aliam superaddit. igitur. Item p quācunq; causam cognoscitur causatum in prima notitia cognoscit in secūda ⁊ vltra hꝫ p alias causas eius per se: ergo perfectius. quare ⁊c. ¶Secunda cōclusio. ad habendā scientiam perfectaꝫ in genere de aliquo causato nō oportet omnes p se eius causas cognoscere: patet q: de triangulo habetur in geometria scientia pfecta in genere. ⁊ tamē nō habet per omnes per se causas trianguli: cuꝫ triangulus habeat efficientē materiaꝫ et finē: de quibus nō cōsiderat geometria: se demonstrat passionē de subiecto p diffinitionē formalem. vnde vt dicit Albertus. q: scientie methaphysice abstrahūta materia. ⁊ nō cōsiderāt de ea: quia etiā abstrahūta motu q ab efficiente pducitur pp̄ter hoc nō considerāt efficientem neq; finem. Et hoc voluit cōmētator cōmento p̄mo dum dicit. Nam dispositio scientie certe inuenit in rebus habētibus causas quasdam per scientiā illarum causarū. s. consideratarum in illa scientia: sicut inuenitur in habentib⁹ oēs suas cās. s. consideratas in illa sciētia. Vult ergo cōmentator q̄ ita habeatur scientia pfecta in genere d' triāgulo in geometria p solā causā formalē: sicut habet in scientia naturali per quattuor genera causarū. ¶Ex quo sequitur q̄ scientia habita in geometria per vnum gen⁹ cause est perfectior habita in scientia naturali solum per tria genera causarum. ¶Attendendum tamen q̄ de aliq̄ potest haberi scientia pfecta. licet nō habeat per aliquaꝫ eius causam: ⁊ hoc vbi non habeat causam: vt est de scientia habita de deo: ⁊ hoc sensit cōmentator cōmento p̄mo dum dicit. q̄ artium speculatiuaruꝫ: aut suarum partium sunt quedam que considerant de rebus singularibus carentibus principijs: tunc dispositio scientie certe in istis non acquiritur per cognitionem causarum quoniam carer causis: ⁊ hec est dispositio scientie considerantis de p̄mis principijs cuiuslibet entia idest metaphysice. ¶Tertia conclusio. Ad habendā scientiā pfectam in genere de aliquo causato requiritur: ⁊ sufficit cognitio omniū suaꝫ causarum per se spectantium ad aliquod genus: ⁊ hec fit pro mente Arist. in littera: que probatur sic. Ita se habet scientia perfecta in genere ad omnes causas illius generis sicut scientia pfecta simpliciter ad omnes causas simplices: sed ad scientiā pfectam simpliciter requirit cognitio omniū causarū per se simplr: per primam conclusionē: ergo ad scientiā perfectā in genere requirit cognitio omnium causarum p se illius generis: ⁊ patet maior q: sicut simpliciter ad simpliciter: ita sm qd ad sm qd: q̄ autē illud sufficiat pꝫ. ¶Quarta ɔ̄. Ad nullā notitiā pfectā requirit cognitio cārū per accīs pꝫ: q: cāe per accīs possūt eē infinite: ⁊ infinitū vt sic est ignotū p̄mo physicorꝫ. ¶Et si contra hanc determinationē instaret: quia ex ea sequit q̄ in nulla arte vel doctrina de aliquo causato habeatur scientia perfecta simpliciter: quia nulla videtur doctrina que omnes per se causas considerat ipsius causati. licet enim scientia naturalis consideret quattuor genera causarum trianguli sm q̄ est effectus naturalis: triangulus tamen aliquam per se causam habet: de qua non naturalis: sed mathematicus se intromittit. ¶Dici posset hoc inconueniens non esse saltem de aliquo causato ⁊ sufficere alit⁹ posse sciētiā simplr pfectā haberi in plurib⁹ doctrinis.

Ad argumenta principalia. Ad primū conceditur q̄ in. 12. metaphy. habetur scientia pfecta de substantijs separatis ⁊ nō per causaꝫ materialē: q: substātie separate materiā nō habēt pp̄ter qd̄ metaphysica quantū ad illā partē solū de trib⁹ causis considerat vt voluit cōmen. Quantū autē ad aliaꝫ partem in qua de substantijs materialibus cōsiderat bene considerat de oībus generibus causarū. ¶Alij dicūt q̄ licet metaphysica consideret quattuor genera causarū non tamē demōstrat p materiā: ideo ad scientiam perfectam in ipsa habendā: non requiritur p cognitionē materie eam haberi. ¶Ad secundū patet q̄ in mathematicis per solam forme cognitionē habetur scientia perfecta ex quo de alijs nō considerat causis. ¶Ad tertiuꝫ dicitur q̄ per diffinitionē dataꝫ solum per intrinseca non habetur de re notitia pfecta simpliciter: sed soluꝫ in genere. ¶Ad quartum respondetur q̄ p demonstrationē datam p vnū genus cause tantū acquirit scientia pfecta in genere cause: sed non oportet q̄ quelibet talis sit perfecta in genere sciendi per aliquam scientiam totalem.

¶Innata aūt ē nobis via ex notioribus nobis et certiorib⁹ i certiora nature et notiora. Non enī eadem sunt nobis nota et simpliciter. Tex. cōmenti secūdi. Q. ō. iij

Dubitatur Utrum eadem sint nobis magis nota ⁊ nature? ¶Affirmatiue argui. Primo sic. in secundo pcessu nature in quo procedim⁹ a causa ad effectū nos procedim⁹ a magis nota nature vt patet etiam pcedimus a magis nota nobis: aliter causa nō notificaret nobis effectuꝫ. q: pp̄ter qd̄ vnūqdq; tale ⁊ illud magis est. p̄mo posterioꝝ: ergo ⁊c. Et istud videt voluisse cōmentator cōmen. 2. cum dicit: ⁊ si contingeret vt notum apud nos sit notū apud naturā: tunc demonstrationes date in hac scientia erunt demōstrationes cause ⁊ esse. ¶Secundo qualitates sensibiles sunt magis note nature q̄ species ab eis producte. ⁊ sūt etiā magis nobis note: vt constat: igitur ⁊c. ¶Tertio eadem sunt nobis equaliter nota ⁊ nature: ergo eadem possunt esse nobis magis nota ⁊ nature. ɔña videtur nota. ⁊ assumptuꝫ probat ponēdo q̄. a. b. c. d. sīt quattuor cause. g. q̄ effect⁹ sint sibi inuicē cause in eodē genere cause. tunc. a. causa est notior nature. g. effectu. ⁊ econtra. g. effectus est nobis notior q̄ a. cā. Sit ergo. a. causa nota nature. vt octo. ⁊. g. effectus minus et econtra. g. effectus sit nobis notus: vt octo ⁊ a. causa minus. Et vlteri⁹ ponat q̄ a. causa sit notior nature i duplo plus q̄ b. ⁊. b. in duplo plus q̄ c. ⁊c. Et ecōtra g. effectus sit nobis notior in duplo plus q̄ d. ⁊. d plus q̄ c. ⁊c. Tūc arguitur sic. a. est in duplo notior nature q̄ b. ⁊. b. q̄ c. ergo a. est in quadruplo notior nature q̄ c. sed a. est nota nature vt octo: ergo c. est nota nature vt duo. Similiter arguitur cōtra. g. effectus est in duplo nobis notior q̄ d. et. d. q̄ c. ergo g. effectus est in quadruplo nobis notior q̄ c. sꝫ. g. effectus est nobis notus: vt octo: ergo c. ē nobis notus vt duo: ⁊ etiā nature: vt supra argutū ē: q̄ ⁊c. ¶Quarto si nō essent eadeꝫ magis nota nobis ⁊ nature. hoc esset q: pcedendo ab vno effectu ad causam pcederem⁹ a magis noto nobis: ⁊ minus noto nature ad minus ɔ otuꝫ nobis ⁊ magis notū nature. ¶Sed arguitur q̄ ɔ ō: quia si i primo pcessu quo ab effectu ad causam pcedim⁹ effectus est nobis magis notus q̄ causa: cum postea in secundo pcessu nuo econuerso a causa pcedimus ad effectum causa

sit magis nota q̄ effectus: sequeret̃ ꝙ idē respectu eiusdē esset magis notū ꝛ minus notū: ꝛ ꝙ notitia effectus sine causa esset maior ꝛ ꝑfectior q̄ notitia eiusdē cum causa. ꝯ̃ñs falsum. ¶ Et ꝙ illud vltimū sequeret̃ argȗit̃: q̄ꝛ prima notitia effectus ꝑ quā causa demonstratur in primo ꝓcessu est maior q̄ notitia cause: q̄ꝛ propter q̄d vnūq̄dq̄ tale ꝛ illud magis ꝛc̃. Et notitia cause ꝑ quā effectus demōstratur in secūdo ꝓcessu est maior q̄ illa secūda effectus notitia ꝑ idē: ergo ꝓma notitia effectus ē maior: ꝛ ꝯ̃sequēter ꝑfectior q̄ secūda notitia eiusdem: sed ꝓma est sine causa. ꝛ secun da cum causa: ergo ꝛc̃.

In oppositum ē Arī. dū dīc. Nō. n. sūt eadē nobis nota. s. magis ꝛ simplr̃. i. nature. Et cōmentator cōmēto. 2. dicēs ꝙ via qua itur in hac sciā est de reb⁹ posterioribus in esse ad priora in esse. ꝛ res note apud nos nō sunt res note apud nām siue simpliciter. ¶ Vult ergo cōmētator ꝙ in primo ꝓcessu naturali quo acquirimus cognitionē causaruꝫ ꝓcedamus ab effectibus posteriorib⁹ in eē magis notis nobis: ꝛ min⁹ notis nature ad causas priores in esse minus notas nobis: ꝛ magis notas nature. Cuꝫ aūt effect⁹ absolute sint nobis magis noti suis causis: ꝛ eē cāe sint magis note nāe suis effectib⁹ sequit̃ ꝙ nō eadē sūt nobis nota magis ꝛ nature.

Primo premittendum ꝙ causarū q̄dam ꝓcedūt in esse suos effectus saltem ſm naturā: sicut materia forma ꝛ efficiēs: quedā vero sequūtur sicut finis quo. lꝫ precedāt in nature intētiōe: quoniā ꝑ prius natura intendit finē q̄ ordinata in ipsum: ꝛ loq̄mur de fine quo. q̄ꝛ finis gr̄a cuius est eternus queꝫ nihil in esse precedit vt deus. ¶ Secūdo est ꝓmittendū ꝙ causarū quedā sunt sensibiles: ꝛ quedā insensibiles: ꝛ similiter effectuū ab eis ꝓuenientiū. Et uerū inter ista siue fuerint sensibilia siue īsensibilia reperit̃ diuersitas ſm magis ꝛ min⁹. ¶ Ad ꝓpositū applicando ꝙ notitia nostra ortū habet a sensu. Illud q̄d est sensibile est absolute nobis magis notū q̄ illud q̄d est insensibile. Et inter sensibilia magis sensibile est nobis magis notū q̄ minus insensibile. Et ꝓportionaliter minus insensibile est nobis magis notū q̄ magis insensibile. Et dico absolute: q̄ꝛ certa determinata notitia stare et oppositū vt postea apparebit. ¶ Tertio est premittendū ꝙ quadruplr̃ aliquid dr̃ magis notuꝫ nature. Primo mō illud dicit̃ magis notū nature q̄d per prius intenditur a natura: ꝛ sic spēs dicit̃ magis notū nature q̄ genus vel indiuiduū. secūdo modo illud dr̃ magis notū nature q̄d ſm naturā suā est maioris entitatis ꝛ magis cognoscibile q̄ꝛ vnūquodq̄ sicut se hꝫ ad eē ita se hꝫ ad cognosci: ꝛ sic subē separate dicūtur magis note nature: scdo metaphy. tertio mō illud dicit̃ magis notū nature q̄d pōt cognosci sine alio. ꝛ nō ecōn. quarto mō illud dicit̃ magis notuꝫ nature a quo natura incipit operari: ꝛ de magis noto nature. hoc mō loq̄tur cōmētator cōmēto tertio dū dicit Cause aūt sunt notiores apud naturam: q̄ꝛ natura facit cōposita ex causis. vnī vr̃ ꝙ cause sint notiores apud illā: sicut est dispositio in rebus artificialibus cum artifice. s. q̄m̄ cause sunt notiores apud illū. Si ergo ageremꝰ res naturales tūc cause essent notiores apud nos: sed q̄ꝛ nos non habemus agere eas: ideo dispositio in eis apud nos est cōtraria dispositioni in rebus artificialibus.

Ex quibus dictis colligunt̃ q̄tuor ꝓpositiones. Pria ꝓpositio. Cāe naturales sūt magis note nature suis effectib⁹. pꝫ. q̄ꝛ pri⁹ occurrūt sue operationes cū ab illis icipiat operari ex eis ꝓducendo effectus. ¶ Scda ꝓpositio. cause rerū artificialiū sunt magis note artifici ip̄sis rebus artificialibus: patet simili ratiōe: ¶ Tertia ꝓpō. si nos faceremꝰ res naturales ex suis causis cause eēnt nobis notiores. pꝫ q̄ꝛ ita nos haberemꝰ respectū illarū: sicut se habet artifex respectu artificialium. ¶ Quarta ꝓpō est: q̄ꝛ nos non ꝓducimꝰ res naturales ex suis causis: ideo nos habemus ad eas dispositionē cōtrariā illi quā habet artifex ad artificialia. sic. s. ꝙ effect⁹ naturales sunt nobis notiores suis causis: ꝛ hic vltim⁹ modus est ad propositū Arī. hic. ¶ Et intēdit Arī. ꝛ Cōmētator hic ꝑ naturā agēs naturale cui cause dicūt̃ notiores effectib⁹: nō q̄ꝛ agēs naturale cognoscat: sꝫ q̄ꝛ cause pri⁹ occurrūt sue operationi ꝓpter q̄d si cognosceret: cognosceret illas prius: ꝛ magis cognosceret q̄ effect⁹. ¶ Quarto est ꝓmittēdū ꝙ duplex est processus demōstratiu⁹. s. ab effectu ad cām: ꝛ ecōtra a cā ad effectū. Prim⁹ est resolutiu⁹: q̄ꝛ in eo resoluim⁹ effectū in suas cās. Scdꝰ est cōpositiu⁹ q̄ꝛ in eo ꝓcedim⁹ i effectū causas cōponēdo. In metaphysica ꝛ naturali sciētia vtimur vtroq̄ ꝓcessu: sꝫ i mathematicis solū vtimur processu cōpositiuo. Cū illic semp procedat̃ a causa ad effectum vt sciunt in ea exercitati.

His premissis sit hec prima ꝯclusio. In mathematicis eadē sunt notiora quo ad nos ꝛ quo ad naturā. ꝓbat̃: q̄ꝛ illis in q̄b⁹ cause sunt notiores quo ad nos: eadē sunt notiora quo ad nos ꝛ quo ad naturā. igit̃. pꝫ ꝯ̃ña cū maiori: ꝛ minor cū ꝯclone colligit̃ ex cōmētatore cōmēto scdo dū dicit. Et ē econuerso in mathematicis. Illa eni q̄ sunt cognita in illis: et sunt cognita apud naturā sunt cognita simplr̃ ꝛ sunt cause priores in esse: ꝛ sūt cognite apud nos. ¶ Scda ꝯclo. in causis sensibilibus effect⁹ insensibiles habētibus quos in esse ꝓcedūt: eadē sunt nota magis nobis ꝛ nature. Ista cōclusio exēplariter ꝓbat̃. nā albedo sue spēi cōparata ē cā sensibilis ꝓcedēs ipsam speciē in esse que est eī⁹ effectus insensibilis ꝛ ipsa est magis nota nature q̄ spēs illa vt pꝫ ex dictis: ꝛ etiā est magis nota nobis ꝑ scdm ꝓmissuꝫ. quare ꝛc̃. ¶ Tertia ꝯclo. in effectib⁹ sensibilibus cārum finaliū q̄s i esse ꝓcedūt eisdē cōparatis effect⁹ quo ad nos sūt notiores ꝛ quo ad naturā. ꝓbat̃: q̄ꝛ dato ꝙ aliq̄s egrotās deambulet ꝓpter sanitatē recupādā certū est ꝙ deābulatio que eī effect⁹ sensibilis sanitatis in gn̄e cause finalis ē notior quo ad nos q̄ sanitas. etiā est notior quo ad naturaꝫ cū ab ea incipiat nature opatio. ideo ꝛc̃. ¶ Quarta ꝯclo pro mēte Arist. sit ista. in causis materialib⁹ formalibus ꝛ efficiētib⁹ sensibiles effect⁹ habētibus que sunt min⁹ nota quo ad naturā sūt quo ad nos notiora. Ista ꝯclusio pꝫ: q̄ꝛ in talib⁹ effect⁹ sunt quo ad naturā minus noti. cū ab illis nō icipiat nature opatio: sed magis ad eos terminet̃: et idē effect⁹ sunt quo ad nos notiores vt paꝫ. q̄re ꝛc̃. ¶ Et hāc ꝯclōnē sensit cōmē. cōmēto scdo. dū dicit. Et si ꝯtingeret vt nota apud nos nō sint nota apud naturā q̄ sunt nō priora in esse: sed posteriora tūc demōrationes date in ista sciā erūt signorū nō demonstrationes simpliciter.

Ad argumenta principalia. ¶ Ad pmū dr̃ ꝙ lꝫ in ꝓcessu ꝓpter q̄d cāe sint nobis magis note q̄ effect⁹: absolute tn̄ effectus si fuerint sensibiles sunt nobis magis noti. Uel pōt dici ꝙ licet q̄ꝛ est causaꝝ sit nobis noti⁹ q̄ ꝓpter q̄d effect⁹. tn̄ q̄ꝛ est effectus est nobis noti⁹ q̄ q̄ꝛ est causarum: q̄m̄ ꝑ q̄ꝛ est effect⁹ q̄ꝛ est causarū: inuestigamus in ꝓmo processu: anteq̄ per q̄ꝛ est causaꝝ ꝓpter q̄d effect⁹ in scdo ꝓcessu nobis demōstretur. ¶ Ad scdm patet responsio ꝑ scdam cōclusionem. ¶ Ad tertiū dr̃ ꝙ supponit falsuꝫ. s. ꝙ cā remotior ab effectu sit magis nota nature q̄ ipse effectus: ꝛ etiā q̄ cā effectui ꝓpinquior. imo ē ecōuerso: q̄m̄ lꝫ cā effectui ꝓxima q̄ꝛ ꝑ prius occurrit operatiōi nature sit magis nota nature q̄ ipse effectus. tn̄ q̄ꝛ effectus ꝛ cā ꝓxima ꝑ pri⁹ occurrūt operatiōi nature q̄ cā remota. iō sunt nature eadē notiora: sed de hoc magis dicet̃ in q̄ōne sequēti. ¶ Ad q̄rtum cōcedo primū illatū ad intellectū quarte ꝯclonis: sed cum postea ex illo infertur ꝙ idē respectu eiusdeꝫ esset magis notū ꝛ minus notū. nego absolute: ꝛ ſm easdeꝫ notitias: ſm tamē diuersas nō inconueniret. ¶ Et cum postea exhoc ifertur ꝙ notitia effectus sine causa eēt maior ꝛ ꝑfectior q̄ notitia effectus cū causa. hoc etiam negatur. Nec

est verū vt qdā putāt φ in primo pcessu notitia effectus sit pfectior notitia cause. Et φ postea per negationē itellectus acquirat de causa notitia pfectior φ̄ sit aliq̄ preexistennū p quā postea in .2. pcessu acquirat notitia effectus pfectior priori9 effect9 ꝛ cause notitijs. Sed impfectior notitia cause p negationē intellect9 acquisita imaginādo q̄n uor notitias: q̄rū pma sit effect9 pfectiōis: vt quattuor. grā exēpli: ꝛ scđa sit cause p eam in primo pcessu acquisita: que sit pfectiōis vt duor: ꝛ tertia sit eiusdē cause p negationē acquisita pfectiōis vt octo. ex q̄ in scđo pcessu acq̄rat alia effect9 notitia pfectiōis vt sex. Nam pma notitia cāe est demrātiua. prima aūt notitia effect9 nō est demonstratiua: ergo pma cāe notitia ē pfectior q̄ pria effect9 notitia. ¶Itē. 2a notitia cāe p negationē acq̄sita: aut est demōstratiua: aut nō. Si nō ē demrātiua. ergo ē ipfectior pma q̄ est demrātiua. Neq3 dici pōt φ sit demrātiua: q2 inter primū pcessum ꝛ scđm demrātiuū nulla cadit demrātio media. ¶Videt ergo dōm φ in illis duob9 pcessibus sunt solū tres notitie. Prima est notitia q2 est effectus nō habita p demrātionē. Scđa est notitia ppter qđ eiusdem per demrātionē vltimā acq̄sita. Sz tertia ē notitia cause q̄ est termin9 ad quē in primo pcessu: ꝛ termin9 a quo in scđo. Et semp notitia prior ē impfectior: sufficit autē φ sit euidētior. q2 ppter qđ vnūquodq3 tale ꝛc. Nec icōuenit agēs istrumētale minoris pfectionis cōcurrere ad pductionē effect9 maioris pfectiōis in vigore agēns pncipalis pfectiōis: sicut pncipia impfectius seu a q̄ cōclusiones ex eis demrāte: sunt tn̄ euidēti9 nota ꝛ cōcurrētia: vt istrumēta intellectus pfectioris ꝛ principaliter pducentis.

¶Unde ex vniuersalib9 i singularia opz procedere. Textu cōmē. iiij. Q̄ō iiij.

Dubitatur vtrum vniuersalia realia sint ponēda? ¶Arguit φ nō. Primo. si darent vlia realia. tūc sequeret φ daret corp9 de pdicamēto q̄ntitatis: qđ nō esset diuisibile. Pn̄s est falsū ꝛ icōueniēs. Et pbat pn̄a de corpore i cōmuni: tale enim si daret nō haberet extēsionē formaliter: q2 tūc nō cōmunicaretur cuilibet suo supposito fm totā essentiam eius: qđ nō cōtingit de aliquo tali. ¶Secundo. si dentur vniuersalia realia: tūc sequitur φ color in communi est pprīū ꝛ adequatū obiectū visus. Pn̄s est falsum. q2 ppriū obiectū visus est p se visibile: sed nullū vniuersale est p se visibile. ergo ꝛc. ¶Tertio. si detur vniuersale reale: sequitur φ idiuiduū est perfectius sua spē: pn̄s est falsū. q2 natura p prius intendit spēm q̄ idiuiduū tanq̄ eo pfectiorem. ꝛ pat3 pn̄a. q2 indiuiduū pfectionem speciei pitineret ppriam superadderet. ¶Quarto. si daretur vniuersale reale: sequeret φ tūc quilibet terminus specificus esset equiuocus. pn̄s non est pcessum: ꝛ pbatur pn̄a: q2 qlibet terminus significans plura eque primo differētia plus q̄ genere ē equiuocus; sed ita eēt de quolibet termino specifico: cū qlib3 talis eque primo significaret spēm ꝛ indiuiduū: quoꝝ vnū est icorruptibile ꝛ corruptibile reliquū: mō corruptibile ꝛ icorruptibile differūt plus q̄ genere. ¶Pro hac parte videt esse itētio Aris. 7. metaphy. dum dicit. Ex his itaq3 speculātibus palā est φ nihil existentium est substantia. ¶Item primo de aīa dū dicit. aīa vniuersale: aut nihil ē: aut posterius est. Et idem videt velle commētator in pluribus locis in metaphysica dicēs φ in indiuiduo non est substātia nisi materia ꝛ forma particularis ex q̄bus cōponit. Et primo de anima cōmēto. 8. dicēs φ Ari. non opinatur φ diffinitiones generū ꝛ specierum sint diffinitiones vniuersaliū rerū extra aīam existētium. Sed sunt diffinitiones rerū particulariū extra intellectū existētiū: sed intellectus est qui agit in eis vniuersalitatem.

In oppositum arguit: q2 nisi darent vniuersalia realia: tūc in predicamento ḡdditatiuis pcederet in infinitū pͣ Ari. pmo posterioꝝ. pbat pn̄a: q2 pdicatū ḡdditatiuū aliq̄bus cōpetēs essentialiter sumit ex eoꝝ pueniētia eēntiali. Si ergo nō dat vniuersale in re i quo singularia eēntialr cōueniāt. seq̄tur φ fm maiorē: aut minorē gradū conueniētie eēntialis ipoꝝ sumit aliud: ꝛ aliud pdicatū ḡdditatiuū. Ponat ergo φ a gradu cōueniētie essentialis vt. 8. quo sor. ꝛ plato conueniūt fm φ sunt hoies sumat hoc pdicatū ḡdditatiuū hō. Et a gradu pueniētie eēntialis vt duo sumat hoc pdicatū suba. Tūc arguit sic. a quolibet gradu conueniētie eēntialis quo sor. ꝛ plato pueniūt pōt accipi aliqđ predicatū ḡdditatiuū cū nō sit maior rō de vno q̄ de alio: Sz infiniti sunt gradus inequales itermedij iter gradū vt. 8. ꝛ gradū vt duo q̄b9 sor. ꝛ plato eēntialr pueniūt: ergo infinita pdicata ḡdditatiua nō coīcidētia sunt ab illis abstrahibilia: hoc aūt nō seq̄ret si ponant vlia realia a q̄b9 ipsa abstrahant: cū talia solū finita ponant. ¶Scđo si nō ponant vlia realia: tūc aliqua spēs spālissima nālr significaret res dīntes spē. pn̄s est inconueniēs: ꝛ pbat pn̄a: q2 m̄ signū nāle nō significat rē nisi ex cōueniētia quē hab3 cū ea: sed maior est cōueniētia iter sortē ꝛ suū idolū q̄ inter sortē ꝛ platonē sibi dissilē3: cū idolū sortis ex tali cōueniētia significet ipm: nō aūt plato: sed quecūq3 sunt magis similia iter se: sunt magis similia cū eodē tertio q̄ illa que sunt adinuicē minus similia: ergo sor. ꝛ suū idolū ex quo sunt magis similia q̄ sor. ꝛ plato maiorē cōueniētiā habebunt cum cōceptu communi sortis representatiuo: vt est ille cōceptus hō: q̄ sor. ꝛ plato. cū ergo ille pcept9 cōis repñsentet naturaliter sortē ꝛ platonē: a fortiori representabit sortem ꝛ suum idolum: que tamen differunt specie. ¶Tertio. spēs sunt sub numero finito per porphyrium: sed cōceptus in infinitū possunt multiplicari etiam non synonimi: ergo tales cōceptus non sunt species: res ergo ad extra erūt species. Et φ conceptus nō synonimi ipsorum entiū in infinitum multiplicari possint: pbat: q2 non maioris potētie est itellectus ad formādū pceptus fictitios de nō entib9 q̄ ad formādū pceptus veros de entibus sed in illis in infinitū pōt pcedere. ergo ꝛ in istis. ¶Quarto. qualitercunq3 hō est taliter aliquis istoꝝ est demrātis hoib9 particularib9: sed necessario hō ē. ergo necessario aliq̄s istoꝝ ē: tenet pn̄a. ꝛ pn̄s est falsum. ergo ꝛ aīs. nō p minori: ergo p maiori: q̄re sequit φ suū oppositū est verum: v3 φ aliqualr hō est qualiter nullus istorū est: sed q̄litercūq3 hō singularis est taliter: aliq̄s istoꝝ est. ergo aliq̄liter hō est: qualiter nō est homo singularis: qđ eē nō pōt nisi detur hō cōis seu vlis ꝛc. ¶Pro hac parte est auctoritas Porphyrij dicētis φ sicut statua cōponit ex ere ꝛ figura: sic hō cōis ex genere vt mā: ꝛ dīa vt forma. Ite3 dicit φ participatiōe spēi plures homines sunt vnus homo Item dicit. Dico autem pprietates hois q̄ est cōis. ¶Ad idē facit auctoritas Arist. pmo posterioꝝ dicētis. Scientiā esse solū de incorruptibilibus ꝛ ipossibilibus aliter se hr̄e. Itē iertio de aīa in illa pte. Quoniā aūt aliud est magnitudo ꝛ magnitudinis esse: vbi vult in nālibus ḡdditate3 distingui ab eo cui9 est ḡdditas. ¶Et idē videt velle cōmētator pmo physicoꝝ. cōmē. q̄nto vbi pōit triplicē cōpositiōe3. v3. indiuidui ex suis partib9 essentialibus: ꝛ generis ex suis spēbus: ꝛ spēi ex genere ꝛ dīa: q̄uis ponat spēm duplices hr̄e partes. s. fm imaginatiōem. ꝛ sunt ille q̄ dicte sunt vt post apparebit. ꝛ fm fidem vt sunt materia ꝛ forma specifice sumpte. ¶Itē. 5o metaphice dū dicit φ suba quam significat diffinitio non est nisi forma vlis.

Pro hac dubitatiōe est itelligēdū primo φ de vlibus varie inuēte sunt positiōes. Quida3 dixerunt nullo mō dari vlia realia vt φ non dat hō cōis ex parte rei hoibus singularib9 cōicatus: ita ꝛ de alijs: sed solū dant vlia que sunt termini cōes de pluribus vniuoce predicabiles: aut nāliter si fuerint mētales: aut ad placitum si fuerint vocales vel scripti illis subordinati. Alij

dixerũt dari vlia totaliter ex parte rei nullatenus ex ope intellectus depẽdẽtia. Et hi bipartiti fuerũt: nam qdaʒ eo posuerũt suis singularib⁹ nõ solũ cõicari: sed etiaʒ idẽtificari: de quoꝝ secta fuit Joãnes euclip h. ¶ Nõnulli vero tenuerũt vlia realia suis singularib⁹ cõicari: sed nõ idẽtificari: de quorum numero fuit Gualterus Burleus dicens ꝙ vlia q̃ insunt sorti nõ sunt idem ꝙ sortes: nec ꝑm essentiã cõponũt: sed sunt forme in eo existẽtes declarantes ipsius qdditatẽ. ¶ Alij vero voluerũt viã mediaʒ perambulare dicẽtes vlia quodãmõ realia esse ⁊ quodãmõ depẽdẽtia ab intellectu. ad quã opiõneʒ videnť declinare cõiẽ. Auer. Albertus: sanctus Tho. Egidius. ⁊ alij plures: q̃ꝝuis in mõ loquẽdi diuersificẽtur: ⁊ ꝑm hãc viam determinabiť presens q̃stio. ¶ Intelligẽdũ scḋo vt ex Alberto colligiť ꝙ triplex est vle. s. ante rem: in re: et post rẽ. Vle ante rẽ est vle in causando vt deus ⁊ intelligẽtie: ⁊ maxime vle est cã prima oĩa causata prehñs potẽnaliter in seipsa. Uniuersale in re est nature cõis ꝑm esse accepta in particulari vt hoĩs natura ꝑm ꝙ inuenitur in hoc hoĩe vel in illo. Uniuersale post rẽ est simplex reruʒ ↄcept⁹ aut simplex rei qdditas q̃ ẽ in itellectu ꝑ eẽ abstractionem. vt dũ intelligitur aliqd vt hõ vel vt aĩal: et sic de alijs. Ex quibus seqtur ꝙ vle in re est vle solũ mãliter et in potentia. Uniuersale post rem aut est conceptus simplex a re abstractus: aut est res ipsa ꝑ intellectum abstracta seu vliter appreheñsa: ⁊ dr tunc vle formaliter ⁊ in actu. Uñ res que est sortes vt hõ singularis ante abstractiõem dr potentia vle: post vero abstractiõem per eam factus est formaliter vle. ¶ Ex qbus vlteri⁹ ꝑʒ: qr cõmẽtator materiam ⁊ formã dicit partes speciei ꝑm fidẽ: ⁊ genus ⁊ differentiam ꝑm imaginationem: hoc. n. ideo dicit: qr materia ⁊ forma sunt partes reales totaliter extra animã existentes: sed genus ⁊ differẽtia: quia imaginationem ⁊ operationem intellectus q̃ꝛtum ad suum esse formale presupponunt partes ꝑm imaginationem nonnunantur.

His habitis ponunť cõclusiones. ¶ Prima ↄclusio. Danda sunt vniuersalia conceptualia seu que sunt termini cõmunes de pluribus vniuoce predicabiles: ꝓbatur: quia sicut diuersis doctrinis correspondent diuersa predicamẽta: ita ⁊ diuersa vniuersalia cum predicamẽta ex vniuersalibus cõstituãtur. Sed metaphysice: naturali sciẽtie ⁊ dialetice diuersa debent attribui predicamenta. s. metaphysice predicamẽta quidditatũ acceptaruʒ ꝑm se. Et naturali scie predicamẽta qdditatũ sumptaꝝ in particularib⁹ ⁊ materia naturali. Dialetice vero predicamẽta signoꝝ: ergo seqtur ꝙ vlia metaphysicalia erũt qddnates ꝑm se sumpte. Ulia realia erũt qddnates in particularibus ⁊ naturali materia accepte. Uniuersalia vero logicalia erũt termini cões de pluribus vniuoce ꝑdicabiles: quare ⁊c̃. ¶ Scḋa cõclusio. Ex parte rei ponẽda sunt vlia materialiter ⁊ in potẽtia. Pro hac cõclusione faciũt oẽs rõnes ⁊ auctoritates ꝓbantes dari vniuersalia realia. ¶ Tertia conclusio. Ulia q̃ꝛtum ad esse formaliter ⁊ in actu depẽdẽt ab ope intellectus. Pro ista ↄcõne faciũt multe auctoritates supius inducte.

Cõtra conclusionẽ primã cõiter arguiť sic ꝓbãdo ꝙ nõ dãtur vlia ↄceptualia. ¶ Primo quia tunc genus generalissimũ ꝑdicamẽti substãtie esset cõceptus in aĩa: sed qlibet talis est indiuiduũ de genere qualitatis: ergo genus generalissimũ ꝑdicamẽti hñs genus supra se: ergo genus generalissimũ ꝑdicamẽti substãtie erit de genere qualitatis ⁊ habebit genus supra se: qḋ erit valde absurdũ. ¶ Secũdo. qr tũc sequitur in predicatis quidditatiuis esse ꝓcessus in infinitũ: cõtra Arist. primo posterioꝝ ⁊ secũdo metaphy. probatur cõsequentia: quia habeamus duos tales cõceptus homo: in vnum ⁊ ego aliũ: ⁊ patet: quia ex quo conueniunt ab eis cõtingit abstrahere vnum cõceptuʒ eis cõmunẽ. abstrahas tu vnũ: ⁊ ego aliũ similẽ: ⁊ arguatur vt supra: quia ex quo isti duo alij cõcept⁹ cõueniũt: ergo in aliquo cõmuni cõceptu quem ab eis abstrahere cõtingit. Abstrahanť ergo tales duo modo priori simili ⁊ proceditur in infinitũ. ¶ Tertio. spẽs ⁊ indiuiduum sunt de eodem predicamẽto: sed sortes est de predicamẽto substantie: ergo species que predicať in quid de eo est in predicamẽto substantie: ⁊ per cõsequẽs non est cõceptus anime. ¶ Quarto. illud per qḋ cõuenienter respõdetur ad questionẽ querentẽ: qd est hoc de substãtia prima est substãtia: sed per genera ⁊ species cõueniẽter respondeť ad questionẽ querẽteʒ quid est hoc de substantia prima: ergo genera ⁊ spẽs sunt substãne ⁊ nõ cõceptus in aĩa: patet cõsequẽtia cũ minori ⁊ maioꝛ colligiť ab Aristotele in ꝑdicamẽtis. ¶ Quinto. si dareñť vlia que essent cõceptus in anima: tũc vniuersalia separarẽtur in esse a suis singularibus. cõtra Arist. ⁊ cõmentatorem. 7. metaphy. commento. 48. dicẽtem ꝙ mixtio intentionis vniuersalis cum particularibus ẽ fortior q̃ꝛ mixtio accidẽtium cum suis substantijs. quare ⁊c̃.

Ad ista respõdetur ¶ Ad primum ꝙ generalissimum predicamenti substantie dupliciter cõsiderari potest. Uno modo vt signum adequate omnes substantias significans sine connotatione: ⁊ sic est de genere substantie dialetice sumpto nullũ genus supra se habẽs. Alio mõ cõsiderari põt vt res talis: ⁊ sic est qualitas indiuidualis de ꝑma spẽ ꝑdicamẽti q̃litatis metaphice aut naturaliť accepti. ⁊ hoc mõ hʒ gen⁹ supra se nec incõueniẽs idẽ diuersimode sumptũ esse in diuersis ꝑdicamẽtis diuersimode acceptis. et ꝙ aliqd sit gen⁹ in aliquo ꝑdicamẽto terminoꝝ. ⁊ indiuiduũ in alio ꝑdicamẽto reali. ¶ Ad scḋm negať ꝙ sequať ꝓcedi i infinituʒ in ꝑdicatis qdditatiuis. Et dr ꝙ cum deuenitremus ad duos ↄceptus generalissimos inuicem sinonimos: ab illis nõ põt abstrahi ↄceptus cõioꝛ q de illis in qd prediceť: cũ illis correspõdeat ratio cõissima illius ꝑdicamẽti: veruntamẽ ab illis poterit abstrahi cõceptus cõioꝛ nõ ꝑdicabilis de eis in qd: vt cõceptus entis: sed cũ deuenerimus ad duos tales conceptus q̃ꝛtũcunqʒ ꝑm similes ⁊ cõueniãt: ab illis nunq̃ꝛ poterit ↄceptus communioꝛ abstrahi: qr ipsis correspondet ratio communissima qua aliquid est itelligibile. ¶ Ad tertiũ dr ꝙ soꝛ. ⁊ homo sunt in predicamento substantie reali: sed hi termini soꝛ. ⁊ homo sunt in predicamẽto substãtie quod est predicamẽtum signoꝝ: vt indiuiduũ ⁊ spẽs eius. ¶ Ad quartum respondetur ꝙ ad questionẽ querẽtem qd est hoc de substãtia ꝑma respõdetur ꝑ terminos genericos ⁊ specificos: q licet realiter sint acidẽtia: qr tñ substãtias significãt absqʒ aliqua cõnotatiõe: dicũtur genera aut spẽs in predicamẽto substãtie logicali: ideo ꝑ eos fit cõueniens respõsio ad interrogatiõeʒ factã ꝑ terminos substãtias primas importantes q sunt de eodẽ ꝑdicamẽto. ¶ Ad quintũ dr. ꝙ licet vniuersalia logicalia a suis singularibus in esse separenť nõ tñ vniuersalia realia. Et hoc voluit Arist. ⁊ cõmẽtatoꝛ in locis preallegatis contra platunẽ q posuit vniuersalia realia a suis singularibus ꝑm esse separata: de quibus alibi est perscrutandum.

Ad argumenta ꝑncipalia. ¶ Ad pmũ cõcedũt aliq ꝙ corp⁹ in cõmuni de genere qñtitatis est indiuisibile extẽsiue propter rationem adductam. Alij dicũt ꝙ est diuisibile ⁊ q̃ꝛtum formaliter: indeterminate tñ: sed corpus particulare est determinate q̃ntitatis. Et hoꝝ aliqui cõcedũt ꝙ corpus in cõmuni de genere q̃ntitatis est q̃ntũ: ⁊ tamẽ nec pedale nec bipedale: ⁊ ita de alijs. Nõnulli vero dicũt ꝙ est magnũ ⁊ paruũ pedale ⁊ bipedale: ⁊ sic vlterius. ¶ Ad secũdum cõcedi potest ꝙ color in cõmuni est ꝑmuʒ ⁊ adequatum obiectũ visus: lʒ nõ sit ꝑ se visibilis: sufficit aũt ꝙ oĩa sub eo ↄtenta sint hõ. ¶ Ad tertium negať ꝙ indiuiduum sit ꝑfecti⁹ sua spẽ. Et vlterius dr ꝙ lʒ indiuiduũ ↄtineat ꝑfectiones sue speciei: est tñ imperfectius: qr eam mõ imperfectiori cõtinet. s. ꝑ actie ⁊ humane per ↄdiciões indiuiduantes.

¶ Ad 4m negaẜ ꝯña: ⁊ negaẜ ꝙ terminus specificus si gnificet eq̄ primo spēm ⁊ indiuiduū. siṁr negaẜ ꝙ corru ptibile ⁊ incorruptibile differāt plus q̄ genere pdicamē tali: si vl̄r intelligaẜ: sed bene genere naturali. q̄re ⁊c̄.

¶ Sūt aūt primū nobis manifesta et certa cōfusa magis. Posteri⁹ autem fiūt ex his nota elementa et pricipia nobis diuidentibus hec. Textu cōmen. iij. Q. ō. v.

Dubitatur vlteri⁹: Utrū vl̄ia sint nob magis ⁊ pri⁹ nota q̄ singularia? Arguiẜ ꝙ nō. ¶ Primo. vl̄ia sūt magis nota nature q̄ singularia: ergo sūt min⁹ nota nobis. tenet ꝯsequētia: q̄ nō sūt eadē nota nobis ⁊ nature. ⁊ añs probaẜ: q̄ vl̄ia sūt cause singulariū ⁊ cause sunt magis note nature q̄ earū effect⁹. ¶ Scd̄o. illa q̄ sunt ppinquiora sensui sunt nobis magis nota ex quo nr̄a notitia ortū h̄z a sensu: s̄z singularia sunt sensui ppinqora vt ꝯstat: cū immediatius ipm̄ immutēt q̄ vl̄ia. ¶ Tertio cōposita sunt nobis magis nota q̄ simplicia cōponētia: vt vult hic Aristo. sed singularia seu minus vl̄ia componunẜ ex magis vl̄ib⁹ sicut spēs ex genere: ergo singularia seu minus vniuersalia sunt composita: ergo sunt nobis magis nota q̄ magis vl̄ia. ¶ Quarto. p eadē parte facit Aristo. auctoritas primo posteriorū dicēns. Dico aūt ad nos priora ⁊ notiora que pxima sunt sensui. simpl̄r autē priora ⁊ notiora que lōgius sunt. Sunt autē lōgiora vl̄ia maxime pxima singularia: ⁊ opponūtur adinuicem.

In oppositum est Ari. in illa pte. Uñ ex vl̄ibus i singularia oꝫ pcedere ⁊ sic Aristo. qui ⁊ primo posteriorū videẜ sibi cōtrarius.

In hac difficultate p̄ncipaliṫ inuēti sunt duo modi rñdēdi. Unus tenētiuz ꝙ itellect⁹ p̄us itelligit singulare q̄ vl̄e. Et aliustenentiū oppositū. Primo ergo tractabitur modus primus: ⁊ secūdo secūdus.

Pro primo mō p̄imu Bur. ꝙ duplex in itellectu nr̄o cātur cognitio. Una cōfusa ⁊ impfecta. Alia distincta ⁊ pfecta. ⁊ iuxta hoc duas ponit ꝯclones. ¶ Pria in cognitiōe cōfusa ⁊ ipfecta singulare prius ⁊ magis cognosciẜ ab intellectu nr̄o q̄ vl̄e: ⁊ min⁹ vl̄e q̄ magis vniuersale. Ista ꝯclo probaẜ supponendo primo ꝙ itellectus nr̄ intelligit singulare. Que supposi tio probaẜ primo: quia intellectus noster ponit differentiaꝫ inter vniuersale ⁊ singulare. Secūdo quia aliter nō posset formare tales ppositiones. Sortes est hō. Sortes est aīal. Tertio q̄ ars ⁊ prudētia que sunt habitus intellectuales sunt circa singularia. Illa igitur suppositiōe stante arguitur sic. Si intellectus noster nō intelligeret prius singulare q̄ vniuersale hoc esset: q̄ ad hoc ꝙ intelligat singulare oportet ipsuꝫ prius intelligere vniuersale consequēs falsum. igitur ⁊c̄. Qꝫ cōsequēs sit falsum probatur: quia si intellectus prius intelligeret vniuersale sequeretur ꝙ nunq̄ intelligeret singulare cōtra suppositionem premissam: ⁊ probatur cōsequētia. quoniam vniuersale est equaliter idifferens ad omnia singularia sua. ⁊ per cōsequēs non magis ducit in cognitionē vnius sui singularis q̄ alterius: aut ergo duceret in cognitionem omnium simul: quod est impossibile: aut nullius: ⁊ hoc ē ppositum. non ergo prius intelligit intellectus vniuersale q̄ singulare: sed ecōtra ꝯtingit: ⁊ simili modo argui posset de minus vniuersali ⁊ magis vniuersali. ¶ Forte ad hoc dicitur ꝙ vniuersale determinaẜ ab aliquo alio vt magis ducat in notitiam vnius q̄ alterius singularis. Sed cōtra. quia illud determinās oportet esse cognitum ab intellectu: aut ergo est vniuersale: aut singulare. non pōt dici ꝙ vniuersale cum sit indifferēs ad quodlibet singulare suum. Si autem est singulare quero vtrum fuerit prius cognitum q̄ suū vniuersale: aut non? Si sic: habetur propositum. Si nō quomodo ex notitia illius vniuersalis peruenit intellectus in notitiaꝫ illius singularis aut per determinans: aut non. ⁊ tūc aut pcedetur in infinitum: q̄d est inconueniens: aut oportebit deuenire ad aliquod singulare q̄d fuerit prius notum q̄ vniuersale. ¶ Secūdo ad cōclusionem arguiẜ sic per Arist. in primo metaphy. Uniuersalia sunt difficillima ad intelligenduꝫ q̄ sunt ad sensum remotissima: ergo per oppositū singularia sunt facillima ad intelligendū: quia sunt sensui propinquissima: quare ⁊c̄. ¶ Tertio. nihil est extra animam nisi singulare: sed itellect⁹ p̄mo itelligit rē extra aīaꝫ: igitur: p̄z ꝯña: minor colligiẜ ex tertio de aīa. vbi ostēdiẜ intellectū nō itelligere se: nec ea que sūt i eo: nisi secūdario ⁊ p reflexioneꝫ. maior colligiẜ ex Cōmentatore. 12. meta. dum dicit ꝙ vniuersalia apud Ari. sunt collecta ex particularib⁹ ab itellectu qui cōprehēdit īter ea siītudinē ⁊ facit ea intētionē vnā. ¶ Quarto. itellect⁹ nō itelligit vl̄e nisi abstrahēdo a singularibus vt habet videri tertio de anima. sed intellectus nō abstrahit nisi a noto: ergo per prius cognosciẜ ab intellectu singulare q̄ vniuersale. ¶ Secunda cōclusio. Intellectus noster cognitione perfecta ⁊ distincta prius cognoscit vniuersale q̄ singulare ⁊ similiter magis vniuersale q̄ minus vniuersale. Hec conclusio arguitur sic: quia ad cognitionē distinctam habendam ab intellectu de aliqua re requiritur cognitio eoruꝫ in que ipsa est resolubilis: ⁊ que claudūtur in ea: sed res est resolubilis in omnia vniuersalia ad eam superiora: ergo si res aliqua ab intellectu distincte debet cognosci oportet prius ab eo cognosci omnia vniuersalia ad eam superiora. ⁊ per consequēs distincta ⁊ perfecta notitia intellectus ipse prius cognoscit vniuersale q̄ singulare: ⁊ magis vniuersale q̄ minus vniuersale.

Sed contra hanc viam multipliciter arguit cōsueuit. ¶ Primo. q̄ illud q̄d p̄mo ab intellectu intelligiẜ est primū eius obiectū: si ergo singulare primo ab intellectu intelligeretur: sequeretur ꝙ singulare est primum obiectum intellectus: consequens est falsuꝫ: ⁊ cōtra Ari. tertio de anima. in illa parte: Quoniaꝫ aūt aliud est magnitudo. ¶ Scd̄o. illud quod intelligitur solū reflexe ⁊ indirecte non intelligiẜ primo: sed singulare intelligiẜ ab itellectu solū reflexe ⁊ indirecte: igitur. patet cōsequentia cū maiori: ⁊ minor colligitur ab Aristo. tertio de anima dū dicit: Sensitiuo quidem igitur calidū ⁊ frigidū iudicat. s. anima ⁊ quorū ratio quedam caro: alio autem aut separato aut sicut circūflexa se habet ad seipsam: que cum extensa sit carnis esse discernit. Ex quibus verbis apparet Aristotelē velle ꝙ anima humana discernit indiuiduum ⁊ quidditateꝫ separans virtutibus. s. indiuiduuꝫ sensu ⁊ quidditateꝫ intellectu. Aut ꝙ si vtrunq̄ intellectu discernit hoc est diuersimode: q̄ carnem hoc est indiuiduum discernit sicut circūflexa ad seipsam in sensu: sed carnis esse. i. quidditatē discernit cuꝫ sit extēsa. ⁊ primo aspectu. Et idem videtur velle cōmentator tertio de anima commento nono. vbi dicit ꝙ ista est dispositio intellectus in cōprehendendo aliteitatem que est inter formā ⁊ indiuiduum: quia comprehendit formā per se ⁊ cōprehēdit indiuiduū mediāte sensu. ¶ Tertio. inter obiectum ⁊ potentiam debet esse proportio: sed inter singulare ⁊ intellectum nulla est pportio: quia singulare est materiale ⁊ intellectus immaterialis. quare ⁊c̄. ¶ Quarto. q̄ videtur ꝙ Aristo. velit ꝙ vniuersalia sint prius nota nobis notitia cōfusa q̄ singularia: quoniā dicitur ꝙ pueri primo cognoscūt vniuersaliter omnes viros appellādo patres: ⁊ omnes feminas matres. posterius vero determinate horum vnūquodq̄ distinguendo patrem ab alijs: ⁊ similiter matrē: sed pueri in principio non habent nisi confusam notitiam. igitur.

Ad hec respondet Bur. ¶ Ad primū dicendo ꝙ quadrupliciter aliquod diciẜ primū obie

cium intellectus. Primo primitate adequationis: et sic ens est primū obiectum intellectus. Secundo primitate exclusionis. ꝛ sic vniuersale est primū obiectum intellectus. Tertio primitate perfectiōis. ꝛ sic deus est primum obiectum intellectus. Quarto primitate immutationis seu generationis. ꝛ sic singulare est primum obiectuꝫ intellectus Aristo. aūt loqtur de primo obiecto intellectus sumpto secūdo modo in loco supius allegato. quare ꝛc̄. ¶ Ad secūdum negat minorem dicendo ꝙ singulare intelligitur ab intellectu directe. ꝛ vniuersale reflexe. Unde singulare cognoscit a sensu ꝛ ab intellectu. Uniuersale autem siue quiditas a solo intellectu cognoscitur. Et in intelligēdo quidditates intellectus diuersimode se hꝫ: qꝛ primā quidditatē que est in idiuiduo. s. spēs specialissima ītelligit directe: sed quidditates alias vsqꝫ ad generalissimā intelligit reflexe. Et hoc videt̄ velle cōmētator tertio de aīa. cōmēto. 10. dū dicit. Et necesse est vt forma. i. qdditas siue vniuersale experimētet̄ p aliā virtutē. s. q̄ꝫ per sensum qui cōprehēdit singulare. Et hoc erit ex hac virtute aut p dispositionē similē linee recte cū intell exerit formā primā existētē in hac re singulari: aut ſm dispōnē similē linee speralī qn̄ fuerit reuersa qrendo ītelligere ēt qdditatē illi⁹ forme: deīde qdditatē illi⁹ qdditatis quousqꝫ pueniat ad simplicē qdditatē in illa re. Uelle igit̄ videtur cōmētator ꝙ itellect⁹ primo intelligit singulare sensatū: deinde primā formā. s. spēm spālissimā directe. qdditates vt̄ illius. s. genera supiora gradatim ascendēdo vsqꝫ ad gen⁹ generalissimū: qd nō hꝫ vlteriorē qdditatē: ītelligit reflexe: qꝛ quodāmodo vadit ab eodē in idē. ex quo quidditas ꝯptioꝝ in īferiorib⁹ includūtur: lꝫ alij velint ꝙ semper intellectus dū ascēdit resoluēdo habeat dispositiōem linee recte. dum vero cōponēdo descendit linee speralis seu circūflexe: sed de alijs de aīa plenius inquirat̄. ¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ inter singulare ꝛ intellectū possibilē est sufficiens ꝓportio qualis dꝫ esse inter mouens ꝛ motū: q̄ꝫuis vnū illorū sit materiale ꝛ aliud īmateriale: ꝓsertim cum singulare nō sit mouēs pricipale: sed instrumētale agēs in virtute alterius scilicet luminis intellectus agentis. ¶ Ad quartum respondet ꝙ puer prius cognoscit notitia singulari q̄ꝫ vniuersali: prius enim per intellectum cognoscit ꝙ iste vir est iste pater q̄ꝫ ꝙ vir sit pater. ¶ Et si argueretur contra hoc: quia tunc illud exemplū de puero non esset ad propositū Aristo. qui intendit hic ostendere ꝙ vniuersalia sunt nobis magis nota q̄ꝫ singularia sed potius argueret oppositum ¶ Huic intricate respondet Bur. Mihi tamen videtur ipsum innuere ꝙ duplex sit cognitio singularis. Una est singularis apprehensiua qua cognoscitur res singulariter: eam tamen nesciendo distinguere a qualibet alia. Alia est singularis discretiua qua res cognoscitur singulariter ipsaꝫ a qualibet alia distinguendo: ꝛ in ea conditiones indiuiduantes comprehendendo que in nulla alia re cāprehenduntur. ¶ Uult igitur ꝙ licet in prima cognitione que est confusa cognitio singularis apprehensiua precedat cognitionem vniuersalem ſm primam conclusionem. tamen in posteriori cognitione que est distincta cognitio vniuersalis precedit cognitionem singularē discretiuam. ꝛ hoc vltimū est ad propositum Arist. hic: cuius intentio est ostendere ꝙ in notitia distincta vniuersale est prius ꝛ magis notuꝫ q̄ꝫ singulare vt etiam innuebatur in conclusione secunda. Unde puer primo cognoscit cognitione singulari apprehensiua. deinde notitia vniuersali: postea vero vigore eius intellectus ꝛ virtute cognoscitiua meliorata per exiccationem et expurgationem eius a superfluitatibus cognoscet notitia singulari discretiua. quare ꝛc̄.

Pro modo secūdo respondendi ad questitum premittitur primo ſm Albertuꝫ ꝙ vniuersale in re dupliciter sumi potest. Uno modo pro simplici quidditate ſm se sumpta: ꝛ de hoc non est considerato in sciētia naturali: sed in metaphysica. Alio modo pro natura communi ſm esse accepta in particulari ꝛ de hoc consideratur naturali scientia ꝛ appellatur indiuiduum vagum qđ exprimitur per tales terminos: aliquis homo aliquis bos. Et per ista intelligimus vniuersalis physica: puta hominem carnem ossium taliter complexionatū ꝛc̄. Unde duplex est indiuiduū. s. vagum ꝛ signatum. Indiuiduum vagum: ideo non dicitur vagum ꝙ non sit in natura determinatuꝫ: qꝛ natura determinat̄ cū dicitur aliqs homo: sed dr̄ vagum ex eo ꝙ per accidentia sensibilia non est determinatum: vt hic homo. Indiuiduum ergo vagū est illud cuius natura cōtracta ꝛ particularizata per suppositum indeterminatū certificatur. Sed indiuiduū signatū est illud cui⁹ natura cōtrahit̄ et particulariter certificatur in supposito determinate demonstrato: vt hic homo sorte demonstrato. Indiuiduoꝝ autē vagorū aliud correspondet speciei specialissime: vt aliquis homo: aliud generi subalterno: vt aliqđ animal aliquod corp⁹: aliud generi generalissimo vt aliqua substantia. ¶ Premittitur secundo ꝙ natura dupliciter accipi potest. Uno modo pro natura que est principium cognoscēdi: quomodo accipitur cū dicitur ꝙ illud est pri⁹ natura a quo non conuertitur subsistendi consequentia. Alio modo ꝓ natura que est principium essendi ꝛ operationis que non est nisi agēs naturale: ꝛ hec ē duplex vniuersalis et particularis: vniuersalis primo intendit speciem: particularis primo intendit indiuiduum. de natura secundo modo dicta loquit̄ Aristote. in hoc proemio. ¶ Premittitur tertio ꝙ duplex est ꝓcessus in doctrinis. Unus resolutorius quo habemus diffinitam cognitionem indiuidui resoluendo ipsum primo in speciem specialissimam: deinde in genus proximum: ꝛ sic ascendēdo donec vltimo deueniamus ad generalissimū: ꝛ huiusmodi processus nihil est in sensu nisi indiuiduum ꝛ totū residuum est in intellectu. Alius est processus compositiuus qui fit apud confusam ꝛ indistinctam sensus cognitionē quo primo cognoscitur natura generalissimi: deinde generis subalterni. postea natura spālissima: et vltimo sub alia accipit̄ indiuidui distincta cognitio: ꝛ totus hic processus est in sensu: ꝛ est proprius naturali scientie: qꝛ nulla alia considerat vniuersale ſm esse acceptū in particulari: ꝛ ideo secōdū ipsam solam vniuersale est notius ſm sensum q̄ꝫ singulare: nec ob hoc negandū est quin similis possit esse ꝓcessus in intellectu vt credo. ¶ Premittitur quarto ꝙ cū queritur vtrum vniuersalia sint nobis magis nota q̄ꝫ singularia: hoc pōt dupliciter intelligi. Uno modo absolute. Alio modo habēdo respectū ad eādem virtuteꝫ: vt solum ſm sensum aut solum ſm intellectū: ꝛ hec differūt non parum vt statim apparebit.

Premissis his sit prima ꝯclusio talis. Uniuersalia sunt nobis magis nota ꝛ prius nota secūdum sensuꝫ q̄ꝫ singularia et magis vniuersalia q̄ꝫ minus vniuersalia: et intelligatur conclusio loquendo de vniuersalibus physicis ꝛ notitia naturali. Probatur per exemplū Auicenne de homine viso a lōge quem prius cognoscimus vt aliqua substantia: postea per motū ꝙ est aliquod animal: deinde per rectitudinē stature ꝙ est aliquis homo. vltimo autem per comprehensionem conditionū indiuidualium quas in alio impossibile est reperiri cognoscimus ꝙ est sortes. ¶ Secūda cōclusio. Singularia seu minus vniuersalia sūt prius ꝛ magis nota nature q̄ꝫ magis vniuersalia: et hoc siue teneant se ex parte causarum siue ex parte effectuū. Ista conclusio arguitur: qꝛ illa sūt prius ꝛ magis nota nature que sue operationi sunt ꝓpinquiora: sed cause particulares sunt propinquiores operationi nature q̄ꝫ cause vniuersales: ergo similiter de effectibus accidit: ergo. Unde dato ꝙ. a. ignis producat. b. ignem ex. c. materia ꝛ. d. forma: p3 ꝙ sicut. c. materia ꝛ. d. forma sūt magis nota. a. igni q̄ꝫ. b. ignis na

e.materia z.d. forma sunt magis note.a. igni q̄ materia ignis z forma ignis: z hoc magis q̄ materia corpis z forma corporis. z sic deinceps. z eodē modo ex parte ipsius effect⁹.s.ꝙ.b.ignis ē magis not⁹.a.igni q̄ ignis: et ignis magis q̄ corpus. z sic vltra. ℂ Cōclusio tertia. magis vniuersalia sunt nobis prius z magis nota fm intellectum q̄ minus vniuersalia: z minus vniuersalia q̄ singularia z hoc etiam loquendo de vniuersalibus vniuersaliter sū ptis. Hec cōclusio probatur multipliciter. Primo intellectus in acquirēdo cognitionē rerū procedit de potentia ad actū z de pura ignorantia ad perfectā notitiā: sed cognitio rei in suo vniuersali est media inter purā ignorantiam z noticiam eius perfectam. Cū igitur nō fit trāsitus de extremo ad extremum nisi per mediū sequitur ꝙ anteq̄ cognoscatur res ab intellectu perfecte z in speciali oportebit ipsum prius eam cognoscere in vniuersali. z per cōsequēs magis vniuersalia sunt nobis fm intellectū prius z magis nota q̄ minus vniuersalia vel singularia. Secūdo. sicut se habent prima principia cōplexa ad alias propositiones: ita se habent prima principia incomplexa ad alias notitias incomplexas per cōuenientem similitudinē: sed prima principia cōplexa sunt fm intellectum prius z magis nobis nota q̄ alie propositiones que ex ipsis probantur z notificantur: ergo prima pricipia incomplexa sunt nobis prius z magis nota fm intellectum q̄ alia incomplexa sic ꝙ in intellectu prius formantur prima principia incomplexa q̄ notitie alie incomplexe: qđ esse nō potest nisi intellect⁹ prius intelligat vniuersalia q̄ singularia. Et iste tres conclusiones sunt pro mente Aristote. in litera. ℂ Quarta conclusio. Absolute loquēdo singularia sunt nobis prius z magis nota q̄ vniuersalia vniuersaliter sumpta. hec conclusio sic ꝓbatur. illud qđ cognoscimus ꝑ sensum est absolute nobis pri⁹ z magis notū q̄ illud qđ solo itellectu cognoscimus: cum necesse sit quēcūq̄ intelligentem fantasma aliqđ speculari: sꝫ ꝑ sensū nos cognoscimus singulare: Uniuersale autem vniuersaliter sumptum per solum intellectum: ergo absolute singularia sunt prius et magis nobis nota q̄ vniuersalia vniuersaliter sumpta. Et hec conclusio fit pro mente Arist. primo posteriorum auctoritate superius inducta: vbi asserit ꝙ singularia sunt nobis magis nota q̄ vniuersalia que sunt sensui ꝓpinquissima. Et ex his conclusionibus remouetur apparēs contradictio i dictis eius ibi z hic. ℂ Et si argueretur ꝙ Arist. vult in primo posteriorū ꝙ vniuersalia sunt magis nota nature. quia sunt a sensu remotissima: cuius tamen oppositum dictum est in secunda conclusione. Respondetur ꝙ ibi z hic est equiuocatio de natura: quoniam ibi loquitur de natura que est principium cognoscendi fm quam vniuersalia sūt magis nota q̄ singularia. hic vero loquitur de natura que est principium operādi. z fm hāc singularia sunt magis nota q̄ vniuersalia vt dictum est.

Sed cōtra probationem primam tertie conclusionis plurime instantie adducuntur. ℂ Primo. quia si ratio illa valeret et sequeretur ꝙ anteq̄ res aliqua cognosceretur ab intellectu in speciali oporteret ipsū eam cognoscere in vniuersali per omnia sua superiora que de ea quidditatiue predicantur: patet consequentia: quia cuiuslibet superioris cognitio est media inter puram ignorantiam z notitiam rei in speciali. consequens tamen est falsum: quia eo dato nō posset aliquis intelligere equum sub propria ratione equi nisi prius cognosceret ipsum fm omnia genera superiora. hoc autem non est verum: quia aliquis optime intelligit equum vt equus est: quāuis ignoret genus sibi immediatū. quoniam tale non est animal: cum plus conueniat essentialiter equus cum vna specie animalis q̄ cū alia: ergo in aliquo cōmuni inferiori ad animal z superiori ad equum et speciem illam cum qua magis conuenit. Quid autem sit illud genus forte non est aliquis qui sciat. ℂ Et confirmatur: quia omnis cognoscens aliqua finita potest scire numerum illorum: ergo si aliquis intelligeret equum fm omnia sibi superiora posset dicere quot illa sunt. sed hoc est falsum: quia oporteret ipsum cognoscere omnes species animalis: quia cum vna est equus sub vno genere sub quo non est cum alia. Nullus autem inuenitur qui omnes illas cognoscat. ℂ Secundo. si ratio illa valeret sequeretur ꝙ materia nō posset transmutari de priuatiōe ad formā perfectā nisi prius reciperet formas imꝑfectas: consequēs est falsum: qz omnem formam immediate potest recipere. patet consequentia: quia forma imperfecta est media inter priuationē forme z formam perfectam. ℂ Tertio. data illa ratione sequeretur ꝙ terra non posset immediate transmutari in ignē. consequens est falsum et contra Aristo. secūdo de generatiōe. z ptꝫ ꝯñia: qz aqua z aer sunt media inter terrā z ignem nō solum fm situm sed etiam fm perfectionē. ℂ Quarto. si ratio illa valeret non posset aliquid trāsmutari de albo in nigrū nisi prius transmutaretur in omnes medios colores. ꝯsequens ad experientiā patet esse falsum. z tenet ꝯñia: qz omnis medius color est medius inter album z nigrum. ℂ Quinto stante illa ratione non posset intelligi sortes vt sortes nisi prius intelligeretur vt substātia: vt corpus: vt animatum corpus. consequens pꝫ esse falsum vbi sortes fuerit prius optime notus z in moderata distantia de nouo obuciatur.

His omnibus premissis respōdetur. ℂ Ad primū cōcedo ꝙ anteq̄ res intelligatur in speciali itelligitur per omnia sua superiora: licet non semper habeant nomina imposita. z dico ꝙ animal est genus equo immediatum. z ꝙ scio numerum illorum superiorū generum: quia quattuor. Unde sicut differentia numeralis habet latitudinem: quia plus numeraliter differūt sortes z beria q̄ sortes z plato. ita conuenientia specifica siue generica habet latitudinē: quoniam plus sub animali conueniunt homo z symia q̄ homo z formica: q̄uis sint species sub eo immediate contēte. ℂ Ad secūdum negatur consequentia: quia ille forme imperfecte nō sunt media essentialiter ordinata sicut cognitio magis vniuersalis dum est trāsitus de pura ignorantia ad notitiam perfectam. ℂ Ad tertium respondetur similiter. ℂ Ad quartum responderi potest eodem modo. Aliqui tamen concedunt ꝙ in trāsmutatione de albo in nigrum fit transitus per omnes species colorum mediorum q̄uis non semper omnes distincte percipiantur propter temporis paruitatem quo mobile manet sub eis. ℂ Ad quintum respondetur ꝙ vbi debeat noticia de nouo generari siue presentetur in distantia moderata siue non: homo prius cognitus siue incognitus semꝑ prius cognoscitur magis vniuersale q̄ minus vniuersale vel singulare. Uerum tamen inter acquisitiones illarum noticiarum aliquando est ita parua distantia ꝙ non percipitur vnam precedere aliā: sicut in casu argumenti. Aliquando autem ista est inter eas distantia ꝙ optime apparet vnam noticiam prius altera generari. sicut in exemplo Auicenne superius posito.

Ad argumenta vero alterius positiōis que huic determinationi aduersari videntur ex prius habitis non difficile est respondere. ℂ Ad primum concedo ꝙ oportet intellectum prius intelligere vniuersale q̄ singulare. Et dico ꝙ vniuersale ad hoc vt ducat in cognitionem vnius singularis z nō alterius determinatur a fantasmate illius singularis qđ est in sensu. nec propter hoc oportet illud fantasma prius esse cognitū ab itellectu sicut species albedinis recepta in visu ita determinat ꝙ fiat visio albedinis ꝙ non alterius coloris: nec tamen propter hoc oportet prius visum illam speciem videre. ℂ Ad secundum dicitur ꝙ illa auctoritas non est ad ꝓpositum: quia Aristote. ibi loquitur

de vniuersalibus in causando: sicut sũt deus z alie intelligentie: de quibus non est hic sermo: sed solum de vniuersalibus fm cõmunitatẽ que non sunt sepata a sensibilib⁹ sicut illa: sed sunt eis cõiuncta. ¶ Ad tertiũ patet ex dictis in questione precedẽti quomodo vl'ia sunt quodãmodo extra animã z quodãmodo in anima. ¶ Ad quartũ patet per cõmẽtatorẽ tertio de anima. qui in plerisqz locis vult φ abstrahere speciẽ vniuersalẽ a fantasmate singularis est operatio intellectus agentis: Formare aũt seu intelligere est operatio intellectus possibilis. Sed quomodocunqz sit: negandũ est φ intellectus non abstrahit nisi a noto ab eo. Utrũ autez intellectus intelligat singulare solum per reflexionem ad fantasma: aut per speciem propriam ipsius singularis in eo receptam: aut per speciẽ vniuersalem qua intelligit etiam vniuersale: sed ordine quodam. in tertio de anima perquiratur.

Ad argumenta

principalia. ¶ Ad primum patet responsio per secundam conclusionem: quoniã non omnes cause sunt magis note nature: sed cause proxime cõuertibiles cum effectibus suis. ¶ Ad secundũ dicitur φ probat quartam cõclusionem. ¶ Ad tertium dicitur fm hanc opinionẽ φ Aris. per confusa non intelligit composita naturalia sed intelligit vniuersalia. Et per partes intelligit partes corporis subiectiuas. modo bene dictum est φ vniuersalia prius cognoscuntur a nobis per intellectum qz sua inferiora. Ad quartum patet per questionem zc.

¶ Aut soluere litigiosam rõnem q̃ sane vtreqz qdez sũt rõnes et melissi et pmenidis: Etenim falsa accipiũt et ñ syllogizãtes sũt. Magis aũt melissi opinio onerosa est et nõ hñs defectũ. Tex. cõmen. x.

1 **Intelligendum** fm cõmẽtatorẽ commento decimo φ illa ratio appellatur vana: que aut nihil concludit: aut si concludit aliquid nõ concludit intẽtum. Et magis vana est illa que nihil concludit: qz illa que concludit quod nõ est intentum per eam. Quia ergo rõ Melissi nihil cõcludebat ex quo acapiebat minorẽ negatiuã in pma figura z predicatiõe directa: quasi arguẽdo non sequitur conclusio: vt in prioribus dicitur. Parmenides aũt bene concludebat: lz nõ concluderet conclusionem intẽtam: quia capiebat minorem affirmatiuã de subiecto infinito: ideo magis erat vana ratio Melissi qz ipsius Parmenidis. Melissus autem ponebat vnum ens esse: z illud dicebat immobile z infinitum: ad quod probandũ sic arguebat: Omne quod generatur habet principiũ: ergo quod nõ generat non habet principiũ: sed ens nõ generat: ergo nõ habet principiuz: et per ꝯñs nec finẽ: ergo est infinitũ. Ex quo vlteri⁹ sequitur φ est tm̃ vnũ: qz nihil aliud secũ cõpatit: z φ est immobile: qz nõ habet locũ ad quẽ possit moueri.

Ista argumentatio

primo peccat in forma fm fallaciã cõsequentis: quia psupponit φ sicut sequit. Si aliquid generatur illud habet principiũ: ita sequat: si aliqd non generatur illud nõ habet principiũ. Et certũ est φ hoc nõ sequitur: bñ aũt quia celũ nõ generat z tamẽ celũ habet principiũ. Sequitur φ si aliquid nõ habet principiũ illud non generatur. Ibi ergo arguitur a destructione antecedentis ad destructionem cõsequentis: z sic arguẽdo ꝯña non valet. ¶ Secũdo peccat in materia: quia in secũdo processu capit maiorẽ falsam. s. illam: omne qđ nõ generat nõ habet principiũ. ¶ Tertio in eodẽ processu peccat in forma: quia arguitur directe in prima figura maiore existente negatiua. ¶ Quarto peccat fm fallaciam equiuocationis pmo quia accipit principiũ pro principio temporis aut generationis successiue: postmodũ pro principio magnitudinis cum dicit: ens nõ habet principiũ: ergo nec finem.

Parmenides

vo dicebat tm̃ vnũ ens esse immobile: sed finitum. Et ad probãdum tm̃ vnum ens sic arguebat. Quicquid est preter ens est nõ ens: sed nõ ens z nihil ꝯuertunt: ergo quicqd est preter ens est nihil: sed ens z vnuz cõuertuntur: ergo quicqd est preter vnum est nihil: z per cõsequẽs tm̃ vnũ ens est. ¶ Ratio sua primo peccat in materia: qz p antecedente capit istã ppositionẽ: Quicqd est preter ens ẽ nõ ens. que est falsa cũ ad eã sequat φ aliquid sit nõ ens: vt patet. Secundo peccat in forma per fallaciam equiuocationis: quia pmo capit vnũ transcendẽter vt est passio cõuertibilis cum ente: postea vo in cõsequẽte vltime consequentie capit vnũ nominaliter vt dicit pricipiũ numeri. Parmenides ergo concludebat tm̃ vnum esse: capiẽdo ly vnum trãscendẽter: quod verũ est: sicut tm̃ ens esse: sed nõ cõcludebat tm̃ vnũ esse capiendo ly vnum vt dicit principium numeri fm φ ipse intendebat.

Intelligendum

fm cõmẽtatorẽ φ Brisso volebat circulũ quadrare portiões eius lunares quadrando: que ideo lunares dicuntur: qz similitudinẽ habẽt i figura cũ luna semiplena. describebat vnum circulũ: deinde ipsum in quattuor portiones equales diuidebat: quas postea rectificabat. z quatuor alias lineas rectas illis equales sumebat ex quibus cõficiebat quadratũ: deinde quattuor portiões circuli incuruabat vt prius: z circulum priori equalem faciebat: z tunc arguebat illud quadratũ huic circulo fore equalem quia latera illius quadrati portionibus huius circuli circumferentiam constituentibus sunt equalia.

Huic rationi

geometra habet respõdere: qz Brisso geometrie principia cõcedebat. ¶ Diceretur igit hanc cõsequentiã non valere: Latera illius quadrati sunt equalia circũferẽtie hui⁹ circuli: ergo quadratũ illud huic circulo est equale: quoniam lz ille quattuor portiones circuli consumant totam circũferentiam eius: nõ tamẽ consumunt totum circulũ illum: nõ relinquit figura cuius q̃ nõ est pos que p diuisionẽ accipi possit. nec qualis ẽ portio chorde ad arcũ: talis est portio quadrati ad circulũ: vt alibi habet ostẽdi: qz cũ ceterarũ figurarũ figura sphærica sit capacissima: fateri debem⁹ ipm circulũ nõ eq̃ri illi q̃drato lz ꝯtinẽre fore maiorẽ.

Antiphon

autẽ ad istud ppositũ aliam rationez adducit. Capiebat eni vnũ circuluz in quo erat quadratũ: cuius quattuor anguli ad circũferentiam circuli terminabant: deinde ab angulis quadrati ad circũferentiã circuli lineas protrahebat facientes triangulos ysocheles. Quo facto resultabat figura equalium laterum z angulorũ: sed in duplo plurimũ z maior priori. Iterũ ab angulis illius figure protrahebat lineas ad circumferẽtiã circuli similes triãgulos faciẽdo. Sed minores z plures in duplo: z tũc resultabat figura poli maior et in duplo plurimũ laterũ z angulorũ: equaliũ tñ vt immediate de alia prius dicebat: z qz vt ipse aiebat in tali diuisione circũferẽtie circuli per angulos triangulorũ ysochheles seu equaliũ laterũ nominant ad eam terminatorum non proceditur in infinitũ: quia fm eum in diuisione continuit nõ proceditur in infinitum: sed ad indiuisibile ẽ statuet: quia ex indiuisibilibus compositũ: idea tunc figura resultans dum vlterius nõ procedet deuisio illi circulo erit equalis. Cum aũt cõtingat inuenire quadratũ huic figure multiangule equale sequitur quadratum illud nũc scripto circulo adequari: quia queciiqz vni tertio sunt equalia inter se sunt equalia. Sed huic rationi geometra respõdere nõ debet: quia principium est apud geometriam cõtinuum esse diuisibile in infinitum z cõponi semper ex indiuisibilibus: cuius oppositum hec ratio accipiebat. ¶ Dicendum tamẽ φ figura illa multiangula quoniam

eunq; fiat sibi talis additio: nunq̃ tamen efficietur illi circulo equalis: quare ꝛc.

¶ **Sicut enim geometre nõ amplius rõ ẽ ad destruẽtẽ pncipia sua. Sz aut alterius est sciẽtie: aut oibus cõmunis sit: neq; ei qui de principiys. Tex. commenti. viij.**

Questio sexta.

Dubitatur vtrũ philosophus naturalis possit pbare sua pncipia affirmatiue? ¶ Arguit primo ꝙ sic. Aristote. in hoc primo physicoꝝ demõstrat materiam esse que est vnum principiũ reruz naturaliũ: ergo ꝛc. cõsequẽtia patet. ꝛ antecedẽs declaratur in pcessu huius primi. ¶ Secũdo philosophus naturalis potest probare motũ esse: sed motũ esse est principiuz in sciẽtia naturali: ergo. patet consequẽtia. ꝛ minor colligitur ab Ar. in lr̃a cum dicit: Nobis autem subyciantur que sunt natura omnia: aut quedam moueri. maior arguitur: quoniã motus est passio naturalis habens causas pprias propter quas inest mobili: ergo p illas poterit naturalis probare motũ inesse mobili: sed motuz inesse mobili est motum esse: cum accidentis esse sit inesse: ergo naturalis potest pbare motũ. ¶ Tertio. sicut se habet metaphysicus ad sua pncipia: ita se habet naturalis ad sua pncipia per cõuenientẽ similitudinẽ: sed metaphysicus potest pbare sua pncipia: vt patet quarto metaphysice. ergo naturalis põt pbare sua pncipia. ¶ Quarto Ar. in pmo physicoꝝ qui est liber sciẽtie naturalis arguit contra Parmenidẽ ꝛ Melissum qui negabãt motũ ꝛ plura entia esse: ꝛ pluralitatẽ entiũ que sunt pncipia sciẽtie naturalis: vt assertt Cõmẽtator cõmento. 8. ergo philosophus naturalis põt pncipia sibi negata probare.

In oppositũ est Arist. in lr̃a dicens. Sicut enĩ et geometre non amplius ratio est ad destruentẽ pncipia: sed aut alterius scientie: aut oibus cõmunis: sic neq; huic de principiys.

Premittendũ pmo ꝙ scientiarũ quedaz est cõmunis vt metaphysica ꝛ logica que cõsiderãt totũ ens: lz differẽter: quia metaphysica considerat ens reale: logica do ens rationis. Quedam aũt est sciẽtia particularis que considerat partem entis: sicut sunt alie scientie. ¶ Premittendũ secundo ꝙ sciẽtiarum particulariũ: quedã est subalternans: quedã est subalternata: exemplũ pmi: vt geometria ꝛ arismetrica. exẽplum secundi: vt pspectiua ꝛ musica. nam pspectiua subalternatur geometrie: ꝛ musica arismetrice. ¶ Premittẽdum tertio ꝙ tripliciter vna scientia dicit alteri subalternari. s. rõne subiecti: rõne pncipioꝝ ꝛ rõne conclusionis. ¶ Rõne quidẽ subiecti: vt quia suum subiectuz est pars subiectiua alterius scientie: ꝛ sic scientia naturalis subalternatur metaphysice: talis tñ subalternatio est impropie dicta valde. ¶ Rõne principioꝝ dupliciter fit subalternatio. Uno modo. qr oia principia vnius sciẽtie probãtur in alia scientia: ꝛ sic subalternat medicina physica scientie naturali. Alio modo ꝙ aliquod principiũ vnius scientie pbetur in alia: sed nõ oia: ꝛ sic geometria subalternat scientie naturali: qr in scia nãli probat cõtinuũ esse in infinitum diuisibile: qd est principiũ in geometria: sed alia pncipia geometrie: aut nõ pbantur: aut in alia scia pbantur q̃ in scia nãli. ¶ Ratione aũt cõclusionis contingit vnã scientiam alteri subalternari quãdo aliqua cõclusio vnius scientie probatur per principia alterius scientie: ꝛ sic scientia naturalis q̃tum ad illam partẽ que est de yride subalternatur perspectiue: ꝛ medicina cyrurgica q̃tum ad illam conclusionem. vulnera circularia tardius sanantur q̃ oblonga: subalternat geometrie vt assertt Arist. pmo poster. ¶ Premittendũ quarto ꝙ triplicia sũt pncipia scie nãlis. Quedã enĩ sunt principia cognitiõis tñ: sicut sunt pluralitas entiũ: siue motũ eẽ: ꝛ plura esse entia. Quedã sũt pna esse tñ sicut mã ꝛ forma. Quedã sũt pna cognitionis ꝛ esse: sicut ꝙ entia nãlia habẽt in se pncipia que sunt cause motus ꝛ q̃etis in eis: vñ motũ esse ꝛ plãa entia eẽ nõ sunt pncipia esse simplr̃ reꝝ nãliũ: qr motus ꝛ pluralitas sũt pprietates q̃ ꝯsequunt ipas res nãles. Sũt tñ pncipia cognitiõis earũ: qr p cognitionẽ accidẽtiũ p se sensibiliũ ducimur i cognitionẽ subaꝝ nãliũ. E cõtra aũt mã ꝛ forma sũt pncipia esse reꝝ naturaliũ qr sũt ptes eoꝝ essentiales: nõ tñ sũt pncipia cognitiõis earũ: ꝛ qd est pmum in cognoscẽdo aliud debet esse notius eo: sed materia ꝛ forma nõ sunt nobis notiora q̃ sube cõposite: q̃re ꝛc. Sed qr entia naturalia hñt in se pncipia q̃ sunt cause motus ꝛ q̃etis in eis hñ est pncipiũ cognitiõis ꝛ esse rerũ naturaliũ: qm in tali pncipio includit natura ꝛ ppria opatio eius: ꝛ ratiõe nature est causa esse: ꝛ rõne ppie eius opationis est causa cognitionis rerum naturalium: quare ꝛc.

His habitis ponũtur ꝯnes. ¶ Pria ꝯ. In nulla scia põt pbari simplr̃ pncipia cognitiõis illius. ptz ꝯ: qr ois probatio simplr̃ ẽ p notiora: sz nulla scia ẽ aliq̃ notius suis pncipys cognitiõis: q̃re ꝛc. ¶ Jtẽ si nihil cõcedat ab aduersario nõ est via aliq̃ ad ea pbanda: igit. ¶ 2a ꝯ. Tã in scia cõi q̃z in scia subalternãte alia rõne pncipioꝝ põt probari simplr̃ pncipia cognitionis scie subalternate. ¶ Scda ps huius ꝯnis patz ex tertio pemisso. ¶ Sed pma arguit sic. Metaphysica ẽ scia cõmunis ꝛ in ea põt probari simplr̃ ꝙ oẽ totũ est maius sua parte: qd ẽ pncipiũ cognitiõis in geometria: sic arguẽdo. Omẽ ꝯnnẽs aliud ꝛ aliqd vltra ẽ maius illo: sed oẽ totũ ꝯnnet aliud. s. ptẽ ꝛ aliqd vltra: g ꝛc. ¶ 3a ꝯ. Artifex cõis põt vr̃ probare sua pncipia cognitionis neganti ea. ¶ Hec ꝯ arguit: qm artifex cõis ꝯsiderat totũ ẽ hz principia: q ex quocũq; cõcesso sequunt vt hz videri 4o metaphysice: g quocũq; ꝯcesso ab aduersario negãte pncipiũ scientie cõis poterit artifex cõis ex illo ꝯcesso principiuz suum cognitionis prius negatũ inferre. ¶ 4a ꝯ. phs nãlis põt simplr̃ pbare pncipia esse tñ reꝝ naturaliũ. pbatur: quia phs naturalis per transmutationẽ naturalẽ demonstrat materiã esse ꝛ etiã formã subaleꝫ: aut tãq̃z agẽs aut tanq̃ finẽ: vt patet ex primo ꝛ scdo physicoꝝ: igitur. ¶ Quinta ꝯclo. Phs nãlis nõ põt vliter pbare pncipia cognitiõis neganti ea: patet qr ẽ artifex spãlis q ꝯsiderat solũ ptẽ entis: nec hz pricipia q ex quocũq; ꝯcesso sequãtur: sicut habet artifex cõis: ideo si sibi negent non põt ea vliter pbare sed solũ pticulariter: ꝛ in casu quo ab aduersario aliud sibi ꝯcedat ex quo principiũ prius negatũ sequatur: qd tñ nõ est opportunũ. ꝛ si aduersarius multa cõcedat. ꝛ hec ꝯclusio sit p mente Ar. in litera.

Ad argumẽta principalia. ¶ Ad primũ patz rñsio p quartã ꝯclonez. ¶ Ad scdm negat illa ꝯña: motus hz cãm p quã inest mobili: g per illã põt demõstrari inesse mobili: qr illud nõ sufficit: sed oporteret etiã ꝙ motũ inesse mobili seu motũ esse nõ sit p se notũ: qd tñ est falsum. ¶ Aliq tñ dicũt ꝙ motũ esse est p se notũ q̃tũ ad qr est. ꝛ sic psupponit in scia naturali et nõ pbat. Est aũt dubitabile q̃tũ ad pp̃ter qd ẽ: ꝛ vt sic nõ supponit in scia nãli: sed põt pbari. ꝛ hoc pbat argumẽtũ. Nec est incõueniẽs idẽ in aliq̃ scia pbari ꝛ psupponi sed diuersimode. Uñ sicut videtes lunã eclypsari non querunt si est eclypsis lune: sed pp̃ter quã cãm lune insit eclypsis. Sic in scia naturali nõ querimus si est motus in mobili: sed psupponimus tanq̃ per se notũ: Querimus autẽ pp̃ter quã cãm motus insit mobili: ꝛ hoc põt demõstrari. ¶ Ad tertiũ patet rñsio per tertiã ꝛ quartã cõclusiõeꝫ: qm lz in hoc simile sit ꝙ vterq; ꝯsideret sua principia: est tamẽ dissimile in alio: quia metaphysicus ꝛ artifex cõmunis qui habet principia que ex quocũq; ꝯcesso sequunt: nõ autẽ naturalis. ¶ Ad quartũ dicit ꝙ Aristo. arguit contra Parmenidem ꝛ Melissum non tanq̃ naturalis: sed

vt primus philosophus: quare ⁊c̄.

¶ Principiũ aũt maxie oĩm ꝓpriũ ē: quĩ multipliciter dr̄ id qđ ē. Tex. cōmē. xiij.

Questio .vij.

Dubitari hic solet vtrũ ens dicat̄ equiuoce de decē predicamētis. Et videt̄ ꝙ sic ꝑ cōmentatorē cōmēto .13. dicētem ꝙ est notum ꝙ ens multipliciter dicit̄ de decem predicamētis. Quod aũt multipliciter dicitur: equiuoce dicitur: quare ⁊c̄.

In oppositũ videt̄ esse cōmētator eodē cōmēto paruũ post vbi dicit: hoc nomē ens aut significat gen⁹: aut vnũ indiuiduũ nũero ⁊ quodcunqȝ sit ens erit multũ: sed certũ ē ꝙ neqȝ gen⁹ neqȝ indiuiduũ est equocũ: igit̄. ¶ 2⁹ hoc idē rōne sic arguit̄. Nullũ adequatũ obm alicui⁹ potētie cognoscitiue ē equocũ: sed ens ē adequatũ obm alicui⁹ potētie cognoscitiue .s. intellectus: igit̄. p3 ꝯña cũ minori. Et maior arguit̄: qr cuilibet tali potētie oibus suis significatis vnic⁹ corrn̄det ꝯceptus.

Pro dubio premittendũ ꝓ ꝙ illud ꝓprie dicit̄ vniuocũ cui ꝓ oib⁹ suis significatis vnic⁹ corrn̄det ꝯceptus: ⁊ cũ hoc de illis equalr̄ dr̄ vtpote aiat gen⁹. vt ly hō. ¶ Illud vero dr̄ ꝓprie equocũ cui ꝓ oib⁹ suis significantibus plēs ⁊ nō vnic⁹ corrn̄det ꝯceptus: vt canis: cui⁹ i mēte ali⁹ ꝯcept⁹ ꝓ latrabili: ali⁹ ꝓ marino: ali⁹ ꝓ celesti corrn̄det. Illud vero dr̄ analogũ qđ ē inter hoc mediũ: qđ .s. vnicũ h3 ꝯceptũ ꝓ oib⁹ suis significatis: s3 cō principal̄r̄ siue icq̄lr̄ ꝛm pri⁹ ⁊ posteri⁹ ꝓpter hoc qđ ab illis ineq̄lr̄ participat̄: ⁊ h a cōmētatore multiplex appellat̄ siue ambiguũ.

Ad dubiũ ergo cũ q̄rit̄ de ente vtrũ sit equocũ: diuersi varia rn̄dēt. Quidā eni dixerunt rōnes subē ⁊ accidētis ⁊ deo disparates esse ꝙ ab illis nullus ꝯcept⁹ cōis eis abstrahi pōt: pp qđ huic voci ens duo corrn̄dent ꝯceptus eius ambuũ euacuātes: vn⁹ substātijs cōpetēs: ⁊ alius accidētib⁹: ⁊ sic ꝛm istos ens esset pure equocũ. ¶ Alij tenuerũt ꝙ sibi vn⁹ ꝯcept⁹ ꝓ substātijs ⁊ accidentibus corrn̄det: ⁊ ex ꝯñti vna rō cōis illis: que ꝓ prius cōpetit subē ꝙ̄3 accidēti: ⁊ ab illis ꝛm magis et minus participat̄. iō dixerũt nullā naturā eādē attribui debere ꝙ deo ⁊ subē ⁊ accn̄tia sit cōis: ⁊ ꝛm hoc ens esset analogũ. ¶ Plēs vero alij ꝯcesserũt illi voci ens nedũ ꝯceptũ vnũ: verũ etiā naturā vnā3 cōpetere ꝓ subā ⁊ accn̄te illis vnius: ac ⁊ deo ⁊ creatoris eq̄lr̄ ꝯuenientē. ¶ Et qr hec vltima est insueta valde: iō ꝯ̄ ipam mltiplr̄ instat̄. ¶ Primo si daret̄ ens ī cōi tūc ē creatũ: qr oē aliud a deo ē creatũ: si sic tale ens esset prius deo cũ esset cōe sibi ⁊ alijs: et si creatũ esset prius deo. ꝯñs est falsũ: quia tūc deus nō esset primũ simplr̄. ¶ Secūdo. dato illo sequeret̄ ꝙ illud esset causa dei: ⁊ per ꝯñs ꝙ deus nō esset prima causa. ꝯñs est falsum ⁊ ꝓbatur ꝯña. quia omē cōmune alicui essentialiter ē causa illius: sicut de genere respectu speciei: sed ens in cōmuni si datur est essentialiter deo ⁊ alijs: ergo est causa dei. ¶ 3⁹ seq̄ret̄ ꝙ aliquid esset ꝙ nihil esset: ꝓbat̄: ⁊ capiat̄ prima passio entis .s. intelligibilitas ꝙ sit .a. tūc .a. est aliqd: vt patet. Et ꝙ nihil sit arguitur: qr nullũ ens ē ex quo nō est ens: cũ nulla passio sit suũ subm. ¶ Quarto. sequeret̄ ꝙ in deo est cōpositio: ꝓbatur quia deus supadditur enti ⁊ ipm cōtrahit: sed omē cōtrahens facit cōpositionē ex eo qđ cōtrahit̄ ⁊ eo quo contrahit̄. ¶ Quinto. sequeret̄ ꝙ aliqd ē qđ nullius ꝑfectionis est: ꝓbat̄: qr omē aliud ab illo ente in cōi supadditur ei aliquã ꝑfectionē ⁊ est eo ꝑfectius: sed in infinitũ modice ꝑfectione nisi est aliqđ aliud ens: igit̄. ¶ Tenentiũ hanc viā ꝓ duob⁹ primis argumētis ꝯcedũt aliqui ꝙ ens in cōi ē prius deo prioritate cōitatis: sed nō deus est prius ꝓitate ⁊ causalitatis: ⁊ per ꝯñs simplr̄ prius cũ prioritas causalitatis ⁊ ꝑfectiōis sit simpliciter prior ꝓitate cōitatis. Et ꝓpter hoc negant absolute ꝙ ens in cōmuni est prius deo. ⁊ similiter negant ꝙ omē cōe alicui ⁊ alijs sit prius illo: qr vltra illud oporteret ꝙ esset causa illius: sed vltra illud oporteret ꝙ sibi esset essentiale: vt genus vel differentia ingrediens eius diffinitionē essentialē: qđ nō est de deo ⁊ de ente in cōi. ¶ Sed cōtra. Si ens in cōmuni ꝑdicat̄ de deo: vel ꝑdicat̄ intrinsece vel extrinsece. Si intrinsece: ergo cōicat̄ deo intrinsece: ⁊ ꝑ ꝯñs de⁹ participat naturā entis ī cōi: qđ nō pōt esse nisi causet̄ ab eo intrinsece. Si extrinsece: tūc de⁹ ex natura sua nō eēt ens: ꝯñs est falsum cũ maxie sit ens. ¶ Itē aut ens in cōi ꝑdicatur de deo eternalr̄: aut nō. Si eternalr̄ aliqđ eternalr̄ causatũ fuit in deo: qđ est impossibile. Si nō eternalr̄ sed ex tpe: tūc sequit̄ ꝙ ante creationē mūdi deus nō fuit ens: qđ est falsum: qr tunc deus in creatione mūdi incepisset mutari. ¶ Ad hoc quidā dicũt ꝙ ens ꝑdicatur intrinsece de deo: qr deus de se habet esse: nec in eo distinguit̄ eē ab essentia ꝓpter suā cōpletissimā actualitatē: sed nō ꝑdicat̄ intrinsece de creaturis cũ non habeāt ex se esse: sed ꝓpter participationem alicuius intrinsece.

Et tunc respōdetur ad rationes vltimo factas. ¶ Ad primā concedit̄ ꝙ ens cōicatur deo intrinsece. ⁊ negatur postea consequētia: ergo deus participat: igit̄ ⁊c̄. quia communicano potest esse sine causalitate: non autem participatio. ¶ Ad secundā concedit̄ ꝙ ens eternaliter ꝑdicat̄ de deo et negat̄ ꝯsequētia cũ infert̄ ꝙ aliquod creatũ eternalr̄ fuit in deo. ⁊ ratio: quia ens in cōmuni abstrahit a creato ⁊ increato: finito ⁊ infinito: sicut animal formaliter nec est rationale nec irrationale. ¶ Alij in hoc dixerũt oppositũ .s. ꝙ ens ꝑdicatur de deo extrinsece cũ nō sit causa ei⁹. Sed ꝑdicat̄ de creaturis intrinsece quarũ est causa: hoc tamē nō obstante deus ⁊ natura sua est ens: quia de natura sua est ens increatũ ⁊ infinitum. Et si obijcitur ꝙ ens ꝑdicatur intrinsece de creaturis: ergo a fortiori de deo cũ sit ꝑfectissimũ ens. negatur consequētia. ¶ Alij tamē voluerũt ꝙ ens ꝑdicatur intrinsece de deo ⁊ de creaturis. ¶ Ad tertium principale dicit̄ negando consequentiã. et ꝙ .a. est ens: ⁊ ꝙ ibi passio identificatur suo subiecto. ¶ Ad quartũ dicitur ꝙ ibi nō est contractio eo modo quo species contrahit genus: aut concretũ accidentale suum subiectum: sed precise illa est contractio communitatis. ¶ Ad quintum negatur consequētia. ⁊ ad probationem negatur minor: quia species sunt finite ⁊ inter eas datur minime perfecta. ¶ In sequēdo itaqȝ cōmentatorem tenetur via secūda scilz ꝙ ens est ambiguũ siue analogũ. Et cum dicitur postea ꝙ aut significat genus aut indiuiduum: per extrema dedit intelligere medium .s. speciem. et hoc dicit arguendo cōtra antiquos: asserentes omnia esse vnum ens .s. alicuius predicamenti: quia si sic esset: esset vnum genus: aut vna species: aut vnum indiuiduum. et quomodocunqȝ diceretur: sequeretur esse multa entia: quia genus presupponit speciem: ⁊ species presupponit genus ⁊ differentiam. et indiuiduum presupponit speciem et genus.

Ratio vero arguit ꝙ ens non est pure equiuocum: quod conceditur. quare ⁊c̄.

¶ Subam īfinitā esse: aut q̄litatē: aut passionē nō cōtigit nisi ꝛm accn̄s. Si igitur et alie q̄ntitates sũt. īfiniti enĩ rō ꝯgruit q̄ntitati. Tex. com. xv. Questio .viij.

Dubitatur vlterius: Utrũ quantitas distinguat̄ realr̄ a materia. Arguit̄ ꝙ nō: qr si sic esset: hoc esset qr q̄ntitas esset accidēs in mā fundatũ vt ī subiecto: et ꝑ ꝯñs mā esset ens absolutũ prius quātitate: sed omne absolutũ prius altero deus pōt conseruare posteriori destructo: ergo staret absqȝ repugnātia aliq̄ mate

riá esse absq; quátitate. ¶ Sed arguit ꝙ nõ: quia aut est diuisibilis aut indiuisibilis: sed nullo illoꝝ modorũ dici potest: quare ⁊c. ¶ Q nõ esset diuisibilis arguit Alb. multis rõnib⁹. ¶ Prima mã nuda existẽte aut est simplex aut ẽ cõposita. Si simplex habet ꝓpositũ. s. ꝙ est de se indiuisibilis: ⁊ ꝙ nullã indiuisibilitatẽ haberet nisi a quãtitate cui illi subijcitur. Si dicat ꝙ est composita: aut cõpositione prima: aut cõpositione secunda. Non cõpositione prima qꝛ cõpositio prima est ex potẽtia ⁊ actu: materia aũt ẽ pura potentia. Nec cõpositione secũda: quia secũda compositio est ex subiecto ⁊ accidẽte et causat a prima cõpositione et eam ꝑsupponit: igitur ibi nõ est prima compositio: nec secunda. cum ergo materia nuda existente in ea non est cõpositio prima: sequitur ꝙ nec etiã compositio secunda. ¶ Secunda ratio. Necesse est partes in quas diuiditur totum abinuicẽ differre aliqua differẽtia: igit si materia sola accepta ipa esset diuisibilis in partes ille abinuicem differũt aliqua differentia substãtiali vel accidentali: hoc aũt est falsum: quia nõ differũt differẽtia accidẽtali cum ponat nullum accidens habere: nec etiã differentia substantiali: quia omnia que differunt differentia substãtiali: aut differũt suis formis substantialibus: aut suis materijs: sed partes ille nõ differũt formis substantialibus: quia nullas ponũtur habere: nec etiam materijs: qꝛ non est idem in quo aliqua conueniunt: ⁊ in quo differũt: sed partes ille si huiusmodi materia eas haberet cõuenirent in principio materiali: ergo nõ differrent in illa. ¶ Tertia ratio. Cuicũq; attribuit aliqua passio alicuius subiecti eidem competit ⁊ illud subiectũ cũ sint cõuertibilia: sed diuisio est passio quãtitatis: ergo si materia in casu ꝙ sit nuda esset diuisibilis: sequeret ꝙ esset quãta: quod tñ nõ est verũ. ¶ Quarta ratio. Passio diffinita per subiectuz nunq̃ inuenit extra illud. vnde quis simitas diffinitur per nasum: nunq̃ inuenit nisi in naso: sed diuisio in partes eiusdẽ rationis de qua est hic sermo est passio cõtinui que diffinitur ꝑ cõtinuũ: vt patet: ergo nunq̃ inuenit extra continuũ: quare. ¶ Quinta rõ. Si materia sola existẽte ipa esset diuisibilis, cõsimilr possemus dicere ꝙ color et albedo ⁊ alie huiõi forme sepate a quãtitate ptes haberent: qđ nõ est verũ. ¶ Sexta ratio. Si sic esset: sequeret ꝙ materia esset ꝑ se quãta. ꝯñs est falsum ⁊ ꝓbatur ꝯña: quia materia per se sumpta haberet passione: puta diuisibilitatem eam qualem reddentem: ergo ⁊c.

Sed quod non esset diuisibilis plurib⁹ alijs rationibus arguit. ¶ Prio sic: Quicquid est causa antecedẽtis est causa cõsequẽtis: sed diuisibilitas in partes eiusdẽ rationis consequitur essentiã quantitatis: vt patet: ⁊ essentia quãtitatis causat ab essentia materie: ergo diuisibilitas in partes eiusdẽ rationis causatur ab essentia materie: ⁊ per ꝯsequẽs primo cõpetit illi ⁊ ratione eius cõpetit quãtitati. ¶ Secũdo. Remota quãtitate a materia ipa habet partes easdẽ quas ꝓus habebat: cum ponamus nullã corruptionem: nec vna in alteram cõuertatur: sed materia prius habuit partes eiusdez rationis: cum alia pars materie fuerit in vna medietate corporis: ⁊ alia in alia medietate: ergo ⁊ nunc materia tales partes habet: ⁊ per consequẽs in illas est diuisibilis. ¶ Tertia ratio. si materia nõ esset ex se diuisibilis in tales ptes: tũc talẽ diuisibilitatẽ ab alio haberet: ⁊ nõ videt ab alio q̃ a quãtitate. ꝯñs est falsum: qꝛ nullũ accidẽs largit aliquid essentiale suo subo. essentiale aũt ẽ materie ꝙ ipsa sit in plura ptibilis ⁊ sibi cõpetẽs vt materia: qꝛ aliť nõ posset generatio infinitũ perpetuari. cuius oppositũ vult Aristo. in secundo de generatione.

Ad dubitationẽ igit rñdet dicẽdo quantitatẽ a materia realr distingui: ⁊ cõcedo ꝙ nullã claudit repugnãtiã materiã esse sine quãtitate ⁊ vlr sine formis: lz nõ sit possibile fm materiam. Et eo admisso dico vlteri⁹ ꝙ mã ẽ diuisibilis in ptes eiusdẽ rõnis: ⁊ ꝙ hoc cõpetit ei ꝑmo ⁊ ꝑ se: ⁊ ꝑ eã cõpetit quantitati: sz tñ tũc nõ hẽret mã vnã ptẽ ex aliã: qꝛ hẽre vnam ptẽ ex aliã cõpetit quãtitati ꝑ se ⁊ ꝑ ⁊ mãe ꝑ quãtitatẽ.

Et tũc ad rõnes Alberti tenẽtiũ mãm nudã simplr esse indiuisibilẽ rñdet: ad ꝑmã cõcedendo eo dato mãm esse cõpositã. ¶ Sed vlteri⁹ dico ꝙ tres sunt cõpositiões in gñe: ⁊ nõ due tñ vt dicit Alb. Pria ẽ ex ptib⁹ eiusdẽ rõnis cũ toto: ⁊ hec ꝑ inest mãe: vt dictũ est ⁊ ꝑ mãm inest quãtitati. Secũda cõpositio ẽ ex actu ⁊ potentia. Tertia ẽ ex subo ⁊ accñte. ⁊ he due vltie cõpositiones nõ essent in mã nuda. ⁊ hoc solũ ꝓbat argumentuz. ¶ Ad scdam dico ptes illas differre differetijs subalib⁹ q̃ sũt ipsemet. ⁊ cũ dr ꝙ ꝯueniũt in principio mãli. verũ ẽ in spẽ sed nõ in numero. ¶ Ad tertiã dico ꝙ diuisio in ptes eiusdẽ rõnis nõ ẽ passio ꝓpria quãtitatis: imo ꝑ pri⁹ inest materie. ⁊ sicut mã ẽ cã quãtitatis fm suũ physicũ esse: ita est cã sue diuisibilitatis. ¶ Sz passio ꝓpria quãtitatis est diuisibilitas in ptẽ ex ptẽ. ¶ Ad quartã pz ex dictis. ¶ Ad quintã ꝯcẽdo ꝙ albedo a quãtitate sepata hẽt ptes q̃duales vel intẽsiuas. ¶ Ad sextã negat ꝯña: qm̃ diuisibilitas illa nõ esset passio a materia vel suis ptib⁹ realr distincta. Aut si ponat realr distingui nõ admittat materiã ab omni accidẽte absolui posse: quis quãtitate spoliari possit: nisi theologizãdo ponere vellem⁹ signa nãe: ⁊ dicere ꝙ mã ĩ ꝑ signo nature: nec ẽ vnũ nec multa. sed hec obmittant.

¶ Quantũ itaq; aliqd est quod ẽ. Tex. cõmẽti. xv. Questio ix

Dubitatur adhoc vtrũ longitudo: latitudo ⁊ profunditas sint passiões quãtitatis abinuicẽ distincte realr: ⁊ a quãtitate? ¶ Arguit ꝙ nõ. Prio: qꝛ illo dato sequit ꝙ q̃dratũ bipedale ẽ ꝑcise duplũ ad quadratũ pedale. ꝯñs ẽ falsum: qꝛ ẽ octuplũ. p quadratuz intelligẽdo corpus figure taxilli. ⁊ ꝓbat ꝯña. qꝛ sit q̃dratũ bipedale. a. ⁊ pedale. b. ⁊ arguit sic. Lõgitudo. a. ẽ ꝑcise dupla ad lõgitudinẽ. b. ⁊ silr latitudo ⁊ ꝓfunditas: g. a. est ꝑcise duplũ ad. b. ¶ Scdo. qꝛ sequit ꝙ oẽ corp⁹ sex superficieꝝ planaꝝ cõtẽtũ quadratũ. ꝯñs ẽ fl̃m: cũ aliqđ sit q̃drãgulũ. ⁊ ꝯña ꝓbat: qꝛ in qualibet pte ẽ lõgitudo: latitudo ⁊ ꝓfunditas: g̃ sequit ꝙ nõ maior ẽ lõgitudo q̃ latitudo aut ꝓfunditas: nec minor: g̃ ⁊c. ¶ Cõfirmat. ⁊ capto vnũ corpus qđ ꝑ aduersariũ sit q̃drãgulũ ⁊ nõ quadratũ: ⁊ sint latera plus distãtia. a. b. ⁊ minus distãtia. c. d. tũc arguit sic. Precise eadẽ ẽ distãtia inter. a. ⁊ b. et. c. et. d. g̃ oĩa illa latera equalr distãt. pz ꝯña: qꝛ maior distãtia facit pl⁹ distare: ⁊ minor minus: ⁊ equalis equalr. antecedẽs aũt ẽ notũ qꝛ illđ corp⁹ q̃drãgulũ ẽ distã⁹ adeq̃a iter oĩa illa lata.

Ad dubiũ rñderi pñt ꝙ ille tres dimẽsiões quãtitatis. s. longitudo: latitudo ⁊ ꝓfunditas sunt realiter abinuicẽ differẽtes: ⁊ a quantitate: q̃uis alij oppositum sentiant.

Et tunc respõdetur ad argumẽta principalia. ¶ Ad primuz negãdo ꝯñaz: imo quadratũ bipedale ẽ octoplũ ad quadratũ pedale: vñ. a. habet ad. b. ꝓportionẽ cõpositã ex tribus duplis: talis aũt ẽ octupla: qm̃ ꝓportio octo ad vnũ est cõposita ex ꝓportiõe octo ad quattuor ⁊ quattuor ad duo: ⁊ duoꝝ ad vnũ. Ita in ꝓposito ꝓportio. a. ad. b. ẽ cõposita ex trib⁹ ꝓportionib⁹ duplis dimẽsionũ. a. ad dimẽsiones. b. ¶ Ad secũdũ dr negãdo ꝙ latitudo aut ꝓfunditas sit equalis longitudini in quadrãgulo: lz in quacũq; parte est latitudo: aut ꝓfũditas sit lõgitudo: ⁊ ecõtra. qm̃ longitudo mẽsurat ad sursum in deorsum: latitudo a dextro ad sinistrũ: et ꝓfunditas ab ante et retro. mõ linea mẽsurãs lõgitudinẽ in quadrãgulo est alijs maior: ideo ⁊c. ¶ Ad cõfirmationẽ ꝑ idẽ rñdet negãdo ꝙ sit equalis distãtia inter oĩa latera illa. Et cũ arguit ꝙ est idẽ spatium et idẽ corpus: intermediũ cõcedo: tñ illud corpus est ma-

gis longũ q̃ latũ seu p̃fundũ: et p̃ p̃ñs plus distat que p longitudinẽ distant q̃ p latitudinẽ: aut p̃fundıtatẽ ⁊c̃.

¶ Infiniti autem ratio quantitati cõgruit. Textu cõmẽ.xv. Questio.x.

DUbitatur insuper: Utrũ quantitas termineẽ p terminos p̃prij generis ab ea essentialr̃ differentes: vt q̃ corporeitas sit quãtitas trinã h̃ns dimẽsionẽ et terminetur ad supficiẽ q̃ habeat solũ latitudinem: ⁊ supficies terminetur ad lineã q̃ solũ h̃eat lõgitudinẽ et linea terminetur ad punctũ simplr̃ indiuisibilẽ: ⁊ similiter sit de tempore in ordine ad instans.

Et quia Burle⁹ hãc materiã diffuse pertractat: ideo breuiter expediã arguẽdo q̃ nõ: quia si sic nũc sequeretur q̃ alicuius corporis pedalis s̃m oẽm dimẽsionem esset aliqua ps infinite longa: ⁊ ex p̃ñti q̃ alicui⁹ corporis pedalis aliq̃ ps esset maioris longitudinis q̃ suum totum: qđ est cõtra p̃ncipiũ geometricũ: Omne totũ ẽ maius sua pte. ⁊ p̃bat p̃ña: ⁊ capio vnũ corpus colũnare pedalis lõgitudinis: latitudis ⁊ p̃fũditatis: qđ diuido p designationẽ in ptes p̃portionales p̃portiõe dupla maioribus incipiẽtibus ab.a. extremo: ⁊ minoribus terminatis v̈sus b. extremum: ⁊ signo in illo corpe duas lineas gyrantes taliter gyrãtes ptes p̃portionales illius corporis: q̃ virtus q̃ istarũ p̃mũ pedale gyret p̃mã ptẽ p̃portionalẽ: ⁊ 2^m pedale scđam ptẽ p̃portionalẽ: ⁊ sic in infinitũ: ⁊ tũc sequitur q̃ vtraq̃ illarũ linearũ est infinite longa: q: cõposita ex infinitis pedalib⁹ nõ cõicãtibus vt sequitur ex casu. Sed inter oẽs duas lineas in corpe distãtes mediat supficies: g̃ inter illas duas lineas lõgitudis infinite s̃m se totas abinuicẽ distãtes mediat supficies lõgitudis infinite: sed ois supficies terminat corpus: g̃ illa supficies lõgitudis infinite terminat ptẽ illi⁹ corpis lõgitudis infinite: ⁊ sic h̃r p̃positum.

Ad dubiũ respõdetur tenẽdo ptẽ et⁹ affirmatiuam.

¶ Et ad argumẽtũ in oppositũ p̃cedo q̃ alicui⁹ corporis pedalis infinite lõga est aliqua ps. Illud enĩ nõ incõuenit de pte gyratiua: sed de pte in lõgũ p̃tẽsa siue in rectũ esset incõuenie ipossi͡bl. ⁊ lʒ maioris lõgitudis sit aliqua ps q̃ suũ totum: nõ tñ est maioris quãtitatis sed minoris: q: magnitudo corpis nõ attendit͛ solũ penes vnã dimẽsionẽ sed penes aggregatũ ex oĩbus. mõ sicut in infinitũ crescit longitudo ptis gyratiue supra lõgitudinẽ toti⁹: ita in infinitum minoratur latitudo illius: cũ p̃tinue p̃pinquiorib⁹ inuicẽ et p̃pinquiorib⁹ lineis terminet͛ in infinitũ procedẽdo s̃m partes proportionales minores ⁊c̃.

¶ Habet aũt dubitationẽ de pte et toto fortassis aũt nõ ad hãc rationẽ. sed ad ipsam s̃m seipsaʒ. Utrũ vnũ aut plura sunt ps et totum Tex.cõ.xvij. Questio.xj

DUbitatur vtrũ totũ sit realr̃ idẽ cũ oĩbus suis ptibus simul sumptis? ¶ Q̃ nõ: arguit Burle⁹ multiplr̃. ¶ Primo. illa nõ sunt idẽ de quorũ vno vere aliquid affirmat͛ qđ v̈e negat͛ d̈ altero: sed de toto aliqd v̈e affirmat͛ qđ vere negat͛ de oĩbus suis ptib⁹ sil̃ sumptis vel ecõtra: ergo. pʒ p̃ña. ⁊ maior ẽ ex p̃mo p̃ncipio. minor v̈o arguit͛ ex multis. Nã hec ẽ vera: Cõpositũ ex materia ⁊ forma ẽ per se causatũ ex materia ⁊ forma Et sil̃r ista: Materia ⁊ forma sil̃ sumpte nõ sũt per se causatũ ex materia ⁊ forma. ¶ Itẽ iste sũt vere. materia ⁊ forma sil̃ sumpte p̃stituũt cõpositũ: ⁊ cõpositũ nõ p̃stituit cõpositũ. ¶ Itẽ iste sunt vere. totũ est aliqd: ⁊ materia ⁊ forma sil̃ sumpte nõ sũt aliqd: q: nec causatũ a se vel ab aliq̃: nec incausatũ: vt ipe deducit. ¶ Itẽ risibile p̃dicat͛ de homine: qđ tñ nõ p̃dicat͛ de materia ⁊ forma hoĩs sil̃ sũptis ¶ Secũdo p̃ncipalr̃ arguit q̃ illo dato sequeret͛ q̃ entitas cõpositi humani remaneret dissolutis partib⁹: p̃ñs ẽ falsum q: tũc cõpositũ humanũ remaneret post suã corruptiõeʒ et pʒ p̃ña: q: materia ⁊ forma hũana manẽt post earũ dissolutionẽ. Si g̃ materia ⁊ forma hũana sil̃ sumpte sũt ipm̃ cõpositũ humanũ: ⁊ ex p̃ñti tota entitas sua. sequitur ⁊c̃. ¶ Tertio p̃ncipalr̃ arguit. q̃cũq̃ sunt eadẽ eidẽ nũero sũt eadẽ inter se: si ergo oẽs partes sil̃ sumpte sunt idẽ toti sequeret͛ q̃ oẽs partes sil̃ sumpte sũt eedẽ inter se. p̃ña est f̃lm. ¶ Itẽ si materia ⁊ forma sil̃ sumpte sunt ipm̃ totũ cõpositũ: ⁊ ipʒ ẽ vnũ numero: igit͛ materia ⁊ forma sil̃ sũpte sunt idẽ numero: ⁊ per p̃ñs nõ differũt: qđ tñ est falsum. ¶ Itẽ totũ vniuersũ ẽ vnũ numero: si ergo oẽs ptes vniuersi sil̃ sumpte sunt ipm̃ vniuersum: sequit͛ q̃ oẽs partes vniuersi sunt vnũ numero: ⁊ si sic sequitur opinio Parmenidis ⁊ Melissi q̃ oia sunt vnũ: improbata ab Aristo. i hoc p̄. ¶ Itẽ sequitur q̃ sub̃a ⁊ accidens sunt vnũ numero: q: sortes albus ẽ vnũ numero. sed sortes ⁊ albedo sil̃ sũpte sũt sortes alb⁹: si pº est vera: ergo sortes ⁊ albedo sũt vnũ numero. ¶ Quarto p̃ncipalr̃ arguit q̃ quattuor sũt mille: ⁊ q̃ partes q̃litatiue sũt partes quãtitatiue ⁊ econtra. et q̃ simplicia sunt composita: si pars affirmatiua qõnis sit vera: quorũ oĩm deductiões vide ab eo si placet.

In oppositũ arguit͛ p̃ sic. Si totũ esset distinctũ realr̃ ab oĩbus suis partibus simul sumptis: aut ergo se toto aut per aliquid aliud. non se toto: q: nihil ẽ in toto qđ nõ sit in oĩbus suis partib⁹ sil̃ sumptis: ⁊ econuerso: nec per aliqd aliud: q: si per aliqd aliud: maxie esset per vnitatẽ toti supadditã quã h̃ret totum ⁊ nõ partes. Sed arguo q̃ nõ: q: tunc ex toto et illa vnitate fieret aliud totũ realr̃ distinctũ a priori toto ⁊ vnitate: Sed hoc nõ esset nisi per aliã vnitatẽ supadditã: igitur daret͛ secũda vnitas per quã s̃m totũ distingueretur a p̃ toto et a p̃ma vnitate: Sed ex tali secũda vnitate et secundo toto resultaret tertiũ totũ: sicut de p̃ori toto dicebatur qđ esset realr̃ distinctũ a secũdo toto et a secunda vnitate: et nõ nisi per tertiã vnitatẽ supadditã illi: et sic ascendendo pʒ q̃ p̃cederet͛ in infinitũ in talib⁹ totis et vnitatibus: qđ est incõueniẽs. ¶ Cõfirmat͛ scđo. separet de⁹ a sorte oĩa accñtia ipo remanẽte. ⁊ pʒ q̃ sortes est quoddã totum ad suã materiã et ad suã formã: tñ nõ distinguit͛ realiter ab illis sil̃ sumptis: q̃ nec p seipm̃ nec per vnitatem superadditã sibi. ¶ Cõfirmat͛ 3º. q: illa vnitas aut esset illđ totũ: vt qdã dicũt. aut accñs ⁊ respectiuũ superadditũ illi: vt alij posuerũt: si est ipm̃ totũ: tũc sequit͛ cũ totũ nõ sit i se ipo nec habeat seipm̃ q̃ vnitas nõ est in toto: nec totũ habet vnitatẽ: cui⁹ oppositũ Bur. cõcedit. Si aũt vnitas est accñs superadditũ toti: tũc sequit͛ q̃ per seipm̃ nõ distinguit͛ totũ realr̃ ab oĩb⁹ suis partib⁹ sil̃ sumptis: sed solũ accidẽtalr̃ siue formalr̃: vt hoc est totũ: ⁊ ille sũt partes: qđ ẽ p̃cedẽdũ. Unñ nullus diceret q̃ sortes per aliqđ accidens realr̃ distinguit͛ ab ei⁹ aĩa ⁊ a corpore suo: cũ nullũ accñs sit de essentia sortis. Sʒ bñ p̃cedim⁹ q̃ soz. per eius aĩam realr̃ distinguit͛ a suo corpore: ⁊ ecõuerso. Et hec rõ apđ me ẽ q̃si demõratiua i hac materia. ¶ Pro hac parte ẽ Ar. in textu di. q̃ vnũ in actu ẽ plã in potẽtia siue multa. ⁊ 2ª de aĩa vbi dicit q̃ sicut mã ⁊ forma sunt vnũ: sic corpus et aĩa sunt vnũ: ⁊ q̃ oculus ẽ pupilla ⁊ visus. Et idẽ videt͛ velle cõmẽta. cõmẽto. 17º. vbi dicit q̃ totũ nõ est aliud q̃ p̃gregatio partiũ: ⁊ q̃ lʒ vnaq̃q̃ partiũ dicat͛ aliud a toto tñ oẽs partes insil̃ nõ põt dici aliud a toto. ⁊ infra 4º phisico. cõmẽ. 43º. dicẽs q̃ totũ nõ est aliud a partibus.

Ad istã questionẽ aliter est rñdẽdum s̃m q̃ est mota: ⁊ aliter si moueret͛ vt eã mouet Ari. in l̃ra. Nã Ar. in l̃ra q̃rit vtrũ pars ⁊ suũ totũ sint vnũ aut plã: ⁊ vult hãc qõem intelligi nõ solũ de partib⁹ cõtinuis: sed etiã de partib⁹ nõ continuis. Et per partes p̃tinuas cõmẽta. itelligit partes h̃ntes solũ ptes p̃tinuas cũ alijs suis partib⁹: sicut sũt caro ⁊ os.

et est sermo sp de partib⁹ q̄ntitatiuis et suo toto. Per partes aūt nō ↄtinuas itelligit partes hn̄tes partes adinuicē ↄiguas: vt sūt caput et man⁹. ¶Sz Alb. per partes continuas intelligit illas q̄ tm̄ dn̄t fm̄ sitū: vt partes homogenee q̄ adinuicē ↄtinuant sicut sūt ptes carnis. Per partes vō nō ↄtinuas itelligit ptes dn̄tes fm̄ situ et fm̄ formā partis: sicut sūt caro et os in aīali. ¶Et Ar. arguit q̄ ps et suū totū nō sūt vnū et idē. Ex hoc q̄ ptes sint in toto: quia tūc cū q̄libet ps toti⁹ sit ia eo seq̄ret q̄ vnaq̄q̄ ptiū esset idē cū suo toto: sz q̄cūq̄ sunt eadē eidē nūero: sūt eadē inter se: g̃ oēs ptes toti⁹ eēnt eadē inter se: et sic caput et man⁹ essent idē: et pes et brachiū: qd̄ ē impoīe: q: tūc totū eēt indiuisibile: ex q̄ nulla hēt ptiū deffictionē: g̃ sequitur q̄ ps nō est idē cū suo toto. ¶Alb⁹ vō ad hāc qōem rn̄det dicēdo q̄ ptes q̄cūq̄ relate sint ad formā toti⁹ vnicē eas in toto: siue sit ↄtinuas: aut forma alia: sūt vnū in forma illa: sed fm̄ seipsas accepte diuersificant: aut fm̄ situ tm̄: aut fm̄ situm et formā: vt dictū ē ṗus. Nec seq̄t ptes sūt vnū sub forma toti⁹: g̃ sūt idē: qm̄ vnitas q̄ vniunt in forma toti⁹ ē relatiua: sed idē dicit vnitatē absolutā. Cōcedēdū ē ergo q̄ totū ē vnū cū ptib⁹: q: vnit in se ptes: et ptes sūt vnū cū toto: q: sūt i vnitate toti⁹: ps tñ nō ē idē cum suo toto.

Sed rn̄dēdo ad qōem fm̄ q̄ mota fuit in ṗn⁹ ¶Premitēdū est ṗ q̄ totū cathegoreumaticē et ppriē sumptū ē ens pfectū ex suis ptibus. et h̄ dr̄ multiplr̄. s. de toto vl̄i: de toto diffinibili: de toto essentialr̄: de toto q̄ntitatiuo. qd̄ intelligit de toto tertio et q̄rto mō sūpto: lz Ar. solu moueat qōem de toto q̄ntitatiuo. ¶Scd̄o ṗmitēdū cū q̄rit vtrū totū sit sue ptes: qd̄ duplr̄ pōt intelligi. vno⁹ formalr̄. alio mō realr̄. Silr̄ de partibus possumus loqui dupliciter. vno modo diuisiue sumptis. Alio modo collectiue.

His premissis de mēte Burlei ponunt istra scripte ↄnes. ¶Pria ↄ. Totum p vnitatē realr̄ distinguit ab oīb⁹ suis ptib⁹ sil̄ sūptis. Istā ↄnē arguit sic. p illud distinguit totū realr̄ ab oībus suis ptib⁹ sil̄ sumptis: qd̄ ē in toto et nō in ptib⁹ suis sil̄ sumptis: sed vnitas ē in toto q̄ nō ē in oīb⁹ suis ptibus sil̄ sumptis: ergo. pz ↄn̄a. et assūptū silr̄. ¶Et si q̄rat: qd ē illa vnitas: rn̄det q̄ ipmmet totū. Et ↄcedit ↄn̄ter q̄ totū se toto distinguit realr̄ ab oībus suis ptibus sil̄ sūptis: et h̄ capiēdo totū cathego^ce et nō sincathego^ce. ¶Scd̄a ↄ. totū distinguit realiter ab oībus suis ptibus sil̄ sumptis p oēs suas partes sil̄ sūptas. pz: q: totū per vnā ptē distinguit realr̄ ab alia pte: et p aliā ptē ab alia. et sic de oībus. ¶Tertia ↄ. totū per vnā eius partē realr̄ distinguit ab alia parte. pz ex q̄ illā eius partē hz totū et nō alia eius pars. ¶Quarta ↄclusio. pars distinguit realiter a suo toto per priuationē aliarū partiū quas habet totum: et nō illa pars. pz satis.

Sed q: hec opio nō ē vera q̄tū ad duas ↄnes primas: vt pz ex argumētis adductis in oppositū qōnis: et est ↄ cōmēta. cōmēto. 17⁰. qui videns q̄ Ari. mouet qōem: et arguit tm̄ ad vnā ptē pbādo q̄ pars nō sit idē cū toto suo nō ponēdo aliā solutionē: dicit q̄ fmo oppositus isti. s. quē facit Ar. pbādo q̄ pars ē aliud a suo toto. nō exprimit. s. ab Ar. pper ei⁹ famositatē et ille ē fmo pbās q̄ ps ē idē cū suo toto sic arguendo. Si ois pars ē aliud a suo toto: g̃ oēs ptes sūt aliud a suo toto: sed totū nihil aliud ē nisi aggregatio suarū partiū: g̃ totū est aliō a se toto: qd̄ ē ipoīe. g̃re et c̄. ¶Et cōmēta. rn̄dēdo ad h̄ argumētū dicit q̄ hic ē sophisma ↄpōis et diuisiōis. s. dū arguit sic. ois ps ē aliud a suo toto: q: ↄn̄a pōt capi collectiue et diuisiue. Collectiue aūt capiēdo ē fl̄m: et ↄn̄a nō valet: qm̄ dicit cōmenta. vnaq̄q̄ ptiū bñ dr̄ eē aliud a suo toto: sed oēs ptes insil̄ nō pn̄t dici a toto aliud: q: oēs ptes insil̄ sūt ipm̄ totū. Si aūt capiat diuisiue ipm̄ ē ver. sz tūc nō vz vitia ↄn̄a. ¶Ex q̄ pz cōmēta. velle q̄ totū sit realr̄ idē cū oīb⁹ suis ptib⁹ simul sūptis. Nec vificat illa ↄpō cōmētatoris: oēs ptes insimul nō pn̄t dici aliud: vt dicit Bur. ex toto q̄n̄do dcm̄ cōmētatoris ad sensū ex̄ncm̄: q: tūc nō esset ad ppositū suū: sed hz intelligi vt pa^z supra declaratū ē.

Et tenendo hoc rn̄det ad argumenta Burleim oppositū facta. ¶Ad primū negat q̄ mā et forma simul sūpte nō sūt p se causatum ex mā et forma: imo sūt p se causatū ex mā et forma: q: ipm cōpositū. et vlteri⁹ nō sequit: mā et forma simul sūpte ↄstituūt cōpositū: sed cōpositū nō ↄstituit cōpositū: g̃ et c̄. q: nō bñ sumit minor: q: deberet ē e pluralis sicut maior. vn̄ si argueret sic. mā et forma simul sūpte ↄstituūt cōpositū: sed cōpositū nō ē ↄstituentia cōpositū: g̃ et c̄. bñ valeret ↄn̄a. sed tūc negaret minor. deinde dr̄ q̄ mā et forma simul sūpte sūt aliq̄d. et q̄ sunt aliq̄d causatū a se: ex q nō seq̄t q̄ mā sint ṗme cause: aut q̄ sint priores se: sed solu seq̄t q̄ sūt priores illo causato a se. Cōcedit vlteri⁹ q̄ hec ē vā. mā et forma hoīs simul sūpte sūt risibile q̄uis nō sint risibiles. ¶Ad 2^m principale negat q̄ sequat q̄ dissolutis partib⁹ alicui⁹ hoīs remaneat tota entitas siue eēntia eius: q: facta dissolutiōe forme a mā hoīs ipe nō sunt aliq̄d: et p ↄn̄s nō sūt aliqua entitas siue eēntia alicui⁹ hoīs: nec aliqua illarū ē materia siue forme: aut ps eēntialis indiuidui hūani: ex q̄ ex eis nullū tale cōstituit: et sic seq̄tur q̄ h̄ā remaneat post suā corruptionē. ¶Ad tertiū ṗncipale cū arguitur sic. q̄cūq̄ sunt eadē eidē nūero sunt eadē inter se: sed oēs ptes sil̄ sumpte sunt idē toti p positionē: ergo oēs ptes sil̄ sumpte sunt eedē inter se. negat ↄn̄a: q: nō bñ sumitur minor: q̄ deberet esse ista. oēs ptes sil̄ sumpte sunt eedē toti. q̄ negat: q: ex ea seq̄tur q̄ q̄libet ea^z ē eadē cū suo toto. pp ter h̄ eedē poni in pl̄ali nūero. Et cōceditur vlterius q̄ mā et forma sil̄ sumpte sunt vnū nūero: q: cōpositū: ex q̄ nō seq̄tur q̄ mā sit forma vel ecōuerso. ¶Et silr̄ cōcedit q̄ oēs ptes vniuersi sil̄ sumpte sunt vnū numero: q: sunt ipm vniuersū qd̄ ē vnū nūero. Nec ex hoc seq̄tur opinio pmenidis et melissi dicētiū sic eē oīa vnū nūero q̄ nihil aliud ab illo sit. Et pter ↄcedi pōt q̄ sub^a et accn̄s simul sumpta sunt vnū numero per aggregationē: q̄uis non sint vere vnum. ¶Ad quartū principale ↄcedendū est q̄ quattuor sunt mille. sed vlterius negādum ē q̄ partes qualitatiue sunt partes quātitatiue. et q̄ simplicia sunt cōposita: q: ex numero pl̄ari in pposito nō lz inferre nūe^z singularē. nec ecōtra. Cōcedi tñ potest q̄ partes qualitatiue sunt aliquid qd̄ est partes quātitatiue: et q̄ simplicia sunt aliquid quod est composita.

¶Postea ppter quid imobile si vnū est sicut eni et pars vna cuz sit hec aque mouetur in ipsa: quare nō et omnis. Tex. cōmen. xxiiij. Questio .xvj.

Dubium hic mouet Burleus: An possibile sit toto continuo quiescēte parte eius moueri fm̄ locum.

Ad quod rn̄dēdo ponūtur aliq̄ conclusiōes. ¶Pria. possīe est partē ↄtinui moueri motu locali mixto cū rarefactiōe vel cōdēsatiōe toto q̄scēte: seu altera pte nō mota: pz: vbi vna ps aeris q̄scat altera calefacta et rarefacta: et ex ↄn̄ti localiter mota. ¶2ª ↄ. Impoīe ē ptē ↄtinui moueri motu locali puro toto q̄scēte seu altera pte nō mota: pz: q: tūc superficies media inter totā partē motā tali motu si sic esset: et totam partem quiescentē simul moueretur et quiesceret ad motum et quietem istarum partium: quod nō sequeretur in motu locali mixto.

Sed contra hāc determinationē instat deducēdo aliq̄s ↄnes inconuenientes. q̄^z prima est q̄ aliq̄d corpus est cuius quelibet pars mouet motu locali recto: et tñ ipm est cōtinue in eodē situ adeq̄te. ¶Scd̄a ↄclo. q̄ aliq̄d quiescit et tamen nec p se nec p accn̄s. ¶Tertia ↄclusio. q̄ aliquid simul mouet motib⁹ ↄtrarijs

¶ Pro p^ma ponat^r q̄ sit aliq̄d corpus spericū cui^o diameter sit bipedalis: et capiat^r ps ei^o centralis sperica hn̄s diametrū pedalē que rarefiat totalr̄ v̄sus circumferentiā corporis: sic q̄ in eo sit latitudo rarefactiōis icipiens a cētro a non gradu: et termiata ad q̄tuor ad punctū mediū semidiametri tot^o. ps alia superior totalr̄ ɔdensef superficie eius cōuexa ɔtinue remanēte immobili. ita. vz. q̄ in illa sit latitudo ɔdensatōis icipiēs a q̄tuor in pūcto medio semidiametri et termiata ad nūc gradū in superficie ɔuexa. et nūc q̄ tm̄ cedet ps superior p ɔdēsatōez sic iferior p rarefactionez ꝑlos occupabit. sequit^r q̄ corp^o illud cōtinue remanebit eiusdē quātitatis et in eodē situ: et tn̄ q̄libet ps eius remouef totalr̄ cū q̄libet rarefiat vel condensef. ¶ Pro 2° capiat^r casus Burlei. vz. q̄ vnius aeris vna medietas totaliter rarefiat ad vnam ōriam pōnis: et alia ad oppositum. Tunc dic̄ q̄ superficies media gescit et nō p se vt ps. Sed q̄ nec etiā p accñs arguif: q̄ oē gescēs p accñs gescit ad gietē alterius p se. sed illa superficies nō gescit ad gietem alicuius p se: et q̄ tot^o iste aer cui^o est superficies mouef et q̄libet ps ei^o. igit^r etc. ¶ Pro tertia capiat^r v̄ga q̄ ex vtroq̄ latere flectat^r eq̄lit^r: et tūc arguif q̄ talis virga mouef simul motib^o ɔrijs q̄ ɔdensat^r et simulr̄ rarefit. ḡ etc. Probat^r assumptū p pma pte. q̄libet ps huius virge condensat^r. ḡ etc. Probatur aña. quelibet superficies huius virge inter conuexam et concauā condensat^r. igit^r. Aña probat^r: q̄ q̄cumq̄ tali superficie capis illa est superficies cōcaua alicuius partis illius v̄ge que vt notū est cōdensat^r q̄m cuiuslibet q̄d curuat^r superficies cōcaua condensatur etc. ¶ Pro 2ª pte idē assumptū cōsilr̄ arguif. q̄libz superficies huius v̄ge iter cōuexā et cōcauaz rarefit. ḡ quelibet eius ps rarefit etc. Aña pbatur q̄ quacūq̄ tali superficie data illa est superficies conuexa alicuius ptis ipsius v̄ge; q̄ rarefit: q̄ cuiuslibet q̄d curuatur superficies conuexa rarefit.

Ad primam cōcl̄onē negari posset q̄ q̄libet ps illius corporis mouef localr̄: sic q̄ muteī situ. q̄ vtraq̄ medietas eius est cōtinue in eodez situ sic ipm totū. ¶ Ad scdam dr̄. q̄ illa superficies media q̄escit p accñs ad gietē aeris p se: non simplr̄: sz giete opposita motui. quo variet situ sm totū. ¶ Ad tertiā sunt plures rñsiones quaz quelibet m̄ negat cōcl̄onem. ¶ Quidam dicunt q̄ talis v̄ga nec rarefit nec cōdensat^r: et vlteri^o negāt q̄ q̄libet eius superficies itrinseca rarefiat vel cōdēsef. et eodē mō dicit^r de ptib^o. cōceduntur tñ q̄ q̄libet ps termiata ad superficiē ɔuexā rarefit. et q̄ q̄libet termiata ad superficiez ɔcauā ɔdēsat^r. et q̄ nō maior ps terminat^r ad superficiē ɔcauā q̄z ad ɔuexā vl̄ ecōtra. iō nō maior ps rarefit q̄z ɔdensat^r. nec ecōtra. q̄re etc. Alij dicūt q̄ nec illa v̄ga nec aliq̄ ps ei^o rarefit aut ɔdēsat^r. et silr̄ q̄ nulla ei^o superficies rarefit aut cōdēsat^r. vn̄ imaginat^r h̄ ɔtigē sic accidit in alluta sue corrigia ꝗ̄d duas oppositas trahat^r. nūc enī rarefit sm lōgitudinē. et sm latitudinē seu pfūditatē ɔdēsat^r: et cū i ea mot^o rarefactiōis nō sit maior motu ɔdēsatiōis et ecōtra: iō absolute dicēdū ē illā allutā eē eq̄ magnā: sic pus. lz sit maior sm lōgitudinē q̄z pri^o: et minor sm latitudinē seu pfūditatē. Sic i pposito ɔtigit de v̄ga q̄ superficies exteriores rarefiūt sm lōgitudinē: et sm latitudinē seu pfūditatē ɔdēsant^r. superficies v̄o iteriores ɔdēsant^r sm lōgitudinē. et sm latitudinē seu pfūditatē rarefiūt. et q̄ tales superficies eq̄lit^r et eq̄ velocit^r rarefiūt sm lōgitudinē sic ɔdēsant^r sm latitudinē vl̄ pfūditatē aut ecōtra. hic ē q̄ neq̄ rarefiūt neq̄ cōdēsant^r. Et silr̄ dicēdū ē de ptib^o et tota v̄ga. ¶ Alij v̄o dixerūt q̄ h̄ v̄ga nec rarefit nec ɔdēsat^r. lz ɔcedūt q̄ ei^o medietas superior q̄ sit. a. rarefit et eq̄ ɔdēsat^r velocit^r ei^o medietas iferior q̄ sit. b. et iō cū nō sit maior mot^o ɔdēsatiōis nec itēsiue nec extēsiue motu rarefactiōis: neq̄ minor lz eq̄l. seq̄t^r q̄ v̄ga tota nec rarefit nec ɔdēsat^r. Hoc aūt pōt sic declarari. Et supponam^o p̄ q̄ iter mai^o et min^o sit dare eq̄le. h̄ p3. sa. q̄ stāte ponam^o q̄ tal^r v̄ga sit sm lōgitudinez bipedal^r quātitatis. et flectat^r aliq̄ q̄ linea ɔcaua extremal^r q̄ sensibiliter ɔdēsat^r fiat. v̄bi grā. pedal^r: et linea extremal^r ɔuexa q̄ sensibiliter rarefit fiat bipedal^r quātitatis. et sit linea ɔcaua. c. et ɔuexa. d. et quātitas bipedal^r quā pus habebat ista v̄ga sit. e. Et arguif sic. daf in hac v̄ga linea maior. e. q̄ d. ē tal^r: et daf minor. q̄ c. ḡ daf eq̄lis. e. p3 ɔña ex supposito. sit ḡ illa linea. f. et nūc p3 q̄ tota ista ps q̄ intercipit^r int^r c. ɔdēsat^r. q̄ q̄libet ei^o linea ē minor. e. et silr̄ tota illa ps q̄ intercipit^r int^r f. d. rarefit: q̄ q̄libet ei^o linea ē maior. e. Et si argueref q̄. b. medietas iferior nō sm se totā ɔdēsat^r: q̄ si. a. eēt separata a. b. adhuc. b. eodē mō se h̄ret sic nūc: h̄ nūc aliq̄ rarefieret. ḡ et nūc. ¶ Rñdet^r negādo maiorē. verūtñ dr̄ q̄ vbi nūc oino ɔsilr̄ se h̄ret. b. sic nūc se h3: q̄ nūc totalr̄ ɔdēsaref. et loquēdo de. f. linea media q̄ ɔtinue ē bipedal^r q̄ntitatis: p3 q̄ non sequitur oia eius duo puncta mediata cōtinue erūt ppinquiora. ergo cōdensabuntur. vt patet ex dictis.

¶ **Sicut antē physici dicunt duo modi sunt. hi quidē enī vnū facientes quod est corpus subiectum aut triū aliquid. Textu commenti. xxxvj.**

De principijs rerum nālīū antiq̄ diuersimode opiati sūt. **Quidā** posuerūt eni vnū pūcipiū dicentes oia eē vnū. sic q̄ nō multa sūt entia nec aliud q̄z tale pn^m: vt Parmenides q posuit tale pn^m finitū et imobile: et Melissus q posuit ipm ifinitū et imobile: et ibi fuerūt nō nālr̄ loquētes quia negauerunt motum.

De naturaliter aūt loquētib^o fuerūt q̄dā q solū posuerūt vnū pn^m nāle et hi diuersificati sūt: q̄m q̄dā dixerūt ipm eē aerē ex eo q̄ minime sensibilē. Alij aquā ppt ei^o nimiā fluxibilitatē: vt vbiq̄ eē possit ad gn̄atiouē. Alij dixerūt illud eē ignē ppt ei^o durabilitatē ppt eē a ɔrijs maxime remotuz. Nōnulli v̄o posuerūt illud eē mediū inter ignē et aerē: vl̄ int^r aerē et aquā vt a ɔrietatib^o q̄ in elemētis repiunt^r sit maxie remotū. Nullus aūt posuit tale pncipiū eē terrā ppt ei^o stabilitatē et sensibilitatē nisi Esiodus q nō fuit pho^s: lz legista: vt Cōmentator dic̄. 2. meta. ¶ Diuersificabant^r etiā pdicti q̄ ad modū gn̄ationis rez ex tali pn^o. Quia q̄dā posuerūt res nāles gn̄ari ex illo pn^o sm raz et densū. Alij v̄o vt platonici sm magnū et paruū. et pmi dicebāt raz et dēsū eē pn^a formalia et ɔrīa. Alij v̄o magnū et paruū eē pn^a nālia et ɔrīa spēz v̄o siue ideā eē pncipiū formale. Et hi oēs ponebāt aliq̄ ɔrīa sm excellētiā et defectū. magnū enī dicit excellētiā: et paruū defectū. silr̄ raz vt seq̄t^r caliditatē excellētiam dicit. et densum vt sequitur frigiditatē dicit defectum.

Alij de naturaliter loquētib^o q̄dā nō posuerūt vnū pn^m rez nālīū: et q̄dā nō multa vt Anaxagoras: Anaximādros et Empedocles. Oēs nāq̄ hi i h̄ ɔuenīūt q̄ erat vnū pncipiū nāle oiuz. vz. vnū chaos ɔfusuz ex q̄ p segregatiōnez fiūt aliq̄ pn^a ex q̄b^o res nāles gn̄ant^r. Differebat tñ Anaximādros ab Anaxagora i h̄ solū: q̄ ponebat illud chaos ɔfusū et ifinitū: et alia pn^a ab eo separi p alteratiōnē.

Anaxagoras v̄o dicebat illud finitū eē et pncipia alia p segregatiōnē ab ipso segregari. ¶ Anaxagoras v̄o et Empedocles in pluribus diuersificati sunt: q̄m Empedocles posuit mūdū ifinities gn̄ari et corrūpi sm segregatiōnē: iā q̄ aliq̄n erat sicut et cōmixtio pncipioz q̄ vocabat elemēta: et q̄d p tantū tēp^o manet segregata: et nūc est mūdus: et p quātū postea manent ɔfusa. et nūc est chaos et corrupt^o est mūdus: et h̄ vocat ifinities gn̄ari vel fieri. ¶ Anaxagoras aūt posuit ipsum chaos ab eterno fuisse et itellectū aliq̄n icepisse segregare pncipia ex q̄bus fiūt alia: et tunc mūdū icepisse. ¶ Et hec segregatio nunq̄ cessabit: q̄ et ifinitoz pncipiorū ɔfusū et ɔrioz: patz ifinitaz gn̄ā carpitosit lz sequir etc.

lō mūdus nunq̃ corrūpet: ꝛ sic multiplex fuit dr̃ia inter Anaxagorā ꝛ ēpedoclē. ¶ Prima. q2 Empedocles posuit mūdū īfinities gn̄ari ꝛ corrūpi. Anaxagoras vo semel fuisse genitū ꝛ nunq̃ corrūpi. Scd̃a. q2 Empedocles posuit illō chaos eē q̄ddā diminutū: ꝛ alia pn̄a seipsis segregari: ꝛ abiuicē postmodū pmisceri. Anaxagoras vo nō posuit illud chaos eē q̄ddā diminutū: sz itellectū qui segregabat alia pncipia ex qb⁹ res nāles fiut. Tertia. q2 Empedocles ponebat statū ī segregatōe illoꝝ pncipioꝝ. Anaxagoras vo dicebat segregationē illā ī īfinitū pcedere. ¶ Quarta q2 Empedocles posuit finita pn̄a. s. q̃tuor elemēta. Anaxagoras aūt posuit īfinita pn̄a ꝯsīlis ꝛ ꝯria vt infinitas ptes carnis ossis ꝛc̃. ¶ Quita. q2 Empedocles posuit elemēta eē pn̄a carnis: ossis ꝛc̃. Anaxagoras vo ꝯūi. ¶ Sexto. q2 Empedocles posuit gn̄ationē ꝛ corruptionē fieri p liē ꝛ amicitiā. Anaxagoras vo p ꝯgregationē ꝛ segregatōez ꝛc̃.

¶ Uidetur aūt Anaxa. sic infinita opiari vt accipiat cōez opinionē physicoꝝ eē verā tanq̃ nō fiat nullū eorū ex eo q̃d nō est

Tex. cōmēti. xxxiij. Qō xiij.

Queritur vtrum forma anq̃ generet ī mā pexistat: ꝛ arguit q̃ sic. ¶ Prio: q2 nisi sic eēt q̃ forma gn̄ā pduceret simplr̃ aliq̃ mō ī mā nō pexistēt: seq̄ret q̃ ei⁹ pductio eēt creatio: ꝛ n̄ gn̄a⁹ nālis. ꝯn̄s fl̄m. ꝛ pbat ꝯn̄a. q2 illi⁹ forme pductio ē creo⁹ q̄ fit nullo ei⁹ pexnte ī mā in q̄ introducit: vt oz de aīa itellectiua. sz si forma gn̄anda nullo⁹ pexistēt in mā tūc nihil ei⁹ pexisteret ī mā: ex q̄ fieret vt pz: g̃ ei⁹ pductio eēt crea⁹. ¶ 2°. si forma gn̄anda nullo⁹ pexistēt ī mā: seq̄ret q̃ gn̄atio forme subal eēt violēta. ꝯn̄s ē fl̄m. q2 ē nāl aīā itēta cū sit via ī nāz. p Ari. 2. phy. ꝛ pbat ꝯn̄a: q2 illud ē violētū qd̄ ē solū a pn̄° extrīseco: sz si forma nullo⁹ pexistēt ī mā eius gn̄atio eēt solū a pn̄° extrīseco: g̃ eēt violēta. pz ꝯn̄a. ꝛ maior ab Ari. 3. ethi. vbi dic̄ q̃ violētū ē c⁹ pn̄m ē ex. ꝛ minor fat̄ nota ē. ¶ 3°. ois trāsmutatio ē iter t̄mios eiusdē gn̄is. sz gn̄a⁹ forme ī mā ē trāsmutatio. g̃ ē int̄ termios eiusdem gn̄is. cū g̃ termin⁹ ad quē gn̄atiōis subal sit de gn̄e sb̄e: seqtur q̃ termin⁹ a q̄ ē ēt de gn̄e sube. aut g̃ termin⁹ a q̄ gn̄atiōis sbal ē puatio forme gn̄ande: aut for⁹ q̄ corrūpit: aut for⁹ gn̄anda fm eē diminutū ī mā pexn̄s coagēs cū agēte extrīseco ad sui pductionē fm eē cōpletū: ꝛ gn̄ationē faciens nālē: vt pz p sufficiētē diuisionē. Nō ē puatio: cū sit nō ens: vt postea patebit. Nec for⁹ q̄ corrūpit: q2 illa ē terminus corruptiōis. ꝛ idē nō ē t̄min⁹ duaꝝ mutationū oppositaꝝ. g̃ relinq̄ terminū. vz. q̃ tal̄ termin⁹ a q̄ ē forma gn̄anda fm eē pfectū q̄ ī mā existit fm eē ipfectū. ¶ 4°. puatio forme pducēde ē ī mā an ei⁹ gn̄ationē. sz ī mā nō pōt eē pua⁹ simplr̄ nulli actui pmixta. q2 a tali ī h̄itū ipossibil̄ ē regressio. g̃ pua⁹ q̄ pcedit formā ī mā ē alicui actui pmixta. sz ipa nō pōt eē alicui actui pmixta: nisi sēcū pexistat for⁹ gn̄anda fm eē icōpletū qd̄ dr̄ eē ī potē⁹ fm eē cōpletū fm q̃ ab agēte nāli pducit ꝛ dr̄ eē ī actu. g̃ forma gn̄anda anq̃ ad actū cōpletū ducat aliq̄lr̄ ī mā pexistit. Tota deductio pz cū maiori. ꝛ minor declarat. q2 ois act⁹ q̄ iuenit ī mā cū puatōe: aut ē for⁹ pcedēs: aut fo⁹ sequēs. p sufficiētē diuisionē sz forma pcedēs n̄ ē mixta cū puatōe. g̃ relinq̄ q̃ sit for⁹ sequēs gn̄anda. Et q̃ for⁹ pcedēs ī mā exn̄s nō sit mixta cū puatōe pbat. q2 nulla for⁹ exn̄s ī suo eē cōpleto ē admixta puatōi: cū p admixtionē forme cū puatōe desinat forma a suo eē purissimo. Sz for⁹ pcedēs ī mā exn̄s ē ī suo eē cōpleto. ꝛ repōit iduiduū ī spē determiata. g̃ ista nō ē admixta puatōi. relinq̄ g̃ q̃ solū for⁹ gn̄anda fm actū cōpletū pexn̄s tn̄ fm actū icōpletū dz dici admixta puatōi. ꝛ hāc sniaz videt velle Ari. vbicūq3 dic̄ formā ab agēte nāli deduci de po⁹ ad actū. ¶ Idē āt vi. 7. meta. dū dic̄ q̃ pn̄m artificiali ē i cogitātē: ꝛ pn̄m nāluj ī moto. ¶ Idē vr̄ sentire Auer. 8. meta. dū dic̄ q̃ agēs n̄ largit multitudinē: sz pfectionē. ꝛ 12. meta. vbi dic̄ q̃ gn̄ans aīaz n̄ ponit eā ī mā: sz extrahit illud qd̄ ē ī mā aīa ī po⁹ ad illud qd̄ ē aīa ī actu. vn̄ ex hac auctitate arguit sic. ī gn̄atōe for⁹ extrahit de po⁹ ad actū. q̃ro g̃ de illa po⁹ q̄ ducit ad actū purū nō pmixtū potētie: vtꝝ sit cōpositū: vl̄ mā: vl̄ for⁹ gn̄anda q̄ pexistat sue gn̄atiōi q̃tū ad eē cōpletū sb eē cōpleto ꝛ potē⁹ admixto. Nā pt dici cōpositū vt pz. Nec mā q2 tc hz po⁹ q̄ deducat ad actū. q2 respcū eiusdē dz p̄ dici po⁹. ꝛ postea act⁹. g̃ ꝛc̃. relinquit g̃ q̃ illud est forma.

In oppositum ē Ar. post pdicamēta dicēs q̃ gn̄a⁹ ē pgressio de n̄ eē ad eē. Et. 5. phys. dū dic̄ gn̄ationē eē mutatōez de negato ī affirmatū. Et. j. de gn̄atōe dū dic̄ formā sbalē simplr̄ gn̄ari ꝛ cape eē. Ex q̄ seq̄ eā nullo⁹ pexistere.

Ista questio sz sit isueta apud psēs. pri⁹ fuisse. h tn̄ pncipalit mouet vt videatur q̃ſūi vitat ꝯtinea opio Anaxagore q posuit formas ī mā latitare. ¶ Propt qd̄ aduertēdū q̃ de q̄ōne pmissa apud veteres ī gn̄e repetū tres sūt opiones. Pria qdē fuit Anaxa. q posuit oēs formas eē actu ī mā ꝛ ī ea latere plimas: ꝛ q̃ gn̄atio n̄ ē eductio eaꝝ de po⁹ ad actū: sz māifestatio q̄dā ipaꝝ p occultationē alioꝝ q̄ phibent ipas eē manifestas. ¶ Cōtra quā opionē mlta ex dict Ari. obijci pn̄t. Nā ea data seq̄ q̃ nihil vē gn̄at aut corrūpit: sz solū fm appentiā. Itē q̃ ī infiniti sūt īfinita: ex q̄ ex q̄libz īfinite gn̄at seu māifestat q̄dlibet. ¶ Itē q̃ itellect⁹ quē ipe ponebat n̄ eēt faciēs aliq̄d: sed segregās tm̄. ¶ Et si q̄rat vn̄ hz q̃ segreget n̄ poterit rō assigāri. q2 tātū ꝯpetit ei aggregare quātū segregare. ¶ Itē n̄ fieret vniuocū ab vniuoco. sz illō qd̄ iest n̄ ꝯueniēs cū agente manifestaret. ¶ Itē nō posset ista positio assignare vn̄ veniāt forme etherogeneoꝝ sic sūt for⁹ hoīs aut eq̄: man⁹ aut pedis. ista eni dici n̄ pn̄t eē ī q̄libet.

Secūda positio fouit Pythagore phi antiq̄simi: ꝛ post eū Platonis q dixerūt formā an ei⁹ gn̄ationē nullo⁹ eē ī mā: sz tm̄ ī luce pme itelligēne formaꝝ datricē q̄ suo lumie irradiādo has maias īferiores fm q̃ plus aut min⁹ de illo luie iste recipiūt: ꝛ ppt varias eoꝝ pportiōes ꝛ dispōnes ī eis varias for̄s iduc̄ recte: sic sol sua luce irradiās diuersas supficies corpoꝝ n̄ trāspentiū ī eis varios gignit colores fz q̃ lux illa ī illā supficieb⁹ magis vl̄ min⁹ icorpat. Un̄ fm Platonē agētia pticularia n̄ pducūt formas subales ī maia: sz tm̄ eā disponūt ad receptionē ipsaꝝ. ꝛ hāc pōnē p ptē secut⁹ ē Auicē. q posuit nō pmā itelligētiā: sz īfinitā spē gn̄abiliū ꝛ corrupubiliū appropatā eē formatū datorē. hui⁹ opionis iproba⁹ magis ad diuinō q̄ ad naturalē spectare vi.

Tertia vero pōnit duas pcedētes mediū tenet. s. q̃ for⁹ gn̄anda aliq̄ mō pest ī materia: ꝛ aliq̄ mō n̄ pest. Et ī hac snia plēs ꝯuenūt de secta pipatheticoꝝ: sz ī vbis differre videt. Uult eni Lynconiēsis q̃ for⁹ anq̃ gn̄et sit ī maia ī po⁹ p formā sui gn̄is. vz. corpeitas quā dic̄ eē matie coeēnā: cū oē īferi⁹ sit in po⁹ in suo supiori: sz n̄ pexistit actu: q2 q̃tū ad modū eēndi ī actu ī maia pducit a nāli agēte deducēte formā corpeitat̄ ad eē ī actu cōpleto spēz talē vl̄ īdiuiduū tale: ad qd̄ for⁹ corpeitat̄ prius fuerat ī po⁹. ¶ Egidi⁹ āt posuit formā cōpoui ex eēntia ꝛ eē tāq̃ ex ptib⁹ realit̄ distictis q̃ruz eēntia se hz vt po⁹: ꝛ eē vt act⁹. dixit āt formā ī maia pexistē fm eēntiā sue gn̄atiōi. gn̄ari āt fm eē. ¶ Albt⁹ vo dixit formā an ei⁹ gn̄ationē eē ī maia sub eē ꝯfuso ꝛ diminuto rōne sue ichoatiōis ī maia ꝯtinuo exn̄s. gn̄ari āt fm eē ꝯpletū ꝛ ī actu vn̄ h sūt ei⁹ vba. j. phys. tractatu. 3°. caplo. 15. Dicam⁹ fm pipatheticoꝝ sniaz pfectā q̃ for⁹ a eīnr⁹ ī maia p eēntiaz ꝯfusā vt diximus⁹ ꝛ ipa eadē nūera ē ab extra p vtutē formatiuā agētū imissā ī maiā quātūq̄ agēs: aut mediate: aut īmediate. ꝛ Mediate qdē sic orb mouet īferiora p aerem ꝛ ignē. Immediate āt sic semē masculi mouz sāguinē: ꝛ semē femīe ī imixtū ī ipa: ꝛ sic coagulū imixtū lacti: nec intēdo dicē q̃ for⁹ ps sit ab itra⁹ ꝛ ps sit ab agēte: q2 sz h for⁹ hāret ps

e ptẽ: sed tota est ab intᵒ ꝛ tota ab ex: fm ee diuersũ: ꝙ fm ee ꝯfusum tota ẽ intᵒ. ¶ Adhuc aũt obseruãdũ ꝙ ex q̃ ponimᵒ formã totã ee intᵒ in mã nõ possumᵒ dicere ꝙ ages agat ad ꝓducẽdũ eẽntiã forme: q2 ista iã ẽ: s3 agit ad ẽẽ forme: qd̃ licz sit ee forme sic ee cãe: m ẽ ee cõpositi sicut erᵒ qd̃ ẽ. Et ita actᵒ agẽtis terminaẽ sup cõpositũ ꝛ nõ sup simplicẽ eẽntiã forme vel materie. Impose eni v: ee fm itellectũ ꝙ actᵒ alicuiᵒ agẽs fm nãm terminef i simplici: sic etiã v: i opibᵒ artiũ q̃ ota i cõpositũ sic i domo ꝛ idolo terminanẽ ꝛc̃. Ex qbᵒ dictis Alberti colligi pñt qdã puncta ꝑncipalia sup qbᵒ positio sua fũdaẽ. ¶ Primũ e. ꝙ ois forma q̃ gñaẽ educiẽ de potẽtia ad actũ: ꝛ hec potentia de q̃ educiẽ est itra mãz: ꝛ tñ nihil ẽ de subã mãe. ¶ Scdm ẽ ꝙ omne qd̃ educiẽ de potẽtia ad actũ extrahiẽ p aliquod mouẽs qd̃ aut ẽ vniuocũ gñãtõ: aut reducitẽ ad vniuocũ. ¶ Tertiũ est: ꝙ ois motᵒ iferior q ẽ i mã gñabiliũ reducit ad motũ celi q ẽ cã ꝛ mẽsura huiᵒ motᵒ p formã intelligentie mouẽtis motũ illũ: ꝛ p formã stellarũ orbis ꝛ per virtutes radioꝝ. ¶ Quartuz est: ꝙ nihil fit ex nihilo fm nãm: sed oia q̃ fiũt ꝓcedũt ex indeterminatis ꝛ ꝯfusis inchoatiõibᵒ suaꝝ eẽntiaꝝ q̃ indite sunt mãe ꝛ innate semp. ¶ Quintũ est: ꝙ nõ quodlibet fit ex q̃libet: s3 oe qd̃ fit ꝓcedit ex aliq̃ sui generis: ꝛ h gen ambitu suo: ꝛ extensione ambit id qd̃ fit ꝛ suũ ꝯrũ. Et ideo ꝯria sunt vnũ in radice sui generis. ¶ Et si argueretẽ ꝙ fm h nõ esset differẽtia iter ꝑuationẽ ꝛ eẽntiã forme. Nã ex q ꝑuatio nõ est purũ nihil sed eẽntia forme pcc sit sub esse diminuto sue generationi q̃ ad ee cõpletũ. videẽ ꝙ hᵒ forme essentia sub esse ꝯfuso accepta nõ sit aliud q̃ ipsa ꝑuatio. ¶ Huic põt respõderi p distinctionẽ quã ponit Albertus de ꝑuatione. caplo. 13ᵒ. eiusdẽ tractatus. vbi vult ꝙ ꝑuatio duo iportat. s. negationez forme ꝛ aptitudinem subiecti ad formaz. q̃tũ ad carentiam siue negationem forme ꝑuatio nihil est. ideo nec saluatur in motu: nec in mobili. Si aũt accipiaẽ vt dicit aptitudinem ad formã ꝯtinue in motu perficitur. Et si talis aptitudo cõsidereẽ vt res qdam formalis sic manet ꝛ supplemẽtum accipit in actu. Est igiẽ intentio Alberti ꝙ ꝑuatio igitum est aptitudo ad formam: seu forma inchoatio ñ differt eẽntialr a forma: s3 im fz ee: eo ꝙ inquantũ est aptitudo ad formã dicit ipsam formã sub ee imꝑfecto. quã essentiam dicit forma in termino motᵒ sub ee ꝑfecto. S3 si hᵒ aptitudo accipiatur vt res q̃daz formalis hñs ꝯplemẽtũ in actu: tũc est idẽ qd̃ ipsa forma: ꝛ quãtum ad ipsam eẽntiã. ꝛ q̃tũ ad ee: eo ꝙ tũc est in termino motus. ¶ Ex qbus seqtur ꝙ idẽ realr est ꝑuatio ꝛ motus pro forma fluente: ꝛ forma terminans motũ. l3 diuersimode. nã eẽntia forme vt est sub ee imꝑfecto est ꝑuatio: non qdẽ q̃tũ ad negationẽ forme ex q sumiẽ nomen ꝑuatio nis: sed quãtũ ad aptitudinẽ formalẽ: quã ꝑuatio in subo relinqt: ꝛ taẽ eẽntia vt fluit de ee imꝑfecto ad esse ꝑfectuz dẽ motus: vt aũt ẽ est in termino motᵒ q̃escẽs sub ee perfecto dr forma. ¶ Seqtur vlterius ꝙ forme inchoatio est q̃dãmõ vnũ: ꝛ quodãmõ multa. Est eni vnũ in gñe ambiens plura ꝯria: ꝛ ẽ multa in spẽ fm ꝙ ad diuersas spes i actu ipsoꝝ ꝯrioꝝ p trãsmutationẽ põt deduci. ¶ Et vt h clariᵒ intelligaẽ imaginemur mãm hẽre in se ꝯfusas inchoationes formarũ: sed ipam nõ ee ꝯctam p dispõnes accñtales ad formam alicuiᵒ speciei fm ee in actu: tũc i ipsa est vna ꝯfusa inchoatio forme in gñe respectu forme ignis: ꝛ respectu forme aq̃. Et si ipsa mã disponaẽ ab agente eã trãsmutãte p caliditatẽ ꝛ siccitatem illa forme essentia q̃ priᵒ erat sub esse confuso deducetur ad hoc. vt fit forma ignis in actu. vbi aũt disponaẽ p frigiditatẽ ꝛ humiditatem deducetur vt fit forma aq̃ in actu. ꝛ ita de aliis.

Sed quod iste opiniões nõ sint oĩno ad mẽtẽ Ari. arguiẽ. ꝛ ꝑ ꝯ opiniões Lyncoiensis ꝙ tale ee in actu forme fm ꝙ dicit ipaz gñari aut ẽ forma subalis: aut accñtalis: ꝛ cũ ee sit mã nec cõpositũ. Si dicaẽ ꝙ ẽ forme subalis: ꝛ nullo mõ prefuitin mã q̃ aliq̃ forma subalis gnatur q nullo mõ pfuit i mã cuius oppositũ dicit positio. Si aũt dicaẽ ꝙ eẽ forma accñtalis: tũc seqtur ꝙ nulla forma subalis gnatur: ꝛ nulla eẽt gñatio simpliciter: qd̃ ẽ ꝯ Ari. 1. de gnatiõe. ¶ Scdo arguiẽ ꝯ opinione Egidii: q̃a si forma generaẽ fm ee: vt dicit ipse: q̃ro de illo esse forme fm ꝙ ꝓduciẽ in eẽ: ã virum sit forma subalis vel accñtalis. Si forma subalis: cũ eẽntia forme sit forma subalis: q2 de illa loqẽ: tunc seqreẽ ꝙ forma subaẽ cõponereẽ ex duabᵒ formis subalibᵒ tãq̃ ex ptibᵒ eẽntialibᵒ rõne diuersis: qd̃ est falsũ: cum forma sit simplici ꝛ inuariabili eẽntia ꝯsistẽs p auctorẽ sex ꝑncipiorũ. Si vo ẽ forma accñtal. tũc seqẽ ꝙ forma subaẽ cõponeẽ ex suba ꝛ accñte: ꝛ cũ ipa sit vnũ p se: tũc ex suba ꝛ accñte fieret vnũ p se: qd̃ ẽ ipõle. ¶ Tertio instaẽ ꝯ opinionẽ Alberti. nã si ꝑuatio ꝛ forma eẽnt eẽntialr idẽ tunc ꝑuatio ꝛ forma nõ ꝯtrarenẽ. cõtra Ari. 1. phẏsicoꝝ. ꝛ patet ꝯña: q2 illa q̃ sunt essentialr idem non ꝯtrariantur aliter idem sibi ipsi esset ꝯrium. ¶ Ite sequeretur ꝙ ꝑuatio nõ corrumperetur in aduẽtu forme. cõtra Ari. in hoc ꝑmo ponẽtẽ differẽtiam int ꝑuationez ꝛ mãm in hoc ꝙ materia permanet ad aduentum forme. sed corrumpitur ꝑuatio ꝛ non permanet in aduentu forme: ꝛ ꝓbatur ꝯña quia illa aptitudo formalis q̃ dicit esse ꝑuatio: aut permanet: aut non. Si dicatur ꝙ nõ permanet: tunc seqtur ꝙ forma que generaẽ nullo mõ prefuerit in mã cũ solum ratione taẽ aptitudinis dicatur forma suã gñationem ꝓcedere: cuius oppositũ dicit positio. Si aũt dicatur ꝙ ꝑmanet ꝛ ipsa ẽ ꝑuatio. ergo ꝑuatio ꝑmanet: ꝛ per ꝯñs non corrumpitur. Nec põt dici ꝙ Ari. loquatur de ꝑuatione: vt est negatio forme. q2 loquitur de ꝑuatione: vt est ꝑncipium vnuz numero cũ mã ꝛ diuis rõne: vt pz p Arist. ꝛ ipmmet Albertũ tale aũt nõ est ꝑuatio vt solam dicit negationẽ: quia vt sic nihil e. ideo nec vnũ nũero erit cũ mã. relinqẽ ẽ ꝙ illud sit ꝑuatio fm ꝙ ẽ aptitudo formaẽ i mã derelicta. q̃re ꝛc̃.

Propter hec ꝛ plura alia in ꝓposita difficultate vĩ aliter esse respondendum. ¶ Premittendũ ꝑmo ꝙ triplex ẽ potẽtia mãe. ¶ Prima est potẽtia ꝑncipaẽ q̃ est idẽ qd̃ ipsa mã: ꝛ hanc inuestigat Ari. in illo caplo. Subiecta aũt nã. ¶ Secũda ẽ potentia eius instrumẽtalis: aut absoluta merito cuiᵒ qualibet forma in ea gñanda ẽ apta recipe. vñ sicut forma subalis nõ põt imediate in erᵒ opationes exire: sed indiget aliq̃ potẽtia vt instrõ eius essentiaẽ ꝯñte: sic oẽ mã dicere oz: licz i h sit diũa: q2 potẽtia forme ẽ actiua: ꝛ potẽtia materie ẽ passiua: ex eo ꝙ ꝓpa operatio forme ẽ actio. materie vo passio. ¶ Tertia est potẽtia materie respectiua que determinatam formam respicit. ꝛ hec in materia multiplicaẽ fm multiplicationẽ formaꝝ gñandaꝝ: ꝛ corrũpiẽ adueniente forma quã respicit. ꝛ ea corrupta: nõ ẽ ampliᵒ materia in potẽtia ad formã illã: nec ampliᵒ forma illa de potẽtia materie põt educi: alit semel corruptũ posset reuerti: idẽ numero ꝯtra Ari. scdo de generatione. ꝛ de hac loquitur infra Cõmẽtator dũ dicit: ꝙ adueniente forma potentia corrũpitur. ¶ Premittendũ scdo ꝙ duplicit aliqd dr ee vel fuisse. s. i actu ꝛ in potẽtia. Illud dr esse in actu qd̃ ꝑncipalit existit: ꝛ hoc loquẽdo de actualitate existẽtie q̃ huic deseruit ꝓposito. Illud aũt dicitẽ ee in potẽtia: quod licet nõ sit potẽtialit: est tñ in potentia ex qua ad actum põt deduci: fm que modũ dicimus domũ fiendã: aũt erᵒ formã esse potentialiter in lignis lapidibus ꝛ reliqs hᵒ ꝓportionali modo defuisse in po[ten]tia dicatur.

Quibus premissis ponũtur due ꝯclones. ¶ Prima ꝯclo. Nulla forma anteq̃ gñeẽ actualit in materia preexistit. ꝓbaẽ q2 illud nõ ꝑexistit actualit in materia anteq̃ generetur: ad quod ꝯtinue ipsa est in potentia. sed continue anteq̃ forma generetur materia est in potentia ad ipsaz. igiẽ ꝛc̃. pz ꝯña cum toto antecedente. ¶ Scda ꝯ. Forme ante erᵒ generationem potentialiter preerãt in materia. patet.

qz añ gñationē forme p̄fuit mã: de cuius potentia potuit generari ꝛ ad actū deduci. Ex qbus sequitur ꝙ forma añ ei⁹ gñationez aliquo mō p̄fuit in mã: ꝛ aliq mō non: p̄fuit enim in potentia: sed nō in actu.

Ad argumenta ante opposituī. ¶ Ad p̄muz negaꝛ ꝯña: nec vt ibi poniꝛ distīguiꝛ creatio a gñatione nãli: sed sic distinguūtur: qm̄ creatio nō p̄supponit sūbm̄ de cui⁹ potētia forma ꝑducēda educaꝛ. nã aīa ītellectiua q̄ ad ꝑduci nullo⁹ depēdet a mã: nec exigunꝛ a mã qualitatiue dispositiones vt ꝑducatur aīa: sed solū vt ipsa corpori infūdaꝛ tanq̄ꝫ organo idoneo ad cuiꝫ deseruiēdū opationib⁹ q̄s eo mediāte hꝫ exercere. gñatio aūt nãlis p̄supponit mãꝫ de cui⁹ potētia vigore dispōnū in ipsa p agens nãle inductarū forma generāda educiꝛ. vñ forma generāda mãm dispositā p̄supponit nedū vt ipsa in mã inducaꝛ aut ꝯseruēꝛ: sed etiã vt generēꝛ. ¶ Ad secūdū negaꝛ ꝯsimiliꝛ ꝯñtia: qm̄ oē qd̄ fit soluꝫ a p̄ncipio extrinseco est violētū: sed vltra illud oporteret ꝙ passum nō ꝯferret vim. i. nō haberet nãlem inclinationē ad illud: vt colligiꝛ. 3°. ethicoꝝ: qd̄ tñ est falsuꝫ: qm̄ mã habet nãlem inclinationē ad illud. vt colligitur. 3. ethicorū: qd̄ tñ est falsum: qm̄ mã hꝫ nãlem inclinationē ad generationē forme substãtialis vt p ꝑpam ꝑficiaꝛ. appetit enĩ materia formã sicut femina masculum. ꝛ turpe bonum: vt post apparebit. ¶ Ad tertiū ꝯcedo ꝙ oīs motus est inter terminos eiusdē generis. ꝛ dico ꝙ in gñatione forme substantialis est duplex terminus a q̄ de genere substantie. Unus p̄uatiuus q est p̄uatio opposita forme substãtiali q̄ generaꝛ: qm̄ p̄uatio reduciꝛ ad gen⁹ habit⁹ sibi oppositi vt post ondeꝛ: ꝛ alius positiu⁹ vt ē forma substãtialis que corrūpiꝛ. vt infra dicit Cōmentator. ¶ Et cū dicit ꝙ p̄uatio est nō ens: de h̄ infra diceꝛ. Et cū addiꝛ ꝙ forma q̄ corrūpiꝛ est termin⁹ corruptionis. dici pōt eandez mutationē esse gñationē ꝛ corruptionē respectu diuersarum formarū. corruptionē gdē respectu forme q̄ corrūpiꝛ: ꝛ gñationē respectu forme q̄ gñatur. ¶ Sed si teneremꝰ eas eē mutatiōes distinctas nō eēt incōueniēs dicere terminuz intrinsecū vni esse terminū a q̄ extrinsecū alteri: vt ꝙ forma q̄ corrūpiꝛ est termin⁹ ad quē extrinsec⁹ corruptioni ꝛ termin⁹ a q̄ extrinsec⁹ gñationi. ¶ Ad q̄rtū ꝯcediꝛ p̄uationē in mã precedere ꝛ ipam esse pmixtam actui: ꝛ non tm̄ materie. Sed diciꝛ vlteri⁹ ꝙ nō pmisceꝛ actui q debet generari: sed illi q dꝫ corrūpi. vñ semꝑ in materia cū p̄uatione vnius forme ꝯiūgiꝛ alia forma. ꝛ cū forma generaꝛ corrūpiꝛ p̄uatio respectu illius: ꝛ remanet respectu aliarū formarū ad q̄s mã est in potētia. ¶ Et cū dicit Ari. ꝙ agens deducit formã de potētia ad actum: h̄ est ꝯcedēdū ad hunc sensum ꝙ agēs facit ꝙ forma q̄ p̄fuit potētialiter in mã fit in ipsa in actu. ¶ Et diciꝛ vlteri⁹ ꝙ p̄ncipiū nãliū est i motō: nō intelligēdo p motū ꝑcipue mãm: sed cōpositū naturale in q̄ est vtrūq; p̄ncipium motus ꝛ operationis: actiuū .s. ꝛ passiuū. ¶ Ad Auerroym dr̄ ꝙ agēs nō largiꝛ multitudinē: qz cū vna forma generatur in mã p̄uatio sibi opposita corrūpiꝛ. largiꝛ aūt ꝑfectionē: quia ꝑfectionē forme in materia inducit quam p̄uabat priuatio. ¶ Et cū vlterius dicit ꝙ generās aīam in mã extrahit illud qd̄ est aīa in potētia ad illud qd̄ est in aīa in actu: h̄ est ꝯcedendū sub hoc intellectu ꝙ ex aīato in potentia facit aīatum in actu: ꝛ ex eo qd̄ erat in potentia aīa. i. in potētia vt subijciaꝛ aīe: facit actu aīa. i. ꝙ actu aīe subijciaꝛ. ꝛ huiusmodi agēs nō ponit esse in mã: qd̄ .s. prius fuerit i actu bene tamen ponit in materia esse qd̄ prius fuit in potētia ꝛ deducitur ad actum.

¶ Principijs autem infinitis existētib⁹ et ſm multitudinē et ſm spēm īpossibile est que sunt ex his cognoscere: Tex. commen. xxxv. Questio. xiij.

Dubitatur vtrū omne compositum ex p̄ncipijs īfinitis sit ignotū? Et arguiꝛ ꝙ non. ¶ Primo. qz si sic seq̄ret ꝙ omne ꝯtinuū esset ignotū. ꝯñs falsum. ꝛ ꝑbatur ꝯñtia. qz oē ꝯtinuū est cōpositum ex infinitis p̄ncipijs: videlicꝫ ex infinitis partib⁹ quãtitatiuis que sunt eius principia siue cause in genere cause mãlis. cum omne ꝯtinuū in infinitū sit diuisibile. q̄re ꝛc̄. ¶ Secūdo: si omne cōpositū ex p̄ncipijs infinitis esset ignotum: hoc maxime eēt p rōnem factã ab Ari. q̄ est ꝙ cōpositū nō cognosciꝛ ꝑfecte nisi ex cognitione suoꝝ p̄ncipioꝝ que ꝛ qt sunt: sed vbi cōpositū habeat infinita p̄ncipia non possumus ea cognoscere q̄ ꝛ quot sunt. cū infinitū ſm ꝙ infinitū sit ignotūꝫ. g̃ ꝛc̄. ¶ Sed arguiꝛ ꝙ illud qd̄ assumit pro suo fundamēto sit falsum videlicꝫ ꝙ infinitum ſm ꝙ infinitū sit ignotū: qz si in ītellectu possent esse infinite spēs intelligibiles: tūc aliqd infinitū ſm multitudinem posset esse notū: qz infinitas distinctas notitias intellectus posset hr̄e: Sed in intellectu possent eē infinite spēs ītelligibiles. igiꝛ. ꝑbaꝛ minor: qz in intellectu pñt eē due spēs intelligibiles vel q̄tuor. vt pꝫ: sed q̄ rōne due eadē rōne infinite. cū nō plus inuicē repugnēt infinite spēs intelligibiles q̄ due. ꝛ quãto plures ī se hꝫ ītellect⁹ tãto magis ꝑficiaꝛ ꝛ vigorosior reddaꝛ. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē illud qd̄ hꝫ diffinitionē nō est ignotū. sed īfinitū ſm extēsionē hꝫ diffinitiōeꝫ. igiꝛ. pꝫ ꝯña: ꝛ maior colligiꝛ p̄ topicoꝝ. ꝛ. 2° posterioꝝ: qz diffinitio daꝛ causa inotescēdi diffinitū. minor vō habeꝛ a Cōmētatore p̄ physicoꝝ dicēte: ꝙ diffinitio infiniti est quãtū nō terminatū. ¶ Itē si vnū oppositorum est cognitū reliquū est cognitū. qz oppositorū eadē est disciplina: sed finitū ꝛ infinitū sunt opposita: ꝛ finitum est notum. g̃ ꝛc̄. ¶ Itē Ari. 3. physicoꝝ. facit tractatum de infinito notificando ipsum ſm ꝙ infinitum: ꝛ in octauo probat motū primum esse infinitum: ꝛ tempus esse infinitum. ergo infinitum ſm ꝙ infinitum non est ignotum.

In oppositum est Ari. i lr̄a ꝛ Cōmētator cōmēto. 35. q ad ꝑbãdū Ari. cōclusionez facit tres syllo̊s: quoꝝ p̄mus est talis. in scd̄a figura. ¶ Omne cōpositū ex p̄ncipijs infinitis in quãtitate ꝛ in forma ē cōpositū qd̄ nō sciꝛ ex qbus cōponiꝛ ꝛ ex q̄t: sed oē cōpositū noniꝛ est cōpositū qd̄ scitur ex qbus cōponiꝛ ꝛ ex q̄t. g̃ oē cōpositū ex p̄ncipijs infinitis ꝛc̄. est cōpositū ignotū. maior hui⁹ p̄mi syllogismi ꝑbaꝛ p scd̄m syllogismū h̄ mō in p̄ma figura. Omne cōpositū ex magnitudinib⁹: aut numeris: aut q̄litatib⁹ nō scibilib⁹ est cōpositū ex p̄ncipijs ignotis: sed oē cōpositū ex p̄ncipijs īfinitis in quãtitate ꝛ in forma ē cōpositū ex magnitudinib⁹: aut numeris: aut q̄litatib⁹ non scibilib⁹. g̃ oē cōpositū ex p̄ncipijs in quantitate ꝛ in forma est cōpositum ex principijs ignotis. Et hic ponit Cōmētator hunc terminum ex principijs ignotis loco illi⁹ termini qd̄ nō scitur ex qb⁹ cōponiꝛ ꝛ q̄t. minor hui⁹ p̄mi syllogismi sic ꝑbaꝛ p tertiuꝫ syllogismū in tertia figura. ¶ Omne īfinitū est non scibile: sed omne qd̄ est infinitū in magnitudine: aut numero: aut qualitate est īfinitū. ergo oē infinitum i magnitudine: aut numero: aut q̄litate non est scibile. sed hec cōclo ponitur loco illi⁹ minoris: oē cōpositū ex p̄ncipijs infinitis i quãtitate ꝛ forma est cōpositū ex magnitudinib⁹: aut numeris: aut q̄litatib⁹ nō scibilib⁹: qz idē īportãt. ¶ Et dicit Cōmentator ꝙ h̄ tres syllogismi ꝯstituunꝛ ex sex ꝓpositionibus .i. p̄missis quaꝝ due sunt cū medio. i. ꝑbanꝛ .s. maior prima syllogismi: ꝛ minor secūdi syllogismi: ꝛ q̄tuor sūt sine medio. i. nō ꝑbanꝛ. quia sunt manifeste. licꝫ Ari. in sua rōne taceat tres ex eis: quarum due sunt cum medio: ꝛ altera sine medio ꝓpter breuitatem.

Pro dubio premittendum p̄mo ex Auerroi cōmento. 36. ꝙ partes sunt duplices. s. ſm q̄litatem: ꝛ ſm quãtitatē. Partes ſm qualitatē sunt partes diuersarum rationum ex quibus essentialiter cō-

ponitur solum totuz sicut materia & forma substantiales. Partes sm quantitatem sunt ptes in q̄s sm extēsionē diuiditur totū: & he i ꝯtinuo sunt eiusdē rōnis: & sunt duplices: qz q̄dam in potētia: & q̄dam in actu. Ille dicūtur ptes sm quantitatē i actu q̄ diuisim & seorsū pñt existere: sic ptes eq̄les minimo nālt i illa spē aut maiores. Sz ille dicunt ptes sm quantitatē in potētia q̄ lz situ potētialit: nā tn pñt p se & seorsuz existere ꝓpt paruitatē: sz p diuisionē statī corrūpūtur: vt ps minor minimo nālt i illa spē. ¶ Scdo ꝓmittēduz vt colligit ex Aris textu q̄ triplicit dr̄ infinitū. s. sm q̄ntitatē sm magnitudinē: & sm multitudinē. ¶ Infinitū sm q̄ntitatē ē cōpositum ex infinitis spē diuisib⁹ sm q̄ Anaxagoras ponebat vnūq̄dq̄ corp⁹ nāle eē cōpositū ex carne: osse: & nervo: & sic de infinit. ¶ Infinitū sm magnitudinē est duplex. s. successiuū vt mot⁹ celi infinit⁹: aut tps infinitū. & tale nō infinitū i po⁹ & ꝑmanēs sic corp⁹ vnd tqz ꝑtēsū sine fine. q̄d infiniti ptes antiq̄ui ꝯcesserūt. & tale dr̄ infinitum in actu. ¶ Infinitū sm multitudinē ē duplex. s. i potētia. & ē multitudo infinitoꝝ nō p se seorsū existētiū. sic multitudo infinita ꝑtiū linee: aut pūctoꝝ suoꝝ. & ad tale reducit infinitū sm diuisionē: vel appōnē de q̄ infra dicet. tractatu de infinito. Aliud ē infinitū sm multitudinē in actu: vt multitudo infinitoꝝ corpoꝝ p se seorsum existētiū. sic arguit. Infinitum aūt sm vigorē: aut durationē sic est de⁹: aut sm ꝑuationē specifice determinatiōis sic ē mā pma nō sūt ꝑtīa ꝯside rationis. ¶ Tertio ꝓmittēdū sm cōmētatorē cōmē. j. q̄ de causato duplex pōt hēri scia. s. pfctā q̄ hr̄ p cognitionē oīuz suoꝝ pncipioꝝ tā ꝓpinq̄ꝝ q̄ remotoꝝ. Et impfecta q̄ hr̄ absq̄ illoꝝ cognitiōe. ¶ Quarto ꝓmittēdū q̄ scia uerū ē duplex. Quedā eni ē acq̄sita p syllm cathegoricū. & p ꝓpōnē affirmatiuā de inesse ōplatiuā. Et q̄dā p syllm ypotheticū: aut p ꝓpositionē negatiuā modalē vel ampliatiuā. ¶ Ex his ꝓmo pōt apparere q̄liter hec ꝓpositio Ari. infinitu sm q̄ infinitū est ignotū apud diuersos diuersimode verificat. Quidā eni dicūt q̄ infinitū in potētia sic ut mot⁹ & tps. & infinitū sm diuisionē vel appōnē bñ ēnū sm q̄ infinitū p ꝓpriū ꝯceptū affirmatiuū. & p ꝓpōnē affirmatiuā de inesse nō ampliatiuā: qz talia sunt i rerum nā. & ꝓpos ꝯcept⁹ pñt cōre. & de eis pñt fieri demrātiones affirmatiue. Sz infinitū in actu siue ꝯtinuū siue discretū sz q̄ infinitū ē ignotū: sic q̄ nō pōt cognosci p ꝓpriū ꝯceptū affirmatiuū: nec p ꝓpōnē affirmatiuā de inesse: nō ōpliatiuā: qz nullū tale pōt eē in reꝝ nā. Vñ si de eo habeat alia notitia illa ē solū gd nois: aut p ꝯceptū sui oppositi negatiue sūptu: aut p ꝓpōnē negatiuā vel āpliatiuā modalem: aut ꝯditionalē: siue aliq̄ tali mō: sic ex 4⁹. hui⁹ scit vacuū nō eē: vl̄ eē locū ꝑuatū corpe q̄ ad gd nois ei⁹. & ita de aliis. ¶ Dicit igit q̄ cū Ari. dr̄: infinitū sm q̄ infinitū ē ignotū. nō sūt locut⁹ de ifinito i potētia: nec de oī notitia: sz solū de ifinito in actu. & quātū ad notitia p ꝓpriū ꝯceptū. & p ꝓpōnē affirmatiuā &c. ¶ Et licz verū sit infinitū actu nō esse nō mō cognoscibile sic infinitū i potētia: bñ expōnō valet ad metē Ari. si bñ ꝯsideret: qz Ari. h loqt de infinito sz cōpōnē. & dic q̄ si eēt infinitū sm magnitudinē: aut multitudinē eēt quale ignotū: & si esset infinitū sm speciem esset quale ignotum: qm̄ arbitramur vnumquodq̄ cōpositū cognoscē cū cognoscim⁹ ex qb⁹ & quātis sit: & ly qb⁹ refert ad nu⁹: & ly quāti refert ad nūeꝝ pncipioꝝ. Vult ḡ Ari. q̄ duo q̄ eēt cōpositū actu infinitū: qz ipm eēt ignotū i q̄tū infinitū nesciret sua pn⁹ q̄ & qt eēnt: ex q̄ eēnt infinita. & per ꝯñs ipm nō eē nō ē cō q̄ sit igrū h mō. ¶ Propterea dicūt alii melius ꝓmittēdo q̄ infinitū sm q̄ ifinitū eē ignotū duob⁹ modis pōt itelligi. Vno⁹ q̄ ifinitū quātū ad rōnē formalē sm quā dr̄ ifinitū seu quātū ad ipaz ifinitatē sit ignotuz. Alio⁹ q̄ q̄tū ad nūeꝝ determinatū oīuz suaz ꝑtiū sit ignotuz: sic q̄ nō cognoscit nūer⁹ aliq̄s determinat⁹ oīuz suaz ꝑtiū sm q̄ ē ifinitū: vt si ē ifinitū sm q̄ntitatē nō cognoscat aliq̄s nūerus determinat⁹ oīuz suaz ꝑtiū q̄ntitatiuaz actualiū nō cōtinuū. & si ē ifinitū sm formā nō cognoscat aliq̄s determinatus numer⁹ oīuz suaz ꝑtiū sm formā seu spē distinctarū.

Et secūdū h ponūt duas ꝯnes. ¶ Prima ꝯclusio infinitū sm q̄ ifinitū ꝑmo mō non est ignotū. i. q̄tū ad rōnē formalē sm quā dr̄ ifinitū. Et hāc ꝯnē ꝓbāt aliq̄ rōnes supi⁹ adducte. Nā finitas & terminatio ē cognita. & ḡ ifinitas & ꝑuatio terminoꝝ pōt eē cognita. ¶ Itē ifinitū sub rōne ifinitatis diffinit saltē diffinitiōe gd nois. ḡ vt sic pōt eē notū. ¶ Et q̄uis infinitū actu non possit cognosci affirmatiue siue esse: et q̄ eē non pōt: nec ꝯceptu simplici vero. cognoscit tn̄ negatiue siue nō esse. & falso cōceptu. cui nihil correspōdet ad ex̄. sic cognoscitur tragelaphus aut chymera. ¶ Itē de ifinito sub rōne ꝓpa infiniti intellect⁹ aliq̄d affirmat vel negat. ḡ vt sic est notū ab intellectu. ¶ Scda ꝯ: infinitū sm q̄ ifinitū scdo⁹ est ignotū. s. quātū ad determinatū numeꝝ oīuz suaz ꝑtium mō supi⁹ dicto. ¶ Ista ꝯclusio sic ꝓbat. Id q̄d nulluz habet determinatū numeꝝ omnium suarum partiū non cognoscit quātū ad determinatū numerū oium suaz partium: sed infinitū nō hēt aliquē determinatū numeꝝ oīuz suaz ꝑtiū: ḡ &c. pz ꝯña cū maiori. & minor etiā pz: qm̄ si infinitū hēret aliquē determinatū numeꝝ oīuz suaz ꝑtiū tūc infinitū eēt finitū. Et sp̄ ē sermo de ꝑtib⁹ q̄ntitatiuis vl̄ quātitatiuis actualib⁹ nō cōicantibus. Vñ si ē ifinitū sm formā nō ē aliq̄s determinat⁹ numer⁹ oīuz suaz ꝑtiū formaliū: & si ē ifinitū sm quātitatē nō ē aliq̄s determinat⁹ numer⁹ oium suaz ꝑtiū quātitatiuaꝝ actualiū adiuicē nō cōicātiuz: cuius opp^m ē de oī cōposito finito. vt pz. ¶ Et hāc sniam videt expsse in vere vba Ari. dū dic. Tūc eni arbitramur vnūq̄dq̄ cognoscere cōpositū cuz cognoscim⁹ ex qbus & quātis sit. Et cū hac ꝓpōne cōcordabim⁹ ꝓpōnē ꝑorē dicēdo: qm̄ ifinitū. s. sm cōpōnē sm q̄ ifinitū ē igtū. s. q̄tum ad determinatū numeꝝ oīum suaz ꝑtiū q̄ & q̄t sunt. ¶ Et idē sensit Cōmētator i syllo ꝓmo sue rōnis supius posite dū sumpsit illā maiorez quā postea ꝓbat in syllo sequēte. O cōpositū ex pncipiis ifinitis l quātitate & in forma est cōpositū: q̄d nō scit ex qbus cōponit & ex q̄t. p hāc eni intēdit q̄ ifinitū sm quātitatē vl̄ formā ē sic ignotū q̄ nō scitur ex q̄libus aut ex q̄t sit ꝯstitutum. Ad hūc sensum capit Ari. ꝓpōnē illā: ifinitū sm q̄ ifinitū ē ignotū. ꝯ Anaxagoras q̄ pōebat ifinita pn⁹ rerū nāliū tā sm q̄litatē q̄ sm q̄ntitatē ōndēdo q̄ tūc nullū cōpositū nāle eēt notū. qz sua pncipia ex q̄ eēnt ifinita nō eēnt cogita q̄ & q̄t eēnt: & nisi h mō itelligeret ꝓpō illa nō eēt ad ꝓpositū Ari vt ꝑ⁹ tāgebat.

Ex premissis vlteri⁹ ad dubiū ꝑncipale ꝑ rñderi i fra scriptas ponēdo ꝯnes. ¶ Prima ꝯ sit istis: dato q̄ eēt aliq̄d cōpositū ex ifinitis pncipiis mō Anaxagore: de illo scia ipfecta posset hēri. pz ꝯclusio. qz ad istē sciam hñdā de aliq̄ cōposito nō reqrit cognitio suoꝝ pncipioꝝ. vt hitū est tertio ꝓmisso. q̄re &c. ¶ Scda ꝯ. Ad hñdā sciam pfectā de cōposito ex pncipiis diuisib⁹ spē p₃ oium illoꝝ cognitionē hēri. pz ꝯclo. qz pfecta scia de cōposito ex aliq̄b⁹ pncipiis p supponit oium illoꝝ cognitionē iuxta metē Ari. in ꝓlogo. ¶ Tertia ꝯclo. Ad hñdā sciaz pfectā de cōposito ex ꝑtib⁹ quātitatiuis nō oz oīuz illaꝝ cognitionē hēre. pz. qz ille sunt ifinite: ideo earū cognitio distīcta nō reqrit ad pfectā cognitionē toti⁹: aliter nullū ꝯtinuū posset eē notuz pfecte. ¶ Quarta ꝯclo. Ad hñdā sciaz distīctā de cōposito q̄ntitatiuo reqrit & sufficit cognitio oīuz suaz ꝑtiū q̄ntitatiuaꝝ actualiū nō cōicātiū si tales hūerit. h ꝯclo declarat: & ꝑmo q̄ reqrat: qz illaꝝ oīum ꝑtiū reqrit cognitio i q̄s totū ē diuisibile ipsis i actu separato remanere potentib⁹: sz he sūt oēs ptes q̄ntitatiue actuales nō cōicātes. igit &c. pz ꝯña cū minori. & maior arguit: qz aliter de totis nō haberet notitia distincta. Qz illud etiaz sufficiat pz: exquo nō requirūtur cognitio ꝑtium potētialium siue cōmunicātium: cum ille sint infinite.

Sed contra. qz ptes potētiales siue actuales cōicātes ita bñ faciūt ad eē toti⁹ sic actuales nō cōicātes: sz ex qb⁹ res hz esse hz cognosci.

ergo ad cognitionē tot⁹ itabē regrit cognitio ptiū potētialiū sine cōicātiū sic ꝑuiū actualiū nō cōicātiū. ¶ Itē impossibile vr dato aliq quāto scire dicē ꝙ sunt i eo ptes actuales nō cōicātes. ģ si oīuz illaꝝ distīcta cognitio regrit ad distinctā tot⁹ cognitionē seqref de nullo quāto distīctam posse hīi cognitionē. ¶ Itē dato ꝙ ps actual' mīma sit digital: ꝙ totū sit cōpositū ex trib⁹ digitis cū dimidio: Queritur vtrū cognit trib⁹ ptib⁹ digitalib⁹ absqz residuo notitia totū sit distīcte notū. ꝛ statī seqtur ex ǭne ꝙ sic. qꝛ oēs partes ei⁹ actuales nō cōicātes sunt note. ǭñs m̄ ē falsum: qꝛ adhuc nescif tota quātitas ei⁹. ¶ Itē arguit stante eodē casu ꝙ nullus pōt scire q̄ sunt oēs ptes actuales nō cōicātes illi⁹ tot⁹. ꝛ p ǭñs ꝙ de ipo nō pōt hīi notitia distincta ꝛ pidez nec de aliq alio. Nā sit vna ps digitalis. a. alia. b. alia. c. ꝛ semidigitalis sit. d. nūc si tu dicas. a. b. c. esse oēs illiusmodi ptes: arguo ꝙ nō ꝛ signo tres ptes digitales diuisione opposita. p̄ p̄ma capiēdo. d. cuz medietate. c. pro scḋa medietatē. c. cū medietate. b. p tertia medietate. b. cū medietate. a. nūc iste sunt ptes illi⁹ totius actuales nō cōicātes alie a p̄orib⁹. ģ p̄us date nō sūt oēs. ¶ Et si tu dicas ꝙ iste nūc assignate cōicant cū illis. pariter ģ dicam ꝙ ille cōicant cum istis. ģ nō magis ille q̄ iste debent dici oēs partes actuales non cōicantes dicti totius.

Ad ista respondeo. ¶ Ad p̄mū dicendo ꝙ nō oēs ptes totius quātitatiue facientes ad suū eē faciūt ad suū cognosci distīcte. ita ꝙ oīuz illaꝝ ꝑexigat distīcta cognitio: qꝛ nō de potētialib⁹: ex q̄ nō pnt sepatim existere: nec de actualibus cōicātibus: qꝛ includūtur i actualib⁹ nō cōicātib⁹. ¶ Ad scḋm dr ꝙ nō est īpossibile scire numerū ptiū actualiū nō cōicāñū lapidis vel ligni aut alteri⁹ tot⁹: licz sit valde difficile. Jō est etiā difficile talē distīctam notitiaz de toto hr̄e. Nā ille numer⁹ ē ens: ꝛ nullū est ens q̄ sit nālr̄ ignotuz. neqꝫ incōueniēt multa eē scibilia q̄ nōdū sint scita nec forte vnqꝫ scientur. ¶ Ad tertiū dr ꝙ i casu posito oꝫ illud residuū cognoscere ꝛ ꝙ ǫclusio intelligit de totis q̄ ex ptib⁹ actualib⁹ mīmis nō cōicātibus adeqte cōstituūtur. ¶ Ad quartū rñdef ꝙ q̄liter cūqꝫ fiat diuisio sufficit scire q̄ ꝛ q̄t sint ille ptes s̄m tale diuisionē totū ǫsumētes. ¶ Aduertendū ꝙ in ǭne dr̄ si tales habuerit ꝓpter mīma nālia q̄ ptes actuales nō hīit: qꝛ ad illoꝝ sciam hn̄dā nō regrit cognitio suaꝝ ptiū actualiū. ¶ Quinta ǭ. Ad aliq̄liter pfectam sciam hn̄dā de toto quātitatiuo sufficit eius ptes cognoscere ipm adeqte ǫstituētes ꝛ non cōicantes: sic duas medietates: tres tertias: q̄tuor q̄rtas. ꝛ sic de alijs. ¶ Ista cōclusio pꝫ p̄mo. qꝛ min⁹ difficile eēt de toto quātitatiuo pfectā sciam hr̄e si oporteret oia mīma nālia ipsi⁹ nō cōicātia distīcte cognoscere: vt pꝫ ex dictis. ģ ad aliq̄lr̄ pfectaz sciam hn̄dā de ipso ǫtinuo nō regrit oīum illoꝝ modoꝝ distīncta cognitio. ꝛ p ǭñs videf sufficere aliqs ptes ipsi⁹ nō cōicātes cognoscere ipm adeqte cōstituētes: sicut sunt due medietates: vel tres tertie: vel alie tales ptes. Naz cognitis talibus ptib⁹ q̄ ꝛ q̄t ꝛ quāte sunt sufficienter totius quātitas pōt sciri. vt si sciuerim⁹ vnū ǫtinuuz esse adeqte cōpositū ex tribus ptib⁹ pedalibus nō cōicātibus sciem⁹ ipm eē tripedale: ꝛ sic de alijs. ¶ Itez de toto quātitatiuo q̄d est minimū nāle pōt hīi pfecta cognitio: ꝛ tñ nō oꝫ cognoscere ei⁹ ptes actuales ex q̄ nō hꝫ. sufficit ģ cognoscere ptes ei⁹ eo mō q̄ in ǭne parū an̄ dicebaf. ¶ Sexta ǫclusio Ad cognitionē pfectā alicui⁹ numeri regrit oīum suarū vnitatū distīcta cognitio. pꝫ. qꝛ nisi q̄libet vnitas eēt distīcte cognita nescirem⁹ aliq numero dato p quātū illū excederet: aut ab illo excederef: aut eēt ille eq̄lis. ꝛ p ǭñs de illo nō hr̄ef pfecta cognitio. ¶ Itē q̄libet illarū vnitatū est p̄ncipiū illi⁹ numeri: sed ad pfectā cognitionē p̄ncipiati regrit pfectā cognitio oīuz suoꝝ p̄ncipioꝝ. ģ ꝛc. ¶ Ex hac ǭne seqtur ꝙ si eēt aliqs numer⁹ infinit⁹ ille non posset a nob scia pfecta cognosci. pbaf: qꝛ ad illi⁹ pfectā sciam hn̄dā regrit distīncta cognitio infinitarū vnitatū: sꝫ infinite

vnitates nō pñt ab intellectu nr̄o distīcte cognosci sine diuersis intellectib⁹. igif. pbaf minor: qꝛ intellect⁹ noster nec simul nec successiue pōt īfinitas intellectiōes itelligibiliū hr̄e. p̄mo eni nō simul: qꝛ aut nullas: aut valde paucas pōt intellect⁹ nr̄ simul diuersis itellectiōib⁹ intelligē ꝓpter sue potētie finitatē aut limitationē: nec etiā successiue vnū post aliud itelligēdo: qꝛ sic successiue itelligēdo: aut aliqñ deuēiret ad vltimū itelligibile: aut nō. Nō pōt dici ꝙ sic: qꝛ i infinitis nō hn̄tib⁹ positionē in ǫtinuo nō daf vltimū intelligibile. ꝛ sic nūqꝫ veniret ad vltimū itelligibile seq̄ref ꝙ nunqꝫ itelligeret oia illa. q̄re ꝛc. ¶ Septima ǭ rn̄sius ꝛ p mēte Arist. sit ista. Nulluz cōpositū ex p̄ncipijs q̄litatiuis totalib⁹ infinitis: aut ex ptib⁹ quātitatiuis actualib⁹ nō cōicātib⁹ infinitis: aut ex vnitatib⁹ ꝓpe sumptis īfinitis ē scibile a nobis scia perfecta: pꝫ. qꝛ ad illud ꝛ cuiuslibet talis cōpositi sciam pfectā oporteret scire aliquē determinatū numerum oīum suoꝝ p̄ncipioꝝ: sed nullus talis cōpositi est aliqs determinat⁹ numer⁹ oīum suoꝝ p̄ncipioꝝ ex q̄ ponitur infinita. q̄re ꝛc. ¶ Itē ad cuiuslibet talis cōpositi sciam pfectā regrit oīa ei⁹ p̄ncipia diuisim eē cognita: sed h̄ nobis nō est possibile: vt de numero infinito fuit ostensum. igitur.

Ad argumenta p̄ncipalia. Ad p̄mū pꝫ ex dictis. ¶ Ad secūdū ǫcedif fūdamētū Ari. eē veruz. ꝛ negaf ꝙ īfinite spēs itelligibiles possint sil' eē in intellectu nr̄o. Uñ ꝓ illo nō sufficit ꝙ īnpossibile eē nō repugnēt: sꝫ oportēt etiā īfinita fātasmata sil' mouē i itellectū. ꝛ īfinitas res itelligibiles siml' eē cāntes īfinitas spēs in intellectu: q̄d nō ē possibile. Et dr̄ vlteri⁹ ꝙ īfinitū in actu nō cognoscif quātū ad determinatū numerū ꝛc. sed bñ cognoscef quātū ad ipam īfinitatē: nō p diffinitionē q̄d rei: sꝫ p diffinitionē q̄d nois: ꝛ p ǫceptū cui nihil i re correspōdet: q̄d dictis nō obstat. Ex q̄ pꝫ etiā q̄lr̄ nō solū finitū sꝫ etiā īfinitū ē notū. Pater vlteri⁹ ꝙ Ari. 3°. phy. notificat īfinitū sub rōne īfinitī: ondēdo i diuisiōe ǫtinui esse ꝓcessus i īfinitū: vt i numeri appōne. Silr̄ de īfinito i actu nō tradidit sciam p ꝓpōnē de ineē affirmatiuā nō ampliatiuā. sꝫ p ꝓpōnē negatiuā ondēdo ipm nō eē. Silr̄ i octauo physicoꝝ oñdit motū p̄mū ꝛ tp̄s esse finita s̄m successione. ꝛ carere terminatione: ꝛ istud nō obuiat itētiōi Ari. hic: q nō vult ꝙ īfinitū nullo mō sit notū: sꝫ ꝙ īfinitū non sit notū pfecta scia qua oēs ptes eius actuales nō cōicātes cognoscātur que sint diuisim: ꝛ quot sint s̄m aliquem determinatum numerum. ꝛ reliqua huiusmodi que vera sunt vt i questiōe fuit ostēsum. quare ꝛc.

¶ **Carnis aūt determīata est quātitas in magnitudine et paruitate.** Tex. cōmēti. xxxviij. **Questio quintadecima.**

Dubitatur Utrū in q̄liber spē corporis nālis sit dare mīnum potēs p se existē seorsuz de spē illa. ¶ Primo arguif ꝙ nō: qꝛ si sic seq̄ref ꝙ forma subal' ignis staret in mā cū sūma frigiditate: aut ꝙ forma subal' aq̄ staret in mā cū sūma caliditate: ǭñs ē ipossibile: ꝛ pbaf ǭñs. ponēdo ꝙ vna aq̄ agat in minimū ignis p frigiditatē ꝛ humiditatē: ꝛ inducat i vna pte illi⁹ frigiditatem sūmā alia nō alterata. ꝛ tūc q̄rif an i mā q̄ ꝑfuit sub forma ignis sit inducta forma aq̄ aut nō. si dr̄ ꝙ nō: tūc ibi erit forma ignis cū sūma frigiditate. Si dr̄ ꝙ sic: aut in tota mā: aut solū in pte frigefacta. nō pōt dici ꝙ solū i pte frigefactā qꝛ tūc i residua ps i emaneret ignis ꝛ daref min⁹ mīmo. Si in tota mā: cū i aliq̄ ei⁹ pte sit sūma calitas tunc forma aq̄ erit cū sūma calitate. ¶ Scḋo diuidaf mīmuz ignis. ꝛ tūc diuisiōe facta: aut ptes remanebūt aut erūt corrupte. Si remaneāt dabif min⁹ mīmo: q̄d ē ipossibile. Si nō: tūc seqf ꝙ nō oīs corruptio subal' est termin⁹ alterationis. ǭ Ari. 4. de gñatiōe. ¶ Tertio arguif sic. sit mīmū terre pedal' quātitatis. exēpli gr̄a. ex q̄ debeat gñari vnū mīmū ignis: qꝛ p

portionalit sic ignis, e rarior terra: sic minimũ ignis ē maiꝰ mino terre. Deinde capio vnã portionē terre que sit pedalis cũ dimidio i cuius pte pedali agat ignis cõuertēdo in minimũ ignē. z tũc querit de alio semipedali illiꝰ an remanebit: an ɔuertet i ignē: vel i aliud: si remanebit: tũc dabit minꝰ mimo. si ɔuertet in ignē cũ alio pedali tunc in pma generatiõe ignis generaret plus vno minimo: q̄ ɔ̄ Auer. 6. phy. Seq̄ret etiã q forma sbstãtialis ignis induceret i mã cũ dispõibꝰ oino ɔuenientibꝰ forme terre: pz de illa q̄ induceret in illo semipedali. Et vlteriꝰ q forma aliqua iduceretur in mã in q̄ nullũ agēs ageret p illius pductiõe: pz ex q̄ actio ignis nõ se extēdit ad illud semipedale: q̄ m oia videntur iconueniētia: nec videt q in aliud illud semipedale posset conuerti ex cõsimili rõne. Quarto arguit sic. dato illo seq̄ret q alicuiꝰ sbe mãlis p verã alteratione corrũpēde daret vltimũ in ẽẽ suo ee sm quãlibet eiꝰ pté q̄titatiuã. ɔ̄ Ari. 8. phys. pbat ɔ̄ña. et capio minimũ aerē cui applicet aqua debēs ipm infrigidare. z ɔ̄nter cõdensare. z simus in illo instãn in quo incipit illa aq̄ agere in illũ aerē. z tũc q̄rit an imediate post h ille aer erit: an nõ. si nõ: seqtur q a fortiori: nec aliq eius pars q̄titatiua. z p ɔ̄ñs dabit vltimũ instans eẽ illius mõ sigus arguto. nec põt dici q remanebit: qz cũ imediate post hoc esset minor q̄ tunc. ex q̄ incipit infridari: z p ɔ̄ñs cõdensari: tũc daret minꝰ mimo. Huic forte dicet q nõ ad quãlibet infrigidationē seqtur ɔdensatio: z q pus p infridationē corrũpet q̄ in eiꝰ mã fiat ɔdēsatio. Sz ɔtra ad aliquã frigiditatē in aere iductã seqt ɔdēsatio: z ad aliquã nõ: g̃ dat maxia frigiditas i aere inducta ad quã non seqtur ɔdensatio: vel mima ad quã seqtur: pz ɔ̄ña: qz sit ordinatio respectu potẽtie passiue: sz nõ ē dare mimã frigiditatē inductã in aere ad quã seqtur ɔdēsatio: qz tũc daretur remississima ɔdensitas. g̃ datur maxima frigiditas i aere inducta ad quã nõ seqt ɔdēsatio. sit igit illa vt sex. sic q ad frigiditatē vt sex nõ seqt ɔdensatio i aere: nec ad aliquã maiorē: sz ad quãlibet maiorē: vn si vnꝰ magnꝰ aer frigidus vt sex p totũ a quo separet vnũ minimũ cui applicet vnũ potēs frigidũ debēs ipm vlteriꝰ infrigidare: z simus in illo instanti in q̄ incipit ifrigidano. z tũc q̄ro vt pus an imediate post h iste aer erit: an nõ. si sic: pz q imediate pꝰ hoc erit minor q̄ nũc: ex quo ad quãlibet maiorē frigiditatē ea quã hz sequit ɔdensatio. g̃ dabit minꝰ mimo. si nõ: tũc habet ɔclo q alicuius substãne mãlis zč. Quinto arguit: qz tũc seqtur q aliqd agēs aget in aliqd passũ ipz successiue z ɔ̄tinue corrũpēdo donec totalr erit corruptũ z tamē nõ poterit ɔ̄tinue vniformiter corrũpe: q̄tuis agat ɔ̄tinue ab equali pportiõe. ɔclo ē impossi: qz tũc ab eq̄li pportiõe semp dz puenire eque velox actio: z pbat ɔ̄ña. et pono q a. sit vnꝰ ignis q̄tuor minoz. b. vo sit aq̄ duoz minoz: z agat a. in b. corrũpendo ipm b. p pté post pté donec erit cõplete corruptũ ɔ̄tinue a pportione dupla. qd ē possibile ponēdo q vnũ diuidēs remouem ptes ab a. sic corrupunt in b. pportionalr sic q cũ medietas. b. erit corrupta medietas a. erit remota. z sic vltra ita q sp oibus aliis pibus qd remanet ex a. sit tuplũ ad illud qd remanet ex b. z tũc patet totũ pter q̄ q. a nõ continue vniformiter corrũperet de b. sed h sic pbatur: z ponat grã exempli q. a. i q̄rta pte hore corrũpat q̄rtã vniꝰ mimi. b. z tũc seqt q in tribus quartis hore. a. corrũpet tres quartas vnius minimi. b. sed in q̄rta q̄rta hore. a. plus corrũpet de. b. q̄ quartã pte vniꝰ mimi. z p ɔ̄ñs plus corrũpet q̄ i pma q̄rta hore: ergo deffoimiter corrũpet. Conseq̄ñs aũt in quarta q̄rta hore plus. a. corrũpet q̄ quartã pté vniꝰ minimi. b. pbatur. q̄ si pcise corrũperet vnã quartam tũc in fine remaneret vnũ minimũ. b. aut g̃ post finē hore remanebit illud mimimũ aut imediate post finē erit corruptũ sm pté vel sm totum: nõ potest dici q remanebit: qz tũc nõ cõtinuaret corruptio eius: cuiꝰ oppositũ ponitur in casu nec corrũpetur sm pté quãtũcũqz remaneret minꝰ mimo: nec sm totũ: q̄a tunc substantie materialis corrũpende daret vltimũ in ẽẽ sm esse z cuiuslibet sue ptis: qd est falsũ: z regrit ergo q̄ i vltimo instanti hore nihil erit de b. z sic in vltima q̄rta hore corrũpentur vnũ minimũ b. z vna quarta. z p ɔ̄ñs plꝰ q̄ in pma quarta hore. Sexto arguit sic. Oē positiuũ qd formalr repugnat alicui indiuiduo vnius spẽi repugnat formalr cuilibet indiuiduo eiusdē spẽi: cũ repugnãtia formalis sit ex parte forme z nature que est eadē in oibus indiuiduis eiusdē spẽi: sz p se existē ē q̄ddã positiuũ quod nõ repugnat toti homogeneo: ergo nec repugnabit alicui sue parti q̄titatiue: cũ quelibet sit eiusdē spẽi cum eo: z p ɔ̄ñs in homogeneis nõ datur minimũ potēs per se existere. g̃ nec in etherogeneis: igitur zč.

In oppositũ est Arist. in ter. dum dicit. Sed tamen nõ excellit magnitudo i paruitate. Et parum post. Carnis aũt determinata est q̄titas in magnitudine z puitate. Et. 2ᵒ. de aĩa. dum dicit. Oiuz natura cõstantiũ determinata est rõ magnitudinis et augmenti. Idem etiã vult cõmentator cõmento. 37. dicēs q caro habet in puitate magnitudinē terminatã quã nõ pertransit: z cõmēto. 38. dicit q manifestũ est p se q quãtitas carnis est terminata magnitudine z puitate: z. 6. physicorum cõmento trigesimosecundo ait. q minimũ de oĩ generato est determinate q̄titatis. s. minima po que potest esse ignis in actu. Et. 7. phy. cõmento secũdo dicit primum motũ in igne est minima pars que põt esse ignis in actu: z pluries alibi. Et multe istarũ auctoritatũ volũt q nõ solũ detur minimũ p se existens: sz etiã maximũ z hoc in etherogeneis q̄ in homogeneis si bene considerentur.

Pro dubio Primo est premittendũ q dari minimũ ignē vel aliud tale duplr̃ põt intelligi. Uno modo absolute siue sit p se existēs siue alteri inexũs vt pars: hoc modo nõ daf minimũ corpus in aliqua specie: qz quocũqz dato illud esset diuisibile in partes eo minores: z ille in alias eis minores. z sic in infinitũ. Secundo modo põt intelligi q sit dandus minimꝰ ignis aut aliud tale potēs p se existere: sic q minor eo nõ potest per se existere. z sub hoc sensu questio mouet. Scdo pmittendũ est q dato q detur minimꝰ ignis: aut aliud tale potens p se existere hoc põt esse: aut ex cã intrinseca: sic q forme substantiali illius repugnet esse z opari i mã totali illa minori. Aut ex cã extrinseca: ita vz q minima illo nõ potest resistere cõtractũ sibi cõtrario p ipso qn statim corrũpatur q̄uis illiꝰ forma bene possit in tanta materia cõseruari z ipm possit ɔtinetũ sibi ɔ̄rio p ipso resistere ne corrũpat. Tertio pmittēdũ est q dari maximũ aut minimũ ignē p se existentē duplr̃ potest intelligi. Uno modo inclusiue: ita q dãdus sit aliq̄s ignis sub tanta q̄tittate sic quãta iueniri possit: z nõ sub maiori: z aliq̄s sb tã modica sub qua inueniri possit p se. z nõ sub minori. Alio modo exclusiue: sic q tota latitudo q̄titatis sub qua potest ignis p se existere ex vtroqz termio terminet exclusiue vt q sit aliqua q̄titas sub qua ignis nõ põt esse pter magnitudinē: nec sub aliqua maiori: sed quacũqz minori data sub maiori põt esse. z silr sit aliq̄ q̄titas sub qua nõ põt ignis p se existere pter paruitatẽ nec sub aliqua minori sed quacũqz maiori data sub minori potest p se existere. vnde si tota latitudo q̄titatis sub q̄ põt ignis p se existere terminaret in extremo intensiori ad q̄titatẽ centum pedũ grã exēpli: z in extremo remissiori ad q̄titatẽ vniꝰ pedis: tunc diceremꝰ ignē centũ pedũ hoc modo esse maximũ ignē exclusiue. z silr ignem vnius pedis diceremꝰ esse minimũ ignē exclusiue potentem p se existere. Et h est idem ac si diceremus q ignis centũ pedum est minimus qui nõ potest inueniri p se: supra tamē ignem vnius pedis: z q ignis vnius pedis est maximus qui p se inueniri nõ potest: infra tamē ignē centũ pedum.

Quibus premissis de mã pposita diuerse inueniunt positiões

c

¶Prima ponit q in nulla spē corporū generabiliū τ corruptibiliū est dare maximū vel minimū corpus potens p se existere seorsū; sed quocūq3 dato in infinitū minus pōt dari seorsū exñs. τ silr in infinitū mai⁹ qītū est ex nā illius corpis: licet repugnet ex defectu mãe τ ex ordine vniversi limitãtis qn̄titates corporū naturaliū ne vnū nimis alia excedat τ corrūpat; τ etiā q oportet ea cōtineri in celi cōcauitate q̄ ē finita: ideo nō pōt quātūcūq3 augmētari. ¶Dicit vlterius hec positio p auctoritatibus glosandis q̄ q̄ cū esse videnf q est dare minimū corp⁹ p se sensibile de tali spē: sic q minus eo de spē illa p se exñs sentiri nō pōt p se: τ minimū hoc mō dari voluit. Arist. arguēdo ꝯ Anaxagorā. ¶Sed ꝯ hoc vltimū dictū arguif sic. In infinitū modicū p se exñs sentiri pōt p se: ergo nō ē dare minimū per se sensibile. pz ꝯña. τ añs arguif. qr in infinitū modicuz p se exñs pōt tactus pcipi. pbaf assumptū. Omne aial potēs sentire p tactū qdcūq3 graue est maioris potentie depressiue q̄3 ipm sit supportatiue: sed in infinitū modicū graue est aliquo aiali maioris potētie depressiue q̄3 ipm sit supportatiue. ḡ in infinitū modicū graue pōt aliqd animal sentire. pbatur minor: in infinitū modice potentie cōtingit esse aliud aial. ḡ in infinitū modicū graue pōt se habere pportione maioris inequalitatis ad aliquod anial: pz ꝯña. qr ex opposito ꝯñtis sequif oppositū añtis. τ añs pbatur. In infinitū modice quãtitatis ꝯtingit esse aliqd animal. ḡ in infinitū modice potētie cōtīgit esse aliqd aial patet ꝯña: τ añs segtur ex positiōe. ¶Item quocūq3 per se visibili dato minus eo pōt p se videri: ḡ nō datur minimū p se visibile. pz ꝯña. τ assumptum argoif: qr quocunq3 per se visibili dato stāt ptes distantiores q̄ nō videnf aut intrinsecas corrūpi suphiete visui obiecta cōtinue pmanēte τ visum equaliter imutãte sicut p3 ds. ḡ quocūq3 p se visibili dato minus eo pōt p se videri. Silr quocunq3 p se visibili dato stat aliud eo melius colorari medium: τ visuz melius disponi τ obiectū p circūstantias extrinsecas melius applicari: ergo quocūq3 tali dato stat aliud minus eo per se videri. ¶Scda opinio ponit q in qualibet spē corporis generabilis τ corruptibilis daf maximū τ minimū potens p se existere exclusiue mō exposito in tertio pmisso. ¶Et licet hec opinio possit glosare Arist. τ ondere rationes eius pcedere ꝯ Anaxagorā: tñ ipa est expresse ꝯtra Cōmentatorē dicētē: q minimū de oī generato ē determinate quãtitatis: τ minima ps ignis est determinate qntitatis. s. mīma pars q̄ potest esse ignis i actu. ¶Tertia opinio tenet q i qualibet specie corporis naturalis daf maximū et minimū potens p se existere inclusiue.

Et quia hec opinio Ari. τ cōmentatori ꝯformior apparet: iō p ei⁹ declaratiōe sm ip̄s fundamēta infrascripte cōclusiōes ponunf. ¶Prima ꝯ. Non est dare minimū corpus potēs seorsū existere de aliqua spē generabiliū τ corruptibiliū ex causa extrinseca sive ex ꝯtrarietate ꝯtinētis: ad hūc sensū q illud corp⁹ possit ꝯtinēti cōtrario resistere: τ nullū minus. pbaf. qr si aliqd corpus pōt alicui medio sibi ꝯrio p se resistere p aliqd tps: medietas illi⁹ corpis poterit p idē tps p se resistē medio i duplo vl q̄druplo min⁹ ꝯtrario. ¶Itē. Dato illo minimo corpe p aduersariū qd sit a. corrūpef i die gr̃a exēpli a. cōtinēte sibi cōtrario: τ certū ē q a in medio instāti illi⁹ diei erit debili⁹ q̄3 nūc sit in certa pportiōe: s3 in nulla pportione a. ē potēti⁹ q̄3 aliq̄ ei⁹ pars: ḡ aliq̄ ei⁹ ps. a. ē tãte resistētie quãte tūc erit. a. sit illa b. τ tūc segtur q b. ē ita potens ad resistendū p mediā diē illi medio ne corrūpaf ip̄z b. ab eo. sic etiā erit a. s3 b. ē min⁹ a. ḡ a nō est minimū potēs resistere hoc mō. qr̄e τc̃. ¶Scda ꝯclo. In q̄libz spē corporis naturalis daf minimū de illa spē potēs seorsū existere ex cā intrinseca siue ex pte forme que sub minori mā aliqua certa signata cōseruari nō pōt p se: s3 bene sub tãta. ¶Ista ꝯ pbatur sic. Oē corpus qd ē determinatū sm v̄tutes nãles est determinatū sm quãtitatē: s3 oē corpus nãle ē determinatum sm v̄tutes nãles. ḡ oē corpus naturale ē determinatū sm quãtitatē: τ p ꝯñs ē determinatū tã sm magnitudinē q̄3 sm puitatē: igif. pz ꝯña τ maior. qr v̄tus sequif magnitudinē aliq̄s pib⁹: ideo in maiori q̄nto ē maior virt⁹ q̄3 in minori. plus ei sufficit cōburere ignis maior q̄3 ignis minor: s3 minor pbaf: qr oē corp⁹ nãle habet operatiōnē determinatā: sed determinata operatio nō est nisi a determinata virtute: igif τc̃. ¶Tertia ꝯclo. In q̄libet spē corpis nãlis est dare maximū potēs p se existere de tali spē ex causa intrinseca intelligendo vt supra. Hec cōclusio pbaf per medium quo probatur immediate precedens.

Sed contra hanc cōclusionē arguif: qr tūc sm eam posset dari maxim⁹ ignis possibilis p naturaz sic q eo maior esse non potest. ꝯñs tñ vr̄ esse falsū τ cōtra Arist. 2. de aia dicentē q ignis augmentaretur in infinitū si apponeref cōbustibile. ¶Itē si daretur maxim⁹ ignis possibilis per nãm sit ille. a. τ applicef ei vnū pup cōbustibile: τ tūc quero an ipm cōburet: an ñ. nō pōt dici q nō: qr puus ignis ip̄z cōburet: ergo a fortiori maximus ignis: vt ponif esse a. si dicif q ipm cōburet cōuertendo in sui naturā: tunc seqf q ex eo augebif. a. τ p ꝯñs a. nō fuit maxim⁹ ignis posis. ¶Itē tūc daref hō maxim⁹ possi: quo dato sequeref q ipe non posset pinguefieri: aut tumefieri ex percussione: τ ita de alijs que inconuenientia apparent.

Ad ista respondeo Ad pmū q Arist. ibi arguit ꝯ ponētes augmētatiōnē in corpibus aiatis fieri ab igne dicēs q si ita esset vt illi asserebāt cū in corpib⁹ aiatis nō deficiet nutrimentū q ignis augmētaret illa in infinitū. i. p maximum excessū supra q̄ntitatē eis cōuenientē τ ad quā ea pcipim⁹ augeri: sicut etiā seipm p appositionē cōbustibiliū taliter augmētat: ex quo nō segtur q nō sit dare maximū ignē possibilē p naturā. ¶Ad. 2m dicūt quidā q a. nō cōbureret illud cōbustibile eo q sibi resisteret tota vlis nã: que tamē nō resisteret igni minori. ¶Sed meli⁹ rñderet cōcedendo q iste maximus ignis ꝯuerteret illud cōbustibile i sui nãm: ex q̄ non segtur q maiorareſ pptereea: qr ex alia pte tm vel plus corrūpef de illo ab influxib⁹ celestibus: aut cōtrarijs sibi applicans ppter finē a natura intentū τ debitum ordinē vniuersi q regru q vnū elemētū nō adeo superet alia q ea corrūpat: vel forte ꝯdēsabif ille ignis pl⁹ pportionalr q̄3 ex tali additiōe fieret maior. ¶Ad tertiuz ꝯcedūt qdā ꝯclonē dicēdo q tal hō nō possz maiorari gn̄pus corrūpereſ. Alij aūt dicūt q q̄uis in ethercogeneis def maxima quãtitas ad q̄ dā deuenire pōt p nãle augmētū i q̄ nō solū ptes molles. s3 et dure vt ossa τ chartilagies augētur. Et silr mīma ad quā deuenire pōt p nãlez diminutionē: nō tñ ē dare maximā quãtitatē ad quā violēter τ pternãlr pōt deduci: τ silr minimā vt argumētū vr̄ ondē.

Ad argumenta pncipalia. ¶Ad pmū cōcedūt qdā ꝯñtiā dicendo q in totali mã illius minimi ignis inducef forma substãtialis aque cuius tamē media pars aliqua est sub summa caliditate nec incōueniit ptem materie in qua introducif forma de nouo habere dispōes illi forme discōueniētes vbi i residuo talis materie sint dispōnes ad ip̄az pparãtes. ¶Aliter potest dici q sicut in omi generatiōe substantiali ē dare pmum generatum: ita in omi alteratiōe est dare pmuz alteratū qd sm se totū incipit alterari: τ hoc ē minimū ex quo fieri debet generatio: q̄re segtur q minimū ignis incipiet sm se totū frigefieri ab aqua τ non p partē ante ptē vt casus ponebat. τ sic nō admisso casu cōclo dō verificaf. ¶Ad scdm pōt cōcedi q corruptio impropria substãtie q̄ est p diuisionē aut generatio impropria que est per vnionem prius diuersorum non est terminus alterationis. Arist. autem in pmo de generatiōe loquitur de generatiōe τ corruptiōe pprie sumptis. ¶Ad tertium responde q pedale terre cōuerteretur in ignē: τ aliud sempedale resol

netur in medio cōmunes ipm. ¶ Alij vero dicūt q illud eam cōuertet in ignē nō p se: sed p accidens: et p viā sequele. Et qn dicit Auerro. q in omni generatiōe primū generatum est minimū. verū est p se tm: sed vbi fit generatū partum per se et partum p accidens nō incōueniens maius q minimū simul generari. Ad alia in eodem argumēto adducta patet ex dict. ¶ Ad quartū negat cōsequētia et ad principale argumētū ibi ponit solutio q nō ad quālibet infrigidatiōne sequitur condensatio. Sed ad replicatiōne admitto q frigiditas vt sex sit maxima siue intensissima ad quā in aere deducitā nō sequitur cōdensatio: et q ocf vn⁹ maximus aer vniformiter frigidus vt sex. Sed cum postea dicit q ab illo separetur vnus minimus aer etc. Dico q si minim⁹ aer potius p se existens fuerit digitalis: verbi gratia ab illo aere sic frigido vt sex nō potest separari p se digitalis p se existens: sed oportet q sit maior. et causa est: qr equalis gradus frigiditatis in minori materia aeris existens plus sibi repugnat q in materia maiori: quare cum aliqua frigiditate potest forma aeris cōseruari cum q nō potest in minori materia totali. separata autē pte maiori dato q infrigidetur et cōdensetur nō sequitur oare min⁹ minimo ppterea qr illud nō fuit minimū. ¶ Sed cōtra hanc responsionē arguit sic. Talis repugnantia vel est ex pte forme aeris: vel ex parte materie: vel ex pte frigiditatis. Nō autē ex pte forme aeris: qr similis illi in spē inuenit in materia minori: vt patet de illa que inuenitur in minimo aere puro. Nec ex parte materie. p idem. Nec etiā ex parte frigiditatis ex quo cum tanta frigiditate forma aeris i aliqua materia cōseruat. ¶ Respondet q illa repugnantia nō est ex pte alicui⁹ illorū totalr et distinctim: sed omniū insimul. Cum autē corpus min⁹ ceteris parib⁹ sit debili⁹ ri⁹ forma in materia nō poterit cōseruari cū dispōnibus ita disconuenientibus sicut conseruat in corpe maiori qd est virtutis et potentie maioris. ¶ Ad quintū dicit. q loquēdo de corruptione substantie ipsa nō est cōtinua: sed pmo fit subito corrupo vni⁹ minimi: deinde stat: postea fit corruptio alicuius minimi subito: et iterū stat: et sic vltra. quare nō sequitur pclusio: qr supponit eius probatio corruptionem substantie cōtinuari. Uel possumus dicere q in posito ex pluribus minimis pmo corrūpitur subito vnū minimū deinde residuū successiue corrūpitur donec deueniam⁹ ad vnum minimū: qd etiā corrūpitur cito. et cōformiter dicendū est de generatiōe: illius quod generat sicut dictū est de corruptione: et sm hoc cōcedi posset conclusio: licet non in casu posito: sed vbi ponamus tam agens q passuz ex pluribus minimis esse cōpositum. et agēs ex in duplo pluribus q passum: quod facile potest patere intelligēti. Si autē nos poneremus totalē generationē. et similiter totalē corruptionē fieri p partē ante partē in infinitū nō solum in accītibus: sed etiā in substātiis vt plerique senserūt tunc haberemus negare minima nālia: vt contra. ¶ Ad sextum potest dici negando maiorē quoniā velocissime moueri est quoddā positiuū: qd nō repugnat primo mobili: tamē repugnat alicui sue parti: videlicet illi que est prope polū: q̄uis sit eiusdem spēi cū illo. Uel dici posset q nulli paru quātitatiue minimi homogenei repugnet p se existere formalr siue ex parte forme: qm pūt ri⁹ partes ab intrinseco rarefieri et deduci ad quātitatē minimi. et ita p se existere: ex quo nō sequitur q det minimum potēs p se existere ad sensū superius expressum. vñ licet dato minimo naturali aliud sit min⁹ illo: qd potest p se existere: non tamē est possibile p naturā q minus illo de sua specie per se existat. et ad hunc sensum reducēda sunt oia que h dicūtur de minimo naturali. ¶ Et si arguat q est aliqua pars ita modica q p rarefactionē nō potest deduci ad quātitatem minimi quin prius corrūpat cū nullū corpus naturale in infinitum sit subtiliabile. Respondet hoc cōcedēdo veruntamē in potētia illa nō est ex pte forme: sed ppter defectum materie. vt patet. quare etc.

¶ Omnes igitur contraria principia faciunt. Textu cōmenti. xlj. Q. xvj.

Dubitatur Utrum prima pncipia rerū naturaliū sint cōtraria?

¶ Arguitur q nō. nulla pma pncipia sūt ex alijs: sed oia pria sūt ex alijs: g nulla pria sūt prima pncipia: et p pñs nulla pncipia rerum naturaliū de qbus hic loquitur sūt cōtraria. patet pña. et maior colligit ab Arist. in littera ponēte tres esse pditiōes primorū pncipiorū. s. nō fieri ex alijs: nec ex alterutris: et oia q sunt fieri ex eis. minor arguit: qr oia pria gen⁹ habēt ex quo tanq ex principio sūt: vt patet p diffinitionē prariorū in qua dicitur: pria sub eodē genere posita sūt. ¶ Secūdo. pma pncipia rerū naturaliū sūt pma pncipia substātie: cum substantia sit verius ens q accidēs. sed nulla principia substātie sunt pria: igit etc. pbatur minor. nulle substantie sūt prarie: sed omnia principia substantie sunt substantie: ergo nulla pncipia substātie sūt cōtraria: patet pña. et maior colligit ab Aristo in pdicamētis dicente q substātie nihil est cōtrariū. minor est pz: qr substātia nō fit ex substātijs. ¶ Tertio. in celo sūt effect⁹ naturales et principia maxime prima: et illa nō sūt praria: igitur etc. patet pña cum maiori: et minor apparet: qr in celo nulla est cōtrarietas. ¶ Quarto. si aliqua pma principia eēnt contraria: maxime essent forma et puatio. vt patet. Sz arguitur q nō. qr illud qd nō est ens nō cōtrariat alicui enti: sed puatio nō ē ens p Ari. et forma ē ens. igit etc. ¶ Quinto arguit. Prima principia opposita sūt priuatiue opposita: ergo nō sunt praria. patet pña. qr oppositio cōtrarie et oppositio puatiua sunt distincta genera opposinōis. vt habetur in Aristo. in postpredicamētis: et antecedēs declaratur: qr pma principia opposita sūt illa inter que est primo motus seu trāsmutatio: talia autē sunt opposita puatiue: vt patet p cōmentatorem cōmento. 44°. dicentē q eorum in que fit corruptio aliud est primum: aliud secūdū et est illud in quo fit corruptio mediante primo. et aliud p accīs differt p accidens a secundario: qm secūdarium quomodo est terminatū: et illud qd est per accidens non est terminatuz. Uult igitur cōmētator q si albū corrūpit: corrūpit per se et primo in suū pradictoriū: nō quidē absolute acceptum: sed cōtractuz p priuatione. s. in non albū qd est in albūm: et hoc est vnū tantū. Corrūpitur p se secūdo in cōtrarium vel mediū vt nigruz vel rubeū etc. et hec sunt plura sed finita. p accīs vero in infinita pōt corrūpi vt in musicū currēs: et idē intelligendū est de generatiōe. ¶ Sexto oia pma principia alicui⁹ pncipiati sunt simul in eo: ex quo oportet prima pncipia semp manere: vt p⁹ Aristo. dicit. sed nulla praria possunt simul in aliq manere. g nulla pma pncipia sūt cōtraria. Et cōfirmat: qr si pma pncipia essent praria: tūc nō possent simul esse in eodem: et tūc opteret q vnū eoz vel ambo eēnt extra materiā. pñs est impoßle: qr tūc nō possūt ei⁹ trāsmutatiōnē terminare. ¶ Septimo ad omnē trāsmutationē sufficit agēs et passū: sed forma est agēs et materia ē patiens: g ad oēm trāsmutationē sufficiūt forma et mā. Sz ista nō sūt praria: cuz forma sit pfectio mãe. et nllū prariū ē pfectio alteri⁹. ergo ad nullā trāsmutationē reqrūtur pncipia praria: sz oia principia pria rerū nāliū sūt ad oēm trāsmutationē nālē requisita: ergo nulla pma pncipia rez naturaliū sūt praria.

In oppositum est Aris. in lr̃a pbās pma principia rez nāliū esse praria: nō solum auctoritate antiquoz. sz etiā p rōnē talē. Oia q nā sūt ex alijs nec ex alterutris. sz quecūq sūt: sūt ex eis sūt pma pncipia. Hec sūt enī cōditiōes primoz pncipiorū. sz pma pria nō sūt ex alijs. nec ex alterutris. sz q̄cūq sūt sūt ex eis. ergo pria pria sūt pma pncipia: ex q seqt q prima pncipia sūt pria. pz pña. et declarat minor: qm pria cōtraria ex hoc q sūt pma: nō sūt ex alijs: cū id ex q aliqd fit

fit eo p̄us: ex B autē q̄ sūt ɔtraria nō fiūt ex alterutris: cuꝫ vnū cōtrariū nō trāsmutet in aliud: vt dicit hic cōmenta. ¶ Q, aūt oīa q̄ fiunt fiāt ex p̄mis ɔtrarijs declarat per lon gū pcessū ondēdo q̄ oē qđ generat ex ɔ̄rio vel medio ge nerat: ⁊ oē qđ corrūpit in ɔ̄riū vel mediū corrūpit. ⁊ cuꝫ media fiant ex extremis: ⁊ in ea corrūpant. ⁊ sil'r ɔ̄ria po steriora fiant ex p̄oribus: ⁊ ī ea corrūpant vt colores me dij fiūt ex extremis. extrema autē ex q̄tuor q̄litatib⁹ p̄mis vel saltē ex primis contrarijs de genere qualitatis. sequit q̄ oīa que fiūt: fiunt ex primis cōtrarijs.

Pro dubio p̄mittendum p̄mo q̄ p̄ncipia rerū nālīū sunt duplicia. s. extrinseca sicut efficiēs ⁊ finis: ⁊ intrinseca sicut mā ⁊ forma. Cognitio aūt principioꝝ intrinsecoꝝ plus facit ad cognitionē causati q̄ꝫ cognitio principioꝝ extrinsecoꝝ: iō solū de p̄ncipijs in trinsecis rerū nālīū Aris. hic facit mētionē. ¶ Q, autē co gnitio p̄ncipiorū intrinsecorū plus faciat ad cognitioneꝫ causati q̄ꝫ cognitio pricipioꝝ extrinsecoꝝ tripl'r pōt ondi ¶ Primo: q2 illud qđ plus facit ad esse rei: plus facit ad eius cognitionē: sꝫ principia intrinseca plus faciūt ad eē causa ti q̄ꝫ extrinseca: vt cōstat: igit ⁊c. ¶ Scđo, q2 principia ma gis appropriata principiato: magis faciūt ad ei⁹ distinctā cognitionē: sꝫ principia intrīseca sunt magis appropriata principiato q̄ꝫ extrinseca: igit ⁊c. pbat minor: qm̄ causa efficiēs eq̄ p̄t ē causatiua multorū effectuū. ⁊ sil'r cā finalis qđ de mā ⁊ forma nō cōtigit. ¶ Tertio q2 cognoscēdo par tes rei quodāmō res ipa cognoscit: principia autē intrinse ca sūt ptes cōpositi ⁊ nō extrinseca. q̄re ⁊c. ¶ Premitten dum scđo. q̄ principiorū intrinsecoꝝ reꝝ naturaliū q̄daꝫ sunt intrīseca: ⁊ p̄ncipia p se reꝝ naturaliū q̄ ad suū fieri: ⁊ quedā nō solū quo ad suū fieri: sꝫ etiā q̄ suū factū eē. Prin cipia intrinseca q̄ ad fieri sūt tria. s. mā. forma ⁊ priuatio: et ista dicūtur intrinseca. ⁊ p se p̄ncipia fieri ⁊ transmuta tionis rei nālis: q2 nullus pōt itelligere q̄ddītatiue trans mutationē nālē nisi intellect⁹ trib⁹ p̄ncipijs qđ pꝫ ex diffi nitiōe trāsmutatiōis cōiter sūpte: q̄ ē pgressus alicui⁹ de aliquo in aliqd: in q̄ ly alicui⁹ īportat mām. ly aliq̄ termi nū a q̄. ⁊ ly aliqd terminū ad quē: quoꝝ alter ē priuatio: al ter forma. ¶ Principia aūt itrinseca ⁊ p se reꝝ nāliū: quo factū esse sūt duo tm̄. s. mā ⁊ forma. qm̄ ex illis adeq̄te ⁊ es sentialr ɔstituūtur cōposita nālia: ⁊ eoꝝ cognitio requiri tur ⁊ sufficit ad cognoscenduꝫ q̄ddītatiue cōposita nālia. ¶ Ex quibus seq̄tur p̄ q̄ lꝫ p̄uatio sit p se p̄ncipiū trāsmu tatiōis ē tm̄ p accn̄s pricipiū cōpositi q̄ p trāsmutationē p ducit cū nō sit ps ei⁹ ⁊ nō cognita p̄uatione possit cōposi tū q̄ddītatiue cognosci ¶ Scđo seq̄t. q̄ lꝫ mā ⁊ forma sint p̄ncipia intrīseca cōpositi nālis: q2 itrinsece cōponūt ipm nō tm̄ dñr pricipia intrinseca trāsmutationū: q2 intrinsece ipaꝫ cōponāt: sed q2 ei⁹ diffinitionē ingrediūtur vt supra declaratū est. ¶ Tertio est p̄mittēdū q̄ p̄ncipioꝝ intrinse corū reꝝ nāliū quedā sūt p̄ma ⁊ q̄dā posteriora. ¶ Pria sūt illa q̄bus cōpetūt ɔdīcōes tres posite in l'ra: q̄ sūt non fieri ex alijs tanq̄ꝫ ex ptib⁹ essentialib⁹: aut principijs ī eo deꝫ genere pricipiandi: nec fieri ex alterutris. eodē mō ⁊ oīa q̄ fiūt fieri in p̄ma aut tanq̄ꝫ ex pte essentiali: aut termi no a quo. aut subiecto: vnde cōpositū fit ex mā ⁊ forma tā q̄ꝫ ex ptibus essentialib⁹. ⁊ fit ex priuatione tanq̄ꝫ ex ter mino a quo. ¶ Principia autē posteriora sunt illa quib⁹ deficit aliq̄ illaꝝ cōditionū: sicut forma ignis est p̄ncipiū sibi intrinsecū: sed nō est pricipiū primū: q2 habet princi piū prius in eodem genere p̄ncipiandi: sicut est forma sbstā tialis vl'r sumpta. sil'r caro ē p̄ncipiū mālē intrinsecū aīalis sed nō est pricipiū primū: q2 fit ex alijs tanq̄ꝫ ex ptib⁹ eēn tialibus. s. ex materia ⁊ forma carnis: ⁊ materia est princi piū ea primo in eodē genere principiandi. ⁊ eodē mō dice retur de priuatiōe forme substātialis a q̄ dum ex igne fit aq̄ et ita de alijs ¶ Ex his seq̄tur p̄mo: q̄ lꝫ tā forma q̄ꝫ p̄ua tio fiant ex materia tanq̄ꝫ ex subiecto: tm̄ nō sunt prima principia. ¶ Seq̄tur scđo. q̄ lꝫ forma fiat ex priuatiōe tm̄

q̄ꝫ ex termio a q̄ vl' e cōuerso tm̄ sūt p̄ma pricipia. ¶ Seq̄t tertio q̄ lꝫ mā ⁊ forma terminatiue fiat subiectiue ⁊ cōpo sitū cōpletiue: nihil in ppie fit nisi cōpositū vt vult Aris. 7⁰ meta. ¶ Seq̄tur q̄rto. q̄ lꝫ cōpositū fiat ex mā ⁊ forma et priuatiōe. hoc tm̄ est differēter: qm̄ fit ex mā tanq̄ꝫ ex ob iecto ⁊ pte essentiali: ex forma solū tanq̄ꝫ ex pte eēntiali: ⁊ ex priuatione tanq̄ꝫ ex termino a quo. ¶ Quarto est pre mittendū q̄ p̄ncipia intrinseca rerū nāliū pñt dici dupl'r prima. aut primitate causalitatis: aut primitate cōitatis. Prima pricipia primitate causalitatis sūt illa que sūt cau se omniū alioꝝ: aut in se: aut in suis cōpositis ⁊ nō habēt alia eis priora in eodē genere principiādi: ⁊ hōi sunt for ma substātialis vl'r sumpta: priuatio sibi opposita: ⁊ ma teria: nā sicut substātia ē prior accidēte ⁊ cā ei⁹: ita princi pia substāne sūt priora pprijs pricipijs accidentiū ⁊ cause ipsorū. Prima pricipia p̄mitate cōitatis dicūt illa que sūt cōia omnibus pricipijs pticularib⁹ oīm trāsmutationū ⁊ cōpositoꝝ nāliū in quocūq3 sint genere: cuiusmodi sūt for ma cōiter sūpta: tā ad formam substātialē q̄ꝫ accn̄talē: ⁊ p̄ uatio sibi opposita: ⁊ mā extēdendo nomē mãe ad oē qđ subijcitur alicui forme siue sbstātiali. siue accn̄tali. ¶ Quī to p̄mittēdū q̄ pricipia prima esse ɔ̄ria pōt intelligi du pliciter. Uno mō ɔ̄rietate ppie dicta q̄ inuenit solū inter formas positiuas. Alio mō ɔtrarietate cōiter dicta q̄ se ex tendit nō solum ad ɔ̄ria positiua: sꝫ etiā ad opposita sꝫ hī tū ⁊ p̄uationē: ⁊ h̄ mō loq̄t h̄ Aris. de ɔtrarietate dū dicit. principia rerū nāliū eē ɔ̄ria: vt pꝫ p cōmē. cōmē. 45. dum dicit. q̄ Ari. intēdit hic p ɔtrariū illud qđ est cōe contra rijs ⁊ priuationi ⁊ habitui.

Quibus premissis ad dubium ponunt due ɔclōnes. ¶ Pri ma ɔclō. Aliq̄ prima pricipia rerū nāliū sūt cōtraria. pro batur ɔclō sic. forma ⁊ p̄uatio sūt ɔ̄ria: sed forma ⁊ priua tio sunt aliqua p̄ma pricipia rerū nāliū: igit ⁊c. patet ɔ̄ñs et maior ex quīto premisso: ⁊ minor arguit: q2 illa sūt pri ma p̄ncipia rerū naturaliū que nō fiunt ex alijs: nec ex al terutris: sꝫ oīa que fiūt: fiunt ex eis vt declaratū est in ter tio p̄misso: sed forma ⁊ p̄uatio sūt hmōi. igit ⁊c. ¶ Scđa ɔ̄. Non omīa prima principia reꝝ naturaliū sūt ɔtraria. p batur. q2 mā ⁊ forma nō sūt ɔtraria cū stēt simul i cōposito sꝫ materia ⁊ forma sunt aliq̄ p̄ma principia reꝝ naturali um: g̃ aliq̄ prima pricipia reꝝ naturaliū nō sūt ɔ̄ria. ⁊ per ɔ̄ñs nō oīa pria pricipia rerū nāliū sūt ɔ̄ria. pꝫ ueꝝ ɔ̄ñs. et minor pbat vt supra arguit ē de forma ⁊ p̄uatiōe. ⁊ sil' modo posset pbari ɔclō de materia ⁊ p̄uatione.

Sed hic alique dubitatiōes occurrūt. Pria dubitatio est de q̄b⁹ p̄ncipijs determinet Aris 1. phy. an de primis p̄mitate cāl'itatis: an de primis primitate cōitatis. ¶ Et arguit q̄ Aris. loquit de primis pricipijs primitate cōitatis. ¶ Primo sic: q2 h̄ debēt ingri prima pricipia vniuersalissima rerū naturali um: vt dicit Ari. ⁊ cōmē. ¶ Scđo q2 Ari. nō solū facit mē tionē de ɔ̄rijs de genere substāne: sꝫ ēt de gñe accn̄tis. cuꝫ dicit album generari ex nigro vel medio: ⁊ generari musi cū ex imusico. ¶ Deinde appet q̄ Aris. loquit de primis pricipijs primitate cāl'itatis: q2 in capl'o sequēti vbi ondit q̄ nō oīa ɔ̄ria sūt pria principia: sꝫ solū ɔ̄ria pria: nō loq̄t nisi de ɔ̄rijs p̄mis de gñe substātie. ⁊ idē facit cōmētator. ¶ Scđa dubitatio ē: in q̄ gñe cause prima ɔ̄ria de gñe sub stāne sūt cāe alioꝝ ɔ̄riorū de gñe substāne: siue alioꝝ p̄di camētoꝝ. ¶ Tertia dubitatio: q2 nō vr̄ q̄ forma ⁊ priuatio sint ɔ̄ria siue opposita: qm̄ illa q̄ sūt sīl' in eodē subiecto n̄ sūt ɔ̄ria: sꝫ priuatio ⁊ forma sūt sīl' in mā: q2 semp cuꝫ vna forma existe in materia ē priuatio alteri⁹ forme. quare ⁊c. ¶ Quarta dubitatio ē: q2 nō appet q̄ semp dū vnū ɔ̄riū ge nerat: ipm generet ex suo ɔ̄rio vel medio. nā dū mixtum albuꝫ imediate generat ex elemētis: patet q̄ vnū ɔtrariū gñat: ⁊ tm̄ nō dū gñatr ex suo ɔ̄rio vl' medio. s. rubeo vel ni gro cū in elementis nō sint q̄litates substantie mixtiones

consequētes: sicut sunt colores ꝛ sapores.

Ad ista dubia rñdet. ¶ Ad pmum dicēdo ꝙ Ar. in hoc pmo vtroqꝫ mō de pmis pricipijs determinat. Et primo ꝙ determinat de pmis principijs primitate cāltatis. patet ꝑ eū in illo ca. Cōseques āt vtiqꝫ: ꝛ ꝑ cōmēta. cōmē so. ꝛ ꝑ Albertū ī illo caº. Cōueniēs āt. Qð etiā determinat de primis principijs ꝑmitate cōitatis. pꝫ exēplis q̄ Ari. ponit: ꝛ ex ꝓcessu: ꝛ per rōnes adductas. ¶ Ad scōm dicendū est ꝙ prima ꝯria de gñe sbe sūt causealio ꝛ ꝯriorū illiº gñis in gñe cāe formalis: ꝛ ꝯriorū de ꝑdicamēti accñtiū ī gñe cause finalis aut efficiētis aut materialis. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ ꝓprie loquēdo forma ꝛ ꝑuatio nō sūt cōtraria siue opposita: sꝫ sūt genera ꝯrariorū: sicut virtº ꝛ vitiū. Unde lꝫ liberalitas ꝛ auaritia nō possint eē sil. m̄ vtus ꝛ vitiū pñt eē sil: vt virtº et vitiū: q̄ nō opponūtur ad inuicē. Et silr licet forma ignis et priuatio sibi opposita nō possint eē sil: m̄ forma ignis ꝛ priuatio forme terre q̄ nō opponunt bene possunt eē sil. ¶ Ad quartū dubiū dñt gdā ꝙ dū Ari. dicit semꝑ vnū cōtrariū generari ex altero suo ꝯrario vel medio: hic debere intelligi manēte cōtinue eodē subiecto ente in actu: si fuerit trāsmutatio accidētalis: qð nō fit in ꝓposito. ¶ Alij volūt ꝙ Ari. intelligit de gñatiōe ꝯrarij ꝑ se. in casu aūt argumēti gñaf albedo subito ꝛ ꝑ accñs. ꝑ cōsecutionem ad generationē substātialē. ¶ Alij vero volūt ꝙ illð albū genet eē ex nigro vel medio. ꝛ ꝙ q̄uis elemēta in sua naturali dispōne existētia nō sint colorata: ipa tñ alterata et versus corruptionē deducta colores ꝛ plꝫ alias qualitates scdas pñt habere: vt patet de age ꝑ mineras metallorum discurrētibº que nouū odorē ꝛ saporē recipiūt.

Ad argumēta principalia: ¶ Ad primū patet ex dictis: qm̄ ꝑncipia pma ꝯria nō sūt contraria positiue: sꝫ priuatiue: ꝛ talia siue sint prima cāltate siue cōitate nō sūt ex alijs tanq̄ ex prīibº essentialibus: ꝛ si sint pma cōitate nō sūt ex alijs in eodē genere ꝑncipiandi. ꝛ hꝫ sufficit vt sint pma pricipia. ¶ Ad 2m pꝫ silr. ꝙ lꝫ in gñe substātie nō sint ꝯrarietates ꝓprie sūpte: ibi tñ ē ꝯrarietas large accepta: vt se extēdit ad oppōnē inter hītū ꝛ ꝑuationē. ¶ Ad 3m patet ꝑ idē: qm̄ lꝫ in celo nō sit ꝯrarietas: ibi tñ sūt hītº ꝛ ꝑuatiōes sibi opposite sicut lumē ꝛ eius ꝑuatio. vbi ꝛ eiº priuatio. ꝛ sic de alijs. ¶ Ad quartū videbif infra vbi ōñdet quō ꝑuatio est non ens. ¶ Ad quītū pꝫ rñsio ꝑ quartū premissū. q̄re ꝛc̄. ¶ Ad sextū dictū est ꝙ forma ꝛ ꝑuatio q̄ sūt prima principia nō sūt ꝓprie ꝯraria. sed magis genera ꝯrariorū: ideo possunt simul existere: qualr āt pria pricipia semꝑ remaneāt videbif pº: ꝛ ꝑ idē pꝫ ad ꝯfirmationē. ¶ Ad 7m negaf ꝙ ad trāsmutationē sufficiat qð agit ꝛ qð patif: q2 nisi qð pateretur esset priuatū forma aliq̄ quā reciperet ꝑ trāsmutationē nūq̄ trāsmutaref: ꝛ iō ad trāsmutationē ꝑter agēs ꝛ materiā q̄ patif: requirif in materia ipsa priuatio forme quā recipere debet: vt infra latius ostendef. quare ꝛc̄.

¶ Usqꝫ qdē igitur ad hoc fere secuti sūt et aliorꝫ plari queadmodū dixim' priº. Oēs eī elemēta et ab ipsis vocata pncipia et vera sine rōe ponētes tñ ꝯtraria dñt tā q̄ꝫ ab veritate coacti. Tex. cōmēti. xlviij

Armenides ꝛ Ꝑ. ellissus posuerit calidū ꝛ frigidū pricipia rerū naturaliū. Democritus autē rarū et densū. Empedocles litē ꝛ amicitiā. Pythagoras par ꝛ impar.

Conueniunt in tribus Primo q2 oēs posuerunt aliq̄ ꝑncipia ꝯria q̄ꝫ aliq̄ sūt ꝑora ꝛ ꝑnetua: ꝛ aliq̄ posteriora et cōtēta. ¶ 2º. ꝙ illorū pricipiorꝫ vnū ē meliº ꝛ alterū est peius. Unde calidū ē meliº: ꝛ frigidū ē peiº: ꝛ rarū ē meliº ꝛ densū peiº. Amicitia ē melior ꝛ inimicitia peior: par est meliº ꝛ ipar peiº: qm̄ par tꝫ locū pfecti ꝛ ipar ipfecti. Qñ ex numeris iparibº nūq̄ resultat nisi numerº q̄drat': q2 solū dīuersitate numerali ꝛ nō specifica queadmodū ī numero pari inuenif. Nā vnº ꝛ tres faciūt q̄ttuor: ꝛ ē nūerus q̄dratus. q2 bis duo silr. 1. 3. 5. faciūt nouē: ꝛ ē numerº quadratus. q2 ter tria. vñ numerº q̄dratº ē q resultat ex ductu alicuiº numeri in seipsū semel. In numero autē pari inuenitur numeri distincta ꝑ speꝫ. s. numerº pfectº: numerº abundās: ꝛ numerº deficiēs. Numerº pfectº ē ille q ex oibus eiº ptibº aliq̄tis adeq̄te ꝯstituif vt sex. Nā adeq̄te cōstituif ex. 1. 2. 3. que sūt oēs ptes eiº aliquote. Numerº abūdans est ille ex cuiº oibus ptibº aliquotis sil sūptis consurgit maior numerº vt. 12. nā ptes eiº aliq̄te sūt. 1. 2. 3. 4. 6 ex quibº resultat. 16. Numerº vō deficiēs ē ille ex cuiº oibus ptibus aliq̄tis resultat numerº minor. vt. 10. cuiº ptes aliquote sūt. 1. 2. 5. ex q̄bus solū resultat numerº octonarius. ¶ Tertio cōueniūt q2 dicūt illud ꝑncipiū qð ē meliº eē notiº alio qð ē peiº vl ꝑncipia ꝑora notiora eē posterioribº.

Differunt autem in duobº. ꝑ q2 gdā ponūt ꝯriorū ꝑora vt calidū et frigidū: ꝛ gdā posteriora: sicut rarū ꝛ dēsū: scdo q2 gdā ponūt ꝯria notiora apud intellm̄: sicut magnū ꝛ puū: ꝛ gdā ponūt cōtraria notiora apud sensū sic̄ rarū ꝛ densū ꝛc̄.

¶ Cōsequēs āt vtiqꝫ erit dicere vtꝫ duo aut tria aut plura sint. Tex. cō. l. Qō. xvij

Dubitatur vtrū tñ tria sint pria principia rerū nāliū. ¶ Primo arguif ꝙ nō. Si tñ essent tria pma ꝑncipia rerū naturaliū: aut tñ essent tria sꝫ numerū tm̄: aut sꝫ spēm: aut sꝫ genº: aut ꝑm analogiam. ꝑ sufficiētē diuisionē: nō sūt tñ tria ꝑm numerū vt notū est: q2 tūc nō esset nisi vna res naturalꝭ cōposita ꝑm numerū vt notū ē. hꝫ autē est falsū: ꝛ ꝑ idē nō sunt tñ tria ꝑm spēm: nut ꝑm genus. ¶ Q2 autē etiā nō sint tñ tria ꝑm analogiā ꝓbatur: q2 q̄ncūq̄ aliqua entia sūt plura aliqua pl'alitate qðlibet eorū debet eē vnū vnitate opposita illi pluralitati: tūc si prima principia rerū naturaliū essent tñ tria sꝫ analogiam. tunc qðlibet eorꝫ esset vnū ꝑm analogiā: ꝯñs ē falsum. q2 mā pma ē vnū de pmis ꝑncipijs nālibus. ꝛ tñ ipsa nō est vnū ꝑm analogiā in oibus cōpositis naturalibus: īmo ipsa est vna numero in oibus naturalibº: vt vult Aristo. scdo de generatiōe. ꝛ cōmē. 12. meta. tota deductio est manifesta: ꝛ assumptū pꝫ. nā q2 Sortes ꝛ plato sūt plures numero: iō qlibet eorꝫ est vnū numero. ꝛ silr q2 homo et asinus sunt plures specie: ideo qlibet eorū est vnus specie: ꝛ sic de alijs. ¶ Scdo arguif sic. Si tñ tria essent prima principia naturalia maxime essent materia forma ꝛ ꝑuatio. Sed arguif ꝙ ipa nō sint prima ꝑncipia naturalia qm̄ pma pricipia naturalia debēt inueniri in oibº rebus naturalibº: vt notū ē: sed materia forma ꝛ priuatio nō inueniuntur in oibus rebº nālibº: qm̄ in celo nō inuenif materia: vt vult cōmētator in hꝫ pmo ꝛ. 8. huiº ꝛ. 8. metaphy. ꝛ de substātia orbis: quare ꝛc̄. ¶ Tertio arguif sic. Tot sūt pma ꝑncipia rerū naturaliū quot sūt gña causarū. cū oīs causa sit ꝑncipiū vt habef 5. meta. sꝫ quattuor sūt gña causarū: vt declarabif. 2. huiº q ꝛc̄. ¶ Quarto arguif sic. Potentia materie ꝛ dimēsio nō minus sūt ꝑncipia q̄ꝫ ꝑuatio ergo plura q̄ꝫ tria ꝑncipia rerū naturaliū. pꝫ ꝯña ꝛ assūptum declaraf: q2 nō minus est necessaria potētia mãe et dimēsio ad motus ꝛ trāsmutatōes naturales q̄ꝫ ꝑuatio: qꝛ si ꝓpter illud ꝑuatio ponif primū pricipiū naturale: seqꝫ etiā ꝙ potētia mãe ꝛ dimēsio ponētur pma pricipia nālia. pꝫ ꝯña ꝛ assumptū silr: qm̄ nisi mā haberet potentiam ad formā: ꝛ esset dimēsionata nō posset ad ipam trāsmutari: ꝛ ꝑ ꝯñs nec cōpositū generari. ¶ Quīto arguitur sic. Contraria posteriora sūt tria pria pricipia rerū naturaliū sicut pricipia prima: ergo plura q̄ꝫ tria sūt prima pricipia

rerũ naturaliũ.pz ↄ̃ña.ꝛ assumptum arguit: quia si ↄ̃tria posteriora non essent pma ꝓncipia maxime esset ꝑpt rõnẽ quã Ari.facit in textu ubi arguit sic:pma ꝓncipia nõ fiunt ex alterutris.sed cõtraria posteriora fiũt ex alterutris ergo ↄ̃tria posteriora nõ sũt ꝓma ꝓncipia:ꝛ maiorẽ ꝓbat p hoc ꝙ oportet ꝓncipia.s. pricipia semp manere. ¶ Sz ꝙ rõ ista nõ valeat arguit:qꝛ querit quõ ly ꝛ sumit in pmis. sis:si sumat vt dicit circũstãtia ptis essentialis tũc minor erit falsa:si vero itelligat vt debet.qm̃ albedo ꝛ nigredo sũt ↄ̃tria posteriora:ꝛ nõ sũt ex alterutris tanq̃z ex ptib⁹ essentialib⁹.Si aũt dicit circũstantiã ꝓncipij in eodẽ gñe ꝓncipiãdi minor erit falsa eodẽ mõ. ¶ Sexto arguit sic.Alicuius trãsmutatiõis nãlis quattuor sunt prima principia intrinseca:igit ꝛc̃.pz assumptũ.qm̃ ꝓm Ari.5.physicorum in hoc differt motus ꝓprie dict⁹a mutatiõe q̃ est generatio vel corruptio:qꝛ mot⁹ ꝓprie dictus ẽ ꝓ de affirmato in affirmatũ.i.de positiuo in positiuũ.sz mutatio ẽ ꝓ de negato in affirmatũ:vel ecõuerso.i.de priuatiõe in positiuũ vł econtra.Ex quo sequitur cũ dealbatio sit mot⁹ ꝓprie dictus est ꝓmo de cõtrario positiuo in ↄ̃triũ positiuũ.s. de nigredine in albedinẽ.ꝛ ꝑ ↄ̃ñs nigredo ꝛ albedo sũt ꝓma principia dealbationis:sed cũ hec etiã mã ꝛ priuatio sunt prima eius principia intrinseca:ergo illius dealbationis quattuor sunt prima principia extrinseca.

In oppositum

est Ari.i lra vt pz. ¶ Pro dubio ꝓmittẽdũ ꝙ cũ q̃rit vtrũ tm̃ tria sint pma ꝓncipia rerũ nãliũ:nõ q̃rit de oib⁹ pmis pricipijs earũ:sed solũ de intrinsecis quo ad fieri eaꝝ vel factũ esse:vt in ꝓcedenti qõne dicebat. ¶ Premittendum scd̃o ꝙ hic nõ queritur de numero principiorum ꝓm numerũ:aut ꝓm spẽm:aut ꝓm genus ꝓdicamẽti:qꝛ sic essent multo plura prima ꝓncipia rerũ naturaliũ q̃z que ab auctoribus ponũtur:sed hic queritur de numero principiorum quãtũ ad genus principiandi.

Et iuxta hoc

infrascripte ponũtur cõclõnes. ¶ Prima conclusio. Necesse est rerũ naturaliũ tria tm̃ esse ꝓma ꝓncipia illis intrĩseca ꝓz genus ꝓncipiãdi distincta.s.mã forma ꝛ ꝓuatio.Hec cõclusio plura includit.s.ꝙ mã forma ꝛ ꝓuatio sũt principia necessaria rerũ nãliũ:ꝛ ꝙ sũt ꝓma ꝛ ꝙ sũt intrinseca illis:et ꝙ sunt distincta ꝓm genus ꝓncipiandi. ¶ Quoꝝ sic declaratur. Illa sũt ꝓncipia necessaria quo ad esse vel fieri reꝝ nãliũ sine q̃bus res nãles esse vel fieri non pñt:sed forma mã ꝛ ꝓuatio sũt hmõi:ergo. Qꝛ mã ꝛ forma requirãt ad eẽ rerũ nãlium satis constat:cũ ex illis essentialr̃ cõponãtur. Et ꝙ eadẽ cũ ꝓuatione requirant ad suũ fieri declarat: qm̃ ad oẽm trãsmutationẽ nãlium reqrũtur duo pricipia cõtraria ipam terminãtia:cũ oĩs trãsmutatio fit de ↄ̃trario in contrariũ:hoc aũt sũt forma ꝛ priuatio sibi opposita sed ꝓter ꝓncipia cõtraria reqrit̃ur subiectũ seu mã q̃ illis subijciat ꝛ deferat trãsmutationẽ de vno cõtrario in alterũ cõtrariũ:Alr̃ oporteret vnũ cõtrariũ ad alterũ trãsmutari:ꝛ ipm̃ in se recipe:qd̾ est impoĩe:q̃re ꝛc̃. ¶ Scd̃m vz. ꝙ illa tria sint pria ꝓncipia rerũ nãliũ ꝓbari ꝓt ex dictis in ꝓcedẽti qõe:qꝛ nõ fiũt ex alijs:nec ex alterutris:ꝛ q̃cũq̃z fiunt fiũt ex eis.q̃re. ¶ Tertiũ aũt ꝙ sint ꝓncipia intrinseca rebus nãlibus.patet de mã ꝛ forma. Sed de ꝓuatione arguitur ꝙ sit intrinseca cõposito nãli: saltem q̃ ad suũ fieri:qꝛ nisi ꝓuatio ꝓcederet in mã ex qua cõpositũ debet generari nũq̃z fieret ei⁹ gñatio:qꝛ tũc mã aut oẽm formã potentialẽ haberet:aut nulla de nouo reciperet cũ nullã formã possit mã de nouo recipe:nisi sit pri⁹ ea priuata:vt pz ex quid nois ꝓuationis.nã ꝓuatio est negatio in subiecto apto nato:qꝛ igit̃ reqrit priuatio i mã gñatõis si ex ea cõpositũ debet gñari:patet ipam ꝓuationẽ intrinsecã esse ꝛ vnitam generatiõi ipius:imo dicunt aliq ꝙ etiã est intrinseca cõposito nãli in facto esse existẽti:qꝛ semp in mã cũ forma vnius cõpositi cõiungit priuatio forme opposite:ꝛ necessario:modo illud qd̾ necessario cõiungit principijs principalibus ꝑ se alicui⁹ cõpositi:videt aliquo mõ esse principium intrinsecum illius. ¶ Quartũ vero videlicet ꝙ principia differant ꝓz genus principiandi:patet ex coꝝ descriptionibus.nam materia diffinit in hoc primo ab Aristo. ꝙ est subiectũ primũ ex quo in existente fit aliqd. Forma vo diffinit ꝙ ẽ act⁹ ꝑ quẽ mã eẽ i actu habet. Priuatio vo diffinit ꝙ ẽ negatio forme ꝛc̃.vt statĩ s̃ dicebat. ¶ Ex his autem satis patet diuersos esse modos principiandi illorum pricipiorũ. Materia nãq̃z est principiũ subiectiuũ ꝛ potentiale. Forma autẽ dat esse actu ꝛ distinctũ ꝛ specificum. Et priuatio est principiũ ex quo est motus ꝛ transmutatio naturalis tanq̃z ex opposito forme que fit:ꝙ si in mã nõ ꝓcederet nõ fieret trãsmutatio:cũ necessario omĩs transmutatio fit de cõtrario in ↄ̃triũ:vt in ꝓcedenti capitulo fuit ostensũ. ¶ Secũda ↄ̃clusio. Nõ pla q̃z tria sunt prima principia intrinseca rerũ nãliũ:ꝓbatur:qꝛ tot ꝛ nõ plura sũt prima pricipia intrinseca rerũ nãlium quot sufficiunt ad generationẽ ꝛ corruptionẽ earũ ꝛ ad alias naturales trãsmutatiões:sz tria superi⁹ enumerata ad hec omnia sufficiũt.s.mã forma ꝛ priuatio:ergo non plura q̃z tria sunt pria pricipia reruz nãliũ intrinseca:pz ↄ̃ña ꝛ maior.ꝛ minor declarat. Nam licet causa agẽs sit principium ↄueniẽs ad generationẽ ꝛ trãsmutationẽ reꝝ nãlium tamẽ nõ ẽ pricipiũ intrinsecũ illis q̃ generãtur cũ nihil seipm̃ efficiat. Finis aũt licet ad ꝓdicta cõcurrat vt causa:non tamẽ ↄcurrit vt principiũ intrinsecũ rei q̃ ordinat in ipm̃:qꝛ finis vł ẽ opatio rei naturalis:aut ẽ alia res ea nobilior:cui ꝑ suã opationeꝫ appetit assimilari:vt pz scd̃o de aĩa ꝛ.12.metaphy. Nullũ autẽ hoꝝ est principiũ intrinsecum rei nãli.ꝛ pr̃ dicat de oibus alijs. Ex q̃bus pz tãtũ tria esse pricipalia prima intrinseca reꝝ nãliũ: quoꝝ sufficientia dupl̾r sumi põt. Vno mõ ꝑ cõparationẽ ad ipsuz cõpositũ nãle hoc modo. Oẽ principiũ ꝑ intrinsecuz rei naturalis:aut ẽ principiũ ei⁹ solũ quo ad fieri:ꝛ ex hoc ꝙ fundat in aliq ꝑ se pricipio illi⁹ tanq̃z aliqd necessario requisitũ:vt ex eo incipiat cõpositi gñatio: sic ꝙ reqrit ad cõpositi generationẽ ꝛ nõ ↄstitutionẽ. Aut est principiuz cõpositi nõ solũ quo ad fieri:sed etiã q̃ ad esse ꝛ ad ei⁹ cõstitutionẽ cõcurrens. Si primo modo sic est priuatio. Si scd̃o mã hoc est dupl̾r:qm̃ tale principiũ requisitũ ad constitutionẽ cõpositi:aut cõstituit ꝑ modũ potẽtie receptiue et sic est materia:aut ꝑ modũ actus ꝑficientis:ꝛ sic ẽ forma. Unde cõposito rõne mãe ↄuenit recipe:cũ mã de se sit imperfecta:ꝛ rõne forme sibi conuenit agere. qꝛ a forma cõpositũ habet esse ꝑfectuz in actu. ¶ Alio mõ sumit principiorum illoꝝ sufficientia ꝑ cõparationẽ ad generationẽ et sic oẽ principiũ intrinsecũ reqsitũ ad generationẽ naturalẽ aut reqrit vt termin⁹ ei⁹:aut vt subiectũ. Si reqrit vt subiectũ sic ẽ mã.cũ mã ꝓm Ari. sit subiectũ primũ vniuscuiusq̃z ex quo fit aliqd cũ insit. Si vero reqrit vt terminus vł reqrit vt termin⁹ a q̃:ꝛ sic ẽ priuatio:qꝛ ꝑ a ꝓuatõe forme que debet generari incipit generatio.aut reqritur vt termin⁹ ad quẽ:ꝛ sic est forma:ꝛ qꝛ nõ plura pria ꝓncipia intrinseca ad trãsmutationẽ cõcurrũt:sequitur igit tm̃ tria esse prima principia intrinseca rebus ꝛ trãsmutationibus naturalibus mõ supius ostenso. ¶ Ex q̃bus oĩbus epilogando cõcludere habem⁹. ¶ Primo ꝙ tm̃ duo sunt pria principia ꝑ se ꝛ intrinseca rerũ naturaliũ quãtũ ad esse.s. materia ꝛ forma. ¶ Scd̃o ꝙ tm̃ sũt tria principalia pria ꝑ se ꝛ intrĩseca reꝝ nãliũ quãtũ ad fieri eaꝝ.s.mã ꝛ forma ꝛ priuatio. ¶ Tertio ꝙ tm̃ q̃ttuor sũt pria pricipia intrinseca vel extrinseca:ꝛ ꝑ se rerũ nãliũ quãtũ ad esse.s.mã forma efficiẽs ꝛ finis. ¶ Quarto ꝙ tm̃ sunt q̃nq̃z pria principia extrinseca vel intrĩseca ꝑ se vł ꝑ accñs rerũ nãliũ quo ad esse ipsarũ.s.mã forma priuatio efficiẽs ꝛ finis. Qualr̃ autem priuatio sit principium per se vel per accidens post
ea ostendetur.

Circa dicta

aliq dubitatiões decurrũt. ¶ Prio est:qꝛ dictum ẽ ꝙ forma et priuatio

sunt pia pncipia: et q terminat trāsmutationē p quā alte
roꝛ principioꝛ gnāf. s. forma: alteꝝ vo corrūpif sicut pri
uatio. bu9 aut oppositū vult Aris. in h capl'o vbi dicit q
oꝛ pncipia. vꝫ prima semp pmanere et ide dicit cōmētatoꝛ
cōme. ..dū inquit. Principia. n. s. prima debēt esse pmanē
tia nō trāsmutabilia: nec generabilia et h. CScda du
bitatio est. qz videt q mā pōt aliquā formā de nouo reci
pere. licꝫ nō sit ea priuata: cui9 oppositū dictū est in qōne.
Nā capiaf vnū viuēs cuius anima sit indiuisibilis: vt plu
rimi tenēt nedū de aia humana. sed de qlibꝫ aia: vt saluēt
in vero argumēto auctū remanere cōtinue idē fm nume
rū et aug mētatonē verā fieri fm partē: et fm formā: et nō
fm māmq; qđ mō alibi declarādū relinquo: et ab illo viuē
te remoueaf aliq pars q postea per actū nutritiue virtu
tis vna aut plurib9 trāsmutationib9 tandē in substātiam
illius viuētis cōuertaf: et tūc patꝫ q materia illius partis
iteru recipiet de nouo illā aiam qua pri9 informabaf. et p
pñs q nō fuata cū in aduētu illi9 aie pri9 in illa mā fue,
rit corrupta priuatio illi aie opposita in eadē mā pexīs.

Ad primū dubiū

respōdef dicēdo q i phy
sica trāsmutatiōe forma
fm numerū aut fm spēm gnātur. et sit priuatio sibi oppo
sita corrūpif: sed ista nō sūt prima principia ꝯtria: sed pri
ma principia ꝯtria sunt forma cōiter sumpta et priuatio cōi
ter sumpta: et ista semp sunt in mā. qz semp in mā cuꝫ aliq
forma pmiscef priuatio forme alteri9 ad quē est in poten
tia: et ecōuerso. CEt cū dicit Ari. prima principia mane,
re semp: dicunt aliq q sic dꝫ intelligi q prima principia
semp manēt ex eo qz nō fiūt ex aliys principiis priorib9 in
eodē gnē principiādi: nec in eadē corrūpunf: qđ nō con
tingit de ꝯtrys posteriorib9. CSed cōtra. qz forma canis
cōiter sumpta et priuatio sibi opposita sūt ꝯtraria posteri,
ora: et tñ semp manēt in mā: nec gnātur nec corrūpūtur:
et quo ispēs sunt eterne. ergo prius dictū est falsuꝫ. CRe
spōdef q aliter semp manēt prima ꝯtria: et aliter ꝯtria po,
steriora fm speciē sumpta. Nā prima ꝯtria semp repiūtur
in quolibet suo susceptibili: et in qualibet portiōe materie
sic q nō sūt repibilia in aliqua materia: neq; simul: neq;
diuisim nisi in qua prius cōtinue fuerūt: sed sic non est de
ꝯtrys posteriorib9. Nam lꝫ semp sit forma canis: et sit sua
priuatio. nō tñ semp sunt in eadē materia vel in eisdē ma,
teriaꝫ. imo aliqua est materia in qua nō est forma canis
que postea pducif in ea: et aliqua est que hꝫ formaꝫ canis
que postea nō habebit: et ita de priuatiōe dicēdū est ppter
qđ nō sunt prima principia: cū alicubi fiāt de nouo et alicu
bi corrūpanf. qđ de primis principys nō contingit: et hec
est tertia riñsio q dicere q prima principia ꝯtraria dicū,
tur semp manere. nō qz semp existāt in rerū natura sicut
facit principiū materiale. qđ est ingenerabile et icorrupti
bile: sed qz semp sunt termini seu manēt io vnaqueq; trāf
mutatione: cū nulla sit trāsmutatio cuius nō sit vn9 termi
nus forma et alter priuatio qđ nō cōtingit de cōtrariis po
sterioꝛib9: vt satis notū est. CHec aūt expositio licet sit co
loꝛata: nō tñ videf ad mētē Aris. tēe: nec etiā Cōmētatoris
Auerrois si bñ cōsideref. quia velle videf prima princi
pia ꝯtraria dedū quālibet trāsmutationē terminare. veꝝ
etiā ingenerabilia: atq; incorruptibilia pmanere si in sua
cōuāte sumanf. lꝫ particulariter sumpta generabilia sint
atq; corruptibilia: aut simpliciter: aut in hac materia vel in il
la: vt fuit ostēsum. CAd scdm dubiū rñdef pmittēdo hāc
distinctionē q in materia duplex repitur priuatio. Vna ē
que priuat actū tñ et nō potētiā respectiuā ad formā vt ip
sa de potētia materie educaf. et hec in materia pcedit for
me generationē: et in eius aduētu corrūpitur sicut poten.
tia respectiua. Alia est priuatio que priuat actū et potētiaꝫ
respectiuā ad formā: vt ipsa de potētia materie educatur
et hec inuenif in materia post forme generationē aliā ab
illa que forme subycif forma existēte forma corrupta re
perit in tota materia: nulla tñ est priuatio que priuet ma

terie aptitudinē ad formā vt sibi subycıaf: et cū talis apti,
tudo ad oēꝫ formā sit coeterna mãe. CEt tūc ad argumē,
tū dico q in materia illi9 partis diuise est priuatio illius
aie scdo mō dicta que sufficit vt ad eam possit trāsmutari
nō posito in casu. sed i ca nō est priuatio primo mō dicta
Dr tñ vlteri9 q nulla materia posset de nouo aliquā for,
mā recipe p nouā illi9 forme gnātionē: nisi in illa materia
esset priuatio primo mō dicta: que in aduētu forme corrū
pif: et hoc est qđ prius intēdebaf: nec cōtra hoc procedit
argumētū adductū cū illa aia nō generef de nouo.

Ad argumēta

aūt pncipalia. CAd primū dr
q prima pncipia nāliū de qb9
determinatu est sunt tñ tria fm genus principiādi. Aly
tñ dicūt q sunt i m tria fm analogias. cōcedētes vlterius
q qđlibet eoꝝ est vnū fm analogiā. Unde mā cōiter sum
pta dr analogice: siue fm prius et posteri9 de materia pri,
ma q est in potētia ad formā subaleꝫ: et de subiecto ente in
actu qđ solū est in potētia ad formā accidētalē. CSimilr
forma cōiter sumpta analogice dr fm prius et posteri9 de
forma subali: et de forma accñtali: priuatio autē vniuersa
liter sumpta dr analogice de priuatione forme substāna,
lis: et de priuatōe forme accñtalis: qz p pri9 de prima q de
scda. CEt cū postea arguif q materia nō est vnū fm ana
logiā. qz est vna numero in oibus generalib9 et corrupti,
bilib9. CRespōdef q argumētū solū pbat q materia p,
ma que est in potētia ad formā subaleꝫ nō est vnū fm ana
logiā. et hoc cōcedif. verūtn materia cōiter sumpta q se ex
tēdit ad oē qđ alicui forme subycif est bñ vnū fm analogi
am vt prius dicebaf. CAd scdm dr q licet in celo nō inue
niaf materia que est potētia ad esse. in eo tñ inuenif mate
ria que est in potētia ad vbi. et ex pntı materia cōiter sum
pta. CAd tertiū patet solutio. qz qđ nō querit nisi de prin
cipys intrinsecis rerū naturaliū. Efficiēs aūt et finis sunt
pncipia extrinseca. ğre et c. CAd quartū q potētia mate
rie et dimēsio cōphēdunf sub pncipio materiali sunt eniꝫ
dispōnes eius pparātes ipsam ad hoc vt trāsmutef et for,
me subycıaf. nisi. n. materia esset potēs recipe: et dimēsiona,
nata nō posset ad formā trāsmutari. CEt si arguif q pri,
uatio debeat sub pncipio materiali cōphēdi: qz nisi mate
ria hēet priuationē forme nō possꝫ ad eā trāsmutari. CRe
spōdef negādo ꝯñaꝫ: qm priuatio hꝫ aliū modū pncipiā
di q̄ habeat mā aut forma. Priuatio. n. est principiū ipsi
us fieri tanq̄ termin9 a quo. forma vo tanq̄ terminus ad
quē. Materia aūt tanq̄ subm. sed potētia mãe et dimēsio
nō hñt aliū modū pncipiādi ipm fieri a mō quē hꝫ mate,
ria: cum fm pncipiū subiectiuū saltē dispositiuū: io cōp,
hēdi debet sub pncipio mali. CAd qntū pmo est aduer,
tēdū q magna dñā est quo ad lrām inter trāslationē antı
quā e nouā. Nā antiqua trāslatio dicit: et etiā qz cōtrario,
rū qđā sunt pora aliys ꝯtrys: et qđā ꝯtraria que generātur
ex aliys ꝯtrarys: vt dulce et amaꝝ et albū et nigrū. Princi
pia vo necesse est vt sint pmanētia et eterna. Et cōmētator
cōmē. 55. exponēdo hāc partē dicit. Cū ā nō hꝫ aliqs dice
re q oia ꝯtraria sint pncipia nedū vt sint infinita. Cōtra,
rioꝝ. n. qđā sunt pora qbusdā: et qđā gnānf ex quibusdā:
vt sapores. s. mediū ex amaro et dulci. et colores. s. mediū ex
albo et nigro. Principia autē sunt illa ꝯtraria q nō gnān
tur ex aliys: nec trāsmutanf vlr. Principia. n. dñr esse per
manētia nō trāsmutabilia nec corruptibilia ex aliys. Vo,
lunt ergo Ari. et cōmētator pbare q nō sunt isinita pnci,
pia p hoc q nō oia ꝯtria sunt pncipia: vt pote illa que fiūt
ex aliys. CEt sic volūt pbare: q nulla ꝯtraria posteriora
sint pncipia pma: vt argumētū scdm supponit. CTrāsla,
tio autē noua sic iacet. Amplius aūt alia aliys pora ꝯtraria: et
fiūt altera ex alterutris: vt dulce et amarū: et albū et nigꝝ.
CEt Albertus nō faciēs vlam inter fieri ex aliys: et fie,
ri ex alterutris isequēdo expositionē cōmētatoris sic ait.
Licet multa sint ꝯtra fm diuersa gñā: tñ inter gña q̄
dā sunt pora: et qđā sunt posteriora. Illa. n. q̄ fiūt ex aliys

sicut ex suis causis: sicut dulce ꝛ amarū: albū ꝛ nigrū fiūt ex quattuor qualitatib⁹ pmis: sunt posteriora: ꝛ illa ex q̄b⁹ fiūt sūt priora. Ergo pma sunt q̄ nō fiūt ex aliis: sꝫ alia ex ipsis: vt dicim⁹: ꝛ illa sunt pauca. Cōstat ergo ꝙ pma pncipia nō sint infinita sꝫ pauca nūero. ¶ Arguit igr fm Alber. sic. Arist. Prima pncipia nō fiūt ex aliis mō supius posito: sꝫ ɔ̄ria posteriora fiūt ex aliis: q̄r fiūt ex priorib⁹. ergo ɔ̄ria posteriora nō sūt prima pncipia. ¶ Ex q̄b⁹ seqt̄ ꝙ nō infinita: sed pauca nūero sūt pma principia: ꝛ sꝫ h̄ magistri eūdo ad vtm verboꝝ Ari. sine piudicio dici posset ꝙ ira Ari. sic intelligi dꝫ ꝙ alia ɔ̄ria sūt aliis priora: ꝛ fiūt altera. sicut dulce ꝛ amarū: aut sicut albū ꝛ nigrū q̄ sunt ɔ̄ria posteriora ex alterutris ɔ̄rioꝝ pmoꝝ: sicut ex causis. s. tā ex calido: q̄z ex frigido: ꝛ tā ex humido q̄z ex sicco: ꝛ p ɔ̄ns nō oīa cōtraria sūt prima principia sicut illa q̄ fiūt ex aliis. q̄ a fortiori nō sūt infinita pma pn⁹. ¶ Ex his pꝫ solō ad quintū argumētū. ¶ Ad 6ᵐ q̄dā ɔ̄cedūt ꝙ alicuius trāsmutatiōis quattuor sūt pria pn⁹ intrinseca puta dealbatōis: ꝛ dicūt ꝙ cū Ari. dicit hic ꝙ tm̄ tria sūt prima principia: loqt̄ de principiis cōibus oīb⁹ trāsmutatiōib⁹: nā ꝙ vult ꝙ tm̄ tria sūt prima princi pia oīb⁹ trāsmutatōib⁹ cōia. vn̄ licꝫ aliq̄ sit trāsmutatio: cui⁹ quattuor sūt prima principia: tn̄ aliq̄ est cui⁹ tm̄ tria sūt prima principia. ꝛ nulla est trāsmutatio: cuius illa tria nō sint prima principia. ¶ Alii rn̄dēt distinguendo de priuatōe q̄m vt dicūt dupl'r sumit̄ priuatio. Uno mō large: ꝛ sic se extēdit tā ad priuationē que dicit solā negationē habit⁹: q̄z ad priuationē que dicit negationē cū habitudine ad habitū. Alio mō sumit̄ priuatio stricte solū p negatōe ad habitū: ꝛ tūc ad argumētū dicūt ꝙ illius dealbatiōis sunt tm̄ tria principia intrinseca. s. duo ɔ̄traria et subm. ¶ Et cū dr̄ ꝙ etiā priuatio. dicūt ꝙ verꝫ est large accipiēdo priuationē vt sumit̄ in hoc primo. ꝛ hoc mō vnuꝫ ɔ̄trariū est priuatio alteri⁹. vn̄ ɔ̄trariū q̄d est terminus a quo: ꝛ priuatio hoc mō sumpta sunt vnū principiū ꝛ non distincta: vt in ratiōe accipiebat̄. Si aūt sumeret̄ priuatio stricte: vt sit quinto physicoꝝ: sic negāt ꝙ priuatio sit primū principiū illi⁹ dealbatōis. Ex q̄b⁹ cōcludūt ꝙ diuersimode sumit̄ priuatio in hoc primo ꝛ in quinto hui⁹ vt pꝫ ex dictis. Ego aūt ad hoc argumētū cōsueui aliter respōdere de ly primū q̄d dupl'r capi pōt. Uno mō vt primū dicatur q̄d est oī alio prius siue cōius. Alio mō vt primū sit idē q̄d imediatū. dico ergo ꝙ mot⁹ ꝑprie dict⁹ est primo. i. immediate de ɔ̄trario in ɔ̄trariū ꝛ nō de priuatiōe in habitū vel ecōtra sicut est gn̄atio vel corruptio subalis: ꝛ hoc vult Ari. in quinto hui⁹. Oīs tn̄ mot⁹ ꝑprie dict⁹ est a priuatiōe tanq̄z a principio primo via cōitatis: q̄m oīs oppositio cōtraria ꝓsupponit oppōnē priuatiuā tanq̄z ea cōiorē ꝛ priorem ꝛ nō ecōtra. Et idē vult hic Ari. dū dicit ꝙ materia forma ꝛ priuatio sunt prima principia omnium naturalium transmutationum. Ex his elige responsionem que tibi gratior fuerit. quare ꝛc̄.

¶ Et hoc si numero est vnū: sꝫ specie nō vnū est. specie. n. dico et rōne idem. Nō enim est idē hoi et in musico esse. Tex. commenti. lx. Questio xviij.

Dubitatur Utrū priuatio sit principiū rerū naturaliuꝫ a materia realr̄ distinctū? ¶ Primo arguit̄ ꝙ nō. Illud nō est principiū rerū naturaliū: q̄d nō est causa eaꝝ in aliquo gn̄e cause. sꝫ priuatio est h̄ꝫ. igit̄ ꝛc̄. ꝓbat̄ minor: q̄r nō est cā formalis: q̄r forma dat eē rei naturali: priuatio aūt nō: nec etiā est cā materialis: q̄r materia recipit formā que gn̄at̄: sed priuatio non recipit illā cum sibi cōtrariet̄: nec est cā efficiēs: q̄r semp estimabitur spēs aliq̄ mouēs in tertio hui⁹: nec est cā finalis: q̄r finis rei naturalis est ei⁹ bonuꝫ. priuatio semp imaginet̄ ad maleficiū: ꝑ Ari. in l̄ra. ¶ Scd̄o arguit̄ sic. Si priuatio esset principiū rerū naturaliū: aut ergo per se aut ꝑ accn̄s. Nō per se: cū sit per se nō ens. per Ari. infra in l̄ra. Nec ꝑ accidēs: q̄r q̄d est per accn̄s: pōt nō esse: sed priuatio non pōt nō esse principiū: cū sit necessariū ad oēm trāsmutationē vt supra ostensuꝫ est. Et cōfirmabit̄. Nullū per se nō ens est principiū entis: cū causa sit dignior causato: sed priuatio est per se nō ens: igitur ꝛc̄. ¶ Deinde arguit̄ ꝙ priuatio nō distinguat̄ realiter a materia: quia illa que sunt vnū numero nō distinguūtur realiter. sed priuatio ꝛ materia sunt vnū numero: per Aristo. in litera dicentē ꝙ sūt vnum numero ꝛ duo specie siue ratione.

In oppositū arguit̄. ¶ Prio ꝙ priuatio sit principiū rerū naturaliū. q̄r pria pricipia rerū naturaliū dn̄r esse ɔ̄traria: sed nō alia ɔ̄trarietate q̄z oppōne q̄ē iter habitū ꝛ priuationē. vt supra ostēsuꝫ ē q̄ ꝛc̄. ¶ Postea arguit̄ ꝙ priuatio realr̄ distinguat̄ a materia. ¶ Primo q̄r illa distinguūt̄ realr̄ a materia: quoꝝ vnū remanet altero corrupto: sꝫ materia remanet pars cōpositi naturalis corrupta priuatōe opposita sue forme. quare ꝛc̄. ¶ Scd̄o q̄r illa realr̄ distinguūt̄: quoꝝ vnū ɔ̄riat̄ alicui cui alteꝝ nō ɔ̄trariat̄: sed priuatio ɔ̄riat̄ forme vt notuꝫ ē: cui tn̄ materia nō ɔ̄riat̄. q̄re ꝛc̄. ¶ Pro dubio ꝙ priuatio sit principiū in omni trāsmutatiōe ostēsum est supra: ꝛ quō est principiū per se: ꝛ quō per accidēs: licet illud tale per accidens sit necessarium: vt dicit cōmentator.

Sed restat videre quō ē ꝑ se nō ens ꝛ quō est vnū numero cū materia vt dicit Ari. ¶ Et q̄tū ad pmū dicit Gualter⁹ burleus ꝙ priuatio nihil est q̄tūs denotet subꝫ siue māꝫ. ac si eēt forma in ea existēs: nec incōueniēt ꝙ nō ens sit principiū ꝑ accidēs entis. ¶ Alii dicūt ꝙ priuatio nō est ens positiuū: sed tn̄ est ens priuatiuū. Et cū dicit Ari. ꝙ priuatio nō numerat̄ inter entia: ꝛ ꝙ est ꝑ se nō ens: loquitur semper de ente positiuo. ¶ Albert⁹ aūt dicit ꝙ priuatio in eo ꝙ priuatio ꝛ q̄tū ad solā negationē forme a q̄ sumit̄ nomē priuatiōis nihil ē. ꝛ est ꝑ se nō ens. mā aūt dr̄ ꝑ accn̄s non ens rōne priuatiōis: q̄ sibi accidit. Sꝫ tn̄ priuatio nō ē puꝝ nihil. q̄r derelīquit in subo aptitudinē ad formā: sed vtrū talis aptitudo teneat se ex pte priuatiōis: vel ex pte subti: bona ē inq̄sitio. Et ex dictis supiorib⁹ in vna q̄ōe pōt patere.

Quātū vero ad scd̄m dicūt Ochanistę ꝙ priuatio ꝛ mā sunt idē realr̄: sed differūt rōne: ꝛ hoc dicūt Ari. voluisse: dū dicit māꝫ ꝛ priuatiō nē esse vnū numero ꝛ duo spē id est rōne. ¶ Alii dicūt ꝙ priuatio ꝛ mā sunt vnuꝫ numero ꝑpropter fm ꝙ illa dn̄r vnū numero: quoꝝ mā est vna. ita ꝙ vnū est in alio: sicut in subo: vel ambo sunt in eodē subo. priuatio ergo nō est vnū numero cū mā: q̄r sit sit realr̄ idē cū ea: sed q̄r est in ea vt in subo. Albert⁹ autē dicit ꝙ priuatio ꝛ mā eē ntialr̄ distinguūt̄. sꝫ m̄ dicunt̄ vnū numero. q̄r sunt vnū principiū trāsmutatiōis: nā priuatio semp est imixta māe: ꝛ est ei rō sine q̄ nō: vt subiciat̄ trāsmutatōi. Un̄ si a materia separaretur priuatio illa nō trāsmutaret̄: nec esset principiū transmutatōis. mā ergo ꝛ priuatio suntvnū numero q̄tum ad vnū gen⁹ principii: ꝛ sunt duo spē ꝛ diffōne distincta. Et iō dicit Ari. ꝙ pma pncipia sunt duo quodāmō: ꝛ quodāmō tria. Sūt. n. duo fm gen⁹ principiādi. ex quo priuatio nō dicit pn̄ᵐ aliud a mā. sed sunt tria essentialr̄ distincta.

Sed cōtra tenētes priuationē a mā realr̄ distigui q̄ videt̄ opinio Ari. i hoc reprehēdēns Platonē: q̄ dicit māꝫ ꝛ priuationē eē idē. ¶ Arguit̄ prio q̄r illo dato sequeret̄ ꝙ semel corruptū posset reuerti idē in nūero ɔ̄ Ari. i scd̄o de gn̄atione. ꝛ ꝓbat̄ ɔ̄ña dupliciter ¶ Primo mō. q̄r i ducta aliq̄ forma in mā corrūpit̄ ei⁹ priuatio: q̄ post illi⁹ forme corruptionē iterū reuertit̄ eadeꝫ i numero si positio est vā. cū adhuc sit ista mā eadē forma priuata: quia prt⁹ ꝛ semp eādē formā nūero respicit eadē priuatio numero ꝛc̄. ¶ Scd̄o q̄r corrupta aliq̄ forma adhuc mā h̄ꝫ ei⁹ priuationē: ꝛ eꝫ ɔ̄ñs est in potētia ad illā: ꝛ

ꝙ ꝯña iterato põt illã recipe: qꝺ nõ eſſet niſi eadẽ forme in numero poſſet reuerti: nã eẽ puatũ aliq̃ nõ eſt niſi nõ hr̃e illud. ⁊ eẽ in potẽtia ad illꝺ habẽdũ. ¶ Scđo principalr̃ arguit. q̃ dato illo ſeq̃ret ꝙ priuatõis eſſet priuatio: pꝫ. q̃ corrupta puatõe. tũc mã eẽt ea puata: ⁊ hr̃et eiꝰ puatõem ⁊ p idẽ iſtiꝰ alteriꝰ puatõis poſſet eẽ alia puaᵒ. ⁊ ſic i iſtᵐ.

Ad hec reſpõdet tenẽdo puatõeꝫ realr̃ diſtingui a mã. ¶ Ad pmũ dicit gđa ꝙ nõ incõuenit aliqꝺ puatiuũ reuerti idẽ in numero: cꝫ bñ poſſe eẽ aliqꝺ poſitiuũ poſtq̃ꝫ corruptũ eſt regenerari ſm̃ materiã: ⁊ hoc voluit Ari. in loco pallegato. ¶ Alij dicũt ꝙ nõ eſt eadẽ priuatio pcedẽs forme generationẽ: ⁊ ſequẽs eiꝰ corruptionẽ. q̃ priuatio pcedẽs forme gñatiõnẽ priuat ſolũ formã: ſꝫ priuatio ſequẽs eius corruptionẽ priuat iã formã q̃ꝫ potentiã reſpectiuã ad eã: vt ipſa de potẽtia mãe educat. Ex quo pꝫ ꝙ lꝫ corrupta forma ſit hoc mõ mã ea puata: nõ tñ eſt in potẽtia reſpectiua ad ipſam. ¶ Pro q̃ ẽ ſciẽdũ ꝙ in mã eſt duplex potẽtia. Una abſoluta inſeparabilis ab ea: ⁊ hec ẽ nãlis potẽtia de ſcđa ſpẽ q̃litatis. Alia ẽ potẽtia reſpectiua: q̃ materia alter ẽ alia ⁊ alia reſpectu alteriꝰ forme: ⁊ hec in aduẽtu forme corrũpit: q̃ corrupta nõ eſt ampliꝰ mã in potẽtia reſpectiua ad formã illã: ⁊ p ꝯña nec ampliꝰ põt illa forma de potentia mãe educi ſiue gñari. ¶ Ad ſcđm negeṫ ꝙ priuationis ſit priuatio. q̃ nõ ex corruptõe cuiuſlibet qꝺ ẽ in materia cẽtur in ea priuatio. ſꝫ ſolũ ex corruptõe poſitiui. nõ ẽ priuatur mã priuatõe dũ corrũpit ſꝫ priuat forma corrupta.

Ad argumẽta pncipalia. ¶ Ad primũ dicũt aliq̃ ꝙ priuatio reducit ad genus cãe materialis: lꝫ n. nõ ſit materia ſiue ſubiectũ. eſt tñ diſpoſitio mãe in ea neceſſario reqſita vt trãſmutationi ſubijciat: q̃ vbi materia nõ hr̃et formã generãdã. ⁊ eẽt in potẽtia ad eã nõ poſſet ad eã trãſmutari. eſt ergo priuatio cã materialis nõ principalis. ſed diſpoſitiua ſine qua non. ¶ Ex quo ſequit qꝺ lꝫ priuatio nõ ſit in alio genere cauſe q̃ꝫ materia: hꝫ tñ aliũ modũ pncipiãdi: cũ ſit principiũ trãſmutatõis vt terminꝰ a quo: ⁊ materia vt ſubiectũ ponunt diuerſa pnᵃ. ¶ Ad ſcđm dictũ eſt quꝺ priuatio eſt p ſe principium trãſmutatõis: ⁊ p accñs cõpoſiti: ⁊ ꝙ lꝫ ſit per ſe nõ ens q̃tum ad negationẽ forme: nõ tñ eſt purum nihil: q̃ includit aptitudinẽ ſubi ad formã: ideo põt eſſe per ſe principiũ entis. ¶ Et cum vlterius arguit ꝙ nõ eſt pncipiũ cõpoſiti p accñs: q̃ tũc poſſet nõ eẽ principiũ: negeṫ ꝯña: nec oẽ p accñs põt nõ eſſe: imo aliqꝺ eſt p accidẽs ſemp ⁊ neceſſariũ: cuiuſmodi eſt priuatio cõiter ſumpta: ⁊ per hoc patet ad cõfirmationem. ¶ Ad tertium principale patet ex dictis in queſtione. quare ⁊c.

¶ Unũ qđẽ igr̃ pncipiũ eſt nõ ſicut vnũ exñs neq̃ꝫ ſic vnũ ſicut hoc aliqđ: vnũ aũt ſcđm ꝙ eſt rõ. Tex. cõmẽ. lxix. Q̃. xix.

Dubitatur Ut̃ꝫ eadẽ potẽtia materie ſit i potẽtia ad oẽs formas gñandas? ¶ Primo arguit ꝙ nõ: q̃ ſi ſic: aut ergo ſeipſa: aut p potẽtiã illi ſupadditã. Non ſeipſa: q̃ materia nõ ẽ potẽtia cũ mã ſit ſuba. ⁊ potẽtia ſit ad aliqđ. Nec p potẽtiã ſupadditã ſibi. q̃ tũc quot eẽnt forme generãde tot eẽnt potẽtie in materia q̃ multiplicato termino relatõis multiplicat relatio: ſed infinite forme ſunt generãde vt cõſtat: ergo infinite potẽtie eſſent in materia. ꝯña ipoſſe: q̃ tũc daret multitudo infinita rerũ nõ faciẽtiũ vnũ. ¶ Jtẽ ſeq̃ret ꝙ eſſet aliqđ eternũ a parte aṫ: qꝺ tñ corrũperet aliqñ: cõtra Ari. in primo de celo: ⁊ pbat ꝯña de tali potẽtia ad formã generãdã bene vel illã que ab eterno fuit in materia: ⁊ tñ aliqñ corrũpitur cũ in aduẽtu forme potẽtia corrũpit: vt dicit Cõmẽtator. ¶ Jtẽ ſequeret ꝙ in potẽtijs materie eſſet pceſſus in infinitum: qꝺ eſt impoſſibile: pbat cõſequẽtia: q̃ omne ſubiectum eſt in potentia ad quodlibet ſuum accidens: ſi ergo potẽtia materie eſſet accidẽs eiꝰ ab ea diſtinctũ: tũc materia eſſet in potẽtia ad ſuã potẽtiã: aut ergo ſeipſa: aut p aliam potẽtiã. nõ ſeipſa vt prius. ẽ p aliã potentiã: et ſic materia eẽt in potẽtia ad vnã potẽtiã p aliã potẽtiã: ⁊ p idẽ ad illã aliã per aliã: ⁊ ſic in infinitum. ¶ Scđo principalr̃ ad idẽ arguit. Si ea potẽtia materie eſſet in potentia ad oẽs formas generãdas: tũc ſeq̃ret ꝙ due forme ſubalterne vltimate pñt ſimul iduci in eadẽ totali materia: ꝯña falſũ: ⁊ pbat ꝯña: q̃ ſi vna potẽtia materie eſt in potẽtia ad oẽs formas generãdas: ⁊ eadẽ rõne ⁊ q̃libet alia cui nõ ſit maior rõ de vna q̃ꝫ de alia. Sint ergo. a. ⁊. b. due materie oĩo ꝯſilr̃ diſpoſite p receptiõe forme ignis. ⁊ inter illas ponat vnꝰ ignis ꝯſilr̃ eas alterãs: p ducẽs aliorꝫ ignium ex illis materiebꝰ. Et tũc ſi in illis diuerſe forme pducent ponat ꝙ c. forma pducat in. a. ⁊. d. forma in. b. ⁊ arguit ꝙ. c. pducetur etiã in. b. q̃ agẽs eſt idẽ ⁊ vtraq̃ illarꝫ materiarꝫ eſt potẽtia ad illã formã ⁊ cũ hoc diſpõ. b. materie ita preparat ad. c. formam ſicut diſpõ. a. cum ſint omnino conſimiles.

In oppoſitũ arguit. q̃ in tota materia ẽ eĩ gnãno cuiuſlibet forme generãde: et aptitudo ad q̃libet formã gñandã. igiṫ ⁊ in qualibet eius portiõe. q̃ ꝯña: q̃ materia eſt ens homogeneũ eiuſdẽ rõnis per totũ: ⁊ antecedens pbatur: q̃ tota materia eſt priuata a qualibet forma generanda. quare ⁊c.

Pro hac queſtiõe q̃ dicit commẽtator ꝙ ſub mꝺ eſt in potẽtia ẽ vnũ oĩm generabiliũ ⁊ corruptibiliũ. ¶ Primo videndũ eſt an oĩnm ſubſtãtiarꝫ tam corporaliũ q̃ꝫ incorporalium ſit materia vna: ⁊ nõ ſolũ ſubſtantiarum generabilium: ⁊ poſtea videbitur de principali queſito.

Quantũ ad primũ vt refert Alb. fuit opinio Auicebron in quodã ſuo libello quẽ fontẽ vite appellauit ꝙ oĩum ſubſtãtiarꝫ tã corpaliũ q̃ꝫ incorporaliũ ſit materia vna cuiꝰ pncipales rõnes ſũt q̃tuor. ¶ Pria rõ. Oia q̃ reducũt ad idẽ genꝰ reducũt ad pnᵐ illiꝰ gñis: ſed oẽs ſube corpales ⁊ icorpales q̃ cadũt ſub gñe reducunt ad genꝰ ſube. ẽ reducunt ad pnᵐ gñis ſube: ſꝫ genꝰ ſube ẽ cõpoſitũ ex mã ⁊ forma: vt hꝫ oñdi in pᵒ phie. ẽ oẽs ſube corporee ⁊ icorporee q̃ cadũt in gñe hñt vnã mãm pmã: ⁊ õtꝫ q̃ cadũt in gñe vt excludat deꝰ q̃ nullã hꝫ cõpoñem: ſed ẽ in vltimo ſimplicitatis. ¶ Scđa rõ: Subſtare cõuenit multis ſm vnã rõnẽ. ſ. mãe pme et ſube pme: ſube ſcđe. ẽ p'mo ꝯuenit vni eorꝫ qꝺ ẽ cã ſubſtãdi alijs: ſꝫ nõ ſube ſcđe: q̃ ſubſtare et ꝯuenit p primã. Nec pme: cũ ſubſtare et cõuenit merito cõponẽtis ⁊ nõ merito forme: cũ forma non ſubſiſtet: ſed aliud et ſubſiſtet. ẽ cõpetit et rõne materie. et p ꝯñs oẽ qꝺ ſubſtat forme ſubſtat et rõne materie. cũ ergo oĩs ſuba pdicamẽtalis ſubſiſtet alicui forme: ſeqꝛ in q̃libet tali eẽ mãꝫ. ẽ oĩm ipſarꝫ ẽ vna materia pma. ¶ Tertia rõ ẽ Oẽ formatũ ⁊ diſtinctũ hꝫ añ ſe informe ⁊ idiſtinctũ: ſed oĩs ſuba corporea ⁊ incorporea ẽ formata ⁊ diſtincta l eẽ p oĩnãs. ẽ hꝫ ante ſe ſm naturaꝫ informe ⁊ indiſtinctũ: ⁊ tale eſt materia. ergo ante oẽs ſubſtãtias corporeas ⁊ incorporeas formatas ⁊ diſtinctas in eſſe eſt informe qꝺ eſt materia. ⁊ p ꝯñs vna ẽ materia pma oĩm ſubarꝫ corporearũ ⁊ incorporearꝫ. ¶ Quarta rõ. Materia hꝫ in ſe formas poteſtatiue ſicut genus hꝫ dĩrias: ſed genꝰ ſubſtãtie hꝫ i ſe poteſtatiue corporeũ ⁊ incorporeũ: vt aſſerit Porphyrius in pdicabilibꝰ. ergo illi generi correſpõdet vna materia ad quã reducunt forme corporeorꝫ ⁊ incorporeorꝫ ⁊ talis ẽ materia. ergo ⁊c. ¶ Et vt clariꝰ hec poſitio intelligat opinatꝰ eſt Auicebrõ ꝙ formarꝫ quedã pcedũt genus: vt entitas. ⁊ hec nõ diſtinguit mãm nec coartat potẽtiã eius ⁊ iõ materia eius tñ ambit tã ſubalternã q̃ꝫ accitalitatem ⁊ tã corporea q̃ꝫ incorporea. ¶ Quedã vero formarꝫ eſt in genere: vt ſubalterna: ⁊ hec ponit materiã in genus formarũ diſtinguẽs ⁊ coartãs potẽtiã eius: q̃ ſubalternata materia eſt perfecta ipſa ſuſceptibilis eſt accĩtiũ q̃ ſunt nouẽ predicamẽtorꝫ. ¶ Quedã eſt forma q̃ cõſequit genus vt

accñtalis q̃ ꝯsequif gen⁹ sube. ⁊ hec coartat materiã iam pfectã forma subali: diuersimode ni ſm diuersitatẽ nouẽ generꝝ acciñtium. ¶ Sic ergo voluit Auicebron ꝙ mã vt ens tñ sit vna in oĩbus corporalib⁹ ⁊ icorpõtalibus. ⁊ ex ꝯñti voluit itelligẽtias ex materia ⁊ forma cõpositas esse ¶ Sʒ qdã ex ꝑipatheticis hoc dictũ nõ ꝯcesserũt. Nã di/xerũt ꝙ solũ in illo est cõpositio ex mã ⁊ forma qḋ exit de potẽtia ad actũ: sed nulla intelligẽtiaꝝ exit de potẽtia ad actũ: cũ nihil recipiat a corpore qḋ mouet: sed ipsi influit motũ per quem in materias naturales formas producit quare ⁊c̃. Corpora v̇o celestia: qꝛ exeũt de potẽtia ad actũ ⁊ nouas circulatiões recipiũt. iõ ex materia et forma dñr cõponi: ⁊ a fortiori corpora generabilia ⁊ corruptibilia. q̃uis Auerro. in libello de substãtia orbis: ⁊ pluries ali/bi neget i celo reperiri materiã que sit potẽtia ad esse siue ad formã substãtialem: qꝛ tũc esset corruptibile. dicit tñ i ipso materiã esse que est in potẽtia ad vbi cũ successiue in se recipiat diuersa vbi: aut in partib⁹ suis. ¶ Dñs aũt Al/bertus in hac difficultate vuł hac distinctiõe ꝙ dupł̃r mã sumi põt. Uno modo ꝑ substãtia quadã in cõposito essen/tiali cõpositiõe ꝑ quã tale cõpositũ substat: lʒ nĩ per eã nõ fit. Alio modo ꝑ substãtia que est in potẽtia per quã cõ/positum subijcif motui ⁊ mutationi. si primo mõ sumatur materia: tũc dicere oʒ ꝙ ipsa est vna in oĩbus substantijs ordinatis in genere substantie siue sint corporee siue in/corpee: ⁊ sic vna est materia generis vniuoce dicta oĩum ordinatoꝝ in genere sub e: qm̃ lʒ genus sit forma vl̃is: in/tentio tñ suã ẽ in reb⁹ intẽtõibus g̃ñis corrñdet: ⁊ vnitas vnitatũ tñ sube icorporee nõ sint ordinate in g̃ñe sube: sed sint forme simplices: tũc nõ oĩuʒ subarũ corporearuʒ ⁊ icorporeaꝝ est materia vna: sed solũ corporeaꝝ. Si v̇o scḋo modo accipiaf materia: sic nõ considerat nisi in cor/pore moto. qꝛ materia sic sumpta erit soluʒ vna in oĩbus corpib⁹ motis. Et hec mã diuidif ſm primã potẽtie diui/sionẽ: que est in potẽtia ad vbi tñ: ⁊ in potẽtia ad vbi ⁊ ad formã: ⁊ qꝛ in his in qb⁹ est potẽtia ad vbi tñ: sicut corpa supcelestia est tota eorum mã que est susceptibilis forme taliũ corporũ. In his aũt in qb⁹ est in potẽtia ad vbi: ⁊ ad formã non est tota mã susceptibilis sue forme. sicut sunt corpa g̃ñabilia ⁊ corruptibilia. ideo mã scḋo modo sum/pta prioꝛib⁹ ⁊ posterioꝛib⁹ corruptõib⁹ equoce attribuif: ꝓpter qḋ inuẽr⁹ est q̃nq; Ari. dicere in celo nõ esse mãm: ⁊ aliq̃n ꝙ mã equoce dr̃ de materia supioꝝ corpoꝝ: et de materia iferioꝝ corpoꝝ. Oĩm tñ corpoꝝ generabiliũ et corruptibiliũ est mã vna ſm ꝙ potẽtiã ad formã est mate/ria vna: ⁊ multiplicaf ꝑ dispõnes eam approximãtes ad hãc formã vel illã. De quattuor opiniõib⁹ hic positis q̃ fuerit gratior eligat. ¶ Prima posuit in intelligẽtijs: i ce/lo: i corporib⁹ g̃ñalib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ esse materiã. ¶ Se/cunda negauit in intelligẽtijs esse materiã: sed eã posu/it in celo ⁊ alijs corporibus naturalibus. ¶ Tertia nega/uit materiã esse in intelligẽtijs in celo: ⁊ eã posuit in istis inferioꝛibus. ¶ Quarta posuit in oĩbus que nominata fuẽt aliquo modo materiam esse: sed aliter q̃ fecerit prima.

Siquis autem opinionẽ Auerr. defendere vellet ad rõnes Auicebrõ fa/cile respõdere posset. ¶ Ad primã cõcedo ꝙ omnia que reducũtur ad genus substãtie: reducũtur ad principia il/lius generis: sed negaret vlterius ꝙ substãtia generalis/sima cõponatur ex materia ⁊ forma: sed solũ cõponif ex actu ⁊ potẽtia. ¶ Ad scḋm diceret ꝙ substare non conue/nit primo materie. ita ꝙ materia sit causa substandi oĩb⁹ alijs que substãt cũ multa substẽt que nõ habẽt materiã vt corpora supercelestia: sed potẽtia que ẽ principiũ substã/tie est illud cui primo cõuenit substare. ¶ Ad tertiã respõ/deret ꝙ oĩs suba corporea vel icorporea formata ⁊ distin/cta habet ante se informe ⁊ indistinctũ: sed illud nõ ẽ ma/teria. sed gen⁹ generalissimũ ꝑdicamẽti sube. ¶ Ad quar/tã diceret ꝙ illa natura ad quã reducunf forme corpore/orũ ⁊ icorporeoꝝ nõ ẽ materia ꝑma: sʒ potẽtia subalis et qua ⁊ actu subali cõponif gen⁹ substantie: cũ sit ens ꝑ actuʒ ⁊ potentiam descendit in decem predicamenta.

Sed vlterius restat videre de quodã dicto cõ/mẽtatoris qui dicit ꝙ materia ꝑma ẽ mediũ iter nõ ee simpł̃r ⁊ eẽ i actu. i. iter puꝝ nihil ⁊ ens i actu: ꝑ ens in actu intelligẽdo formã vel icludẽs formã. Et arguif ꝙ hoc nõ sit veꝝ: qꝛ tũc materia ꝑma esset q̃cunq; accñte ꝑfectior. ꝯñs ẽ falsuʒ: qꝛ est ꝑs subalis sube perfe/cte ⁊ principiũ sube. ⁊ ꝓbaf ꝯñtia: qꝛ oẽ mediũ inter aliq̃ quoꝝ vnũ est ꝑfecti⁹ alio: est minus ꝑfectũ extremo perfe/ctioꝛi: qꝛ alr̃ nõ eẽt mediũ iter illa: sʒ materia ꝑma ponif mediũ iter ens actu ⁊ nõ ens: ⁊ ens in actu est extremũ ꝑfe/ctius. g̃ materia ꝑma nõ est ꝑfectior q̃ aliqḋ ens actu: sed omne accñs est ens actu: cũ sit forma ⁊ actus. ergo sequitur ꝙ materia prima est omni accidente imperfectior.

Ad hãc difficultatẽ dicũt qdã ꝙ i tota la/titudine entiuʒ mãia ꝑma tenet nõ gradũ ꝑfectiõis: ⁊ de⁹ gradũ sũmũ: ⁊ ꝙ post deũ sequũf itelligẽtie ⁊ corpa celestia: deĩn hoies: ⁊ post mixta aĩata ⁊ inaĩata: vlteri⁹ elẽa: postea accñtia: ⁊ vltimo materia ꝑma. Et ꝑ his facit argumẽtũ adductũ. ¶ Alij te/nẽt ꝙ materia ꝑma ẽ quocũq; accñte ꝑfectior. ⁊ isti dicũt ꝙ materia ꝑma nõ est mediũ ſm ꝑfectiõeʒ inter nõ ens ⁊ ens in actu: sed solũ ꝑ abnegatiõeʒ vtriusq; extremoꝛum. ¶ Alij dicũt aliqḋ accñs eẽ ꝑfecti⁹ materia ꝑma: vt felici/tas aut speculatio circa deũ ⁊ aliqḋ accñs eẽ ipfectius vt relatio. ¶ Sʒ ꝯ. In qbuscũq; ẽ dare magis ⁊ mĩn⁹ est da/re eq̃le cũ nõ sit trãsit⁹ de extremo i extremũ nisi ꝑ mediũ ergo si ẽ dare accñs ꝑfecti⁹ materia ꝑma ⁊ accñs ipfecti⁹: sequif ꝙ ẽ dare aliqḋ accñs eq̃ł̃r ꝑfectũ cũ materia ꝑma. ⁊ ꝑ ꝯñs eiusdẽ spẽi specialissime. ꝯñs ipossi. Respõderi pos/set ꝙ maioꝛ nõ est vera vl̃r: sed habet moderari.

Ad dubitatiõem aũt ꝑncipalẽ tenentes ꝙ dispõnes totales diuerse nũero põt ad eãdẽ formã subalẽ nũero ꝑparare: dicerent ꝙ eadẽ portio materie nõ ẽ in potẽtia ad oẽs formas gene/rãdas ſm nũeꝝ: sʒ solũ ſm spẽm: ⁊ hoc voluit sufficere ꝑ mẽte Arist. ⁊ cõmẽtatoris. Tenẽtes aũt ꝙ eãdeʒ formã subalẽ nũero nõ põt diuerse dispõnes totales ꝑparare: fa/cilius respõderẽt dicẽdo eãdẽ portiõeʒ materie eẽ in po⁹ ad oẽs formas g̃ñandas ſm nũeꝝ. Et vlteri⁹ ad argu/mẽtũ negãdo ꝯñaʒ. s. ꝙ due forme sbales vltimate sit in eadẽ materia totali induceretur: ⁊ admisso casu dicerẽt ꝙ. c. forma iducef i. a. ⁊ nõ in. b. qꝛ dispõ ꝑparãs ꝑ. c. in ducef in. a. ⁊ nõ i. b. Et si fieret qḋ ꝺ dispõnib⁹: qꝛ illa q̃ iducif in a. magis iducif i. a. q̃ i. b. ⁊ illa q̃ iducif i. b. magis iducif in. b. q̃ i. a. dicerẽt ꝙ hoc ẽ: qꝛ agẽs aget i illas mãs ſm ptes distãtias ei⁹ a qb⁹ diuerse dispõnes nũero põt apte cãri.

Et tũc ad argumẽta ꝑncipalia. ¶ Ad ꝑmũ patʒ ex dictis i vna alia qõne quõ in materia est vna po⁹ absoluta de scḋa spẽ q̃litatis sibi coeterna: ⁊ infi/nite respectiue ad ĩfinitas formas g̃ñandas: q̃ꝛ q̃libʒ cor/rũpif in aduẽtu forme quã respicit: nec icõueniit dari mul/titudinẽ infinitã reꝝ nõ facientiũ vnũ. dũmõ nõ ꝑ se existãt sic in linea infinita sũt pũcta suaꝝ ptiũ ꝯtinuatiua. Et vlte/rius ꝯcedef aliqḋ eternũ a parte añ dici aliqñ corrumpi Istud. n. nõ incõuenit in accñtib⁹. lʒ de substãtijs nõ cõce/deref ab Ari. nec seq̃f ꝙ in potẽtijs materie eẽt ꝓcessus i infinitũ: qm̃ materia nõ ẽ in potẽtia ad formã quã hʒ: sed solũ ad illã quã nõ hʒ. ¶ Post q̃ʒ sic sũt aliq̃ forme q̃ ꝑexi/gũt alias in materia: ⁊ aliq̃ nõ. sic in ꝓposito forma q̃ nõ ẽ potẽtia ꝑsupponit potentiam. ipsa aũt potẽtia respectiua ꝑsupponit potẽtiã absolutã: sed potẽtia absoluta materie nõ ꝑsupponit nisi eius essentiã quã imediate consequif ¶ Ad scḋm principale argumentum patuit supra ⁊c̃.

¶ Exñte. n. quodã diuino et optio et appe/tibili aliḋ qdẽ ꝯtrariũ eẽ ipi dicim⁹. aliḋ

nūt natū aptū eē appetē et ɔ̄siderare ip̄ꝫ secūꝫ ip̄si⁹ naturā. Tex. cō. lxxxj. Q̄ō. xx.

Dubitatur Utrū p̄uatio sit cā appetit⁹ māe ad formā? ¶ Primo arguif q̄ no. sic. Si p̄uatio eēt cā appetit⁹ māe tūc q̄ncūq̄ mā eēt p̄uata aliq̄ forma appeteret eā. ɔ̄ñs vr̄ eē ɔ̄tra ɔ̄mētatorē q̄ vult q̄ mā solum appetat formā dū mouet ad eaꝫ. Dicit .n. q̄ appetit⁹ māe ad formā ē illō qō mā hꝫ de motu ad formā. ¶ Scdo arguif sic. Appetit⁹ māe ad formā nō est nisi nālis iclinatio ip̄si⁹ materie ad formā: sicut p̄fectibilis ad suā p̄fectionē: sꝫ p̄uatio nō ē cā talis iclinatōis ad formā: q̄a adueniē te forma corrūpif p̄uatio. si ergo p̄uatio eēt cā talis inclinatōis ipsa eēt cā iclinatōis ad suā corruptionē: ɔ̄ñs est incōueniēs cū nihil appetat suā corruptionē. ¶ Et cōfirmaf: q̄ꝛ p̄uatio ɔ̄traf forme: ⁊ vnū ɔ̄riu nō ē principiū appetēdi reliquū. q̄re ⁊c̄. ¶ Tertio argr̄ sic. Si p̄uatio eēt cā appetit⁹ materie: aut ergo mālis: ⁊ hoc nō. q̄ꝛ illa est mā: aut formalis: ⁊ hoc nō: q̄ꝛ forme nō est forma: aut efficiēs: ⁊ hoc nā. q̄ꝛ omē efficiēs: aut est forma: aut icludēs formā aut finalis: ⁊ hoc nō: q̄ꝛ finis est quid bonum: cum opponatur diuino optimo ⁊ appetibili. ergo ⁊c̄.

In oppositū est Arist. i lr̄a dicēs q̄ materia nō appetit sui ip̄si⁹ spēꝫ ꝫ p̄ter nō eē idigēs: nō idigēti ergo est cā nō appetēdi. ergo p oppositū idigēt. a ipsa ⁊ p̄uatio est cā appetēdi. q̄ꝛ si negatio ē cā negatōis affirmatio est cā affirmatōis. primo posteriorū. Et idē vult cōmētator dū dicit q̄ p̄uatio exñs i materia est causa desiderij naturalis qō habet materia ad formā.

Ad istaꝫ dubitationē r̄ndef tenēdo p̄tē affirmatiuā q̄ ipsa p̄uatio est cā appetit⁹ materie ad formā: ⁊ eē cā materialis nō principalis: q̄ꝛ illa est materia: sed dispositiua: ⁊ est cā sine q̄ nō. Nā nisi p̄uatio eēt in mā ipsa nunq̄ꝫ appeteret formā cū mā nunq̄ꝫ appetat formā nisi qua caret ⁊ p̄fici pōt: ⁊ ex ɔ̄ñti qua est p̄uata.

Et tūc ad rōnes p̄ncipales. ¶ Ad p̄mā dr̄ q̄ materia appetit formā anq̄ꝫ mouear ad eā. Et ad dictū cōmētatoris dr̄: q̄ sic dꝫ itelligi q̄ appetitus māe ad formā est illud qō hꝫ mā de motu ad formā. i. de iclinatiōe ad motū ad formā. ¶ Ad scdam ɔ̄cedif q̄ p̄uatio ē materialis cā dispositiua iclinationis materie ad formā. Et cū postea arguif q̄ cū adueniente forma p̄uatio corrūpaf: p̄uatio eēt cā iclinatiōis ad suaꝫ corruptionē: ɔ̄cedo nō in p se: sꝫ p accñs p q̄nto accidit q̄ adueniēte forma corrūpaf p̄uatio: vt ad ei⁹ appetitū disponit: Ex quo vlteri⁹ nō seq̄f q̄ p̄uatio appetat suā corruptionem. ¶ Et ad confirmationem dicitur q̄ non incōuenit in p̄uatiue oppositis vnū ɔ̄trariū esse principium appetēdi reliquū: sꝫ nullū eoꝝ appetat reliquū: q̄uis illō nō repiaf in ɔ̄trarijs positis. ¶ Ad terciā pateꝫ ex dictis.

Sed adhuc dubitaf: q̄ꝛ vr̄ p incōueniēti q̄ aliquid appetat suā corruptiōem qō tñ frequenter accidere arguif. ¶ Primo. q̄ꝛ calor nālis videtur appetit p̄p̄ꝛ hūidi resolutiōēꝫ ad quā seq̄f ip̄sius carnis corruptio. ¶ Scdo de fenice q̄ cōgregat ligna ad radios solis vt cōburaf: qō nō faceret nisi suā corruptiōēꝫ appeteret. ¶ Tertio de hoīb⁹ voluntarie se suspēdētib⁹ aut aliter se iterficiētib⁹. ¶ Quarto q̄ si ligni eēt sursū ex opposito vni⁹ magni ignis qui esset deorsum moueref deorsum lignū nāliter ad locū ignis. qō non faceret nisi q̄ꝛ appetit illic esse. cum aūt ad ip̄um illic esse seq̄af sua corruptio. videtur lignum suam corruptionem appetere.

Respondetur q̄ i volūtarijs nō incōuenit aliquid suā corruptiōēꝫ appetere: sꝫ in agētib⁹ naturalr̄ nō ɔ̄tingit aliqd p se suā corruptiōem appetere. sꝫ aliq̄ñ illud ɔ̄tingat p accñs. Et ex his pꝫ responsio ad argumēta. ¶ Ad p̄mū dr̄. q̄ calor nālis p se appetit sui hūidi resolōnēꝫ. sꝫ p accñs appetit suā corruptionē p q̄nto sui hūidi ɔ̄seq̄f resolōnē. ¶ Ad scdm dr̄ q̄ fenix nō per se appetit sui corruptiōēꝫ: sed ex instinctu nature postq̄ꝫ nō pōt plus sm̄ indiuiduū p̄manere: vt saltim sm̄ spēm ɔ̄seruef ɔ̄gregat ligna ad radios sol. vt cōburaf ⁊ ex cineribus fiunt alia generef. ¶ Ad tertiū pꝫ. ¶ Ad quartū r̄ndef sicut ad p̄mū q̄ lignū p̄ se appetit eē deorsum ⁊ per accñs sui corruptioem ad illud sequentem. q̄re ⁊c̄.

¶ **Subiecta q̄dē materia cū forma cā est eorū q̄ fiūt sicut mr̄. Textu cōmēti. lxxx. Et cōmētator et hec dicitur prima materia et primum hyle. commēto. lxiij.**

m **Materia multiplicia** hꝫ noīa: quoꝝ q̄dā sūt p̄p̄ria ⁊ q̄dā trāsumptiua. Noīa p̄p̄ria sunt hyle subm massa: mā: origo: elemētū: Et dr̄ hyle sm̄ q̄ ē in potētia ad recipiedū formā. Subiectū aūt dr̄ p q̄nto actu subijcif forme. Massa autē nominaf: q̄ꝛ de se est indiuisa ⁊ indistincta. ⁊ p diuisioneꝫ formaꝝ est in substātijs ɔ̄positis diuersificata. sicut massa luti: dū ex ea vasa cōstituunf varijs artificialibus formis diuersificaf. Dicitur aūt mā ex eo q̄ oīa materialia tandem in ipsaꝫ resoluunf tanq̄ꝫ in vltimo cōponētiū. ¶ Sed dr̄ origo in q̄ꝫtū ab ea eē motus p quē res in se p̄ducif. sm̄ q̄ p̄uatiōi dr̄ immixta. vn̄ si in ea nō eēt p̄uatio posset esse p se rei: sed nō motus aut trāsmutatiōis principiuꝫ. Dicif vero elemētū: q̄ꝛ est principiū in cōponēdo ⁊ vltimū in resolōne: q̄m ad ipsaꝫ stat resolō: nec ē resolubilis ī aliqd aliud. cū sit simplr̄ pars cōpositi. ¶ Noīa trāsumptiua sūt mater: silua: femina: ⁊ fraus in tenebris latens. Mater aūt dr̄. q̄ꝛ sicut in vtero mris filius in esse p̄ducif. sic de potētia materie forma de potētia ad actū educitur per agēs nāle ipsaꝫ predisponēs. Sed dr̄ silua sm̄ platonicos: q̄ꝛ sicut in silua sūt ligna nō p̄parata: sed dolabilia vt trāseāt in oē edificiū. sic mā de se est indistincta p dispositiōes ⁊ apta diuersimode disponi vt trāseat in cōpositio nē diuersoꝝ cōpositoꝝ. Uocaf aūt femina: q̄ꝛ sicut femina ē imp̄fecta respectu viri: nec pōt in p̄lem nisi masculo cōcurrēte ⁊ mouēte formaliter ⁊ effectiue. sic mā iperfecta est respectu forme agētis nec ex ea pōt forma ad actū deduci nisi per agēs aliter eī ⁊ disponaf ⁊ forma de eius potētia educaf. Dicif etiam apud platonicos fraus in tenebris latēs. Fraus q̄dē: q̄ꝛ nos decipit. credimus .n. cū recipit formā q̄ debeat sub se q̄escere: cū tñ frequēter de vna in aliā trāsmuteſ: ⁊ ob hoc etiā dicta est varietatū mr̄. Latēs in tenebris dr̄: q̄ꝛ sicut latēs i tenebris nō cognoscitur nisi cū difficultate: sic ⁊ mā prima. p̄p qō est vltima in cognitiōe. Nā primo a nobis accñtia cognoscunf: deinde forma subalīs: ⁊ sub a composita. Ultimo vero materia. Unū operatio facit nos scire formā substāntialem: ⁊ substātiam compositam. trāsmutatio aūt materiam. quare ⁊c̄.

¶ **Existēte .n. quodaꝫ diuino et optimo et appetibili aliqd quidē cōtrariū ipsi esse dicimus. Textu commēti. lxxxj.**

f **Forma multipliciter** noīaf. Scdꝫ enim q̄ est finis mot⁹ dr̄ q̄d diuiduū optimū ⁊ appetibile. Scdm vo q̄ dat esse rei nomia alia hꝫ. Nā dr̄ forma ex eo q̄ iformat separat ⁊ distinguit. Dicitur aūt spēs ex eo q̄ dat esse rei ⁊ cognitionē. Ratio aūt dr̄ p q̄nto ab ea sumitur vera diffō rei. Sed dr̄ ydea vel paradigma siue imago: sm̄ q̄ ipsa p̄cedit a suo exemplari: qō hꝫ in cā prima sm̄ q̄ volunt theologi: ⁊ sm̄ multos hoc modo etiam voluit plato ⁊c̄.

¶ **Unū Auicēna peccauit mathe cū dixit q̄ p̄m⁹ phūs demrāt p̄mū p̄ncipiū eē et post et pei⁹ ē qō dicit q̄ ista scīa accepit a**

ꝓmo phõ corꝑa cõponi ex materia et forma. Cõmẽtator cõmẽto vltio hui⁹ ꝓmi.

Certa finẽ ꝓmi physicoꝝ Auerro. duplicuer reprehẽdit Auic.

1 Primo q: dixit q metaphic⁹ ꝯsiderat subas separatas a mã eẽ hec.n.fĩm ẽ.dicit Auerroys ꝓpter duo. Primo.q: substãtie separate sũt subꝫ metaphysice. ꝛ nulla scia ꝓbat suũ subm esse. scdo q: nullus põt ꝓbare substãtias sepatas eẽ nisi ꝑ eternitatẽ motus. ꝛ hoc ẽ solr⁹ naturalis ꝛ nõ metaphysici: vt pꝫ.8. physicoꝝ. Scdo eũ reprehẽdit. ꝓpter hoc qđ dixit q metaphysicus ꝓbat corpoꝛa cõponi ex mã ꝛ forma. ꝛ primã materiã eẽ: ꝛ q hoc accipit naturalis ab eo. Þ aũt dicit Auerro. falsuꝫ eẽ. q: hec nõ pñt ꝓbari nisi ꝑ motũ ꝛ trãsmutatiõnẽ: ꝓbatio aũt ꝑ motũ ad naturalẽ ꝑtinet ꝛ nõ ad metaphysicuꝫ. Jõ magis ecõuerso debem⁹ dicere. vꝫ ista inuestigari a naturali: ꝛ metaphysicũ ea supponere tãq̃ inuestigata a nãli.

Albertus autẽ opinio⁹ defẽsator Auicẽ. dicit hãc rephẽsionẽ nõ carere reprehẽsiõe. Et vlterius dicit rñdendo ad rõnes Auerroys subas sepatas a materia esse inuestigatũ in scia diuina ꝛ nõ suppositũ: nec sube sepate sunt subiectũ in ea: sed ens cui⁹ diuisiones ꝛ passiões q̃ in ꝓma phia tractanꝰ sũt ꝑ se. per sccñs potẽtia ꝛ act⁹ vnũ ꝛ multa sepatũ ꝛ nõ sepatũ. Cum ergo sepatũ sit dĩa seu passio entis nõ põt in ꝓma phia eẽ subm. CUñ cũ dr̃ q prima phia est de separatis. nõ intelligiꝰ q sit de sepatis: eo mõ quo itelligẽtie separate esse itelliguntꝰ: sed intelligiꝰ q est de separans a materia ꝛ motu tã ẽm eẽ q̃ ẽm diffõne cuiusmodi sũt simplices quidditates de qb⁹ in ea tractaꝰ. CSꝫ vlteri⁹ albertus nõ rñdet ad id qđ addit: cũ dr̃ subas sepatas esse nõ inueniri: nisi ꝑ mot⁹ eternitatẽ. Cum tñ dr̃ q subas separatas eẽ inuestigari põt dupl̃r. Uno⁹ a posteriori ꝑ eternitatẽ mot⁹. ꝛ hoc est ꝓpriũ nãli. Alio⁹ a priori: ꝛ Þ ꝑtinet ad metaphysicũ. Uñ poterit sic arguere. Ois act⁹ purus ẽ suba sepata a mã: sꝫ qlibꝫ itelligẽtia est hmõi ꝛc. CAd aliũ aũt dicit Albtus q pricipia cõponẽtia ipm cõpositum pñt dupl̃r cõsiderari. Uno modo inquãtũ ẽm essentias suas sũt pncipia substãtie cõposite: ꝛ ipsaꝫ itegrãt ꝛ cõstituũt: ꝛ hec ꝯsideratio ꝑtinet ad metaphysicũ ꝛ eã capit ab eo naturalis. Alio mõ pñt ꝯsiderari vt veniũt ad cõpositionẽ. ꝛ sũt principia cõpositi in fieri ꝛ gñari: ꝛ hoc nõ põt hñi nisi ꝑ motũ: ꝛ ꝑtiet ad naturalẽ: nec accipit eã a metaphysico. CScias tñ q ꝑ diuersa media demonstrat physicus primã materiã esse ꝛ metaphysicus: physicus.n. hoc demõstrat per transmutationem substantialem: ꝛ metaphysicus per hoc q in genere cause materialis non proceditur in infinitum: ideo est deuenire ad materiam primam.

CEt q̃a corp⁹ celeste caret potẽtia ad aliq̃ dispõnẽ nisi potentia gñata. iõ istud subꝫ caret potẽtijs. Cõmẽta. cõmẽ. lxiij et cõmẽto. lxxix. dr̃. et ex hoc declarabiꝰ q corꝑa celestia ñ hñt mãꝫ oino: qñ tũc eẽnt gñabilia et corruptibilia. Qõ xxj.

Quia sepe dicit cõmẽtator in ꝓ ƀ i celo nõ esse mãm. Jõ dubitatur vtrũ celũ cõponaꝰ ex mã ꝛ forma? CPrimo arguiꝰ q sic. Et primo suppono q oms linee sint eiusdẽ spẽi spãlissime: ꝛ simr ois supficies. CScdo suppono vt ẽ sña Ari. in 7⁰ phys. illo capl̃o. Dubitabit vtiq aliqs vtꝝ ois mot⁹ ꝛc. q ois forma eiusdem rõnis cũ alia hꝫ subm ꝓpriũ eiusdẽ rõnis cũ subo proprio alteri⁹. dicit.n. sic. Ampli⁹.n. susceptiuũ nõ ꝯiungens est: ꝫ vnũ vni⁹ est ꝓmũ. S. q̃ nõ solũ opꝫ cõpabilia nõ equoca eẽ. etiã nõ hr̃e dĩaꝫ neq gñe neq in q ꝛc. COis sensibi⁹ arguiꝰ sic. q̃ntitas q̃ est i celo: ꝛ q̃ntitas istoꝝ iferiorũ sunt eiusdẽ rõnis. ꝑ ꝓmũ suppositũ. g̃ hñt subiecta eiusdeꝫ rõnis. ꝑ scdm suppositũ: sꝫ subiectũ q̃ntitatis hoꝝ inferioꝝ est mã ꝓma. ꝑ cõmẽtatorẽ in hoc ꝓmo. q vult q dimẽsiones imediate fundanꝰ i materia ꝛ nõ in suba cõposita: ergo etiã subm q̃ntitatis celi eẽt mã eiusdẽ rõnis cũ materia ꝓma hoꝝ inferioꝝ: q: sequiꝰ q celũ erit cõpositũ ex tali mã ꝛ aliq̃ forma subali. cũ sine ea stare nõ possit ꝑ cõmẽtatorẽ loco allegato. CScdo vbicũq sunt plura indiuidua sub eadẽ spẽ ibi est materia: cũ multiplicatio indiuiduoꝝ sub eadẽ spẽ sit rõne materie: sed in celo sũt plura indiuidua sub eadẽ spẽ: vt plures orbes totales sicut orbis Jouis orbis Saturni ꝛc. CForte diceret q orbes illi differũt spẽ: q: eis appropriãnꝰ itelligẽtie spẽ distincte. Sꝫ adhuc stat rõ de orbibus mũdo ecentricis ẽm eoꝝ cõcauuꝫ vel cõuexũ ad motũ eiusdẽ planete deferentibus. illi.n. sunt modi distincti ꝛ ꝑ se existẽtes: cũ inter eos mediet deferẽs planetã hñs motũ ꝓpriũ distinctũ a motibus illoꝝ. ꝛ tñ differũt specie: q: eis nõ appropriãnꝰ diuerse intelligẽtie in eisdẽ ꝓprios motus cãntes. Qõ etiã ex alio ꝓsuadeꝰ: q: minus differũt adinuicẽ tales orbes q̃ pars stellata ꝛ nõ stellata eiusdẽ orbis: sed pars stellata ꝛ ps nõ stellata eiusdẽ orbis sunt eiusde speciei: q: aliter nõ cõtinuarenꝰ adinuicẽ: nec facerẽt ꝑ se vnũ. sicut est de virga cui⁹ vna pars siue medietas est viridis ꝛ alia sicca. quare ꝛc. CTertio arguiꝰ sic. Ois suba aut ẽ mã: aut forma: aut cõpositũ. vt vult Arist. 8. ꝛ 12. metaphys. ꝛ scdo de aĩa. Sed corp⁹ celeste seclusa itelligẽtia est suba. ergo ẽ mã vel forma aut cõpositũ: sed nõ ẽ materia: q: materia ꝑ se nõ moueꝰ localr. ꝑ Ari. 6⁰ phys. nec est forma: q: forma non hꝫ potẽtiã ad vbi: vt colligiꝰ ex intẽtiõe Auerroys. 8. ꝛ. 9. metaphys. g̃ celũ est cõpositũ. CQuarto arguiꝰ sic. Oe ens actu aut est act⁹: aut actũ includẽs: sed celũ seclusa intelligẽtia est ens actu. ergo est act⁹ vel hñs actũ: sꝫ nõ est act⁹: q: tũc esset forma actu itellecta q̃ nõ esset ꝑ sensum cõprehẽsa: qđ est falsuꝫ. CItẽ nullius potẽtie est actus. ergo sequiꝰ q ẽ cõpositũ ex actu ꝛ po⁹ illi actui subiecta q̃ ẽ materia. ergo ꝛc. CPro hac pte vr̃ esse itẽtio Auerro. 12. metaphysice. ꝛ cõmen. 41. vbi loq̃ns de motu celi sic dicit. Et iste mot⁹ cõponiꝰ vt ẽ declaratũ ex duob⁹ motoribus quorũ vnus est finite motõis: ꝛ est aĩa existẽs in eo: ꝛ alter ẽ infinite motõis. ꝛ est potẽtia q̃ nõ est in mã. q̃re ꝛc. CAd hoc etiã põt adduci qđ dicit Aristo. in primo celi ꝛ mũdi: cum ponit q celũ est vnuꝫ tãtum: q: cõstat ex tota sua materia.

In oppositũ arguiꝰ ꝓmo. Oẽ hñs mãꝫ est corruptibile: cũ mã sit ꝑ quã põt res esse ꝛ nõ esse ẽꝫ Ari. 7⁰. metaphy. sꝫ celũ nõ est corruptibile. ꝑ Arist. ꝓmo celi ꝛc. CScdo eadẽ sunt pncipia essendi ꝛ opandi. ergo si celũ hẽret mãꝫ ꝛ formã ex qb⁹ esset cõpositũ illa essent pncipia sui mot⁹. ꝛ ꝑ ꝯñs nõ idigeret intelligẽtia mouẽte. ꝯñs est falsũ. CTertio arguiꝰ sic. Sicut se hꝫ motus celi ad motũ hoꝝ inferioꝝ ita se hꝫ celũ ad hec iferiora: sed motus celi est simplicior motibus istorũ iferioꝝ. ergo celũ est simplicius his iferiorib⁹. ꝛ ꝑ ꝯñs caret cõpõne ex mã ꝛ forma q̃ hec inferiora dr̃r esse cõposita. CQuarto arguiꝰ sic. Si celũ eẽt cõpositũ tũc nullus eẽt effect⁹ imediate ꝓduct⁹ a ꝓmo motore. ꝯñs ẽ incõueniẽs vt pꝫ: ꝛ ꝓbaꝰ ꝯñtia: q: nec ꝓmus motus tũ ille imediate ꝓduceret formã celi suã materiã informãte: nec etiam suba celi siue intelligẽtia aliq̃. Nã cũ sint eterna nõ hñt nisi cãm formalẽ vel finalẽ. efficientẽ aũt siue materialem nõ habẽt. quare ꝛc. CPro hac parte est expresse intentio Auerroys in suo libello de substãtia orbis. ꝛ. 8. physicorũ cõmẽto. 79. qđ cõtter nõ habeꝰ: ꝛ alibi pluries. CEt hoc etiã videꝰ sentire. Aristo. 12. metaphysice primo capitulo CMouet aũt appetibile. vbi per numerũ corpoꝝ supercelestiũ arguit numerũ ipsorum motorũ: q: sequitur q preter intelligẽtiã mouentem orbẽ in eo non debet poni alia forma: quia si poneretꝰ ipsa esset mouẽs sicut cetere

forme mãlee: ꝛ sic vni orbi plures attribuerent motores
cuius oppositũ ibi vult Ar. ¶ Itẽ ibi vult Ar. ꝙ prima
suba mouet simplicẽ lationẽ vniuersi: sed nihil videt esse
pma suba nisi deus: ꝙ deus ꝓducit lationẽ primã.

Pro introductione huiꝰ q̃ꝺnis pmittẽdum pmo ꝙ celũ
põt accipi dupľr. Uno mõ ꝓ aggregato ex orbe ꝛ intelli-
gẽtia sibi appropata. Alioꝰ ꝓ orbe tm̃. hoc satis pꝫ. ¶ Pre-
mittẽdu scdo ꝙ materia capit dupľr. Unoꝰ ꝓ potẽtia ad
esse vel nõ esse siue ad formã vel puationẽ: ꝛ sic ꝓprie su-
mitur mã apud mentẽ Ar. 7°. metaph. dicẽtꝭ ꝙ materia
est qua res põt esse ꝛ nõ esse. Et in pmo celi ꝛ mũdi dicit:
ꝙ potẽtia materie ẽ potẽtia ꝯdictiõis .s. ad esse ꝛ ad nõ eẽ.
Scdo mõ capit mã ꝓ potẽtia ad vbi tm̃: nõ aũt ad esse: et
materia taliter sumpta nõ ꝓprie dicit mã: sed improprie:
appellãdo materiã qd motui locali subijcit. ¶ Premittẽ-
dum tertio ꝙ forma ẽ triplex. Quedã eni ẽ cũ materia et
cũ cõditionibus materie: qꝛ cũ quãntate vt forma subalis
equi vel bouis. Quedã ẽ eni sine materia: sed tñ ẽ cũ ꝯdi-
tiõibus materie siue cũ q̃ntitate vt spẽs sensibilis in me-
dio fm̃ quosdã siue in sensu. Quedã vo ẽ forma oĩo sine
materia ꝛ ꝯditiõibꝰ mãe: vt intelligẽtia abstracta.

Quibus stantibus de q̃ne sũt tres modi dicẽdi cõiter vsita-
ti. ¶ Primꝰ est Egidij ponẽtis celũ seclusa intelligentia
esse cõpositũ ex forma subali ꝛ materia eiusdẽ rõnis cum
materia hoꝝ inferioꝝ: nec ꝓpter hoc ẽ corruptibile: cuꝫ
illi materie nõ sit annexa puatio: eo q̃ eiꝰ forma ẽ nobilissi-
ma oẽs alias virtualr̃ cõtinẽs: qꝛ cõplet eiꝰ appetitus ꝛ sa-
tiat forma quã hꝫ: iõ nõ remanet potẽtialitas ad aliã for-
mã cuiꝰ cõtrariũ cõtingit in materia hoꝝ inferioꝝ. ¶ Sꝫ
ꝙ hec opinio nõ valeat arguit. Qm̃ si dicua psuã potẽtiã
absolutã remoueret puationẽ a materia hoꝝ inferiorũ
alijs existẽtibꝰ in eo ꝯseruaret adhuc ipa ẽ in poᵃ ad formã
sicut prius: qꝛ hꝫet eãdẽ potẽtiã absolutã ꝛ respectiuã quã
prius habuit: ꝛ tñ nõ appeteret aliã formã: cũ appetitus
forme sit rõe puatõis: vt vult Cõmẽta. ꝓ phyſi. ꝗ illa rõ nõ
valet: vꝫ qꝛ materia celi nõ sit in poᵃ ad formã: qꝛ nõ appe-
tit eã. ¶ Itẽ argr̃ ꝙ saltẽ materia orbis lune deberet ap-
petere aliã formã ꝛ esse in potẽtia ad eã. Nã ex q̃ forma il-
la nõ est pfectissima: qꝛ pfectioꝛ esset forma orbis stellati
aut Jouis data ista opinione: sequit materiã illius orbis
nõ esse satiatã forma illa. ꝛ ꝑ ꝯñs puationẽ forme habere
nobilioris: q̃re ꝛc̃. ¶ Nec valet si dicat ꝙ materia orbis
lune nõ põt aliã formã recipe: qꝛ forma sua nõ hꝫ ꝯtrariũ fm̃
se: aut fm̃ oẽs dispõnes eiꝰ: qꝛ tũc seq̃ret ꝙ illa forma pos-
set subito recipi in materia ista inferioꝝ: ꝯñs ẽ incõueniẽs.
¶ Scdꝰ modus ẽ sci Thome: ponẽtis in celo materiã: sed
alteriꝰ rõnis a materia istoꝝ inferioꝝ: q̃ põ eni stare non
põt. Nã cũ mã q̃ ẽ subm forme sit pura potẽtia receptiua
respectu forme: siue sit in celestibꝰ: siue in his inferioribꝰ:
sequit oẽm materiã eiusdẽ rõnis cũ alia esse. ¶ Tertius
modus ẽ cõmẽtatoris positꝰ in libello de suba orbis: qui
vult corpus celeste seclusa intelligẽtia esse subam corpo-
ream simplicẽ carẽtẽ cõpõne ex materia ꝛ forma: sic ꝙ ĩ
vult ꝙ ibidẽ repiat materia q̃ forme subijciat: lꝫ ipsum sit
subm motꝰ localis. Jngt. n. sic. Et vr̃: qꝛ declaratũ ẽ actio-
nẽ istiꝰ corpis esse eternã declarabit formã eiꝰ nõ existere
ꝑ suũ subm. ꝛ subm sui esse simplex nõ cõpositũ ex mã ꝛ
forma: qm̃ si ita esset: esset gñabile ꝛ corruptibile.

Hanc autẽ positionẽ insequẽdo ponã ad q̃onem has ꝯnes. ¶ Prima ꝯ. Celũ vt in se
cõprehẽdit intelligẽtiã cõponit ex duabus naturis quaꝝ
vna est agẽs motiũ: reliqua vo patiẽs. ¶ Ista ꝯclo ẽ satis
manifesta: cũ intelligẽtia moueat ꝛ corpus celeste moue-
atur motu locali circulari: vt patet ad sensum. ¶ 2ᵃ ꝯclo.
In celo nõ dat materia ex qua cũ forma ipam pficiẽte ce-
lũ vere cõponi dicat. hec ꝯclo sic ꝓbat: qꝛ si celũ seclusa
intelligẽtia haberet materiã q̃ esset subm forme ex quibꝰ
ipm cõponeret: tũc seq̃ret ꝙ aliquid esset ociosum in na-
tura. ꝯñs est falsum: ꝛ ꝯ Ar. in pmo celi ꝛ mundi teꝰ. Q̃
aũt nõ est circularis q̃ia cõtraria. vbi ait dicẽs: Deus ꝛ natu-
ra nihil faciũt frustra: ꝛ ꝓbat ꝯñs. qm̃ ꝓpria opatio potẽ-
tie materie q̃ subijcit forme est trãsmutari de forma in for-
mã: sicut ꝓpria opatio acuminis gladij ẽ scissio. si ergo in
celo esset materia talis cũ sit incorruptibile: sua potentia
cuiꝰ ꝓpria opatio ẽ ad formã trãsmutari nunq̃ꝫ trãsmuta-
retur: ꝛ ꝑ ꝯñs in ꝑpetuũ frustraret. ¶ 3ᵃ ꝯclo. Celũ fm̃ se
sumptũ est suba simplex media inter purã materiã ꝛ pu-
rum actũ: cui intelligẽtia vt motrix seu forma appropria-
ta est attributa. ¶ Ista ꝯ arguit sic. Illud qd est ligamen-
tũ inter pncipia eterna sepata ꝛ ipa gñabilia ꝛ corruptibi-
lia ẽ necesse ꝙ sit intrãsmutabile fm̃ subam: ꝛ fm̃ locum
transmutabile. nisi eni maneret sꝑ fm̃ subam: ꝛ mutaret
fm̃ locũ nõ ꝯtinuarent mutatiões in istis inferioribus: ce-
lum aũt ẽ hmõi: cũ pncipia eterna mediãte ipo ista iferio-
ra trãsmutẽt: ergo celũ est intrãsmutabile fm̃ subam: ꝛ ꝑ
ꝯñs nõ ẽ pura potẽtia passiua sicut materia. Et etiã itrãs-
mutabile fm̃ locũ: ꝛ ꝑ ꝯñs nõ est purus actus: cũ actꝰ pu-
rus ꝑ se nõ subijciat motui locali. Erit ergo suba simplex
media inter purũ actu ꝛ purã potẽtiã: ꝛ inter pncipia se-
parata ꝛ gñabilia cõicans cũ primis: ꝑ hoc ꝙ ẽ suba sim-
plex ꝑ se subsistẽs nõ hñs potẽtiã ad esse: cũ secũdis vo ꝑ
hoc ꝙ ẽ subm accñtibꝰ ꝛ potẽtiã hñs ad vbi ab itelligẽ-
tia ipm mouẽte. Nec obstat ꝙ in eo sint accñtia sensibilia
ex hoc eni nõ sequit ipm hr̃e materiã. Cũ aũt nõ sint eius-
dem rõnis cũ accñtibus mãlibus: aut saltem nõ sint aliq̃
talia q̃ arguãt materiã sicut faciũt qualitates pme actiue
et passiue: aut alie illoꝝ mixtionẽ sequẽtes. ¶ Et si dica-
tur ꝙ in sepatis a materia nõ est idẽ qd intelligit ꝛ qd sen-
titur: vt vult Ar. 3° de aia. Si ergo celũ nõ hꝫ materiam:
erit intelligibile ꝛ nõ sensibile. Rñdet ꝙ illud dictũ solũ
debet intelligi de sepatis a materia: sic ꝙ nõ habẽt mate-
riã nec ꝯditionẽ mãe: sicut e q̃ntitas cuiusmõi sũt intelli-
gentie: tale aũt nõ est celũ: vt pꝫ: cũ habeat q̃ntitatem.

His habitis ad rões an̄ oppositũ adductas rñdet. ¶ Ad primũ nõ admittit
quidã suppositũ primũ: volẽtes ꝙ accñtia q̃ sunt in celo
differãt specie ab accñtibꝰ illis similibus q̃ in his inferiori-
bus repiuntur. ¶ Alij aũt admittũt supposita ꝛ dicunt ꝙ
primũ receptiuũ quãntitatis est potẽtia ad vbi nõ ad esse:
et ꝙ illa est eiusdẽ rõnis in superioribus ꝛ inferioribꝰ. ¶ Et
alij nõ admittit fm̃ suppositũ vr̃: ꝛ dicũt illud solũ tene-
ri de accñtibus repris in istis inferioribus: sicut descriptio-
nes rari ꝛ densi q̃ dant ꝑ materiã. Licꝫ q̃tũ ad hoc possu-
mus dicere ꝙ illa pars celi est rara i qua sub magna q̃n-
titate est modicũ de materia .i. de celesti suba: ꝛ illa ẽ den-
sa: in qua sub modica quãntate est multũ de materia .i.
de celesti suba. Unñ lꝫ in celo sint dimẽsiões terminate: il-
le tñ nõ sequunt formã celi materialẽ: nec dimẽsiões iter-
minate in celo talẽ formã pcedũt: qꝛ illud hꝫ solũ veritatem
de dimẽsionibus q̃ trãsmutant successiue ad termios di-
uersos: ꝛ q̃ sunt in potẽtia ad diuersa esse q̃ recipiunt a di-
uersis formis subalibus successiue ad eãdẽ materiã iferio-
rum: qualr̃ nõ est de dimẽsionibꝰ celi. ¶ Ad 2ᵐ dicẽ-
dum ꝙ diuersi orbes sicut sunt orbis Jouis: orbis Satur-
ni differũt spẽ sicut intelligentie q̃ eis appropant: sed de
orbibus ecẽtricis eiusdẽ planete argumentũ est difficilius
Dicit tñ ꝙ si qs poneret orbes illos hr̃e motus ꝓprios a
diuersis intelligẽtijs eis appropriatos: tũc ꝯñter haberet
dicere illos fm̃ spẽm differre. Sed si ponamꝰ illos nõ ha-
bere motũ ꝓpriũ: sed solũ moueri motu diurno ad motũ
superioris sphere: sicut astrologi velle videntur de oĩbꝰ ecẽ-
tricis ꝑter q̃ꝫ lune ꝛ mercurij: tũc dicere possumus illos
eiusdẽ spẽi cũ deferente illis in ꝯiugio in q̃ intelligentia
motũ ꝓpriũ inducit. ¶ Et cũ dicit ꝙ plures indiuiduoꝝ
in eadẽ spẽ sit rõne materie. verꝫ est vbi quodlibet eoꝝ
habet ꝓpriã opationẽ: sic ꝙ vnũ nõ ordinet ad opatiõem

D

alterius vel ambo ad opatiõez eiusdē tertij: quali nō ē in ppposito: cū motus ecētricoꝝ ⁊ deferētis ordineſ ad motū ēt ad opationē ipius planete. ¶ Et cū dicit vlteri⁹ ꝙ ps stellata ⁊ nō stellata eiusdē orbis nō differūt specie. hoc ē negandū: ⁊ tñ ex eis fit vnū p se saltem de octaua sphera. Uñ lʒ substātie illaꝝ partiū specie differāt: tñ continuanſ ſm formā: quia eidē eadē intelligētia appropriata est: et etiā ſm quãntitatē. Nā ꝗuis oēs quãntitates hoꝝ inferioꝝ immediate fundenſ in susceptiuo eiusdē rõnis: pma pri ma materia: nō tñ est sic de quãntatibus supcelestiū. Ille enī in subis specie differētib⁹ inueniunſ q̃ adinuicē con tinuari nō incõuenit: sicut de quãtitatibus medietatū vir ge: cuius vna medietas est viridis ⁊ alia sicca apud ponē tes subam cõpositā esse imediate subm quãntatis. Pos set etiam dici oēs hmōi orbes totales siue motos pprios habeāt siue nō specifice differre: nec ꝯtra hoc esset demō stratio. Posset etiā teneri ꝙ ps stellata ⁊ nō stellata eius dē orbis sūt eiusdē specie essentialr. Negādo vlterius ꝙ orbes totales min⁹ ad inuicē differāt essentialr ptibus il lis: lʒ ad inuicē minus differāt ꝗtū ad luminis pticipatio nem. ¶ Ad tertiū dr: ꝙ ois suba est materia vel forma vl cõpositū: vel mediū inter materiā ⁊ formā. Uñ Ari. p ex trema dedit intelligere mediū: tale aūt est celū. Uel pos sumus dicere ꝙ celū est quodãmodo materia: ꝗuis im proprie p ꝗto subijcit accñtib⁹: ⁊ quodãmodo est forma p ꝗto est sīb̃a simplex actu exñs. ¶ Ad 4ᵐ dr: ꝙ nō om ne ens actu ē actus vel hñs actū: sed oʒ addere tertiū mē brū. s. vel mediū inter purū actū ⁊ purā potentiā: ⁊ sub h̃ cõprehendit celū. ¶ Ad auctoritates. ad pmā dr: ꝙ mo tor finite motiōis est intelligētia approbata. ⁊ motor infi nite motiōis est deus: q an sit eē vt agēs ⁊ finis: an vt finis tm: posterius discutieſ. ¶ Ad altā dr ꝙ Ari. accepit ibi mãm improprie p substātia ex qua celū cõstare dicitur.

¶ Finis primi physicorum.

¶ Que qdē. n. natura sūt oīa vīr hñtia i seipsis pncipiū mot⁹ et stat⁹. Tex. cõ. j.

Ic burleus septē notabilia dīmē tr Cõmētatoris pōit: in quoꝝ declaratione dicit aliqua indigen tia correctione.

Et primo in declaratiõe tertij no tabilis: vbi dīc ꝙ aer cõ densatus vltra dispositiõem ei cõuenientē rarefacit se per accñs acquirēdo sibi raritatē naturalē: ʒ mouet seipm localr p se vt acqrat locū maiorē sibi nãlem cū locus ille minor in q̃ est nō sit nãlis: ⁊ mouēdo se per se ad maiorē locū rarefacit se p accñs. ¶ Cõtra h̃ argr ꝙ talis aer rarefacit se p se: qm talis aer q̃rit se reducere ad dispōem sibi ꝯuemētē ⁊ pternãlē abijcere. Dispō aūt sibi cõueniēs est raritas q̃ p rarefactionam acqrit: ⁊ dispō sibi discõueniēs est dēsitas quā hʒ ⁊ q̃ abijcit p rarefactionez: nec ille locus minor ē sibi violētus: dūmō fuerit in sphe ra ppria: sed nãlis: qm idē ē locus nãlis totius homoge nei ⁊ sue ptis: p Ari. 4° physi. sed alicui sue ptis ille loc⁹ est sei naturalis: ergo ⁊c. pʒ igit ꝙ aer ꝯ er⁹ naturā ꝯdēsatus seipm rarefacit p se: qz hoc non pōt fieri sine motu locali: ideo mouet seipm p accñs quasi: ⁊ secūdario motu locali querendo locū maiorē p accidens. per se aūt querit rari tatē tanq̃ dispositionē sibi cõuenientem.

Secundū dictū Burlei corrigendū ē post tum ab eo in declaratione septimi notabilis vbi quasi ꝯcludēdo ex dictis infert ꝙ qz oē corpus nãle hʒ in se pn̄ᵐ passiuū oim suoꝝ motuū nã liū: vel ipm est tale pn̄ᵐ passiuū: sed nō oē corpus nãle hʒ in se pn̄ᵐ actiuū cuiuslibet sui motus nãlis: ideo mot⁹ magis dicit nãlis rõne pncipij passiui q̃ ratione pncipij actiui. ¶ Cõtra illud arguit: qz motus magis dicit nãlis rõne pn cipij qd est magis nãle vt pʒ. sed forma q̃ est pn̄ᵐ actiuum

mot⁹ ē magis nãlis q̃ mã q̃ est pn̄ᵐ passiuū: vt ꝯstat: q̄re ⁊c. ¶ Si qs tñ vellet dicere posset ꝙ motus dr magis nãlis i tēsiue rõne pncipij actiui: sed rõne pncipij passiui dr ma gis nãlis extēsiue ipi mobili. ⁊ tu considera.

Tertio corrigēdus est Burl. in h̃ ꝙ dīc ꝙ motus dicit nãlis qz pn̄ᵐ passiuū ppinquū in illū inclinaſ: p pn̄ᵐ ppinquū passiuū intelligēdo mãm cū grauitate aut alia dispōe ac cidētali. ¶ Cõtra. qz oē pn̄ᵐ passiuū ppinquū motus p se moueſ: vt pʒ: sed nihil p se moueſ nisi corpus existēs p se. vt hr 6° physi. Cū ergo mã cū aliq̃ dispōe accidētali non sit corpus p se existēs: ⁊ ex ꝯñti nō moueaſ p se. seqſ ergo ꝙ ipa nō est pn̄ᵐ passiuū ppinquū ipi⁹ mot⁹: sed tale ē ip sum cõpositū aut corpus p se existēs. ¶ Itē dato illo seq̄re tur ꝙ calefactio esset motus nãlis aq. ꝯñs ē falsum: qz p il lam tendit aq̃ in corruptiõe. ⁊ pbaſ ꝯña: qz mã q̄nta q̃ est pn̄ᵐ passiuū ppinquū in illã inclinaſ cū ordineſ in gña tione ē subalē. Nec pōt dici ꝙ materia cū frigiditate sit pn cipiū passiuū ppinquū in calefatiõe. qz frigiditas nō dis ponit mãm p tali motu: sed magis resistit. ¶ Dicēdū est ergo ꝙ ipʒ cõpositū seu corpus p se exñs qd moueſ p se ē pn̄ᵐ ppiquū passiuū ipi⁹ mot⁹. ⁊ ꝙ dū ipm ichnaſ ad talē motū ille ē nãlis sibi. dū aūt illi ꝯriaſ est sibi violentus: iō calefactio est aque violēta: lʒ sit naturalis materie.

De reductione vo aq̃ calefacte ad frigidita tem sibi nãlē calefaciente re moto plures inueniunſ modi dicēdi. ¶ Quidā dicunt ꝙ forma aq̃ agit in ppria mã pducēdo friditatē sibi nãlē si ne instrō. ¶ Alij dicūt ꝙ agit cū friditate virtuali. Alij di cunt cū friditate remissa: q̃ qz regulaſ a forma pōt supra caliditatē ea multo intēsiorē in aq̃ secū coextēsam: quā ca liditatē forma aq̃ nō regulat: qz ē sibi discõueniēs ⁊ pter naturalis. ¶ Burleus aūt ponit ꝙ talis infridatio aque sit a cõuētē: ⁊ ꝯcedit aliqd agere vltra ppriū gradū pro pter aptitudinē ⁊ inclinationē passi ad gradū maiorem. ¶ Cõtra quē pōt argui: qz tūc a pportiõe minoris inequali tatis ꝓueniret actio. ꝯñs ē impoſe. ⁊ pʒ ꝯña. qz ſm illã rñ sionē aliq̃ñ aer minus fridus infridaret aquã magis fri gidã: mō minus frigidū in infrigidãdo hʒ pportionē mi noris inequalitatis ad magis frigidū: quare ⁊c. ¶ Item fortius pōt argui ponēdo ꝙ dū aqua est silis aeri in fridi tate ꝙ sibi imediate ꝯiūgaſ alia portio aq̃ ꝯsilr frida lō ge potētior in infridando q̃ sit ille aer: Et tūc q̄riſ vtruʒ ista aqua addita alterabit aliã aquã priorē ad friditatem an nō? ¶ Si sic: tūc sequiſ ꝙ simplex vniforme hʒ pncipi um actiuū intrinsecū sue alterationis: cuius oppositū dicit i declarãdo cõmētatorē: si aqua addita nō alterabit aquã priorē: ergo a fortiori nec aer: ex q̃ ē minus potens in infri gidãdo q̃ aqua illa. vt casus supponit. ¶ Propter quod pōt aliter eñderi: q̄rēdo an aqua illa sit vniformiter cali da: an difformiter? Si vniformiter tūc frigefiet a ꝯtinēte ad gradū friditatis equalē gradui friditatis ipius ꝯtinē tis. Si vo fuerit difformiter calida: vt sp forte ꝯtigit: tūc ptes minus fride calidis cõmixte agēt in illas ipsas infri gidãdo ad eaꝝ equalitatē: p p qd tota aq̃ reddeſ frigidior q̃ pus: ⁊ etiã q̃ ipm ꝯtinēs vbi ptes aq̃ fride sunt ꝯtinēte frigidiores. ¶ Nec obstat ꝙ ptes aq̃ calidē sint maiores frigidis: pp qd poti⁹ videaſ eas ptes frigidas debere cale facere: sicut etiã ad agēdū in aliqd extrinsecū: aut poten tiores vt sensus ostendit: qm ad agendū adinuicē et dispari tas ex pte forme subalis aque: que ptes frigidas regulat et adiuuat ad agendū in calidas ⁊ nō eꝯ: sed magis ipsis pcub⁹ calidis resistit ne agāt in fridas. ꝯcurrit etiã mediū vt fiat calidaꝝ infridatio: ⁊ nō frigidaꝝ calefactio.

¶ Lectul⁹ aūt et idumētū et si aliqd hu iusmodi gen⁹ ē ſm ꝙ qdē sortitū ē i pdi catiōe vnaq̃q; et inq̄ntū ē ab arte neq; vnū hʒ ipetū mutatiōis inatū. ſm aūt ꝙ

ꝯtigit ipsis lapideis aut terreis eē aut mixtis ex his hūt hoc tm̄. Tex. cō. ij. Q. ō. j.

Oletbic dubitari: An res artificiales realr a nālib⁹ distinguant p formas artificiales eis supadditas: Et vȝ Bur. ꝙ sic dices: ꝙ forma domus ē forma absoluta vel saltē sic esse sequit ad ei⁹ dicta: q̄uis illud ponat in dubio. Est enī qualitas de quarta spē qualitatꝭ.

Sed circa hoc adhuc esset dubiū: An alicui⁹ forme artificialis ps aliqua a nā fuerit pducta: Et videt ꝙ sic: vbi ad eius cōstitutionem cōcurrat lapis ex vno latere sm̄ naturā debite figurat⁹: ⁊ ex alio sȝ artē. Itē esset dubiū an duaꝝ figuraꝝ eiusdē spēi spālissime vna sit a nā pducta ⁊ alia sm̄ artē. Et vi ꝙ sic: qm̄ vi sus est lapis pciosus hñs nālīter humanā figurā: ⁊ consimile figurā habet alius ex arte vel potest habere.

Ochanisteaūt tenēt oppositū vȝ ꝙ artificialia nō distinguunt realr a nālibus p nouas formas artificiales supadditas: sed solū sm̄ ratione p h̄ ꝙ res diuersimode se hȝ sm̄ pus ⁊ hȝ posteri⁹.

Et siquis hāc viā defendere vellet: q̄uis non sit vera: ad argumenta Bur. ad eius oppositū facta sic posset rndere. Ad primū ⁊ secūdum simul cōcedēdo istā: Eē inq̄tū eē hȝ in se principiū motus ⁊ quietis. ⁊ negādo istā: statua inq̄tu statua ⁊c. dato ꝙ fiat reduplicatio eiusdē forme: sic cōcedim⁹ ꝙ hō inq̄tu homo est risibilis. ⁊ tñ negamus ꝙ hō inq̄tu anial est risibilis: dato ꝙ fiat reduplicatio eiusdē forme. Ad tertiū dicit ꝙ artifex nihil facit. nec dicit ars habit⁹ factiuus: qz artifex ea mediāte aliqd faciat pter opationē: qd prius nō erat: sed ex eo ꝙ facit aliquid aliter se habere q̄ prius: vñ artifex nec facit nouū nec antiquū: sed facit antiquū esse nouū: ⁊ sic se hēc ꝙ vbi prius dicebatur antiquum: nūc dicit nouū. Ad quartū dicit ꝙ dū artifex facit statuā stat ꝙ nō facit aliquā rem extra aniam: nec tale cōplexū: eē est statua. facit tñ ꝙ si formaret hec ppositio: eē est statua: hec significās ꝙ esset vera: vbi forte pus non erat: ⁊ causa est: qz facit ꝙ illud eē hȝ aliter se q̄ pus: propter qd aliquod pdicatū accñtale de eo vere affirmatur qd de eodē prius nō vere affirmabatur: ⁊ ex hiis patet responsio ad omnia alia ⁊c.

Est igitur nā pncipiū alicui⁹ et cā mouēdi et qescēdi i eo i quo ē pmū et p se et nō sm̄ accñs. Tex. cōmē. ij. Et cōmētator et ista diffinitio materie ē manifesta hic commento .iij. Questio secunda.

Intelligendum Burleū dicere d̄ intētione Comentatoris ꝙ diffinitio data ab Ar. de natura nō est demonstrabilis a priori cum sit p se nota: q̄uis possit declarari a posteriori per syllogismum ypotheticum.

Linconiensis autē vult ꝙ ipa sit nālis: ⁊ ꝙ ipsa possit demrari a priori p diffinitione quā dicit formalē: q̄ est illud quo nālia inq̄tū huius differūt ab artificialib⁹ inq̄tū huius. Ista enī diffinitio ē formalis: qz daf per differētiā q̄ sumit a forma. Diffinitio aūt Ari. est materialis: qz hȝ def p finē puta p motū seu quietē: ibi tamē exprimit subiectū sub ratione subiecti cum dicitur eius in quo est: qz dici debet materialis.

Si autem quis vellet cōcordare Linconiensem cum cōmentatore: licet forte opposita senserit: dicere posset ꝙ cōmētator voluit ꝙ diffinitio Ari. nā sit demrābilis a priori tāq̄ aliqd ignotū: cū quo tñ stat ꝙ absolute sit a priori demōstrabilis.

Aduerte tamē vlteri⁹ ꝙ sm̄ expositionē Burlei diffinitio nature sic habet intelligi: Natura est nō sm̄ accidēs: ⁊ p hoc differt ab artificialib⁹ que agūt in ppria subā: sed p accñs vt ars medicine cū qs medicus existēs sanat seipm̄ primū pncipiū .i. pncipale pncipiū actiuū: et p vel: causa .i. passiua: ⁊ p hoc differt a grauitate ⁊ aliis hm̄oi accñtib⁹ q̄ sunt in sūa immediate cōcurrentia ad motū vel quietē: sed nō cōcurrunt pncipalr: qz nō sunt nature sed entia sm̄ naturā motus. et p vel: genis eius in quo est p se: ⁊ p hoc differt naturale ab artificiali: qz artificiale nō habet inq̄tū artificiale in se pncipiū sui motus vel sue genis sicut naturale. Et nota ꝙ primū dȝ sumi p pncipali: ⁊ nō p imediato: vt Auicēna ⁊ Linconiensis sumpserūt: qm̄ vbi sumeret p imediato statim argueret ꝙ ars saltādi esset natura: pbat: qz ipa nō est sm̄ accidens pncipiū primū siue imediatū vel cā motus vel genis ⁊c. Itē forma subalis ē natura. ⁊ silr mā: ⁊ tñ nō sunt pncipia ppinqua seu cause mot⁹ vel genis: sed ꝯcurrunt mediātib⁹ dispōnib⁹ ⁊ instrūis q̄ nō sūt nature: sunt tñ pncipia pncipalis sue cāe: ⁊ ex ꝯñti nature vt dictū est.

Alii autem exponūt hanc diffinitōnē sumendo ly et copulatiue. ⁊ dicūt ꝙ natura celi est pncipiū et causa motus ipius sm̄ formā: ⁊ genis sm̄ subm. ⁊ silr natura terre est pn^m ⁊ cā motus eius in aptitudine cū sit apta nata moueri ex q̄ alia terra eiusdē spēi cū ea mouet: ⁊ est pncipiū ⁊ cā quietis eius in actu. Sȝ ꝙ ista diffō nō possit saluari capiēdo ly et copulatiue arguit qz pncipiū ⁊ cā aut sumunt p eodē p̄cise: aut principiū sumit p pn° actiuo: ⁊ cā p pncipio passiuo. si p mō: tūc diffō esset nugatoria. si secūdo mō: tūc illa diffō de nlla diceret nā: qz nulla nā est pn^m actiuū ⁊ passiuū motus ⁊c. sic nulla natura ē mā ⁊ forma. Itē dū natura ē pn^m seu cā motus nō est pncipiū seu cā genis: q̄re ⁊c. Scias tñ ꝙ Burle⁹ dicit ꝙ ges q̄ ponit in diffōe nāe ē ges in termino ad quē q̄ nō cōtrariatur motui. Sȝ ꝯ hoc arguit. q̄cūq̄ pñt iesse eidē subo successiue ⁊ nō sūt illa sūt ꝯria: vt pȝ ex diffōe ꝯrioꝝ: sed mot⁹ ⁊ ges in termio ad quē sunt hm̄oi: igit ⁊c. Pōt ergo alr rnderi ad argumētū Burleii: dicēdo ꝯria esse duplicia. Quedā sunt quoꝝ nullū ordinat in alterū: vt caliditas ⁊ frigiditas ⁊c. ⁊ de talibus solū debet intelligi auctas Ari. 4° meta. vū dicit: ꝙ nullū agēs est p se productiuū duoꝝ ꝯrioꝝ. Alia aūt sūt ꝯria: quoꝝ vnū in alterū ordinat: sicut sunt motus ⁊ ges in termino ad quem: ⁊ agēs p se pductiuū vnī⁹ illoꝝ: est etiā alteri⁹ p se illoꝝ productiuū. qd enim est p se causa ordinati per se in aliquē finē: est etiā per se causa illius finis.

Intellige vlterius sm̄ cōmētatorē ꝙ ens principalr diuiditur i substātiā ⁊ accñs: nō tanq̄ in differētias essentiales: quia tales nō hȝ: sed tanq̄ in ptes subiectiuas: ⁊ diuidit in potentiā ⁊ actū tanq̄ in differētias modales ⁊ nō eētiales: qz tūc in pdicamēto in quo repiref vnū eoꝝ nō repiref alterū: vt de rōnali ⁊ irrōnali cōtingit respectu aialis: cū tñ in quolibet pdicamēto act⁹ ⁊ potētia repiātur. Phs ergo nālis hȝ supponere ⁊ cōcedere ꝙ tā forma q̄ mā ē sba et ꝙ mā est suba in potētia: ⁊ forma ē suba p quā cōpositū est in actu: nec hȝ ista pbare cū tales ppōnes sint metaphysice: nec ꝯsiderat phs de suba in vlī: sed p cōparatōē ad trāsmutatōnē. Aliqñ tñ voluit ꝙ ille ppōes tā a naturali q̄ a metaphīco pñt demrari: licȝ p media diuersa: sic eclypsim inesse lune demrat a phs p diametralē interpositionē terre inter solē ⁊ lunā tanq̄ p mediū. Ab astrologo aūt p solē esse in capite vel in cauda draconis: sic in pposito dicūt. Vñ phs nālis demrat mām esse subam in potētia ad oēs formas gñandas. Metaphysicus vo p h̄ ꝙ est ens positiuū: qd nec ē actus nec intrinsece actū includit. Silr demrat naturalis ꝙ forma ē illud p qd cōpositū est in actu: p h̄ ꝙ est termin⁹ ad quē trāsmutatiōis. Metaphysicus vo p h̄ ꝙ oē qd ē pfectio alicui⁹ ē act⁹ illi⁹: sed

forma est perfectio cōpositi: quare ꝛc̃.

Sed tūc est dubiū: vtrū forma sit pfectio cōpositio vt dicit Cōmeta. ꝛ in h̄ inueniunt diuersi ꝛc. ❡Cōmeta. vř velle vt dictū ē ꝙ forma ē pfectio cōposito: sicut ēt multi imaginant de latitudine vnifor mier difformi: ꝙ ps ei⁹ intēsior ē intēsior tota latitudine: volētes intēsionē talis latitudis corrñdere gradui medio. ❡Aliꝗ ñ ē eꝫ vt innuit Bur. vꝫ ꝙ cōpositū est pfecti⁹ forma: imaginātes ꝙ ex pfectiōe mãe fit cū pfectiōe forme re sultat vna totalis pfectio ipi⁹ cōpositi q̄ est aliq̄ eaꝝ: sic ēt ponit ꝙ intēsio qlitatis fit p additione gd⁹ ad gdū circa idē subm vtroqꝫ remanēte. ❡Aliꝗ aūt volunt ꝙ forma ꝛ cōpositū sūt eq̃lis pfectiōis: vñ dicūt ꝙ lꝫ in cōposito pfectiōi forme addat pfectio mãe: nō tñ ex illis resultat pfectio maior: q2 pfectio materie includit in pfectiōe forme nec sequit: quācūqꝫ pfectionē hꝫ forma: hꝫ cōpositū: ꝛ cū hoc cōpositū hꝫ aliā pfectionē: g̃ cōpositū ē maioris pfe ctiōis. sicut nō sequit: quecūqꝫ gradū albedis hꝫ. a. latitu do: hꝫ. b. latitudo: ꝛ cū hoc aliū hꝫ b latitudo: g̃. b. latitudo intēsior. a. latitudine. posito enī ꝙ. b. sit latitudo albe dinis. a. nō gradu actu: ꝛ. a. sit medietas eius intensior: est antecedēs verum ꝛ ꝯñs falsum: quare ꝛc̃.

❡Demōstrat āt et q̄ magis physica q̄ʒ mathematica vt perspectiua et armonia et astrologia. Cōtrario. n. quodā mō se hnt cū geometria. Geometria qdē. n. phisicā itedit lineā: sed nō inq̄ntū physi cā: sꝫ perspectiua qdē mathematicā line am: sꝫ nō inq̄ntū mathematica sꝫ inq̄ntū est physica. Tex. cōmē. xx. Questio. iij

Dubitari volet hic: Utrū scie medie in ter mathe^{ces} ꝛ nãles cuiusmodi sūt pspectiua astrologia ꝛ musica sint magis nãles q̄ʒ mathe^{ce}? Et arḡt ꝙ nō. q2 si scie medie essent magis nãles q̄ʒ mathe^{ce}: aut h̄ esset rōne pncipioꝝ q̄ sumerēt a nãlib⁹ ꝛ nō a mathe^{cis}: aut hoc esset rōne suoꝝ suboꝝ sꝫ nō: sed neutrū hoꝝ ꝯtigit igr. pꝫ ꝯña. ꝛ maior ex sufficiēti diuisiōe. mior aūt decla rat: ꝛ p̃ ꝙ nō rōne pncip^{ioꝝ}: qm̄ scie medie sumūt sua pn^{a} a mathematicis vꝫ. geometria ꝛ arismetrica: vt cōstat. ❡2° ꝙ nō rōne suboꝝ: qm̄ linea visualis q̄ est subm in pspectiua: ꝛ magnitudo celestis q̄ est subm in astrologia: ꝛ nūe rus sonorus q est subm i musica subyciunt ꝯtinuo ꝛ nūe ro: q̄ sūt suba in geometria ꝛ arismetrica: quare ꝛc̃.

In oppositū est Arist. in lr̃a: in illa pte. Demō strant aūt ꝛ q̄ magis physica.

Pro qōne intelligēdū ꝙ sciarū qdā est mathe matica pura ꝛ hec incipit a nō abstra cto ꝛ terminat in abstractū: vt geometria ꝛ arismetrica. Quedā ē nãlis: ꝛ hec incipit a nō abstracto: ꝛ teriat in nō abstractū. quedā ē mathe^{ca} nō pura: ꝛ h^{c} icipit ab abstra cto ꝛ teriat in nō abstractū: cuiusmodi sūt sciette medie. ❡Ex q̄ pꝫ ꝙ lꝫ ꝯsideratio nãlis ordine nature ꝛ apud itel lectū sit media: qm̄ pus nãliter est linea q̄ʒ sit termin⁹ corporis nãlis: ꝛ pus ē nãliter termin⁹ corpis nãlis q̄ʒ sit vi sualis: tñ quo ad esse abstractū vl nō: ꝯsideratio mathe^{ce} nō pure ē media iter ꝯsideratione pure mathe^{ce} ꝛ ꝯside rationē nãlē. Nā ꝯside⁹ pure mathe^{ce} est simplr abstra cta: ꝯside⁹ nãlis nō ē abstracta: ꝯsideratio aūt mathema tice nō pure ē abstracta: sed nō ita sic mathematice pure.

Hoc premisso ad qōem dōm ꝙ scie medie sunt magis nãles q̄ʒ mathe^{ce}. Hec ꝙ pōt q̄drupli pbari vel declarari. s. rōne certitudis: rōne finis: rōne denoiatiōis ꝛ rōne inceptiōis ꝛ definitiōis in sua ꝯsideratiōe. ❡Q̄ sint magis nãles q̄ʒ mathe^{ce} rōne certitudi lis pꝫ: q2 eoꝝ certitudo nō ē tāta sicut mathe matice pure: sed pcise sicut scie nãlis. est n. cōposita ex cer titudie mathe^{ce} pure ꝛ nãlis scie: q̄rū scða ē minor: nō tñ equat: sic si fuerit vna copulatiua cui⁹ vna ps sit alia cer tior: nō erit tota copulatiua certior pte certitudis minoris: sed tāte pcise. Et ꝙ certitudo sciaꝝ mediaꝝ talr cōponat pꝫ: q2 eaꝝ subta q in eis maioris cr̃it ū certitudis cōpo nunt ex teris: quoꝝ aliq sūt scie mathe^{ce}: ꝛ aliq scie nãles. ❡Q̄ scie medie sint magis nãles rōne finis ondit ex hoc ꝙ incipiunt suā cōsideratiōeꝫ a mathematica ꝛ termināt i nãlē: a fine aūt tāqꝫ ab optio ē sumēda rei denoiatio: cū fi nis sit cā cāꝝ. ❡Rōne denoiatiōis idē ondit: qm̄ denois tio poti⁹ sumi dꝫ a deteiatiōe q ponit in subo tāqꝫ forma q̄ʒ a deteriabili qd illic ponit veluti mãle. In subis aūt sciaꝝ mediaꝝ termin⁹ mathematic⁹ ē deteriabile: ꝛ teri⁹ nãlis ē deteriatio ei⁹: vt pꝫ de linea visuali: ꝛ nūero sono rū: ꝛ reliqs hꝫ. ❡Rōne aūt inceptiōis ꝛ definiōis i sua cō sideratiōe ēt pꝫ: cū scie medie incipiāt ꝛ definiāt in sua ꝯsi deratiōe pcise mō opposito mathe^{ce} pure: vt ponit Aꝝ. i lr̃a: ꝛ declarati e supra. sed nō sic se hnt ad sciam nalē: cuꝫ eaꝝ oim ꝯsideratiōes in nō abstractū teriant: q̄re ꝛc̃. Ex his solui poterit ad rōnes in pn⁹ factas. ❡2^{a} ꝙ. Licꝫ ita sit vt ponit pcedes ꝙ: tñ scie medie magis appellant mathe matice q̄ʒ naturales: aut q2 inde incipiūt: aut q2 illis subal ternant: aut q2 simul cū eis consueuerūt adisci.

Sed adhuc orit dubiū: q2 cū scie medie nō di stinguant a nãli ex pte reꝝ ꝯsidera taru p eas: eꝫ q de eisdē reb⁹ ꝯsiderāt: vr̃ ꝙ distinguātur rōne modi ꝯsiderādi: hoc aūt est mō de astrologia q̄ ꝯside rat de figuri ꝛ motib⁹ planetarū eo mō q̄ nãlis. ❡Rñdet ꝙ alio⁹ ꝯsiderat scia nãlis mot⁹ planetaꝝ ꝛ alio⁹ astrolo gia: qm̄ scia nãlis ꝯsiderat motus planetaꝝ in eo ꝙ sunt motus corpoꝝ physicoꝝ. Astrologia vō eosdē motus cō siderat: nō inq̄tū motus: nec inq̄tu sūt physicoꝝ corporum sed vt p eos hꝫ eoꝝ velocitate ꝛ tarditate repit maior aut minor distātia planetarū adinuicē. ꝯsiderāt ḡ mot⁹ tales a nãli vt physici sūt. Ab astrologo vō magis vt sūt q̄tit: et p respectū ad ppinq̄tate aut distāciā plāetarū. ❡Siḿr phs nãlis pbat sphericitate de sole aut luna fm ꝙ talis figura inest eis fm nām: ꝛ hoc aut corpi nobilissimo nobilior cō petit figura: aut ex pte motus circularis: vt pꝫ ex libro ce li ꝛ mūdi. ❡Astrolog⁹ aūt ꝯsiderat figurā abstracte: ꝛ p bat sphericitatē de luna nō curādo an sibi insit nãlr aut accidētalr: ꝛ hoc p effectū aut p cām felicitatis. p effectū qdē: vt q2 pducit effectū sphericū eclipsando ptē sphericā solis. p cām vō vt p diffōeꝫ: q2 oēs ei⁹ linee recte ducte de cētro ad circūferētiā sunt equales ꝛc̃.

❡Auicēna aūt dixit ꝙ nãlis si loq̄tur ni si de materia ppinq̄ vnicuiqꝫ enti. de pri ma aūt nō ꝯsiderat nisi pm⁹ philosoph⁹ ei peccauit. Cōmētator cōmento. xxij.

Hic intelligēdū Auerroys in Auicē ne aduersarii h̄ ꝙ dicit ꝙ nãlis nō ꝯsiderat de mã pma sed solū pmus phs: cui⁹ motiuū fuit: q2 null⁹ artifex pbat cās sui subcti: cū ois talis pbatio sit p pora q̄ nō ptinēt ad sciam illā: sed ad sciam supiorē. ❡Huic. n. dicit Auer. ꝙ lꝫ null⁹ artifex pbat cās sui subi a priori: nō tñ inconueniens pbare a posteriori q̄n latuerint p signa ꝯuertibilia p pria illi arti: sicut facit Ari. in demrātiōe materie pme p ꝙ ē ingn̄abilis ꝛ incor^{bis}: vt patuit p hui⁹. ❡Et hꝫ Auer. motiuū ꝙ nãlis ꝯsideret mām cōem oib⁹ corpib⁹ naturalibus: qm̄ sicut si daret aliq̄ ars cōis oib⁹ artificijs illa cō sideraret materiā cōem oib⁹ illis: ita q2 dat scia naturalis cōis oib⁹ naturalib⁹ reb⁹: vt illa q̄ hic hr̄: seqt naturalem sciam materiā cōem oibus physicis corporibus conside rare: ꝛ hec est materia prima.

Albertus vo Auicẽne optim⁹ defensator dicit studium Auerrois fuisse in cõdicẽdo p̄cib⁹ suis. Et ponit vnã distinctionẽ p quã Auicẽna saluat: dicẽs q duplex ẽ mã p̄ma. s. p̄ p̄ma siue simplr p̄ma: ⁊ ẽ mã accepta fm q ẽ ps entis diuidẽs ens simplr: ⁊ de tali nõ intromittit se phẏsic⁹: nec a p̄ori nec a post̄ei⁹: q: signũ cõuertibile cũ tali mã trãscẽdit cõsiderationẽ nãlẽ. ⁊ h̄ vult Auic. Alia aũt ẽ mã p̄ma in gñe solũ. s. phẏsicorũ: ⁊ est mã vt ẽ principiũ corporis trãsmutabilis: ⁊ de tali intromittit se phẏsicus: vt p̄bat Auer. ⁊ hoc nõ negaũt Auicẽna.

Intelligẽdũ vlteri⁹ q cõsideratio nãlis de q̄ditate formarũ terminat ad aĩam humanã tanq̃ ad formã nobiliorẽ inter formas: de q̃rũ q̄ditatib⁹ cõsiderat. Cõsideratio ñi natural' q̃tũ ad esse formarũ nõ terminat ad ipam: cũ p̄bet scia natural' ꝑ eternitatez mot⁹ subaz abstractã esse: vt pz ex doctrina. 8. phẏsicorũ.

Sed cõtra Quia p q̄dditatẽ forme: aut itelligit forma vt ꝯcipit p diffõẽz ei⁹ pure q̄dditatiuã: aut p vt cõcipit p aliq uã ei⁹ diffõem: nõ primũ: q: nãlis nullã formã cõsiderat diffõe pure q̄dditatiua: sz metaphẏsic⁹ illud facit. Si aũt dicat fc̄dm: tũc arguit q cõsideratio nãlis nõ terminat ad aĩam huanã in cõsiderando q̄dditatẽ: cũ in scia nãli possit haberi notitia de p̄mo motore p diffinitionẽ fm q est primus motor vt sciendo q ẽ motor omino immobilis: aut aliquod tale.

Respõderi põt q p q̄dditatẽ intelligit res vt cõcipit p diffõem suã acceptã ab ei⁹ p̄ma opatiõe. Et nãlis hñ diffinit aĩam huãnã p intelligere q̃ est p̄ma ei⁹ opatio: sed nullã supiorẽ formã sic diffinit: imo si aliquã talẽ formã diffinit: erit ei⁹ diffinitio accepta a secũda seu a posteriori opatione: ⁊ non sibi ꝓpria: vt est mouere: aut aliud huiusmodi: quare ⁊c̄.

¶ Uno q̄dem igitur mõ cã dr̄ ex quo fit aliq̄d cũ isit sicut es statue et argẽtũ phiale et hoꝝ gña. Alio aũt mõ vt spẽs et exẽplũ. Amplr⁹ vñ p̄ncipiũ mutatiõis p̄mũ aut q̄etis ẽ vt ꝯsiliãs cã et prī filij et oio faciẽs facti et cõmutãs cõitati. Adhuc aũt queãdmodũ finis. Tex. cõmẽ. xxviij.

Ntellige fm Burl. q q̄druplex ẽst cã efficiẽs. Quedã dr̄ ꝯsiliãs: et hec repit in agẽtib⁹ a ꝓposito: vt qñ mgr̄ dat formã ⁊ modũ discipulis suis quõ dom⁹ fieri debeat. Alia dr̄ p̄ꝑ ⁊ hec ẽ ꝓparãs ⁊ disponẽs mãm p forma introducẽda. Alia dr̄ faciẽs factũ: ⁊ hec ẽ coadiuuãs: ⁊ q̄ ad finẽ altenũ opatur: vt si fortes traheret nauẽ ad seruitiũ platonis. Alia dr̄ cõmutãs cõmutatũ: ⁊ hec ẽ cã p̄ficiẽs ⁊ iducẽs formã in mã. ¶ Egidi⁹ aũt velle vr̄ q p̄n̄m p̄imum vñ est mot⁹ debeat intelligi cã efficiẽs p̄ncipalis: ⁊ p cõsiliãs instr̄alis seu secũdaria. ⁊ q pz denotat cãm effectiuã seu p̄ticularẽ ⁊ faciẽs ⁊ cõmutãs denotẽt cãm effectiuas vl'es. vñ faciẽs in pl⁹ se hz q̃ p̄r. ⁊ mouẽs in plus se hz q̃ agẽs. ¶ Sz alij ponũt talẽ sufficiẽtiã cãꝝ efficientiũ. Qm cã efficiẽs vel ẽ vl'is vel p̄ticularis. Si ẽ p̄ticularis: vel ẽ cã p se: ⁊ hec dr̄ pr̄. vel ẽ cã p accñs: ⁊ hec dr̄ ꝯsiliãs. Si vl'is: vel ẽ i mã q̃ trãsmutat vt influẽtia celestis: ⁊ hec dr̄ faciẽs factũ: vl' ñ ẽ i mã vt de⁹ ⁊ itelligẽ: ⁊ h̃ dr̄ trãsmutãs trãsmutatũ.

Ordo aũt q̃tuor generꝝ cãꝝ in ꝓportãe ⁊ p̄ote⁹ q̄druplr sumit p̄õt. ¶ p̄ fm ip̄arꝝ cãrum ꝓpinq̃tatẽ ad ip̄m cãusatũ: ⁊ sic p̄ẽ mã ex q̃ p mouũ ips cãt post seq̃tur forma ipm cõplẽs i actu: postea ẽ p̄n̄m mouẽs a quo p̄fuit mot⁹: ⁊ vl'tio subseq̃t finis q est termin⁹ ei⁹: ⁊ hũc ordinẽ tenuit Ar. in enũeratione cãꝝ. ¶ 2⁹ sumit ordo fm ip̄aꝝ cãrũ intẽtionẽ: ⁊ h̄ mõ p̄orẽ finis q ẽ cã cãrũ: q: finis mouet efficiẽs ipm efficiẽdẽ secũda: ⁊ q: efficiẽs mouet ip̄am formã in mãm introducẽdo: io tertia est forma: ⁊ vl'tia ẽ mã. ¶ 3⁹ sumit ordo cãꝝ fm ip̄arũ cãꝝ p̄fectiõe: p̄ma ẽ efficiẽs: 2⁹ mã q̃ ab ip̄o mouet. 3⁹ ẽ forma q̃ ab efficiente ꝑducit in mã: ⁊ q̃rta ẽ finis ab efficiẽte p sua opationẽ intẽt⁹. ¶ 4⁹ sumit ordo cãꝝ fm rõem mouẽdi: ⁊ h̃ mõ forma ẽ p̄ma. 2⁹ efficiẽs. 3⁹ finis. vltia mã. ⁊ h̃ ĩsigñt Alber. ¶ De demrãtiõe aũt circulari an sit possi: ⁊ quẽ: vide a me sup p̄mo de aĩa. nec hic illud pono ne idẽ pluries repetat.

Materia est triplex. s. in qua: ex qua ⁊ circa quã. Et iterũ q̃libet istarũ est triplex. Mã mã ex qua: aut ẽ alteratiõis tm̃: vt panis ẽ mã sanguis. aut cõpositiõis tm̃: vt lapis ẽ materia dom⁹: aut alteratiõis ⁊ cõpositiõis: sicut sũt elẽta q̃ dr̄r materia mixti. ¶ Silr materia in qua ẽ triplex. p̄ mõ q̃libet q̃ alteri subijcit ẽ materia illi⁹. 2⁹ mõ min⁹ p̄fectũ dr̄ materia respectu magis p̄fecti: q: magis p̄fectũ ẽ in illo p̄ticipatiue. 3⁹ mõ inferi⁹ dr̄ materia respectu sui supioris. ¶ Silr materia circa quã est triplex. p̄ mõ ẽ materia obiectiua respectu alicui⁹ potẽtie cognitiue: ⁊ sic verũ siue q̄dditas dr̄ materia intell'is: vt color visus. 2⁹ mõ ẽ materia circa quã occurrens in opatiõe artis seu virtutis: ⁊ sic diuitie dr̄r materia liberal'. 3⁹ mõ dr̄ materia circa quã illud q̃ versat cõsideratio alicuius sciẽ p̄ncipalr. q̃lr sub mã alic⁹ sciẽ dicim⁹ esse ei⁹ materia.

Forma multiplr dr̄. qm aũt est ex rẽ: ⁊ sic magis p̄fectũ dr̄ forma respectu min⁹ p̄fecti: aũtẽ itrarem: ⁊ hoc mõ duplr. vel declarãs geñe: ⁊ sic p se supius ẽ forma p se inferioris vel p̄ficiẽs materiã. ⁊ h̃ duplr. vl' vnius spẽi tm̃: ⁊ hec dr̄ spẽs: vt forma ligni vel lapidis: vel diuersarũ spẽrũ: ⁊ hoc iterũ duplr: q: vel ille materie hñt vnitatẽ ordis tm̃ ita q ex illis ꝯstituat totũ p solã ordinationẽ: vel p solũ ꝯtactũ nõ ꝯcurrẽte alteratiõe: ⁊ talis forma dr̄ totũ: vt aceruus: vel exercit⁹: aut ciuitas p respectũ ad ptes suas dicit totũ a forma. Aut ille materie diuersaꝝ spẽrũ hñt vnitatẽ nõ solũ ordis: sed alterationis etiã siue ex alteratiõe p̄ua vt in oximelle: cõponit em̃ ex aceto et melle: nõ solũ cõtactu seu ordine cõponẽtiũ: sed etiã alteratiõe eorũ ꝯcurrẽte: sic q forma p̄ficiẽs materiã aut ẽ alteratiõis tm̃: ⁊ talis eñ spẽs. aut cõpositiõis tm̃: ⁊ talis est totũ: aut ẽ alteratiõis ⁊ cõpositiõis: ⁊ hec dr̄ cõpositio. Prima dr̄ alteratiõis tm̃: q: inducit p alteratiõem nõ facta cõpositiõe materierũ spẽ diuersaꝝ adinuicẽ. Scd̃a dr̄ cõpositiõis tm̃: q: fit ex pluriũ cõpositiõe nõ p̄ua alteratione. Tertia dicitur vtroq3 modo: q: fit pluriũ diuersorũ specie compositio: ⁊ cũ hoc etiam alteratio precedit.

Efficiẽs multiplr dr̄. aliqñ em̃ lz mathe⁹ finis dr̄ efficiẽs: qm q̃ siũt ꝑp finẽ siũt. finis em̃ necessitat agẽs: ⁊ agẽs necessitat formã: ⁊ forma materiã. sz efficiẽs ꝓprie aut ẽ illud q̃ statuit finẽ: aut eo q̃ sũt ad finẽ. ei h̃ efficiẽs dr̄ ꝯsiliãs q̃ repit i agẽtib⁹ a ꝓposito. ¶ Alio mõ dr̄ efficiẽs in opando: ⁊ hoc aut applicãdo actiua passiuis: ⁊ h̃ efficiẽs ẽ cã p accñs ⁊ vocat ab Ari. vt medicus. ¶ Alio⁹ dr̄ efficiẽs q̃ dispõit mãꝫ: vt semẽ aut pr̄. ¶ Alio⁹ eñ efficiens q̃ formã inducit: vt faciẽs aut trãsmutans: et sub his duob⁹ modis cõprehendi dz agens adiuuans.

Finis aũt eñ duplex: quidã euẽt⁹ vl' q̃ euenit p̄ter intentiõem agẽtis: ⁊ q̄dã intẽtus vl' q intendit ab agẽte. p̄mus indifferenter põt esse bon⁹ vel mal⁹: ⁊ põt esse nec bon⁹: nec apparẽs bon⁹: sed scd̃s ẽ aut bon⁹ vt in agẽtib⁹ nãlib⁹. aut si nõ ẽ bon⁹ saltẽ appet bon⁹: vt in agẽtib⁹ volũtarijs. ¶ Finis intẽt⁹ ẽ duplex: q̄dã gñatiõis vt forma et q̄dã rei genite. ⁊ hic iterũ ẽ duplex: q: q̄dã p̄maria intẽtiõe: ⁊ q̄dã sc̄daria intẽtiõe. vbi grã. finis hois p̄maria intẽtione est esse perpetuũ fm speciẽ: aut esse simulẽ p̄rima. Sed finis hois secũdaria intẽtiõe est: vt cape vxorẽ: aut filium gñare: qm hec ꝓpter p̄ciora intẽdunt. Et q̃libet bonũ est duplex. s. quo ⁊ grã cuius: finis vltim⁹ ẽ grã cui⁹ et alij fines sũt quo. Uñ assilari p̄mo ẽ finis p̄maria intentione grã cui⁹. esse aũt ꝑpetuũ fm speciẽ est finis p̄maria intẽtione quo: q: est ꝓpter aliã. Silr gñare sibi silẽ est finis secũdaria intẽtiõe grã cuius. Cape aũt vxorẽ est finis

secūdaria intētiōe quo. ¶ Aduerte insup nō inconuenit idem respectu eiusdē esse materiā ꝛ formā: diuersimode tamē acceptū. vn̄ littere vt ptes syllabe sūt eius materia: sed vt diffiniunt sūt eius forma: sicut aial vt totū ad hoiem est forma: sed vt ꝯhit p differētiā ꝛ est ps eius dr ipi⁹ mā. ¶ Si qrat̄ que causarū ad effectum magis ꝯcurrit an oēs ꝯcurrāt equal'r: Dicūt qdā ꝙ cā e intrinsece magis cōcurrunt: ꝛ alij ꝙ oēs equal'r loquēdo solū de causis p se ꝛc.

¶ Oportet aūt sp cām vniuscuiusq; summā qrere: sicut et i alijs. Tex. cō. xxxviij.

Intellige ꝙ istā l'am aliter exponit cōmētator ꝛ aliter Albertus. nā cōmētator p causam summā siue vltimā in gne vt dicit alia trāslatio intelligit cām ꝓpinquā: q habita cessat questio. Albertus vo p cām summā itelligit causam remotissimā: qz hita cā ꝓxima effectus contingit dubitare de cā illius: ꝛ vlterius de cā illi⁹ cause: nec cessabit qō donec habuerimus cām remotissimā q in scia est p se nota. ꝛ illa est cā pma a qua incipit scia p se: ꝛ vtriq; adaptat exēplū Ari. ad suū ꝓpositū. Vn̄ fm Cōmētatorē ars edificādi est cā ꝓxima edificatiōis. ꝛ fm Albert. est causa remota: ¶ Sed quicquid sit de exēplo: dictū cōmētatoris verū est in processu cōpositiuo: vt dictum Alberti in processu resolutiuo: quare ꝛc.

¶ Quidā enim et si sint an nō dubitatur. Nihil eni fieri a fortūa dignū: sed oīz eā aliā cām determinati. Textu cōmēti. xl.

E casu et fortuna apud antiquos varie extiterunt opiniones. ¶ Quidā enim videtes oia a causis fieri determinatis: casum et fortunā nihil esse dixerūt. ¶ Alij aūt vidētes planetas interdū directe ꝛ interdū retrograde moueri celū et stellas ac motus eoꝝ a casu ꝛ fortuna fieri dixerūt. ¶ Cōsiderātes aūt in his inferioribus ex determinatis causis determinatos effectus ꝓduci: vt ex semine oliue oliua: ꝛ nō aliud vituē: ꝛ ita de alijs: hi nihil casuale ꝛ fortuitum esse voluerūt. Nōnulli aūt casum ꝛ fortunā cās accidētales: ꝛ vt in paucioribꝰ agētes esse ꝓspicietes: ꝛ infinitis modis varijs ꝯiungētes cū illud qō infinitis modis cōiungit sit humano intellectui imanifestū. Ideo casum ꝛ fortunā causas hūano intellectui incognitas nūciauerūt: ꝛ qꝛ hominis felicitatē ad infelicitatē in potestate fortune esse putabant: ideo fortunā diuinū numen esse dixerūt. Cui templum construxerūt: ac idolū quod in rota positū erat propter fortune varietatē: ꝛ cecum propter improuidentiam fortuitoꝝ: ꝛ dimidiū albū ꝛ dimidiū nigrū: propter eufortunium ꝛ infortuniū: que sunt partes fortune.

Harū autem opinionū nulla vera esse putat̄. Prima quidē: qꝛ multa a casu ꝛ fortuna fieri cōspiciunt̄. Secūda quidē: quia cōtrariū dicē eius quod poni debeat. In supcelestibꝰ. n. oia ineuitabiliter fieri debemꝰ: ꝛ per ꝯñs non a casu nec a fortuna. In his vo inferioribꝰ multa casualia ac fortuita cōperiūtur. Tertia vo peccat: quia nlla est causa que sit nāliter ab homine ignorata: quare ꝛc. ¶ Videt̄ tn̄ ex quibusdā casuz ꝛ fortunā i celo repiri: qm̄ nos multos dicimus fortunatos vel infortunatos esse: nō nisi ꝓpter ea que sibi accidūt ex influxibus astroꝝ supcelestiū. Unde dicimus hominem fortunatū natū fuisse in bona cōstellatione: ꝛ oppositum de infortunato. ¶ Huic pōt rñderi ꝙ casus siue fortuna dupliciter accipit̄. Uno mō p dispositionibꝰ supcelestibꝰ aut influxibus respiciētibus talē vel talē effectū: vt natiuitatem huiꝰ vel illius: ꝛ hic nō ꝓprie dicit̄ casus siue fortuna: sed sūl. ꝛ de hoc nō loquit̄ Aristo. hic: quia nō pertinet ad hanc scientiā sed ad astrologiā. Ipsum aūt fatuz dicunt astrologi nō necessitare operationes que a nostra voluntate dependēt: sed ad eas nos inclinare: quare dicunt ꝙ sapiens dominabit̄ astris: Cuius aliqui poete oppositū senciunt: de quoꝝ numero fuit Seneca dicens ꝙ fata volētē ducūt: ꝛ nolentē trahunt. ¶ Propterea ponunt tres deas fatales: quarū pma nomine Clotho stamina super colo disponit. Secunda nomie Lachesis stamina sic deposita in filuz reducit. tertia noie Atropos filū ordinat ac rūpit. vn̄ versus. Clotho colū baiulat. nec Lachesis Atropos occat. ¶ Et dn̄t humane vite cursum significare. nam cū stamina disponunt̄: tūc infans ex vtero nascit̄. Cū filū fit ex staminibꝰ: tūc natus p eius etates currit. Cū rumpit̄ filū: natus tēdit ad mortē. Sed hec velut fabulosa ab hac sciētia sunt abijciēda. ¶ Alio aūt mō capitur casus siue fortuna p cā de p accidēs extra semp ꝛ frequenter: vt post apparebit. Et de tali hic inquirit Aristo. et huiusmodi casus siue fortuna nō repitur.

Sed contra dicta argui ꝓbando in celo reperiri casum siue fortunā hoc vltimo modo qm̄ eclypsis lune fit ixtra semp ꝛ frequēter: ꝛ pter intētionē agētis: ergo ē a casu siue a fortuna: ꝯña pz. ꝛ inferius declarabit̄. ꝛ añs ꝓbat̄: qꝛ eclypsis lune nō intēdit̄ a motore orbis lune: nā motor orbis lune nō intēdit eiꝰ pfectionē: vtputa lumis ꝓuationez. Huic dr̄ ꝙ eclypsis lune nō ē a casu siue a fortuna: qꝛ effectus casualis siue fortuitus sit ꝓter intētionē agētis: qō neq; intēdit: neq; ꝓcognoscit talē effectū. Sed nō est sic de motore orbis lune: quia eclypsim futurā ꝓcognoscit: lz ipam nō intēdat. ¶ Uel dr̄ et pōt ꝙ casus siue fortuna est cā p accidēs: qm̄ eiꝰ effectꝰ ab alia cā fieri pōt ipa nō cōcurrēte: sed motor lune nō est causa p accñs eclypsis: cuius ab eo fiat extra semp ꝛ frequenter: imo est eiꝰ cā p se: cū nō possit fieri eo nō concurrēte. ¶ Uel saltē dici potest ꝙ effectus casualis siue fortuitus pōt fieri ab alijs causis fm speciē ab illis a quibus fit: sed nō eclypsis: imo necessario dum fit: fit ab eisdē ꝛc.

¶ Primū qdē igitur qm̄ vidimꝰ alia qdē sp similiter fieri alia aūt sicut frequēter. Quedā fiunt extra hoc. Tex. cō. xlviij.

Primū dubiū qō mouet̄ in materia de ꝯtingētibꝰ equal'r est. An in potētijs actiuis ꝯtingētia eq̄lis inueniat̄: ¶ Et dr̄ a Bur. ꝙ voluntas est equaliter contingens respectu effectuum oppositoꝝ: vt nolle ꝛ velle tanq̄ totalis per se causa particularis nō indigēs in hoc ab alio determinari. Homo etiā est equal'r cōtingens respectu oppositoꝝ effectuum: sed nō tanq̄ causa totalis: ꝛ p se sufficiens pticularis: sed oportet vt in hoc ab alio determinet̄. s. a volūtate vel appetitu: vt magis vnū effectū ꝓducat q̄ eius oppositū. Et sil'r ē de potētia motiua fm locū ꝛ alijs hmōi. ¶ Sz de causis actiuis mere nālibus manifestū ē cās vles esse eq̄liter indifferētes ad effectꝰ oppositos: nō tn̄ sūt p se sufficientes ad eoꝝ ꝓductionē: sed oꝫ etiā ꝯcurrere agentia particularia eas deteriantia magi ad vniꝰ ꝓductioꝫ q̄ alteriꝰ.

Tota ergo dubitatio est de causis mere nālibus particularibus: an aliq̄ sit q̄ tanq̄ totalis ꝛ p se cā pticularis sit eq̄liter oppositoꝝ effectuū productiua. Et ad hoc dicit Bur. ꝙ si capiat̄ talis cā cū sufficienti eius applicatiōe ad passum tunc est ita determinata ad agēdū ꝙ nō ad nō agendū. vbi aūt nō sit applicata stat ꝙ sit respectu oppositoꝝ effectuū equal'r contingens vt. a. ignis nō approximatus. b. cōbustibili est equal'r ꝯtingens ad ipm cōburendū ꝛ nō cōburedū. ¶ Et vlteriꝰ dicit volēdo saluare Auicēnā ꝙ cū ipe dicit ꝙ in cōtingētibus equal'r repitur casus siue fortune. nō voluit ꝙ causa cōtingens equal'r sit casus siue fortuna respectu effectus ab ea equal'r ꝓueniētis: nec voluit talē effectū respectu illius cause esse casualē siue fortuitū: sed solū voluit ꝙ aliqꝰ ē effectꝰ q de nā sua est cōtingēs equal'r siue equal'r ...

ma eſt euenire z nō euenire: q tñ ɔuenit ab aliq̄ cauſa q̄ reſpectu ipſius dr̄ caſus ſiue fortuna z ipſe reſpectu illi' cauſe dr̄ caſualis ſiue fortuitus: vt dato q̄ q̄s intret domū amici nō intendēs ſecū comedere: z iueniat ipm̄ comedē tem ppter qđ accidat ipm̄ ſecū comedere. pʒ q̄ talis co. modo ſit effect' equalr̄ ɔtingēs: z tñ in ordine ad itroitū eſt effectus caſualis ſiue fortuit': qr ab eo ɔuenit raro z piter ſtetuitonē: z itroit' reſpectu ei' dr̄ caſus aut fortuna. Inſoluēdo tñ tertium argm̄ illius dubij cū dr̄. q̄ qr a cau ſa ɔtingente equalr̄ neutr̄ ɔtrarioꝝ eſt dignius euenire q̄ reliquū: ſ nō neutrum cuenit aut vtrūq̄ʒ. ¶Arguit illđ ſeʒ ſum eē: qr eo dato a fortiori ſeq̄ret q̄ a cā ɔtingēte vt in pauciorib' nō ɔueniret effect' ab ea minus nat' ɔueni re ɔtingēs nō ɔuenire: z p ɔñs nihil eſſet cōtingēs vt in pau ſimpliciter nec a caſu: nec a fortuna. ¶Huic rn̄det Burleus dicēs q̄ a cā cōtingente vt i pauciorib' nūq̄ ɔueniret effect' minus natus ɔuenire niſi impediat a pducendo effect' magis natū ɔuenire. Unū poꝛe ē ppter impedi mentū extrinſecū q̄ illud qđ prius erat min' dignuʒ ɔue nire a tali cā efficiat magis dignum vt ɔueniat.

Sed cōtra hāc ſolutionē arguit: qr tūc ſequi tur q̄ a cā nāli equalr̄ cōtigē ſe ɔuenit effect' reſpectu ei' equalr̄ ɔtingēs táq̄uā a cā totali pticulari: z per ſe ſufficiēte: qđ eſt cōtra prius dicta cum euenire ɔtrarioꝝ ſit dignius euenire a tali cā q̄ reliquū q pbat cōſequentia: qr talē cauſam ſtat impediri a produ ctione vnius ɔtrarioꝝ: z tūc pducet aliud ɔtrarioꝝ ſicut de cauſa cōtingente in minoꝛi pte ſtatim dicebatur. ¶Ad hoc dicit pōt q̄ eo dato illa cauſa pducet alterū ɔtrariō tñ remanēte ɔtingētia eq̄li illi' cauſe ad illū effectum. im mo reſpectu ipſi' ppter impedimētū extrinſecū efficitur cā nēcia: vel vt in plurib' cōtingēs. ¶Illud aūt qđ ſupr' dicebatur itelligi debet remanēte cauſa equaliter contin gente.

Sed adhuc remanet locus dubitationis. qr p idē ſeq̄tur q̄ a cauſa cōtingente vt in pauciorib' nunq̄ ɔueniret effectus ipſa remanente ɔtigēte: vt i pauciorib' reſpectu ei'. z ſic q̄ſlibet effect' erit ſemp: vel vt plurimū eueniēs a cauſa: qđ eſt ɔtra Arī. hic z pluries alibi. Et tu ſup iſto cōſidera ſi vis Burleū de fendere. ¶Ulterius dubitat circa dicta Cōmentatoris i diſgreſſione cōmentū. 48. qm̄ videt q̄ ſicut in potentijs paſſiuis reperitur ɔtingentia equalis. vt ipſe ibidē fatet de mā pma z de aīa ɔcupiſcibili: ſic etiaʒ repiat in potentijs actiuis: qđ ſic arguit. ¶Primo. qr aut capitur potentia paſſiua in determinata: aut determinata. ſi determiata eo dē mō potētia actiua in determinata eſt ɔtingēs eq̄lr̄: vt pʒo potētia motiua reſpectu deambulationis z ſui op. poſiti. ſi vo capiat potētia paſſiua determinata: pʒ q̄ illa tio eſt ɔtingens eq̄liter: ſic nec potētia actiua determina. tia ɔtingens eq̄liter: qr quātū ad ɔtingentiā eq̄leʒ nulla videt eē dīa īter potentiā paſſiuā z potentiā actiuam: cū ſus ɔtrū dicit Cōmētator. ¶2' arguit: qr cū Cōmētator ſa cit diuiſionē cauſarū efficientiū: z excludit ɔtingentes eq̄ liter: aut loquit vlr̄ de cauſis efficientibus: aut ſolum de ſufficientib' ad pductionē effectus. Si vlr̄ pʒ q̄ diuiſio dendi. ſi denf cauſe efficientes ɔtingētes eq̄liter: vt pa ter in dubio p̄miſſo. Si de ſufficientibus ſolum. pʒ q̄ ſic cauſa ɔtingēs eq̄liter nō ē p ſe ſufficiens ad pductionē ef fectus: ſʒ regrit determinās qđ a fortiori ſic erit de cauſa ɔtingētis in vt paucioribus. qr non magis accipi debuit i diuiſione q̄ cauſa ɔtingens equaliter.

Ad hec reſpondetur tenēdo Cōmenta torē. ¶Ad primū dī q̄ de cauſa paſſiua imediate z eq̄liter ɔtrarioꝝ recepti na: ſʒ ſi actiua loquēdo de nālib'. ¶Ad ſcđm dī q̄ diuiſio Arī. z Cōmētatoris de cauſis daf de cauſis agētib' nālib' ſ q̄bus effectus imediate ɔueniūt: ſʒ qr non daf actiua nā tia eq̄liter ɔtingēs q̄ ſit hʒ. ſic daf cauſa ɔtingens i mino. ri parte. tō cauſa ɔtingens eq̄liter excludit ab illa diuiſi o ne. z tu oīum illoꝝ exēpla p te īngre. ¶Aduertendū vlte rius Burleū dicere eē poſſibile aliquē eſſe effectū caſua lem reſpectu vtriuſq̄ duarū cauſarū diuiſim ſumptaruʒ: qui tñ reſpectu aggregati ex eis eſt effectus per ſe.

Sed cōtra hoc arguit ſic. Ois cā p ſe intendit ſu um effectū p ſe: ſiue fuerit agēs nāle. ſi ue a pponito: ſʒ aggregatū ex illis duabus cauſis dicit nō intendit illū effectū: q̄ nulla earū itendit. ḡ zc. ¶Ad h̄ tñ dici poſſet q̄ licʒ oīs cauſa p ſe vere vna intēdat ſuū effe ctū p ſe. ſi tñ fuerit vna p aggregationē illud nō oʒ. vt eſt i pponito. z ſufficit q̄ talis cauſa dicat cauſa p ſe q̄ ab illa vt in pluribus effectus ille proueniat.

¶**Signuʒ aūt eſt q̄ vanum eſt: qm̄ dici tur cū nō fiat qđ propter aliud illius cau ſa: vt ambulare diſpoſitionis cauſa eſt. Textu commenti. lxxij.**

Dicunt quidam q̄ vanū ē illud qđ opaf ppter fi nem quē non ɔſeq̄f: vt ſi irē ad forū pp̄ emere panē: z nō īuenirē illa opatio eēt vana. z ego eēm vanū. dicūtq̄ q̄ aliq̄n vanū z caſus ſunt idem. z aliq̄n aliq̄d eſt vanū qđ nō ē caſus. z aliq̄n aliq̄d ē caſus qđ non eſt vanuʒ. z aliq̄n aliq̄d eſt qđ non eſt caſus nec vanū. Exēplū pmi. vt ſi irē ad plateam ppter emere panē: z non cauſa iueniēdi debitorē: z nō emerē panē: ſʒ iuenirē debitoreʒ. tūc eſſet vanū reſpectu emptionis pa nis: z caſus reſpectu iuētōis debitoris. Exēplū ſcđi in eo deʒ caſu poſito q̄ nō iuenirē debitorem nec aliud. Exem plū tertij in p̄ caſu poſito q̄ non irē ppter emere panē vl̄ q̄ emerē. Exēplū q̄rti. poſito q̄ irē ſolū ppter emere pa nem z emerē. ¶Et ponūt vlteri' vnā diſtinctōeʒ de caſu q̄ capif tripl'r. ſ. cōiter: ppe: z magis ppe. ¶Cōmuniter capif caſus: vt eſt ſupr' ad fortunā: qm̄ ibi fortuna ſolum repif in agēnb' ſm ppoſitū. caſus etiā in agentibus nāli bus iuenif. ¶Prope ſumif caſus vt diſtinguitur ɔ̄ fortu nā: z vt hʒ fieri ſolū in agētibus nō ſʒ ppoſitū. ¶Magis ppue ſumif caſus. vt ɔiungif vano. z cū eo ɔuertif. z hoc mō capiendo caſum pʒ q̄ eſt idē cū vano qđ in plus ſe hʒ q̄ʒ fortuna. qm̄ reperif ēt in agēnb' ſm ppoſitum q̄ʒ non ſm ppoſitum. qr caſus ſic ſumptus etiā in plus ſe haber q̄ʒ fortuna z diſtinguitur ab ea vt patet.

Aduertendum tñ q̄ h̄ dic̄ Alber. q̄ lʒ q̄daʒ phi p eodē capiāt fruſtra va nū z ocioſū. tñ ſm latinā linguā hāc hñt dr̄iam. qm̄ dicif fruſtra qđ ſit in itētiōe ſinis obtinēdi ad quē de ſe ordinatū eſt: ſʒ tñ illū nō ɔſeq̄f. ¶Uanū aūt ppe ē qđ nō ē aptū na. tū de ſe vt ſit cā alicui' vtilitatis vel nocumenti: ſicut mo tus digiti pter indigētiā z itentionē. ¶Ocioſuʒ vo dicif opus demōſtrās vacuitatē opantis: z iō īportat vitiū q̄d. dā in opante. leues enī faciūt ocioſa. z iō ocioſum z vanū ſunt idē ſubo: ſʒ dñt ſm rōnem. ¶Sʒ fruſtra ppe loquē. do ab vtroq̄ʒ ipſoꝝ nō ſolū ſm rōnē: ſʒ etiā ſm ſubam dif fert. ¶Dicit Burle' q̄ capiēdo caſum vt diſtinguif ɔtra fortunā id qđ eſt a caſu ipoſſibile eſt eſſe ab aliqua cauſa per ſe. non autem capiendo caſum large.

Sed cōtra ſi lapis moueref deorſum: vt frāgēt ollā: notū ē q̄ fractio olle eēt a caſu: qr nō itēderef zc. z tñ poſſet eē a cā p ſe: vt ſi lapis ɔijceref ab aliq̄ intēdēte illā fractionē. ¶Iđ dicūt aliq̄ q̄ oʒ dici i ſenſu cōpoſito ſic. videlicʒ ipoſſibile eſt q̄ illud quod eſt a caſu ſit ab aliq̄ cā p ſe. ¶Sed etiā ɔtra hoc arguif: quia ponaf q̄ lapis ɔijciatur deorſum directe a ſorte intēdēte illā fractionē: tūc illa fractio eſt a caſu reſpectu lapidis. z tñ eſt a ſoꝛ. tanq̄ʒ a ſua cauſa p ſe. ¶Uidef ḡ eſſe dicenduʒ aſr ſi volum' ſaluare Burleū. ſ. ipm̄ velle q̄ illud qđ eſt ppue a caſu ab aliq̄ cā nō pōt eſſe ab eadē tanq̄ʒ a ſua cā

per se: q̄d non ꝯtingit de illo q̄d est a fortuna. ¶ Itez dicit Burleus q̄ capiendo casuz ꝓprie nō repit̄ vbi effect⁹ in tentus pueniti: ⁊ eo modo quo intēdit̄: sed bn̄ capiēdo casum cōuer. ¶ Cōtra hoc instat̄: q: si recederet equus ab hostib⁹ ⁊ veniret ad stabulū ꝯsuetū cā comedēdi ⁊ come deret. salus ei⁹ esset casualis ꝓpt̄ : ⁊ nō eueniret finis ab equo intētus. ¶ Sil'r si lapis moueret̄ deorsum ⁊ frangeret caput platonis: tūc fractio illa esset casualis: ⁊ nō eueniret effect⁹ intēt⁹ a lapide. vz. descēsus. q̄re ⁊c̄. ¶ Posset dici vt supra intellectū Burlei fuisse q̄ effectus proprie casualis a cā casuali intēdi nō pōt. sꝫ bn̄ effectus fortuit⁹. Uerū iste vltime solones non sunt ſm dicta Burlei: sed magis ea violentant: quare melius est dicere ipsum sic dixisse debuisse q̄ ipsum sic voluisse.

¶ Sed modoꝝ cāꝝ in qb⁹ est: vnde principiū motus: vtrūqz ipsorum: aut eni eorū que sunt a natura causa aliqua est: aut eorū que sunt sub itellectu causa semper est: sed eorum multitudo īdeterminata est. Textu commenti. lxv.

Duertendum aliquos dicere cō tra Burleū eē cōcedendū q̄ itellect⁹ ⁊ nā sunt casus ⁊ fortuna sicut conceditur q̄ homo est pater. dato q̄ homo sit ī predicamento substantie: ⁊ pater in predicamento relationis: q: nō ꝯcretum accñtale non significat accñs: sꝫ significat subiectum accñs ꝯnotando. vñ casus ⁊ fortuna sunt in ꝓdicamēto relatōis: ⁊ nō significant talē habitudinē seu respectum ad effectū casual'r seu fortuitu ꝓductū: nec ꝓ eo supponūt: sed ipm̄ cōnotāt: ⁊ supponunt pro subiecto talis respectus q̄d est intellectus: aut natura.

Dicūt igitur cōcedēdo q̄ intellectus ⁊ natura sunt casus ⁊ fortuna: ⁊ q̄ itellect⁹ ⁊ natura sunt cause ꝑ se ⁊ ꝑores casu ⁊ fortuna: ⁊ q̄ per se est ꝑor causa ꝑ accidēs. Et cū dicitur itellect⁹ ⁊ natura sūt cause ꝑores casu ⁊ fortuna: sed casus ⁊ fortuna sunt intellectus ⁊ nā. ḡ itellect⁹ ⁊ nā sunt cause ꝑores itellectu ⁊ nā. negat̄ ꝯña. q̄m ꝑus ⁊ posteri⁹ faciūt ꝓdicatōes ꝑ se. ıō nō seqt̄ ꝯ ex ꝓmissis: sꝫ ad īferēdū illā ꝯnē dꝫ sumi minor q̄ casus ⁊ fortuna sūt ꝑ se: ⁊ ſm q̄ hō itellect⁹ ⁊ nā: q̄d fl'm ē. ¶ Sil'r rñdet̄ si sic arguat̄. Causa ꝑ se ē ꝑor causa ꝑ accñs sꝫ causa ꝑ accñs ē causa ꝑ se. ḡ causa ꝑ se ē causa ꝑ se. nō valet ꝯña sicē nō seqt̄: Sor. ē ꝑor Sorte albo. sꝫ sor. ē sor. alb⁹ ergo sortes est ꝑor sorte: sed oporteret addere in minori: ly per se vt illa conclusio sequeretur.

¶ Ueniūt aūt tres ī vnā multotiēs: Q̄d q̄dē eni q̄d ē et q̄d cui⁹ cā vna ē. Q̄d vero vñ motus ꝑncipiū spē eadē est his. Homo eni hoiem generat. Tex. cōmē. lxx.

Dicit aristo. q̄ forma ⁊ finis coīcidūt ī idē nūero: sꝫ efficiēs coīcidit cū illis nō ī idē nūero: sꝫ ī idē spē multotiens. ¶ Cōtra h̄ arguit̄ ꝓbādo q̄ ī aliqua transmutatōe efficiēs ⁊ forma ⁊ finis coincidant in idē nūero: vt ī nutricatōe eadē aīa nūero q̄ ē forma aīalis efficit nutricationē: ⁊ ē finis illi⁹: vt colligit̄ ex. 2⁰. de aīa ⁊ h̄ maxie verū est si teneam⁹ oēm aīam eē indiuisibilē vt vult Alber. ⁊ etiā Burleus ī ꝑ de ḡnatōe. Et hoc forte nō inconueniēt ī trāsmutatōe ꝑtis ⁊ nō tot⁹ ī actu tanq̄ primi trāsmutant. Et tenet̄ phys̄ic⁹ ⁊c̄. dic̄ Ari. q̄ mouētia nō mota nō sūt physice ꝯsideratiōis: q̄d intelligēdū ē q̄ ad q̄dditatē eoꝝ. ¶ Sꝫ ꝯ. q: cū itellect⁹ hūan⁹ sit mouēs nō motū sꝫ Auer. tūc seq̄ret̄ q̄ nālis nō ꝯsideraret de itellectu q̄tuz ad q̄d. ⁊ ꝑ ei⁹ diffōnē: q̄d tñ ē falsum: vt appꝫ ex. 2. de aīa.

¶ Rñdet̄ ſm Auer. q̄ itell's siue aīa itellectiua licꝫ nō sit mouēs motū motu ꝓꝑe dicto, tñ ē mouēs motū motu large accepto. q: mouet̄ ad nouā intellectionē salt̄: vt huic vel illi approꝑat̄: ⁊ h̄ suffic̄ vt de ei⁹ q̄dditate ꝯsideret nālis. sic aūt nō ꝯtingit de aliq̄ itelligētia supcelesti. ıō ꝯsideratio de q̄dditatib⁹ ip̄aꝝ nō ē nālis: sꝫ magi: ꝑmi phi.

¶ Si diuinus nō concesserit q̄ natura ē de causis que agūt propter aliud nō poterit probare q̄ de⁹ habeat sollicitudinē circa ea que sunt hic. Cō. com. lxxv.

Dicit commētator cōmē. 75. q̄ de⁹ hꝫ sollicitudinē circa ista q̄ sūt h̄. Ex q̄ seq̄t̄ q̄ de⁹ itelligit ista īferiora. ¶ Huic tñ adusari v̄r aliud ei⁹ dēm. 12. metaphy. vbi ponit q̄ deus nō itelligit hec īferiora. q: tūc vilesceret ⁊ argueret̄ h̄ in eoimpfectionez. ¶ Ad h̄ dicēdum q̄ de⁹ itelligit hec īferiora vt vult h̄ Cōmētator. ⁊ cū dic̄. 12. meta. q̄ deus nō intelligit h̄ inferiora. nō dꝫ itelligi absolute. sꝫ cū hac determinatōe. s. eo mō q̄ nos ītelligim⁹: ⁊ ꝑ receptionē spēꝝ ab istis īferiorib⁹. tūc eni vilescēt ⁊ eēt ipfect⁹ ꝓ q̄nto respectu hoꝝ īferioꝝ eēt ī potētia ad recipiēdū ab eis aliquā pfectionē. ¶ Intelligit ḡ de⁹ se ⁊ oīa alia a se ꝑ ꝓꝑaꝫ eēntiā: cum oīa alia ab eo ī eius eēntia relucēāt: ⁊ ea oīa virtualit̄ seu emenēter ꝯtineat. ⁊ dꝫ ea rep̄sentare sic spēs itelligibilis suū rep̄ntat obm̄. Intelligētie aūt alie intelligūt supioreꝫ itelligētiā ꝑ eēntiā ip̄sius supioris itelligētie. q: supior intelligētia efficit̄ sic spēs itelligibil' respectu itelligētie īferioris. ⁊ seipsas itelligūt ꝑ ꝓꝑas eēntias. Inferiora autez oīa itelligūt ſm Proculuz ī libro de causis ꝑ spēs īnatas vl' ꝯcreatas. Sꝫ ſm Auer. q̄ pōit nullū eē accñs ī aliq̄ itelligētia alit̄ eēt dicēdū. ⁊ tu illud reqre ab eo ī alijs locis.

¶ Et mōstra sūt peccata illi⁹ q̄d propter aliq̄d est. Textu commenti. lxxxij.

Dubitari hic consueuit virum monstra fiant a casu.

Et albertus tractatu. 3⁰. capl'o 3⁰. de hac mā sic loquēs dicit. ¶ Hec aūt. s. q̄ diximus de cāis ⁊ diuersitatibus mōstroꝝ lꝫ ad sciaꝫ de aīalib⁹ ꝑtineāt h̄ interposuimus: vt sciat̄ nō casu vt dic̄ Empe. istū aīalū ḡnatioeꝫ fieri vl' ꝯtingē. Oīa eni h̄ mōstra petā nāe sūt intēdētis finē aliquē quē attingē nō valet ꝓpt̄ corruptionē alicui⁹ ꝑncipij nālis. vide illud capl'm: q: ī eo ꝑlima dic̄ de mōstris.

Burleus aūt oppositū videt̄ tenere. q̄ vult q̄ capiēdo mōstrū ꝓꝑe. s. ꝓ aggregato ex subo dispōnis mōstruose: ⁊ ex tali dispositione q̄ ipm̄ fiat a casu. q: raro ⁊ preter intētionē agentis: quoniā mōstrū sic sumptū ē petm̄ illius q̄ agit ꝓpter aliquid. sed peccatū ⁊ defectus fit ꝑter itentionē agētis. ḡ ⁊c̄. ¶ Et si arguat̄ q̄ nā intēdat mōstrū: q: si nō intēderet ipm̄ nō continuaret actionē donec ꝑfecte ꝓduceret̄. ¶ Rñde q̄ nā intendit mōstrū simpl'r: q: q̄d sic intendit̄ frequenter: ⁊ vt ī ꝑlibus ꝓducit̄: sꝫ itēdit ipm̄ ſm q̄d ⁊ diminute: q: hꝫ v̄tutē ip̄sius ꝓductiuā: ⁊ ipm̄ raro ⁊ vt in paucioribus ꝓducit: ⁊ q̄d sic intēdit̄ bn̄ pōt fieri a casu. ¶ Nōnulli v̄o sophystice loquētes volentes illud v̄bū intendit appellare respectu termini sequētis ⁊ nō ꝑcedentis ꝯcedūt q̄ mōstrū itēdit nā: sꝫ negāt q̄ nā itēdat mōstrū. ¶ Et alij dicūt q̄ nā nō intēdit mōstrū ꝑmaria itentiōe. sꝫ effectū indebite dispositū: itēdit tñ ipm̄ secūdaria intentione: cuꝫ melius sit effectum monstruose producere corrupto aliquo principio eius productiuo q̄ nihil producere ⁊c̄.

¶ Est aūt ī doctrinis necessariū et ī his q̄ sꝫ nās fiūt quodāmō sil'r. Tex. cō. lxxxix

Dubitatur q̄r vī ꝙ Arist. sibi ꝯdicat q̄m ꝑus dic̄ sic̄ eē i doctrinis ꝛ i his q̄ fiūt ſm nāz: ꝛ postea dic̄ ꝙ se hn̄t ecōtrario. ¶ Dicēdū ꝙ in his est aliq̄ mō sic̄ ꝛ aliq̄ mō ecōtrario. ¶ Et ꝓpter ea non dixit Ari. simplr̄ ꝙ i his sit nec̄ariū sic̄: s; dic̄ nec̄riū eē i his q̄dā mō sic̄. Un̄ finis i nālib⁹ duplr̄ pōt ꝯsiderari. Uno mō quātū ad opis executionē: ꝛ sic ē vltimū: ꝛ se h; vt ꝯclusio: ꝛ q: finis semp iponit necessitatem in his q̄ sunt ad finē: nō vt sic est ecōtrario in doctrinis ꝛ i nālib⁹. q: in doctrinis ꝑncipia imponūt necessitatē ꝯclōni ꝛ ñ ecōuerso s; in nālib⁹ finis q̄ se h; vt vltimum: ꝛ ꝯclusio iponit necessitatē ꝑcedētib⁹ ipm ꝛ nō ecōuerso. Alio⁹ pōt ꝯsiderari finis quātū ad rōciniū q̄d opus ꝑcedit: ꝛ sic finis ē ꝑmū ꝛ se h; vt ꝑncipiū. est. n. ꝑmū in intēcōe seu cognitione: ꝛ vltimū in executione: ꝛ vt sic sic̄ est in doctrinis ꝛ nālib⁹: q: sicut in doctrinis ꝑncipia imponūt necessitatem ꝯclōni ꝛ nō ecōtra: sic in nālib⁹ finis qui est ꝑmus in itētione seu cognitiōe imponet necessitatē his que ad ipm ordinant ꝛ que post ipm cognoscūt: ꝛ nō ecōtra.

Ulterius dubitat̄ de alia ꝯdictōe q̄ in dictis Ari. eē vī. nā ꝑus dic̄ loq̄ndo de nec̄ario q̄d ꝑncipalr̄ inueniī i nālib⁹. Ex suppōne igit̄ ꝙ nec̄riū ē. i. necessariū q̄d ꝑncipalr̄ inueniī in nālib⁹ est necessariū ex suppōne siue ex pte finis: ꝛ h̄ dicit ꝯdicendo antiq̄s ponētib⁹ in nālib⁹ nō inueniri nec̄itatē nisi ex pte materie. ¶ Posteri⁹ v̄o q̄si ꝯcludēdo dicit. Manifestū igit̄ ꝙ ē necessariū i physicis q̄d sic̄ mā dr̄: ꝛ mot⁹ giphs⁹. H̄ aūt dicto p̄ori aduersari videt̄. ¶ Dicēdū h̄ dēm vltimū nō ꝯriari p̄si recte itelligat̄. nā sic dz exponi. Manifestū igit̄ ꝙ in physicis illud est necessariū. i. illud cui iponit̄ nec̄itas q̄d dicit̄ sic̄ mā ꝛ mot⁹ gipsius. Nā materia ꝛ motus ipsi⁹ sumit necessitatē ex fine. ꝛ nō ecōtra. ideo post subdit loquēs de causa finali. Causā eni hec. s. finalis materie est: sed nō hec. s. materia est causa finis. q̄re ꝛc̄.

¶ Explicit secūdus liber physicorum. Incipit tertius.

¶ Non est autem motus preter res. Textu commenti. iiij. Questio .j.

Dubitatur hic Utrum motus eē aliter distinguat̄ a mobili ꝛ a forma q̄ mobili acq̄ritur: Arguitur ꝙ non. Et ꝑmo de motu locali: q̄m si motus localis esset distinctus realiter a mobili ꝛ a forma que sibi acquiritur: tunc esset dare terminum sibi ꝓpriū ꝛ intrinsecum. g sic se haberet ꝙ mobili stante sub eodē termino nō moueretur localiter: ꝛ ipso localiter moto esset ꝯtinue i alio termino: vt ponūt sic dicentes. Sed nullus est talis terminus intrinsecus motus localis. g ꝛc̄. ꝓbatur minor: q̄m talis termin⁹: aut est supficies locās: aut respectus causat⁹ i mobili ex ei⁹ circūscriptione: aut vbi causatū i mobili ex tāta distātia ad cētrū ꝛ polos mūdi ex sufficiēti diuisione. Nō pōt dici ꝙ supficies locās sit talis termin⁹: q: stat corp⁹ moueri localiter ipso ꝯtinue exñte in eadē supficie: vt si corpus locās moueat̄ secū eq̄ velociter v̄sus eandē dr̄az positiōis. Stat etiam ecōtra corp⁹ q̄scere ꝛ ꝯtinue mutare supficie vt vento stante ꝯtingit. Et p̄idē p; ꝙ respect⁹ causat⁹ a supficie circūscribēte nō est talis termin⁹ intrinsec⁹ localis mot⁹. ¶ etiā vbi causatū ex tāta distātia ad cētrū non sit talis terminus p;: q: dato ꝙ. a. lapis q̄sceret ꝛ deus moueret vniuersum motu recto sic ꝙ cētrū mūdi fieret ꝯtinue sibi ꝓpinqui⁹: tūc talis lapis ꝯtinue hr̄et aliud vbi ꝛ tū quiesceret. vñ ꝓ motus local̄ nō sit nisi corpus localit̄ motū ꝛ ꝯtinue alit̄ se hñs q̄ ꝑus respectu alicuius fixi veri vel imaginarij. ¶ 2⁹ ꝓbat̄ idē de motu alteratiōis: q̄m si motus alteratiōis eēt distict⁹ ꝛc̄. tūc seq̄ret̄ h̄ ꝯ̄ ipositū. s. ꝙ aliq̄ alteratio erit īfinite velocitatis: ꝛ tū q̄ncūq; erit ipa erit solū finite velocitatis. ꝓbat̄ ꝛ pono ꝙ. a. sit vnū sūme calidū po⁹. vt. 8. ꝛ. b. sit vnū frigidū potētie vt q̄tuor: ꝛ approximetur sic ꝙ. a. agat i. b. ꝓpin sibi assimilādo i hora adeq̄te vniformit̄ intēdēdo alteratiōnē i. b ipo. a. nō repasso. ꝛ tūc seq̄t̄ cū illa alteratio vniformit̄ itēdet̄ p horā a nō ḡdu ꝙ in medio istāti hore erit gradus medi⁹ eius g finite distabit a nō gradu. ꝛ p ꝯn̄s i fine hore terminabit̄ ad ḡdū duplū: q: in duplo plus distabit a nō gradu. q̄re seq̄tur ꝙ ꝯtinue illa alteratio erit finite velocitatis. S; ꝙ eadē erit infinite velocitatis. ꝓbat̄. q: sic augebit̄ ꝓportio maioris ineq̄litatis. a. ad. b sic intēdet̄ illa alteratio: s; in infinitū augebit̄ illa ꝓportio: vt p; ex casu cū stāte actiuitate agentis diminuet̄ resistentia passi vsq; ad nō ḡdū. g. ¶ 3⁹ idem arguit̄ de motu ad quātitatē: q: si mot⁹ ad quātitatē distīgueret̄: aut acq̄reret̄ ꝯtinue p ipm quātitas cū mā: aut sine mā. Si cū mā: tūc nulla augmētatio posset eē ꝯtinua: q: tūc augmētabile quātumcūq; modico tpe duraret augmētatio fieret i infinitū cū in q̄libet istāti tpis mēsurātis eā acq̄reret̄ ad min⁹ vnū minimū. Si aūt acq̄reret̄ quātitas sine mā aut p̄ori quātitate remanēte: aut eadē corrupta. ñ corrupta: q: nihil ē ibi ipam corrūpēs. nec etiā ipa remanēte: q: tunc due quātitates corporee se penetrarēt. p; igitur ꝙ alteratio non est aliud q̄ qualitas q̄ ipsi alterabili acquiritur: ꝛ augmētatio est ipm augmētabile aut quantitas que sibi aduenit. q̄re ꝛc̄.

In oppositum arguit̄ ꝓbando ꝙ motus sit distinctus a mobili ꝛ a forma que ei acq̄ritur: ꝛ h̄ ꝑ diffinitiones q̄ dant̄ de ipso: q̄rū prima est ꝙ est actus entis in po⁹ ſm ꝙ in po⁹. 2ª ꝙ est exit⁹ de po⁹ ad actū. 3ª ꝙ est act⁹ mobilis in quātū mobile. 4ª ꝙ est actus mobilis ꝛ motoris. ¶ Pro hac pte vī eē mens Ari. ꝛ Cōmētatoris cōmē. 4. ꝛ cōmē. 6. tertij phy̆si. ꝛ commē. 9. quinti phy̆si. qui ponit ꝙ licz mot⁹ mālr̄ sumpt⁹ sit in pl̄ibus vno ꝑdicamēto: iuxta illud Ari. in ꝑn⁹ tertij physicoꝝ. Nō est aūt motus pret res: tamē motus formaliter sumptus ē predicamētū per se. i. est tm̄ in vno predicamento vt in predicamento passionis. Un̄ ex his pōt sic argui. Motus formalit̄ sumpt⁹ est in gñe passiōis: s; nec mobile nec termin⁹ motus est in gñe passiōis. g ꝛc̄.

Pro determinatione q̄onis ꝑmit̄ ꝙ de quidditate mot⁹ due famosiores sūt positiōes. Nā q̄dā dixerūt motū eē realit̄ idē cū mobili: aut for⁹ q̄ ei acq̄rit̄. Un̄ motū ad subaz vel q̄litatē dixerūt eē idē realit̄ cū forma subali aut q̄litate q̄ mobili aduenit: nec ab ea differre nisi rōne. Motū v̄o localē augmēn vl̄ decremēn dixerūt eē ipm mobile aliter se hñs q̄ ꝑus respectu loci: aut ſm extēsionē modis alibi declarādis. ¶ Alij aūt realit⁹ loquētes posuerūt motū tā a mobili q̄ a termino mot⁹ ſm rē fore distinctū q̄d q̄lit̄ ꝯrigatur ex nūc dicēdis patebit. ¶ 1⁹ ꝑmit̄ ꝙ de motu due ponūtur distictiōes. q̄rū ꝑma ē ꝙ mot⁹ capit̄ dupliciter: cōiter: ꝛ ꝓpe. Cōiter capiēdo motū sic se extēdit tā ad mutationē subitā q̄ ad motū successiuū: ꝛ sic ad ēt in q̄slibet ꝑdicamētis rē pōt esse mot⁹ p se vl̄ p accn̄s: q: in vnoquoq; ꝑdicamēto pōt fieri trāsmutatio de potētia ad actū. Prope sumit̄ mot⁹ p transmutatione successiue tpe mēsurata: ꝛ sic solū ad tria ꝑdicamēta ē p se mot⁹. vz. ad q̄litatē ꝛ quātitatē: ꝛ vbi: lz ad subaz sit mutatio per se: ꝛ ad alia sex ꝑdicamēta sit mutatio: aut mot⁹ solū p accn̄s ſm q̄ 5⁹. et. 7⁹. physicoꝝ plene h; videri. ¶ 2⁹ distictio est ꝙ mot⁹ dupliciter sumit̄. Uno⁹ mālit: ꝛ sic est forma fluēs sub q̄ mobile nō q̄scit: sicut eēt albedo remissa sub q̄ est mobile dū actu trāsmutat̄ ad albedinē intēsiorē. Et mot⁹ sic sumpt⁹ diffinit̄ a Cōmentatore cōmento. 4⁹. tertij physi. ꝙ ē generatio pris post aliā illi⁹ ꝑfectiōis ad quā tēdit mot⁹ donec ꝑficiat̄ ꝛ sit i actu. Alio⁹ sumit̄ mot⁹ formalit̄ p fluxu q̄dā seu via i terminū acq̄rēdū: sic ē flux⁹ illi⁹ q̄d transfert̄ de loco ad locū: ꝛ sic describit̄ a Lyncōniēse ꝙ ē exitus de potētia ad actū. mot⁹ ꝑ mō sumpt⁹ ē de gñe termini ad quē. s; motus 2⁹ mō sūptus ē de gñe passiōis. Patet

hec oia et Auerroi allegans loci. ¶ 3° pmittitur q mot° formalr sumpt° duplices hz ptes. s. males. vt sunt ille in qs diuidit ad diuisione mobilis. z formales q sunt ille in quas diuidit ad tpis diuisione. pme sunt siltpe sic partes ipsius mobilis: scde aut no. qz sibi inuice succedut sic ptes tpis. ¶ Et ex hoc seqtur. Primo q aliq est ps motus formalis tm vt illa qua totum mobile mouet in pte tpis totum motu mesurans. Et aliq est ps motus tm materialis vt illa qua pcise medietas mobilis p totu tps mesurans motum mouetur. Aliq vo est ps formalis z malis: vt illa qua pcise medietas mobilis mouet solu p ptem tpis motum totu mesurans. ¶ Secudo seqtur q quelibet ps motus formalis est diuisibilis i ptes males: z quelibet malis in ptes formales: pz: qz quelibet pars mot° diuisa ad diuisionem tpis est diuisibilis in ptes ad diuisionem mobilis: z ecouerso. Utru aut mot° formalr sumpt° de quo est hic sermo habeat etiam ptes intensiuas in eodem subiecto sil z adequate existentes: sicut habet albedo: aut nigredo: bona inuestigatio est. ¶ Quida. n. dnt q non: lz i motu difformi quo ad tps: aut q ad subm inueniant ptes diuersoz graduu z quaz alique intesiores sunt: z alique remissiores. ¶ Alij vo dnt motu e diuersitate graduum icludere quatu ad eade pte simul z adeqte sic. s. q vbi est motus intesus vt quatuor: ibi est adequate z simul motus vt tria z mot°: z sic de alijs tanqua partes eius intesiue. Sed de hoc alibi amplius perquirendum.

His stantibus

psueuit ad qonem istaz 3nes ponere Pria 3. Nullus motus pprie sumptus subito mobili acqrit sm se totu: aut depdit. Probat sic. nulla res successiua subito sm se totam alicui subiecto acqrit aut depdit: sed qlibet motus pprie sumptus est res successiua. g zc. pnia nota cum mi nou ex pmo supposito. z maio: pz p dfnitiam iter re successiuam z pmanente que est q rei successiue repugnat oes ptes simul hre qualiter non est de re pmanente. ¶ 2° pclo. Motus ptes males ac etiaz formales no coicantes sunt sil adeqte. Hec 3 arguit posito q simus in medio instati alicui° hore mesurantis totale motu alicuius mobil: z capto medio tertiam motus totius mobilis sm tpoxis diuisione: qua diuido in duas medietates ad diuisionem mobilis: z patet q ille due ptes motus no sunt coicates z simul adeqte cu mensurent illa tertia hore precise: z sut ptes motus materiales ex q diuidutur ad mobilis diuisionem: z etiam formales cu diuidamur ad diuisione tepons. ¶ Tertia pclo. Nullius mot° partes formales no coicates pcise ad diuisione tpis diuise sunt simul. h pz ex ui. eris. Naz cu motus sit res successiua sibi repugnat partes ei° pcise formales no coicantes simul esse. qre zc. ¶ Quarta pclo. Quilibet mot° sm forma est transmutatio successiua ad genus passionis reducibilis p qua formaliter acquiritur mobili terminus eius. ¶ Jsta pclo quo ad pma parte patet ex dictis in pmo supposito de qdditate mot°. Sed quo ad secudaz declarat sic. Mot° formalit sumpt° non est in aliquo pdicameto p se. cum eni sit ad res diuersoz pdicamentoz in nullo pdicameto reponi poterit in quo est terminus eius: z h est per se. pter qd Ari. ponit motum coiter sumptu post pdicamentu. Nec etiam est p se in genere actionis aut passionis: ex q est earum subiectu z fundamentu: vt post patebit. Relinqtur g q reducit ad alteru illoz duoz pdicametoz: sed cu passio se habeat tanq finis z terminus respectu actiois cu sit ea naturaliter posterior magis dignu est motu reduci debere ad passione q ad actione ex quo sint z vltimo dz fieri attributio z ab ea tuc dz denotare. Et ex his seqtur hoc corelarium ad questione rnsiui. vz. q mot° formaliter sumptus no est mobile: aut terminus p ipm acqsitus vel acqrendus: qd qz pz ex dictis no aliter declaratur.

Sed contra

hanc determinatione plurime dubitationes insurgunt.

Prima dubitatio

est de q motu def diffo Ari. qd: q mot° e act° entis in potetia zc. No eni videt q def de motu p fluxu: qz pauloante dic Ari. q mot° est in plibus vno pdicameto: qd non pot verificari nisi de motu p forma diminuta. ¶ Jte dic Cometator come. 4. q mot° p fluxu seu via est famosior: z q de illo determinat in logica. Mot° aut p forma diminuta e verior: z de illo detminat in hac scia nali q est scia real. ¶ Silr arguit q no de motu p forma diminuta siue fluete. Qm dicit Cometator come. 2 loque do de motu: q illoz q sequutur motu q sunt ppinq suba ei° est pntinuu. Et Cometator come. 6. dicit. Et manifestu est q illa diffo mot° e cois motui nouo z eterno. Et sililr apparet ex hac diffone pntinuatio motus: sz in acqsitione aut depditoe forme subalis: aut vbi nulla e pntinuatio cu ista subito acqrant aut depdant. qre zc. ¶ Jte nulla e forma subalis exns in aliq trasmutabili sub q no gescat p tepus. g nulla talis e mot°. pz pna. z assumptu pbat: quia si forma subalis informas mam imediate desineret ipsam informare: tuc alicuius sube sm se z qualibet ei° pte qutatiua daret vltimu istas sui ee. h Ari. 8. phys. z vlteri° e ex h dubitatio circa dictu Comentatoris q vult q omissio sua data de motu sm vtruq membru adaptari pot ad qua or predicamenta ad que est pse motus. vz. ad quatitatem substantiam: qualitatem: z vbi. qm no videtur h veru ee quia cu forma substatualis sm eu subito acqratur ad eam no est motus q est fluxus cu ille mesuret tepore. ¶ Et si dicat q forma subalis p mutatione acqrat subita q est mot° coiter sumptus. ¶ Arguitur q no: quia motus e actus illius qd est in potetia ad terminu eius: vt pz per eius diffinitione: sed du mutatio subita ad aliqua forma est in subiecto aliq: tuc in eode est forma terminas mutatione illaz eri tali forme def primu instas sui ee. g subm tuc no e in potetia ad illa. Et iuxta h posset moueri difficultas: quo vifi caf dcm Ari. z Come. in. 5. meta. vbi dicut q mot° est per se quatitas: cu h no sit vlir veru de motu p forma diminuta nec etia de motu p fluxu. ¶ Jte posset dubitari an motus q est flux° sit de gne passionis: vt dicit Cometator. Et vr q no. p Ari. infra: q vult q actio z passio no sut mot°: sz fundametu in motu vt in subiecto. z loquit ibi de motu p fluxu seu via in terminu acqrendu. dic eni sic. Neqz actio cu passioe ide pprie est: sed cu insunt hec motus.

Secunda dubitatio

pncipalis est. An diffinitio pdeta data de motu ab Ari. sit formalis aut materialis. Et primo videt q sit formalis cum detur per priora z comuniora: cum dicitur actus entis in potentia. ¶ Deinde arguit q sit malis: qz in ea exprimit subm dicedo entis in potetia.

Tertia dubitatio

est: qz no vr q mot° pro fluxu sit formalr: z p forma fluete malis: qz tuc fluxus esset in forma diminuta vt i subo: z sic forma diminuta eet ee por nalit z via gnationis: pns fsm: qz flux° e via q acqrit forma diminuta: z per est q ipsa ex q terminat ad ea: g ipsa e naliter por.

Quarta dubitatio

est: qz no vr q motus formalit sil pr° heat partes itesiuas formales z males vt dicitu est: qm illo dato sequunt aliq pclones impossibiles. ¶ Seqtur eni p q ois mot° finite intesus e infinite remissus. ¶ Sequitur scdo q omne qd intedit motu suu in infinitu velociter intedit eunde. ¶ Seqtur tertio q ps quatitatiua alicui° est eqlis suo toti extesiue. ¶ Seqtur qrto q infinite sunt intesiones eiusde speciei eqles: z in eode subiecto adequate: ex quibus no resultat maior intesio q sit aliq illaru. Probat z p pma supponat q intesio z remissio sint dispones super addite forme intese vel remisse: z q latitudo intesiois et remissionis sint simul coextese sic q vbi est innit° gradus intensionis ibi no est gradus remissionis: z ecouerso: sic de caliditate z frigiditate vniformiter difformibus. ¶ Pro

ftantib⁹ eapio vnũ motũ vt q̃tuor qui vt p3 eſt finite intẽ
ſus. Sed q̄ idẽ ſit infinite remiſſus arguitur ſic: q2 h̄ mo⸗
tus p infinitã latitudinẽ diſtat ab infinito gradu intẽſio
nis mot⁹. ſed cũ infinito gradu intẽſionis eſt nõ gradus re
miſſionis: ḡ hic mot⁹ per infinitã latitudinẽ diſtat a non
gradu remiſſionis: ⁊ per pñs eſt infinite remiſſus: ꝯ̃ſe⁊
pñia. q2 ſicut intẽſio h3 ãtẽdi penes diſtãtiã a non gradu itẽ⸗
ſiõis: ⁊ qd̃ per infinitã latitudinẽ diſtat a non gradu itẽſio⸗
nis eſt infinite intẽſum: ſic remiſſio h3 atẽdi penes diſtan
tiã a non gradu remiſſionis: ⁊ qd̃ a tali per infinitã latitu⸗
dinẽ diſtat eſt infinite remiſſuʒ: ⁊ ſic arguitur de quolibet
alio motu finite intẽſo. ¶ Pro ſecunda concluſione ſup⸗
ponat vt habet videri in tractatu de tribus predicamen
tis q̄ velocitas mot⁹ localis quo ad effectuʒ habet atten
di penes ſpaciũ ptranſitũ in tãto tẽpore vel in tanto: ſed
velocitas intenſionis motus localis habet attendi penes
latitudinẽ mot⁹ acq̃ſitã in tãto vel in tãto tpe. Deinde po⸗
nat q̄ vnum mobile debeat in hora adeq̄te vniformiter
intẽdere motũ ſuũ localẽ a non gradu ad q̃tuor: ⁊ ſim⁹ in
medio inſtãti hore in q̄ moueat vt duo ⁊ capto latitudineʒ
gradualẽ motus quo mouet. videl3 a non gradu ad duo
⁊ arguo ſic. Si h̄ mobile acq̄reret hãc latitudinem in ho
ra adeq̄te aliquãtulũ velocius intẽderet motũ ſuũ: ⁊ ſi i
medietate in duplo veloci⁹: ⁊ ſic in infinitũ. ḡ ſi in inſtãti
in infinitũ velociter: ſed h̄ mobile in inſtanti ⁊ ſubito acq̄
rit hãc totã latitudinẽ. ḡ ⁊c. p3 pñia ⁊ maior. minor decla
ratur: q2 ſi idẽ gradus motus numerũ remaneret p̄iep⁹
q̄ gradus prius acq̃ſitus remaneret cũ poſterius acqui
rendo tũc mot⁹ eẽt res permanẽs ⁊ non ſucceſſiua: cui⁹ op
poſitũ omnes tenẽt. Et ſiliter arguet̃ de quolibet alio
intẽdente motũ ſuũ. Per ſimile fundamẽtum poſſet etiã
argui q̄ omne vniformiter motũ in infinitum velociter
mouet. Nam capiat vnũ mobile qd̃ moueat vt. 8. vnifor⸗
miter cuius motus ſit. a. ⁊ tunc ſic. Si hoc mobile acqui⸗
reret. a. motũ adeq̄te i hora aliq̃liter velociter moueret:
⁊ ſi in medietate hore in duplo veloci⁹: ⁊ ſic in infinitũ: ſ3
h̄ mobile acq̄rit. a. motũ ſubito in inſtãti: vt pbatũ eſt. ḡ ⁊c.
¶ Tertia ꝯ pbat: ⁊ capto medietã tertiã vni⁹ motus horal
diuiſi ad diuiſionẽ ipis: ⁊ p3 q̄ illa eſt i toto mobili adeq̄
te extenſa ſicut totus motus. ⁊ ꝑ pñs ẽ eq̃lis illi extẽſiue:
⁊ tñ eſt ps eius quãtitatiua. q̃re ⁊c. ¶ Quarta ꝯ etiã pbat
diuidẽdo vnũ motũ vniformeʒ horalẽ in ptes ipares ad
tpis diuiſionẽ vt in tertias q̃ntas ⁊ ſeptimas ⁊c. ⁊ ſimus i
medio inſtanti tpis menſurantis motũ illum. ⁊ tũc p3 q̄ in
toto illo mobili adeq̄te ſũt extẽſe media tertia: media q̃n
ta ſeptima: ⁊ ſic vltra. q̃re in illo mobili adequate ſunt in
finite intenſiones illarũ partiũ q̄ oẽs ſunt equales ⁊ euiſ⸗
dẽ ſpeciei eũ q̃libet illaꝝ partiũ ſit iſte intenſionis ſic 10.
tus motus ex quo mot⁹ ille eſt vniformis: ⁊ tñ ex illis nõ
reſultat maior intẽſio q̃3 ſit aliq̄ illaruʒ de per ſe: vt ſatis
conſtat intuenti: q2 ſi totus motus ſit intẽſus vt quatuor.
ſimiliter erit quelibet illarum partiũ intenſionis vt qua
tuor nec ibi maior intenſio repetitur.

Ad primam hanc dubitationũ dicit Alb. q̄ illa
diffõ mot⁹ dat̃ de forma p̄uanõ
imcita ⁊ fluẽte ad pfectionẽ purã. ⁊ ſic videt̃ velle q̄ det̃
admiſſa diuiſione Cõmẽtis. de motu q̄ ẽ forma diminu⸗
ta. Et tenẽdo hoc vlteri⁹ dĩ q̄ in motu ad ſubſtãtiã eſt cõ
tinuatio: q2 forma fluẽs ꝯtinue fluit ⁊ abſq3 interruptiõe
de vno eſſe ad aliud eẽ toto tpe q̄ ꝯtinuat̃ alteratio termi
nata ad eſſe purũ forme q̄ õ3 gñari: aut ad eẽ purũ forme
q̄ õ3 corrũpi. Et ſm iſtud õ3 pſupponere inchoationem
forme pceſſiſſe eternaliter in mã vt ſaltim vſq3 ad inſtans
ſue creationis: de q̄ dẽm ſuit pmo hui⁹ ⁊ pportionalit̃ di⸗
cat̃ de reliq̄s motib⁹. Nec ex h̄ ſeq̄tur q̄ det̃ vltimũ inſtãs
eẽ ptmanẽs: q2 forma nõ dĩ fluẽs: q2 ſtatim ſm eſſentiaʒ
incipiat aut definat eẽ: ſed q2 tranſit de vno eſſe ad aliud:
vt de eſſe impuro ⁊ impfecto ⁊ p̄uationi ſeu potentie ad⸗
mixto ad eẽ pfectũ ⁊ purũ ſeu cõpletũ in actu vel ecõuer

ſo. Unũ in pmo inſtãti eẽ forme ſub eẽ cõpleto ipſa nõ eſt
motus nec gñatio: ſed imediate ante illud inſtãs dũ eadẽ
forma ſm eẽntiaʒ p̄ extñs fluebat de eẽ in eſſe ipſa erat mo
tus ⁊ gñatio: ⁊ p̄cedẽs forma q̄ de eẽ pfecto ad eſſe imper
fectũ trãſibat: ſiliter erat motus ſiue corruptio. Ubi autem
nõ tenuerimus formaꝝ inchoationẽ a mã inſepabilẽ dif⸗
ficili⁹ eſſet rñdere: ſed tñ poſſumus dicere q̄ in gñatiõe ⁊
corruptiõe forme ſubalis ẽ ꝯtinuatio. capiẽdo gñationeʒ
⁊ corruptionẽ nõ p̄ eſſe p forma ſubali q̄ generat̃: aut cor
rũpit̃: ſed p aggregato ex his ⁊ alteratiõe p̄uia: q̃uis for
ma ſubalis ſubito gñet̃ ⁊ ſubito corrũpat̃: ⁊ i iceptiõe ſi
dare pmũ inſtãs ſui eẽ. in deſitiõe võ pmũ inſtãs ſui non
eẽ: vt alibi diffuſi⁹ h3 videri. ¶ Alij aũt dicũt q̄ diffõ illa
dat̃ de motu p ſtuxu: ⁊ q̄ talis mot⁹ nõ eſt p ſe i aliq̄ gñe:
ſ3 ẽ p reductionẽ in gñe termini ad quẽ tanq̃3 illi⁹ p̄ncipi
um ſicut vnitas ⁊ pũctus ponũtur in gñe quãtitatis: ⁊ ſic
q̃litas ad gen⁹ q̃litatis. ⁊ ſic de alijs. Motuʒ võ q̄ ẽ forma
diminuta dicũt eẽ p ſe de gñe termini ad quẽ: ⁊ in h̄ vltio
ꝯuenitũt cũ Cõmẽtatore: ſed diſcrepãt in pmo vt p3. De p
dicamẽto aũt in q̄ eſt mot⁹ recitat Alb. varias poſitiões.
Nã q̄dã dixerũt ipm facere p̄dicamẽtũ p ſe vltra illa de⸗
cẽ: qd̃ tñ ſtare nõ põt: q2 nullũ analogũ dẽm ſm prius ⁊ po
ſteri⁹ eſt gen⁹ p ſe: ſ3 mot⁹ ẽ h̄m p Ari. 8. hui⁹: q vult q̄ mo⸗
tus p prius dicat̃ de motu locali ⁊ p poſteri⁹ de alijs moti⸗
bus. Et ideʒ vult Cõmẽtator: dicẽs q̄ diffinitio motus eſt
ambigua ſicut ⁊ motus: ⁊ q̄ talibus diffinitiõibus vtun⸗
tur q̄ñdoq3 ſciẽtie ſpeculatiue. Alij poſuerunt eũ de ge⸗
nere actionis cõſiderãtes ipm vt p̄uenit ab agente tanq̃3
eius effect⁹. Et ad hoc facere videtur qd̃ dicit Gilbertus
porrethanus in ſex p̄ncipijs: vbi aſſerit q̄ omnis motus
in actione: ⁊ omnis actio in motu firmabitur. Alij autem
conſiderantes motũ vt in mobili recipitur et paſſionẽm
ferendo aliq̄d ab eo abijciẽdo: ⁊ aliquid introducẽdo re⸗
ponunt ipm in genere paſſionis. q̄bus Ari. in predicamẽ
tis ⁊ Auerroys hic aſſentire videntur loquendo de motu
formaliter ſumpto. ¶ Nõnulli võ conſiderantes motuʒ
in comparatione ad terminũ eius ad queʒ dixerunt ipm
eſſe in eodem genere cum ſuo termino ad quem. S3 hi
bipartiti ſunt. quis quidã dixerũt motũ nõ eſſe p ſe de ge
nere termini ad quem: ſed ſolũ per reductionẽ ſicut p̄net
piũ rerũ que ſunt per ſe de illo gñe vt ſupius tactum ſuit:
⁊ huic opinioni aſſentire videt̃ Auicẽna in ſufficiẽtia ſua
Alij aũt voluerũt motũ eſſe p ſe de gñe termini ad quem:
qd̃ hic vident̃ tenere Ari. ⁊ Cõmẽta. cũ aſſerunt ad qua⸗
tuor p̄dicamẽta p ſe eſſe motũ: ⁊ h̄ loquẽdo de motu mãli
ter ſumpto. Demũ Albert⁹ nõ oĩno p̄dictis aſſentiẽs q̄d i
mã ppoſita ſentiat ſic expmit dicens: q̄ motus ſi acceptat̃
ſm eẽ qd̃ habet in mobili ⁊ ſm eius verã eſſentiam: ſic eſt
forma ipfecta p admixtionẽ p̄uatiõis illius forme ad quã
tendit: ⁊ ſic ẽ de gñe termini ad quem nõ ab eo differens
ſm eẽntiã: ſed ſolũ ſm eẽ: ⁊ h̄ modo capiẽdo motũ eſt ve
rũ qd̃ dicit hic Ari. ſ. q̄ in 10t p̄dicamẽtis eſt motus in q̄t
eſt forma q̄ per motũ põt acq̄ri. Si aũt capiat̃ ſm cõpara
tionẽ quã h3 ad mouẽs a q̄ cauſat̃: ſic motus ẽ effectus a⸗
ctionis agẽtis ⁊ nõ actio eius: q2 actio ſm eũ eſt in agẽte:
⁊ mot⁹ ẽ in patiẽte: ⁊ ſic mot⁹ eſt in actiõe ſicut effectus in
cauſa ⁊ actio ẽ in motu ſicẽ cauſa i ſuo effectu. Si võ ꝯſide
ret̃ motus ſm q̄ ẽ affectio in mobili cauſata i eo a forma
fluẽte de eẽ in eſſe: ſic ẽ de gñe paſſiõis. ¶ Et ex his vlteri
us ꝯcludit adherẽdo dictis Auerroys q̄ q2 mot⁹ ſm eſſe
qd̃ h3 i mobili: aut eſt forma fluẽs: aut affectio mobilis: vt
ſtatim oñſum eſt. ideo inter opiniões de gñe mot⁹ iſte due ſũt
celebriores. ſ. q̄ ſit de gñe termini ad quẽ: ⁊ q̄ ſit de gñe
paſſionis. ¶ Et cũ poſtea i eadẽ dubitatiõe allegabatur
Ari. ⁊ Cõmen. 5. meta. dicẽtes q̄ mot⁹ ẽ p ſe quãtitas: dici
põt q̄ illud ẽ intelligẽdũ in p̄dicatiõe mãli. vz. q̄ mot⁹ eſt
in p ſe quãto vt i ſubto: vel meli⁹ qd̃ Ari. dicit q̄ motus eſt
p ſe quãt⁹: q2 ẽ in ſubto qd̃ ẽ quãtũ ⁊ diuiſibile in partem
extra ptẽ ſic ẽi⁹ paſſio a q̄ capit cõtinuitatẽ ⁊ diuiſibilita⸗

tem Uñi lra. Ari. loco allegato ca. de q̃to p̄sus finē sic ta, cet. Nec aūt vt mot⁹ ꝛ tp̄s. etenī hui⁹ q̃ta q̃daz unī ꝛ pu, nus eo ꝙ illa diuisibilia sunt q̃sōꝝ sunt he passiōes Di, eo āt non q̃d mouetᷣ: sꝫ q̃d motū est. nā p eē q̃tū illō ꝛ mo tus ē quāt⁹: tp̄s v̄o p ip̄m. s. motū. ¶ Ex his āt n̄ seq̄r ꝙ mo tus sit p se in gn̄e q̃titatis: nec ꝙ sit dare motū 3° mō sū, ptum: vt sm̄ ru Burle⁹. ¶ Et vlteri⁹ cū arguit ꝙ mot⁹ for malr̄ sumptus. s. p fluxu non sit de gn̄e passiōis. ad hoc pꝫ rn̄sio ex determinatiōe questionis: vbi dictū ē ꝙ mot⁹ q ē fluxus non est per se de genere passionis vt aliqui volu, erunt sed solum p reductionez tanq̃ p̄ncipiū ꝛ fūdamētū in quo ipsa passio immediate radicat. Causaz vero quare fluxus magis ad predicamentum passionis reducitur q̃ actionis: q̃uis etiā actio in eo fundetur supius ingre.

Ad secundam

dubitatiōez p̄ncipalē dicitᷣ q dā ꝙ diffō mot⁹ data a cōme, tatore. s. ꝙ est gn̄atio pt̄ post aliā illi⁹ pfectiōis ꝛc. est sm̄ pl̄r materialis cū dēr solū p effectuꝫ: aut posteriora. iō n̄ demonstratiōe facta a p̄ori est solū ꝯclō. ¶ Diffinitio aūt data a Lyncoñiēse: ꝙ mot⁹ exitus de potētia ad actū cum dēr solū p ppria nō exp̄mendo effectū nec subm̄ ē simpl̄r formalis. pp q̃d in demr̄atiōe fcā a p̄ori est soluꝫ p̄cipium ¶ Sꝫ diffō mot⁹ posita ab Ari. ꝙ ē actus entis in potētia ꝛc. est partim formalis. p q̃to datur p p̄ora ꝛ cōiora. ꝛ est ptim māli s p q̃to in ea exprimit̄ subm̄ cū dr̄ entis in po, tentia. q̃re p diffōnem Lincōlenſis poterit demr̄ari a p̄o, ri. ꝛ p ipsam poterit demr̄ari diffi⁹ cōmētatoris. Sīt̄ cō, paret ad aliam mot⁹ diffōnez quaꝫ postea Ari. ponit. vꝫ. ꝙ mot⁹ est actus mobilis ꝛc. Sic dicenda est formalis re spectu illius: ex q̃ in illa ponit̄ subꝫ magis exp̄sse vt ꝯstat ¶ Et lꝫ sm̄ Burleū in p̄dicta diffōne ly entis i potentia capiat̄ p aggregato ex subiecto mot⁹ ꝛ ex motu diffiniē, do abstractū p ꝯcretū: hi m̄ dicunt ꝙ capit̄ p̄cise pro sub iecto ipsi⁹ mot⁹: ꝛ ꝯcedūt ꝙ mot⁹ de q̃litate ipsi⁹ subi est nō q̃dē in p̄mo mō dicēdi p se: sꝫ i scdo cū sit passio ipsius.

Ad tertiam

dubitatiōnē credūt quidā Burleū voluisse motū q est fluxus eē subie ctiue in forma fluēte. ppter h̄: q: dicit ꝙ illi respectus qui sunt actio ꝛ passio fundant̄ in motu q est forma iperfecta tendēs ad vlteriorē pfectionē. ꝛ h̄ non pōt esse nisi fluxus sit subiectiue in forma fluente: cū tal̄ fluxus sit passio sm̄ eū. vt pꝫ. De h̄ tn̄ Burle⁹ indistīcte loq̄tur varias adducē do rn̄siones: nec clare apparet q̃d velit. ¶ Sꝫ quamcūq3 opinionez tenuerit h̄ puto ꝙ tuti⁹ est dicere ꝙ mot⁹ q est fluxus ē subiectiue in mobili. sicut ꝛ forma fluēs: ꝛ non in forma fluente. Dicit̄ tn̄ fluxus forme mot⁹ formal̄: q: per ip̄m trāsmutat̄ formalit̄ mobile in terminū mot⁹. Forma aūt fluēs dicit̄ motus mālis: q: est dispō subm̄ ꝯcomitās dū in ipso est fluxus. Oportet enī dū mobile fluit ip̄m ha, bere formā ex qua ad aliā fluat: ꝛ illā stat esse ipsa nō exi, stente mota vt si sub ea quiesceret mobile. fluxum aūt nō stat esse quin semp dum est sit motus.

Ad quartam

dubitatiōnē negat̄ p̄ma ꝯ ibidez illata. Et ad ei⁹ pbatiōnez cū ar, guit̄. hic mot⁹ vt q̃tuor p infinitā latitudinē distat ab infi, nito gradu intensiōis. ꝛ eū infinito gradu intensiōis ē nō gradus remissiōis. ḡ hic motus p infinitā latitudinem di, stat a nō gradu remissionis. negat̄ ꝯñtia: q: licꝫ tota lati, tudo remissiōi sit coextensa toti latitudini intēsionis. ꝛ il, larū vtraq3 sit infinita. nihilomin⁹ cū pte infinita intēsio, nis que est a q̃tuor vsq3 ad gradū infinituꝫ intēsiōis coex, tenditur ps finita latitudinis remissiōis. s. a q̃tuor gr̄a exē pli ad nō gradū remissionis. ꝛ ecōtra cū parte finita intē, sionis. s. a q̃tuor gr̄a exēpli a nō gradu remissionis. ꝛ ecō tra cū parte finita intēsionis coextendit̄ ps infinita latitu dinis remissiōis. s. a quatuor ad infinitū graduꝫ remissio nis. quare nō valet illa ꝯñtia. Unde patet ꝙ ille gradus vt quatuor exq̄ tn̄ p infinitā latitudinē distat a nō gradu remissionis ꝛ infinite remissionis sicut ē finite intēsiue. ex

hoc ꝙ solū p finitā latitudinē distat a nō gradu intēsiōis. ¶ Ad secūdā ꝯnez rn̄detur similiter eā negādo. nam aut te, nemus gradum motus idē esse cū motu aut volum⁹ ip̄m esse accn̄s indiuisibile illi supadditum. Si teneamus pri mū. sic dico ꝙ iste gradus motus vt duo sunt ista latitudo gradualis motus vt duo prius fuit. ꝛ q̃cunq3 iste motus fuit: ex q̃ est iste motus. licꝫ ipse prius nunq̃ fuerit gra, dus vt duo. ¶ Et sicē motus nō est subito acq̄situs. sic nec gradus vt duo. Si aūt tenemus scd̄m tūc dicit̄ ꝙ latitudo gradualis motus est duplex. q̃dā enī est latitudo graduū mot⁹ sil̄r existiū in subiecto: q nec sūt mot⁹ nec ptes ei⁹: ꝛ ta lis latitudo subito acq̄ritur: ꝛ subito deperditur. Un̄ sicut licet p horā sit ꝯtinue idē tp̄s horale. ē tn̄ ꝯtinue aliud ꝛ aliud instās. sic licꝫ p horam sit ꝯtinue idē mot⁹ horal̄: est tn̄ ꝯti nue aliud ꝛ aliud mutatū esse. ꝛ sil̄r alius ꝛ ali⁹ gradus. ꝛ penes talē latitudinē gradualē mot⁹ nō attēditur in mo, tu velocitas. Alia v̄o est latitudo gradualis motus q̃ ē la, titudo ptiū gradualiū mot⁹ sibi inuicē succedentiū ꝛ conti, nuata ꝛ pmutata eē. ꝛ hoc nō pōt subito acq̄ri siue depdi: ꝛ penes hāc attendit̄ in motu velocitas. ¶ Et nō ꝙ sic to tus mot⁹ ē diuisibilis i ptes māles ꝛ formales. sic ptes eius graduales sil̄r adeq̄te in mobili existētes sunt totalr̄ diuisibi, les vt mot⁹ vt vnū q est ps gradualis motus vt duo. ¶ De mutato v̄o esse tenēdū est ꝙ lꝫ duret solū p instans: nec sit diuisibile in ptes formales. ē tn̄ extēsū p totū mobile: ꝛ ex ꝯñ ti diuisibile i ptes māles sic est motus. ¶ Ad tertiam ꝯnem Negat̄ ꝙ ps quātitatiua eodē mō q̃ est ps quātitatiua sit eq̄lis suo toti extensiue. ¶ Et dr̄ vlterius ꝙ media tertia totius motus horalis diuisi ad diuisionem temporis non est ei⁹ pars quātitatiua quātitate quā capit a mobili: q: vt sic illi adequate: sed bene est pars ei⁹ quantitatiua quā titate quam capit a tpe. ꝛ iō est toto motu minoris durationis. Uerū n̄ pōt cōcedi absolute ꝙ pars quātitatiua ē eq̄ lis suo toti extēsiue: q̃uis nō sm̄ ꝙ est ps eius quātitatiua ¶ Ad quartam cōclusionem. Respōdendum est ipsaꝫ cō cedendo: quia non inconuenit in h̄ꝫ accidētibus successi uis habentibus gradus sicut est motus: licꝫ esset forte in conueniēs in accidentibus permanentibus.

Ad argumenta

p̄ncipalia. ¶ Ad primū dici tur ꝙ vbi causatum in mo, bili ex tāta distāna ad centrum ꝛ polos mūdi est termin⁹ intrinsecus motus localis: q: non potest corpus acquire re nouū vbi amittēdo aliud stātibus p̄ncipijs naturalib⁹ qn moueat̄ localiter ꝛ ecōuerso. Cum quo tamē stat vt ar guebatur ꝙ p supnaturalē potentiam possit oppositū cō iungere. sed illud nō arguit ꝙ ad vbi non sit per se mot⁹. sed solum arguit ꝙ illa nō est pseitas p̄mi modi: sicut ad caliditatem est p se mot⁹: ꝛ tn̄ posset supnaturaliter alicui subiecto sine motu acq̄ri: vt si deus eā subito alicui subie cto imp̄meret. Quid aūt sit localiter moueri bona inue, stigatio est: ꝛ habet difficultatē: cōiter tn̄ dicitur ꝙ ē mo bile aliter se hēe sm̄ p̄us ꝛ posterius: formalit̄ ꝛ intrinse, ce respectu alicuius fixi veri vel imaginarij. ¶ Ad secun dū negat̄ ꝙ illa ꝯclusio sequatur: ꝛ admisso casu dicit Ja cobus forliuiēsis in suo tractatu de intēsione ꝙ nulla alte ratio qua. b. alterabit̄ erit infinite intēsionis seu ifinite ve locitatis. q: nulla erit tota seu maxima alteratio qua ipsa b. alterabit̄ in casu illo. ¶ Hec tn̄ responsio mihi videtur ambigua. q: b. alterabitur cōtinue p horam adequate vt ponit casus: ḡ aliq̄ erit alteratio ꝯtinua ipsi⁹. b. que mēsu, rabit̄ illa hora adeq̄te: ꝛ illa alterabit̄. b. ꝛ nō maior: ḡ il, la erit tota ꝛ maxima alteratio ipsi⁹. b. ¶ Rn̄deo ergo ali ter dicēdo casum nō esse possibilē nisi remoueatur illa p̄ ticula vniformit̄: ꝛ ea remota totū residuū est admittēdū: ꝛ tūc dicitur ꝙ illa alteratio erit ifinite velocitatis: ꝛ h̄ in tota hora ꝛ in q̃libet eius parte ad finem terminata. q: versus vltimū instās hore terminabit̄ ad gradum infini, tū velocitatis mot⁹. cū ḡ alteratio q̃. b. alterabit̄ in p̄ma me dietate hore terminabit̄ ad gradum finitū velocitatis et

illa qua alterabitur in scda medietate termiabit ad gradum in infinitū: sequitur q b. infinitū maiore latitudine motus alterationis acqret i scda medietate hore q̄z in pria: io nō vniformiter intēdit alteratio in tpo b. sz difformiter z ex pnti i medio instāti hore nō erit b. sub gdu medio illi latitudis alterationis: nec termiabit in fine ad gradū pcise ouplum ad illū. Nā ex q tota illa latitudo e rit infinite i tensiōe nō habebit gradū mediū: cū nulluz finitū sit pncipale subduplū ad infinitū: nec ad ipm sm aliquā finitā pportionē compabile. ¶ Ad tertiū argumētū pz q si loqmur de augmētatiōe pprie dicta q nō ē possibile ipaz eē motū cōtinuū p talem augmētationē intelligēdo subitam acqsitionē ptis ex nutrimēto: q̄uis in tali pte sequitur post ei pversionē extensio cōtinua: q etiā pōt augmentū appellari: z differūt a rarefactiōe: qr rarefactio: vt sic nō sequitur acqsitione noui quātitati ipsi toti. aut substātialē trāsmutationem sicut facit extensio iam dicta: de hoc tñ infert tangetur. ¶ Ubi vero p augmetationē rarefactiōis motū intelligeremus adhuc esset difficultas. Et in hoc diuersi varia opinant. Quidā dicūt pntinue durante rarefactiōe in quolibet instanti quātitatē nouā totalr acqri subito ei qd rarefit: z p̄existentē corrūpi simr. quēadmodū opinat Burl. in motu ad qualitatē de tpa qualitate. ¶ Alij aūt volūt pntinue eādem quātitatē manere sm essentiā: sed variari sm terminos z fieri extensionis maioris. Sed de his in locis alijs perquiratur diffusius. quare zc.

¶ Sz potentia exn̄tis cū endelechia ens agat aut ipsū aut aliud inquātū mouetur mot⁹ est. Textu cōm. ix. Et cōmētator cōmē. xij. et hec diffinitio ē maifesta p se ne.

Duerte quod cōmen. dicit q hec diffō motus: q est actus entis in potentia zc. est p se manifesta: h debet intelligi pri ad sensū z pmm ad intellm: q̄uis nāq ee sit p se notū sd sensū. Et licet hō diffō sit p se manifesta dz tñ inueniri aut p viā cōpōnis z diuisionis: vt diuidēdo gnā p dr̄as z addēdo eas gnib⁹ primis quousq inueniat diffō: aut faciēdo i illis pportionalia vt facit Ari. i pcedēti ca⁰. inducēdo illā diffinitionē in oībus generib⁹ motuū: aut dz hō fieri p viā cōceptā a pno vt facit Ari. versus finē eiusdē capli cū arguebat q motus ē actus entis in potētia q sil ē in actu z i potētia. z p pñs est actus entis aut sm q e in actu: aut sm q ē i po^a. sz non est actus entis sm q ē i actu. g ē act⁹ entis sm q ē in po^a. Et sm quosdā hō vltimū facit Ari. in caplo reprobando falsas opiniones antiquorū de motu sic arguendo. Mot⁹ aut ē alteritas: aut inequalitas: aut nō ens aut act⁹ entis in po^a zc. sed nō est alteritas nec ineqlitas nec nō ens. g ē actus entis in potētia zc. Et hō vtr cōpetit diffōnibus cū ipe cū suis diffinitis fuerint naturaliter note. Sed si diffinitio z diffinitū fuerint nāliter ignota vtrūq illoz inuestigatur esse p sillm hypotetcū pstitutū ex pditionalib⁹: vt si fenix fuerit ignota z ei⁹ diffinitio: tūc posito q a. sit vna ei⁹ proprietas nāliter sibi solt cōuertibilr cōpetēs: arguemus sic si fenix est a. g a. est. z sic cōcludem⁹ diffinitionē eē vl etiā diffinitū: sic arguēdo. Si a ē fenix ē: sz a. ē: g fenix ē. Si āt diffinitum fuit nāliter notū z diffinitio ignota tūc inuestigatur diffinitio ignota de diffinito p sillā diffinitionē notā vt si diffinitio hois data p finē fuerit ignota tūc arguem⁹ sic. omne anial rōnale ē ordinatū in felicitatē: sed ois hō ē animal rationale. ergo zc.

¶ Mouetur āt et mouēs oē. Tex. cō. xvj

Irca materiā de reactiōe quidaz dicūt eam nō eē possibilem sm duas qlitates inuicē cōtrarias: vt vz q nō est poe q a. per caliditatē agat in b. z q tūc b. p frigiditatē reagat in a. sm idē adequate. Ad qd adducūt plura motiua: sz pcipuū ē: qr eo dato sequeret q idem calefieret z frigefieret: z ex psequēti moueret motib⁹ cōtrarijs: qd est impoe. z pntiam pbant ponēdo q a. sit vnū sūme calm potentius. b. sūme frigido et q a. agat in. b. p caliditatē. z ecōtra b. p frigiditatē tunc. reagat in aliquā ptē ipius. a. si posito ē vera. z sit ps. a. repassa c. z sit d. pars nō repassa q̄ sit potētior q̄z b. passum principale. z tunc sequtur q c. frigefit. a. b. ¶ Sed et arguitur q calefit a. d. qr potētior ē d ps in calefaciēdo q̄z b. in infrigidādo. z cū hoc d. pars habet pñetatē ad c. z meliorem applicationē q̄z b. ergo si b. sufficit agere in c. sequit q a fortiori d. i ipm sufficeret agē: z nō nisi calefaciēdo g zc. ¶ Alij vero tenēt reactionē sm duas qlitates inuicem contrarias esse possibiles qui vlterius diuersificati sunt. Nam eniusber voluit quālibet qlitatē alterātiuā tāte esse actiuitatis q̄te resistentie. z ecōtra. Et vltert⁹ vt saluaret q a pportiōe minoris inequalitatis nō pueniat eno dixit nō semp fieri actionē a pportiōe totius ad totū: sz aliquādo a pportiōe tot⁹ ad ptē vt q si a. agat in b. ex pportiōe totius ad totū b. z b tūc reagat in a. reagat ex pportiōe totius b. ad ptē a. supra quā hz pportionē maioris inequalitatis. ¶ Quidā alij dixerūt qualitates actiuas vt caliditatē z frigiditatē esse maioris actiuitatis q̄z sint qlitates passiue. s. humiditas z siccitas: z econtra qlitates passiuas eē maioris resistentie q̄z sint actiue: z pariter voluerūt de caliditate respectu frigiditatis z de siccitate respectu humiditatis. Et vltert⁹ tenuerūt quālibet harū qlitatū esse maioris actiuitatis q̄z ipamet sit resistētie: vt q hōc gfa. sit caliditas actiuitatis. vt. 8. z resistētie vt trīa: frigiditas erit actiuitatis vt sex z resistētie vt q̄ttuor: z pportiōalr dicat i alijs.

Et tenendo hāc vltimā viā p solōne argumenti in oppositū adducti supponat primo q ad maiorē spērū reflexionē sequit maior actio. hoc pz: qm p reflexionē radioz sol factā a speculo cōcauo generat ignis. z nō p factā a speculo plano. qd nō contigit ex alia causa: nisi qr illa reflexio ē maior. Silr in estate fit maior cōgelatio vaporū in media regiōe aeris q̄z in hyeme: cū in estate fiant grandines q̄ sūt maioris pgelatiōis q̄z niues q sūt in hyeme: z hoc nō est nisi pp̄ter maiorem antiperistasim z maiorē reflexionē spērū frigiditatis medie regionis in estate ex maiori caliditate inferioris regiōis aeris q̄z in hyeme. ¶ Scdo supponat q vbi ē maior contrarietas ibi est maior reflexio. hoc pz ex dictis: quia ex eo in estate fit maior reflexio spērū frigiditatis medie regionis aeris: qr ē maior ptrarietas hui⁹ inferioris regiōis aeris ad illā in estate q̄z in hyeme: cū tūc fit valde calidior.

His premissis respōdet ad argumētū p opinione aduersa adductū quā insequit Calculator z dicat q b agit in c. p frigiditatē: sz negat q d. agat in c. p caliditatē. cui⁹ cā ē: qr lz d. sit absolute potētius q̄z b. tñ b. hz potēti⁹ instrumētū applicatū ad. c. q̄z habeat d. rō cū eis circūstantijs maiorē pportionē habet ad agendū in c. ipm b. q̄z ipm b. d. Causa vo pp̄ter quā hz b. potenti⁹ instrumētū ē: qm ipm hz maiorē ptrarietatem ad c. q̄z ad d. rō fit maior reflexio spērum frigiditatis b. q̄z caliditatis d. z p pñs potētius instrumētū hz b. z rō frigefit c. pars repassa: z nō calefit: qr actio vni⁹ ptrarīj in eodē subiecto pmo ipeditactionē alteri⁹ d. tñ interiz resistit ne c. ita etiā frigefiat sicut frigefieret si d. esset remotuz: z hoc fit donec b. erit ita remissū q ampli⁹ nō poterit reagere: z postea d. reaget in c ipm reducēdo ad caliditatē summā.

Jacobus aūt foroliuiēsis soluit ad hoc argumētum p applicationē instrumenti volens q b agit in c. z nō d. qr ad ipm meli⁹ applicat instrumētū suū. vz spēs per quas agit: z ex hoc b. meli⁹ applicat suum instrumētū ad c. q̄z faciat d. qr maiorē appetitum agendi in ipm: qr maior appetit⁹ consequtur maiorez contrarietatem. Elige igitur zc.

¶ Sz āt defectū rōnalē. Necesse ē ei for

tassis quedā actū eē actiui et passiui. Hic qdē ei actio: illic āt passio: opus ei et finis hui⁹ qdē actio: illi⁹ āt passio: sc̄dm igitur aliquo sūt mot⁹. si qdē alteri ī aliquo sūt. Aut ei vtraqʒ in patiēte et moto sūt: aut ī agente sūt vtraqʒ. Aut actio qdē ī agēte: passio āt ī patiēte. Tex. cōm. xviij. Q. ij.

Dubitatur Utrū actio ꝛ passio sint idē mot⁹: ꝛ vtrū sint in agēte aut ī patiēte? Et p arguit ꝙ actio ꝛ passio non sint idē mot⁹: sed actiōes diuerse qm̄ ille actiones sunt diuerse ex qbus pueniūt fines diuersi: sʒ ex actiōe ꝛ passiōe pueniūt fines diuersi. g̃ ꝛc̄. ℂDeinde arguit ꝙ actio nō est ī agēte ꝛ passio ī patiēte: qꝛ si actio eēt in agēte p se tūc mot⁹ esset in mouēte per se: qꝛ eadem ē ratio de agēte ꝛ patiēte: ꝛ de mouēte ꝛ moto: etiā oē agēs est mouēs. ꝛ nō econtra: sed cōsequēs est falsū. igit ꝛ antecedens. Q consequēs sit falsū. s. ꝙ motus sit in mouente p se pbatur: qꝛ eo dato sequit ꝙ oē mouēs mouet: vel ꝙ habens motū nō mouet: quoꝝ vtrūqʒ est impoīe. ꝛ pbat cōsequētia: qꝛ si mot⁹ est in mouēte p se: tūc in omni mouēte est motus. vel g̃ oē mouēs mouet vel nō: si sic. habetur pma pars disiūctiue q̄ inferebat. si nō: tūc habet scd̄a. Deinde arguit ꝙ actio ꝛ passio nō sunt in patiente: qꝛ aut essent duo motus in patiēte existētes aut vnus: semp supposito ꝙ actio ꝛ passio sint motus: nō sūt duo mot⁹ existētes in patiēte: qꝛ tunc actus vniuscuiusqʒ nō erit in vnoquoqʒ. Nam actio est actus agētis: si ergo esset in patiēte tunc haberet ppositum: ꝛ si diceret ꝙ esset in agēte tūc sequeretur ꝙ vnus ꝛ idē actus esset simul in diuersis. s. agente ꝛ patiente: qđ nō videt verū. ℂScd̄o idē arguit: qꝛ si actio et passio essent duo mot⁹ in patiēte tūc seqret ꝙ idē mobile simul moueret diuersis motib⁹ ad vnū ꝛ eundē terminū: qđ est impoīe. ℂSilr arguit ꝙ actio ꝛ passio nō sunt motus vnus in patiēte: qꝛ tūc diuersorū sm̄ spēm. s. agentis ꝛ patiētis esset vnus actus. ℂSeqret etiā ꝙ doctio et doctrina essent idem: qđ est impoīe: qꝛ tūc qlibet adiscēs doceret illud quod adisceret: ꝛ quilibet adisceret illđ qđ doceret quod nō est verum.

Ad istā questionē dupl'r videt respondere Arist. in illa pte: aut neqʒ alterius acui. Textu cōmē. 20. volēs ꝙ actio ꝛ passio sint vnus motus materialiter siue sʒ subiectū q est in patiēte. Et tamē differūt ab inuicē formal'r ꝛ sm̄ rationē: qđ patet per hoc ꝙ soluit rōnes oppositum arguentes. Et primo quādo arguebat ꝙ actio ꝛ passio nō sunt in patiēte: quia tunc actus vniuscuiusqʒ nō erit in vnoqʒ. Respondet ꝙ nō est incōueniēs ꝙ actus alicui⁹ vt agentis sit in aliq̄ vt ī subiecto: sicut doctio est actus docētis: ꝛ tñ est in adiscēte. ℂScd̄o qñ arguebat ꝙ actio ꝛ passio si sūt vnus mot⁹ i patiente: quia tunc diuersorū sm̄ spēm esset vnus actus. Respondet ꝙ nō est inconueniēs ꝙ diuersorum sm̄ spēm sit vnus actus sm̄ rem: dummodo alia sit ratio ei⁹ vt est vnius: ꝛ alia vt est alterius. ℂTertio qñ arguebat ꝙ actio et passio nō sunt vn⁹ motus in patiente: quia tunc doctio et doctrina essent idē: qđ est impossibile. Respondet ꝙ doctio ꝛ doctrina sunt idem: ꝛ ex hoc non sequitur ꝙ docēs adiscat vel ꝙ adiscens doceat: quia licet doctio ꝛ doctrina sint idem sm̄ rem: differūt tamē sm̄ rationē. ℂEx quo vlterius patet ꝙ non sequitur doctio ꝛ doctrina sunt idem: ergo docere ꝛ adiscere sunt idem: sicut non sequit duorū ab inuicem distantiū idem est spacium. ergo distare hinc et illinc illinc hinc sunt idem.

Quia tñ Arist. in hoc capl'o videt magis inquisitiue q̄ determinatiue pcedere. ideo nō mirū si in pposita difficultate reperiant diuersi modi dicendi: quidā naqʒ inueniūtur dixisse ꝙ actio ꝛ passio ꝛ motus sunt idē realr: sed differūt ratiōe: ꝛ dicit motus in ordine ad terminū adquē: actio autē put est effectiue ab agente passio vero put ī passo subiectiue recipit. ℂEt p ista positione videt hic esse Ari. dum dicit ꝙ actio ꝛ passio sunt idem. s. sm̄ subiectū vt supplet cōmētator: sʒ differūt rōne. Dicit eni sic Aris. Neqʒ est docētē necesse adiscere: neqʒ si pati ꝛ agere idem est. nō tamē tanqʒ rōnē esse vnā qđ qd erat esse dicentē ꝛc̄. Egidius vero tenuit ꝙ in motu qui ē fluxus sunt duo accidentia respectiua. vnū vt ē ab agente et illud p se in genere actiōis: et illud vt recipitur in passo ꝛ illud est p se in genere passionis: et sic actio ꝛ passio nō sunt idem realiter inter se: nec cū motu. dicūtur tamen esse idem motus materialr ꝛ subiectiue vt dictum est. Et hanc sententiā videtur expresse voluisse Ari. parum post dum dicit. Omnino autē dicere est neqʒ doctio cum doctrina: neqʒ passio cum passione idē ppꝛie esse: sed cui in. sunt hec motus. Unde cū dicit supra Ari. ꝙ agere ꝛ pati siue actio ꝛ passio sūt idem sm̄ subiectū nō debet intelligi ꝙ sint idem realr: qꝛ hic dicit oppositū: sʒ ꝙ sint in eodem subiecto. s. motu. Burleus vero videt voluisse ꝙ actio ꝛ passio sūt res distincte fundate in motu q est forma diminuta: ꝛ ꝙ sm̄ eū mot⁹ q est fluxus est passio: id erit in forma diminuta vt in subiecto. ℂSed hoc mihi nō apparet verū. ℂPrimo: qꝛ vt supra in alia qōne tangebat motus p fluxu est via in formā diminutā: ergo forma diminuta ē eo posterior. ꝛ p cōsequēs nō ē ei⁹ subiectū: cū subiectum via origis sit prius illo qđ in eo fundat. ℂScd̄o quia sic passum successiue patit: sic agēs successiue agit. ergo sicut passio est fluxus successiuus ꝛ mot⁹: ita actio erit flux⁹ successiuus ꝛ motus: ꝛ ex cōsequēti sic repiet mot⁹ p fluxu in genere actiōis sicut in genere passionis: qđ tñ ipe negat. Videt ergo ꝙ meli⁹ est dicere ꝙ actio ꝛ passio īmediate fundantur in motu q est fluxus: ꝛ mediāte ipso fundat in mobili tanqʒ in pncipali subiecto: ꝛ ꝙ fluxus nō est per se de genere passionis: sed solum p reductionē. vt in pcedenti questione fuit ostensum: ꝛ hoc ipsemet Burleus tenet sup sex libros pricipiorū vbi de hac materia meli⁹ ꝛ distinctius loquitur q̄ hic: quare ꝛc̄.

ℂConueniēs vtiqʒ erit de natura negotiātem cōsiderare de infinito si ē: aut nō est: et si ē quid ē. Tex. cōmēti. xxiiij.

Dubitatur quia Arist. in pmo physicorū. Tex cōmē. 15. dicit ꝙ infinitū sm̄ ꝙ infinitū ē ignotū. ꝛ in hoc tertio dicit ꝙ ad naturalē ptinet ɔsiderare de infinito si est ꝛ qd est: ꝛ p cōsequēs sm̄ ꝙ infinitum. quare videtur esse contradictio.

Pro solutione huius dubij pmittendū pmo ꝙ multiplex est infinitū: qđdam eni infinitū sm̄ extensionem: ꝛ quoddā sm̄ durationē: qđdam sm̄ multitudinē: ꝛ quoddam sm̄ diuisionem. ℂPremittendo scd̄o ꝙ res pōt dupl'r cognosci. vno modo conceptu pprio ꝛ distincte. Alio modo cōceptu confuso ꝛ alieno. Sicut priuatiuū cognoscit conceptu sui positiui negatiue tamen: quoniam vt dicit Aristo. rectum est iudex sui obliqui.

His habitis dicit ad dubium ꝙ infinitū sm̄ ꝙ infinitū est ignotū cōceptu pprio et distincto. ꝛ h̄ voluit supius Aris. cū q̄ tñ stat ꝙ infinitū sʒ ꝙ infinitū cognitū ē cōfuse ꝛ cōceptu aliq̄: vt sui positiui ꝛ negatiue: ꝛ hoc mō voluit Aris. in hoc tertio esse determinādū de infinito ostēdendo nō dari corpus sensibile actu infinitū. Pro hꝫ tñ si vis veriore declarationem: recurre ad vnā qōne factā sup pmo huius ꝛc̄.

ℂEsse aūt aliqd infinitū fides ex quelꝫ cōtingit maxime in euidētib⁹ ex tēpore

hoc ei infinitū. Textu cōmenti. xxxj.

b **Ic cōmētator** facit duas rōnes p bātes infinitatē tpis ex vtroq; termino. Quaꝝ pma ē: q: omne qd generat: aut corrūpit: generat aut corrūpitur in instanti: sed oē istans exigit tps preterituꝫ z futurū. g ante oēm generationē fuit tps. z post oēm corruptionē erit tps: z p cōseqns ante oē tps qd generabatur fuit tēpus: z post qdlibet tps qd corrūpet erit temp⁹ ergo tēpus ē infinitū. ¶Scda rō est ista: omne generatuꝫ et omne corruptū est illud cui⁹ extrema excedutur a tpe: ergo si tēpus ponat generari: aut corrūpi: segtur q ipsuꝫ est clausū a tpe excedente ipm in duobus extremis: z per cōsequēs ante oē tps gn̄atū fuit tps: z post qdlibet tempus qd corrūpetur erit temp⁹. quare zc.

Ad quas rationes tenēdo fidē nostrā de mūdi ac tpis creatiōe seu inceptiōe rn̄det: ¶Ad pmā negat minor: q: dū incepit tps fuit instās inchoans tps añ qd instās nō fuit tps: z silr dabit instās terminās totale tps futurū: post qd instās nō erit tps. ¶Ad scdam negatur maior. q: totale tps fuit genitū: z corrūpet: z tn̄ ei⁹ extrema nō excedunt a tempore. quare zc.

¶**Contingere ab esse in perpetuis nihil differt. Textu cōmenti. xxxij.**

e **Ex hac littera** Aris. cōiter accipit illa auctoritas q in ppetuis nō differt esse a posse. quā Burleus dic intelligi debere de substātijs z nō de accn̄tib⁹ h mō. vz. q si aliq̄ substātia pōt esse eterna. illa ē eterna. ¶Sed ɔtra. q: aīa antixp̄i pōt esse eterna: z tn̄ nō ē eterna. ¶Rndet sm opinione Ari. z cōmētatoris q aīa vel erit antixp̄i ē eterna: q: vnica est aīa itellectiua oīoꝫ hominū ingenerabil' z icorruptibil': qm̄ i eternis nō ponitur plura indiuidua sub eadē spēcie: vnū sufficiat ad illius speciei ɔseruationē. ppter qd nulle due intelligentie sunt in eadē spē specialissima. ¶Sed adhuc ad idē arguitur sic: antixps pōt eē etern⁹: z tn̄ nō ē etern⁹: g zc. Probatur maior: q: iste binari⁹ est etern⁹ demōstrando mām et aīam que erūt ptes antixp̄i: z iste binari⁹ pōt esse antixps ergo zc. ¶Forte dicit q nō bene cōcludit: sꝫ oꝫ ɔ inferri: ergo antixps pōt esse binari⁹ eternus. ¶Sed cōtra itez. hoc est aliqd eternū demōstrato illo binario: z hoc pōt esse antixps. igit zc. ¶Huic respōdet sm priorē positiōeꝫ de aīa itellectiua: negādo q ille binari⁹ pōt eē antixps: sꝫ oportet addi oꝫ aīam cogitatiuā. Uel pōt rn̄deri negādo assūptum p vtraq; pte: q: totū nō est sue ptes sil' sumpte. Et tenēdo adhuc q totū sit sue ptes sil' sumpte ante eē antixp̄i ista est falsa: h ē aliqd eternū demōstrato illo binario: cuꝫ tūc ex illa mā z illa aīa nō fiat vnū zc. ¶Dubitat vlteri⁹. q: dicit Aris. in finito eni esse z infinitū idē ē. Et sic vi: velle q in mathematicis seu nālib⁹ indiuiduū sit idē cū sua qdditate. huius aūt oppositū vult. z. de aīa dū dicit. q aliud ē magnitudo: z magnitudīs esse. ¶Rn̄det q Aris. ibi per magnitudinē intelligit indiuiduū in mathematicis cōiunctum accn̄tibus sensibilib⁹: z p magnitudīs esse intelligit eius qdditatē. Et pariter dicendū ē de carne: z carnis esse in nālibus: z notū ē q in talib⁹ indiuiduūꝫ est aliud ab sua qdditate: qm̄ supaddūt qdditati accn̄ta sensibilia: h aūt nō accidit infinitū sicut nos accipim⁹: sꝫ sm modū loquēdi antiquoꝝ: cōtra quos arguit q dicebāt infinitū esse idē cum sbstantia rei z trāne: z esse separatum qd z principiū omnium aliorum zc.

¶**Cōpositū qdē igitur nō erit ifinitū corpus si finita elemēta sūt multitudīe. necesse ei plura eē et eq̄ri ɔtraria sp et nō esse vnū ipsoꝝ infinitū. Textu cōmenti. xlij.**

a **Aduerte** q hec rō q fit ad pbandum q nō oīa elemēta cōponentia mixtū sunt infinita: q: tūc non esset totū esset maius sua pte: z plura corpa essent sil'. nō ē demōstratiua: qm̄ loqndo de pte infinita tali nō est suum totū maius: silr loqndo de corpibus in potētia et que cōicant in mā sicut faciūt elemēta in mixto nō incōuenit talia esse simul: vt pz: q̄uis hoc non sit posse nāliter de corpibus in actu: z p se solū existētib⁹: vt in quarto huius patebit. ¶Attendendū vlteri⁹ q volt Burleus contra cōmen. q admisso corpe infinito sm extensionē esset posse aliqd corpus eē infinitū solū sm longitudinem.

Sed cōtra quia illo dato sequit q ex corpe infinito sm qd posset fieri corpus infinituꝫ simplr deducta rarefactione: qd videt impossibile: z pbatur cōsequētia: z capiat corpus infinitū sm longitudineꝫ pedale latum z pedale pfunduꝫ: deinde exinde sumatur vna portio ex qua rarefactiōe deducta p solum partium illius transpositionē in pma pte pportionabili hore futurae fiat vnum corpus spericū pedalis pfunditatis: deinde in scda pte pportionabili silr circuponat sperice ex illo pori corpe huic corpi sperico para pedalis pfunditatis: ita q efficiat in duplo maioris pfunditatis: z sic in infinituꝫ: z sic patet q in fine hore corpus resultās ex oībus additionibus erit simplr infinitū: q: in infinitum ptensum sm oēm dimēsionē: vt patet intelligenti: z tamē erit factū ex infinito sm qd rarefacnōe deducta: quare zc. Et videtur q in eodē casu pbari possit q aliqd corpus infinitū simpliciter est figuratū: qd claudit oppositū. Et pbat conclusio: quia illud corpus crescēs in quolibet instāti ante finē hore erit infinitum: z ex cōseqnēti spericū vt patet ex casu: sed in fine nihil sibi addet nec fiet aliqua alia variatio sicut supponit in casu: g in fine hore adhuc erit illud corpus spericum: z pro tunc erit infinitum simpliciter vt superius argutum est: ergo zc.

Ad ista quidam cōncedūt cōclōnē pmam. ¶Ad secūdā respōdet eaꝫ negādo nec segtur in qlibet istāti añ finē hore illud corp⁹ erit spericum nec in fine fiet additio zc. ergo in fine erit spericū: sic dt nec segtur in qlibet instanti ante fineꝫ hore aliqua vnitas huius numeri erit numerāda: z in fine nl' la numerabitur: ergo ptunc aliqua erit numerāda: z casum pro isto requirit in illo sophismate Heintisberi: infinita sūt finita zc. ¶Ampli⁹ oē corp⁹ sensibile ē loco: ē loci aūt sex spēs z differētie sursū z deorsūꝫ: ante z retro: dextrorsum z sinistrorsum.

Cōmētator sup hac lr̄a Ari. mouet dubitationē qd p illa sex intelligat Aris. Aut sex species loci: aut sex ptes integrales eiusdē loci diuersificatas sm diuersitatē partiū corpis locati: z adductis argumētis p vtraq; pte tādē declinare vī ad hoc q p illa sex ā intelligit Ari. sex ptes integrales eiusdē loci cū nō sint nisi due spēs loci corpoꝝ mobiliū motu recto. s. sursum: q̄ꝫ etiā Ari. in sequēti lr̄a videat p illa sex intelligere ptes subiectiuas loci sicut bicubitum z tricubitum sunt partes subiectiue ipsius quanti.

Albertus vero ca⁹. 9. hui⁹ tractat⁹ ad tollendam hāc diuersitatē vtit distinctiōe qdā sic dicēs. Possum⁹ eni loq duplr de loci differētijs. Uno mō dicim⁹ q loca nālia sūt ad q̄ est mot⁹ nālis: z tūc loca naturalia duo sūt. s. sursū z deorsū: ad q̄ mouētur corpa nālia sensibilia mota motu recto: q̄m de numero taliū corporū naturaliū dicebat esse corp⁹ infinitum. Alio mō dicimus dr̄ias loci nālis. s. dr̄ias sit⁹ sm q̄s ē q̄cuq; mot⁹: z h cōtingit duplr. sūt eni distincta sm sitū solū: z sic sūt in mundo sex dr̄e loci. Sūt etiā sm positionē ptiū corpis qd est in loco: z h duplr. aut eni sūt sm relationē ad res: aut sm positionē nālē ptiū corpis z figurā: aut virtutē sine figura: et hoc ppter celū. z sm cōparationē quo ad nos sūt iste dr̄e

in corpib⁹ nō aiatis: ſʒ aīt poſitionē ptiū ⁊ figurā ſūt ī corporib⁹ aiat̄ ⁊c̄. ¶ Et ſi p illa ibi difficultate nō ſufficiāt iſta recurſū hēas ad ea q̄ in pncipio q̄rti libri infra dicent̄ ⁊c̄.

¶ Quod qdē igitur actu non ſit corpus infinitū manifeſtū eſt ex his. Textucommenti. lvj. Queſtio. iij.

Queritur hic vtrū ſit poſſibile eſſe infinitū. Et arguiṫ q̄ ſic primo in cōtinuis: deinde in diſcretis. ¶ Et in continuis arguiṫ. pmo q̄ detur infinitū ſm qd poſtea q̄ ſit poſſibile eē infinitū ſimplr̄. Quod detur infinitū cōtinuū ſm qd arguiṫ. Quia datur linea gyratiua infinita ſm longitudinē: nā capiaṫ corpus columnare pedalis quātitatis: cui⁹ pmā ptē pportionalē gyret linea pedalis in pma pte pportionali vnius hore future: que linea pedalis in ſcda pte pportionali hore rareſiat acgrendo vnū pedale de nouo qd̄ gyret ſcdā ʒ ptē pportionalē eiuſdē corpis colūnaris ⁊ in tertia pte pportionali hoc rareſiat eadē linea acgrēdo ſibi tertiū pedale: qd̄ gyret tertiā ptē pportionalē pdicti corporis: ⁊ ſic in infinitū ſm oēs partes pportiōales illi⁹ corpis ⁊ illius hore vſq; ad finē eius. Et tūc patet q̄ in fine hore illa linea eſt infinita ſm longitudinē ſaltē ſm extremū verſus qd̄ pcedūt partes pportionales minores illi⁹ corpis cuʒ ſit cōpoſita ex infinitis pedalib⁹ nō cōicantibus: vt patet in caſu. Et p idem fundamētū poſſet argui q̄ aliq̄ ſupficies eſt infinita ſʒ lōgitudinē. Et ſilr̄ aliqd̄ corp⁹ capiēdo ſupficiē clauſaʒ īter tales duaʒ lyneas giratiuas ⁊ ptē giratiuā illi⁹ corpis ad illā ſupficiē terminatā: vt pmo hui⁹ argutū fuit: licet ad aliud ppoſitū. ¶ Scdo arguiṫ. Eſſe poſſe ſm potētiā ſupnaturalē q̄ ſit corpus infinitū ſimplr̄: q2 poſſibile ē q̄ deus de potētia ſua abſoluta in pma pte pportionali hore future faciat hūc mūdū in duplo maiorē q̄ nūc ſit: ⁊ i ſcda in triplo: ⁊ in tertia in q̄druplo: ⁊ ſic in infinitū cōſeruādo cōtinue ipʒ ſic augmētatū vſq; ad finē hore: ex quo arguo hoc eſſe poſſibile: cum ſic eſſe nō implicet cōtradictionē: ʒ vt deus poſſit facere q̄cqd nō implicat cōtradictionē: ponatur ergo in eſſe ⁊ ſeqtur q̄ in fine hore iſte mūdus erit infinitus ſimplr̄: q2 ī infinitū maior q̄ nūc ſit: vt pʒ: ⁊ aīs ē poſſibile de potētia ſupnālī: vt iā argutū ē. g̊ ⁊ pñs: q̄re ⁊c̄.
¶ Plures alie rōes ad hoc pbandū cōſueuerūt adduci: ſʒ ſufficiat hec ad pñs. Inde arguiṫ q̄ ē poſſe eſſe numeruʒ infinitū quātoꝝ p ſe ſeorſū exiſtentiū in pluribus caſib⁹.
¶ Primus caſus eſt: q2 ponaṫ q̄ ſit vn⁹ ignis ſpheric⁹ in cētro mūdi: ſic q̄ mediū ei⁹ ſit mediū mundi. ⁊ remoueaṫ oē impedītēs ſuū aſcenſū. ⁊ patet qd̄ aſcēdet: ⁊ cū nō ſit maior rō q̄ aſcendat ad vnā partē celi q̄ ad aliā ſeqtur q̄ ad qualibet ptē cōcauā celi aſcēdet aliq̄ pars illi⁹ ignis: qd̄ eē nō pōt eē niſi ſm qdlibet pūctū ſiat ipi⁹ diuiſio: ⁊ p cōſequēs in infinitas ptes erit diuiſus qd̄ ē ppoſitū. ¶ Scdo caſus eſt. ponēdo q̄ ſit vnū vas vitreū cōcauū vniformē p totū plenū aq̄ calida ⁊ valde rara: ⁊ ſit foramē bene obſtructū: ſic q̄ nihil ingredi poſſit: ⁊ ponaṫ in loco adeo frigido: q̄ aqua illa cōgeleṫ ⁊ tūc ſequiṫ q̄ illa aqua cōdenſabitur: ⁊ occupabit minorē locū q̄ pus. aut ergo. aut illd̄ frangeṫ: aut nō. ſi diciṫ q̄ nō: tūc dabiṫ vacuū: qd̄ impoſſe eſt: ſi diciṫ q̄ ſic: cū nō ſit maior rō q̄ frāgeṫ in vna pte q̄ in alia ſeqtur q̄ frangeṫ in oēm ptē poſſibile frangi: ⁊ per cōſequēs in infinitas: quare ⁊c̄. ¶ Scdo caſus eſt ponēdo q̄ ſit vnū filū vniformis reſiſtētie p totū: cui in extremitatibus applicent̄ due potētie equalr̄ oino trahētes ad ptes oppoſitas: vt filum frāgaṫ: ⁊ patet q̄ frāgeṫ: ⁊ cuʒ non ſit maior ratio q̄ frangeṫ in vno puncto q̄ in alio: in quolibet puncto ſiet fractio: quare ſequiṫ q̄ in infinitas partes diuidetur: ⁊ ſic habetur intentum.

In oppoſitum eſt hic Ariſ. volēs q̄ lʒ detur infinitū in potētia: impoſſe tñ eſt q̄ in actu infinitū detur: vt qd̄ ſit corpus tangibile actu finitū: aut multitudo corporū p ſe ſeorſū exiſtentiū actu infinita. ⁊ generalius in libro celi ⁊ mūdi pbat q̄ ē impoſſe q̄ ſit aliqd̄ corpus actu infinitū. Et p infinitū in potētia intelligit illd̄ infinitū qd̄ nō pōt eſſe ſm ſe totū ſil' in actu vt motus infinitus aut tp̄s infinitū eſt infinitū ſm diuiſionē aut appoſitionē: ſemp eni de tali infinito aliqd eſt in potētia qd̄ adhuc nō eſt: iō ei⁹ potentia ē ad actū impurū ſem mixtum cū potētia: ſic q̄ ſi potētia nō eſſet: nō eſſet actus. Per infinitū vero in actu intelligit illud infinitū: qd̄ ſi eēt eſſet ſm ſe totū ſil' in actu: vt corp⁹ vndiq; pienſum fine ſine: ſicut plures antiq opinati fuerūt: ⁊ tale infinitū adhuc imaginaṫ duplex: cōtinuū ⁊ diſcretū. ⁊ cōtinuū iterum duplex. ſ. ſimplr̄ ⁊ ſm qd. Silr̄ dr̄ infinitū qd̄ ſm oēʒ diuiſionē infinitū. Sʒ dr̄ infinitū ſm qd qd̄ ſolū ſm aliquā: ⁊ nō ſʒ oēm diuiſionē ē infinitū: vel qd̄ ſolū ad vnā ptē eſt infinitū aut ſolū verſus oriens: aut ſolū verſus occidens.

Pro hac qōne pmittēdū pmo q̄ multiplr̄ dr̄ infinitū. ſ. ſm pfectionē: ſʒ durationē: ſm intentionē. ſm multitudinē. ⁊ ſm diuiſionem vl' appoſitionē. hic tñ nō eſt ſermo niſi de infinito in actu ſ. ſm extenſionē pmanētē: aut ſm multitudinē qu toruʒ p ſe exiſtentiū q̄ ſola eſt numer⁹ pprie acceptus: multitudo aūt intelligētiarū aut pūctoꝝ aut partiū cōtinui nō eſt numerus pdicamētalis: ſed trāſcēdēs: cū numer⁹ pdicamētalis cauſeṫ ſolū ex diuiſione cōtinui. Manifeſtuʒ nāq; ē q̄ daṫ infinitū ſʒ pfectionē ⁊ durationē vt de⁹: ⁊ q̄ daṫ infinitū ſm itentionē. in infinitū nāq; pōt mot⁹ intendi ſm q̄ in infinitū poteſt creſcere pportio maioris iequalitatis agētis ſupra paſſuʒ. Etiā ſm Ari. 8. hui⁹ daṫ infinitū ſʒ ſucceſſionē: vt mot⁹ circularis celi ⁊ tp̄s: ⁊ ſm eundē ſʒ datur infinitū ſm diuiſionē ⁊ ſm appoſitionē. nā cōtinuū ī infinitū eſt diuiſibile in ptes eiuſdē pportiōis ſ. pportiōe dupla. vbi tamē pma pa pportionaṫ ſit medietas toti⁹ vel minor medietate. Nā tūc in tali pportione pcediṫ in infinitū: nec vnq; eſt ſtatus qn ſemp reſtet aliqua diuiſio fienda. Et ſi hʒ ptes pportiōales: ſicut ab vno cōtinuo diuidūtur. ſic alteri addcrētur: tūc ſicut in diuiſiōe a pmo cōtinuo pcediṫ in infinitū: ſic in appoſitiōe fienda ſcdo cōtinue pcedetur in infinitū: nec vnq; cōplebiṫ appoſitio ſicut nec diuiſio eā pcedēs. Tota ergo difficultas ē an deṫ quātū pmanens infinituʒ ſm extrema: aut multitudo infinita taliū quātoꝝ p ſe exiſtentiū que ſola ſm Ari. dicūtur infinita in actu. ⁊ quātū ad hoc diceret Ari. q̄ nō ē poſſe eē corp⁹ actu infinitū ſiue pienſuʒ vndiq; fine ſine: Silr̄ non ē poſſe q̄ ſit multitudo infinita corporū p ſe exiſtēntiū: quoꝝ pbatiōes collige ab eo tractatu ex libro celi ⁊ mūdi: ⁊ plures catholici tenent has concluſiones nedum de potentia naturali ſed etiam de potentia diuina.

Ad rationes ergo factas ad oppoſitū qōnis rñdetur. Ad pmā cōcedūt qdē dari lineā giratiuā infinitā: vt argumētū vr̄ oñdere dicēs: q̄ illa linea eſt infinita ſm illud extremū ei⁹ qd̄ girat ptes pportionales minores illius corpis: q2 ſm illud extremū nō terminaṫ intrinſece ad aliquē punctū: q̄ ſit illi⁹ linee cum nō ſit dare vltimū punctū illi⁹ linee ſm illud extremū: q̄uis extrinſice termineṫ ad vltimā ſupficiē illi⁹ corpis vel aeris illud corpus tangētis. ¶ Nonnulli aūt dicūt q̄ illa linea eſt finita cū ſit termīata intrinſece ex vno extremo ⁊ extriſece ex alio: licet tñ cōcedāt q̄ ſinite lōgitudis ē illa linea vt argumētū videṫ pbare. Alij vero inueniūtur dixiſſe q̄ infinita ē aliq linea ingratiua illi⁹ corpis: ſʒ tūc nulla linea giratiua illi⁹ corpis eſt infinita cū nulla ſit q̄ giret oēs ptes pportionales ipi⁹: q2 nulle ſunt oēs quotqt aſſignenṫ: q2 nec due nec tres ⁊c̄. ⁊ pportionali mō dicūt de ſupficie ⁊ pte corpis giratiua. Et quecūq; haꝝ rñſionū teneatur nō ſeqtur contra Ariſto. hic q̄ detur actu infinitū ſ. p ſe exiſtens: ⁊ occupās locū infinitum.

Sʒ cōtra reſpōſionē pmā concedētē dare lineā giratiuā infinitā arguiṫ: q2 ea data ſeqṫ q̄

aliqua linea infinita ē terminata duob⁹ pūctis intrīsecis qđ claudit ↄ̄dictionē: ꝛ pbaf ↄ̄ña capiēdo vnū corp⁹ columnare pedal' q̄ntitati: ꝛ signef linea mēsurās ei⁹ lōgitudinē que sit terminata.a b. punctis in suis extremis: ꝛ capiaf tunc pars ei⁹ que ē in p̄ma pte ꝓportionali illi⁹ corpis et ponaf q̄ in prima pte ꝓportionali vni⁹ hore future rarefiat sic q̄ efficiaf pedal' gīrās p̄ma pte ꝓportionalē: ꝛ ī secunda pte ꝓportionali illi⁹ hore pars illi⁹ linee que est in scd̄a pte ꝓportionabili illius corpis sil'r efficif pedalis girando scd̄am ptē ꝓportionalē: sic in infinitū. Et tunc patet q̄ in fine hore illa linea erit infinita: q2 habebit infinitas ptes pedales nō cōicantes: ꝛ tñ erit terminata intrinsece a.b. punctis sicut in p̄ncipio ¶ Itē cōtra eandē responsionē. q2 cōior ē arguif q̄ aliq̄ due linee sint equales: ꝛ tamē vna ē finita ꝛ alta ē infinita: q2 ponaf q̄ in vno alio corpe colūnari pedali sit vna linea p oia sil'r disposita: sicut in p̄cipio tūc q̄ ille sūt equales: ponaf tūc q̄ scd̄a rectificetur ad imaginationē pūctis extremalib⁹ corruptis or rarefactōe ꝛ cōdensatiōe deducta: ꝛ stati segtur q̄ illa ē infinita: vt pȝ. ꝛ p̄ma ē īfinita: q2 termiata ex vtroq̄ȝ extremo intrinsece: ꝛ tñ sūt equales q2 in p̄ncipio erāt equales: ꝛ nl'la earū est maiorata vel minorata. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē admisso infinito vt pleriq̄ȝ ad imaginationē ipm admittūt vt videātur qđ regrif: arguif q̄ aliq̄ duo corpa sūt equalia: q̄rū vnū est finitū. ꝛ aliud infinitū: qđ ē oīno īpol'e. Et ponamus q̄ a.b. sint duo corpa q̄drata equalia ꝛ remanēte .a. inuariato diuidaf .b. in ptes ꝓportionales ꝓportiōe dupla: sic q̄ in p̄ma pte ꝓportionali hore scd̄a ps ꝓportional'. b. continuef p̄mo s̄m longitudinē deducta rarefactiōe ꝛ ↄ̄densatione: ꝛ in secūda pte ꝓportionali hore tertia ps ꝓportionalis .b. cōtinuef scd̄e: s̄m lōgitudinē scd̄e: ꝛ sic in infinitū: ꝛ notū ē q̄ .b. in fine hore est infinitū s̄m qđ: q2 s̄m latitudinē ad vnū extremū. ꝛ tñ ē equale .a. qđ ē infinitū. ¶ Et q̄ sit equale a. pbaf. q2 in p̄ncipio a. ꝛ. b. erāt equalia. ꝛ non sūt p̄eise ista sicut tūc ḡ ꝛc̄. ꝛ Minor pȝ p a. sȝ p b. probatur q2 in b nō est facta nisi partiū transpositio: vt ponit casus sed p solū partiū transpositionē res nō efficif maior aut minor q̄ȝ prius. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē arguif cōtra vnū dictū in determiatiōe q̄ōnis pbādo q̄ in diuisiōe ↄ̄tinui in ptes proportionales ꝓportiōe dupla: dato q̄ p̄ma sit medietas totius: aliq̄ñ est status: cui⁹ oppositū etiā senuit Burle⁹. Et capiaf vna magnitudo pedalis in cuius vno extremo sit vnū mobile q̄ debeat in horā ipsaȝ adequate ꝛ vniformiter ptrāsire: sic q̄ dū in p̄ma pte ꝓportionali hore p̄ma ps proportiōalis magnitudīs ptrāsibif ipa diuidef: ꝛ in scd̄a pte proportiōali hore sic fiat de scd̄a pte ꝓportiōali magnitudinis: ꝛ sic in infinitū. ꝛ tūc segtur stati q̄ in fine hore totalis diuisio erit cōpleta ꝛ magnitudo p eā totali'r consumpta: quare ꝛc̄. ¶ Et p sil'e argumentū pōt pbari q̄ in opposita appōne alteri ↄ̄tinuo fiēda aliq̄ñ ē stat⁹. ¶ Ad ista argumēta rñdeat q̄ illā p̄mā rñsionē vult sustinere. Sed ad hoc vltimū argumētū dicaf q̄ casus bñ ē imaginabilis: sed nō est nāliter possibil': vt pȝ. ¶ Ad scd̄m autē principale argumētū dñt cōiter q̄ q̄libet pars casus pantecedente assumpti ē possibil' de p se: sȝ nō oēs sūt inuicem cōpassibiles propter ipol'e qđ segf. iō negādo q̄ totū assūptū sit pol'e: nō ꝓcedit vlteri⁹ argumētū: vñ dñt q̄ infinitū actu eē iplicat ↄ̄dictionē ꝛ tu illā ↄ̄dictiōeȝ ex dict' Ari. ꝛ suis declarationib⁹ regre. propf eni breuitatē illā omitto. ¶ Ad tertiū argumentū vbi ponitur casus arguētes q̄ dari possit numer⁹ proprie dic⁹ actu infinit⁹. rñdef illud negando. Et ad p̄mū casū diceret Burle⁹. q̄ ille ignis nō diuidef: sed rarefiet s̄m longū ꝛ latum sperice ꝛ dilatabitur minorabif vero s̄m profūditatē: ꝛ cōcauabif donec superficies eius cōuexa vndiq̄ȝ contāget supficiē cōcauā celi. nec aer: s̄m eni ignis p se existēs nāl'r locat⁹ nisi dū ei⁹ superficies cōuexa vndiq̄ȝ immediaf supficiei concaue orbis lune. ¶ Sȝ hec rñsio nō nimis tuta vr: q̄m s̄m eā stati seq̄tur: q2 in tali ignis dilatatione: aut dabif penetratio corporum: aut relinquef vacuū in medio illi⁹ ignis: q̄rū vtrū-

q̄ s̄m Ari. ē ipol'e. ¶ Alij dicūt q̄ ille ignis tot⁹ mouebif ad illā ptē celi vbi potētior influentia ipi⁹ cōseruatiua: ꝛ ī hoc determiabif ab illa fluētia. ꝛ dico q̄ illa fluentia esset equal' in oi pte celi: qđ tñ nūq̄ȝ ↄ̄tingit: dñt tūc q̄ ille ignis quiesceret in medio mūdi propf ipm hr̄e eq̄le inclinationē ad oēȝ ptē ↄcauā celi: ꝛ cetera esse paria. Et dāt exēplū de cane famelico eq̄distāte posito inter cibaria equaliter appetibilia quē dñt ad nullū eoȝ moueri si cetera oia fuerint paria. ¶ Ad scd̄m casū dr̄: q̄ q2 ptes supiores vasis cōprimūt medias vel inferiores: aut etiā corpus in vase cōtentū: iō ibi fiet fractio vbi maior erit hm̄ōi expssio. ¶ Ad tertiū casū dicif q̄ filū frangef in medio vbi erit maior cōcursus ambarū potentiarum trahentiū ꝛc̄.

¶ Causa autē est: q2 vnū ē īdiuisibile qđ cūq̄ȝ vnū sit: vt homo vn⁹ homo et ñ multi. Textu cōmenti. lxviij.

E vnitate autē quō sit īdiuisibilis: multi diuersa senserūt. Dicit egidius q̄ vnitas sic est indiuisibil' q̄ p ei⁹ diuisionē ñ diminuif numer⁹: sȝ poti⁹ augef ¶ Burleus aūt vult q̄ vnitas ē indiuisibil' indiuisiōe opposita multitudini: nō autē cōpositiōi: ita q̄ vnus homo sic est vnus ꝛ indiuisibilis q̄ nō est multi homies. ¶ Alij autē dicūt q̄ vnitas est q̄dā respectus indiuisibilis fundat⁹ in re vna sicut figura in re figurata. hi autē arguunt sic: q̄m si vnitas esset res vna: tūc esset quātitas continua: ꝛ sic ↄuerteref quātitas: ꝛ q̄ntitas cōtinua. ¶ Item tūc vnitas esset p se diuisibil': ꝛ sic esset quātitas ꝛ nō principiū quātitatis que oino sūt falsa: ¶ Et dñt vlteri⁹ ↄ̄iter q̄ numer⁹ ē quedā forma simplex fundata in vnitatibus suis. q̄m si esset res numerata: nō esset res p̄dicamētalis. Nec valet dicere q̄ tūc appositio in numero esset ad formā: q2 ad numerū q ponif q̄dā forma: qđ tñ negat Cōmētator: q̄m p formā in proposito ītelligim⁹ ipȝ totū vel ipsaȝ totalitatē: ꝛ p materiā ptes q̄ntitatiuas: mō talis appositio nō ē ad totū: sȝ ad ista ex qb⁹ ñ fit vnū totū: iō ꝛc̄. ¶ Et cū dicif q̄ numer⁹ ē plra vno: intelligif in p̄dicatiōe casli. s. q̄ numer⁹ est ex plribus vno. Et cū etiā dicif. q̄ numerus est coaceruus vnitatū: ex hoc nō segf q̄ sit ille vnitates: sȝ potius sit aggregatio illarū vnitatū exns in eis tāq̄ȝ forma:

Attendendū q̄m dicit cōmē. q̄ magnitudineȝ esse diuisibilē in semp diuisibilis est p se notū: ꝛ in ei⁹ cā. s. q̄ magnitudo nō cōponif ex indiuisibilib⁹ indiget demōstratiōe. ¶ Sed ↄ̄: q2 cū qđ lȝ hn̄s cām possit p eā demōstrari: tūc sequeref q̄ aliq̄d p se posset demōstrari p illud qđ nō est p se notū: ꝛ p ↄ̄sequens magis notū posset demōstrari p min⁹ notuȝ ¶ Rndef q̄ duplex ē p se notū. vȝ. simpl'r: ꝛ s̄ȝ q̄d. Per se notū simpl'r est illud qđ ē notū ad sensū vel expictiā: vt motū esse: aut p discursu ipceptibilē vt q̄ oē totū est maius in sua pte: aut cui intellect⁹ notis termis stati assentit: vt de q̄libet eē vl' nō esse ꝛc̄. ꝛ tale p se notū nō habet cām demōstrabilem. Per se notū s̄m q̄d est illud qđ in vna sciā p̄supponif ꝛ in alis demōstraf: vt cōtinuū eē diuisibile in semp diuisibilia et tale p se notū pōt hr̄e cām demonstrabilē cū ipm etiā sit demōstrabile: semp tñ fict demōstratio ex notiori ꝛc̄.

¶ Neq̄ȝ ē vt gñatio ñ deficiat necessariū ē infinitū eē actu sensibile corpus. Cōtingit ei alteri⁹ corruptionē: alteri⁹ generationem esse. Textu cōmenti. lxxiij.

Considerandum q̄ nō ois gñano vni⁹ ē corruptio alteri⁹: q̄m aliq̄ est gñatio q̄ nō ē corruptio vt productio lumis in medio: ꝛ aliq̄ ē corruptio q̄ nō ē gñatio: vt productio lumis i medio: ꝛ aliq̄ ē gñatio q̄ ē corruptio: sȝ respectu diuersaȝ for

marũ: quarũ vna gñaf: altera vo corrũpif. Et pôt teneri ꝯ burleũ ꝙ qñcũqꝫ aliq forma substãtial gñaf d nouo i mã sha i eadẽ corrũpif ⁊ cꝫ. Dicẽdo vlteri⁹ ꝙ dato ꝙ i homine sint tres aie distincte: alle tñ sil ꝑe inducũtur. ⁊ pro tunc ꝑexistẽs forma corrũpif. vñ dato ꝙ ꝑus tpe i mã hominis iduceref aia vegetatiua ꝗ̃ sensitiua: ⁊ sensitiua ꝗ̃ intellectiua: tũc pôt argui ꝙ aliqd esset i gñe: qḋ nõ eet i aliqua spẽ illi⁹ gñis: ⁊ ꝙ planta ⁊ brutũ essent ptes hoĩs: ⁊ ꝙ oporteret apud hoĩs generationẽ plãtã ⁊ brutũ gñari ꝗ̃ hoiem: ⁊ sic de mltis talib⁹ q̃ ex te potes videre. Intelligẽtie ñ credere ⁊c̃. Dicit Ari. intellectũ deficere i itelligẽdo et aliquãdo opinari aliquã rẽ esse: que tñ nõ est.

Sz cõtra qꝛ oĩs notitia itellectiua fit ex ꝑexistẽnti cognitiõe sensitiua: sensus aũt nõ sentit obiectũ nisi in presentia: ꝗ̃ cũ intellect⁹ intelligat infinitũ seqf ꝙ sensus sentit infinitũ. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ infinitũ ẽ pñs: ꝗ̃ in re daf actu infinitũ. Et confirmaf ide ꝑ eã q̃ dicit Ari. i. 3. de aia: ꝙ nihil ẽ i itellectu qḋ ꝑus nõ fuerit in sensu: ⁊ ꝙ necẽ ẽ quẽcũqꝫ itelligẽtẽ famasma aliqḋ speculari. Ex his seqf ꝙ nihil itelligit itells qḋ sens⁹ ꝑus ñ sentiat: ꝗ̃re ⁊c̃.

Respõdetur pro his oib⁹ qḋ nihil ẽ i itellectu qḋ ñ ꝑus fuerit i sensu aut ipm: aut aliud ad qḋ hꝫ ꝑ se habitudinẽ: ex cui⁹ alteri⁹ cognitiõe et⁹ intellectio ẽ causata. vñ i itellectu causaf notitia ꝑuati ex notitia positiui sibi oppositi ⁊ ꝑus sensati: ꝗ̃uis ꝑuatiuũ illud nõ habeat in re esse: silr notitia chymere q̃ esse nõ ꝑt cãtur ex notitijs ptiũ aialiũ sensatorũ ex q̃bus cõponi imaginaf. Utrũ ãt tal cõcept⁹ fict⁹ sit simplex aut cõpositus ẽ difficultas. ⁊ qdã dicũt ꝙ ẽ cõposit⁹ vt ꝙ conceptus vacui cõponif ex cõceptu loci ⁊ corpis ⁊c̃. Et aliq dicũt ꝙ ẽ simplex cõcept⁹ ex alijs plib⁹ cõceptib⁹ simplicibus elicitus aut deductus elige. igitur ⁊c̃.

Et sic est finis tertij libri. Incipit quartus.

Fertur ei vnũqḋqꝫ i sui locũ nõ ꝓhibitũ hoc qdẽ sursũ. illud aũt deorsũ. he autem sũt loci ꝑtes et spẽs sursũ et deorsuz et reliqua sex distantiarũ. Tex. cõmẽ. iiij

Uper hac lr̃a Ari. videlicet. he autẽ sũt loci ꝑtes ⁊ spẽs: sursũ ⁊ deorsu ⁊ reliq sex distãntiarũ dic̃ cõmentator cõmẽ 4. ꝙ infert⁹ ⁊ supi⁹ sũt ꝑtes loci: in quas diuidif ꝑm ꝙ gen⁹ diuidif in suas dr̃ias specificas: ⁊ q̃si dicat sũt ꝑtes loci q̃ sũt spẽs illi⁹: ⁊ addũt hoc ne aliquis intelligat ꝑ partes: ꝑtes ꝑm quãtuatẽ: nõ ꝑm formã: ⁊ itelligit ꝑ sex ꝑtes sursũ ⁊ deorsũ ⁊ alia. Ex q̃b⁹ vꝫ cõmẽta. Ari. velle sursũ deorsũ: añ retro. dextrorsũ ⁊ sinistrorsũ esse ꝑtes loci ꝑm formã. ⁊ ex ꝯñti spẽs loci distinctas: ⁊ sic ipm exponit Burle⁹: cuius tñ oppositũ vꝫ velle cõmẽtator cõmẽ. 2⁰ vbi dicit. ꝙ ꝑtes existẽtes in eis extra itellectũ ꝑm ꝙ sunt mathematica sicut est dispositio in corpibus naĩlib⁹. s. q̃m i eis inueniũtur ꝑtes sex distincte ꝑ naturã ⁊ hꝫ in aiato. In inaiato vo hꝫ nõ iuenif: sꝫ sũt res que extimãf i eis extimatiõe tm̃: ita ꝙ ex aiaꝫ nõ sũt sic in aia.

Et est intelligẽdũ hoc ꝙ dicit i eis q̃ sũt ꝑter supi⁹ ⁊ inferi⁹ q̃m sũt distincta naturalr̃ qḋ itẽdebat ꝑ hoc ꝑm ꝙ sunt ꝑtes: nõ ꝑm ꝙ sunt vbi: q̃m nõ est ita de supiorꝫ inferiorꝫ: inuenif enim in eis aliqd distinctũ ꝑm ꝙ ẽ vbi ⁊ ꝑm ꝙ est ꝑs ⁊c̃. Ex quibus vbis innuit cõmẽtator. ꝙ añ: retro: dextrũ ⁊ sinistrum solũ distinguũtur vt ꝑtes: ⁊ nõ vt vbi totalia: sed sursum ⁊ deorsũ distinguunf vt ꝑtes. ⁊ vt vbi totalia: cum ergo spẽs loci dicãt vbi totalia: seqtur ꝙ solũ sursũ ⁊ deorsũ sunt distincte spẽs loci: ⁊ nõ ante ⁊ retro dextrũ ⁊ sinistrũ ⁊c̃. Posset dici ꝙ si locus capiaf solũ ꝑ vltima supficie corpis ambientis locati: sic nõ habet sub se spẽs: sed si accipiatur vt naturalr̃ ⁊ vt includit virtute cõseruatiuã locati: sic ꝑmo diuiditur in duas ꝑtes vt dicit hꝫ cõmẽta. s. sursũ et deorsum. Si vero distinguaf locus nãlis siue sit totalis siue partialis ꝑm diuersitatẽ virtutis cõseruatiue in eo incluse: sic etiã diuidif in ante ⁊ retro ⁊c̃. vt superius dicebatur ⁊ adhuc particularius diuidi posset: vt consideranti potest patere.

Albertus tamen dicit ꝙ sursũ ⁊ deorsũ sũt spẽs loci diuerse q̃ ad motũ localẽ corpoꝝ simpliciũ distinguunf. s. q̃ttuor elemtorum. Añ vo ⁊ retro dextrũ ⁊ sinistrũ sũt alie q̃ttuor diuerse spẽs loci: q̃ q̃ ad motũ localẽ corpoꝝ aiatoꝝ tm̃ discernũtur q̃ñiã sola aĩata corpa sũt ex se mobilia ad oĩa dr̃iam põnis.

Dicit burleus ꝙ si tot⁹ mũd⁹ esset ꝯtinu⁹: de⁹ cũ nõ posset mouere motu recto nisi crearet nouũ locũ ad quẽ moueref. Nec etiã circulariter: qꝛ oĩs motus localis indiget loco: mũdus autez tũc nõ esset in loco nec ꝑm totũ: nec ꝑm ptẽ: nisi dicerem⁹ motũ circularẽ esse situalẽ ⁊ nõ localẽ. Et ponit vlterius ꝙ xpiani gñantes mũdũ habẽt cõcedere vacuũ extra celũ: qꝛ deus potuisset extra istũ mũdũ vnũ aliũ generare vbi ꝗ̃ sic fecisset: tũc q̃rif an isti mũdi distarẽt vel tãgerent se: si distarẽt: tũc inter eos eẽt vacuũ. s. spaciũ diuisibile corporis receptiuũ i q̃ nullũ esset corp⁹. Si ãt tãgeret se ⁊ nõ ꝑ aliqḋ diuisibile adeqte ex q̃ ꝯuexitates coꝝ ponif ꝑfecte spiettatis: ergo solũ ꝑ idiuisibile: ⁊ ꝑ ꝯñs q̃libet diuisibilia ipaꝝ dr̃iaꝝ caderet spaciũ vacuũ vt supra: quare.

Sed nullũ istoꝝ necessariũ ẽ dicere: vñ in ꝑ casu possum⁹ cõcedere deũ posse mouere mũdũ motu recto nullũ locũ creãdo. ⁊ ꝙ tal motus rect⁹ nõ eẽt sursũ: nec eẽt deorsũ: sꝫ alteri⁹ spẽi ⁊ a fortiori posset ipm mouere circularit: nec ẽ verũ ꝙ motus circularis sit situalis ⁊ nõ localis vt post arguet cõmẽtator ꝯ Auicẽ. Nec oportet ad hoc ꝙ aliqḋ moueaf localr̃ ꝙ mutet locum ꝑm se: aut ꝑm ꝑtes: sed sufficit ꝙ mutet situ vt esset in ꝓposito: esset ei mũdus ꝯtinue in alio situ: pꝫ. nec oꝫ xpianos ꝯcedere vacuũ extra celũ. Et admisso scḋo casu dici posset ꝙ stat illos mũdos ad inuicẽ distare nõ qdẽ mãlit: cũ nullũ esset corpus intermediũ: neqꝫ ꝑ vacuũ: cũ vacuum sit locus ꝑuat⁹ corpe: ⁊ ibi nll'us eẽt locus: nec vacuus nec plen⁹: sꝫ formalr̃ solũ ⁊ ꝑ respect⁹ i eis cãtos: stat etiaꝫ ꝙ se tangẽt ⁊c̃. ꝗ̃uis i eo casu ꝯcedãt aliq fore posse aliqua duo corpa eẽ totalr̃ extra se inuicẽ: ⁊ tñ neqꝫ tãgere se nec distare quã v̄ificãt de ill' duobus mũdis: vbi se cõtangãt.

At vero qḋ impossibile sit quodlibet hoꝝ esse locũ nõ difficile videre. Spẽs qdẽ ei et materia nõ separant a re. locuz aũt cõtingit. Textũ cõmẽti. xvij.

Ri. in illa parte At vo ꝙ ipossibile ⁊c̃. Ad ꝓbãduz ꝙ nec loc⁹ sit mã nec forma sic arguit. nec mã: nec forma sic ẽ separabilis a locato: sꝫ locus ẽ separabil'a locato: ꝗ̃ locus nec ẽ mã nec forma.

Circa quã rõem ꝑ dubitatur ꝯ maiorẽ: q̃m vꝫ ꝙ ab aliq locato sua mã sit separabil: sicut pꝫ de locato viuente in q̃ fere ꝯtinue noue ꝑtes mãe ex alimẽtis adueniũt: ⁊ ꝑtes ꝑexistẽtis mãe ꝑ resolõnẽ factã a calore naturali recedũt: ita ꝙ post tps lapsum tota materia in ipo erit reuocata. Et ex hꝫ iprobari videtur qḋdã dictu Cõmẽtatoris cõmẽto. 17⁰ vbi dicit: ꝙ forma nõ sepaf ꝑ se. s. nõ mutaf de mã i mãm ꝑm ꝙ corpa mutãf de loco ad locũ. Istud ei argutũ ẽ esse falsum de forma viuentis.

Secũdo dubitatur ꝯ minorẽ vbi dr̃ ꝙ locus ẽ separabil'a locato sic ꝙ in eodẽ loco diuersa corpa sibi inuicẽ succedere pñt Na illud vult cõmentator eẽ falsũ in cõmẽto. 18⁰. vbi dicit. Et pôt aliqs q̃rere: q̃m loc⁹ nõ ꝑt dici separi nisi ꝑm opiones dicẽtiũ vacuũ eẽ: ꝑm ãt opiõnẽ Ari. nõ sepaf a locato sed corrũpif ꝑ corruptionẽ ei⁹. vltimũ ei aeris in q̃ ẽ aq̃ q̃n aqua transferf ab eo: ⁊ intrat ipm aliud corpus: corrũpif illud vltimum et fit aliud: et cum ita sit ista est proposito

famosa non vera. s. locus est separabilis.

Ad istud dicit Burleus q̄ maior ē ꝟa solū de locatis ināiatis. ⁊ dcm̄ cōmētatoris solū ītelligi dꝫ de forma q̄ nō ē aīa: minor vō aut ē famosa ⁊ nō ꝟa. Si p loc̄ū eē sepabilē ītelligam⁹ eūdē locū nūc ro fꝫ se totū remanere post sepatōēʒ vnius locati ab eo: ⁊ subigressū alteri⁹. Aut dꝫ sic ītelligi q̄ loc⁹ ē sepabil'a locato. i. corruptio loci nō ē corruptio locati. ⁊ h̄ sufficit ad pbādū q̄ loc⁹ nō ē forma, q̄ corruptio forme ē corruptio locati. ¶ Sʒ lʒ hec sint dicta ꝯmētatoris saltē p pte: tutiꝰ tn̄ vr̄ eē dōm q̄ r̄ō Ari. sic ītelligi dꝫ: ne c mā total' nec forma ē sepabil'a locato p vnicā sepatōēʒ ipis remanētibus. Sʒ loc⁹ ē sepabil' a locato p vnicā sepatōēʒ ipsis remanētib⁹. Nā in q̄ loco fuit ꝓus aq̄. postea erit aer ⁊c. ¶ Et cuʒ dr̄ q̄ dū corp⁹ exit a suo loco locus corrūpit. Respōdet q̄ lʒ h̄ fit vez i plib⁹ saltē de locatis in aere vl' aq̄. nō tn̄ ē sp vt si loc⁹ sit cōcauū corporis solidi: aut corpoꝝ solidoꝝ vt duaꝝ parasidū inuicē superpositaꝝ vel aliter vt frequenter cōtingit. ¶ Post hoc aūt accipiendū est ⁊c. Hic queritur de modis essendi in. qui sunt plures: vide per te.

¶ **Quid aūt forte sit loc⁹ sic fiet vtiqꝫ manifestū. Accipiam⁹ āt d̄ ipso q̄cūqꝫ videt̄ vere fm̄ ipꝫ ipsi īesse. Dignū ē igit locū eē p̄mū qd̄ ꝯtinet illd̄ cui⁹ ē loc⁹ et nihil ei⁹ ē. Ampli⁹ p̄mū neqꝫ maiorē neqꝫ minorē eē. Adhuc aūt neqꝫ deficere vnicuiqꝫ: et separabile eē. Textu cōmēti. xxx.**

Dicit Egidius q̄ mā fm̄ eē̄ntiā ē ingn̄abilis ⁊ incorruptibilis: ⁊ iō hoc mō separabilis est a locato: sed fm̄ esse gn̄atur ⁊ corrūpit. ideo fm̄ esse nō est separabilis a locato: ⁊ per hoc differt a loco qui fm̄ esse est a locato separabilis.

Sed cōtra ipꝫ arguit Burle⁹ dupl'r. ¶ Primo q̄r si mā i corruptōē ꝯpositi manet et fꝫ eē̄ntiā: ⁊ corrūperet fm̄ eē: tūc seq̄ret q̄ mā remaneret sine suo eē. ꝯn̄s ē ipōle. q̄r omē qd̄ manet hꝫ eē. Dicere g̊ q̄ mā manet fm̄ eē̄ntiā: ⁊ nō fm̄ eē est dīc q̄ eē̄ntia māe nō sit nisi ipa mā q̄ nō manet sine suo eē. ¶ Scd̄o eē māe aut ē ipsa mā vl' aliqd̄ aliud. si ē mā. ⁊ ipsa manet: ex q̄ et⁹ eē̄ntia manet. g̊ eē māe manet ⁊ nō corrūpit. Si ē aliqd̄ a mā: vel ē subā vel accn̄s. nō accn̄s: q̄r nec q̄litas nec q̄ntitas ⁊c. Nec subā. q̄r nec ꝯpositū vt pꝫ: nec forma. q̄r tūc sola forma eēt īseparabilis a re locata. cui⁹ ꝯ̄riū dicit Aris. in l'ra.

Adhuc si quis vellet egidiū defendere possꝫ r̄ndere p̄minēdo p̄mo ipꝫ p essentiā māe ītelligere tpaꝫ māꝫ his vel illis accn̄tib⁹ īdiuiduatā. ¶ Ex quo pꝫ in corruptōē cōpositi mām remanere fm̄ essentiā. q̄r eadē materia fꝫ se accepta remanet sed nō remanet fm̄ esse. i. fm̄ eādeꝫ indiuiduatioñeꝫ cū aliis accidentibus in alio cōposito induiduetur.

Et tūc ad rōnes. ¶ Ad p̄mā cū īfert q̄ mā remāeret sine suo eē. verꝫ ē qd̄ habuit p̄us ⁊ nō alr̄. verūm acq̄rit aliō eē cū q̄ remāet. ¶ Ad scd̄aꝫ cū q̄rit de illo eē māe. dr̄ q̄ ē ipa mā fꝫ q̄ ē tal'r aut tal'r īdiuiduata: ⁊ q̄r nō remāet mā total'r īdiuiduata sic p̄⁹: sꝫ al'r. iō dr̄ corrūpi fꝫ eē qd̄ habuit p̄us: ⁊ gn̄ari fm̄ aliud eē. q̄re ⁊c.

Intelligēdū q̄ celū fm̄ se totū mutat locū fm̄ formā: ⁊ nō fꝫ subm̄. sꝫ fm̄ partes mutat locū fm̄ formā ⁊ fꝫ subm̄. Nā mutare locū fꝫ subꝫ ē mutare sitū. mō lꝫ ptes celi mutēt sitū. ipꝫ tn̄ fm̄ se totuꝫ sp ē i eodē situ. Mutare āt fm̄ formā ē q̄ eadē pūcta sipa in circūferētia terre nō maneāt p ipa supposita eisdē pūctis in celo: sꝫ aliis ⁊ aliis successiue supponāt: qd̄ pꝫ veꝝ eē nō solū respcū ptiū celi. sꝫ et respcū ipi⁹ toti⁹: ex q̄ terra q̄escēte i mūdi medio celū circulariter ꝯtinue mouet ⁊c.

¶ **Quare continentis immobilis primū hic est locus. Tex. cōmēti. xlj. Q̄ō. j.**

Dubitatur vtꝝ loc⁹ sit vl'ia superficies corporis ꝯtinētis imobil' p̄mū: ¶ Primo arguit q̄ nō. sic: Si locus esset supficies cū supficies sit spēs q̄ntitatis, tūc locus esset spēs spālissima. ꝯn̄s fl̄m: cū sex ponāt spēs loci ab Ari. s. sursū deorsū an̄ retro dextrū ⁊ sinistꝝ. ¶ Scd̄o diuersa corpora sibi inuicē succedere i eodē loco fm̄ numerū per Ari. in l'ra: sꝫ diuersa corpora sibi inuicē nō pn̄t succedere in eodē vl'tio corporis ꝯtinētis p cōmētatorē cōmē. 18. nā cū aliqd̄ corp⁹ exit ex aliq̄ vl'tio alicui⁹ partis aeris ꝯcurrūt partes illi⁹ aeris: ⁊ corrūpit illd̄ vl'timū: ⁊ si illd̄ corp⁹ īgrediat g̊n̄at aliō vl'timū. q̄r ⁊c. ¶ Tertio illo dato seq̄ret q̄ eēt pōle q̄ aliqd̄ moueret motu locali recto. ⁊ tn̄ ꝯtinue eēt in eodē loco ꝓprio. ꝯn̄s fl̄m: q̄r illud qd̄ ē ꝯtinue in eodē loco ꝓprio q̄escit fm̄ locū. g̊ si aliqd̄ tale moueret motu locali recto: tūc idē sil' moueretur fm̄ locū qd̄ q̄esceret fm̄ locū: qd̄ ē ipōle. Et ꝓbat ꝯn̄a de aq̄ cōtēta in dolio cū ipo sil' descēdēte q̄ cōtinue eēt in ꝯcauo dolii sic in suo loco ꝓpo. ¶ Quarto si pars q̄ōnis affirmatiua eēt ꝟa tūc loc⁹ nō eēt eq̄lis locato. ꝯ̄ Aris. in l'ra. et pꝫ ꝯn̄a: q̄r illd̄ qd̄ caret ꝓfunditate nō ē eq̄le ei qd̄ hꝫ ꝓfunditatē. sed superficies locās nō hꝫ ꝓfunditatē: ⁊ corp⁹ locatū hꝫ ꝓfunditatē. q̄re ⁊c. ¶ Quīto oē accn̄s pmanēs existēs i subiō mobili est mobile ad motū sui subi: vt pꝫ: sed si locus eēt supficies tūc eēt accn̄s permanēs exn̄s in subo mobili. s. in corpore locāte. g̊ eēt mobilis: ⁊ per ꝯn̄s implicat q̄ locus sit vl'tia superficies corporis cōtinētis. ⁊ q̄ sit īmobilis. ¶ Sexto ly p̄mū: aut determinat illā dictiōem ꝯtinētis: aut illā dictionē īmobilis. si p̄mo mō: tūc seq̄ret q̄ loc⁹ cōis nō eēt locus ꝯ̄ Ari. in l'ra diuidētē locū in locū ꝓpriū ⁊ locū cōeꝫ. ⁊ pꝫ ꝯn̄a: q̄r locus cōis nō est vl'tima superficies corporis p̄mo ꝯtinētis. Vn̄ cōcauū celi est locus cōis respectu tui ⁊ pluriū alioꝝ. ⁊ tn̄ celū nō p̄mo cōtinet te. sed aer vel aliqd̄ corp⁹ īmediate te circuiēs ⁊ ꝯtāgens. ¶ Si dicat scd̄o mō: argr̄ q̄ n̄: q̄r illi nō cōpetit p̄mo īmobilitas qd̄ ē aliquo mō mobile. sꝫ si loc⁹ ē superficies ē aliquo mō mobilis: g̊ nō ē īmobilis p̄mo. pꝫ ꝯn̄a: ⁊ minor ex dictis: ⁊ maior argr̄. q̄īn per p̄us cōpetit īmobilitas illi qd̄ nullo mō est mobile q̄ꝫ illi qd̄ ē mobile aliquo mō. q̄re ⁊c.

In oppositū est Ari. i littera dū ex dictis ꝯcludēdo diffiōnē loci dic̄. Quare terminus ꝯtinētis imobilis p̄mū h̄ ē loc⁹. ¶ Et ꝯfirmat p diuisionē sic. loc⁹ vl' ē mā: vl' ē forma: vel spatiū sepatū: vel corpus locās: vel vl'timū corpis locātis: sꝫ nō ē mā: nec forma nec spatiū sepatū vt ꝓbat Aris. i littera: nec est corpus locans: q̄r corp⁹ locās ē p se mobile ⁊ nō ē eq̄le locato: sꝫ maius. loc⁹ aūt dꝫ eē aliq̄ mō īmobilis: ⁊ dꝫ esse eq̄lis locato. cū iste sint de ꝓprietatib⁹ loci. g̊ relinquit vl'timū. s. q̄ locus est vl'tima superficies corporis cōtinentis. q̄re ⁊c.

Pro ista dubitatōe ītelligēdū p̄mo q̄ locus multipliciter capi cōsueuit. p̄mo p corpore locāte. secūdo p vl'tia superficie corporis locātis. tertio p vbi seu respectu cāto in locato ex circūscriptōe loci q̄ est superficies: ⁊ h̄ locus est īdiuisibilis: nec ad ipm p se est mot⁹. cū possit aduenire alicui sine mutatōe facta in illo cui aduenit: sicut est loc⁹ q̄ est superficies. quarto sumit loc⁹ p virtute ꝯseruatiua locati repta ī corpore locāte fm̄ q̄ ē in tali vel in tāta distātia a celo. q̄nto sumit p loco simplici q̄ ē cētrū mūdi. rōne cui⁹ oīa corpa dn̄r eē vel nō esse i suo loco nāli. Nā oīa corpa dn̄r esse vel nō eē nāl'r locata fm̄ q̄ sūt in tali vel tāta distātia a cētro i q̄li vel q̄ta ad ipa influit a celo virt⁹ ipoꝝ ꝯseruatiua: aut ꝟme ꝯ̄ria: ⁊ h̄ locus ē origo ⁊ istitutio oīm locoꝝ cōpositoꝝ. Sexto sumit p illo cōposito: ⁊ hic est situs q̄ sumit a cētro mūdi ⁊ cāt in corpore locato: ex hoc q̄ est in tāta distātia ad ipm centꝝ ⁊ talis locus ē de p̄dicamēto vbi: ⁊ ad ipsum est per se motus. est

enī accn̄s diuisibile ꝛ extēsū i mobili:qḋ fit totalr dependēt aut acquirit in motu locali rcō.7°.capit loc° ꝑ illo circa qḋ aliquid ꝑ aliqua opatio maxīe fieri ħ3:fm quē modū celū ḋr locus dei.¶ Intelligēdū scdo φ illa dīffō loci apḋ diuersos diuersimode exponi cōsueuit. Nā cōmētatoꝛ cōm.41.ipaȝ sic itelligit:v3 φ loc° ē vltimū corpis cōtinētis ꝛ mobile cōntinalr.i.φ nō sp mouet ad motū locati. Nā vltimū corpis locātis nō sp mouet ad motū locati:ȝ si mouet ħ e raro ꝛ accñtalr: vt qn̄ corp° locās solū cū locato mouet:ꝛ ꝑ hāc dfīaȝ dic cōmētatoꝛ.dr̄t finis extranea a ñne nalr.i.vltimū corpis locātis qḋ ē extrinsecū a corpe locato:ꝛ qḋ ē locus ei° ab vltimo corpis locati qḋ ē illi itrinsecū sīlr ꝛ nālr:et qḋ ē ei° supficies cōuexa q cētinalr ħ ē sp ad ei° motū mouet.¶ Deīn ponit in diffōne alia dfia.s.ꝑmu:ꝛ per ꝑmū itelligit sup positū ipsi corpi locato.i.illi eqle suppositū cnī vt ħ sumit idē ē qḋ equalr positū alicui:qḋ nō ē excedēs ipȝ.nec ē ab eo excessuȝ.ꝛ per ħ dic cōmētatoꝛ.dr̄t ꝯtinēs eqle a ꝯtinēti iequ.i.loc° ꝓꝓus a loco cōi.ꝑ ꝑmū ḡ differētiā dr̄t loc° a supficie extrinseca locati q nō e loc° ħȝ ꝯtineat locatū:qꝛ nō e ꝯtinēs diuisuȝ a locato queadmodu oȝ locū ee. Per scdaȝ vo dr̄t loc° ꝓꝓus a cōi:et q sequit ħȝ cōmētatoris expōne hāc diffōnē loci dari solū de loco ꝓꝓo. ¶ Aly vo ipaȝ expōnūt sic eā itelligētes φ loc° ē vltia supficies corporis ꝯtinētis imobilis ꝑmū.i.nō mobil per se:i qua diffōne ħ vltia supficies corporis ꝯtinētis siue terminus ponit ꝑ gñe.ꝑ qḋ dr̄t a mā formis spatio separato et ħ imobilis ꝑmū ponit ꝑ dfia per quā dr̄t a vase seu corpore ꝯtinēte cū q loc° maxīe ꝯuenit.qm̄ corp° cōtinēs est mobile ꝑ se.loc° aūt cū sit accn̄s existēs in corpe locāte nō ē mobilis per se:ȝ solū per accn̄s ad motū sui subi:ꝛ diffinitio sic itellecta est cōis loco ꝓꝓo ꝛ loco cōi.Etē loc° ꝓꝓus q ꝯtinet adequate ipȝ locatū.ita φ nō plus:vt ꝯcauū dolii respectu aq repletis ipȝ. Loc° āt cōis e q vltra ipȝ locatū ꝯtinet plīs siue aliḋ corp°:vt ꝯcauū ignis respectu tui

Ex his respōdet

ad argumēta ꝑncipalia. ¶ Ad ꝑm ꝛ 2m pȝ ex dicti in capitis pcedenb. ¶ Ad 3m ꝯcededa ē ꝯclō.et de illo qḋ mouet per se.vn aqua descēdēs cū dolio mouet per se.qꝛ nālr mouet.ꝛ fm ꝓꝓiā ei° iclinationē:qḋ declarat ēr in aliis lasio°. ¶ Et ꝑm° ē dnī Albertū in ꝑmo methauroꝝ dicētis:φ si testa oui ipleat roꝛe:ꝛ obturet foramē:ꝛ pōnat in radiis solis ros postqȝ erit calefactus rarefactus ꝛ leue factus ascēdet:ꝛ secū testā oui portabit.tūc.n.ros mouebitur sursū per se:ꝛ erit ꝯtinue in eodē loco ꝓꝓo.s.ꝯcauo teste oui vt pȝ. ¶ Scdꝰ casus ē de vesica plena igne q ascēdet per se vesicā secū portādo.qꝛ ꝛc. ¶ Et tūc ad argumētū negat φ illḋ cꝛpus quiescat fm locū:qꝛ nō dr̄ corpus quiescere fm locū ex eo φ ē cōtinue in eode loco ꝓꝓo:capiendo locū ꝑ supficie cōtinētē:ȝ ex eo φ est cōtinue i eodē situ seu vbi sīuēte a centro mūdi qḋ est terminus per se et intrinsecus motus localis.ꝛ non motus qui est superficies:modo constat tale corpus continue esse in alto.

Sed forte

ꝯ hāc rñsionē arguit ꝓbādo φ ad vbi sīuē a cētro nō sit ꝑ se mot° tāqȝ ad terminū ꝓꝓiū ꝛ itrinsecū mot° localis:qm̄ ad illud qḋ pōt aduenire alicui sine mutatōe facta in eo nō ē per se mot° per Ari.7° phys. Sȝ vbi sīuēs a cētro pōt aduenire alicui sine mutatōe ei°:vt si aliq corpore quiescēte moueret vniuersū motu recto ꝓpter qḋ cētrū mūdi efficeret sibi ꝓpinquius:aut ab eo remoti°:qꝛ tūc variaret vbi:ꝛ tn̄ corpus quiesceret.qr e ꝛc. ¶ Ad hoc ḋr φ casus nō est possibilis nāliter:ꝛ dicta de mēte Ari.itelligi debēt stāte cursu nāe. ¶ Vn̄ similr posset argui φ ad caliditatē nō est per se mot° dato φ de° eā subito ꝓduceret in subo. ¶ Ex hoc ḡ argumento solū seqt φ illa perseitas nō est ꝑmi modi:a q res simplr potētia nō pōt separari.est tn̄ perseitas scōi modi a q res ħȝ nō nāliter:supernatur aliter tn̄ pōt separari sicut ab hoīe risibilitas. ¶ Et ex hoc vlterius pȝ φ descriptio ei° qḋ ē moueri localr motu recto cōiter posita nō valet.vbi

ḋr φ moueri localr motu recto est res alr se hr̄e qȝ prius in ordine ad aliqḋ quiescens:qꝛ vbi totū vniuersum moueretur motu recto de eo verificaret descriptū ꝛ nō descriptio. ¶ Similr nō bene describit dicēdo φ taliter moueri est rem aliter se hr̄e qȝ prius respectu alicuius fixi veri vel imaginarii.quia dato φ graue vt quattuor descendat donec superponatur humeris fortis:qui etiā sit potentie vt quattuor.pȝ φ in instāti cōtactus illud graue quiescit.qꝛ a ꝓportiōe equalitatis nō ꝓuenit actio:ꝛ tn̄ aliter se ħȝ qȝ prius ꝛc. ¶ Dicendū est igit φ moueri localiter motu recto:est reȝ aliter se habere intrinsece formaliter qȝ prius respectu alicuius fixi veri vel imaginarii. ¶ Ad quartuȝ ḋr φ locū esse equalē locato.est cōditio loci ꝓꝓii sic eam itelligēdo v3 φ loc° ꝓꝓus ē equalis locato fm dimēsiōes qs ħȝ loc°.s.logitudinē ꝛ latitudinē tm̄. ¶ Vl ḋr φ loc° ꝓꝓus ē eqlis locato fm dimēsiōes qs ħȝ loc°.s. lōgitudinē ꝛ latitudinē tm̄. Vel ḋr φ loc° ꝓꝓus est eqlis locato nō ħȝ cōmēsurationē:vt argm ꝓbat:ȝ fm ꝯtinētiā tm̄:qꝛ tm̄ ꝑcise cōtinet locus ꝓꝓus qȝtū occupat locatum ꝛ econuerso.

Sed cōtra

hoc arguit ꝓbādo nō semꝑ locū ꝓꝓiū ee equalē suo locato. Prio.qꝛ si sic tūc qualis esset ꝓportio locoꝝ ꝓꝓioꝝ adinuicē:talis eēt proportio suoꝝ locatoꝝ adinuiceȝ.ꝯñs fīm. Nā capiant duo loca sperica.a.b.ꝛ sit diameter a.dupla ad diametrū.b. deinde supponat ex euclide. Primo qꝛ qualis est ꝓportio diametroꝝ talis ē ꝓportio circuloꝝ duplicata. ꝛ scdo φ qualis est ꝓportio diametroꝝ tal' est ꝓportio speraruȝ triplicata. His stātibus pȝ φ locus.a.est quadruplus ad locū.b.ꝛ tn̄ corpus.a.est octuplū ad corpus.b.per scdam suppōneȝ.ergo nō qualis est ꝓportio locoꝝ ꝓꝓioꝝ adinuicē.talis est locatoꝝ adinuicē.quare ꝛc. ¶ Scdo arguit qꝛ tūc spera ignis nō haberet locū ꝓꝓiū.ꝛ silr aeris:aut aque:ꝯñs vr̄ incōueniēs.ꝛ pȝ ꝯña:qꝛ cōcauū celi plus cōtinet qȝ igneȝ ꝛ cōcauū ignis plus qȝ aereȝ cōtinet:ꝛ cōcauum aeris plus cōtinet qȝ aquā.quare. ¶ Tertio arguit ꝛ ponat φ aliqḋ corpus locet in loco sperico.deinde efficiatur illud quadratū:deducta rarefactione ꝛ cōdensatione.ꝛ tūc patet φ illud corpus est tm̄ precise sicut erat ante.ꝛ tamen locatur loco ꝓꝓio maiori cuȝ superficies quadrata non tm̄ contineat sicut sperica.

Ad primū

rn̄det φ in ꝑma suppōne nō itelligit Euclides per circulū superficiē circularē vt est illa q est locus sperici corpis:vt argm supponit. sed ꝑ circulū itelligit supficiē planā terminatā ꝑ lineā circularē. ¶ Ad 2m quidā ꝯcedūt sperā ignis nō hr̄e locū ꝓꝓiū ꝛ silr aeris:aut aq dicentes ꝯcauū celi esse locū ꝓꝓiū totius spere q̄ habitūr corruptibiliū.ꝛ esse locū cōeȝ cuiuslibet elementoꝝ. Nōnulli vo dicūt locū ꝓꝓiū spere ignis esse aggregatū ex cōcauo celi ꝛ cōuexo aeris:ꝛ silr dicūt in aliis. ¶ Sed ꝯtra hos arguit.qꝛ tūc staret locatū aliqḋ maioꝛari:ꝛ locū eius ꝓꝓiuȝ minoꝛari: vt ibi spera ignis rarefieret versus terrā.tūc.n.locatū maioꝛaret.vt pȝ.ꝛ tn̄ locus ei° ꝓꝓus minoꝛaret:qꝛ vna eius parte nō variata.s. cōcauo celi reliqua minoꝛaret.videlȝ cōuexū aeris. Silr staret locatū minoꝛari:ꝛ eius locum ꝓꝓium maioꝛari.vt vbi spera ignis cōdensaret versus celū:sicut patet ex eodem fundamento.ꝛ sic locus ꝓꝓus ꝛ suū locatū nō semper essem equalia.cuius oppositū vult Ari. ¶ Ad hec rn̄det ad ꝑmū dicendo φ locus ille nō minoꝛat.vt locus ꝛ vt cōtinens:ȝ potius maioꝛat.qȝuis pars eius vt superficies minoꝛet. ¶ Ad scdȝ silr ḋr φ locus ille vt ꝯtinēs minoꝛat. pars tn̄ eius vt supficies maioꝛat. ꝓbatur tn̄ rn̄sio timoꝛ appetitū de rōne loci sit qȝlibet eius pte ꝯtinere locatū partialr ꝛ nō ꝯtineri ab eo. ¶ Ad tertiū ḋr φ ȝ illud locatū factuȝ qdratū nō sit maius qȝtitatiue qȝ prius.est tn̄ mai° occupatiue:qꝛ plus occupat.ꝛō locabit loco maiori:ꝛ ecōtra esset si ex qdrato fieret sphericū cū figura sperica sit figuraꝝ capacissima. ¶ Ad qntū ꝛ sextū patet ex dictis in questione.

¶ Est igr̄ motū et quiescēs i suo loco ꝑ acci

dēs.s. ꝓpter cētrū qd̄ ē i loco essentialr. oē.n. qd̄ īueītur ī aliquo ꝑ accñs īueītur ī eo ꝑꝑ aliqd̄ hñs illd̄ ꝑ se. Cōm. cō. xliij

Dicit cōmētator ꝙ qlibꝫ sp̄a ꝯtē ia in alia ē per accñs ī loco ꝑse: qꝛ et accidit ꝙ ꝯtineaṫ: nec min⁹ moueret circulariter dato ꝙ nō cōtineret: qlibet tñ eaꝝ est ꝑse in loco ꝑ accñs: qꝛ qlibet ex natura sua determinat sibi aliqd̄ fixum in eius medio: circa qd̄ moueaṫ: ꝛ hoc dicit locus spere per accidēs ꝛ est centrum naturale mundi: quod est terra.

Sed contra ānihilata terra adhuc orbes celestes moueren̄t circularit̄. ergo nō v̄ⁱale fixū requiri ad motū circularē sperarū celestium.

Aristoteles ꝛ cōmētator nō admiterēt casuz dicēte Ari. in lib. celi ꝙ si celū moueᵗur neč̄ē terrā qescere. Alij tñ dicūt ꝙ celū est in loco ꝑ accñs nō solū ꝑ cētrū: sed ēt ꝑ polos mūdi: qꝛ respcū illoꝝ triū punctoꝝ imobiliū ē celū ꝯtinue in eodē situ. iō dicūt ꝙ ānihilato cētro adhuc eēt celū in loco ꝑ accñs ꝑ polos mūdi qb⁹ cōseruaret̄ in eodē situ in q̄ pri⁹ fuit. Tñ nō pōt celū moueri qn moueaṫ circa aliqd̄ fixū. Si āt poli annihilaren̄t nō amplius moueret̄: sed hec rñsio nō est nālis.

De virtute cōseruatiua terre an ītēsior situaṫ in pte celo ꝓpingori ꝗ̄ distātior: varij īueniūt modi dicēdi. ¶ Burle⁹ in pma rñsiōe sua dicit ꝙ nō. ꝛ ꝙ ītēsior multiplicaṫ ad ptē q̄ ē magis remota a ꝯtinētib⁹ ipsi terre: ꝛ illa ē ꝓpe cētrū mūdi. ¶ In 2ᵃ vō rñsione sua dič ꝙ lꝫ vtri⁹a celo influxa sit absolute ītēsior et potēcior ꝓpe celū ꝗ̄ distātior a celo: ipsa tñ sic intēsior nō est potētior ad terrā ꝯseruādā: cū nō sit sibi ꝯueniēs ꝛ ꝓportiōata: sꝫ remissior exñs q̄lis ꝓpe cētrū inueniṫ ē terre ꝓporōabilior: ꝛ ipsi⁹ magis cōseruatiua. Et fm h̄ eēt imaginādū hāc v̄tutē multiplicari a celo ꝑ latitudinē vniformiter difformē: cui⁹ extremū ītēsi⁹ incipit a celo: ꝛ remissi⁹ termiāṫ ad cētrū mūdi: ꝛ ps ītēsior ꝓporōaṫ igni. alia seq̄ns pāꝝ remissior aeri: ꝛ sic descēdēdo fm loca elītoꝝ vsq̄ ad cētrū. ¶ Sꝫ 3ᵃ positio īueniṫ q̄ ponit q̄tuor mixtuē naꝝ latitudies multiplicari. pma a celo vsq̄ ad ꝯuexū aeris. ꝛ hec ē ignis ꝯseruatiua. scd̄a a celo vsq̄ ad ꝯuexū aq̄ ꝛ hec ē cōseruatiua aeris. 3ᵃ a celo vsq̄ ad cōuexū terre: ꝛ hec ē ꝯseruatiua aeris. 4ᵃ a celo vsq̄ ad cētrū: ꝛ hec ē terre cōseruatiua. Licꝫ ergo hec v̄tu⁹ terre ꝯseruatiua sit potētior ꝛ ītēsior vbi ē ignis ꝗ̄ vbi ē terra: qꝛ tñ ī igne ē ꝯiūcta v̄tutib⁹ terre ꝯtrys: nō aūt in cētro. iō in pleybiē ignis nō tādiu cōseruaret̄ terra. nec ita nālr locaret̄. sicut nālr locaṫ in cētro: ꝛ ꝓporōalr dicaṫ de alys. ¶ Posito ꝙ terra sit pforata: ꝛ īferi⁹ moueaṫ vna gleba terre quousq̄ cētrū eius sit cētrū mūdi: cui⁹ pma medietas sit. a. ꝛ scd̄a. b. tūc arḡr ꝙ aliqñ. a. ascēdet. ꝛ b. descēder cū ergo ex motu. a. ꝛ ex motu. b. fiat vnus mot⁹: seq̄ṫ ꝙ ex duobus motibus diuersaꝝ spēꝝ fit vnus mot⁹ cōtinuus: qꝛ motus ascēsus ꝛ motus descēsus sunt diuersaꝝ specieꝝ. ¶ Rñdeṫ ꝙ cōtinuitas motus ex ꝯtinuitate subiecti ē ꝯtinuitas fm māꝫ sed cōtinuitas motus fm tp̄s est fm formā. modo nō est inconueniēs ꝙ ex diuersis motib⁹ fm spēm fiat vnus motus cōtinuus fm māꝫ: vt in ꝓposito. sicut de virga: cui⁹ medietas est viridis: ꝛ medietas sicca: sed ꝙ motus diuersi spē cōtinentur fm cōtinuatiōem tēporis sic ꝙ ex illis fiat vnus motus cōtinuus fm tempus est impossibile.

Sed contra pōaṫ ꝙ illa terra q̄ nūc ē totalit̄ ex vna pte cētri ꝯtinue moueaṫ: vel ab ipetu: vel a manu cōtinue ipellente donec sit totalr ex alia pte cētri: tūc pꝫ ꝙ tot⁹ ille motus ē ꝯtinu⁹ fꝫ formā. sc̄ fm tp̄s. ꝛ tñ vna medietas illi⁹ fm tp̄s diuisa ē mot⁹ deorsū: vt illa q̄ mouebiṫ donec mediū ei⁹ sit mediū mūdi: ꝛ alia erit mot⁹ sursū: vt ille q̄ mediū eius recedet a cētro mūdi. ꝛ ꝑ ꝯseq̄ns erūt motus diuersaꝝ spēꝝ. quare ꝛc̄.

Potest dici ꝙ mot⁹ illi discōtinuabunṫ ꝑ getē īstantaneā. qñ mobile illd̄ qescet ī instāti ī q̄ mediū ei⁹ erit mediū. qꝛ tūc nec mouebiṫ sursum nec deorsū: nec circulr. sꝫ imediate añ illud īstās mouebiṫ deorsū: ꝛ imediate post illd̄ īstās mouebiṫ sursū. ¶ Cōtra qꝛ ī illo īstāti v̄t⁹ man⁹ ipellēns hꝫ ꝓportōeꝫ maioris ieq̄litatis supra resistētiā mobilis: vt argᵐ suppōit. ꝛ ē determiata applicatio ꝛc̄. ꝛ imediate añ illa man⁹ mouebat illā terrā ꝛ imediate post mouebit. ḡ ꝛ tūc mouet. pꝫ ꝯña: qꝛ nihil aliud v̄r reqri. ¶ Forte diceṫ ꝙ lꝫ v̄t⁹ man⁹ ipellēt̄ hēat ꝓportōeꝫ maioris ieq̄litat̄ supra resistētiā illi⁹ terre. nō tñ supra totā resistētiā q̄ tūc sibi resistit. qm̄ ꝑ illo īstāti sibi ēt resistit tota v̄tꝫ nā: ne illd̄ ꝑ tp̄e seq̄ṫ. s. diuersa spē formalr ꝯtinuari: sic tenēdo ꝙ duo corpa dura nō pñt imediate se tāgere dato ꝙ magn⁹ molaris descēdat supra lapidē positū ī terra: dr ꝙ nō veniet ad ꝯtactū fꝫ planas supficies: et ꝙ mediabit īter eos aer subtilis. q cū sit maioris resistētie ꝗ̄ molaris actiuitatis nō solū ille aer resistet: ne molare vlterius descēdat. sꝫ cū eo etiā resistet v̄tꝫ nā: ne si postea fieret illius molaris ab illo lapide supeleuatio acciderent ꝑ tp̄e. puta vacuū īter illos: aut īstātaneos mot⁹ aeris circūstātis ad subito replēdū spaciū intermediū. Alij tñ dicūt illos motus ꝯtinuari. ꝛ super hoc diligēter aduerte.

¶ Et ꝓpter hoc oīa i celo sūt: celū qdem eni fortassis est oē: est aūt locus nō celū: sed celi qddā vltimū et tāgēs mobile corporis ē termin⁹ qescēs: et ꝓpter hoc qdē terra in aqua. hec in aere. Tex. cō. xlvj.

Dubia dicit Ari. ꝙ terra ē in aqua: ꝛ aq̄ in aere ꝛc̄. Dubitāt quidaꝫ vtrū aliqua pars supeficiei cōuexa aque sit alnor tota superficie cōuexa terre. ita ꝙ aliqua aqua sit supra omnem terram.

Ad hoc qdā dixerūt ꝙ nō. imaginaṫ. n. ꝙ cētꝝ magnitudis terre ñ ē cēꝝ mūdi. vñ ꝑꝑ actiōeꝫ solis ꝛ astroꝝ sit pars sibi supposita valde sicca ꝛ leuis: ꝛ alia ꝑꝑ frigus ꝛ habūdātiā aq̄ꝝ hūida ꝛ grauis. ꝛ cū centrū grauitatis terre sit cētrū mūdi: seq̄tur ꝙ pars terre sicca ē valde altior alia parte in qua sit tāta aquaꝝ ḡnatio: et per ꝯseq̄ns aliqua est pars terre que est supra oēꝫ aquā.

Sed cōtra. qꝛ h̄ dato seq̄ret̄ ꝙ maria septētriōalia nō fluerēt ad maria meridiōalia. ꝯñs est fłm: ꝛ pꝫ ꝯña. qꝛ aqua sp̄ fluit ad partē terre decliuiorē. mō terra meridionalis est altior ꝗ̄ septētrionalis.

Posset tñ dici ꝙ ꝓpter maximā aquaꝝ generatiōeꝫ in septētriōe accidit ꝙ aliqua ē pars terre in meridie. lꝫ nō oīs: q̄ aūt ꝓpter discōtinuatiōeꝫ factā per siccitatē: aut ꝑꝑ ibi eē ꝯcauitatē ē depssior ꝛ cētro ꝓpingor ꝗ̄ supma pars aq̄ septētriōalis. ꝑꝑ qd̄ ꝯtigit aquā septētriōalē fluere ad illā partē terre ī meridie. In experiētia nāq̄ȝ videm⁹ ꝙ ꝓpť aq̄ exuberātiā ꝯtingit multotiēs eā a loco fouee depressiori ad locum magis altum ascendere.

Cāpanus aūt dič ꝙ aq̄ ē ecētrica terre: ꝛ ꝙ ipa ē altior ꝗ̄ sit terra: ꝛ ꝙ ille ē locus eius nālis. ¶ Ex quo vltertus seq̄ṫ ꝙ si aqua descēderet nō moueret̄ vltimate ad cētrū mūdi ipedimēto deducto: sꝫ ad centrū ꝓprie spere qd̄ est ex illud. ¶ Seq̄ṫ ēt ꝙ si alqua aqua esset in centro mūdi: ꝛ nō detineret̄ ascēderet nāliter donec esset in ꝓpria spera: ꝛ plura alia possent inferri.

Cōmētator aūt voluit aquā esse altiorē terra: et detineri ab īfluētys ei⁹ ꝯseruatiuis i loco septētriōali: ne mltū fluat ad meridiē: qd̄ ēt factū ē ꝓpť finēꝫ. i. ꝓpť salutē aīaliū super terrā viuentiū: ꝛ q̄ in aq̄s saluari nō possent. ¶ Ex hac opiōne seq̄ṫ cum aque septemtrionales continue fluāt ad meridieꝫ recedende a suo loco naturali ꝙ aliqd̄ violentū est perpetuum.

¶ Eodē aūt mō accipiendū physice cōñ

derare de vacuo et si ē aut nō et quō ē et qd ē: sicut et de loco. Textu cōmenti .l.

Urleus enumerat quattuor questiones simplices.

Prima an nomē significat aliqđ ens accipiēdo ens in sua maxima cōitate: vt couertitur cum intelligibili.

Secūda cuiusmodi ens nomē significat accipiendo ens eodē mō: ꝛ hec est qō qd nominis.

Tertia est vtrū illud de quo ē qō sit ens poẜe siue an nō esset ꝓhibitū: ꝛ hec est qō si est.

Quarta est qd sit illud ens poẜe ꝛ hec est q̄ ē qd ē q̄rens qd rei seu diffōne declarātem. (qđuitatē eius de quo est questio.

Sed aristo. i ꝑmo sc̄di posteriorꝝ nō enumerat nisi duas qōnes simplices nō ponētes i nūerꝫ vꝫ si ē ꝛ qd ē: q̄ꝝ prima q̄rit vtꝝ res sit: aut nō ꝛ 2ª q̄rit si est: qd ipsa sit. Enūerat ēt duas qōnes cōpositas vꝫ q2 est: q̄ q̄rit de inherētia passiōis ad subm: vt vtꝝ hō sit risibil: an nō. ꝛ ꝓpꝫ qd est: q̄ q̄rit de cā hꝫ inherētie: vt ꝓpꝫ qd hō ē risibil. ꝛ he due qōnes dn̄r ēt ponētes i nūerꝫ. ꝛ h̄ est rectꝰ. vn̄ ille due qōnes pᶜ Burlei q̄ ptinēt ad nois significatōēz. in vō nō sūt qōnes: sꝫ ꝑcognitōes: qm̄ in oī doctrina qd nois terminorū ē ꝑsupponedū qd nois. ḡ est ꝑcognitio: sꝫ qd rei est qō ꝛc.

Ad quale aūt se hēat opꝫ accipe qd significetur p nomen. Tex. cōmenti .lvij.

Ic dubitari cōsueuit an sit poẜe vacuū eē: ⁊ argr̄ q̄ sic ꝑ hibꝰ

b experimētis. Primū ē: q2 capiāt duo corpa dura ꝫm supficies planas imediate se tāgētia quorꝫ vnū ab altero incipiat eq̄lr supeleuari. ꝛ tūc seqꝛ ꝙ imediate post h̄ corpa illa abinuicē distabūt ꝫm pūcta medi⁹ supficierꝫ. sꝫ q̄s se tāgūt. aut ḡ imediate post h̄ aer exterior inter illa pūcta mediabit: aut nō. si sic: dabiꝛ motꝰ subitus nō mēsuratꝰ tpe qđ ē ꝯ nām motus vt in 5º hᵒ patebit. si nō: tūc iter illa corpa erit vacuū. ꝛ hoc ē ꝓpositū. 2m̄ experimētū. capiaꝛ clepsedra q̄ apertis foraminibꝰ ponaꝛ in aq̄ donec tota ipleaꝛ: postea solo foramine supiori clauso ex aq̄ extrahaꝛ: ꝛ tūc q̄riꝛ: vtrū aq̄ descēdet per foramina iferiora: aut nō. Nō pōt dici ꝙ nō: q2 tūc graue eēt ex suū locū nalē nō detētū ꝛ nō descēderet nec inciperet descēdere ad ipꝫ: qđ ē ꝯ nām grauis. Si aūt aq̄ descendet cū p foramē supiꝰ nihil ingredi possit: seqꝛ ꝙ in pte supiori clepsedre dabiꝛ vacuū. Tertiū experimētū. ipleatur vnū vas aqua calidissima ꝛ rarissima: ꝛ obstruaꝛ bn̄ foramē. ꝛ ponaꝛ in loco frigidissimo i q̄ aq̄ illa i tātū frigefiat ꝙ ispisseꝛ ꝛ ꝯgeleꝛ: ꝛ tūc seqꝛ ꝙ occupabit locū miorē q̄ꝫ ꝑus. ꝛ p ꝯn̄s cū in vase illo nihil ingredi possit: aliq̄ eiꝰ ps remanebit vacua. 4m̄ experimētū. sumaꝛ follis bn̄ clausus excepto foramine intoꝛtifici qđ ponaꝛ in foramē vnius vasis ꝯcaui tā stricte ꝙ nihil ingredi possit: deīn dilateꝛ parietes follis. ꝛ q̄riꝛ vtꝝ aer q̄ est in vase intrabit in follē: aut non. si sic: fiet vacuū in folle. quare.

In oppositū ē intētio Ari. i isra vbi ꝓbat p magnū ꝓcessuꝫ ꝙ ē ipoẜe eē vacuūꝫ: nec sepatū a corpibꝰ nālibꝰ: siue imbibitū. Extenēdo hoc

Ad primū (rn̄detur ad argᵃ añ oppositū facta. nō admittit qdā duo corpa dura sꝫ supficies planas imediate se tāgere i aere vel i aq̄ vt vult vel le Ari. 2º de aīa. ꝛ si ponaꝛ vnū illorꝫ eē durꝫ ꝛ aliū molle dicit ꝙ durꝫ nō sil separaꝛ a molli ꝫm oēs partes ꝫm q̄s ipm tāgit: qm̄ molle iseqꝛ durꝫ: ꝛ sit eorꝫ adinuicē separatio p partē post ptez. Alij vō ꝑmū casū admittūt ꝛ ꝯcedūt ꝙ aer exterior imediate post hoc pūctū mediū tāget. nullus tn̄ aer imediate post hoc ꝫm qōlibet sui pūctū mediū attinget: ꝛ ꝙ infinita velocitate mouebiꝛ ille aer ad pūctū mediū. nec dabiꝛ ꝑmū instās in quo tāget. sꝫ vltimū in q̄ nō: eo ꝙ in q̄libꝫ tpe incipiēte ab instāti ꝑmi tāget: nec ex his seqꝛ ꝙ detꝛ motꝰ instātaneꝰ: aut nō mēsuratꝰ tpe: imo ille aer ꝛ q̄libꝫ eiꝰ pars q̄ mouebiꝛ: successiue mouebiꝛ: et inq̄ꝫtū pars aeris erit in illis corpibꝰ ꝑpinquior tāto velocīꝰ mouebiꝛ: nō in infinitū mīcēdeꝛ motꝰ illiꝰ aeris ꝫm illū extremū. Ad 2m̄ dr: ꝙ aq̄ nō descēdet: ꝛ ꝓhibeꝛ eiꝰ descēsus ab obstruēte foramē superiꝰ: vel a parte superiori vasis ꝓhibēte aliqd ingredi. Ad tertiū dr ꝙ stātibꝰ positis in casu a nulla v̄tute poterit aq̄ illa ꝯdēsari vel cōgelari q̄ꝫtūcūq̄ꝫ infrigideꝛ: ꝛ ꝓhibebit nā vlis seu ordo debitꝰ vniuersi q̄ ē vt nullibi reperiaꝛ vacuū. vn̄ dn̄t nāles ꝙ nā ita abhorret vacuū ꝙ si locꝰ quē deserit aliqđ corpꝰ nō possꝫ per aliđ q̄ꝫ per celū repleri: faceret celū cadere ad ipꝫ replēdū ꝛ vacuū euitāduꝫ. Ad 4m̄ rn̄deꝛ ꝙ latera follis nō poterūt tm̄ adinuicē superleuari q̄ꝫtū potuisset añq̄ꝫ orificiū folli i foramē vasis pōereꝛ. ꝛ aliqd aeris ꝯtēti in vase ingredieꝛ follē: sꝫ residuū rarefiet ꝛ eiꝰ locū iplebit ꝛc.

Id igitur ī quo ē. a. mouebitur p b. qđ āt i quo. c. tps. per ipꝫ āt. d. cū sit sbtiliꝰ in quo e. tēpꝰ sic q̄lis lōgitudo ē ipsiꝰ b. q̄ ē ipsius ꝫm analogiaꝫ impedientis corporis. Textu cōmenti .lxxj. Questio .ij.

Dubiū incidit vtꝝ dato vacuo graue vel leue inaiatū in eo positū moueretur successiue: aut subito mutareꝛ. Et argr̄ ꝑmo ꝙ qōlibet tale positū in vacuo successiue moueretꝛ: q2 oīa potētia finita hꝫ actōēz finitā: sꝫ oē graue vel leue est infinite potentie. ḡ cuiuslibꝫ talis actio ē infinita vel limitata. cū ḡ motꝰ a tali ꝓueniēs sit eiꝰ actio: seqꝛ ꝙ ois talis ē finitꝰ ꝛ determinate velocitatis: ita ꝙ vltra illā ab intrinseco intēdi nō poterit q̄ꝫtūcūq̄ꝫ medij resistētia remoueaꝛ: posito ḡ corpe simplici graui vel leui in vacuo ipꝫ successiue mouebitur ꝓpꝛ finitatē ꝛ limitatōēz sue potētie tā ad mouere q̄ꝫ ad moueri determinata velocitate. ꝓpter qđ dr moueri a ꝓportōe potētie ad resistētiā mobilis. s. ne velocīꝰ moueaꝛ imaginabiꝛ ḡ ꝙ forma talis corporis ē ipsiꝰ motiua nālr ꝛ ex se tāta velocitate ꝛ nō maiori q̄cūq̄ꝫ medij resistētia deducta. hꝫ aūt corpore posito in medio resistēte remitteꝛ motꝰ ab illa velocitate magis: aut minꝰ ꝫm maiorē aut minorē resistētiā medij: ꝛ hic appellatur tarditas accidens motui naturali. vbi aūt illi corpori applicaretur agēs ipellēs ipm velocīꝰ q̄ꝫ ex se moueretur: tūc diceretꝛ velocitas accn̄s motui naturali. ꝛ hec vr̄ eē opīo Auēpace. Scđo argr̄ supponēdo vt plurimi tenēt ꝙ deꝰ effectiue moueat ꝑmū mobile ꝙ nō ois motꝰ est successiuꝰ ex resistētia mobilis aut medij aut vtriusq̄ꝫ vt dicit cōmentator. ꝛ per ꝯn̄s graue vel leue simplex positū in vacuo poterit successiue moueri: lꝫ ibi nulla sit resistētia. assumptū ꝑncipale argr̄: qm̄ motꝰ ꝑmi mobilis ē successiuꝰ: ꝛ tn̄ nō ē resistētia medij: vt pꝫ. nec mobilis: q2 deo nihil resistit nec pōt resistere. Tertio si corpꝰ simplex positū in vacuo nō moueretur successiue: sꝫ solū in medio pleno: tūc seq̄retur ꝙ q̄lis eēt ꝓportio medij ad mediū in raritate ꝛ dēsitate: talis eēt ꝓportio motꝰ ad motū in velocitate ꝛ tarditate. ꝛ tēporꝛ ad tps in lōgitudine ꝛ breuitate. hac ꝓportōe vtitur Ari. ad ꝓbādū nō dari vacuū: q̄ intelligēda est de motibꝰ eiusdē corporis simplicis aut oīno cōsimiliū quorꝫ vnꝰ sit factus in medio rariori ꝛ aliꝰ in medio dēsiori. Sed ꝙ de illis ipsa sit falsa arguitur. ꝛ primo suppono vt est cōmunis philosophātiū sn̄ia ꝙ ꝓportio velocitatū in motibꝰ habeat attēdi penes ꝓportōēz proportionū potētiarꝫ motiuarū ad suas resistētias: deinde sint. a. ꝛ. b. due terre simplices oīno equales: quarꝫ q̄libꝫ sint potētie motiue deorsum vt octo: ꝛ ponaꝛ. a. in aere dēso vt vnū. ꝛ. b. in aq̄ dēsa vt duo tūc pꝫ ꝙ mediū. b. ē in duplo dēsius medio ipsius. a. a codē in duplo minus rarū. ꝛ tn̄ motus. a. nō est in velocitā

motu.b.q2 pportio a qua mouet̄. a. nō ē dupla ad illā a q̄ mouet̄.b.ꝫ minor.nā.a.mouet̄ apportōe octo ad vnū q̄ ē octupla.ꝛ.b.mouet̄ a pportōe octo ad duo q̄ ē quadrupla mō pportio octupla nō ē dupla quadruple:ꝫ maior:cū cō ponat̄ ex pportōe quadrupla tāq̄ ex pte maiori ꝛ dupla tāq̄ ex pte minori.ꝛ q̄ñcūq̄ aliq̄ pportio cōponit̄ ade qua te ex duab᷒ pportiōib᷒ inequalib᷒ ad maiorē est minor q̄ dupla:ꝛ ad minorē maior q̄ dupla:vt regula cōis fatet̄.

Ad oppositū .s.q̄ graue vel leue simplex i va cuo positū nō moueret̄ successi ue:sed subito mutaret̄ est expsse Ari. in hoc ca. vbi ex pte velocitatis ꝛ tarditatis i motu pbat nō dari vacuū p hoc q̄ qualis ē pportio ꝛc. ¶Et ibidē deducit ad hoc incōue niēs q̄ data vacuo graue vel leue simplex in eodē positū moueret̄ in nō tpe. ꝛ idē vult Cōmentator in digressio ne quā facit contra Auempacē cōmento.71.

Et pro hac q̄ōne pmittit̄ p̄io q̄ corpa localit̄ mo bilia sunt duplicia vꝫ aīata ꝛ inaīata. Aīata dīr corpa aīas habētia:vt vegetabilia ꝛ aīalia. In aīata v̄o dīr corpa nō habētia aīas.ꝛ h᷒ iterū sūt duplicia q̄dā simplicia ꝛ q̄dā mixta. Mixta appellant̄ corpora ex elemētis cōposita:vt lapis aut lignū. Simplicia v̄o aut sūt mobilia circulariter tm̄ ꝛ hec sūt corpora celestia: aut sunt mobilia motu recto:ꝛ hec sunt quattuor elīa.pꝫ hec diuisio ex libro celi ꝛ mūdi. In proposito aūt erit sermo solū de corpib᷒ inaīatis mobilib᷒ motu locali recto.ꝛ nō de q̄libꝫ motu ipsoꝝ locali:q2 nō de violēto:ꝫ solū de nāli. ¶Pmittitur scdo q̄ cā successiōis in motu ē resistētia ꝛ hoc tripl̄r cadit:vt vult cōmētator 4°.phy̅s.cōmento 71. Aliqñ.n.est resistētia ex pte mobilis tm̄:vt i motu corpoꝝ celestiū:cū ibi nō sit resistētia extrīseca ex pte mediȷ. vñ corpꝰ a celeste dꝫ resistere suo motori nō p grauitatē vel leuitatē vel aliā hm̄ qualitatē:ꝫ ex eo solū q̄ appetit nō moueri velociꝰ:nec ē retardatꝰ ex nāli eiꝰ iclinatōe ꝛ aptitudine ad motū tāte velocitatis pcise. Aliqñ ē resistētia ex pte mediȷ tm̄:vt in motib᷒ nālib᷒ elioꝝ:cū nō habeat resistētiā intrīsecā. Aliqñ v̄o est resistētia ex pte vtriusq̄ vꝫ tā mobilis q̄ mediȷ vt in motu mixti p mediū plenū in q̄ est resistēs itrinseco ab ipo medio qd̄ resistit nō diuidat̄ ꝛ ad corruptōē tēdat.ꝛ intrinseca ex parte grauitatis aut leuitatis.nō cū mixtū ex graui ꝛ leui sit cōpositū.si moueatur sursū:resistet grauitas.ꝛ si deorsū:leuitas resistet. ¶Pmittit̄ terno q̄ q̄dlibet eliū dū ē in suo loco nāli resistit ipm trahēti ab illo.ꝛ dū est extra illū nitit̄ nāliter iclinat̄ ad ipm accedere:ꝛ idē est intelligēdū de mixtis inaīatis: hoc patet ad sensū. ¶Pmittit̄ q̄rto q̄ licet nō sit pōle sm̄ nām vacuū eē.tñ freq̄nter admittimus ipm esse vt videremus q̄d seq̄ret̄ in motib᷒ grauiū ꝛ leuiū illo dato sup ponēdo cū hoc q̄ corpora cōseruētur in illo in tāta distātia vel tāta a celo vel a cētro mūdi sicut nūc cōseruantur.

His premissis ad q̄ōnē sit hec pma ꝯ. Sup posito vacuo graue vel leue simplex i eo positū ꝛ nature sue dimissū:subito mutaret̄ d̄ extremo i extremū trāseūdo p mediū. ¶Hec ꝯ pbat̄.ꝛ p̄ q̄ tale simplex in vacuo positū subito mutaret̄. pꝫ.q2 ibi nō eēt resistētia extrinseca. Nec etiā itrinseca mō succes sio i motu sit solū ex resistētia. Q2 ēt fieri tal̄ mutatio p me diū.pꝫ.q2 nō ē imaginabile fieri motū aut mutationē de extremo ad extremū gn ēt sit p mediū. ¶Sꝫ ꝯ h istat̄ p bādo q̄ talis mutatio nō fiet p mediū:q2 si mobile mutabit̄ ad mediū ꝛ ad extremū:aut ergo successiue:aut simul Nō successiue: q2 tūc tpaliter moueret̄ de extremo ad extremū.ꝛ p cōseq̄ns nō mutabit̄ subito: cuiꝰ oppositū dictū ē. Si aūt dicat̄ q̄ simul. sic q̄ mobile simul erit in medio ꝛ extremo:tūc seq̄tur q̄ mobile simul occupabit totū spaciū iter mediū ꝛ extremū ꝛ ex ꝯñti q̄ illis adequat̄:cuiꝰ ꝯtrariū nūc supponimus. ¶Rñdet̄ q̄ mobile mutat̄ ad mediū ꝛ extremū sīl:nō simulate istātanea:ꝫ tpali vñ dato q̄ mobile nūc sit i termio a q̄ ꝛ icipiat mutari:tūc ꝯcedēdū ē q̄ imediate post h̄ istō mobile erit i medio ꝛ q̄ imediate post hoc ipm erit in termino ad quē.i illo tñ istāti erit i medio nec dabit̄ pmū istās in quo erit i termino ad quē: ꝫ in q̄libet tpe icipiēte ab istāti pñti erit in medio ꝛ in termino ad quē.nullū tñ erit tps in quo erit adeq̄te i medio q̄uis aliqd̄ erit tps in quo erit adequate i termio ad quē.

¶Scd̄a ꝯclō. Mixtū pfectū inaīatū i vacuo positū successiue moueret̄. Pꝫ hec ꝯclō:q2 tale mixtū siue tēderet sursū siue deorsū hr̄et resistētiā intrinsecā:iō moueret̄ successiue:ꝛ dr̄ mixtū pfectū:q2 iō ē ipfecto nō oꝫ vbicūq̄ in vacuo poneret̄ ipm successiue moueri:sicut si esset mixtū ex terra aqua ꝛ aere tm̄.ꝛ poneret̄ in vacuo ignis subito mutaret̄ ad cōuexum aeris:q2 in illo vacuo nullam resistētiam hr̄et ex q̄ oīa elemēta ex q̄bus ponit̄ cōponi in illo vacuo traherēt deorsū. ¶Tertia ꝯclusio. Stat mixtū inaīatū p cise ex illius ppria nā tardius ꝛ tardiꝰ ascēdere ipso nō variato intrinsece nec resistētiā mediȷ maiorata. Hec cōclusio pbat̄ ꝛ supponatur q̄ aer intātū rarefiat ꝛ ignis cōdēsetur q̄ eq̄l̄r resistāt mobili in ipsis moto.gr̄a argumēti vt vnū:deinde capiatur vnū mixtū in quo sint vnꝰ gradus grauitatis terre:vnꝰ grauitatis aque: vnꝰ leuitatis aeris: ꝛ sex leuitatis ignis:tūc pꝫ q̄ si hoc ponat̄ in aere ascēdet a pportōe dupla vꝫ sex graduū leuitatis ignis trahētiū sursū ad duos grauitatis terre: ꝛ aq̄ trahēntiū deorsū. et vnū gradū resistētie mediȷ ex q̄ leuitas aeris in propria spera nō pmouet ad motū:neq̄ resistit. Dū v̄o medietas eiꝰ puenerit ad sperā ignis:tūc maiorabitur resistētia intrinseca ex parte leuitatis aeris: q̄ tūc resistet vbi pꝰ nō resistebat:nō maiorata potētia sursū motiua:ꝫ ipsa existēte eadē:aut minori.g̃ tūc ascēdet a minori proportiōe:ꝛ per ꝯñs tardius nō variata resistētia mediȷ p casū nec ipo intrinsece pmutato. ¶Ex hac ꝯclōne seq̄tur correlarie q̄ pōle est mixtū inaīatū in dato vacuo q̄ꝫ i certo pleno per se tardius moueri.pꝫ. Nā capiamꝰ mixtū ex duob᷒ gradibus grauitatis terre.ꝛ duobus aq̄ ꝛ duobus gradibus leuitatis aeris:ꝛ octo ignis:tūc si ponatur i spera aq̄ resistēte vt vnū mouebit̄ a proportiōe decē ad tria q̄ ē maior q̄ tripla vꝫ tripla sexq̄tertia: q2 octo gradus leuitatis ignis ꝛ duo aeris trahēt sursū:ꝛ resistētia itrinseca ex grauitate terre erit vt duo:cū grauitas aq̄ ibi nihil faciat ꝛ mediū resistit vt vnū:vt ponit casus. Si in hoc mobile poneret̄ in vacuo aeris:moueret̄ tardius:cū tūc poꝰ motiua eēt solū vt octo ꝛ resistētia vt quattuor: ex q̄ ibi mediū nō resistit ꝛ aer itrīsecus nihil facit vt calculāti pōt patere. ¶4ª ꝯclō. Impōle est tñ mixtū inaīatū q̄ꝫ simplex sue nature dimissū eq̄ velociter moueri i pleno sic moueret̄ i vacuo illi corrñdēte. Hec ꝯclō pꝫ:q2 in pleno ꝛ vacuo sibi corrñdēte nō ē maior nec minor resistētia itrinseca: nec ēt poꝰ motiua:ꝛ cū ꝫ in pleno ē resistētia extrīseca q̄ nō est i vacuo. g̃ semp i pleno sit motꝰ a minori proportōe q̄ꝫ i vacuo corrñdēte sibi. q̄re motus tardior.ꝛ per ꝯñs nō eq̄ velox. ¶Sꝫ ꝯ hāc ꝯclōnē arḡr probādo q̄ idē mixtū eq̄ velociter moueat̄ i pleno sic moueretur i vacuo sibi corrñdēte ꝛ capiatur mixtū qd̄ in duplo velociꝰ moueatur i vacuo q̄ꝫ in aere.deiñ vnū simplex qd̄ eadē velocitate moueat̄ in aere sic illō mixtū in vacuo.sit mixtū.a.ꝛ simplex.b.et tūc arḡr sic. Et inuenire vnū eq̄l̄r mixtū cū.a.qd̄ moueretur tardiꝰ in aere q̄ꝫ.b.ꝛ aliqd̄ qd̄ moueatur velocius.g̃ ē inuenire vnū qd̄ eq̄ velociter moueretur.ꝫ ꝯñs:q2 vbi aliq̄ ē dare magis ꝛ minꝰ ē dare equale. sit g̃ illō mixtū.c. tūc sic.c.eq̄ velocit̄ mouetur in aere sic.b.ꝛ.b.eq̄ velociter mouetur in aere sic.a.in vacuo.g̃ ipm.c.eq̄ velociter moueretur in vacuo sic.a.ex q̄ ē ꝯsil̄r mixtū.g̃.c.ꝯsil̄r moueretur in vacuo sic moueret̄ in aere:qd̄ erat pbādū. ¶Huic rñdetur negādo q̄ detur aliqd̄ tale mixtū sic ē.a.qd̄ in aere eq̄ velociter moueatur sic.b.simplex:aut etiā velocius vñ lꝫ p minoratōē aliquius taliter mixti sit reperibile aliqd̄ tardius motū in aere q̄ꝫ.b.nunq̄ꝫ tñ per maioratiōē q̄ntumcunq̄ factā reperietur aliqd̄ ꝯsil̄r mixtū cū.a.qd̄

in aere velocius moueī q̄; b. simpler in eodē moueatur aut eq̄ velociter. et hoc posito vt dicebat in casu q̄ b. simplex eque velociter moueaī in aere sicut. a. mixto moueretur in vacuo aere: quod totū patet calculanti.

Quibus visis ad rōnes factas in pn° rñdeī. ¶ Ad pmā negādū ē imaginatio ... corp° graue vel leue dū est ex. suu locū nātez appetit q̄ān° pōt ad illū moueri: nec ex ei° nā hz limitatoēz ad certū gradū velocitatis mot°: sz q̄ moueaī tāta vel tāta velocitate ēq: tātā pportōez maiorus inequalitatis hz potētia motiua supra resistētiā suā: ex cui° varietate diuersificaī in motu velocitatis: vt alibi diffuse hz tractari. ¶ Ad scdam multi negāt deū esse cām i gñe cāe efficiētis. s. z dicūt eū cām esse solū in gñe cāe finalis. iō motorē pmi mobil' dicūt ee itelligētiā sfra pmā q̄ finite existit po° z pfectiōis. ex pñti finitā hz pportōez supra spitudinē pmi mobil: quā hz ad moueri localiter. q̄re pucit motū in pmo mobili finite velox z successiu° tpe mēsurat°. ¶ Et alij dicūt deū eē vigoris finiti itēsiue. q̄re mouet finite velociter. Catholici aūt dicerēt deū esse agēs lib erē z mouere q̄ velociter vult. z nō q̄tūcūq; velociter pōt. z hoc e magis tenēdū. ¶ Ad ternā dr q̄ ppō illa Ari. q̄a ē pportio medij ad mediū zc. indiget limitatōe. Et q̄dā dicūt q̄ pportio illa solū dz intelligi de motib° localib° rectis corpoz simpliciū grauiū z leuiū violēta z nō nālib° de q̄b° argueba. z hoc semp supposita paritate ex parte motoris z mobilis: nec fit diuersitas nisi ex parte medioꝝ in spissitudine z subtilitate. ¶ Et istud cōforme videī dictis cōmētatoris in hoc q̄rto i disgressiōe quā facit ꝯtra Auēpace cōmē. 71. vbi dicit. Et vl'r manifestū est q̄ cā diuersitat. s z eq̄litatis motuū est diuersitas z eq̄litas pportiōis motoris ad rē motā. sū. n. fuerint duo motores z duo mota: z pportio alteri° motoris ad alterū motū fuerit sicut pportio reliq̄ motoris ad reliquū motū: tūc duo mot° erūt eq̄les i velocitate: z cū pportio diuersificabiī: diuersificabiī mot° sm illā pportiōez. z hoc idē est in motibus nālibus z violētis. Sz in violētis cū duo motores fuerint eq̄les in potētia diuersitas erit pꝑter ipediēs. In nālib° aūt diuersitas aut eq̄litas est pꝑter diuersitatē aut inequalitatē pportiōis motoris ad rē motā. z nā seqī vt in eis sit eq̄litas apud eq̄litatē mouētiū in potētia: q̄ñ pportio diuersificaī: sicut nō seqī hoc in violētis q̄ñ impediēs diuersificaī: q̄m p̄ diuersitatē impedientiū diuersificaī pportio. ¶ Ulterius cōmētator q̄ sicut vnū mediū est pportiōaliter alio rari°: sic eodē veloci° moueaī inchoato motu ab ipellēte: z q: mobile motu violēto moueī ad motū medij desertēus sm suā positiōez: sequit q̄ motū in medio rariori in eo pportione velocius moueī moto in medio densiori in qua proportione suum medium est rarius.

Albertus aūt in caplo sexto hui° tractat° dicit illā pportiōne esse verā in oīb° motib° cū q̄dā tñ limitatiōe. Dicit. n. sic. Seqī ergo si aliq̄s lapis moueī p aerē. z idē p aquā moueī si aer i duplo tenuior est q̄ aq̄ q̄ tps quo moueī p aquā i duplo lōgi° est q̄ ī tpus quo moueī p aerē. Et hoc idē verz est in oī motu tam violēto q̄ nālī. tali positiōe relicta q̄ nihil sit cā inequalitatis mot° in vno vel in duob° motis nisi inequalitas medij p qd̄ est motus. Quis in ca. imediate seq̄nti declarādo dcā cōmētatoris sup° posita sic dicat. oz scire q̄ mot° violēti velocitas z tarditas: supposita equalitate motiue virtutis nō causaī nisi a dispōne medij p qd̄ moueī: z sic cōparatur mot° ad motū si vterq; ē violēt°: z hīt motores equales: z mobilia eq̄lia: cābiī pportio motus ad motū ex pportiōe medij ad mediū. mot° aūt nālis nō hz pportiōem pmo ex medio: sed pot° ex potētia mouētis relata ad mediū sicut inferius patebit. iō medij nā in illo est signū pportiōis bimdis mot° ad motū. cā aūt pportiōis ē habitudo motoris ad mobile zc. Alij aūt dicūt q̄ illa pportio intelligi dz de motib° naturalib° elemētoꝝ. z adhuc de illis nō est ēa vl'r nisi in pportiōe dupla. s. medioꝝ adinuicē z ēt potētie motiue ad alterū medioꝝ: qd̄ nō est in pposito. ¶ Sz nulla istaꝝ rñsionū vr̄ iētiōi Ari. satisfacere. vr̄ q̄ pma desiriat appet. q: violēter motū aut nō moueret i vacuo pꝑter defectū medij deferentis: aut moueret in tpe pꝑter intrinsecā resistētiā q̄ resistit violētā ipm: nec verū est mot° violētos diuersificari in velocitate z tarditate solū ex diuersitate medioꝝ in spissitudine z subtilitate: sed diuersificaī ēt ex diuersitate intrinsecoꝝ resistētiarū ipsorū mobiliū q̄tūcūq; ipsoꝝ mouētiū figuraꝝ z magnitudinū ipsoꝝ mobiliū obseruet equalitas. Q; etiā scda nō valeat appet: q: tūc Ari. ex illa pportiōe nō approbaret ppositū. s. motū in vacuo fieri in nō tpe. q̄m ex quo vacuū ad plenū nō est pportio dupla in raritate: nō oz talē pportionē esse mot° facti in vacuo ad motū factū in pleno. ¶ Uideī itaq; ad illud argumētū alr̄ esse rñdēdū vz dicēdo illā maiorē pportionē demrātiōis Ari. itelligēdā esse vl'r de oīb° motib° naturalib° corpoꝝ simpliciū grauiū z leuiū: a q̄cūq; puenerint pportōe zc. cū hac tñ modificatiōe ipsaꝝ itelligēdo: qualis ē pportio medij ad mediū in subtilitate z spissitudine zc. i. qualis ē pportio pportiōis potētie vni° mobilis simplicis ad mediū rarius ad pportionē eiusdē: aut potētie alteri° mobilis simplicis sibi cōsilis ad mediū densius: talis est pportio motus facti p vnū istoꝝ medioꝝ ad motū factū p alteꝝ in velocitate z tarditate z tpis ad tps in lōgitudine z breuitate: z sic est in casu argumēti pus adducti. q̄m. a. terra hz pportionē octuplā ad suū mediū. z b. terra ad suū mediū hz pportionē quadruplā: z pportio octupla est sexqaltera ad quadruplā: q: eā excedit p vnā duplā q̄ ē medietas quadruple. vñ pportio octo ad vnū cōpōiī ex pportōe octo ad q̄tuor: z q̄tuor ad vnū. z ita mot°. a. ē in sexqaltero velocior q̄ mot° b. cū ergo pportio potētie talis motoris ad mediū vacuū ad pportionē eiusdē vel alterius cōsimilis ad mediū plenū sit infinita: ex quo in vacuo nulla est resistentia: sequit q̄ motus fact° in vacuo est in infinitū velocior motu facto in pleno: qd̄ esse nō pōt nisi fiat in nō tpe: z hoc est incōueniēs: ad qd̄ Ari. asserētes vacuū esse deducere intēdebat. z tu ista cōsidera si hēs intellectū sufficiēter aduertenter: q: difficilia sunt z a paucis sine errore intellecta zc.

¶ Sed Aris. nō itēdebat nisi: q: nos nō sentimus tēpus q̄ñ non sentimus motū

Commentator: commento. xcvij.

Quia dicit cōmētator q̄ nos nō sentimus tps q̄ñ nō sentim° motū. posset q̄s dubitare vtrū tps possit p sensuz cōprehēdi: q̄uis cōmētator capiat sentire large p cognoscere: z dicit Burl. q̄ tēpus potest cognosci per sensum interiorem: non autem exteriorem.

Et alij tenēt q̄ etiā p sensuz exteriorē possit cōphēdi sicut z mot°. Et cū vlterius q̄rit. an esset sensibile ppriū: aut cōe: aut p accñs: dicit q̄ est sensibile p accñs. z cū arguiī: q: tūc nō haberet aliqd̄ accidēs p se sensibile rōne cui° sentireī. negāt ꝯñā: q̄m aliqd̄ est sensibile p aliud qd̄ est accñs z forma eius: vt sensibilia cōia: cuiusmodi sūt magnitudo motus zc. z aliqd̄ est sensibile p aliud qd̄ est ei° mā z subm. z hoc mō sensibilia sūt sensibilia ppria: q̄m nunq̄ papeī color nisi mediāte magnitudine. z ita sentiī tps p accñs rōne alteri°: nō q̄ sit ei° accñs z forme: sz subm: z hoc ē mot°. Dr̄ inter tñ sensibilia ppria z sensibilia p accñs sentiunī mediāte subiecto. Nā lz sensibile ppriū nō sentiaī nisi mediāte cōi vel subā tamen q̄ subiecto: p pus tñ sensibile ppriū q̄ aliqd̄ alioꝝ. Sed sensibile p accñs posterius cognosciī q̄ suū subiectū si cognosciī mediāte subiecto qd̄ addiī pꝑter subām que est sensibile p accñs z nō cognosciī p subm: q: vo tps est sensibile p accñs mediāte suo subiecto qd̄ est mot°. iō per prius cognosciī mot° q̄ tps. opinio tñ Burlei in hoc ē melior.

In dubitatiōe qua querit͛ vtrū tps sit motus dicit Bur. ꝙ motus pōt cōcipi sine priori ⁊ posteriori s̄m durationē ⁊ absq; successiōe.

Sed contra q: cōmētator in tertio phys. exponēdo diffōem motus formalē dicē ꝙ ꝑtiā pticulā s̄m ꝙ in potētia apparet successio ⁊ continuatio in motu: cū ergo res nō possit cōcipi sine illo qḋ includit͛ in eius diffōne: sequit͛ ꝓpositū. ¶ Itē dicit ꝙ nihil est magis ꝓpinquū nature motus ꝙ̄ ꝯtinuum. ¶ Itē ipsemet Bur. in hoc quarto declarādo diffōnem tpis de ipso vult͛ hoc argumēto qḋ sumit ex intētiōe Ari. tps est numerus motus s̄m illud quo cognito in motu cognoscit͛ motꝰ et quo nō cognito nō cognoscit͛ motus: sed cognito priori et posteriori in motu cognoscit͛ motus ⁊ nō cognito priori et posteriori in motu nō cognoscit͛ motus: igit͛ ⁊c̄. Ptz ꝙ̄ ex minori huius rōnis ꝙ non cognoscit͛ motus nisi cognoscatur hr̄e prius: ⁊ ex ꝯñti successiōe. ¶ Itē motꝰ ē prior natura ꝙ̄ tps: ⁊ prius hz prius ⁊ posteriꝰ a spatio ꝙ̄ a tēpe: vt ipsemet ꝯcedit: sim⁹ ergo in illo priori. ⁊ tūc sequit͛ ꝙ ꝓ illo priori motus hz prius ⁊ posteriꝰ: ⁊ nō a tpe: ⁊ p cōsequēs habet successionē ex se ⁊ nō solū a tpe: quare non poterit concipi sine successione.

In hac difficultate sunt due positiones Una Burlei tenētis ꝙ motus pōt accipi sine priori ⁊ posteriori vt dictū est. Et ꝓ hac pte videt͛ esse Alber. 4° phys. tractatu de tpe caº. 6. sic dicēs. Et si velis tu cōsiderare diligēter motū in eo ꝙ motus: nō est cōtinuꝰ: q: si in eo ꝙ motus esset cōtinuus: sic ois motus esset in ꝑdicamento quātitatis: qḋ improbatū est in 3° libro. quātitas aūt que est in motu nō semꝑ ē a spacio: q: oīs motus ē motus localis: sed q̄ntitas motꝰ in eo ꝙ motus est quātitas cōtinui exitus s̄m gñatiōem partis entis fluētis post ens siue forme post formā: sicut ostēdimus in tertio libro: ⁊ hec quātitas numerās est tps: ⁊ tō tps ꝑ se ē cōtinuū: motus aūt ꝑ accñs. ⁊ hec quātitas ꝑ habet ꝑ se prius ⁊ posteriꝰ: qḋ simpl͛r ⁊ absolute prius ⁊ posterius vocat͛. oīs aūt alia res ⁊ motus ipse nō habet prius ⁊ posteriꝰ: nisi s̄m ꝙ numerat͛ illa quantitate: ⁊ hec est sñia Auicēne. ¶ Et si q̄reret͛ tūc dr̄ia inter motū ⁊ mutatiōem subitā. Rñdēt aliq̄ illā positionē tenētes declarādo differentiā illā ꝑ quoddā sīle. vbi gr̄a. sepet͛ quātitas corporea a subā: adhuc inter talē subam ⁊ pūctū est dr̄ia q̄ ad pūbilitatē: q̄m pūctus ē simpl͛r indiuisibilis sic ꝙ nec hz ptem extra ptē. nō aūt sic ē de illa subā: q: lz nō hēat ptē ex̄ ptez. habet tñ ptē intra ptē. ⁊ est apta extēdi ⁊ hr̄e ptē extra ptē. Sic in ꝓposito mutatio subita est simpl͛r indiuisibilis: sic ꝙ nec hz ptē ex̄ ptē: nec ē nata hr̄e. Motus aūt vbi cōcipiatur sine priori ⁊ posteriori: ꝙ̄uis vt sic nō habeat ptē ex̄ ptem s̄m durationē: hz tñ ptes illas intra se multiplicatas: merito cuiꝰ natꝰ ē hr̄e ptē ex̄ ptē s̄m successionē.

Alia aūt positio tenet ꝙ motus ꝓpredictꝰ nō pōt cōcipi sine priori et posteriori. Cōtra quā pōem sicut ꝯ̄ ꝑcedentē etiā instatur ¶ Prio q: cōmētator posuit vnā dr̄am inter motū ⁊ tēpꝰ q̄ est ꝙ motus pōt ꝯcipi totus sil̄: sed nō tps. ¶ Itē motꝰ ⁊ prior tpe: sed prius pōt cōcipi sine posteriori: ergo motus pōt cōcipi sine tpe: ⁊ p ꝯñs sine successione: cū non possit cōcipi successio q̄n cōcipiat͛ tps. Licz ergo tps nō possit cōcipi sine motu: tñ motus sine tpe cōcipi poterit: quare ⁊c̄. ¶ Ista dubitatio ambigua est: ⁊ ꝓ vtraq; sui pte pl̄es hz auctoritates: verūtñ defendēdo pōnē scdam ad argumenta vltimo contra eā adducta potest responderi.

Ad primū dicit͛ ꝙ cōmētator capit ibi motū largē vt extēdit se ad subitā mutatiōem ¶ Ad 2m rndet͛ ꝙ nō sp prius pōt cōcipi seu ꝑ intellectū absolui a quocūq; suo posteriori: ⁊ hoc verū hz q̄ñ illud posteriꝰ respectu illiꝰ prioris se hz vt forma: ⁊ includit͛ in eiꝰ diffōne formal͛r aut virtual͛r: vt in ꝓposito. dico ꝙ̄ ꝙ motꝰ nō pōt cōcipi q̄n ꝯcipiat͛ tps q̄ntū ad suū mal͛e qḋ ē duratio successiua: lz nō oporteat p tūc cōcipi suū formale qḋ est aīe nūeratio: vt satis ꝯstat. ¶ Ponit Burleꝰ 3m modū captēdi motū vz. ꝑ duratiōe fluxus illi intrinseca sed non oportet dicere talē durationē esse motū. Iō negādo illud diceret͛ ꝑ ad Ari. ⁊ Cōmētatorē. 5° metaph. ꝙ cū dicit motus ē ꝑ se q̄ntitas. ꝓpō illa dz intelligi in ꝑdicatiōe causali siue mal̄i hoc mō vz: motꝰ ē ꝑ se in q̄to tanq̄ in subo. ⁊ ibi ponit͛ abstractū ꝓ ꝯcreto. vn̄ nihil est ꝑ se mobile nisi q̄tū. Et vlteriꝰ dū dicit cōmētator ꝙ motꝰ diuisus ꝑ duo instātia ē tps: intell͛r sil͛r illa ꝓpō in ꝑdicatiōe mal̄i vz. ꝙ tps ē i motu terīato ꝑ duo instātia ⁊ mēsurata duobꝰ istā.

Circa secūdā dubitationē qua q̄ritur Utrū tps sit ꝯñs motum: ⁊c. Aduerte ꝙ ē triplex duratio. s. eternitas euū ⁊ tps. Eternitas est duratio dei: q̄ sic describit͛: ꝙ ē duratio imutabilis tota sil̄. Euū est duratio angelorū: ⁊ describit͛ ꝙ ē duratio mutabilis tota sil̄. Sed tps ē duratio gñabiliū ⁊ corruptibilium: ⁊ describit͛ ꝙ ē duratio mutabilis nō tota sil̄: sed hn̄s prius ⁊ posteriꝰ. Et s̄m ꝙ dicit Bur. primū tps ē duratio successiua pmi motus ꝯsequēs ipm: ⁊ eo mensuramꝰ oēs motus: nec est nisi vnū primū tps qḋ nō sit pars alteriꝰ tēporis: lz sint plura tempa secūdaria.

Sed arguitur cōtra ꝓbādo ꝙ pl̄a sint prima tpa tot al͛r ex inuicē. Nā erit primū tps ꝯsequit͛ primū motū erit accñs diuisibile s̄m diuisionē pmi motꝰ. cū ergo pmꝰ motus diuidat͛ in ptē orientalē ⁊ in ptē occidētalē: sequit͛ pmū tps ꝑil͛r diuidi. sicut ergo toti motui ꝑ corrñdet ꝓpria duratio q̄ est pmū tps: ita medietati orietali corrñdet ꝓpria duratio distincta a propria duratiōe corrñdēte medietati occidētali: ⁊ toto tēpe primo: ⁊ illarū q̄libet erit tps pmū: q: ꝑ q̄libet illarū poterimꝰ oēs pticulares motꝰ mensurare: quare ⁊c̄.

Respondetur ꝙ primū tps nō est accñs extēsum sicut pmus motus: sed est accñs multiplicatū ꝑ totū pmū motū: ita ꝙ nō est alia duratio vniꝰ ptis pmi motus: ⁊ alteriꝰ ptis loquēdo de ptibꝰ malibꝰ: imo eadē duratio nūero ē duratio totiꝰ pmi motꝰ et oīm suarū ptiū mal̄iū. Nō ē ergo diuisibile pmū tps in ptes males: sed solū in ptes sibiinuicē succedētes: q̄re ⁊c̄. Iohānes aūt euclip imaginat͛ ꝙ absolute nō ē nisi vnū tps qḋ est duratio totiꝰ mūdi: fluēs tñ ab ipso mediāte motu: sic ꝙ si nō esset motꝰ nō esset tps: ⁊ quocūq; motu existēte ē tps: ⁊ est accñs multiplicatū ꝑ totū mūdū: ⁊ idē numero in q̄libet eiꝰ pte q̄ntitatiua. ⁊ dato ꝙ crearet͛ alt͛ mūdus lr̄ tps qḋ nūc ē ad ipm multiplicaret͛ ⁊ esset solū vnū tps in hoc mūdo: ⁊ in illo: qḋ saluari nō posset ponendo tps esse pmū motū aut ipm essential͛r cōseq. ⁊ s̄m hoc ptz quō tps mēsurat pmū motū mēsurādo quātitatē accñtē sibi: q: ꝓpriā eiꝰ durationē q̄ nō est tps cū solū duratio totius mūdi sit tēpus q̄ ē alia a duratiōe pmi motus. ¶ Et si argueret͛ ꝯ̄: q: s̄m hoc accidēs migrat͛ de subō in subum. q: dato ꝙ vnū corpus de nouo ꝑduceret͛ i illo recipet͛ tēpus qḋ prius fuit in alio subiecto. ¶ Rñdet͛ negādo cōsequētiā: q̄m migrare de subō in subm: est vnū subiectū relinquere illo remanēte ⁊ in aliud trāsire: quod nō contingit de tēpore nec de aliquo alio accidente.

In tertia dubitatione qua querit͛ vtrū tps sit nūerꝰ ⁊c̄. ponit͛ vnū dictū cōmētatoris dicēns ꝙ tēpus mēsurat motū ꝑ quātitatē accñtē motui. ¶ Sed ꝯ̄. q: tūc seq̄ret͛ ꝙ tps nō mēsuraret pmū motū: q: nō tps secūdariū cū sit posterius ⁊ ignotiꝰ pmo motu: nec tps pmū: q: si tps pmū mensuraret pmū motū ꝑ eiꝰ quātitatē ipsā mēsurādo: cū ipsūmet sit quātitas pmi motus s̄m cōem opinionē: tūc seq̄retur ꝙ pmū tps mēsuraret seipsū: qḋ tñ est falsuz. ¶ Ideo rñdet cōmētator ꝙ tps mēsurat alios motꝰ a pmo precise sicut nūerus ⁊ mēsura extrinseca. Primū aūt motū mēsurat sicut forma in re. Huiꝰ declarationem vide a Burleo. ¶ Pōt tñ dici ꝙ vl͛r pmis mēsura ⁊ pmū mēsuratū sūt vnū.

genea: ꝙ ꝑmū tēpus mēsurat ꝑmū motū mēsurando ꝑ mō quātitate eius: nec ex hoc sequit ꝙ aliqd ꝑ tu mensuret se. Unū imaginari debem⁹ ꝙ p aliquā ptē ꝑmi tēpis mihi notā ego mēsuro aliqd ꝑmu tps mihi ignotū: vt p horam mēsurādo mēsem: ꝛ talr mēsurādo etiā mensuro ex ꝑnti motū primū vnı⁹ mēsis: qui est adequatū subm illi⁹ tpis: et sic venio in notitiā sue duratiōis. ¶ Et si argueret ꝙ tēpus nō ē in motu subiectiue: qꝛ tēpus ē accidēs absolutum nobili⁹ ꝛ pfectius ꝙ sit motus q est fluxus et accidēs respectiuū. mō nullū accns pfecti⁹ est subiectiue i accnte imperfectiori. ¶ Rndet Bur. ꝙ duplex est subm accntꝭ: principale ꝛ dispositiuū. Principale est suba: ꝛ illud sēp est nobili⁹ accnte in eo fundato: ꝛ ꝑmuꝫ mobile est hmōi respectu tpis. Subm aūt dispositiuū pōt esse ignobili⁹ accidēte fundato in ipso: vt in ꝓposito est motus q est flux⁹ respectu tpis. ¶ Dicit Bur. ꝙ motus quo ad quātitatem quā capit a spacio est maior ꝙ̄ tēpus ꝭm ꝓpriā quātitatē q est duratio successiua. lꝫ eē tēpus ꝭm ꝓpriā eius quantitatem sit nobis notius ꝙ̄ motus ꝭm quātitatē quā habet a tempore. vnū motus habet quātitatem ꝛ prius ꝛ posterius a magnitudine mālıter: ꝛ a tempore formaliter.

Sed contra. qꝛ quātitas quā hꝫ motus a spacō aut est quātitas ꝭm extēsiōem ptiū simul existiū: aut ꝭm duratōem partiū sibiinuicē succedētiū. Nō ꝑmo mō: qꝛ talē habet motus a mobili ꝛ nō a spacio. Si scdō mō: cum motus prius saltem ꝭm nām habeat quātitatē a spacio ꝙ̄ a tpe: sequit ꝙ in illo priori mot⁹ est successiu⁹ sine tpe: ꝛ per ꝯñs erit per se quātitas cōtinua: cuius oppositū vult cōmētator dicēs eū esse de gñe passionis. ¶ Aliter posset argui querēdo de quātitate quā capit motus a spatio: vtrū sit permanens: aut successiua: et procedit vt prius.

Respondetur ꝙ motus q est fluxus capit qntitatē ꝭm duratōem a spatio sup quo fit mālıter: ꝛ ꝭm hoc ptes eius priores ꝛ posteriores cōtinuant ꝑ mutata eē eim mālıter: formalr aūt cōtinuat ꝛ esse successiuus p ipm tēpus: seu p duratōem successiuā sibi intrinsecā: ꝛ ꝭm hoc imaginari poterim⁹ ꝙ talis duratio q est māle in tempore sit formale in motu q ē flux⁹: ꝛ per ꝯñs ꝙ ꝓ illo priori ꝑ quo motus capit quātitatē a spatio ꝛ nō a tpe nō ē mot⁹ nisi mālıter. q̄re nō sequit ꝙ motus nō sit p se qntitas. Cōsidera super isto: quia indiget speculatione ꝛc̄.

¶ Cū aūt pri⁹ et posteri⁹ ē tūc dicim⁹ tps Hoc. n. est tps numer⁹ motus secundū pri⁹ et posteri⁹. Tex. cō. ci. Questio. iij.

Dubitatur hic vtrū tps sit nūer⁹ motus ꝭm prius ꝛ posterius? Et arguit ꝙ nō. ¶ Primo. qꝛ si tēpus esset numerus: hoc maxime esset p actualē nūeratōeꝫ ipsius aīe: ꝙ anima mediāte duratōe successiua primi motus mēsurat motus pticulares: sic ꝙ in ipso tpe sic nūeratio se haberet velut formale: ꝛ duratio successiua primi motus tanꝗ̄ māle. ¶ Sed arguit ꝙ nō. qꝛ dato illo seq̄ret ꝙ essent plura prima ipa sit nō cōicantia ꝯtra Ari. in lr̄a. q ponit ꝙ idē tps est in celo: in mari ꝛ i terra: nec est aliud apud orietales: ꝛ aliud apud occidētales. Et ꝙ istud sequat pbat: qꝛ multiplicato formali ꝛ māli sicut⁹ illud multiplicat: sed tā formale ꝙ̄ māle in primo tpe multiplicat: igit ꝛc̄. minor pbat: ꝛ ponat ꝙ mediante eadē duratiōe successiua primi motus diuersi hoies mēsurent diuersos motus pticulares: et tūc pꝫ ꝙ ibi sunt ples aīe nūeratōes: ꝛ ex ꝯñn pla formalia primi tpis. ꝙ etiaꝫ ibi sint ples duratiōes successiue sit nō cōicātes pbat: qm̄ duratio successiua primi motus est accñs secū coextēsum ꝛ per ꝯñs diuisibile in ptes sit extites nō cōicātes ad diuisionē primi mobilis sicut prim⁹ motus vꝫ. in parte orietali ꝛ in parte occidētalē. q̄re sequit ꝙ sicut tota duratio primi motus pōt esse māle in ꝑ. tpe: sic ꝛ duratiōes correspōdētes mālibus primi motus: quare ꝛc̄. ¶ Forte hic diceret vt tactū fuit supra: ꝙ lꝫ formale in ꝑ tpe multiplicet: non in māle: qm̄ nulli parti māli primi motus corrīdet ꝓpria duratio: sed solū toti motui primo: ꝛ ō nō sunt pla pria ipa nō cōicātia sit totalr distincta: ꝛ h volut Ar. loco supi⁹ allegato. ¶ Sed ꝯ h arguit pbādo ꝙ cuilibet parti māli primi motus corrīdet ꝓpria duratio distincta a duratiōibus aliaꝝ partiū ꝛ toti⁹ primi motus: qm̄ ex eo prim⁹ mot⁹ hꝫ ꝓpria duratiōnē: qꝛ hꝫ parte priore ꝛ parte posteriorē q sibiinuicē succedūt: ꝛ nō sunt sil. sed silr q̄libet ps mālis primi motus hꝫ ptes priorē ꝛ posteriorē: ꝛ in qs diuidit ad diuisionē tpis vt notū est: ergo sequit ꝙ q̄libet ps mālis primi motus hēat ꝓpriā duratiōeꝫ. Mā ex q duratio ꝓpe motus successiui insequntur ptes eius sibiinuicē succedētes: sequntur ꝙ ad . . . alias ꝛ alias tales partes insequit alia ꝛ alia duratio. Cū ergo ptes mālcs primi mot⁹ alias hēant partes formales sibiinuicē succedētes a primo motu: ad illas insequitur alia duratio ab illa q insequtur motū primū: seu partes formales alteri⁹ partis mālis: ꝛ p ꝯñs ꝓpriā hēbit duratiōem distinctā a cuiuslibet alterius ptis duratiōe: ꝛ etiam toti⁹ motus primi: qꝛ hr̄ ꝓpositū. ¶ Scdō pncipalr arguitur sic. Si tps eēt nūerus motus mō q dcm̄ est. s. p nūeratiōnē aīe: ꝛ mediāte duratiōe successiua primi mot⁹: tūc seq̄retur ꝙ tps saltē q ad suū māle ꝯseq̄retur motū: sicut passio ꝯsequtur suū subm. Sꝫ arguit ꝙ nō. qꝛ dato illo: tunc staret ꝙ esset motus ꝓprie dictus. ꝛ tn̄ nō esset tps: qꝫ sic arguitur. Nō ē pri⁹ stat esse sine suo posteriori: sicut stat esse hoiem nō exnte risibilitate: sed mot⁹ ꝓprie dict⁹ ē ꝑor tpe q̄re ꝛc̄. Nō tn̄ h sit falsum. ꝓbatur: qꝛ si motus ꝓprie dict⁹ est: tūc hꝫ pri⁹ ꝛ posteri⁹ sibiinuicē succedētia: sed talia nō pnt esse sine duratiōe successiua motus q est tēpus saltē in potētia. ꝛ cōtter loquēdo de tpe: q̄re ꝛc̄. ¶ 3°. si tps eēt nūerus ꝛc̄. per nūeratōeꝫ aīe q eēt ei⁹ formale: tū a sua forma res ponat in gñe: seq̄retur ꝙ tps eēt de gñe actiōis: cū nūeratio aīe sit actio eius. ꝯñs falsum ꝛ ꝯtra Ar. in predicamentis ponentē tempus esse spēm q̄ntitatis continue.

In oppositum est Aristo. in littera.

Pro qōne premittendū ꝙ lꝫ de tpe varie inueniant distinctiones: duo tn̄ ex eis huic ꝓposito sūt maxie deseruientes. ¶ Prima ē ꝙ tps ē duplex: primariū ꝛ scdariū. Tps primarie acceptū ē duratio successiua motus primi mobilis: cui pncipalr cōpetūt ꝯditiones mēsure successiuoꝝ: q̄rū pria ē. ꝙ sit notior q ad nos aliis motib⁹ saltē i mēsurādo. 2ª est ꝙ sit alioꝝ motuū cā: sed 3ª ꝙ sit maxie regularis ꝛ vniformis. Tps scdarie sumptū de q̄cūq̄ duratiōe dr̄ motus successiui in q̄cūq̄ genere fuerit: ꝛ ꝓpterea q̄ñcūq̄ percipim⁹ motū successiuū percipim⁹ tēpus: saltē per itensiōeꝫ motus: ꝛ eꝫ: vt vult Ar. in lr̄a. ¶ 2ª distictio ē ꝙ tēpus ē duplex vꝫ in po ꝛ in actu. Tēpus in po est q̄ntitas successiua ipsi⁹ motus per quaꝫ aīa pōt motū mesurare: ꝛ h apud ples dr̄ māle ipsius temporis. Tēpus aūt i actu hiic successiue q̄ntitas actualē super addita e nūeratōeꝫ: qꝛ aīa ipsū motū mesurat: ita ꝙ talis aīe nūeratio pōitur in tēpore velut eius formale. ꝛ h aperte vult Cōmēta. Auer. cōmēto. 109. dū dic: Nō. tuba tēporis q ē i eo q̄si forma ē nūerus: ꝛ qd est i eo q̄si mā ē mot⁹ cōtinuus. ꝯtinuatio g accidit ei gr̄a māe: ꝛ discretio. s. nūerus gr̄a forme: ꝛ est cōpositū ex duab⁹ q̄ntitatib⁹. s. discreta et ꝯtinua. ¶ Premittēdū 2° ꝙ nūer⁹ sumit multiplr. vno⁹ ꝑ nūero nūerāte: ꝛ talis ē aīs nūerās. 2°° ꝑ nūero nūerato: ꝛ talis ē res nūerate: vt decē hoies: aut decē eq. 3°° pro nūero q nūeramus. ꝛ h est duplex. qdā. n. ē nūerus q nūeramus simplr dictus: vt nūerus mathematicus: sic binarius ternarius. ꝛ qdā est nūerus q nūeramus dictus ꝭm qd: ex eo ꝙ est determinatus ad mensurādū certū gen⁹ entis: ꝛ talis nūerus pōt etiā nūerari cuiusmodi est tempus qm̄ nō solū ad tēpus possum⁹ mensurare totū: sꝫ etiā ex. vt docet Ar. ca°. 4. huius tractatus de tempore dū dicit

nō aūt solū motū tpe metim⁹: sed motu tp̄s: ꝑp diffiniri ad inuicē tp̄s. quoddā ēm determinat motū cū sit nūerus ipsius. motus aūt tpe: ⁊ dicim⁹ paucū ⁊ multū esse tp̄s mo mēsurātes ⁊c. ℂ Premittēdū tertio. ꝙ pri⁹ ⁊ posteri⁹ dr̄ aūt ordinē que non sunt simul: aliq̄n sumunt̄ ꝑ pub⁹ nis: aliq̄n ꝑ partibus motus: ⁊ aliq̄n ꝑ instātibus prion posteriou: hoc satis patet.

His premissis sit ad pōem hec pma ꝯ. Tp̄s i potētia est duratio motus successiua ex se hn̄s prius ⁊ posteri⁹. Hec ꝯ q̄tū ad inclusuz ea vz ꝙ tp̄s sit duratio motus successiua: pz ex secunda distinctiōe pmissa. Sz ꝙ talis ex se hēat prius ⁊ posteri⁹ arguit sic. Ois quātitas ꝯtinua habet ex se ptē ex ptē: vt pz: sed talis successiua duratio est quātitas ꝯtinua motus q̄ ē xus: ergo hz ex se ptē extra ptē: sed nō hz ex se ptē extra ptē q̄ sit exitāt i immodo: qr tūc esset res pmanēs: qd est falsum. ḡ hz p se pte extra ptē q̄ sibi inuicē succedut. ⁊ q̄rū vna est prior ⁊ alia posterior: ⁊ p ꝯn̄s hz ex se prius ⁊ poste rius. Ex hac ꝯ̄ne sequit̄ correlarie ꝙ tp̄s nō est motus: sed est accn̄s ꝯn̄s motū. 2ª ps pz. q̄r ois quātitas alicuius est accn̄s ꝯn̄s illud: sed tp̄s est quātitas motus ꝑ pmisse: er go ⁊c. ℂ Et p idē sequr̄ pma ps: q̄r illud nō est motus q̄d est accn̄s motus: cu idē nō accidat sibi ip̄si: sed tp̄s ē accn̄s motus vt pbatū est: ergo ⁊c. ℂ 2ª ꝯ. Tp̄s in actu est ens copulatū ex duratiōe motus successiua ⁊ aīe nūeratiōe: q̄rū pma est ex aīam: 2ª aūt in aīa. Ista ꝯ est bipt̄ita cui⁹ prima ps sic ꝑsuadet. Tp̄s in actu supaddit duratiōi successiue motus q̄ est tp̄s in potētia illō ꝑ q̄d ip̄sa est actu mensuratiuū de rōne tp̄is sit nūerare motū: vt pz ex ei⁹ descriptiōe. Sed duratio motus ē actu mēsura p aīe nūeratiōez: vt ergo tp̄s in actu ē ens copulatū ex duratione successiua ⁊ aīe nūeratiōe. 2ª aūt ps ē manifesta. Motū ē em̄ duratiōnē motus ee in motu: ⁊ ex ꝯn̄ti ex aiam: nūeratiōez vo aīe actiōem in ip̄sa manētē: q̄re ⁊c. ℂ 3ª ⁊ vlti᷒ ꝯ rn̄sa ad q̄situ p̄mū tp̄s in actu ē nūer⁹ motus ſm prius ⁊ posterius repta in p̄ motu: ꝯ hec sic arguit. Nā p̄mū tp̄s in actu ē nūerus motus. vt ex dictis ē manifestū. aut ergo est nūerus motus ſm ptes ei⁹ sil' exñtes: aut ſm ei⁹ ptes sibi inuicē succedētes. non p̄m: cu tales ptes nō hēant tp̄s: ex q̄ ē tp̄s pure successiua loquēdo de ptib⁹ nō cōicātib⁹. ḡ dat̄ scḋm. ℂ Ex q̄ vlteri⁹ argr̄ sic: Primū tp̄s in actu ē nūerus motus ſm ptes ei⁹ sibi inuicē succedētes: sed tales sūt prius ⁊ posterior ps posterior tp̄is inuēte in p̄ motu: cū p̄mū tp̄s duratio successiua sequēs p̄m motū: ergo p̄m tp̄s i actu est nūerus motus ſm prius ⁊ posteri⁹ repta in p̄mo motu.

Et his vlteri⁹ ad ar^{ta} facta in p̄n°. rn̄det: Ad p̄m cōcedēdo p̄mū tp̄s multiplicari posse q̄ ad suū male: sed nō q̄ ad suū male: nisi ptes essent mūdi: aut ēē possent: ⁊ sic nō sunt plā p̄ma tp̄a sil' nō cōicantia totalit̄ dicta. Et ad pbatiōnē dr̄: ꝙ ptib⁹ mālib⁹ p̄mi mot⁹ non rn̄det duratio alia ab illa q̄ p̄mo motu corrn̄det. sed p̄ eadē. vn̄ eadē duratiōe nūero ptes formales p̄mi motus sibi inuicē succedūt: ⁊ ptes formales suaꝝ ptiū mālū: q̄ talis successiua duratio nō est accn̄s extēsum sicut p̄m⁹ motus: sed ē accidēs multiplicatū ad q̄ālibet ptē ei⁹ mā sic vz. ꝙ eadē duratio nūero est oim̄ illarū ptiū: sicut ter ponit̄ ꝙ eadē aīa intellectiua nūero ē in q̄libet pte corporis humani q̄d informat: cū ip̄sa sit indiuisibilis. ℂ Ad 2ᵐ ꝯcedit̄ ꝙ duratio successiua p̄mi motus ip̄m ꝯsequit̄ tāq̄ passio suū subm. sed negat̄ ꝙ ex illo sequat̄ ꝙ stet ē̄ motū ꝑ pue dte tū fine tp̄e saltē in potētia: ⁊ negat̄ vlteri⁹ ꝙ p̄us stet esse fine repugnātia absq̄ suo posteriori: lz cū illud ꝯtingat: ⁊ hoc sibi sit p̄ou ꝙ posteriori eidez vtriusq̄ essentiale: vt ē in ꝑposito de motu ⁊ tp̄e: q̄bus p̄us ⁊ posteri⁹ sibi inuicē succedēns sūt essentialia. ℂ Ad vltimū pz ꝙ lz tp̄s in potētia sit sp̄ēs quātitatis ꝯtinue: tñ in actu nō est p se in aliquo genere: cū sit aggregatuz ex reb⁹ diuersoꝝ p̄dicamētoꝝ. poterit aūt reduci ad gen⁹ actiōis rōe sui formal' ⁊ ad gen⁹ q̄ntitatis ex pte sui mālis.

ℂ Seqtur. n. sicut dictū ē magnitudinez mot⁹: hūc aūt tp̄s sicut diximus. Et sil' iaz pūctū q̄d fert quo motū cognoscim⁹ et p̄us i ip̄so et posteri⁹. hoc āt q̄dez q̄dcūq̄z ens ē idez est: aut. n. pūctū: aut lapis: aut aliq̄d aliō hmōi ē. Rōne āt alteꝝ ē sicut sophiste accipiūt alteꝝ coriscū i teatro eē et alteꝝ coriscū in foro. Tex. cō. ciiij.

Conclusio sic declarāda est: ꝙ instans manet idē in toto tp̄e ſm subiectū: sed ē ꝯtinue alteꝝ ſm esse: q̄ sic pbat̄. Sicut mobile se hz ad motū sic instās se hz ad tp̄s: sz mobile manet idez ſm subiectū in toto motu: ⁊ est diuersum ſm esse: ergo instās manet idē ſm subm in toto tp̄e: et est diuersum ſm esse: probatur maior p̄mittendo p̄mo ex declarans supra ꝙ mot⁹ seqtur magnitudinē sicut suā ꝑpriam nām: ⁊ tp̄s sequit̄ motū: tūc sic. Sicut pūctus fluēs se habet ad lineā sic mobile se hz ad motū ⁊ instās ad tp̄s: sz pūctus fluēs p suū motū facit lineā ſm imaginatiōem mathematicoꝝ: ergo mobile facit motū ⁊ instās facit tp̄e: ⁊ p ꝯn̄s sicut mobile se hz ad motu sic instās se hz ad tp̄s. minor pz. q̄r q̄dcūq̄z ens fuerit mobile: aut pūctus aut lapis ⁊c. manet idē in toto motu ſm subm: hoc ē ſm rē: sed ē alterū ⁊ alteꝝ ſm esse siue ſm rōem: ſm ꝙ ē alibi ⁊ alibi: sicut coriscū dr̄ esse alteꝝ in foro: ⁊ alterū in theatro. Postea iteꝝ pbat̄ eadem maior arguēdo sic. Sicut tp̄s se hz ad motū sic instās se hz ad mobile. ergo pmutatim sic mobile se hz ad motū: sic instās se hz ad tp̄s. pbat̄ assumptū: q̄r sicut motus seqtur magnitudinē: ⁊ tp̄s sequit̄ motum sicut mām suā: vt sup⁹ assumptū est: sic instās seq̄t mobile. Nā p̄mū mobile seu extremitas ei⁹ p suū fluxū causat instans: vnde instās est in tp̄e sicut termin⁹ aut passio ei⁹: lz ei p̄ mobili vt ē accn̄s i subo p tp̄s multiplicatū vt tp̄s ⁊c.

ℂ Corruptiōis. n. causa p se est tēp⁹ nūerus: cteni motus ē. Motus aūt distare facit quod ē. Textu commenti. cxvij.

Dhuius dicit declaratiōem cōmētator cōmēto. 117. Et hoīes attribuūt ei. i. ip̄i corruptiōem ⁊ nō gn̄atiōem: q̄m cū tp̄s attribuit̄ p se opatiōni digni⁹ est: vt attribuat̄ opatiōni q̄ inuenit̄ eēntialr̄ in re quā sequit̄ tp̄s. s. in motu: et motus nālr̄ hz et p ip̄m auferat̄ res a sua suba: ⁊ ista ablatio p se inducit eorū ptōem rei: lz inducat gn̄atōem i rebus gn̄atis p accn̄s ex motu: ḡ inuenit̄ gn̄atio p accn̄s: et corruptio p se: ⁊ ex tp̄e inuenit̄ vtruq̄z per accn̄s: sed gn̄atio per accn̄s accn̄tis. tp̄s aūt accidit ei cui accidit gn̄atio ex motu: ⁊ seq̄t ex illo in q̄ inuenit̄ corruptio per se. corruptio ḡ attribuit̄ et quasi scḋo: ⁊ gn̄atio quasi p accn̄s puꝝ.

Sed dubiū est: q̄r cōmētator v3 Ari. aduersari: q̄m Ari. dic̄ ꝙ tp̄s ē p se cā corruptiōnis: cōmētator aūt vult ꝙ tam generatiōis q̄ corruptionis sit causa per accidens.

Respōdet Burle⁹ ꝙ tp̄s ē cā corruptiōis p se: capiēdo per se vt oppōit̄ ei q̄d ē p̄: ⁊ hec nō repugnāt. p̄m volūt Ari. ⁊ 2ᵐ cōmē. Vn̄ vr̄ velle commē. ꝙ mot⁹ ē cā corruptiōis p se p̄°: ⁊ gn̄atiōis p se nō p̄°. tp̄s aūt ē cā corruptiōis per se ⁊ nō p°: ⁊ gnatōis pure per accn̄s. Sz de h̄ latius infra dicet̄. ℂ Alb⁹ vō in ꝑposito dicē hec vba. Tp̄s em̄ ē cā corruptiōis per se: h̄ ē p illud cui p se ꝯuenit tp̄s. i. per motū: sed gn̄atiōis nō ē cā nisi per illō q̄d cōuenit et per accn̄s. ⁊ hui⁹ cā ē: q̄r tp̄s ē nūer⁹ motus. motus aūt distare facit illud q̄d mouet̄ ſm subam a p̄ncipiis cōponētib⁹ ip̄m. ⁊ hui⁹ rō inferi⁹ dicet̄. ℂ Burl. autē ponit ꝙ mot⁹ siue tp̄s ē p se cā corruptiōis. i. cā necessaria

siue ineuitabilis: nō aūt gñatiuis. sed p accidēs: qm̄ omē corruptibile actu existēs de necessitate corrūpet: sed non oē gñabile de necessitate gñabit: cū ei⁹ gñatio possit ipediri. Et ponit distinctione de gñabili in potentia ꝓpinq̄: et in potena remota. et silr de corruptibili.

Sz cōtra ipm arguit p̄: qr aut loquit vl'r de corru ptione tā corruptibili in potētia remota q̄ʒ corruptibili in potētia ꝓpinqua: aut solū loquit de cor ruptibili in potētia ꝓpinq. nō pmo mō: qr nō oē tale cor ruptibile de necessitate corrūpet: vt ipsemet dicit. Si aūt solū loquat de corruptibili in potētia ꝓpinqua: tūc ptʒ q̄ sicut oē tale de necessitate corrūpet: ita oē gñabile in po tētia ꝓpinqua de necessitate gñabit: et p ꝯns vniformiter loquēdo sicut motus siue tps est p se cā corruptiōis: ita et gñatiōis: cui⁹ tñ oppositū ipe fatet. ¶ 2° arguit q̄ nō omē corruptibile actu exñs de necessitate corrūpet: qr lumē a sole ꝓductū in pte orbis sibi ꝓpinq est corruptibile cū sit eiusdē spēi spālissime cū luie ab eo ꝓducto in luna qd̄ est corruptibile: et tamē illud lumen nunq̄ʒ corrūpetur: quia semper erit et presens cōseruans ipm et c.

¶ Si vero neq̄ʒ tps ē qd̄ nō fit tūc oē erit tepus finitum. aut ergo deficiet aut non

Textu. commēti. cxxiij.

Jc facit cōmēta. vnā rōem ꝓbātē tps esse infinitū et ꝑpetuū: q̄ talis ē. Oē qd̄ deficit in tpe deficit: si ergo tps deficeret i tpe alio deficeret: et sic eo ipo qd̄ aliqs destruit tps ponit tē

b

Huic dicitur q̄ totalē tps (pus. quare et c. deficiet nō in tpe alio sed in euo aut eternitate: quare et c. ¶ Et vlteri⁹ ad rōem quā tangit Ar.: ubi: Q̄m aūt ipm nūc dr̄ q̄ instās i tpe nō se hʒ ad tps sicut pūctus in linea circulari se hʒ ad lineā circularē: sʒ magis sicut pūctus in linea recta se hʒ ad lineā rectā: et iō sicut in linea recta dat vltimus pūctus q̄ sic ē finis q̄ non principiū: sic in toto tpe datur vltimū instās terminans et nō copulās. et qd̄ sic erit finis tpis q̄ nō principiū et c.

¶ Mutatio āt oīs a nā remota ē. Jn tpe aūt oia fiūt et corrūpunt. vñ et alij qdē sa pientissimū dicebāt. Pythagoricus aūt paronpenti⁹ idisciplinabile: qr oia obli uiscūt: et i hoc dicēs recti⁹. Maifestū igit ē q̄ corruptōis magis erit p se cā q̄ʒ gene ratōis: sicut dictū ē pri⁹. Destructiuū. n. mutatio p se ē generatiōis āt et ipi⁹ eē sʒ accidēs est. Textu cōmenti. cxxviij.

Dubiū est quō motus quē tps ꝯsequit sit p se cā corruptiōis et gña tionis p accñs cū magis videat cā gñatiōis q̄ʒ corruptionis: ex eo q̄ natura magis intendit gñatiōem q̄ʒ corruptōem: imo nō intēdit cor ruptōem: nisi tāq̄ʒ aliqd ordinatū et necessario reqsitum ad gñationē tanq̄ʒ ad finē. Nā vnūqdq̄ʒ magis ē cā finis ꝑncipalr intēti q̄ʒ ordinati ad finē. ¶ Jtē dubitat. qr supi⁹ dicit Ari. q̄ tps ē per se cā corruptiōis. hic aūt vult q̄ tps nō est cā corruptiōis nisi p accñs. Dicit eñ sic. Et hāc ma xime solem⁹ dicere sub tpe corruptionē. s. ad quā nō cur. rit agēs extrinsecū pticulare. At vo. sed neq̄ʒ hāc facit tps sʒ per se: sed accidit in tpe fieri et hāc mutatiōem.

Ad istud dubiū rñderi pōt adducēdo vba cōmēti. posita cōmēto. 128. q̄ huic ꝓposito deser uire vident. Dicit eñ sic. Et corruptione attribuit tpi ē di gnius q̄ʒ gñationē attribui ei: qr sequit trāsmutatiōem. s. q̄r trāsmutatio per se aufert nām entis: qm̄ trāsmuta

tio alicui⁹ extrahit illud ab illo in q̄ ē: et trāsmutatio non ē cā esse et gñatiōis nisi p accñs. esse eñ nō ē essentialr i ali quo ente nisi ex cā gñante et agēte: q̄ est aut a nā: aut anīa: aut intellect⁹: esse aūt forme rei gñate ex trāsmutatiōe rei ꝑcedēte q̄ dr̄ gñatio ē per accñs: qm̄ illa trāsmutatio i rei veritate aufert formā trāsmutati q̄ est ꝯtra forme gñabilis essentialr. est ergo cā forme gñabilis p accñs et corrupibil p se. ¶ Et post subdit. Sʒ illud qd̄ agit corruptiōem rei nō ē tps sʒ tps sequit agēte et corruptiōeʒ rei essentialr. et est trāsmutatio: qm̄ necesse ē vt trāsmutatio sit in tempore.

Albertus ca. 14. in ma ista sic dicit. Mutatio eñ per se: hoc est gña sui ē destructiua: qr mutatio passio quedam est: aut non sine passione: sicut in tertio libro supius diximus. que nō transmutaret nisi esset magis facta vel factius q̄ʒ resistere possit id qd̄ patit: et iō absq̄ʒ dubio abijcit a suba patiētis. mutatio aūt nō ē gña tionis cā et ipi⁹ esse nisi p accñs: hoc ē p formā et actū gñan tis: q̄ forma et actus nō sunt in patiēte ſm q̄ est patiēs: sed potius extra ipm a gñante ſm q̄ illud ē gñans: lʒ forma silis illi sit in patiēte in potētia: sicut demōstratū est in p° li. scie hui⁹. ¶ Et post subdit loquendo de tpe. At vo nec hāc corruptionē ꝓpter ꝑpa facit: sed accidit in tpe fieri hāc corruptionē ꝑp mutationē quā numerat tps: sed tñ acci dit p h cui per se ꝯiūgit tps. gñatio aut accidit per h q̄ p secūs se hʒ ad tps h ē per actuʒ gñantis. Et ꝑp h ēt supra diximus q̄ oia q̄ sūt in tpe aliqd patiunt a tpe: qr eē eoꝝ mē surat periodo q̄ excellit a tpe: et h ē qd̄ ꝯsueuimus dicere aliquē hr̄e cētū ānos q̄ hʒ defectū relictū a cētū ānis. et iō etiā p accñs ē cā disciplīe: nō eñ per mutationē quā nu merat ē cā discipline: sed p expimētū qd̄ accepisse cōuenit in multo tpe et nō ex ipso subo tpis qd̄ ē cōplexio q̄ p tps ē variata. ¶ Albe⁹ ḡ velle vr̄ q̄ mot⁹ ē p se cā corruptiōis. i. p sui nām: cū ꝯiūgat cū passiōe in ipso passo auferēdo a subo patiētis si fuerit magl mō faci⁹: sed ē cā gñatiōis per accñs qr per formā gñantis q̄ nō ꝯiūgit secū in passo: sed pon⁹ ē in ipso gñante. Tps ēt ē magis cā corruptiōis q̄ʒ gñatiōis qr ē cā corruptiōis ratiōne motus quē essentialr cōseqt: et cū per se totū ꝯiūgūtur: sed gñatiōis est cā per illud qd̄ acci talíter se hʒ ad ipsū tempus. s. per formā generantis.

Egidius ad h rñdedo dicit de motu: qr ꝓportiōa liter dōmē de tpe: cū ista nō attribuātur tpi nisi inq̄ʒtū ꝯseqtur motū: qr mot⁹ pōt dupli'r ꝯsiderari: vno° vt mot⁹: alio° vt instrm forme ab ea directū. si p̄mō sic mot⁹ ē magis cā corruptōis q̄ʒ gñatiōis: qr mot⁹ vt mo tus abijcit a suba: et ē corruptiu⁹. Si vo scdo mō: sic est ma gis cā gñatiōis q̄ʒ corruptiōis: vt ꝑus rō facta arguebat.

Burleus vo dicit in ꝓposito q̄ successio i motu ē ex resistētia: et in gñatiōe siue corrupiōe rei nō est successio nisi ex resistētia forme q̄ corrūpit. vñ si forma corrūpēda nō resisteret: subito illa forma gñaret. Est ḡ mot⁹ de gñe passiōis per se cā effectiua instātis cor ruptiōis: qr talis forma corrūpēda per se resistit agēti: rō ne cui⁹ peruenit successio in illo motu. Nec posset forma illa corrūpi sine tali motu successiuo. Est aūt cā gñatiōis per accñs. qr accidit forme gñande q̄ generet per motū successiuū cū h nō fit nisi ꝓpter resistentiā forme q̄ corrū pit: vñ nō est cā forme gñande: nisi p tāto remouet formā corrūpēdā et ꝯtinuā. ¶ De tpe aūt dicit superi⁹ q̄ est cā p accñs gñatiōis: qr nō necessaria siue ineuitabilis. Etiā ē cā qr mora et ꝯtinuatio applicatiōis agētis ꝯtra ad passuʒ. Sed corruptiōis dr̄ cā per se: qr necessaria et ineuitabilis loqndo de corruptibili ꝓpinq: lʒ tñ vtrusq̄ʒ fit cā p accñs vt opponit ei qd̄ ē per se. ꝯ q̄ dicta aliqualr argutū fuit.

Alii vero moderniores volētes in hac mā clarius loq eñ dēt ꝓmittēdo p̄ q̄ p se et per accñs sumit multiplr. Uno° sumit per se vt opponit ei qd̄ nō ē primo. Alio mō vt opponitur ei qd̄ nō est per accidens. Tertio mō vt opponit ei qd̄ est cōtingens. Silr per acci dens vno mō sumitur vt opponit pmo. scdo mō vt oppo

nitur per se. tertio nō vt opponitur necessario. ¶ Dicunt ergo rñdēdo ad dubiū de motu ꝙ mot⁹ est per se cā gñationis ꝛ corruptiōis: c pcēdo p se: vt opponit ad per accñs et ad cōtingens ꝛ loquēdo iā de gñabili ꝗ̄ de corruptibili ꝓpinquo, ꝛ ncipaliter est in cā gñationis eū magis intēdatur. vt argu ro supius adducta ¶ Sed tñ Arī. dicit ꝙ motus est p se cā corruptiōis: ꝛ p accñs gñatiōis: capiēdo per se ꝑ pmo: ꝛ p accñs ꝑ nō pmo: qm̄ pri⁹ ē cā corruptionis: ꝛ posteri⁹ gñationis. nā motus facit distare ꝛ p⁹ sfa. eū nō esse sub termino a quo: ꝗ̄ esse sub termino ad quē. ¶ Dicūt igit ꝙ motus ē p se cā corruptiōis. i. pmo: ꝛ per accidens gñatiōis. i. nō pmo: cū quo ñ stat ꝙ vtriusqꝫ est cā per se. put per se opponit ei qd̄ est per accidēs: ꝛ ei qd̄ est cōtingens. Et ex hoc vlteri⁹ rñdetur ad illud qd̄ tangebatur de tpe: dicēdo fm intentionē cōmētatoris ꝙ tps ē per accidēs causa gñationis ꝛ corruptiōis tanqꝫ motus ꝛc. vt p accidēs opponit ad per se. Quia ñ hec sibi attribuuntur rōne motus que cōsequit: ꝛ cū illa per se cōpetūt digni⁹ est vt illud ipi magis attribuat qd̄ attribuit motui per se ꝛ primo: ꝗ̄ illud qd̄ sibi attribuit per se ꝛ nō pmo siue p accidens. sed motus ponit causa corruptiōis p se ꝛ gñatiōis per accñs. vt dictū est. ergo ips magis est cā corruptiōis ꝗ̄ gñationis. ¶ Dicet ergo causa corruptiōis per se. i. p: et gñationis p accñs. i. non pmo: ꝗ̄uis vtriusqꝫ sit causa p accidēs: vt per accidēs opponit ad p se ꝛc.

¶ Utrū āt cū nō sit aīa: erit tūc tps: aut nō dubitabit vtiqꝫ aliqs. Impossibile. n. cū sit numerātē ēē aliquē: īpossibile ē numerabile aliqd̄ ēē: q̄re ē manifestū ꝙ nō numer⁹ ē. Numer⁹. n. est: aut quo numerat aut numerabile. Si aut nihil aliō aptū natū ꝗ̄ aīa nūerare vel aīe itellect⁹: īpossibile ē tps ēē cū nō sit aīa. T. cō. cxxxj.

Ic mouet Arī. dubitatiōem Utrū tēpus depēdeat ab aīa: sic ꝙ nō sit possibile esse ips nisi sit aīa: aut nō: imo possibile sit esse tēpus ꝛ si nō sit aīa? ¶ Ad quā rñdēdo dicit cōmētator comento. 131. Manifestū est ꝙ si aīa nō fuerit nō erit numerus: ꝛ cū numerus nō fuerit nō erit tempus et q̄re esse numeri in aīa nō est oībus modis esse: qm̄ si ita esset: esset fictū ꝛ falsum. vt chymera ꝛ hyrcocer⁹ sed esse ei⁹ extra mentē est in potētia ꝓpter subiectū ꝓpriū ei esse eius in aīa est in actu. s. qñ aīa exercet illā actionē in subiecto ꝑparato ad recipiendū illā que dicit numerus. ¶ Et paulopost subdit. Et cū nō fuerit anima nō erit tempus nisi aliqs dicat ꝙ erit: ꝛ si aīa nō fuerit ex illo: qd̄ cū fuerit in actu tēpus erit in potētia: ꝛ hoc est suū subiectū ꝓpriū. s. motus aut motū. ¶ Et vlterius subdit. Et motus erit ꝛ aīa nō erit: ꝛ si fu. n ꝙ prius et posteri⁹ sunt in eo numerata in potētia: erit tēpus in potentia: ꝛ fm ꝙ sunt nūerata in actu. est tēpus in actu. tēpus igit in actu nō erit nisi aīa sit: in potētia vō erit: lꝫ aīa nō sit ꝛc. ¶ Uult igit Cōmentator ꝙ impossibile est ꝙ sit tēpus in actu nisi sit anima. Sed tamē possibile est tēpus in potētia esse: ꝛ si aīa nō sit. nam tēpus in acto importat idē ꝙ ista duratio duratio successiua per quā aīa numerat motū. In quo signato duratio successiua est materiale. ꝛ dicit tēpus in potentia et numeratio anime: per quā tēpus est in actu est eius formale. ¶ Constat aūt ꝙ numeratio anime que est actio in eo manens nō est nisi sit anima: sed duratio motus successiua bene pōt esse absqꝫ aīa sicut ꝛ motus. Ex quo sequitur fm Cōmentatorē ꝙ tempus in potētia est totaliter extra animā. Sed tēpus in actu ꝗ̄tum ad suū materiale ē extra animā: sed ꝗ̄tum ad suū formale est in anima. ¶ Albert⁹ autē capło. 16. huius tractatus dicit hāc Auerrois expositionē imperfectā esse. cuius ratio est fm q̄ uult ipse. Quoniam anima nunqꝫ numerat aliquid nisi sit in ipsa ꝑncipiū numeri: quod accipit a rebus ipsis: res aūt illa nō est materia numerabilis. quod patet ex eo ꝙ anima quādo numerat vno denario numero canes ꝛ boues: sunt canes et boues nūerata. ꝛ aliquid qd̄ est numeri species ponit anima circa canes ꝛ boues: quod nō est anima. Ergo ad numerare tria exigunt. s. materia numerata ꝛ numerus formalis: ꝛ aīa efficiēter ꝛ nō formaliter numerās. ergo si non sit anima adhuc numerus est fm esse formale ꝛ fm materiā numeratā. Ergo quo numerat est duplex. s. quo numeratur efficiēter: ꝛ quo numerat formaliter. Non ergo fm potentiā est numerus nō existēte aīa: sed etiā fm habitualē formā discretionis reru numeratarū. Et hō modo penitus est etiā extra animā tēpus: ꝛ cū ad esse rei in se nō exigatur nisi forma ꝛ materia: nō exigit aīa ad esse tēporis in seipso: sed aīa actione numerātis ponit ꝛ causat tpis ꝯphensionē: ꝛ quo ad hunc actū nō est tempus extra animā. Et sic vult Albertus alemanus de Sueuia: de quodā castello noīe Loingen circa Ulmā oriundus ꝯ̄ Auerroim ips hēre esse formale actu absqꝫ aīa ꝛc.

¶ Finis quarti libri phyſicoꝝ. Incipit quintus.

¶ Ex medio autē mutatur: vtitur. n. ipso sicut quod ē cōtrariū ad vtrūqꝫ. Est enī quodāmodo mediū vltīa: vnde et hoc ad illa: et illa ad hoc quodāmō dicūtur contraria: vt vox media grauis ad vltimā: subtilis ad extremā. Textu cōmenti. vj.

Uper hac litera oritur dubitatio Utrū forma media inter extrema cōtraria sit composita ex cōtrarijs extremis: sub gradibus tamē remissis? Et videtur ꝙ sic: per cōmentatorem cōmēto sexto. ꝛ alibi pluries. Sed quia inferius hec materia discutietur: ideo pñūc supersedeatur: ꝛ vsqꝫ ad locū illū eius declaratio relinquatur ꝛc.

¶ Ex nō subo qdā igit mutatio i subm p. n ꝯtradictionē generatio ē. Alia qdē simpliciter simplex. Alia vero qdā cuiusdā. vt ex nō albo in albū gñatio qdē huius est. Que vero ex nō esse simpliciter i subam est: gñatio simpliciter est: fm quā fieri et nō fieri simpliciter dicim⁹. Que vero ex subo in nō subꝫ corruptio ē. Simpliciter qdem q̄ est ex suba in nō esse est. Quedā aūt est q̄ est in oppositā negationē: sicut dictū in gñatione. Textu commēti .vij.

Duertendum ꝙ dicit Burle⁹ ꝙ lꝫ motus qui est a subiecto in subiectū: sit etiā a nō subiecto in subiectū: vel a subiecto in nō subiectū: sicut generatio aut corruptio: tñ he spēs mutationis distinguunt penes suos terminos pmos. qm̄ generatio est per se ꝛ pmo a nō subiecto in subiectū: ꝛ corruptio est per se ꝛ pmo a subiecto i nō subiectū: sed motus est per se ꝛ pmo a subiecto in subiectū. Si aūt gñatio ꝛ corruptio sit de subiecto i subiectū: hoc est per accidens ꝛ nō pmo. Et similiter si motus fuerit de nō subiecto in subiectū: vel econuerso: hoc non erit

primo sed secundario.

Contra tamen istud videt esse Cōmentator primo physicoꝝ. cōmē. 44° vbi vult q͂ om̄is trāsmutatio est per se: ꝛ primo de ꝯdictorio in contradictoriū siue de ꝑuatione in habitū: aut ecōtra: cum forma ꝛ ꝑuatio sint cuiuslibet transmutatiōis ꝓma principia: ꝛ hoc est vnū tm̄. Est autē ꝑ se ꝛ non primo de cōtrario in cōtrariū: ꝛ hec possunt esse plura. sunt tamē finita. De per accidēs v̄o in infinitis potest terminari. vn̄ calefactio est per se ꝛ ꝑmo a nō calido: includēte tamē ꝑuationē calidi in calidū: per se aūt ꝛ nō ꝑ est a frido in calidū s꜡ p accn̄s pōt eē a musico aut dulci ꝛc̄. ad albū seu currēs.

Et tenēdo istud dicitur vlterius hāc esse differētiam inter motū ꝓprie dictū: ꝛ gn̄ationem ꝛ corruptionē: q͂m̄ l꜡ omnis trāsmutatio p se fit ꝛ primo de nō subiecto in subiectū: vel ecōuerso: capiendo primum ꝓ priori ꝛ cōmuniori vt dicit cōmentator loco allegato. tn̄ generatio ꝛ corruptio sunt per se: ꝛ ꝑmo de non subiecto in subiectū: vel ecōtra: capiēdo primū ꝓ imediato: motus aūt ꝓprie dictus eodē modo capiēdo primū est per se ꝛ primo de subiecto in subiectū: siue de cōtrario in contrariū: ꝛ sic distinguunt̄ spēs mutationis penes suos terminos ꝑmos. i. immediatos: quia termini immediati gn̄ationis ꝛ corruptionis sunt forma ꝛ ꝑuatio: sed termini immediati motus sunt duo cōtraria positiua: q̄uis cuiuslibet trāsmutationis termini priores ꝛ cōmuniores sint forma ꝛ ꝑuatio. Et hoc intendit Arist. hic. n̄s opposito cōtraria ꝑsupponit oppositiōem priuatiuā tanq̄ȝ ea ꝑorem ꝛ cōmuniorē: vt ꝑmo huius fuit ostēsum. ❡ Et cōsequēter dici posset si placeret q͂ Arist. in distinctiōe harum triū specierū mutatiōis capiendo large mutationē vt dicitur de motu tam successiuo q̄ȝ de mutatiōe subita. Per generationē intelligit solū generationē substāne: ꝛ similiter per corruptionē solū intelligit corruptionē substantie. Et cū postea diuidit generationē ꝛ corruptionē in talem simplr̄ ꝛ ꝫm quid: nō diuidit mēbra ꝑoris distinctionis: vt opinat̄ burleus: sed illud facit vt tollat equiuocationem. ❡ Ex quo vlterius patet q͂ tenere possum͡ generationē aut corruptiōem accidētis posse esse motū successiuum ꝛ nō subitā mutationē: queadmodū vult Burleus.

Considerandū q͂ si quis vellet posset cōtra Burleū tenere vt est cōmunis opinio q͂ in q̄litatib͡ gradualib͡ termin͡ ad quē ipi͡ motus ꝯtinue ꝑtibilr̄ acquirit̄ durāte motu. ❡ Ad ꝑmuȝ de sūme calido trāsmutando ad frigiditatē cū argr̄ q͂ aliquitas rei ꝑmanētis nō daret̄ ꝑmū instās sui esse ex quo nō dabit̄ ꝑmū instās frigiditatis inducēde in illo calido. ❡ Respōdet̄ q͂ l꜡ nō det̄ ꝑmū instās frigiditatis inducēde in illo calido: tn̄ cuiuslibet frigiditatis inducēde in ipso dabit̄ primū. ꝛ hoc sufficit ꝓ auctoritate Arist. allegata: sicut ꝫm eū cuiuslibet hoīs ꝑterit dabit̄ primū: sed nō dabit̄ ꝑmū hoīs ꝑteriti. ❡ Ad 2m cum dicit̄ q͂ tūc ꝯtria essent sl̄ adeq̄te in eodem: conceditur de contrarijs in potentia: cuiusmodi sunt caliditas ꝛ frigiditas sub gradib͡ qui sl̄ sumpti nō trāscēdūt gradū summū: q̄uis hoc esset impossibile de caliditate ꝛ fridtate sub gradib͡ q simul sumpti transirent gradū summū: quia tales sūt actu ꝯtie. vn̄ caliditas vt sex secū cōpatit̄ frigiditateȝ vt duo: posito q͂ gradus vt octo sit gradus summus: sed nō cōpatit̄ secū frigiditatē vt q̄ttuor: hoc aūt h꜡ alibi diffusius ingri. ❡ Ad terciū cū arguit̄ q͂ inter ꝯtria esset subita mutatio ꝛ nō motus. respondetur q͂ l꜡ summe calidū dato q͂ nō incipiat alterari ad fridtatē: immediate post hoc hēbit de fridtate: tn̄ quacūq̄ frigiditate data quā hēbit eā nō immediate post hoc hebit: imo p̄ ꝑ̄s trāsmutabit̄ vt eā recipiet: nec dabit̄ ꝑma frigiditas quā acqret: sicut nec dabit̄ ꝑmū instās futurū: ꝛ hoc sufficit q͂ inter caliditatē ꝛ frigiditatē sit mot͡. ❡ Ad q̄rtū q̄d sit de vbi: ꝯcedit̄ q͂ vbi nō acqrit̄ ꝑtibiliter aut deperdit̄: sed subito cū nō sit forma gradualis. vn̄ i q̄libet instāti in quo mobile mouet̄ motu recto h꜡ aliud vbi totalr̄: nec manet in eodē vbi totalr̄ vel ꝑtialr̄ nisi ꝑ instās: sufficit tn̄ ad hoc q͂ iter vbi diuersa sit mot͡ q͂ mobile successiue et absq̄ interruptiōe ꝑti͡ acqrat vnū vbi: ꝛ postea aliō donec ꝑueniat ad vltm̄ vbi: in q cū fuerit terminabit̄ mot͡ ꝛc̄.

❡ **Si igit̄ predicamēta diuisa sūt sba et q̄litate et vbi et qn̄ et ad aliqd et q̄ntitate et facere et pati: necesse ē tres eē motus q̄ntitatis et q̄litatis et s꜡ locū. T. cō. ix.**

Capiendo motū ꝓprie vt distinguit̄ contra subitā mutationē q̄ ē gn̄atio aut corruptio. sic solū est in trib͡ predicamētis p se mot͡: vt dicit Ari. hic v꜡. q̄ntitate q̄litate: ꝛ vbi. Vn̄ ad motū ꝓprie dictū regrunt̄ q̄ttuor ꝯditiōes. ❡ Prima est q͂ ꝑ ipm̄ fiat variatio in r̄nsiōe ad q̄sitū illi͡ ꝑdi i q̄ sit mot͡: vt vbi gr̄a. Si fiat motus alteri͡ ꝫm q̄litatē: ꝛ prius fuerit veꝝ dicere de illo q͂ ē albū q̄d postea veꝝ sit dicere interrogāti: q̄le est illud q̄d ipm̄ est nigrū aut aliō tale. Et in hac cōditiōe cōuenit motus ꝓprie dict͡ cū mutatiōe p se: ꝛ cū mutatiōe p accn̄s. vn̄ in sba repit̄ mutatio p se: i oīb͡ āt alijs ꝑdicamētis iuenit̄ mutatio solū p accn̄s. ❡ Et ꝓpterea Arꝭ. in 3° hui͡ capiēdo motū cōiter vt se extēdit etiā ad subitā mutatiōem dixit in q̄ttuor ꝑdicamētis esse motū p se. s. sba: q̄ntitate: q̄litate ꝛ vbi. ꝛ sic loquit̄ ꝓ forma diminuta ꝫm cōmētatorē. ❡ 2a cōditio ē. q͂ ille motus sit ꝑncipalr̄ ad rē illi͡ ꝑdicamēti in quo dr̄ esse ꝛ non alteri͡: vt augmētatio dr̄ ꝑncipalr̄ esse ad quātitateȝ: de p accn̄s v̄o ad qualitatē: io i q̄ntitate ē mot͡ p se: ꝛ in relatione est motus aut mutatio solū p accn̄s. Et in hac cōditiōe ꝯuenit mot͡ ꝓprie dictus cū mutatiōe p se: ꝛ differt a mutatiōe p accn̄s. ❡ 3a cōditio ē. q͂ talis mot͡ sit ꝑ int̄ formas positiuas mō supi͡ declarato. ❡ 4a ꝯditio ē. q͂ sit ad rem partibilr̄ ꝛ successiue acq̄sibilē saltē denominatiue: ꝛ i his duab͡ vltimis cōditionib͡ dr̄ mot͡ ꝓprie dictus ꝛ successiuus a subita mutatiōe: siue sit mutatio p se siue per accn̄s. ❡ Ex q͡b͡ p꜡ q͂ cū Ari. in ꝑcedēti c͡o diuidit mutationē in tres spēs. s. motū: gn̄ationē ꝛ corruptiōem: capit mutatiōꝫ gn̄aliter vt ꝯuertit̄ cū motu cōiter sumpto: ꝛ motū ꝓprie pro motu successiuo mensurato tempe. Generatiōem v̄o ꝛ corruptionē ꝓ subitis mutationib͡ mēsuratis instanti.

Opinatur burle͡ q͂ cū dicit Cōmēta. q͂ q̄r potē͡ ꝛ act͡ sūt in eodē gn̄e: ꝛ mot͡ ē medius inter potētiā ꝛ actū q͂ a fortiori mot͡ erit de gn̄e actionis ad quē. q͂ cōmēta. loquit̄ de potētia receptiua mot͡: ꝛ nō de potētia respectiua: ꝛ q͂ ꝑ potētiā receptiuā itelligit nō māꝫ ꝑmā absolute: sed subm̄ formale ꝑfectibile ꝑ motuꝫ scꝫ subm̄ vt includit respectū ad motū: sicut calefactibile in calefactiōe. ❡ Et vlteri͡ dicit q͂ mot͡ ē mediū iter maꝫ et formā nō in ꝑficiēdo: q̄r accn̄na ꝑficiūt māꝫ mediante forma: sed in disponēdo: q̄r accn̄tia disponūt māꝫ ꝓ receptione forme. ❡ Cōtra hec dicta arguūt aliq dicēdo ea vera nō esse. Prio: q̄r calefactibile mobile ꝛc̄. nō sunt i gn̄e actus q̄r actus ē in gn̄e q̄litatis: aut alteri͡ ꝑdicamēti absoluti: ꝛ calefactibile alterabile ꝛc̄. sunt in gn̄e relationis. ❡ Itē implicat cōtradictiōeȝ q͂ accn̄tia sint mediū i disponēdo ꝛ nō in ꝑficiēdo: q̄r q̄dlibet q̄d disponit ꝑficit. vn̄ cōcedēdū videt̄ q͂ inter potētiā ꝛ actū est aliqd mediū vt inter māꝫ ꝛ formā: q̄d quidē mediū nō ē eiusdē rōnis cum actu siue potētia. ꝛ q͂ tale disponit māꝫ ad actū: ꝛ etiā ꝑficit licꝫ nō ꝯplere: q̄r inter māꝫ ꝛ formā non est medium eiusdē rōnis. Nec p potētiā ad actū intellexit ista Cōmentator: vt post patefiet. ❡ Itē nō ē veꝝ q͂ alteratio q̄ est mediū inter māꝫ ꝛ formā subalē sit reductiue in gn̄e actus: q̄r alteratiō ē reductiue i gn̄e termi sui ad quē ꝓprij q̄ ē q̄litas. Dicunt ergo q͂ Cōmentator per potentiam intelligit terminū a quo: siue sit naturalis potētia que facit ad illū motum vt albedo remissa ad albefactionem siue sit inna-

turalis potētia q̄ motui resistit vt nigredo: ⁊ p actū intelligit terminū ad quē motus cuiuscūq; gn̄is fit. Et notum est q̄ q̄libet talis potētia est in gn̄e actus. ⁊ q̄ hoc sit verū pz. qm̄ imp̄fectū dr̄ potentia respectu p̄fecti: ⁊ illud sub quo mobile non gesen respectu illi⁹ ad qd̄ mouet̄. Insuper dicūt isti q̄ non sunt vera que dicit Burleus ad declarandū quare ad quādo habitum ⁊ situm nō est per se motus: de q̄bus Arist. in littera nihil dicit.

Ponit enim Burleus q̄ ad qn̄ nō ē p se mot⁹ ex eo q̄ ꝯsequitur tempus ⁊ motuz sicut actio ⁊ passio. ideo sicut ad actionē ⁊ passionez non est p se motus: sic nec ad quādo. ¶ Sed hāc cām dicūt non esse verā. qm̄ multa cōsequūtur motū: ad que tn̄ ē per se motus: vt calor: frigus ⁊c̄. ¶ Similr̄ dicūt non eē verū q̄ habitus dicat respectū cū sit p̄dicamētū a relatiōe distinctum: quāuis cōnotet adiacentiam ad rē cui adiacet. ¶ Et pariter dicūt de situ q̄ nō dicit relationē: sed distantiam aut ppinqtatē partiū. Volūt ḡ q̄ ad hec non sit p se mot⁹ qz p̄t alicui aduenire sine mutatiōe f̄cā in eo: sic Arist. dic̄ de relatiōe dicēs p illud ēt de istis sic̄ debere intelligi.

¶ Post hoc autem dicamus etc̄.

¶ Que in hoc caplo dicuntur satis patent ⁊c̄.

¶ Aut determinatū ē id i quo ē si alterū ē spē qm̄ alter mot⁹ est. circulare aūt a recto alterū spē ē. Genere q̄dē et spē mot⁹ sic ē vn⁹. Tex. com. xxxiij. Q̄ō .j.

Hic dubitatur vtrū oēs illi mot⁹ differāt spē q̄ fiūt p media diu'a spē. ¶ Et argr̄ q̄ nō: qz si sic: tūc sequeret̄ q̄ aliq̄ due dalbatiōes differrent spē cie: vt dato q̄ vna fieret p rubeū tanq̄ p medium: reliqua vo p pallidū. ꝯn̄s aūt est falsum: ⁊ ꝯ Arist. ⁊ cōmentatorē qui velle videntur q̄ omnes dealbationes sunt eiusdem speciei specialissime.

In oppositum est hic Ari. i solōne cuiusdaz dubitatōis per eum mote sic dicēs. Aut determinatū est id in q̄ est .i. mediuz per quod est motus si alterū est spē. qm̄ alter mot⁹ ē .s. spē. Et cōmētator cōmento. 33. vbi dicit q̄ illud in q̄ nō est motus cum fuerit aliud in specie motus erit alius in specie.

Pro questione intelligenda p̄mo triplex ē mot⁹ in gn̄e vt patuit ex Ari. s. ad quātitatē: ad q̄litatē: ad vbi: q̄uis Auicēna ponat ad situ motū eē p se: cui obuiāt Cōmentator ⁊ Albtus: ⁊ vtriusq; ptis rōnes vide ab Albto ca. 7°. tractat⁹ primi huius gnti f̄m eū. ¶ Causa vo q̄re i his trib⁹ p̄dicamētis est motus p se f̄m Cōmentatorē est: qz in illis inueniūtur ꝯria et media. Vn̄ in motu ad quātitatē mediū dicit̄ eē quātitas media int̄ quātitatē maiorē ⁊ quātitatē q̄ terminat motuz In motu aūt ad q̄litatē mediū est q̄litas quaz p̄us acq̄rit alterabile q̄z puen iat ad terminū ton⁹ alterationis: ⁊ hoc est duplex: q̄ddā differēs spē ab vtroq; extremorum alterationis: ⁊ q̄ddā ab altero extremoꝝ alteratiōis differēs solū f̄m magis ⁊ minus. Exēplū p̄mi. vt rubedo vel palledo. Exēplū secūdi: vt albedo remissa i alteratione q̄ fit de nigredine ad albedinē intēsaz. In motu vo ad vbi medium n̄ro p̄posito deseruiēs dr̄ esse linea recta vel curua quā mobile ptrā sit dū de vno vbi transit ad aliud vbi. lıcz etiā vbi p q̄d trāsit dicat̄ eē mediū inter vbi ⁊ extrema terminātia motū. ¶ Intelligendū scdo q̄ mediū in motu alterationis ē duplex. vz. eēntialiter ordinatū in terminuz ad quē ipsius mot⁹: ⁊ accidētalit̄ ordinatū. Mediū essentialiter ordinatū est forma diminuta q̄ necessario reqrit̄ an terminū mot⁹ eiusdē spēi cū eo: vt ē albedo vt q̄tuor in albefactione que est a sūma nigredine seu albedine vt duo ad summā nigredinē seu albedinē vt sex: qm̄ nō p̄t summe nigrū fieri sūme albū q̄n trāseat p albedines medias. Vel etiā dici pōt q̄ tale mediū est tota latitudo qualitatis que successiue acquiritur a non gradu: seu ab illo gradu a quo incipit motus vsq; ad gradum ad quem terminatur motus. Mediū vo accidētaliter ordinatū est forma que an̄ terminū motus acq̄ritur de p accn̄s: ita q̄ potest p motū nō acquiri. acq̄rēdo tn̄ terminū motus: vt est palledo: aut rubedo in albefactione. uā accidit illi qd̄ fit albū q̄ p̄us efficiat̄ pallidū: aut rubeū cū possit non fieri pallidum: aut rubeū: dato tn̄ q̄ efficiatur album.

Quibus premissis r̄ndet̄ ad dubitationē dicēdo cū Ari. q̄ ad h̄ q̄ aliq̄ duo mot⁹ sint eiusdē spēi spālissime reqrūt̄ duo: q̄ꝝ p̄mū ē q̄ sint ad terminos ad quos eiusdez speciei spālissime. Scd̄m est q̄ media essentialr̄ ordinata in terminos ad quos illoꝝ motuū sint eiusdem spēi spālissime. de medijs aūt accn̄talr̄ ordinatis hoc nō oz. ¶ Ex quo vlterius seq̄t̄ q̄ oēs motus q̄ fiūt p media eēntialr̄ ordinata diu'a spē differūt spē cū quo stat q̄ facti p media accn̄talr̄ ordinata diu'a spē sint eiusdē spēi. Et tūc r̄ndet̄ ad argumētū factū in p̄n⁹. ꝯñs negādo q̄ sequat̄ q̄ due albatiōes differāt spē: qm̄ lz media p q̄ fiūt. s. palledo: ⁊ rubedo differāt spē. ipsa tn̄ nō sunt media eēntialr̄ ordinata: sz solū accn̄talr̄: q̄re nō arguūt illas albatiōes differre spē: vt pz ex dictis. ¶ Et qz cōiter tenet̄ q̄ cum ab aliquo subo expellit̄ aliqs gradus q̄litatis h̄n̄s ꝯriuz: p tūc in eodez subo tantus gradus q̄litatis iducit̄ illi ꝯrio. ideo r̄ndetur argumētis Burlei in hac pte oppositū asserentis.

Ad primum cuz dicit q̄ sequeret̄ q̄ ois alteratio eēt iter formas eiusdē spēi hoc negat̄: qm̄ lz alteratio q̄ est a nigredine vt sex ad albedinē summā sit h̄: cū ēt sit ab albedine vt duo: alteratio tn̄ que est a nigredine sūma ad albedinē sūmaz nō est talis. nā ly int̄ denotat terminū a quo: ⁊ terminū ad quem. mōlicz alterabile imediate post h̄ habebit aliquā albedinez dato q̄ nūc icipiat h̄z alteratio: nūc tn̄ nō h̄z aliquā albedinē a q̄ incipit moueri tanq̄z a termino a q̄. ¶ Ad secūdū cū arguit̄ q̄ seq̄ret̄ q̄ mot⁹ ab albo i nigrū p fuscū: pallidū: rubeū ⁊c̄. eēt vn⁹ mot⁹ ꝯtinu⁹. ꝯcedit̄ illud. Et cū arguit̄ q̄ nō: qz cōponeret̄ ex motib⁹ diuersaꝝ specieꝝ: qd̄ est ipossibile: ⁊ pz ꝯn̄a. qz mot⁹ ad fuscedinē ē defuscatio: ⁊ motus ad palledinez est ipallidatio: ⁊ mot⁹ ad rubedinē est inrubefactio. isti autē mot⁹ dr̄nt spē. ¶ Huic potest r̄nderi dupl̄r. Vno⁹ q̄ ptes illi⁹ mot⁹ denigrationis sūt ad fuscedinē palledinez ⁊c̄. tanq̄z ad suos terminos de p accn̄s: rōne quoꝝ nō distinguuntur eēntialr̄: sz accn̄talr̄ tm̄. sūt aūt ad nigredinē tāquā ad suū terminū p se. ideo oēs sunt eiusdē spēi eēntialit̄: ⁊ ꝯstituūt vnū motū ꝯtinuum. Alio mō pōt r̄nderi dicendo q̄ ibi sunt q̄tuor motus totales: quoꝝ vn⁹ ē de albedine i nigredinē: q grā exēpli mēraturp horā. Ali⁹ est ab albedine in fuscedinē: ⁊ h̄ mensurat̄ p p̄mā q̄rtā eiusdē hore. nec ē ps mot⁹ p̄oris motus Tern⁹ motus ē de fuscedine in palledinē: ⁊ mensuratur p secūdā q̄rtā illi⁹ hore. ⁊ q̄rtus est de palledine in rubedinē. ⁊ mēsurat̄ p tertiā q̄rtā illi⁹ hore. ⁊ sic cōceditur q̄ illi mot⁹ differūt spē. sz ex istis nō fit vnū: vt pz ex dictis. ¶ Ad teenū argumētū p̄ pōt r̄nderi vt supra q̄ ille dealbatiōes nō differūt spē: licz vna fiat p fuscedinē: ⁊ alia per palledinez tanq̄z p media diu'a spē: qz nō sunt media essentialiter ordinata. ¶ Aliter pōt dici q̄ in vtroq; illoꝝ mobiliū fiūt plures motus totales. s. albefactio ⁊ defuscatio in vno: albefactio ⁊ impallidatio in alio. quare.

Sed adhuc ꝯ illā determinationē pōt istari. qz ipsa data seq̄tur q̄ mot⁹ augmētationis ⁊ motus diminutiōis sunt eiusdē spēi spālissime qz termini ad quos vadūt: ⁊ media p q̄ fiūt sunt eiusdem speciei spālissime. vt quātitas pedalis tripedalis ⁊c̄.

Ad hoc respōdent aliq̄ ꝯcedēdo. possz tn̄ illud negari: qm̄ aliter dōm vīi h̄ı ıgb⁹ reqrit̄ p̄pa ꝯria: sic̄ sūt q̄litates. ⁊ aliter

in aliis in qbus non inueniunt ppe pria: vt sunt quantitates Un in motu ad qualitatem ad identitatem specifica motuum sufficit identitas specifica terminorum ad quos: et mediorum essentialiter ordinatorum: vt dictum est. Sed in motu ad quantitatem eodem modo vr ee dicendum de gnatione et corruptione. sunt. n. gnatio et corruptio mutationes contrarie: quia sunt de terminis oppositis ad terminos oppositos. nam gnatio est de non esse ad esse: et corruptio de esse ad non esse: quare sunt diuersarum specierum. Similiter modo est augmentatio opposita diminutioni: et est alterius speciei: quia augmentatio est motus de priuatione in habitum: vt de priuatione tantae quantitatis ad tantam quantitatem. et diminutio est motus de habitu in priuationem: quia de tanta quantitate in eius priuatione. vnde quod accidit in quantitatibus: accideret etiam in qualitatibus si non haberent ppe contrarium positiuum: vt si mane quanta nullo modo qualificata moueretur ad gradum seu a priuatione albedinis ad albedinem summam: aut si haberet summam albedinem: et remitteretur vsque ad non gradum absque inductione alicuius gradus ingredientis etc.

¶ Tria enim sunt secundum numerum circa que dicimus motum vnum: quod: et in quo: et quando. Dico autem quod: quoniam necesse est esse aliquod quod mouet vt hominem aut aurum. Et in aliquo hoc moueri: vt in loco aut in passione. Et quando: in tempore enim omne mouetur. Tex. co. xxxiiij. Q. ij.

Vtrum *(Surgit)* secundum quod vtrum ad vnitatem numeralem motus requiratur vnitas numeralis mobilis per se. ¶ Arguitur quod non. Primo de motu gutte descendentis super tabulam aridam qui est continuus et vnus numero a principio vsque ad finem: et tamen est continue aliud et aliud mobile per se. ¶ Secundo. quia cadant deorsum due gutte que in medio casus vniantur: tunc quero de motu totius aggregati an prius fuerit: an non. si dicatur quod non: tunc sequitur quod illius motus daretur primum instans sui esse: quod non est concessum. Si dicatur quod ille motus prius fuit: et tamen non fuerit in illo composito: ex quo illud compositum nusquam prius fuit. sequitur quod fuit in alio subiecto: et per consequens idem motus numero successiue inueniretur in subiectis per se distinctis numero: quod est propositum. ¶ Tertio arguitur de motu progressiuo animalis qui est vnus numero quamuis fit successiue in diuersis pedibus: et per consequens in subiectis distinctis numero. ¶ Quarto arguitur de motu canis de turri descendentis et moriatur in medio casus: qui erit continuus et vnus numero vsque ad finem: et tamen mobile non erit continue idem. ¶ Et hoc confirmatur de virga viridi descendente cuius medietas in medio casus exiccetur. motus namque totius continue erit idem numero: et tamen non erit idem continue mobile numero.

In oppositum est Aristo. in littera volens quod ad vnitatem motus simpliciter et secundum substantiam. secundum numeralem requiratur vnitas numeralis mobilis. et vnitas numeralis termini ad quem: et vnitas numeralis temporis. licet adhuc plura requirantur. s. vnitas numeralis termini a quo et vnitas numeralis motoris. vnde per terminum ad quem intelligitur etiam terminus a quo: et per mobile etiam intelligitur motor. Dicit enim sic. tria enim sunt secundum numerum circa que dicimus motum vnum. s. numero quod. i. mobile et in quo. i. terminum ad quem. et quando. i. tempus.

Etc. *(Respondendo)* hoc respondetur ad argumenta ante oppositum facta. ¶ Ad primum dat Burleus duas solutiones quarum prima est quod ibi aliquis motus continuabitur a principio vsque ad finem. sed ille non erit motus totius gutte. sed alicuius sue partis vsque ad finem remanentis. istud sed sit verum: tamen non euadet difficultatem. quia secundum hanc responsionem admittitur quod continue gutta descendente ab ea aliquid auferatur sic quod continue sit alia et alia gutta totaliter. ¶ Secundo dico. et pono quod similiter in instanti medio temporis mensurantis illum descensum: et arguo sic ibi est aliquis motus totalis qui non est pars alterius motus: aut qui est in tota illa gutta que nunc est: aut in parte eius vt in subiecto adequato. non est dicendum quod sit in parte: cum quelibet data eius parte alia moueatur. si est in tota gutta que nunc est: tunc quero an ille motus post hoc erit an non: si dicatur quod non: tunc sequitur quod illius motus daretur vltimum instans sui esse: quod est falsum. Si dicatur quod sic: et non erit in tota illa gutta que nunc est: ex quo nunquam postea erit: sequitur quod erit in alia: et per consequens idem motus numero erit successiue in subiectis adequatis numero distinctis: quod in predicta responsio vitare conabatur. ¶ Illa igitur responsione reiecta detur alia que vult quod ab illa gutta non continue fiet pura deperditio. sed quod prius vna subito totaliter deperdatur: deinde nihil: et postea iterum alia subito deperdatur: deinde nihil: et sic successiue: quemadmodum accidit in cauatione lapidis a guttis super ipso cadentibus. et secundum hoc patet quod sicut erunt in illo tempore diuersa mobilia totalia sibiinuicem succedentia. sic erunt successiue motus diuersi adinuicem non continuati. ¶ Et si poneretur quod gleba terre descenderet continue per certum tempus cui esset applicatus ignis ipsam insequens: et per consequens ipsam continue corrumpens per partem ante partem in infinitum saltem post primum numeri corruptionem: tunc arguendo vt supra. ¶ Tunc vnde casum non admittendo et tamen causam huius assigna. ¶ Ad secundum dicunt quidam quod in primo instanti vnionis illarum duarum guttarum illud compositum non mouetur: et tamen vtraque eius medietas mouetur. Ex quo argui posset quod ex motibus illarum guttarum non fit vnus motus. et tamen ex istis guttis fit vnum per se. ¶ Posset etiam dici quod illud compositum mouetur: ex quo non sequitur quod prius mouebatur: quoniam sufficit quod due eius medietates ipsum constituentes prius mouerentur: nec etiam sequitur quod ille motus prius fuerit in alio subiecto: quoniam ille motus totalis nunc primo est. nec inconueniens alicuius motus dari primum instans sui esse vbi sit motus aggregatus ex motibus prius existentibus: et mobile: cuius partes prius mouebantur ipso mobili non existente: sed illud bene est impossibile de motu mobilis cuius nihil prius mouebatur. ¶ Ad tertium dicit Burleus quod motus progressiuus non est continuus et vnus numero. Sed alii dicunt quod sic: et quod continue manet et idem mobile per se quod est totum animal. pes autem non est mobile motu progressiuo nisi per accidens. ¶ Ad quartum dicit Burleus quod si aliqua forma substantialis que fuit in cane remaneat in cadauere: tunc remanet mobile idem: et motus est vnus numero. Si vero nulla forma substantialis remaneat in cadauere que prius fuit in cane: tunc sicut erunt diuersa mobilia sic erunt diuersi motus numero adinuicem non continuati vel erunt adinuicem habiti vel sesesequentes. ¶ Sed contra hoc vltimum arguitur. et sumitur in primo instanti esse cadaueris: et arguo sic. sicut se habet punctus ad duas lineas inter quas mediat immediate: sic se habet mutatum esse praesens ad motum immediate precedentem: et ad motum immediate sequentem per conuenientem similitudinem: sed quilibet punctus sic se habens continuat illas lineas. igitur mutatum esse presens continuat illos motus. ¶ Ad hoc dici posset primo negando minorem: quia due lineae possunt immediate se tangere secundum duo vltima puncta ipsarum: vt patet in lineis sesesequentibus. Sed si minor intelligatur solum de lineis continuatis: tunc negatur similitudo que innuitur in maiori: quoniam punctus continuans lineas est vtriusque illarum intrinsecus: sed in primo instanti esse cadaueris non est aliquod mutatum esse intrinsecum secundo motui: ex quo tunc non mouetur cadauer: nec datur primum mutatum esse in motu: sed habet cadauer solum mutatum esse intrinsecum primo motui. propter quod non continuatur secundus motus cum primo. ¶ Ex quo sequitur quod per motum aliquem potest acquiri mutatum esse alteri subiecto in eo quod fuit motus. ¶ Aliter potest responderi ad quartum argumentum dicendo quod ille motus est continuus vsque ad finem et vnus numero: quia licet non remaneat idem mobile propinquum videlicet canis. remanet tamen idem mobile remotum s. elementum predominans in mixto seu corpus mixtum graue: et hoc sufficit. ¶ Et per idem patet responsio ad confirmationem Uel dici potest quod motus partis viue eius ipsius virge vsque ad finem continuatur et remanet vnus numero: sed non partis que exiccabitur: sed erunt duo motus sesesequentes etc.

¶ Quoniam autem continuus est omnis motus similiter quidem vnum necesse est continuum esse siquidem omnis diuisibilis est et si continuus vnus. Tex. com. xxxix. Q. iij.

QVia hic vult Arist. q omnis mot⁹ vn⁹ numero est cōtinuus ꝛ q ois motus ꝯtinuus est vnus numero: qm̄ que ꝛ quot reqrunt̄ ad vnitatē numeralē motus reqrunt̄ ad eius ꝯtinuitatē ꝛ ec̄. ¶ Ideo specialiter dubitat̄ an motus augmētationis sit motus ꝯtinuus? ¶ Et arguit̄ q non: qꝛ ille motus nō est ꝯtinuus q non est vn⁹ numero. p Ari. hic. Sꝫ augmētatio non est mot⁹ vnus nūero. ergo ꝛc̄. pbat̄ minor: qm̄ augmētatio non videt̄ esse nisi alteratio nutrimēti: ꝛ cōuersio ei⁹ in subām corporis aīati: ꝛ ipsius extēsio in maiores ptes q̄ʒ sint dependite: sed certuʒ est q ex his motibus distinctis spē vel genere nō fit vnus motus nūero. ergo ꝛc̄. ¶ Confirmat̄: qꝛ ille non est vnus mot⁹ nūero q nō hʒ subiʒ vnū numero. Sed inter tuptū. p Ari. hic. Sed augmentatio pprie dicta est hʒ. fit. n. in partibus porosis īter quas mediant ptes nō porose que nō pprie augmētant̄. igitur ꝛc̄. ¶ Itē ad ꝯtinuitatē motus reqrit̄ tpis vnitas: ꝛ vnitas mobilis: ꝛ vnitas termini ad quē vt colligit̄ hic ab Ari. sꝫ in augmētatiōe corporis aīati non est vnū tps ꝯtinuuʒ ipsaʒ mēsurās: cū non ꝯtinue fiat nutrimēti conuersio in subām corporis aīati q̄ ad augmentatiōeʒ pprie dictam reqrit̄. sed aliūde fit ipsius alteratio. aliter corpus augēdum quātūcūqꝫ modico tpe augeret̄: efficeret̄ infinitum qꝛ p quolibet instāti ill⁹ tpis acqreret vnū minimum ex qb⁹ multitudine īfinita resultaret corp⁹ īfinitū. Ibi etiā nō est vnitas mobilis: qꝛ ex nutrimēto adueniēte ꝯtinue alia resultat materia in qua noua īroducit̄ forma: ꝛ sic totum viuens variatur tam fm̄ formam q̄ʒ fm̄ mām: ex resolutione etiā que fit a calore nālī pars mãe abycit̄ cuʒ pte forme. quare viuēs nō remanet idē. Illic etiā nō reseruat̄ vnitas termini ad quē: cū alia adueniat quātitas vni poro: ꝛ alia alteri ex qbus non fit vnū. ¶ Scdo pncipalr̄ arguit̄. si augmētatio eēt motus ꝯtinuus: tūc p aliqd tempus ꝯtinue esset cōcedendū aliqd vere augeri. ¶ Sed arguit̄ q non. Et ponat̄ q in aliquo poro corpis aīati sit facta nutrimēti alteratio ꝛ ipsius ꝯuersio in subām augendi corpis: sed nondū facta sit ptis acqsite extensio. sed nūc incipiat fieri: ꝛ tūc q̄ro an illa ps porosa sit aucta vel augeat̄. ꝛ patet q nō: qꝛ nō est maior q̄ʒ pus cum acqsituʒ adhuc nō sit maius q̄ʒ fuit pus resolutū: quo stāte arguit̄ tunc sic. hec ps in fine certi tpis erit vere aucta ꝛ nunc nō augetur: nec pus augebat̄. vt pbatum ē. ergo post hoc augebit̄ sed post hoc nō fiet in ea nisi motus extensionis seu rarefactionis. vt patet ex casu. ergo seqtur q vera ꝛ ppa augmētatio nō est nisi rarefactio: ꝛ p ꝯñs nō differret essentialiter augmētatio ppria que solum aīatis attribuitur. ꝛ augmētatio impropria que cōpetit inaīatis: cum vtraqꝫ sit per se ad eundem terminū specie. videlicꝫ ad raritatem seu corporis extēsionē maiorē. differrent ergo solū accñtaliter p hoc q augmētationē viuētis pcedit nutrimēti alteratio ꝛ ipsi⁹ subālis ꝯuersio. nō aūt augmētationē inaīati: qd tñ p incōueniēti cōiter reputat̄. ¶ Tertio si augmentatio eē tunc esset dandū ei⁹ primū ꝛ adequatū subiectum. sed arguit̄ q nō: qꝛ aut eēt ps porosa p̄existēs: aut pars ex nutrimento de nouo gñata: aut aggregatū ex vtraqꝫ: non primum: qꝛ subiecti alicui⁹ mot⁹ quelibet ps quātitatiua mouetur. si ergo pars p̄existēs eēt primū subiectū augmentationis pprie quelibet pars eius quantitatiua moueretur augmētatione ppria: ꝛ ex ꝯñti pprie augeret̄: cuꝫ ergo illius infinite sint ptes nō porose seqret̄ q ps nō porosa pp̄e augeret̄: qd cōtra non est ꝯcessum: ꝛ p idē pōt pbari q tale primū subiectū nō est aggregatū ex pte p̄existe ꝛ de nouo genita: vt pꝫ. ꝛ silr̄ q nō ē ps de nouo acqsita. ¶ Quarto si augmētatio esset mot⁹ ꝯtinuus: cū non fiat augmentatio ppria nisi ꝯuertat̄ nutrimentū in substantiā augendi corpis ex quo q̄libet talis ꝯuersio mēsurat̄ instāti: cum sit gñatio subālis minime carnis: aut minimi ossis p cōmentatorē: ꝛ ē dare secūdā ꝯuersionē imediate sequētē pmā: ꝛ tertiā imediate sequentē secūdā: ꝛ sic vltra: tunc seqret̄ instans esse immediatū instans in tpe: qd est īpossibile. ꝛ pꝫ ꝯñtia: qꝛ si continue per certum tempus generat̄ aliqd minimū carnis aut ossis ex nutrimēto: tūc signet̄ primū minimū genetatū ꝛ 2ᵐ ꝛ 3ᵐ: ꝛ cū cuiuslibet illoꝝ sit facta generatio in instāti: tūc seqtur q istans mēsurās secundā generatiōeʒ fuit imediatū instāti mēsurāti pmam. Et silr̄ dicat̄ de instāti mēsurāte ternam generatiōem respectu instātis mensurantis secundam.

In oppositum est Aristoteles hic vt patuit supra.

Pro hac questiōe p̄mittendū pmo q augmētatio c apit̄ tripl'r. vꝫ cōiter: improprie: ꝛ ppe. ¶ Cōiter dr̄ aliqd augeri p plurīū iuxta positiōeʒ sicut cumulus lapidū augeri dr̄ per lapidū additiōeʒ: ꝛ aq̄ p vnius aq̄ ad aliā iuxta positionem. ¶ Improprie dr̄ aliqd augeri qd maius efficit̄: non p aduentū alicui⁹ ab extra: sꝫ p solā rarefactionē: sic augeri dr̄ aq̄ buliens in vase. ¶ Proprie auget̄ qd efficit̄ maius propter ꝯuersionē nutrimēti īteri⁹ assumpti in ei⁹ subām factā ab aīa mediāte calore nālī: ꝛ sic sola viuētia augētur. Et tot oppositis modis dici pōt aliqd diminui cōmuniter p partis ablationē: improprie per condensationem: ꝛ pprie ppter resolutionē factā in iuuētute ab anima ꝛ calore naturali: vt accidit hominibus in senio.

In proposito solū erit sermo de augmētatione propria: qm̄ de augmētatione cōiter dicta nō est difficultas: ꝛ manifestū est augmētationē impropriā esse motū ꝯtinuū. ¶ Utrū aūt in rarefactione noua corporeitas acqrat̄ ei qd rarefit: aut soluꝫ extensio maioris quātitatis p̄exñtis: bona ē difficultas alibi pertractāda. Nā fm̄ tenentes dimēsiones īmediate ī materia pma fundari ꝛ ei eē coeternas vt voluit Cōmētator pmo physicoꝝ: ꝛ in libello de subā orbis. in rarefactione ꝯtinue manet eadē corporeitas: sub maiori tñ extensione ¶ Sed fm̄ tenētes quantitatem corporeā immediate fūdari in composito dicere possumus q in quolibet instanti intrinsece tēporis mensurātis rarefactiōeʒ noua corporeitas totaliter acqrit̄. ꝛ p̄existens totaliter corrumpitur. quēadmodū etiā sentit Gualter⁹ Burleus ī suo tractatu de intēsiōe q in ipso alterabili du alterat̄ ꝯtinue noua qualitas totaliter acquirit̄. ꝛ p̄exñs totaliter corrumpit̄. ¶ Premitēdū secundo q ad augmētatiōeʒ ppriam tres reqrunt̄ ꝯditiōes. ¶ Prima q idem qd augetur maneat idē numero a pncipio augmētatiōis vsqꝫ ad finem. Et pꝫ: qm̄ ad vnitatem numeralem motus reqritur vnitas numeralis mobilis. ¶ Secūda q illius qd auget̄ quelibet pars augeat̄. ꝛ hoc intelligi dꝫ vt vult Ari. pmo de generatione de partibus fm̄ formā: ꝛ fm̄ materiam. que autē sint partes fm̄ formā ꝛ q̄ fm̄ materiaꝫ diuersi varia opinant̄. Cōmuniter tñ p partes fm̄ formā intelligūt partes porosas in qbus recipitur nutrimētū: ꝛ p partes fm̄ materiā partes nō porosas. ¶ Intelligitur etiā hec secunda eōdem corpore nāliter se hñte: debite cibato: ꝛ quocunqꝫ impedimēto deducto. que sic intellecta ad expientiaꝫ est manifesta. dum enī hō auget̄ partes homogenee augent̄ pportionabiliter fm̄ tres diametros. vꝫ lōgitudinis: latitudinis: ꝛ pfunditatis: vtputa caro: os: neruus ꝛc̄. Silr̄ ꝛ partes etherogenee vt manus: caput: pedes ꝛc̄. ¶ Unde imaginari debemus vt est medicoꝝ sniā singula mēbra p pprias ipsoꝝ virtutes partes nutrimenti sibi pportionales ad se trahere. vt magnes dicit̄ ferrum attrahere: ꝛ mēbrū in quo nutrimentū continet̄ ipsum ad alia mēbra trāsmutare ꝛ distribuere fm̄ necessitatē per corporis poros. ideo in augmētatiōe viuētis deducto impedimento in q̄libet poro fit augmētatio. ¶ Tertia ꝯditio est q augmētatio fiat adueniente aliq̄ corporeo. pꝫ. incorporeū additū corporeo nō facit ipm̄ mai⁹: ꝛ has ꝯditiōes ponit Ari. pmo de gñatione. ¶ Premittēdū 3ᵒ. q in hac materia di

nerse inueniunt positões. Nã Burle⁹ i 3°. phys. ponit q augmẽtatio ppria ipsi⁹ viuentis capit dupl'r. Uno°. p conuersione nutrimẽti in subam corporis qd ex eo augef z sic augmẽtatio est subita subalis gñatio partis viuentis: rõne cuius augeri di: z sic eã capiendo augmẽtatio nõ ẽ motus. Alio°. capit augmentatio ppria p extẽsiõe mem bri sequẽte nutrimẽti ɔuersioné. z talit sumẽdo augmẽ tationé ipsa ẽ p aliqd tps motus ɔtinuus. Quis non opor teat ipsam ɔtinuari p totú tps: qd est tps augmenti ipsius aiati. sed intercipit aliqñ quietib⁹ intermedijs: z pp̃ter h dicit Cõmẽtator ibidez q motus augmẽtationis cõponit ex pluribus motib⁹ z pluribus quietibus. ¶ Joannes aút de Gandauo in qõne magna quã fecit de augmẽtatiõe opinat q postq̃ nutrimẽtú receptú fuerit in poro corpo ris aiati cedẽte corpore subtili p̃us ipsum replente z alte ratú z subaliter trãsmutatú q ps genita p virtuté vegeta tiuã ei⁹ agit in pté sibi ɔtinuã p̃exñté ipaz extẽdẽdo. z eco̅ tra ps p̃exñs p eius virtute vegetatiuã agit in pté genitaz ipsam extẽdendo ad maiores dimensiones q̃z habuit ps resoluta. q̃re totú reddit maius p talẽ ɔtinuam extẽsioné. Et positio hec ẽ declaratio secundi mẽbri põnis Burlei. ¶ Plurimi alij modi inueniũtur dicẽdi. qui in oẽs i alte rum duoꝝ coincidũt. vz. q augmẽtatio viuẽtis: aut ẽ sub stãtialis aggñatio ptis ex q̃ cum p̃exñte remanẽte totuz reddit maius q̃z p̃us: aut q est extẽsio sequens nutrimen ti ɔuersioné: q̃uis eẽt aliqualis dña inter tenẽtes quam cũqz gñationẽ subalem siue totalẽ: siue partialẽ fieri per pté añ pté in infinitú vt plés voluerũt: z tenẽtes ipaz fieri fm minima: vt dixerũt sequaces Auerrois.

Quod tamẽ nulla haꝝ positionũ sit sufficiẽs arguit. Et p̃mo ɔ̃ p̃ma oñdit q augmẽtatio ppria nõ est nutrimẽti ɔuersio in subam illi us qd augef subito facta. qr tũc augmẽtatio ppria nõ esset verus motus. ɔ̃ Ari. h. Nec valet si dicaf q Ari. loqtur de augmẽtatiõe ĩpropria: qr illa nõ est p se ad quãntatẽ: cũ p eã nõ acqraf quãntitas noua vt vult Auerrois. sed ẽ per se ad raritatem seu maioritatẽ quãntitatis. Et Ari. dicit q au gmẽtatio de qua loqtur ẽ p se ad quãntitatẽ. ¶ Secundo ɔ̃ secũdã arguit q augmẽtatio ppria nõ sit extensio ptis vi uentis: qr tũc nõ differret specie ab augmẽtatione impro pria vt supra arguebaf: ɔñs est falsum. z cõtra Ari. p̃mo de gñatiõe. ¶ Jtẽ arguit spẽaliter cõtra fũdamẽtum Joan nis de Gandauo argumẽto suo qd saluo iudicio melio cõtra ipm pcedit. dicit enĩ q pars viuẽtis antiq̃ extendit partẽ nouã ex nutrimẽto acqsitam p virtutẽ ei⁹ vegetati uã z ecõtra: z talis ẽ ppria augmẽtatio. ¶ Cõtra hec obij cit. quoniã tũc viuens posset ppriẽ augeri absqz nutrimẽ ti aduẽtu. cõsequẽs est falsum z contra Ari. vt patet ex di ctis: z pbat ɔsequẽtiam: qr ante aduentum cibi vna pars viuẽtis p suã virtutẽ vegetatiuã põt aliam extendere z ex cõsequẽti totú augeri: sicut post nutrimenti cõuersionez. ¶ Respondet negando q ante cibi aduentum vna pars viuẽtis possit aliã extẽdere. pptere a qr est debilis: z post nutrimẽti ɔuersioné vigorata z fortificata bñ poterit ad uenientẽ partẽ extẽdere. ¶ Sed q ista rñsio nõ sit efficax euidẽter sic declaraf. Nã virtus vegetatiua q̃ est in parte mẽbri hois nãlit robusti añ cibi assumptionez adhuc est fortior q̃z sit illa q̃ est i pte mẽbri hois nãlr debilis ex ci bo ɔfortati. sed hec vtus hois debilis p ipm põt augmẽtũ seu extẽsionẽ facere. ḡ a fortiori z illi⁹ hois fortis: z p ɔñs adhuc stat incõueniẽs adductum. vz. q nullo adueniẽte eo poro abex̃ fiet in aiato ppria augmẽtatio.

Sequitur igitur tertia positio virgai cõfor mior q̃ quibusdaz ɔmb⁹ de claraf. Quarum pri ma est ista. ¶ Augmentatio propria est successiua nutrimenti conuersio in maiores partes corporis aiati q̃z sint deꝑdite. facta ab aia z calore nali: vt ipm aiatũ debitã attigat quãntitatẽ. Hec ɔclusio argr sic. Augmentatio ppria vel est subita ɔuersio nutrimẽti in ptes corporis qd augef: vel est extensio seqñs talẽ con uersionẽ: vel est successiua trãsmutatio nutrimẽti in ma iores ptes zc̃. Non p̃mũ. qr tũc augmẽtatio ppria nõ eẽt verus mot⁹. ɔ̃ Aris. hic. Nec 2ᵐ. qr tũc nõ differret essen tialiter ab augmẽtatiõe inaiato z: qd est falsuz. ḡ relinqui tur tertiuz ex sufficienti diuisiõe. ¶ Dicit aũt notanter in maiores ptes zc̃. qr nisi ptes de nouo acqsite essent maio res p̃us resolutis non fieret ppriẽ augmẽtatio: z p h dif fert formalit a nutritione: p illud aũt q dr facta ab aia z calore nãli explicanf ei⁹ cause efficientes p̃ncipales z in strumẽtales. Nutrimẽtũ vo est ei⁹ mã trãsiẽs z finis est aiatum p ipsaz debitã quãtitatẽ attigere. ¶ Sz ɔ̃. restau ratũ ex nutrimẽto nũquã est mai⁹ p̃us resoluto. igif zc̃. pbaf assumptum: qr illud qd restauraf ex nutrimento ɔti nef in poro cãto ex resolone p̃cedẽte: z certuz ẽ q talis porus nõ ɔtinet amplı⁹ q̃z p̃us. ¶ Jtẽ fm Auerroim 6° ph°. In oi motu est dare p̃mũ gñatum. ḡ i restauratiõe car nis aut ossis daf mĩma caro q̃ subito z totalit gñaf: z mi nimũ os: z sic de alijs. q̃re segtur q talis ptialis gñatio q̃ fit i eo qd augef nõ fit successiue. ¶ Ad hec duo i sideo q licz in p̃n° gñatio vel corruptio ptialis fiãt fm minima q̃ forte minora sũt q̃z in gñatiõe z corruptione totali i eadez spẽ: tñ cõtinue post p̃ncipiũ fit generatio aut corruptio p partẽ añ partẽ in infinitũ z successiue: vt alteratio: z huic successiue generationi coniungif partis porose. ac eius q̃ de nouo acqritur extensio z dilatatio. q̃re totuz redditur maius q̃z fuerit p̃us. ¶ Jmaginemur ḡ q in. a. parte non porosa agat calor aliquã ei⁹ partẽ subtiliãdo z resoluen do ac ipam porificãdo: tũc dico q p̃mo corrumpet in. a. vnũ minimuz subito. deinde duo vel tria successiue: z po stea ex nutrimẽto illi poro aduenẽte vnũ minimũ subi to restaurabif. deinde successiue pcedet gñatio ex nutri mẽto vna cũ extẽsione ptis q̃ gñaf: z p̃exñtis donec transf cat quãtitatẽ p̃us resoluti. z cũ illud qd reapponif incipit trãsire quãntitatẽ p̃us resoluti: tũc incipit p̃pa augmẽtatio q̃ in parte illa p certũ tps ɔtinuaf. ¶ Ex qbus segtur pri mo augmẽtationẽ ppriã fieri: fm partes porosas: nõ autẽ fm partes nõ porosas. ¶ Segr. 2° scdo q vbi causaref po rus ex resolone vnius minimi tantũ z repleref ex gene ratiõe alteri⁹ minimi ex nutrimento q illa pars nõ ppriẽ augeref. q̃uis forte impropriẽ efficeref maior: propter extẽsionẽ sequentẽ illã subitã minimi gñationẽ. ¶ Seg tur tertio q subm p̃mũ augmẽtationis ppriẽ nõ est totuz viuens. pz. qr nõ augef ppriẽ fm quãlibet eius partem. ¶ Segtur q̃rto q p̃pa augmẽtatio est mot⁹ ad substanti am. pz. qr p talẽ nutrimẽti ɔuersionẽ acqritur in materia nutrimenti noua forma substantialis: aut saltem preexñs forma in eadez de nouo introducif. ¶ Sequif quinto q augmẽtatio ppria est motus ad quãntitatẽ. pz. qr per ipam corpus aiatum acquirit quãtitatẽ q̃ prefuit in nutrimẽto z plura alia inferri possum ex his: que omnia subtilit spe culãti patere pñt. ¶ Scda ɔclusio. Licz augmentatio p priẽ dicta sit motus ad substantiam z ad quantitatez. inme diatius tamẽ est motus ad subam: z p̃ncipalius ad quãti tatem inquãtum augmẽtatio. ¶ Jsta ɔclusio p p̃ma par te pz ex dictis: z p secunda arguit. Et p̃mo q imediatius sit ad subam: qr immediatius est ad formã q̃ de nouo pro ducif tanq̃z eius terminus immediatus: sed h est forma substãtialis in materia nutrimenti de nouo producta. ḡ. re zc̃. ¶ Et q p̃ncipalius sit ad quantitatẽ inquantuz au gmentatio est. pbaf. qr p̃ncipalius est ad terminum ex pressum in parte sue diffinitionis q̃ ponif p eius differen tia q̃z q ponif p genere: cum in genere cũ alio conueni at. z in drĩa a quolibet alio differat: sed in parte que se h3 vt gen⁹ includif forma substãtialis cuz dicif successiua cõuersio nutrimenti. in parte aũt que se h3 vt differentia includif quãtitas: cum dr in maiores partes zc̃. ideo tota ɔclo reddif vera. Et dr inquãtũ augmẽtatio: quia inquã tũ substantialis generatio p̃ncipalius est ad substantiam

vitatis cõstat. ¶ Sed ɔtra hãc ɔclusionẽ arguiť pmo: qz ta date segtur q̃ ois augmẽtatio ppa est substantialis ge neratio: vt pz ex dictis. Sed q̃ h̃ sit falsum pbatur: qz ois generatio substãtialis est pmo de ɔtradictorio in contra dictoriũ. vt vult Ari. in. 5°. physicoꝝ. ⁊ mot° ad quãtitatẽ vt et augmẽtatio ppria est pmo de contrario in contra rium. vt patet ex dictis supra. ¶ Itẽ arguitur q̃ augmen tatio ppria que fit in hoie non est motus ad subam: qz ibi alia forma substãtialis pducitur. ¶ Respõdetur ad pri mũ q non est incõueniens eundem motuz diuersimode c fm varias ei° rões accepti esse pmo a diuersis termi nis ad diuersos terminos. ¶ Ad secũdũ diciť. q̃ licz i au gmẽtatione hominis proprie dicta non inducatur noua forma in materia q̃ prefuit i nutrimẽto. in ipsa tamẽ re et vnione aia pexeñs que pus non informaĩ: ⁊ hoc sufficit: vt ps ex dictis. ¶ Vñ sicut hois gñatio nõ est pure nãlis. sic nec ei° augmẽtatio: q̃uis aĩr esset dicẽdũ penes ponẽtes plures aiae totales in eodem hoie. ¶ Tertia ɔclusio. Au gmẽtatio ppria totius viuẽtis non est vnus motus nume ro. pbaĩ. qz ille mot° nõ est vnus numero cui° subiectũ adeq̃tũ nõ est vnũ numero: vt pz. sed subiectum adeq̃tuz augmẽtatõis toti° viuẽtis non est vnũ q̃ rẽ. pbaĩ minor: q augmẽtatio ppria non est extẽsa per totũ viuẽs: sz vna ena cuius ps est in vna pte porosa ⁊ alia in alia inter quas me diati pıes non porose in quibus non est augmẽtatio pro ppte dicta. q̃re ⁊c̃. ¶ Quarta ɔclo. Augmentatio ppe di cta alicuius ptis viuentis est vnus mot° numero p certuz ipse cõtinuus. pz ɔclo de ɔuersione nutrimẽti ɔtenti i vno pcto in maiores ptes q̃ fuit in ipso depdite. talis enim est vnius mobilis: ⁊ per certũ tpe cõtinuaĩ. ¶ Sed ɔ: qz in tali augmẽtatõe ɔtinue alia ⁊ alia ps materie nutrimen tramutaĩ: q̃ cũ ipa sit subm illius augmẽtatõis: nõ erit in tali augmẽtatõe ɔtinue mobile idem. ¶ Rñdeť q̃ cõ tinue erit idem mobile cõner ex successiõe ptiũ sz in poro sibi inuicẽ succedẽtiũ: ⁊ hoc sufficit ad vnitatẽ nume rale ppte augmẽtatõis vt postea patebit. ¶ Quinta con clusio. Non est necesse alicuius ptis viuẽtis augmẽtatio. tẽ ppta esse motũ ɔtinuũ p totũ suũ tps augmenti. hec pcto nota est itelligẽti motũ per quẽ fit augmentatio pro pte dicta. capiaĩ. n. vna pars porosa in viuẽte in qua nũc fiat augmentatio. ⁊ certũ est q non per totũ tps augmẽti illius viuẽtis ps illa augebiť. sed añ cõplementũ illius re plebit ⁊ efficietur non porosa.

Ex his rñdeť ad argumenta añ oppositũ addu cta. ¶ Ad pmũ pz ex dictis. qm̃ in ppria augmẽtatõe non fit ɔtinue minimi gñatio. vt supius fuit ostensuz. Augmẽtabile etiã est ɔtinue idẽ numero cõuer s varieť fm ptẽ forme: aut materie: tñ sibi inuicez sue unt fz ɔsiles dispõnes sit° ⁊ organizatões: queadmo n dicimus padũ eũdem fluuiũ nũc esse cum eo q fuit mille annos elapsos ex sili cã. ¶ Alij dicũt augmenta esse idẽ numero: qz ɔtinue remanet eadẽ forma non variata: lz diuersificeť mã: ⁊ hi ponũt oẽm aiam esse idi uisibilem. ¶ Ad secundum diciť q̃ supponit falsum. s. q̃ gñatio substantialis que fit in augmẽtatione ppria semp fiat subito ⁊ nunq̃ successiue. ⁊ q̃ post eaz sequaĩ mẽbra ptio: qd̃ in supius est ostẽsum eẽ fl̃m. ¶ Ad tertiũ patet q̃ ps de nouo genita est subiectũ adeq̃tũ ppe augmen tatõis seu mã quãta ipsius. Et cũ oĩ q̃ augmẽtatio pro ppte dicta fit solũ fm ptes porosas sic oz intelligi q̃ solum in ptibus porosis ipsi° viuẽtis recipiť alimẽtũ ex quo fit vera augmẽtatio: nõ aũt in ptibus nõ porosis ɔtextitibus eo: cu quo vlterius ɔcedendũ est q̃ in pte nõ porosa q̃ ex nutrimento acgritur est subiectiue vera augmentatio saltẽ in eius mã p quãtitatẽ disposita. ¶ Ad quartum ex q̃ãne q̃liter sit respõdendum. quare ⁊c̃.

¶ **Si aũt oẽm vnũ cõtingit regularẽ eẽ nõ: nõ erũt q nõ fm spẽz babiti sũt ipsi**

vn° et cõtinu°. Q̃ñ oẽ eñi erit regularis ex alteratione cõpositus et loci mutatione. Indiget enim conuenire. Textu com menti. xlv. **Questio. iiij.**

Dubitatur hic. An motus diuersi spẽ possint iuicẽ ɔtinuari. ¶ Ar guiť q̃ sic: qz descẽdat vna terra colũnaris do nec centrũ eius fiat centrũ mundi. ⁊ simus in instãn in q̃ vna ei° terra ascẽdat: ⁊ residuum descẽdat. ⁊ capio motũ illarũ ptiũ. ⁊ pz q̃ illi ɔtrariantur cũ mot° toti° fit vn° mot° ɔtinu°: ⁊ tñ sunt diuersaꝝ specie rũ: cũ q̃ vnus illoꝝ est motus sursum: ⁊ alt° deorsum.

Ad hoc dicunt q̃dã q̃ nõ incõueniti mot° di uersaꝝ specierũ cõtinuari fm mañ ex ɔtinuitate mobiľ vt ẽ in pposito. tñ impoĩe ẽ motus diñtes specie ɔtinuari fm formã ad cõcauitatem tpis. Et h̃ vult Ari. hic. Vñ prima cõtinuatio est p accñs: sed secũda. s. rõne durationũ eis intrinsecarũ est per se: ⁊ quia durationes motuũ differentiũ specie sunt differen tes specie. ideo non possunt continuari.

Sed cõtra. qz tũc ex motib° illarũ partium exq̃ differũt spẽ nõ fieret vnus motus nu mero: qd̃ no vz verũ. Ideo potest aliter dici. vz. concedẽ do illos motus facere vnũ motũ numero: ⁊ q̃ nõ ois mo tus sursum a quolibet motu deorsum differt spẽ: qz illud solũ est verũ de motib° totalib° ⁊ in actu. ⁊ nõ oz esse ve rũ de motib° partialib° ⁊ in potẽtia vt sunt motus illaruz partiũ. Et sic saluaĩ qd̃ vult hic Ari. vz. nullos mot° diffe rentes specie ɔtinuari sic q̃ ex illis fiat vn° motus nume ro. ¶ Et qz Burle° in q̃dam rñsione concedit q̃ daĩ pri mũ mutatũ esse in motu ad aliũ motuz imediate sequẽte: qd̃ tñ vult esse extrinsecũ illi. ¶ Arguo q̃ nõ. ⁊ pono q̃ sit instans in q mobile q̃escat ⁊ desinat moueri motu prece dente: ⁊ incipiat moueri motu sequẽte ab agẽte nunc pri mo sibi approximato p remotionez de priũ. ⁊ arguo sic. Si h̃ mobile hz aliqd̃ mutatũ esse qd̃ nunq̃ pus habuit: aliqd est vel fuit agẽs causans illud in ipso. Sz agẽs pce dẽs solũ cãuit in ipso mutata eẽ motus pcedentis vt pz. ⁊ aliud agẽs nũc pmo sibi approximatũ non agit adhuc ĩ ipso. q̃ sequr q̃ istud secũdũ agẽs nullũ mutatuz eẽ mot° sequẽtis pducit in illo mobili. q̃re rñsio falsa ⁊c̃.

¶ **Reliquũ aũt q ẽ in contraria ei q est in cõtraria ex ɔtrarijs. fortassis qd ẽ igitur accidit hos q i ɔtraria ex ɔtrarijs eẽ sz eẽ forsitã nõ idẽ. Tex. com. xlviij.** **Q̃ õ. vj.**

Dubium incipit Utrũ ad h̃ q̃ ali q motus sint ɔtrarij regraĩ ⁊ sufficiat q̃ sint a terminis ɔtrarijs ad ter minos ɔtrios. ¶ Arguiť p̃ q̃ nõ requiraĩ: qz alterent duo rubea: vnũ ad albedinez: ⁊ aliud ad rubedinẽ: tũc ille due alterationes sunt ɔtrie: qz vna est albefactio: ⁊ alia ẽ nigrefactio: tñ nõ sũt a termis ɔtrijs: ex quo vtraq̃ ẽ a rubedine. ¶ Itẽ sint i medio aeris duo mo bilia quoꝝ vnũ sit ignis qui ascẽdat ad concauum celi. ⁊ aliud terra q̃ descẽdat ad mediuz mũdi: tũc illi mot° sunt ɔtrij vt pz. ⁊ tñ sunt ab eodẽ termino a q̃. ¶ Deide arguiť q̃ illud non sufficiat: ⁊ capio vnũ frigidũ qd̃ pmo altereĩ a nõ gradu caliditatis ad gradũ mediũ sub q̃ aliquãtulũ q̃escat. ⁊ postea iteꝝ alteretur a gradu medio ad gradum sũmũ caliditatis. Sit pmus motus. a. ⁊ scd̃us. b. tũc pz. q̃ a. ⁊. b. non sunt mot° ɔtrij: cũ ãbo sint calefactões. ⁊ tñ sũt a termis ɔtrijs ad termĩos ɔtrios: qd̃ argĩ sic. Et p̃ q̃ sunt a termis ɔtrijs: qz motus. a. ẽ de ɔtro in ɔtriũ: sz idẽ ẽ termi nus ad quẽ a. mot° ⁊ termin° a q̃ mot°. b. q̃ termin° a q̃. a motus est ɔtri° termio a q̃. b. mot°. Silr mot°. b. ẽ de ɔtro

m ↄ̄riū. ⁊ idē est terminus a q̄ mot⁹. b. ⁊ termīn⁹ ad quē. a motus. ḡ terminus ad quē mot⁹. b. ē ↄ̄rius termīo ad quē mot⁹. a. ¶ Item capio motū ignis de cētro mundi ad ↄcauū celi ⁊ motū aeris de ↄcauo aq̄ ad ↄcauū aeris. ⁊ p3 ꝙ isti mot⁹ non sunt ↄ̄rij cū ambo sint mot⁹ sursum. ⁊ tn̄ sūt a termīs ↄ̄rijs ad terminos ↄ̄rios: qm̄ illi termini sunt ↄ̄rij iter quos pōt esse motus: cum oīs motus sit de ↄ̄rio in ↄ̄riū: sed inter mediū mūdi ⁊ ↄcauū aq̄ pōt esse motus. similr̄ inter cōcauum aeris ⁊ cōcauum celi. ḡ ⁊c̄.

Ad hoc dubium dicūt qdā ꝙ ad h ꝙ aliq duo mot⁹ sint ↄ̄rij nō req̄ritur ꝙ sint a terminis ↄ̄rijs: vt p3 p argumēta adducta. s3 sufficit ꝙ sint ad terminos ↄ̄rios: non tamen oppsitos. ¶ Et pro hac opīone vr̄ esse Ari. i hoc capl'o dū cōcludēdo ꝙ motus sint ↄ̄rij dicit. Relinqtur ḡ qui est in ↄ̄riū ⁊ q est in ↄ̄ria ex ↄ̄rijs: vbi diuisim loqtur de motibus qui sūt ad ↄ̄ria: ⁊ de illis qui sunt ex ↄ̄rijs ad ↄ̄ria dicendo eos eē ↄ̄rios. ¶ Alij v̄o voluūt oportere ⁊ sufficere ad motuum ↄ̄rietatem ꝙ sint de terminis ↄ̄rijs ad termīos ↄ̄rios. Et in hac sua ↄuenīūt Auerrois: Albert⁹: ⁊ multi alij.

Et tenendo h r̄ndet ad arg̃a facta i oppositum. ¶ Ad p̄mū dr̄ ꝙ ille due alterationes sunt a terminis ↄ̄rijs: qr rubedo vt est termin⁹ a quo albefactiōis se h3 tāquā nigredo. ⁊ vt est terminus a quo nigrefactiōis se h3 tāquā albedo. ⁊ tenēdo ꝙ colores medij cōponant̄ ex extremis albefactio est a nigredine que est in rubedine3 ⁊ nigrefactio ē ab albedine que est in eadem: vt asserit Cōmētator. ¶ Ad aliud dicit̄ silr̄ ꝙ mediū aeris vt est terminus a quo motus ignis se h3 vt deorsum ⁊ vt est termin⁹ a quo motus terre se h3 in sursu3: qm̄ medium cōparatum vni extremo tenet locū alterius extremi vt Ari. ponit in l'ra. ¶ Ad aliud ↄceditur ꝙ illi motus nō sint ↄ̄rij. ⁊ negatur ꝙ sint a terminis ↄ̄rarijs ad terminos cōtrarios: q̄uis Burleus hoc cōcedat insequendo suam positionē de inductione formarū. ¶ Et vlterius ad argumētū r̄ndetur negādo ꝙ idem sit terminus ad que3 a. motus cum termino a quo. b. motus: quoniā terminus ad quē. a. motus est caliditatis vt quatuor. sed frigiditatis vt quatuor: quoniā caliditas vt octo nō ↄ̄rariatur caliditas vt q̄tuor: cū ipsa vel sibi similis sit pars eius: sed bn̄ frigiditas vt q̄tuor secum coextensa. ¶ Ad vltimū dicunt aliq ꝙ illi mot⁹ nō sūt motu ↄtrario qd̄ tn̄ dicūt reqri ad h ꝙ illi mot⁹ essent ↄ̄rarij. Pōt etia3 dici ꝙ illi termini vt vnus est a quo: ⁊ alter ad quē sunt bn̄ ↄ̄rarij. sed vt ambo sunt termini a qbus: vel termini ad quos sic nō sunt ↄ̄rij. ⁊ sic est in ꝓposito. q̄re ⁊c̄. ¶ Et quia in vna respōsiōe ad p̄mū argumētum tenetur ſm Cōmentatorem ꝙ in formis medijs sunt extrema actualiter sub gradibus remissis ex qbus ipsa media cōponūt̄. vt ꝙ viriditas cōponit̄ ex tāto gradu albedinis: ⁊ rubedo cōpōit̄ ex albedine ⁊ nigredine i alia ꝓportiōe se h̄ntib⁹. ⁊ sic de alijs.

Ideo respondetur argumētis Burlei volēs huiusmodi oēs formas tam extremas q̄3 medias simplices esse. ¶ Ad p̄mu3 cum ipse infert ꝙ omnis alteratio esset inter formas specie distinctas conceditur. ⁊ cum dicit ꝙ Aristote. vult ꝙ aliqua alteratio est inter formas eiusdem speciei. hoc conceditur uerum. Unde aliqua est alteratio que solū est inter formas specie distictas. vt alteratio a sūma albedine ad summā nigredinē. Aliq̄ v̄o est alteratio q̄ cū h ꝙ est inter formas spē distinctas etiā est inter formas eiusdē speciei: vt alteratio q̄ est a remissa nigredine ad nigredinem intensa3. verūtamē omnis talis alteratio est p se de contrario in cōtrariū. ⁊ si est a forma eiusdē speciei cum termino ad quē hoc est ꝑ accn̄s. Unde nigrefactio est per se ab albedine. Si aūt est a nigredine remissa hoc sibi accidit cū possit nō esse ab ea. ¶ Ad scōm ↄcedit̄ ꝙ oēs mot⁹ q sunt ab albedine sunt eiusdē speciei. ¶ Et ↄcedit̄ vlterius ꝙ defuscatio ⁊ viridatio q̄ sunt ab albedine sūt eiusdē speciei: qm̄ rubedo ⁊ fuscedo nō sunt nisi aggregatum ex albedine ⁊ nigredine. ⁊ nihil in talib⁹ motibus p se acq̄ritur nisi nigredo. ¶ Et si q̄rat̄. q̄re nō dicunt̄ isti mot⁹ nigrefactiōes: cū glibet mot⁹ debeat denoiari a suo p se termino ad quē? ¶ Ad h dicūt qdā ꝙ si tātū de nigredine acq̄reret̄ ꝙ i fine subm̄ diceret̄ nigrū bn̄ vocarent̄ nigrefactiōes: qr in̄ h nō fit. ē vnū aggregatū ex albedine ⁊ nigredine: qd̄ dr̄ rubedo vel palledo a q̄ subm̄ denoiat̄ rubeū vel pallidu3. iō mot⁹ dr̄ rubefactio vel pallefactio. Un̄ nō est inconueniēs ꝙ mot⁹ nō denoiet̄ ab ei⁹ termino ad quē p se: s3 denoiet̄ a suo termino ꝑ accn̄s: qm̄ suus termin⁹ p se in fine mot⁹ nō ē in actu denoīatiuo: sed solū termin⁹ ꝑ accn̄s. ¶ Aliter dici pōt ⁊ meli⁹ ꝙ oēs isti motus sunt nigrefactiōes essentialiter: qr nihil ꝑ eos acq̄rit̄ essentialit̄ nisi nigredo: cū h tn̄ eis accidit ꝙ dicātur rubefactio aut pallefactio cū accidat mobili ꝙ q̄escat sub tali ꝓportione albedinis ad nigredinē ꝙ i fine dicat̄ rubeū vl' pallidū. vn̄ nō ꝑ oēm nigrefactionē fit subm̄ nigrū simplr̄: s3 bn̄ simpliciter vel ſm qd. vn̄ remisse albū vel medio colore coloratū dr̄ nigrū ſm qd: qr respectu magis albi. ¶ Et vlteri⁹ cū arguit̄ ꝙ cū duo mot⁹ ad fuscedinē differūt spē: ⁊ tn̄ mot⁹ ad fuscedinē ⁊ mot⁹ ad palledinē eēm eiusdē spēi cōceditur ↄclusio. nec est incōueniēs: qm̄ fuscatio ⁊ pallefactio sunt denoīationes illis motib⁹ accn̄tales. vn̄ colores medij nō differūt spē specifice ab extremis: nec int̄ se cum sint ipsa extrema sub gradib⁹ remissis. ¶ Ad tertiū cū arguit̄ ꝙ oē qd̄ alterat̄ ad ↄ̄riū p̄us deuenit in ↄ̄riū extremū q̄3 mediū: dr̄ vt supra ꝙ duplex est mediu3. s. p se ⁊ ꝑ accn̄s. In mediū p se sp p̄ri⁹ deuenit id qd̄ alterat̄ q̄3 in extremū. ⁊ h voluit Ari. supra. S3 de medio ꝑ accn̄s h non oz sic est glibet color medi⁹ respectu colorꝝ extremorꝝ: s3 de h satis supi⁹ dcm fuit. ¶ Ad quartū patet p illud quod dictū est. s. media nō differre specifice ab extremis. ¶ Ad quintū cum dicit̄ ꝙ si forme ↄ̄rie pūt esse simul in eodem, seq̄retur ꝙ silr̄ motus ↄ̄rij simul in eodē inueniri possent cū motus non dicātur ↄ̄rij nisi rōne suorū terminorꝝ. ¶ R̄ndetur negādo ↄ̄n̄am: ⁊ cā diuersitatis ē: qm̄ forme ↄtrarie sub aliqbus gradibus sunt ↄ̄rie solū in potentia. ⁊ tūc aut neutrum denominānt aut solū altera. ideo pn̄t simul eē in eodē: q̄uis nō possint simul eē in eodē sub gradibus sub qbus sunt ↄ̄ria in actu. Sed nō est sic de motibus ↄtrarijs: qr motus ↄtrarij semp sunt ↄtrarij actu ⁊ denominānt. iō si essent simul in eodē idē simul denoiaretur motibus ↄtrarijs. ⁊ sic idē simul calefieret ⁊ frigefieret: qd̄ est ipossibile. ¶ Et p hoc respōdet̄ ad ↄfirmationē: negādo ꝙ idē sit simul calidū ⁊ frigidū. Nec seq̄tur. in eodem sunt simul caliditas ⁊ frigiditas. ḡ ⁊c̄. quia nō vtraq3 ē in actu potēs denoiare. ¶ Et cū postea arguit̄ ꝙ si in eodē simul eēnt caliditas ⁊ frigiditas: tūc idē passu3 sibi approximatū simul p caliditatē calefieret ab eo: ⁊ p frigiditate3 frigefieret. negatur ↄ̄n̄a. qr aut passu3 h3 ↄsimiliter de caliditate ⁊ frigiditate sic agens: ⁊ tūc agens aget p caliditatem ipm̄ calefaciendo: ⁊ ecōtra: ⁊ tūc aget p frigiditatem. Et cū vlterius dicit̄ ꝙ tactus simul indicaret de eode3 ꝙ esset calidū ⁊ frigidū. negatur h. Et hic quida3 dicunt ꝙ tactus simul imutatur a caliditate ⁊ frigiditate: qr tn̄ hoc est ↄfuse: ⁊ motus factus p vnam q̄litatē impedit indiciū faciendū p motu3 alterius q̄litatis. ⁊ ecōtra: hinc est ꝙ tactus nō indicat calidū nec frigidū: sed medium. s. tepidū. Si tn̄ vna q̄litas multo plus moueret q̄3 alia: quia maiores motus impediūt minores indicaret illud esse calidū aut frigidū. ¶ Alij dicunt ꝙ si tangibile fuerit cōsimilr̄ dispositū vt organū tactus nō sentiret̄. Si aūt plus calidum q̄3 organū mouebit ꝑ caliditate3: ⁊ indicabit̄ calidū. ⁊ si fuerit plus frigidū: mouebit p frigiditatē ⁊ indicabitur frigidū. vn̄ stat idē a diuersis iudicari calidū ⁊ frigidu3 respectu sui. ⁊ vterq3 dn̄ indicat ſm dispositionē sui organi. Ut dicat̄ ꝙ vnus apprehēdit abstracte caliditatē: ⁊ alter frigiditatem. ¶ Et cū postea infertur ꝙ idē simul per viu3

iudicabif albū ꝛ nigrū. negaf ꝯña: qm̄ albedo ꝛ nigredo colorata colore medio simul agūt in visū cōfuse ꝛ indistincte. ita ꝙ simul ꝛ ſm̄ eiusdē sitū recipiūtur in organo spēs earū quarū vna impedit iudiciū alteri⁹ quare visus neutrū extremorū iudicat: sed iudicat mediū: si autē vnum extremū multo plus moueret ꝙ̄ aliud: iudicaret ſm̄ illud. ¶ Et cum vlterius arguif ꝙ oppositio cōtraria ꝓsupponit oppositionē ꝯtradictoriā: ergo si cōtraria essent simul in eodem: sequitur ꝙ ꝯtradictoria essent simul in eodē conceditur: nā sicut in eodē sunt simul albedo ꝛ nigredo: sic in eodem sūt simul albedo ꝛ nō albedo. Et cum postea infertur ꝙ idem esset simul album ꝛ nō album: negaf ꝯña. qm̄ non conceditur ꝙ idem sit album ꝛ nigrum: licet in eodē sint simul albedo ꝛ nigredo: vt pꝫ ex supius dictis.

¶ Quoniam autem motus nō est solum.

¶ Manifesta sūt q̄ dicūtur in isto capl'o: ideo relinquatur.

¶ Aut si est ꝙ violentia sit extra naturam tūc et corruptio erit corruptioni ꝯtraria. Textu cōmē. lvij. Questio. vij.

Dubitatur autē hic a cōmētatore. vtrū vniuersaliter quod modis dr̄ vnū oppositorū tot modis dicaf ꝛ aliud. ꝛ inducit cōmētator instantiaꝫ de sanitate ꝛ egritudine: qm̄ sanitas videf esse vna ꝛ egritudines sunt multe. Deinde soluit sub dubitatiōe dicēs ꝙ forte multe sūt spēs sanitatis opposite multis spēbus egritudīs: sꝫ q̄r earū noīa sūt imposita sicut spērū egritudīs: ideo latet. Burleus autē aliā dat responsioneꝫ: ꝛ dicit ꝙ sanitas est species specialissima cōsistens in idiuisibili siue in medio qd̄ respectu eiusdē subiecti nō diuersificaf spē cum sit adequatio humorū in medio cōsistēs: qd̄ est vno mō tantum. ¶ Egritudo autē cōsistit in latitudīe que recipit spērū diuersitatē: cum sit inadequatio humorū que recedit a medio: qd̄ pluribus modis contingit: quare egritudo sub se habet plures species. ꝛ ſm̄ hac nō oporteret ꝙ si vnū cōtrariorum dicif multipl'r siue de multis differētib⁹ spē ꝙ reliquū consimiliter dicatur.

Potest tamē teneri opinio quā innuit Cōmentator dicēdo ꝓ̄tes esse spēs sanitatis ꝙ̄uis nō sint tot quot sūt spēs egritudīs. ꝛ hoc pōt declarari p similem his que dicūtur de ꝟtute ꝛ vitio sup quibus Burleus se fundat. Nā virtus ꝛ vitiū opponūtur: et virtus habet spēs: sed nō habet tot quot habet vitiū: cuꝫ vni spēi ꝟtutis due vitij spēs opponātur inter q̄ media: sicut liberalitati opponūtur ꝓdigalitas ꝛ auaritia. hoc tamē nō obstāte quot modis dicif vitiū: tot modis dr̄ virtus illi opposita: qm̄ licet liberalitati tm̄ opponanf ꝓdigalitas et auaritia: alia tn̄ mō referf liberalitas ad ꝓdigalitatē: ꝛ alio modo ad auariciā. ꝛ sic tot modis dicif liberalitas sic auaricia ꝛ ꝓdigalitas. ꝛ sil'r de alijs spēbus ꝟtutis ꝛ vitij. Nā ꝓdigalitas cōsistit i dādo plus ꝙ̄ oꝫ ꝛ pl'ib⁹ ꝙ̄ oꝫ ꝛ pl'ies. Auaricia ꝟo i tenēdo plus ꝙ̄ oꝫ ꝛc̄. Sed liberalitas in dādo quibus oportet: ꝛ qñ: ꝛ qualiter ꝛc̄. ¶ Itē nō est veruꝫ ꝙ sanitas cōsistat in indiuisibili: qm̄ sicut aliqs est magis virtuosus ꝛ aliquis min⁹: sic vnus ē altero sanior. ¶ Iteꝫ nō videf verū ꝙ accedere ad sanitatem im̄ vno modo et recedere pl'ibus: qm̄ sanitas imaginaf media inter egritudines sicut centrū respectu circuli: ꝛ quot sūt vie a centro ad circūferētiā tot sūt e cōuerso: cū ſm̄ eedē. Qd̄ autē in ethicis describif ꝙ accedere ad mediū est vnimō ꝛc̄. p tanto dr̄: qm̄ difficilius ē accedere ad mediū qd̄ est vnū tātū ꝙ̄ ad extrema q̄ sunt multa. ¶ Intelligendū vlteri⁹ ꝙ duplex est cōtrarietas. s. terminorū ꝛ nature: nec ē incōueniēs ꝙ vni positiuo sint ꝓ̄a positiua cōtraria diuersimode ꝙ̄uis esset incōueniēs eodē mō. Unde motui ignis sursum cōtrariatur mot⁹ terre deorsū cōtrarietate terminorū et motus terre sursum cōtrarietate nature. ¶ Ex quo sequitur ꝙ aliqui mot⁹ sūt cōtrarij cōtrarietate terminorū tantū vt motus ignis sursum ꝛ terre deorsū: ꝛ aliq sūt contrarij ꝯtrarietate nature tm̄ vt mot⁹ ignis sursū ꝛ terre sursū. et qdam sūt cōtrarij vtroqꝫ mō vt motus ignis sursum et ignis deorsum.

Aduerte pro solutione tertie dubitatiōis ꝙ quies in actu in termino a q̄ ꝯtrariaf motui in termino ad quē actualr̄: tō nō sūt ꝓ̄it esse sil': q̄r cōtraria in actu se ꝓmittūt. Quies tn̄ in termino a q̄ in potētia que est ges sub ꝓte termini a q̄ vel alicui⁹ se habētis p modū ꝓtis bene pōt esse sil' cū motu: nec et cōtrariaf i actu sed solū in potētia. Ex q̄ infert Ari. ꝙ magis cōtrariatur motus motui ꝙ̄ quies: qm̄ motus cōtrarij nunꝙ̄ possunt esse simul in eodem adequate: q̄r tales semp sūt actu contrarij: ꝛ si essent simul in aliq̄ subiecto: tūc idē sil' moueretur motibus cōtrarijs qd̄ est ipossibile: sed ges ꝛ mot⁹ contrarij bene possunt esse simul: q̄r nō semp qd̄libet eoꝝ est in actu: nec semp sūt inuicē actu cōtraria. Dicit tn̄ Aristo. ꝙ idem mouef ꝛ gescit: eo mō q̄ in eo repif motus ꝛ ges: quia enī in eo repitur mot⁹ in actu: tō actu mouef: sed gescit solū in potētia: sicut in eo repit' ges in potētia: ex q̄ tamē seqtur ꝙ simpl'r gescat. ¶ Et p isto attendendū vlterius ꝙ sicut mobile dū mouef est parti in termino a quo et ꝓtim in termino ad quē: ita est ꝓne sub gete termini a q̄ ꝛ ꝓtim sub quiete termi ad quē: ita ꝙ ges termini a q̄ ꝓtibiliter corrūpif. ꝛ quies termini ad quē ꝓtibil'r generaf. ꝛ iste quietes sūt ꝯtrarie in potētia ꝛ nō in actu sicut sūt getes totales termini a q̄ ꝛ termini ad quē. Scias etiā ꝙ sicut i motu est duplex oppō. s. terminoꝝ ꝛ nature: sic in gete: vnde quieti naturali in termino a q̄ opponif ges naturalis in termino ad quē oppositiōe terminoꝝ: ꝛ ges violenta oppositione nature ꝛc̄.

¶ Explicit liber quintus. Incipit sextus.

¶ Si autē ē ꝯtinuum et qd̄ tangitur et cōsequēter sicut diffinitū est pri⁹: ꝯtinua quidem quoꝝ vltima vnū. Que vero tāguntur quoꝝ simul ꝯñter āt quoꝝ nihil ē mediū ꝓri generis ipossibile eē ex idiuisibilibus aliqd ꝯtinuū. Tex. cōmē. j. Qō. j.

q Queritur vtrū cōtinuū sit compositum ex indiuisibilibus? Arguif ꝙ sic. ¶ Primo in omni ordine essentialis dependētie est stat⁹ ad aliqd̄ ꝓmuꝫ simpl'r in ordine illo qd̄ nō ē dependēs ab aliq alio illius ordinis: sed totū cōtinuū dependet essentialr̄ a suis medietatibus ꝛ ille medietates ab alijs medietatibus. ꝛ sic vltra: ergo i tali resolutiōe necesse ē stare ad aliqd̄ ꝓmū simpl'r idependēs. s. ad aliquā ꝓtē q̄ nullo mō est totū: talis autē ꝓs necessario erit indiuisibilis: aliter non esset simpl'r prima. ergo ꝛc̄. maior patet. q̄r eo vtif Aris. 2. methaphy. vbi ꝓbat ꝙ in oī genere causarū est stat⁹. vnd̄ p dependentiā essentialē intelligo illā q̄ posteri⁹ sic depēdet a suo priori: qd̄ implicat ꝯdictiōnē posteri⁹ esse sine priori. ꝛ minor ꝓbatur: qm̄ cubitus tal'r dependet a duobus semicubitis: ꝙ implicat ꝯtradictionē esse cubitum ꝛ nō esse duos semicubitos. quare ꝛc̄. ¶ Scd̄o. Si cōtinuuꝫ cōponeref ex semp idiuisibilib⁹: tūc seqretur ꝙ in ꝯtinuo essent aliq̄ ꝓtes a deo icognite. ꝯñs falsū: q̄r de⁹ nihil ignorat: al'r esset impfect⁹. ꝓbaf ꝯña: q̄r oēs ꝓtes q̄s de⁹ cognoscit in ꝯtinuo: aut sunt diuisibiles: vel indiuisibiles. Si indiuisibiles habef ꝓpositū. Si diuisibiles: cū oē diuisibile sit diuisibile in aliqd aliud a se: tūc seqtur ꝙ vltra oēs ꝓtes quas deus cognoscit in cōtinuo sūt alie ꝓtes: sed ille ꝓtes que sūt alie ab oībus ꝓtibus que sūt a deo cognite nō sūt cognite a deo ꝛc̄. Tertio oīs potētia potēs cōponere continuū ex oībus ꝓtibus suis pōt ipsum in oēs suas ꝓtes resoluere: sed potētia diuīa potest cōponere continuū ex oībus ꝓtibus suis: ergo etiā pōt ipsū in oēs suas ꝓtes resol.

gere:maior pz:qr p easdez cās p q̄s vnūqdq̄z cōstituit:pōt
etiā destrui:nec minoris potētie actiue ē de⁹ in diuidēdo
cōtinuū q̄z in ip̄z cōponēdo.minor pbat:qr in cōtinuo aut
est aliqua ps siue vnio q̄ ē a deo:vel nō. Si q̄libet ps est a
deo vl vnio:habet ppositū. Si ergo aliq̄ est ps siue vnio
in ɔtinuo q̄ nō est a deo. Quero ergo vtrū illa possit esse a
deo:vel nō. Si dr̄ q nō cū illa sit ab alio agēte ex q̄ nō fuit
ab eterno:vt suppono:tūc seqtur q agēs aliud a deo po-
tuit aliqd pducere z vnire qd de⁹ nō potuit:qd ē īpossibi-
le. Si autē talis possit esse a deo:sequit̄ ꝑus q a deo pōt de-
strui z separi. Et tūc arguit̄ sic. De⁹ pōt cōtinuū ī oēs suas
ptes diuidere:ponat̄ g̃ q diuidat: z tūc qero vtrū ē diui-
sum in ptes diuisibiles:vel indiuisibiles. Si indiuisibiles
seqtur q fuit ex indiuisibilib⁹ cōpositū. Si diuisibiles se-
quit̄ q de⁹ nō diuisit in oēs ptes qd est ɔ̄ positū. Quar-
to. Ois magnitudo in infinitū excedēs aliā magnitudinē
est actu infinita:sz si cōtinuū cōponit̄ ex semp indiuisibili-
bus ip̄m in infinitū excedit aliā magnitudinē:g̃ est acto in-
finitū. ɔ̄ña patet cū maiori:qr cuiuslibet magnitudis fini-
te ad aliā magnitudinē finitā est solū finitus excessus: z mi-
nor arguit̄:qr si ɔtinuū cōponit̄ ex semp indiuisibilibus
tale aliquātulū excedit suā medietatē: z in duplo pl⁹ medie-
tatē illi⁹ medietatis. z sic in infinitū. q̄re ɛ. Quīto. Oē mē-
surabile p replicationē indiuisibiliū cōponit̄ ex indiuisi-
bilibus. sz cōtinuū ē h⁹ɔ̄:g̃ ɛ. pbat̄ minor qr dato q pūctus
moueat̄ sr̄ aliq̄ spacio erit ɔtinue durāte motu sr̄ aliq̄ spa-
tio sibi equali. qr oē qd mouet̄ cōtinue dū mouet̄ ꝑus per
transit eq̄ale sibi q̄z maius le. p Ari. 6. phy. g̃ seqtur q spa-
tiū illud mēsurabit̄ p replicationē indiuisibiliū ɛ. Se-
xto oē resolubile ī indiuisibilia cōponit̄ ex indiuisibilib⁹. sz
cōtinuū est resolubile in indiuisibilia. g̃ ɛ. pbat̄ minor p
ples casus positos sup̄a tractatu de infinito ad pbandoz
dari numerū actu infinitū. de igne spherico exn̄te in me-
dio mūdi. de filo vniformi qd a duob⁹ trahētib⁹ frāgi debe-
ret: z de vase vniformi pleno aqua q̄ obstructo foramie cō-
gelari debeat. argutū est eī ibi q h⁹ corpa diuiderent̄ in
oēm ptē possibilē diuidi. z p ɔ̄ñs in indiuisibilia: q̄z decla-
ratiōes in illo loco reqre si expediēs fuerit.

In oppositum est Ari. in lr̄a p magnū pcessum qd rōibus plurimis pōt cō-
firmari. Primo sic. cōponētia ɔtinuū tāgunt se tactu ɔti-
nuitatis:sz indiuisibilia ī eodē ɔtinuo ex̄ña nō se tangūt
ergo ɛ. minor pbat̄. qr si indiuisibilia eiusdē cōtinui se tā-
gerēt:aut g̃ ꝑm se tota:aut sz ptē:nō ꝑm se tota:qr tūc nō fa-
cerēt maius q̄z sit indiuisibile: imo ip̄i⁹ quātitatis ɔtinue
oēs ptes essent simul adequate:nec vna esset extra alterā:
qd est manifeste falsū. Nec etiā sz ptes: qr indiuisibilia nō
habēt ptes: hec tn̄ rō cū plib⁹ alijs ex textu Ari. colligi pt.
Scdo si ɔtinuū poneret̄ ex indiuisibilib⁹: tūc indiuisibi-
le diuideret̄. ɔ̄ñs ē ipose. z pbat̄ ɔ̄ña mltiplr̄. Pmo. qr
capiat̄ vnū spaciū triū īdiuisibiliū: z moueat̄ sup illo vnū
mobile ip̄m ptrāseundo adequate in tpe triū indiuisibili-
um: in cuius initio sit incipiat sup eodē moueri vnū aliud
mobile: qd continue p idē tēpus in duplo tardi⁹ moueat̄.
et tūc seqtur q in duplo tēpe scd̄m mobile ptransibit me-
dietatē illi⁹ spacij: aut g̃ ptransibit vnū indiuisibile tm̄: aut
duo aut vnū cū dimidio. Nō vnū tm̄: qr id nō est medietas
toti⁹ spacij: sed ē tertia ps eiusdē. Nec duo: quia id ɔtinet
duas tertias totius spacij. g̃ ptransibit vnū indiuisibile cū
dimidio. z sic indiuisibile diuidet̄. Scdo ponat̄ q duo
mobilia debeāt moueri sup vno spacio in tpe cōposito ex
tribus indiuisibilib⁹: sic tn̄ q vnū illorū mobiliū cōtinue
moueat̄ in duplo veloci⁹ alio: z q illud qd tardi⁹ moue-
bitur illud spaciū in dato tpe adeq̄te ptrāsibit: z tūc sequit̄
q mobile velocius ptrāsibit illud spaciū in medietate illi⁹
tpis: z tūc vt supra de illa medietate: aut ē vnū indiuisibi-
le tm̄: aut duo. aut vnū cū dimidio ɛ. Tertio ponat̄ q vna
rota moueat̄ circularē circa centrū ppriū: sic q in vno in-
diuisibili tpis circulus ei⁹ supior z maior moueat̄ vno in-
diuisibili motus. z tūc cū circul⁹ medi⁹ inter cētrū z maio-
rē circulū tardius moueat̄: seqtur q ille medi⁹ circulus ī
vno indiuisibili tpis mouebit̄ motu circulari q̄z si motus
indiuisibilis: qd nō esset indiuisibile diuideret̄: vel pona-
tur q punctus circuli maioris ī vno indiuisibili tpis per-
transeat ad punctū: z tūc seqtur q pūctus circuli medij ī
indiuisibili tpis ptrāsibit min⁹ q̄z punctū ɛ. Tertio prin-
cipalr̄ arguit̄. q eo dato seqtur q nō ois linea finita esset
diuisibilis ī suas medietates. ɔ̄ñs videt̄ īcōueniēs: z arguit̄
ɔ̄ña de linea tripunctali. Nā si ponat̄ diuidi ī suas medie-
tates. puta a.b. q̄ro de a medietate quot pūctoz sit: aut vni-
us tm̄: aut vni⁹ cū dimidio: aut duorum: z argue vt supra.
Quarto si ɔtinuū poneret̄ ɛ. sequeret̄ q ceteris pibus
mobile veloci⁹ z mobile tardi⁹ in eade vel equali mensu-
ra equalia spacia ptransirēt: ɔ̄ñs falsū vt pz: z ɔ̄ña arguit̄
et capiant̄ tres linee: quarū due ꝑm sua extrema tangant
tertiā in duobus pūctis ip̄am terminantib⁹: z incipiant ille
due moueri ꝟsus tertiā que cōtinue qescat. vna velocius
et alia tardius: tūc quero q̄n p̄mū īdiuisibile linee que ve-
locius mouebitur ptransierit primum indiuisibile linee
quiescentis: vtrū primuum indiuisibile linee que tardi-
us mouebit̄ ptrāsierit solū vnū īdiuisibile linee qescētis
aut nihil: aut plus: nō ē dicēdū q pl⁹: qr tūc fuisset veloci-
us mota: nec nihil: qr tūc nō fuisset mota: quorū vtrūq̄z re-
pugnat casui. ergo relinqt̄ tertiū videlicet q ptrāsierit
solū vnū indiuisibile. q̄re seqtur q in eadē mēsura mobi-
le velocius: z mobile tardi⁹ eq̄le ptrāsibit alijs pibus: qd
nō est cōcedendū. Quinto si ɔtinuū ɛ. maior z minor
circulus essent equales. ɔ̄ñs ē f.m. g̃ z añs. pbat̄ ɔ̄ña: qr
tot essent pūcta in circulo minori sicut maiori. z p ɔ̄ñs cō-
ponerētur ex ptibus multitudine z magnitudie equalib⁹
quare essent eq̄les. Istud āt sic declarat̄: z describo du-
os circulos sup idē centrū ineq̄les: quoz minor ɔtineat̄ a
maiori: z vocetur centrū a. z ducat̄ a cētro a. vna linea re-
cta vsq̄z ad circūferētiā maioris circuli q̄ termineť in pū-
cto b. Iterū ducat̄ vna alia linea ab eodē cētro a. z termi-
netur in puncto c. imediato pūcto b. Iste due linee sic du-
cte secabunt circulū minorē: aut ergo in duob⁹ pūctis me-
diatis vel imediatis: aut vno tm̄. vltimū dari nō pōt: qr
tunc ab illo pūcto vsq̄z ad centrū nō esset nisi vna linea re-
cta etiā angulus minor esset equalis maiori: qd sic decla-
ratur: z capiat̄ punctus sectiōis minoris circuli q sit d. sup
quē erigat̄ vna linea ppendicularis cadēs sup lineā a.d.b
tunc illa linea recta cōstituit angulū rectū cum linea. d.b
z sic cum linea d.e. vt pz. cū aūt ꝑm geometras oēs angu-
li recti sint equales: seqt̄ q angul⁹ minor esset equal' ma-
iori: qm̄ angulus ɔstitutus ex illa linea recta: z linea d.b.
est equal' ad angulū cōstitutū ex eadē linea recta cū linea. d
c. Nā scd̄s angulus cōtinet p̄mū z vnā lineā vltra: quare
seqt̄ q nō pōt dici q due linee pcedentes a cētro a. ad duo
pūcta imediata ī circūferētia maioris circuli secēt circū-
ferētiā minoris circuli ī eodē pūcto: nec pt dici q secēt circu-
lū minorē ī duob⁹ pūctis mediatis: qr tūc minor circul⁹ eēt
maior maiore. g̃ dicere opz q iste due linee secēt circūfe-
rentiā circuli minoris in duob⁹ pūctis imediatis: quare
seqtur q maior z minor circul⁹ sūt equales: qr cuilibet pū-
cto maioris circuli corrñdet vnū pūctū minoris circuli: z
econtra. adeo quot sūt indiuisibilia cōponētia circulū ma-
iorē tot sūt cōponētia circulū minorem. z econtra. Se-
xto si ɔtinuū cōponeret̄ seqret̄ q diameter z costa eiusdē
quadrati essent equales ɔ̄ñs ē impossibile g̃ z añs. pbat̄ ɔ̄ña:
et accipio aliqd q̄dratū h̄ns diametrū. z a duob⁹ pūctis im-
mediatis ī costa supiori ptraho duas lineas rectas ad duo
pūcta imediata ī costa īferiori sibi corrñdētia ex directo:
tūc ille due linee secabūt diametrū in duob⁹ punctis me-
diatis vel imediatis. si mediatis: tūc sequit̄ q tot sūt pun-
cta in costa sicut in diametro: z p ɔ̄ñs costa z diameter il-
li⁹ quadrati sūt equales qd ē ppositū. si imediatis: tūc ab il-
lo pūcto medio ducā vnā lineā inter duas lineas pdictas

vsq3 ad costa: et illa necessario terminabit i costa. ad pūctū alterarum pdictarum linearū terminātē. quare sequitur q̄ linee paralelle concurrerent: qđ est impossibile.

Pro solutiōe hui⁹ questionis pmittēdū pmo q̄ i hac mā varie īueniūtur positiones. ¶ Quidā tenuerūt vt lyncoliēsis q̄ ptinuū componit ex indiuisibilib⁹ multitudine infinitis vt q̄ linea cōponitur ex īfinitis punctis: et superficies ex infinitis lineis et corpus ex īfinitis superficieb⁹. addentes vlterius q̄ vnū īfinitū est alio maius in duplo vl' triplo: aut q̄cumq3 alia pportione volueris. Unde dicūt q̄ multitudo īfinita pūctorū linee pedalis est dupla ad multitudinē īfinitā pūctorū linee semipedalis: et sic de aliis: et cōtra hanc positionē demōstrare ē difficile. ¶ Alij voluerūt ptinuū cōponi ex īdiuisibilib⁹ multitudie finitis: ptra quos rōnes adducte videntur pcedere. Aristo. vero tenuit cōtinuum nullo mō ex indiuisibilib⁹ ppositū esse. sed ex semp diuisibilib⁹: vn̄ apō eū incorporeitas nō cōponit nisi ex corporeitibus. q̄ uis ptes ei⁹ terminātur aut copulētur p superficies et hūr superficies nō pponitur nisi ex superficieb⁹. sed ptes ei⁹ p lineas copulātur aut terminant: et eodē modo de lineis respectu punctorū est dicendum.

Hanc positionē tūsequendo ad q̄onē sint iste pclusiōes. ¶ Prima conclusio. Nō ptingit in eodē ptinuo indiuisibilia adinuicē eē ptinua siue ptigua. Ista pclusio arguit sic. Oia cōtinua siue contigua habent vltima. sz indiuisibilia nō habēt vltima. g̃ etc̃. pz psequētia cū minori: qa oē hns vltimū est diuisibile in vltimū et in hns vltimū. et maior arguitur ex descriptionib⁹ ptinui et ptigui q̄ ab Ar. in quinto huius ponūt. vbi dicit q̄ ptinua sunt illa quorum vltima sunt vnū. et q̄ ptigua sunt illa quorum vltima sunt simul. ¶ Scđa conclusio seques ex priori. In eodē ptinuo non sunt indiuisibilia adinuicē pxia: nec ēt psequēt. Hec pclusio p pma pte arguit sic. Oia adinuicē pxima siue imediate se tangūt sz in eodē ptinuo non sunt īdiuisibilia q̄ se tangāt. igit etc̃. pbat minor. qa si se tangerēt: aut sm se tota: aut sm ptes. nō sm ptes qa non hnt ptes: nec sm se tota: qa tunc eēnt simul adeq̄te. et sic in ptinuo non eēt vnū īdiuisibile ex aliud: qđ falsū est. ¶ Et dz pma ps pclusionis sic intelligi q̄ in eadē linea nō ē pūctū īmediatū pūcto: et in eadē supficie non ē linea imediata linee sm latitudinē supficiei: et in eadem corporeitate nō ē supficies īmediata supficiei sm pfūditatē corporeitatis. ¶ Scđa aūt ps sic declarat. qa illa sunt pñt eñ eis iter q̄ nō cadit mediū eiusdē generis. p Ari. q̄nto hui⁹ Sz iter oia pūcta q̄ sunt in eadē linea cadūt pūcta itermedia: ex q̄ nulla ista sūt adiuicē pxima: et sic ē de lineis et supficieb⁹: q̄re etc̃. ¶ Scđa ꝯ. Impōle ē ptinuū ex diuisibilib⁹ eē ppositū: hec ꝯ sic pbat: qđ si ptinuū eēt ppositū ex īdiuisibilib⁹: aut tāq3 ex ptib⁹ essentialib⁹: aut subiectiuis: aut diffinitiuis: aut q̄ntitatiuis. Non eēntialib⁹: qa ille sūt mā et forma: nec subiectiuis. qa ille sūt linea supficies corp⁹: nec diffinitiuis: qa ptinuū nō diffinit p indiuisibilia: sz magis p diuisibilia: cū dī q̄ ptinuū ē diuisibile sp īdiuisibilia. g̃ relinq̄tur q̄ si ptinuū pponeret ex īdiuisibilib⁹ pponeret ex eis tāq3 ex ptib⁹ q̄ntitatiuis: de qb⁹ solū loq̄tur Ari. hic. Sed arguit q̄ nō. qa ptes q̄titatiue ptinui se tangūt: et adinuicē imediāt et ptinuant sic pz de medietatib⁹ tertie: q̄rtis etc̃. sed indiuisibilia nō cōtinuant: nec īmediant in eodem continuo: vt pbatū est. ergo etc̃.

Quibus habitis rñdet ad rōnes q̄ contra hāc ptē videt pcedere. ¶ Ad pmā dī q̄ illa maior ppō dz itelligi q̄n posteri⁹ depēdet a priorib⁹. iter q̄ prora est et ordo eēntialis prioris et posterioris. qđ pz ex v̄bis Ari. dicētis q̄ vbi ē pmū mediū et vltimū amoto pmo nō remanet mediū. si mediū dependeat a pmo. sic aūt nō ē in pposito: qa lz ptes q̄titatiue habeāt ordinē eēntialē ad totū. nō tñ hnt ordinē eēntialē adinuicē sz accītalē tm̄: nec vna ps prius respicit totū q̄ alia: sed oēs sīt et eq̄ pmo totū pponūt. ptes aūt essentiales hn̄ respiciūt ppositū sm p⁹ et posteri⁹. iō in illis ē stat⁹. vn̄ mā p prius respicit cōpositū q̄ forma prioritate origis: sz forma p prius respicit cōpositū q̄ mā prioritate pfectiōis. ¶ Ad secūdā tenēdo q̄ totū sit sue ptes collectiue sūpte. pz q̄ oēs ptes ptinui sūt pgnite a deo. qa due medietates ptinui sīt cognite a deo: et ille sīt oēs ptes ei⁹ q̄re etc̃. Sed tenendo q̄ totū nō sit sue ptes. dñt q̄dā q̄ nulle sūt oēs ptes q̄ sīt in ptinuo quotcūq3 denē siue finite siue īfinite. et q̄buscūq3 acceptis ille sīt dissimiles i alias ptes q̄ nō sīt ille: q̄re vlteri⁹ sequitur q̄ nulle sūt oēs ptes in cōtinuo pgnite a deo. Ex h̄ ēt nō seq̄t q̄ i ptinuo sūt aliq̄ ptes a deo icognite. vnde cōcedere habem⁹ q̄ oēs ptes q̄ sūt in continuo sūt indiuisibiles et cognite a deo: tñ de⁹ nō cognoscit oēs ptes q̄ sūt in cōtinuo. ¶ Ad 3am dī q̄ de⁹ nō pōt alr diuidere cōtinuū q̄3 ipm sit diuisibile. cū g̃ cōtinuū nō sit diuisibile sm se totū: sic q̄ aliq̄ñ possit eē diuisū sz se totū: seq̄t q̄ de⁹ nō pōt ipz in oēs suas ptes diuidere. alr g̃ ē de vnione: et alr sepatōe: qm̄ poīe ē cōtinuū sz se totū eē vnitū. nō āt ē poīe ipz sz se totū eē diuisū. ¶ Ad q̄rtā dī. q̄ si aliqđ ptinuū aliquā aliā magnitudinē in īfinitū excederet. puta pedalē vl' bipedalē: tūc illđ eēt īfinitū: sz ex h̄ nō seq̄t q̄ si cōtinuū aliqđ i infinitū aliquā aliā magnitudinē excederet q̄ sit infinitū: q̄r in prima ly aliā magnitudinē stat determīate: et in scđa cōfuse tm̄. ¶ Ad quītā negat q̄ cōtinuū mēsuret p replicationē īdiuisibiliū: et cū dī q̄ oē qđ mouet prius ptrāsit eq̄le sibi q̄3 mai⁹ se. verum ē de eo qđ mouet p se. nō aūt de eo qđ mouet p accñs: sic pūct⁹. ¶ Ad sextā negat q̄ cōtinuū sit resolubile i diuisibilia: et ad casus illos q̄re solōnē supra. tractatu d̄ īfinito: q̄ ē q̄ q̄rit vtrū sit possibile eē actu īfinitū?

Qui autem tenēt aliā opīonē3 Ari. opposita argumēta q̄ sūt ꝯ ipa3 soluere conat. ¶ Premittēdo p̄ q̄ lz simplr īdiuisibile q̄titatiue vt punct⁹: nō hēat ptē q̄titatiuā: nec pūctū sit termi⁹ ītrinsic⁹ et⁹ nihilomin⁹ tñ pūctus hz dīās loci respectiuas: cuiusmōi sūt sursū deorsū an: retro: dextrū: et sinistrū: et silr īdiuisibile in tpe aut motu habet dñās respectiuas tpis sm quas idē istās aut mutatū eē dī finis pteriti et initiū futuri. Et h̄ sufficit vt talia indiuisibilia possint adīuicē cōtinuari. Vn̄ captus duob⁹ pūctis īmediatis in aliq̄ linea illa adiuicem cōtinuāt. et eorum vltia sūt vnū. qr aū pūcti sequēns: et retro puncti pcedētis q̄ sīt eorum vltia sūt idē. et ex h̄ pz q̄liter punctus aliq̄ mōē diuisibilis i vltimū et in hñs vltimū. ¶ Ad pmū g̃ argm: cū dī q̄ pponēta cōtinuū se tāgūt: cōcedunt. et cū q̄rit aut sm se tota aut sm ptes. rñdent q̄ indiuisibilia talia neutro illorum modorum se tāgūt: sz solū sm dñās respectiuas loci vl' tpis: vt prius pmissū fuit. ¶ Ad 2m negat q̄ indiuisibile sit diuisibile quātitatiue: sz solū p dñās loci et tpis. ¶ Et in pmo casu dī q̄ sm mobile in illo tpe ptrāsibit vnū īdiuisibile spacij cū an alteri⁹ indiuisibilis. et nō solū vnū indiuisibile: nec ēt duo: nec ēt vnū cū dimidio. ¶ In scđo casu dī q̄ mobile velocius ptrāsibit illud spaciū i vno instāti cū priori seq̄ntis istātis. ¶ In tertio āt casu dī q̄ nullum indīsibile motus ē alio maius sm duratōnē: sz bñ sm itentionē: iō mediāte vno pōt maius spaciū ptransiri i eadē mensura q̄3 mediāte alio. ¶ In q̄rto āt casu dī q̄ pūctus medij circuli in idīsibili tpis ptrāsit totū spaciū. q̄r ē in ptrāseundo ipm. Et si q̄rat q̄d adeq̄te ptrāsit? rñdet q̄ nihil. Vn̄ dato q̄ pūctus circuli maioris eo in duplo velocius moueat. tunc dicitur q̄ sicut pūctus maioris circuli ptrāsit in vno indiuisibili tpis vnū indiuisibile spatij: sic punctus circuli medij in duplo motus tardius ptrāsit vnū indiuisibile spacij in duob⁹ indiuisibilib⁹ tpis: et in nullo illorum indiuisibilium aliquid adequate ptrāsit. ¶ Ad tertium argumētum cōcedit q̄ nō ōis magnitudo finita est diuisibilis ī suas medietates p actualē sepationem: qm̄ facta diuisiōe in puncto medio linee tripunctalis corrumpetur ille: et duo alia remanebunt: verūtñ bene pōt fieri diuisio linee tripūctalis in suas medietates p designationē ptis extra partē

capiendo p vna medietate vnum punctũ cum añ alterius puncti: z p scđa medietate vltimũ punctum cum retro pũcti medij. ¶ Ad quartum patet responsio ex dictis: qm̃ cõcedendũ est q in p instanti futuro p̃mum punctum linee tardius mote ptransibit totã lineã quiescentẽ: qz erit i pertranseundo: dato q deueniret ad finẽ: dicit tñ q si in illo istãti p̃mũ pũctũ linee veloci⁹ mote adeq̃te ptrãsibit vnũ indiuisibile spaciũ q p tunc p̃mũ punctũ linee tardi⁹ mote nihil adequate ptransibit. ¶ Et si dicat mobile tardius in eadẽ mesura ptransit min⁹ q̃ mobile velocius sm Ari. 7° phy. verũ est si illud qđ ptransit mobile veloci⁹ in eadẽ mesura sit diuisibile: vbi aut nõ sit diuisibile nõ oz: vt in p posito: sed sufficit q mobile tardius idẽ spaciũ adequate pertransiret in mensura maiori in eadẽ pportiõe in q̃ mobile velocius eidẽ veloci⁹ mouet. Et ad istũ sensũ sũt moderande cetere regule quas Ari. in idẽ ponit. ¶ Ad quintũ cũ arguit q duo circuli maior z minor essent equales. negat 9ña: z ad missõ casu ibidẽ posito: dixũt quidã illius secte q due linee trãseuntes a cẽtro ad pũcta imediata in circulo maiori nõ occupãt de circulo minori nisi quãtum vna earũ occuparet. vz. punctũ: qñ vna transit p añ: z altera p retro eiusdẽ puncti. ¶ Et qz hec rñsio instãtias patefecit: iõ alij imaginanf aliť. z dicũt illas duas lineas secare minorẽ circulũ in eodẽ puncto: ex hoc q vna alteraz supequitat. ¶ Sunt ergo ibidẽ tria cõsiderãda. vz. equitatio linearũ iuxtapõ linearũ: z earũ remotio. vñ si ptrahatur due linee recte a duob⁹ pũctis imediatis circuli maioris ex vno latere p centrũ ad duo puncta imediata eiusdem circuli in latere opposito: q̃ etiã exeãt circũferentiã maioris circuli ex vtroq3 latere: tũc remotio linearũ erit extra circũferentiã maioris circuli. Juxtapositio aũt circũferẽtiam maioris circuli: vbi eã secabũt in pũctis imediatis. Supequitatio vero ab vno latere minoris circuli vsq3 ad aliud vt in figura potest patere. ¶ Et ex hoc vlterius patet q a puncto sectiõis minoris circuli vsq3 ad centrũ nõ est tantũ vna linea: sed sũt due: nec angulus maior ẽ eq̃lis minori: qz non ambo illi sunt recti: imo si maior est rectus minor est acutus. z si minor est rectus maior est obtusus. ¶ Ad sextũ cũ arguit q diameter z costa eiusdẽ quadrati essent equales z cõmensurabiles: Geraldus odonis hoc negat: q̃uis alij cõcedant. ¶ Ad argumẽtũ admissõ casu dicit q ille secabunt diametrũ in duobus punctis mediatis z i duabus ptibus imediatis. vñ q̃uis quot sũt ptes in diametro tot sint in costa: maiores tñ sũt ille q̃ sunt in diametro q̃ sint sibi correspõdentes in costa: linea q̃ sup aliã trãsuersalẽ cadẽte: plus occupabit de ipsa q̃ si sup eadẽ caderet directe. ¶ Et sm respõsionẽ suptus tactã dici posset q duab⁹ lineis a supiori costa ad inferiorẽ puenientib⁹ corrñdere possunt tria puncta diametri: aut tribus lineis quinq3 puncta: aut aliter sm plus vel minus: qm̃ stat lineã rectã sup aliaz transuersalẽ cadentẽ ipsam secare in pũcto cũ ante alteri⁹ pũcti: aut cum retro: aut cũ vtroq3. ¶ Et ad argumẽtũ vlterius cũ arguit q si linee intersecãt diametrũ in duobus pũctis mediatis ptrahaf a puncto medio linea recta alijs duabus palella ad alterã costaz. dicũt q ille due linee nõ intersecarẽt diametrũ etiã illo puncto medio: illud bene esset possibile: sed iã oppositum concessu est in solutione: quare id nõ est admittendũ. ¶ Ex quo vlterius sequif q protractis quattuor lineis rectis a punctis coste supioris quadrati: que sit quattuor punctorũ ad q̃ttuor puncta sibi correspõdẽtia in costa inferiori. q ille quattuor linee exacte abiũt diametrũ z totũ quadratu. z tñ eis plã puncta correspõdebut in diametro q̃ in aliqua costarũ. ¶ Difficultas tñ esset nõ parua cõtra hanc solutionẽ vbi e aperentur due linee bipunctales: z vna alteri iuxta poneref sic q p̃mus punct⁹ vni⁹ cõtinuaref cũ p̃mo puncto alterius et faceret lineã: z sili scđs cũ scđo. qz tũc fieret vt videf q̃drata quattuor punctorũ: cui⁹ quelibet costa esset duorũ punctorũ: z diameter eodẽ modo. ¶ Ad qđ dicunt aliq q nõ daf 9tinuũ cõpositũ ex idiuisibilib⁹ ipartib⁹: nec ex paucioribus quattuor: cui⁹ cãm assignãt dicẽtes q oẽ cõtinuũ debet esse diuisibile i cõtinua: hoc aũt esse nõ põt nisi ad min⁹ quattuor indiuisibilia ipm cõponãt. ¶ Et bz hoc alr posset responderi ad argumẽtũ factũ de diuisione linee in suas medietates. admisso tñ q detur linea bipunctalis dicere oportet: aut q diameter z costa eiusdẽ quadrati equantur: qđ est incõueniẽs: ad qđ argumẽtũ deducit: vl q ex illarũ linearũ vnione in medio quadrati pũctus generaf qui erit diametri: z nõ coste illi⁹ quadrati. ¶ Iste respõsiones violẽte sunt z fictiõib⁹ plene: ppẽ qđ tuti⁹ apparet positionem p̃maz que est Ari. imitari: z hec de questione dicta sufficiant.

Aduertendũ q lz nãlr nõ possit ab aliq̃ linea auferri punct⁹ terminãs ipa remanẽte: quin ali⁹ gnef: tñ aliq dicũt illud esse poẽ de potentia supnãli. z admittũt: q̃ admisso 9cedunt istã 9clonez q a. z b. sũt due linee: quaz vna nõ ẽ altera maior: nec minor: nec sibi equalis: pbant 9clonẽ. posito q a. sit vna linea pedalis. z b. fuerit etiã pedalis. sed sint ab eo remota duo pũcta ipam terminantia nullo alio corrupto nec genito i eo de nouo: z pz 9clo. ¶ Sciendũ vlteri⁹ q licet inter a. esse et a. nõ esse nõ sit mediũ. qz sũt immediata: nõ tñ est 9cedẽdum q a. instans esse: z aliud instãs ab a. esse sũt imediata nec ista couertanf vt dicit Burle⁹. s. a. instãs nõ ẽ: z aliud instãs ab a. ẽ. vñ nõ seqf a. instãs nõ ẽ. g aliud instãs ab a. ẽ qz posito q a. instãs nũc sit imediate post h: añs erit verũ et 9ñs falsũ. Sz iste bñ 9uertũtur. a instãs nõ ẽ. z instãs ñ a. ẽ: de mãli z nõ formalr zc. Cõsiderãdũ etiã q nõ esse z esse eiusdẽ rei mẽsurãtur diuersis instãntib⁹: z cũ hoc etiaz diuersis tpib⁹: loquẽdo de re durãte p tps finitũ: qm̃ istãs mẽsurat quãtũ ad ptes sil' existẽtes: si fuerit res pmanẽs hñs ptes: tps aũt q̃ ad ei⁹ durationẽ. nec ppter h sequif q illa instãtia quecũq3 signenf sint imediata. sufficit aũt q tps mẽsurãs nõ esse sit imediatũ instãti mẽsuranti esse: z hoc in inceptiõe istius rei. In desitione vo instãs mẽsurãs nõ esse: est imediatũ tempori mẽsurãti esse. q̃re zc.

¶ **Quod mutatur aũt oẽ necesse est diuisibile esse. Textu commẽti. xxxv.**

Quia ari. pbat h: q oẽ qđ transmutaf ẽ diuisibile: z loqf vlr de omi trãsmutabili p se: vt dicit cõmẽ. Jõ dubitaf vlteri⁹ vtz 9 Arist. intelligaf de oi trãsmutabili p se qualitercũq3 trãsmutef: aut trãsmutatiõe tẽporali: aut trãsmutatiõe instãtanea: aut solũ de trãsmutabili p se trãsmutatione tpali? Si intelligaf z⁰⁰ tũc demonstratio Ari. nõ erit vlis. cũ ẽt trãsmutabile trãsmutatiõe instantanea sit diuisibile. Si itelligaf p̃ mõ: oporteb͡it q minor illi⁹ demõstrationis 9silr itelligaf q̃ ẽ: q oẽ qđ trãsmutaf ẽ pti in termio a q̃: z pti i termio ad quẽ: z tũc illa minor erit ffa: z falsificabif p trãsmutabili trãsmutatiõe istãtanea: qz illud sp ẽ aut totalr sub termio a q̃: aut totalr sub termino (ad qnẽ vt satis patet.

Ad hanc dubitationẽ adducit cõmẽtator ples rñsiões. ¶ Pria rñsio fuit Alexãdri q dic demõ Aris. itelligi debere de oi trãsmutabili q̃rcũq3 trãsmutef. cũ ois trãsmutatio sm cũ sit tpalis: q̃uis aliq̃ fiat i tpe ita puo: q lateat sensũ eã fieri i tpe: z iudicaf fieri i istãti. ¶ Sz hec rñsio ñ acceptaf cũ 9dicat magno pho Ari. q ponit aliquã transmutationẽ eẽ istantaneã: vt illuminationẽ. ¶ Scđa rñsio fuit. Themi. dicẽtis Ari. solũ loq de trãsmutatiõib⁹ mẽsuratis tpe cũ trãsmutatiões istãtanee lateãt: z Ari. nõ loqf nisi de manifestis. ¶ Hec rñsio ipugnaf duplr. p̃ qz tũc demõstratio Ari. nõ itelligeref de oi trãsmutatiõe tpali: cũ aliq̃ talis lateat pp ei⁹ puitatẽ: z Ari. nõ loquaf nisi de trãsmutatiõib⁹ manifestis. z sic sua demõratio nõ eẽt vniuersalis. ¶ Vel sm cõmẽtatorẽ demõstratio Ari. nõ esset vniuersalis: qz nõ 9cluderet de q̃libet trãsmutabili quod ẽ diuisibile: sed solum de transmutabili trãsmutatione tpali z manifesta: vñ p illã demõstrationẽ nõ plus sciref q̃ q omne qđ transmu-

tal trãsmutatiõe diuisibili: ꝛ manifesta est diuisibile. ꝛ sic posset eẽ dubiũ de trãsmutabili in nõ tpe: an esset indiuisibile. vel diuisibile: qḋ est incõsuetuẽs: ga postq̃ eẽ diuisibile ẽ passio cõpetẽs oibus trãsmutatõib⁹ de quolibet dz cõcludi ꝛ nõ de aliqb⁹ tm̃. ¶ Scḋo ipugnat Themistius: q2 sm eã assignaret Ari. aliqḋ p cã qḋ nõ esset cã. ꝛ sic sua demõstratio nõ eẽt pma ꝛ eẽntialis. Nã sm ipz Ari. pbat de trãsmutabili ꝙ ẽ diuisibile: q2 trãsmutat trãsmutatiõe diuisibili: ꝛ tpe mẽsurata. nõ trãsmutari in tpe nõ est cã diuisibilitatis trãsmutabilis: q2 accidit trãsmutabili diuisibili ꝙ trãsmutet in tpe: cũ possit trãsmutari in nõ tẽpore. ¶ Tertia rñsio fuit Auẽpace: qui dicit ꝙ Ari. nõ loquitur hic de diuisibilitate in partes q̃titatiuas: cuz dicit ꝙ omẽ trãsmutabile est diuisibile. sz logt de diuisibilitate in accidẽtia cõtraria: ꝛ de illo qḋ trãsmutat in tpe. Nã oẽ qḋ trãsmutat in tpe: q2 trãsmutat de ɔtrario in ɔtrariũ est diuisibile in accñtia ɔtraria. qḋ aũt trãsmutat in nõ tpe: q2 non trãsmutat iter ɔ̃ria nõ ẽ diuisibile in accñtia ɔ̃ria: ꝛ sic nõ accidit Auẽpace qḋ accidit Themistio. s. ꝙ demõstratio Ari. nõ sit ꝑ se. ¶ Ista rñsio reprobat: q2 Ari. logt de diuisibilitate cõtinui ꝑ se: ꝛ nõ per accñs: ɔtinuũ aũt ꝑ accñs ẽ diuisibile in accñtia ɔ̃ria: cũ nõ oẽ cõtinuũ sit sic diuisibile sz ꝑ se ẽ diuisibile in partes q̃titatiuas: iõ logt Ari. de diuisibilitate ɔtinui in partes q̃titatiuas: ꝛ nõ in accñs ɔ̃ria ¶ Quarta rñsio ẽ Cõmẽtatoris qui ꝑmittit ꝙ duplex est trãsmutatio. s. per se vt facta in tpe. ꝛ ꝑ accñs vt facta in nõ tẽpore: ꝛ tũc rñdẽdo ad dubitatiõnẽ dicit ꝙ Ari. logt de trãsmutatiõe ꝑ se: ꝛ nõ ꝑ accñs. ¶ Ulti᷒ ꝙ omẽ trãsmutabile ꝑ se trãsmutatiõe mẽsurata tpe ẽ diuisibile in partes q̃titatiuas: q2 oẽ tale ex hoc ꝙ trãsmutat de ɔ̃rio in ɔ̃riuz q̃ sit esse nõ pñt hz vnã partẽ sub ɔ̃rio qḋ est termin⁹ a quo trãsmutatõis: ꝛ aliã partẽ sub cõtrario qḋ est terminus ad quem: ꝛ intelligitur de terminis propinquis transmutationis: ꝛ non remotis vt post patebit.

Et tũc ad argumẽtuz ꝑncipale. pz ꝙ demõstratio talis ẽ vlis: q2 ẽ de q̃libet trãsmutatõe: ꝛ ẽt de quolibet trãsmutabili per se: q2 qḋlibet trãsmutabile per se siue transmutet in tpe siue in nõ tpe est trãsmutabile in tẽpore: iõ qḋlibz tale ẽ diuisibile: nõ aũt est de trãsmutationibus aut trãsmutabilib⁹ per accñs. q2 q̃ sũt per accñs abycienda sunt a consideratione scientie speculatiue.

¶ **Necesse igitur hoc quidez aliquid in hoc esse: aliud vero in altero mutantis. Non enim in vtrisq3 necq3 in neutro possibile est esse. Tex. cõmen. xxxv. Q. ij.**

Dubitatur vlteri⁹: vtz oẽ qḋ ꝑ se trãsmutat trãsmutatiõe ꝛpali sit partiz i terio a q̃: ꝛ pti i terio ad quẽ: vt assumit i demõ atiõe Ari. ¶ Arguit ꝙ nõ. ꝑmo i motu alteratõis: q2 dũ aliqḋ alterat ab albedie in nigredinẽ ꝑ palledinẽ nõ sp dũ sic trãsmutat est parti sub albedie: ꝛ pti sub nigredine: ꝛ pti sub palledine. ¶ Scḋo idẽ argt i motu ad q̃titatẽ. nã dũ aliqḋ auget nõ hz ptem sub q̃titate ãtiq̃: ꝛ ptẽ sub q̃titate noua: q2 tũc neutra illarũ ptiũ augeret: ꝛ ꝑ ɔñs nec totũ ex illis resultãs. vñ g̃ ꝙ augmẽtabile sz se totũ sit sub q̃titate ãtiq̃: ꝛ recipiat nouã aliter nõ posset saluari ipz sz q̃libz ei⁹ ptẽ augeri: vt vult Ari. ꝑmo ḋ gñatiõe. ¶ Tertio idẽ oñdit i motu locali. qm̃ illḋ qḋ localr mouet nõ hz partẽ i illo vbi i q̃ fuit i terio a q̃: cũ id cõruptũ sit: nec partẽ hz i illo vbi i q̃ erit i terio ad quẽ: cũ illuḋ adhuc nõ sit gñatuz. imo durãte motu nõ hz mobile idẽ vbi: nec sm se totũ: nec sm partẽ: nisi per istãs.

Forte ad primũ argm̃ rñdet ꝙ nõ oẽ qḋ trãsmutat trãsmutatiõe successiua ẽ pti i termĩo a q̃: ꝛ ptiz in terio ad quẽ postremo acgrẽdo: vt ꝑbat illa rõ. sz bñ oẽ qḋ sic trãsmutat ẽ pti i termĩo a q̃: ꝛ parti i termĩo ad quẽ. ꝑmo seu ꝑximo: ꝛ talis ꝑm⁹ terminus sm cõmẽtatorẽ est mediũ dñs spẽ a termino a quo.

Uñ Arist. remouẽdo illã cauillatõez dicit sic. Dico aũt i qḋ mutat ꝑmũ sm mutatiõez: vt ex albo i fuscũ ñ i nigrũ. ñ. n. nec ẽ qḋ mutat i qḋcũq3 eẽ vltimoz. ¶ Et cõmẽtator vlteri⁹ oñdit ꝙ i q̃bz q̃tuor generibz trãsmutationũ ꝑ se fuenit talis ꝑm⁹ termin⁹: vt i alteratiõe de albedine i nigredinẽ. sz nõ dat ꝑm⁹ termin⁹ dñs solo nũero: vt albedo remissior. dat tñ ꝑm⁹ termin⁹ dñs spẽ vt v̄bi gr̃a palledo: ꝛ i alteratõe a calido i frigidũ tẽpies: ꝛ ita de aliys. Silr in motu locali. sz nõ dat ꝑm⁹ loc⁹ sz numerũ q acgrit. tñ dat loc⁹ ꝑm⁹ sm spẽz: vt si terra moueatur loco ignis vsq3 ad suũ locũ nãlẽ: ꝑus mouebit ad locũ aeris. q erit ꝑm⁹ loc⁹ dñs spẽ a loco ignis ad quẽ peruenit. De motu v̄o ad q̃titatẽ nõ faciũt Ari. ꝛ cõmẽtator expressaz seu spãlẽ declaratione. ꝑpterea q2 manifestuz est ꝙ mobile tali motu est diuisibile. ꝑm⁹ v̄o terminus in generatione aut corruptione spãli est prima pars que generatur: aut corrũpitur: vtputa minimũ de tali specie.

Sed cõtra hec dcã occurrũt dubitatões. ¶ Prima q2 vr̃ ꝙ illud qḋ alterat ab albedine i nigredinẽ ꝑ palledinẽ ꝑ ꝑ⁹ trãsmutet i nigredinẽ q̃z palledinẽ: vt hz trãslatio cõmẽta. vl fuscedinẽ vt hz trãslatio alia. c⁹ tñ oppm̃ Ar. põit in lr̃a. Et illḋ argt sic: qm̃ tale alterabile statiz cũ incipit alterari icipit acgrere nigredinẽ: q statiz cũ icipit alterari incipit ḋpdere ḋ albedine ꝛ sic q̃tũ ḋpdit de albedine tm̃ acgrit de nigredine sz determinatiõez factã sup⁹: sz nõ stati cũ incipit alterari incipit acgrẽ de palledine vel fuscedine. vt pz. g̃ ꝛc̃. ¶ Scḋa dubitatio ẽ. q2 si fiat alteratio a remisse albo ad intẽse albũ nõ puẽiendo ad aliquẽ colorẽ mediũ. tũc in tali alteratõe ñ dabit ꝑm⁹ termin⁹. q2 nec sz nũez: nec sz spẽz. ꝛ ꝑ ɔñs ñ oẽ alterabile ẽ pnz in terio a q̃: ꝛ ptiz in terio ad quẽ ꝑmo seu ꝑximo. ¶ Et ɔfirmat. q2 si aliqḋ sit vniformiter albũ: ꝛ alteret vniformiter ab intrinseco vel ab extrinseco ad albedinẽ intẽsiorẽ: nõ vr̃ ꝙ vna ei⁹ ps magis sit sub terio a q̃ vl ad quẽ q̃z alia. q̃re ꝛc̃. ¶ Et ad istud ꝑpositũ ɔ̃sit ẽt adduci duo argumẽta vltima scã in ꝑn⁹ isti⁹ dubitatiõis de illo qḋ mouet motu locali: qḋ ñ nec̃io dat ꝑmũ vbi dñs spẽ ab eo ad qḋ deueniet: ꝛ de illo qḋ mouet ad q̃titatẽ cũ ois augmẽtatio vel diminutio sit int q̃ntates corpeas. q̃ oẽs sũt eiusdẽ spẽi spãlissime. ꝛ ꝑ ɔñs ñ dat in eis mediũ dñs spẽ a terio a q̃. ꝛ hẽ difficili⁹. ¶ Tertia dubitatio ẽ. q2 ñ vr̃ ꝙ dcã Ari. h intelligi debeãt de trãsmutatiõe scã in sub̃a: vt dicit cõmẽtator: q2 vt ipsemet vult Ari. logt solũ de trãsmutatõib⁹ per se. i. mẽsuratis tpe q̃ nõ sũt fines alıarũ trãsmutationũ: sed trãsmutatio in sub̃a fit in nõ tempore: ꝛ est finis alteri⁹ transmutationis. s. alteratõis. igitur ꝛc̃.

Ad questionẽ ꝑncipalẽ rñdetur dicẽdo ꝙ oẽ qḋ trãsmutat in tpe ẽ partiz in terio a quo ꝛ partiz in terio ad quẽ: ñ q̃buscũq3: sz ꝑximis per terminũ ad quẽ ꝑximũ intelligẽdo terminũ ꝑmũ differentez specie a termino a quo qḋ ẽ mediũ inter terminos remotos. ¶ Uel saltẽ sic põt esse vt Bur. supplet. ꝛ hoc sufficit ad probandum ꝙ omne tale sit diuisibile.

Et tũc ad argumẽta ꝑncipalia rñdet. ¶ Ad ꝑmuz pz ex dictis. ¶ Ad scḋz dr̃ ꝙ pars augmẽtabilis antiq̃ ẽ sub q̃titate quã hũit in terio a q̃ ꝛ pars noua q̃ aduenit ex nutrimẽto ẽ sub q̃titate q̃ acgrit tãq3 terminus ad quẽ seu mediũ. ꝛ sic est partz in termino a q̃ ꝛ partim in termino ad quez: qualiter aũt sz hoc saluetur ꝙ q̃libet pars aucti augeat: alibi ẽ ꝑgrẽdiũ ꝛc̃. ¶ Ad tertiũ de motu locali qḋ sit dicẽdũ: ex declaratõe cõmen. superi⁹ posita pz. Uerũ̃ Burle⁹ per terminos mot⁹ localis intelligit partes imediatas magnitudinis q̃ pertrãsit. Cõmentator aũt insequendo sua superi⁹ dicta in ꝑposito sic dicit. Sed q2 loc⁹ ex quo mouet res mota est alius a loco in quo gescit necessario: ꝛ inter q̃libet duo loca est corp⁹: ꝛ cũ inter quaslibz superficies duas ẽ corpus. qm̃ superficies nõ segt superficiẽ. s. imediate in eodẽ corpe: necesse ẽ vt mot⁹ qdã sit in loco a quo mouet: ꝛ qdã sit in loco qui ẽ inter locũ a quo mouetur: ꝛ locũ ad quẽ mouetur. s. in cor

pote qd e in potentia locus inter hec duo loca. s. primu et postremum. et ideo inter quelibet duo loca est locus.

Et vlterius ad dubitationes motas contra dicta Ari. et comen. respondet. ¶ Ad primam cum arguitur q alterabile ab albedine in nigredine p palledine vel fuscedine prius deuenit in nigredine e e. concedit illud absolute. sed tamen no prius venit in nigredine quantu ad denominatione in actu: sicut q prius denoiet nigru q palli dum vel fuscum: sed fit econtrario. et hoc vult Ari. loco supra allegato. Ad secunda dubitatione de remisse albo et c. patet q pot alterari p mediu differens specie. et hoc sufficit. Et dato q no transeat p tale mediu: quia in pars propinquior alterant veloci us alteratur ad albedine. et citius q remotior. et ideo in tali transmutatione adhuc erit trasmutabile partim in termino a quo et partim in termino ad que. Et dato q vniformiter sed se totu altere tur vt assumitur in confirmatione: pot tamen uniformiter alterari: et per parte ante partem. quare. Et similiter licet id qd mouetur ad quantitate no transeat p mediu differens spe a termino a quo vt mouetur ad quantitate. et sic in tali motu no fit dare primu terium seu proximu e c. quia tamen nihil pot moueri ad quantitate quin precedat alteratio in qua tale mediu dari pot. ideo omne trasmutabile ad quantitate pot ee partim sub termino a quo: et partim sub termino ad que primo seu proximo et c. et hec est responsio Bur.

¶ Ad tertiam dubitatione dicendum q comen. vult q def generatio et corruptio spalis tpi mensuratis et q no est finis alterius trasmutationis vt alteratio terminata ad substantiam: dicit enim sic. Ergo trasmutationes q sunt principaliter sunt duobus modis. aut trasmutatio cuius finis est de genere illius trasmutationis vt alteratio vltimate terminata ad qualitatem. aut trasmutatio cuius finis est de alio genere vt alteratio vltimate terminata ad substantiam: vtraque est trasmutatio in tpe. Et in tali transmutatione substantiali datur terminus primus seu medium spe differens a termino a quo vt si ex aliqua palea debeat successiue generari ignis primu minimu generatum erit hoc. vt dicit comen. et tunc materia q trasmutatur erit partim sub termino a q. s. sub forma substantiali palee. et partim sub termino ad que proximo. s. sub forma substantiali primi minimi ignis generandi.

Alii tamen aliter voluerunt et saluant q omne qd trasmutatur p se: et in tpe: est partim in termino a quo et partim in termino ad que primo trasmutatur. ¶ Premittentes secundum vnam rationem tactis in 5o huius q duplex est terminus trasmutationis. s. no adequatus: et adequatus trasmutationis. No adequatus e gradus vbi. vel quantitas a quibus incipit trasmutatio vel in q terminatur. Adequatus dicitur ee tota latitudo vel spacium: vel vbi: q pertransitur i toto motu acquiritur vel deperditur. vbi gratia. In alteratione in q summe frigidu efficitur summe calidu. latitudo frigiditatis a gradu summo vsque ad no gradu e terminus a q adequatus: et latitudo caliditatis a no gradu vsque ad summu e terminus ad que adequatus. Et patet q continue durante tali alteratione illud qd trasmutatur est partim sub termino a q: et partim sub termino ad que adequatus trasmutationis. s. sub parte termini a q siue latitudinis frigiditatis: et sub parte termini ad que: siue latitudinis caliditatis: et sed parte eius cum prius inducatur terminus ad que: et corrumpatur terminus a q in vna parte alterabilis q in alia. et tales sunt termini primi illius trasmutationis: vt patet. ¶ Similiter in motu locali si mobile moueatur ab a. in b. spacium incipiens ab a. inclusiue et terminatum ad b. exclusiue est terminus a quo adequatus: et incipiens a. b. inclusiue. et terminatum ad a. exclusiue: est terminus ad que adequatus: et patet q mobile continue in tali motu e partim in termino a quo: et partim in termino ad que adequatus motus: vt in alio exemplo ostensum fuit. ¶ Pariformiter in motu ad quantitate si aliqd moueatur a pedali ad tripedale: tota latitudo quantitatis a pedali inclusiue ad tripedale exclusiue e terminus a q: et vocatur deperditio pedalis quantitatis: sed tota latitudo quantitatis a pedali exclusiue ad tripedale inclusiue e terminus ad que adequatus et e acquisitio tripedalis quantitatis. et continue dum aliqd augetur a pedali quantitate ad tripedale: tale e partim sub latitudine q e terminus a q: et partim sub alia q e terminus ad que: vt i aliis dicitur e intelligitur q dicta Ari. de terminis adequatis trasmutationi quibus est q e dare primum terium ad que: no intelligitur q dicta sunt de termi-

nis no adequatis: et hoc probant rones inducte si bn considerentur: sed illud no est contra Ari. si bn consideretur: et vt ipsi dicunt.

Et ex hoc vlterius soluunt ad argu. Bur. ¶ Ad primu de alteratione facta in eadem spe dicunt q illa alteratio etiam est inter formas diuersarum spe: vt si calidu vt duo efficiatur calidum vt sex mouetur ad latitudine caliditatis a duobus ad sex tanquam terminu ad que immediatum sub q secundum parte continue e mobile durante motu: et p tunc mouetur a latitudine frigiditatis a sex ad duo tanquam a terio a quo immediato: sub qua secundum parte similiter continue erit. ¶ Ad aliud de motu locali patet ex dictis. ¶ Ad alia de generatione et corruptione: et congelatione subita: no sunt ad propositum: quia ille fiunt in no tpe: et sermo Ari. e solum de trasmutationibus tpe mensuratis. Si aut argueretur de motu ad quantitate q mobile est continue in augmentatione sub totali terio a quo: vt i augmento a quantitate pedali ad tripedale mobile habet continue tota quantitatem pedale: et sic no est solu sub parte termini a quo. ¶ Respondetur q quantitas pedalis no e terminus a quo adequatus. de quo solu est sermo. sed talis est latitudo a pedali quantitate inclusiue ad tripedale exclusiue e continue i tali augmentatione augmentabile e sub parte illius latitudinis vt notu e. Item q i quantitate no e proprie contrarietas illud qd trasmutatur ad quantitate e continue partim sub priuatione quantitatis ad qua trasmutatur q priuatio est terminus a quo: et contrariatur motui seu termino ad que: et e partim sub motu seu sub termino ad que. quare. Et hoc est qd ex comen. et aliis expositoribus Ari. de hac ardua ambiguitate sub breuitate percipere potui et c.

¶ **Et cum omnis trasmutatio est de aliquo et in aliqd inter que est trasmutatio: et inter prima trasmutatione et quiete q est in eo ex quo non est mediu. Co. come. xl.**

Dicit comen. q inter id ex quo est trasmutatio: et illud ad qd est trasmutatio primo: no est medium.

Contra. quia in trasmutatione successiua nulli termini assignari possunt inter quos no sit mediu differens a terminis illis: aut numero: aut spe: vt patet in motu ad qualitate: et similiter in motu aut quantitate: et ad vbi: aliter no essent successiui.

Responderi pot q si p primu terminu ad que intelligamus vt supra terminu primu differentem spe a termino a quo: tunc inter tales terminos no e mediu differens spe: licet inter eos sit bn mediu differens secundum numerum: sed sic no loquitur come. sed considerat illos terios secundum spes suas: et no secundum numerum. et patet q si aliqd ab albedine trasmutetur ad nigredine solu p palledine: rubedine: et fuscedine medias q inter latitudine albedinis ex q trasmutatur. et latitudine palledinis ad que primo trasmutatur no est mediu: sed statim cum exit ex illa latitudine albedinis ingreditur latitudine palledinis: nec datur aliqd instans intrinsecu tpi mensurantis illa trasmutatione in quo trasmutabile no sit sub aliqua illarum latitudinum: et hic est intellectus comenta. si sua verba bene considerentur. In transmutatione aut in substantia. quia ibi nullo mo e mediu dictum come. no habet dubietate. ¶ Dubitat hic Bur. quia videtur esse contradictio in dictis come. quia superius come. 32. dixit trasmutationes factas in tpe ee trasmutationes p se. factas aut in no tpe dixit ee trasmutationes p accns. Hic vero come. 41. dicit generatione et corruptione substantie q fiunt in no tpe dici principaliter transmutationes: et si sunt principaliter trasmutationes sequitur contra prius dicta q no sunt trasmutationes per accns. ¶ Respondet Bur. q dupliciter aliqua trasmutatio pot dici principaliter trasmutatio. Vno mo quantu ad nois significatione: vt quia hoc nomen trasmutatio principaliter sibi competit. et hoc mo trasmutatio in substantia est principaliter transmutatio vt posuit hic come. quia qd trasmutatur secundum substantiam secundum plura transmutatur q qd trasmutatur accidentaliter tm. ex quo no pot esse trasmutatio in substantia quin et no fit in accntibus. Alio mo dicitur aliqua trasmutatio principaliter trasmutatio cotinuatur: vt

qr inter trāsmutatiōes plus hʒ de entitate. ꝛ hoc nō voluit sup⁹ cōmē. trāsmutatiōes in tpe eē per se trāsmutatiōes: et ꝑncipaliter: ꝛ trāsmutatiōes in nō tpe eē solū p accñs ꝛ secūdario. ¶ Istud tñ dictū ē valde ambiguū. qr illa trāsmutatio hʒ plus de entitate cui⁹ termin⁹ ē maioris entitatis cū a suis termis specificent trāsmutatiōes: sʒ termin⁹ trāsmutatiōis subalis ē maioris entitatis q̄ʒ termin⁹ trāsmutatiōis accñtal cū suba sit maioris entitatis q̄ʒ accñs. igitur. ¶ Forte dr q̄ trāsmutatio capit entitatem a suo subto. mō subm trāsmutatiōis accñtal qd ē suba cōposita ē perfecti⁹ q̄ʒ subʒ trāsmutatiōis vlis qd ē mā ꝑma. vt visū ē i ꝑmo h⁹. Sʒ de h latı⁹ isra. ¶ Dicit Ari. qd illd i quo aliqd ꝑmo mutatū ē: ē īdiuisibile. h pōt ītelligi de mēsura: ꝛ de termino. De mēsura qdē. qr illd ē instās ꝛ nō tps. ꝛ hoc videt velle Ari. De tcrō aūt: qr si ē trāsmutatio in suba illa terminat ꝑmo ad minimā formā subalē. q̄ ē indiuisibilis sīcsiue vt dicit Bur. vel q̄ ē īdiuisibilis p separatiōeʒ partis a pte vt alij volūt: q̄ʒuis nō sit īdiuisibilis p designatiōeʒ partis ex parte. Et si ē trāsmutatio in q̄ntitate illa teriat ad lineā vel superficiē q̄ aliq̄ mō sūt īdiuisibiles. Si ē trāsmutatio in q̄litate termiat ad gradū aliquē īdiuisibilē. Si aūt in vbi etiā determinat ad aliquā supficiē indiuisibilē. Amplius loq̄ndo de termīo illud in quo aliqd est ꝑmo mutatū. i. in actu: qr nō dat illud in quo aliqd sit ꝑmo mutatū in po⁹ ē diuisibile. i. indiuisibilr acqrit siue sit forma subalis siue grad⁹ siue termin⁹ q̄ntitatis aut loci. Vl pōt ītelligi de mutato eē in q̄ ꝑmo pfecta ē mutatio: ꝛ qd est termin⁹ ipsi⁹ s. eīn istās ē termin⁹ tpis ꝛ oʒ tale esse indiuisibile ꝛc. vt pʒ.

¶ Qm̄ sō aūt hoc manifestū ē omē qd mouet necesse ē motū eē pus. Textu cō. lij.

Intelligēdū q̄ ñ videt q̄ añ oē moueri fuit mutatū esse: qm̄ in mutatiōe subita sīlr ē moueri cū mutato eē nec aliqd mutatū eē pcedit. ¶ Dōm q̄ Ari. loquit de moueri p se qd ē in tpe: ꝛ nō de moue. per accñs qd est in nō tpe: ꝛ sīlr loqt de mutato esse per se: qd terminat moueri per se: ꝛ nō de mutato esse per accñs qd terminat moueri p accñs. Vl dicat q̄ si loquit vlr vt vult Auer. q̄ añ moueri subito pcedit mutatū eē mutatiōnis successiue: cui⁹ mutatiōis successiue mutatio subita ē finis: ꝛ h aut eiusdē mobil: aut alteri⁹: ꝛ sīlr ecōtra dicat q̄ oē mutatū esse pcedit mutari ꝑportiōabilr vt ꝑus: qr oē mutatū eē p mutatiōeʒ subitā pcedit mutari mutatiōe successiua. ¶ Dubitat vlteri⁹ cōtra Burleū: qr nō vr q̄ mutatū eē medietatis spacij pcedat moueri toti⁹ cū ꝑus incipiat moueri toti⁹ q̄ʒ mutatū eē partis. ¶ Dōm q̄ aliqd eē aliquo ꝑus duplr pōt ītelligi. aut quo ad inceptiōem: aut quo ad desitiōem. Moueri est ꝑus q̄ʒ mutatum esse inceptiue: sed desinitiue ꝑus est mutatuʒ esse q̄ʒ moueri ꝛc.

¶ Qm̄ aūt oē qd mouet ī tēpore mouet: et in pluri maior magnitudo. In īfinito tpe īpossibile ē moueri magnitudinē finitā: nō eādē semper: et nō illi⁹ aliqd qd mouet: sʒ ī oi oēm. Qd qdē igit si aliqd moueat eq̄ velociter necesse ē finituʒ ī infinito moueri manifestū est. Tex. cō. lx.

Dubitatur qr vr q̄ magnitudo finita possit ptrāsiri ī tpe īfinito ꝛ sīlr q̄ magnitudo īfinita possit ptrāsiri ī tpe finito. ¶ Pmū arguit ponēdo q̄ vnū mobile moueat sup spacio pedali ptrāscūdo ꝑmaʒ partē ꝑportionalē eius in vna hora: ꝛ scdam in vna alia hora: ꝛ sic in īfinitū: tūc pʒ q̄ spaciū est finitū: qr pedale: ꝛ tñ ptrāsit in tpe īfinito. s. aggregato ex īfinitis horis sicut īfinite erūt partes ꝑportiōabiles spacij. ¶ Scdm pbat ponēdo mō opposito q̄ vnū mobile moueat per vnā hora pertrāscūdo in ꝑma parte ꝑportionabili illius hore vnū pedale: ꝛ in scda vnū aliud. ꝛ sic in infinitum: ꝛ tunc patet q̄ in tēpore finito: puta in vna hora pertrāsiet spacium infinitū. s. cōpositum ex infinitis pedalibus: sicut infinite sunt partes ꝑportionabiles illius hore.

Huic potest rñderi duplr. s. nālıter ꝛ sophistice nālr qdē negādo illos casus eē possibiles. vñ pm⁹ casus nō ē possis qr ē deuenire ad ita modicā ꝛ paruā partē ꝑportiōabilē magnitudis: dāte q̄ nulluʒ agēs nālıter posset apponere in pertrāscūdo eā ī m̄ tpe: sicut est hora: imo necessario si ptrāsiret in tpe minori q̄ʒ ē hora pertrāsiet. Silr scds casus nō est possibilis: qr est deuenire ad ita modicā partē ꝑportiōabilē illi⁹ hore q̄ nulluʒ agēs naturalr posset in illo ita modico tpe pertrāsire vnū pedale. sed necessario si pertrāsiret minus illo ptrāsiret. ¶ Sophistice aūt posset respōderi nō dādo illos casus ob aliā cām: videlicet ꝑpter paruā ipsoꝝ incōpossibilitatē: nā licʒ sit possibile q̄ vnū mobile pertrāseat in vna hora ꝑmā partē ꝑportionabilē vnius pedalis: ꝛ silr lʒ sit possibile q̄ in alia hora pertrāseat scdam partē ꝑportionabilē eiusdē pedalis: ꝛ sic in infinitū nō tñ hec oia sunt simul cōpossibilia. Et pariformiter dicat in scdo casu vʒ q̄ est possibile q̄ in ꝑma parte ꝑportiōabili hore mobile ptrāseat vnū pedale: ꝛ simlr ē possibile q̄ in scda pertrāseat vnū aliud. ꝛ sic sine statu. sed tñ hec oia non stāt simul: ita q̄ possibile sit q̄ in ꝑma parte ꝑportiōabili hore pertrāseat vnū pedale: ꝛ in scda aliud: ꝛ sic infinitū: sicut etiā nō sequit q̄ si possibile ē te eē: ꝛ possibile ē te nō eē: q̄ possibile est te eē ꝛ nō eē. nec sequit q̄ si potes currere ꝛ non potes currere q̄ possis currere ꝛ nō currere. nec sequit q̄ possibile ē q̄ ꝭm hoc pūctū hoc cōtinuū sit actu diuisuʒ ꝛ possibile est q̄ ꝭm hoc aliud pūctū sit idē cōtinuū actu diuisuʒ. ꝛ sic in infinitū. ergo possibile est q̄ ꝭm hoc ꝛ hoc punctū: ꝛ sic sine statu: vel ꝭm qdlibet punctū hoc cōtinuū sit actu diuisuʒ. est etiā añcedēs veꝝ. ꝛ cōñs falsum: quare.

¶ Sed si nō sit eq̄ velociter differt nihil: Sit eni ī quo. a. b. spatiū finitū qd motū sit ī īfinito tēpe: et tps īfinitū in quo. c. d. Si igit necesse ē ꝑus alteꝝ altero motū eē. hoc aūt manifestū q̄ tpis in ꝑori et posteriori alterū est motū. Tex. cōmē. lxj.

Olet hic cōtra Ari. argui: pbando q̄ est pōle motum infinitū esse in tempore finito. Ponatur eniʒ q̄ in vna hora summe calidū assimilet sibi summe frigidū tūc patet illud motum esse infinitum. qr īfinite velocitatis. nam postq̄ʒ velocitas insequitur ꝑportionem agētis ad passum: ꝛ in infinituʒ augebitur ꝑportio agētis supra passum: qr in infinituʒ diminuetur resistētia passi vʒ vsq̄ʒ ad nō gradum stāte potentia agentis: vt supponitur sequitur q̄ in infinitum velocitabitur motus: ꝛ per cōsequens ille motus erit infinite velox seu infinite intensus. ꝛ sic sequitur q̄ erit infinite factus: ꝛ tamen in tempore finito. quare ꝛc.

Ad hoc rñdet q̄ Ari. loqt de īfinitate ꝭm duratiōnē: de qua dictū suum ē verum vt constat. Non autem loquit de īfinitate ꝭm intēsionē: qd appet: qr dicit q̄ si mot⁹ erit infinit⁹: aut erit ꝑpter infinitatē spacij. aut mobilis aut vtriusq̄ʒ qd de infinitate ꝭm velocitatē nō pōt intelligi. arg^m aūt arguit de īfinitate ꝭm velocitatem. quare nō est ad ꝑpositū. Vel dicat q̄ ille motus nō erit infinitus ꝛ si ad id ꝑbandum arguat sic. illa intensio erit infinita: ꝛ illa intensio erit ille motus. ergo ꝛc.

Posset hic duplr rñderi. vno⁹ tenēdo passionē nō distigui realr a suo subto. dicēdo q̄ arg^m nō valet sicut capta vna supficie q̄ est latitudo ꝑportionū infinita cū sit dupla ad ei⁹ medietatē ꝛ q̄drupla

ad eius q̄rtā: ⁊ sic in infinitū. nō seq̄r: hec latitudo pportionū ē ifinita: ⁊ hec latitudo ē hec supficies. ḡ hec supficies ē ifinita: q: ar ex q̄tuor teris: s; solū seq̄r qḋ hec superficies ē latitudo pportionū infinita: vñ ↄcedit φ lз idē erit illa velocitas ⁊ ille mot⁹ φ illa velocitas est infinita: ⁊ tñ ille mot⁹ erit solū finit⁹. ¶ Alio⁹ pōt rñderi tenēdo passionē3 suo subiecto realr distingui ⁊ velocitatē a motu veloci. Dicēdo tūc φ arg^m illud nō valet. hec velocitas erit ifinita et hec velocitas erit passio illi⁹ motus ⁊ nulla passio ē maioris entitatis q̄3 sit suū subm: ḡ ille mot⁹ erit ifinitus: q: cōcedit qḋ subiectū3 semper est maioris entitatis q̄3 sit sua passio: ⁊ tñ stat subiectū esse finitū ⁊ passionē ifinitā vt in casu superius posito de superficie finita i qua tā q̄3 in subiecto est latitudo pportionū infinita. s. infinite relationes totius ad ifinitas partes. ⁊ tñ illa supficies est maioris entitatis q̄3 sint infiniti illi respect⁹ in ea fundati. ¶ Et ex h possɛt inferri φ male dicit calculator ponēdo φ latitudo motus sit infinita: vnde licet latitudo proportionu3: ⁊ similiter velocitatis motus sit infinita: tñ latitudo motus ē solū finita: vt p3 ex dictis cōsideratā ſm vtrāq3 pōnē vltimo recitatā. ¶ Et vlteri⁹ aduerte ſm vltimā pōnē φ mot⁹ ad qualitatē hab3 duplicē diuisionē ſm extēsionē quaꝝ vnā sumit a tpe: ⁊ aliā a mobili sine subo in q̄ est. Habet et aliā diuisionē ſm intēsionē a qualitate ſm quā est motus ⁊ q̄ per se alteratione iducit que ex natura sua h3 partes magis ⁊ minus imēsas. sed motus ad q̄ntitatē h3 duplice3 diuisione3: siliter ſm extēsione3. s. a tpe ⁊ mobili. verūtamē nec motus ad q̄ntitatē nec motus localis h3 pprie partes ſm intensione3: nec aliq̄s ipsoꝝ est pprie intensus: aut remissus: sed q̄libet eoꝝ est aut velox: aut tardus: cū3 in eis forma sine res ſm quā est mot⁹ vt quātitas: aut vbi nō habeat partes intēsas sine remissas. Jn dubie tñ videt φ prima solutio pricipalis est bona: ⁊ vltima difere ala nōtenet in hoc φ ponit intensionē motus esse infinitā ⁊ motū solū finitū. Uñ cōtra ipm obiicit sic. Sicut se h3 extensio ad quātitatē. sic se habet intēsio seu velocitas ad motū per cōuenientē similitudinē: sed extensio sic se habet ad quātitatē φ ipossibile est extensionē aut velocitatē esse infinitā quin mot⁹ sit infinitus. Unde manifestū est φ si accipimur vna superficies pedaliter lōga ⁊ lata: ⁊ diuidat ſm latitudinē in duas medietates: ⁊ vna iungat alteri ſm lōgitudinē: ⁊ iterū diuidat cōsimiliter ſm latitudinē ⁊ medietates cōiungant ſm lōgitudinē vt prius: ⁊ sic in infinitū φ primo erat pedaliter lōga ⁊ semipedaliter lata. ⁊ post quadrupedaliter lōga ⁊ per quartā pedis lata. ⁊ sic in infinitū duplicādo semper lōgitudinē: ⁊ subduplicādo latitudinē. vbi ergo hoc fiat in infinitū ſm partes pportionales hore: sequit φ in fine hore hec superficies erit extēsa in infinitū sic φ extēsio eius erit infinita ſm lōgitudinē. ⁊ siſr necessario illa superficies p tūc erit infinita ſm lōgitudinē. ¶ Cōsilr ergo dicēdū est de intēsiōe ⁊ motu cuius est intēsio φ nec io si intēsio est infinita motus cuius ē intēsio est infinitus ſm intensionem seu infinite intensus ⁊c̄.

¶ Qm̄ āt oē aut mouet̄ aut q̄escit qḋ aptū natū ē: qñ aptū ē et quo et sic necesse oē qḋ stat cū stat moueri. s. n. ñ mouet̄ q̄escit: s3 ñ ↄtigit q̄esce q̄escēs. Tex. cō. lxvij

p Posset dubitare aliq̄s de eo qḋ dic̄ Ari. dū dicā φ illḋ qḋ stat nō q̄escit cū videat̄ eē idē stat⁹ et q̄es: vt p3 p diffōnē nāe in q̄ dr̄ φ nā est pn^m ⁊ cā mot⁹ ⁊ status ⁊c̄. vbi sumit̄ status p quiete.

Respōdetur φ stat⁹ sumit̄ dupl'r. Uno⁹ p q̄ete. Alio⁹ p tēdētia i q̄etē. pmo mō sumit̄ in diffōne nature. s3 2⁰ mō hic: ⁊ est idē φ motus realiter: sed differūt ſm modos: vt per cōmentatores patet.

¶ Jn quo aūt tēpe pmo qḋ stat et stat in quolз hmōi necesse ē stari. Tex. cō. lxx.

p Posset argui φ ē dare pmū tps i q̄ aliq̄d stat: q̄ tñ Ari. negat: qm̄ vt dic̄ i pricipio q̄nti hui⁹ tripl'r ↄtīgit aliq̄d moueri v3 p accñs: s3 ptē: ⁊ ſm seips pmū: ⁊ illḋ mouet̄ ſm se pmo qḋ mouet̄ s3 q̄lз libet ei⁹ parte. ita in pposito id stabit i aliquo tpe primo qḋ stabit in qualibet parte illi⁹: ⁊ hoc satis est possibile.

Ad hoc dicit̄ φ duplex ē pmū. s. adeq̄tū oīs ⁊ terminatū oīs. de p adeq̄nōis locut⁹ fuit Ari. supr⁹ i. 5⁰ hui⁹. ⁊ de tali nō loq̄r hic. ⁊ de tn̄o ↄcludit argumētū. de pmo aūt terminatōis loq̄r h Ari. ⁊ p3 qḋ dic̄.

¶ Qm̄ āt oē qḋ mouet̄ i tpe mouet̄: et ex quodā in qḋdā mutat̄: i quo tpe mouet̄ ſm se. et nō quo in illi⁹ aliquo: ipossibile ē tūc ſm aliqḋ eē primū qḋ mouet̄: quiescere. n. q̄ i ipso ē tēp⁹ eē qḋdā et ipsiu3 et partiu3 vnāquāq3. Textu cōmēti. lxxiiij

c Considerādū φ Ari. vult ipossibile eē φ illud qḋ mouet̄ in aliq̄ tpe ſm se siue pmo. i. adequate sit i illo tpe: aut aliq̄ partes eius in eade3 dispōne pmo: qm̄ tūc ↄsilr se hret ſm illā dispōnē: ⁊ sic q̄esceret. q̄re simul moueret̄ ⁊ q̄esceret. ⁊ hoc p3 in motu ad quātitatē in quo mobile est ↄtinue sub illa dispōne aut ſm se totū: aut ſm partē. ⁊ hoc aut acgrēdo: aut depdendo siſr in motu alteratōis ⁊ in motu locali in quo mobile est continue sub alio ⁊ alio situ: in alia ⁊ in alia parte spatii si spatiū successiue petranseat̄. ¶ Idē enim est dicere eē sub tali dispōne pmo in hoc tpe ſm se. ⁊ esse sub hac dispōne: ⁊ q̄libet ei⁹ parte cōtinue ⁊ in qualib3 parte talis tpis. Et l3 ita sit: tñ cōcedit Ari. φ mobile in quolibet instāti illius tpis est sub aliq̄ dispōne pmo. ex quo nō seq̄r φ mobile i tali instāti moueat̄ ⁊ q̄escat: q: mot⁹ ⁊ q̄es nō sunt ppta nata esse in instāti: sed solū in tpe. Hoc aūt declarat̄ in motu alteratōis: qm̄ mobile in quolibet instāti est sub aliq̄ gradu talis qualitatis q̄ acq̄rit̄ q̄ nūq̄3 prefuit nec aliq̄d eius cū sit indiuisibilis nec aliq̄d eius acq̄ret̄. ¶ Silr in motu locali est cōtinue mobile sub aliqua supficie subito acq̄sita: ⁊ q̄ subito deperdet̄ sic̄ in motu ad q̄litate3 est cōtinue sub alio ⁊ alio gradu. ⁊ in motu ad quātitatem sub alia et alia q̄ntitate: aut extensiōe q̄ntitatis. ¶ S3 hic est aduertēdū circa h⁹ superficies que subito acq̄runt̄: aut deperdūt̄ φ mobile dū est i motu nō acq̄rit supficiē i q̄ ē: q: tūc pmo ē acq̄sita: ⁊ acq̄siuit: nō q̄dē in alio istāti. s3 in tpe teriato ad istās p̄ns. siſr illā supficiē nō depdit: s3 deperdet: ⁊ nō prius eā depdet q̄3 erit depdita. ¶ Jtē acq̄ret aliq̄3 aliā supficiē: ⁊ nō prius acquiret aliquā aliā q̄3 aliqua alia erit acquisita sed quacunq3 data quam acquiret ipsam prius acquiret q̄3 erit acquisita. ⁊ tamen nec per ipsū nec per instans prius.

Cōtra in hec dicta obiicit̄. q: vr̄ φ aliqḋ mobile moueat̄ i aliq̄ tpe adeq̄te. ⁊ tñ φ sit ↄtinue sub eadē dispōne pmo. Et h pmo ar̄. de celo φ ↄtinue mouet̄ ⁊ cōtinue ē in eodē situ s3 se totū. ¶ Scdo idē arḡr de eo cuius vna medietas ē alba ⁊ reliq̄ nigra: posito φ medietas alba rarefiet: tūc p3 φ hic mouet̄ ad albedinē: q: cōtinue est albi⁹: ⁊ albius: ⁊ tñ ↄtinue ē sub eadē albedine. ¶ Tertio arḡr de illo qḋ rarefac̄ φ ip3 mouet̄ ad q̄ntitatē. q: rarefactio ē mot⁹ ad q̄ntitatē: ⁊ tñ ↄtinue manet sub eadē q̄ntitate: q: nō aduenit noua q̄ntitas nisi adueniat noua mã cū dimēsio sit coeterna materie ⁊ ab ea inseparabilis.

Ad primū posse rñderi dupl'r. pmo φ itelligit̄ d modo qḋ p motū acq̄rit aliq̄3 dispōnē de nouo: qḋ nō ē vez de celo. 2⁰ φ l3 celū sit i eodē situ ↄtinue ſm subm: nō tñ ſm formā: vt supr⁹ fuit dīsum. ¶ Ad 2^m dr̄. φ id qḋ nō mouet̄ ad albedie l3 ↄtiue sit albi⁹. q: illud ē p accñs rōne rarefactōis. Uerūtñ id mobile mouetur ad raritate3. 1ō ē cōtinue sub alia raritate. ¶ Uel dica

tur q̃ mouet ad extẽſionẽ maiorẽ ſub q̃ nõ manet p̃ aliq̃ me: ſʒ ↄtinue hʒ aliã ꝛ aliã durãte motu. ¶ Ad 3ᵐ dr̃ q̃ rarefactio nõ ẽ mot⁹ ad q̃ntitatẽ: ſʒ ad raritatẽ vel extẽſiõem: mõ mobile nõ manet ↄtinue ſub eadẽ raritate vel extẽſione p̃ .i. ſm ſe ꝛ quãlibet ei⁹ p̃tẽ: cũ ↄtīue aliq̃d de ea acq̃rat

Sʒ circa mãm ſecũdi argumẽti aduerte aliq̃s dicẽ q̃ nõ ſp̃ ſi alicui⁹ corpis vna medietas eſſet adequate alba ꝛ alia adequate nigra: illõ corp⁹ nec eẽt albũ nec nigrũ: ſʒ nõ albũ: q̃m vt dicũt id ſolũ ↄtingit q̃n vna medietas ẽ ſm ſe totã vniformiter alba. ſic alis eſt nigra ꝛ eꝯ. Si aũt vna medietas eẽt intẽſe alba ꝛ alia remiſſe nigra. vel eꝯ. illõ corp⁹ adeq̃te diceret albũ ꝛ nigrum.

Pro cui⁹ declaratiõe ẽ ſciẽdũ q̃ qualitas ſolũ p̃ tã ſui p̃tẽ intẽſiuã ſubm denoĩat p̃ q̃ꝫtam p̃tẽ quãtitatiuã ſubi extẽdit. ¶ Uñ poſito ad imaginatiõẽ q̃ eſſet vnũ ſubm cui⁹ vna medietas eẽt nõ qualificata: et alia alba vt octo illud totũ diceret albũ vt quattuor. ꝛ ita de alijs p̃portionabilr. Ex q̃b⁹ ſeq̃t q̃ poſito q̃ eſſet vnũ ſubm cui⁹ vna medietas eẽt ſũme alba ꝛ reliqua nigra vt ſex: q̃ illud abſolute diceret albũ: q̃õ ſic oñdit. nã rõe albedinis exñtis in p̃te alba id diceret albũ vt quattuor: et rõne albedis exñtis in p̃te nigra diceret albũ vt vnũ: ergo rõne tot⁹ aggregati denoĩat albũ vt q̃nq̃: ſʒ q̃ñ cunq̃ aliqua qualitas denoĩat aliq̃õ ſubm vltra gradũ mediuꝫ tot⁹ latitudiſ id dr̃ ſimpl'r tale. ḡ id dici dꝫ ſimpl'r albũ: nõ aũt dr̃ nigrũ ſimpl'r ſiue abſolute: q̃ꝛ nigredo nõ denoĩat illud ſubm ſupra gradũ mediũ: ſʒ infra cũ nigredo vt ſex extẽſa p̃ medietatẽ ſolũ denoĩet nigrũ vt tria: ꝛ ſi põeret caſus: eꝯ. ſubm eẽt nigrũ ſimpl'r nũcupãdũ. Uẽtilber tñ i illo ſophiſmate. Oĩs hõ q̃ ẽ alb⁹ currit. ab hac ſñia deuiat ñ parꝫ: ad quẽ locũ hẽas recurſũ ſi ei⁹ põnẽ deſideras ſcire.

¶ Et ſic eſt finis ſexti libri phyſi. Incipit ſeptimus.

¶ **Omne aũt quod mouet neceſſe eſt ab aliquo moueri. Textu commenti .j.**

c **Onclusio** principalis h⁹ ca. ẽ q̃ oẽ q̃õ mouet: mouet ab alio. ꝛ intelligit ſolũ de motis p̃ ſe ꝛ corpeis. Q̃m aũt o ẽ q̃õ mouet: ab aliquo mouetur. ¶ Principalis hui⁹ capli ↄ̃ ẽ q̃ in q̃libet ordine mouẽtiũ ꝛ mobiliũ in loco eſt deuẽire ad p̃ᵐ motũ q̃õ mouet a motore extrĩſeco ꝛc̃.

¶ **Primũ aũt mouẽs nõ ſicut q̃õ cui⁹ cã: ſʒ vñ ẽ p̃ncipiũ mot⁹ ẽ ſimul cũ eo q̃õ mouetur. Silr̃ aũt dico: q̃ꝛ nihil ipſorũ medium eſt. Textu commenti .ix.**

c **Onclusio** p̃cipalr̃ hic itẽta ẽ q̃ in oi motu p̃ximũ mouẽs effectiue et motũ ſũt ſil ſimulitate mediatiõis: cuius probationem vide ab Ariſtotele in textu.

¶ **Tractio aũt ẽ. aut ẽt cũ ad ipſũ: vel ad alterũ velocior ſit mot⁹ trahẽtis ĩſeparatis ab eo q̃õ trahit. Et nãq̃ ad ipꝫ ẽ tractio et ad alterũ: et reliq̃ tract⁹ idẽ ſpẽ in hos reducũtur: vt inſpiratio: expiratõ et ſputio: et q̃cũq̃ corpm emiſſiui: aut receptiui ſũt i ſpeculo et radiatio. Tex. com. x.**

e **Xponitur** cõiter ſpareſis .i. ductio ſpatẽ: vel trahẽdo ad ſe vel expellẽdo aliud. Cerchesis inductio uisũ textoꝝ: vl' trahẽdo ad ſe: vl' expellẽdo ad aliud. ¶ Alb. võ loco iſtoꝝ ponit ſpeculatõem q̃ cũ fiat int⁹ ſuſcipiẽdo ſpẽm rei ſpeculabilis ẽ p̃ modũ cuiuſdã attractiõis ꝛ radiatõem: q̃ cũ fiat lumẽ emittẽdo ẽ p̃ modum cuiuſdam extruſiõis.

¶ Trãſlatio aũt antiqua ſic iacet: ꝛ p̃cuſſio ꝛ expulſio p̃ ſubtile ꝛ p̃ ſubtilitatẽ .i. ſegregare: haũt ↄgregare. Et cõmẽt. in expõe hui⁹ p̃tis ſic dicit: q̃m p̃cuſſio alteꝝ duoꝝ iſtoꝝ inſtrumẽtoꝝ eſt ſegregatio: ꝛ ſegregatio eſt expulſio ꝛ cõgregatio eſt attractio. ꝛ videt mihi q̃ intẽdat opus textoris cũ ſua manu ꝛ ſuo pede ꝛc̃. elige ꝛc̃.

¶ **Q̃m ãt q̃ alterãt: alterãt oĩa a ſẽſibilib⁹ et ſolũ horũ alteratio ẽ q̃cũq̃ ſm ſe dr̃ pati ab his ex his ↄſiderabi⁹. T. ↄ. xiiij**

b **Urleus** et egydius volũt q̃ ſolũ ad qualitates ſenſibiles de 3ª ſpẽ q̃litatis ſit p̃ ſe alteratio. Alij aũt volunt etiã q̃ ad qualitates de 2ª ſpẽ qualitatĩ ſit p̃ ſe alteratio: ſʒ nõ ad oẽs ſicut nõ ad oẽs qualitates de 3ª ſpẽ ẽ p̃ ſe altatio: cuiuſmõi ſũt timor ꝛ verecũdia ꝛc̃. ¶ Q̃ ãt ad aliquas qua^tes de ſcd̃a ſpẽ ſit p̃ ſe alteratio arguũt: q̃m ad mollicẽ. grauitatẽ ꝛ leuitatẽ ẽ p̃ ſe alteratio: vt pꝫ p̃ ↄñẽ: q̃ꝛ ſũt qua^tes 2^e ↄñtes p̃imas: ꝛ iſte ſũt qualitates de 2ª ſpẽ: cũ ſint nãles po^e vl' impo^e: vt h̃r in p̃ñtis. mõ lʒ ad nãles po^as vel ipo^as q̃ inte^le ↄſequunt formã ſubalẽ nõ ſit p̃ ſe alteratio: ſic ſũt potẽtia viſiua: po^a auditiua ꝛc̃ tñ ad nãles potẽtias vl' ipotẽtias q̃ imediate ↄſequunt mãm vel ei⁹ diſpõem: ſicut ſũt durities: mollities ꝛc̃. bñ põt eſſe alteratio p̃ ſe vt dicũt.

Albertus võ vult q̃ p̃mi voluerũt .ſ. ſolũ ad q̃litates de tertia ſpẽ q̃ ẽ paſſio ꝛ paſſibil' q̃litas eẽ verã altatõꝫ ꝛ phyſicã: q̃ꝛ ſolũ i ill' ſũt ↄ̃ria ꝛ media q̃ ad veꝝ motũ ſũt req̃ſita. Cũ manife^m ẽ q̃ i talib⁹ p̃mus ꝛ ↄ̃rijs ẽ vera alteratio. ꝛ q̃õ dcm̃ ẽ de tãgibilib⁹: intelligẽdũ ẽ de viſibilib⁹: olfactibilib⁹: guſtabilib⁹ ꝛ audibilib⁹. q̃uis ↄ̃ ſonis cõmẽta ſub dubio relinq̃t dr̃. q̃ vĩ q̃ alteratio de q̃t i leue i ipſa ſit mõ equoco cũ illis alijs alteratiõib⁹ ſẽſibiliũ q̃litatũ cũ nõ gñent ſolũ a q̃litatib⁹ p̃mis: ſʒ poti⁹ a p̃cutiẽtẽ ꝛ ſonãte. ¶ Sʒ alb. declarat q̃ licꝫ q̃ntũ ad p̃n^m ſoni p̃ductiuũ ei⁹ gñatio ſit violẽta: in ordine tñ ad ſubm i q̃ p̃ducit q̃õ ẽ aer nã ẽ oĩno nãlis. ꝛ ↄſeq̃t ſoni gñatio p̃mas q̃litates i ipſo aere exñtes q̃ dãnõ: p̃ q̃to aer i q̃ gñat ſon⁹ p̃ p̃i⁹ fractiõeꝫ bñ diuiſibil' ẽ: p̃p̃ hũiduꝫ ſp̃uale q̃õ ẽ in ipõ: ꝛ cũ fuerit h̃ñs calidũ cũ hũido ſp̃uali pura ſiet i eo opti ſoni. ꝛ cũ erit ſridũ cũ hũido ſp̃uali ſoni ſiet obtuſi. Si võ h̃ũerit hũidũ corpale cuo diſpẽdũt ſoni et paꝝ manifeſtabut. pꝫ igit ſʒ eũ q̃ ad oẽs h̃ꝯ q̃litates p̃ ſe ꝛ p̃p̃e ſẽſibiles ẽ v̄a altatio. Ad nãles ãt potẽtias vl' impotẽtias q̃ ſũt qualitates de ſcd̃a ſpẽ dic̃ nõ eẽ p̃ ſe altatõeꝫ tũ q̃ꝛ i eis nõ ẽ ↄ̃rietas: ſic nec i figuris: tũ ẽt q̃ꝛ v̄a altatio ñ ẽ niſi q̃ñ eodẽ ſubõ manẽte ſm oĩa ſẽſibilia ſua ſit variatõ i paſſiõib⁹: ſʒ cũ nãles po^e vl' impo^e ex eẽntialib⁹ ſubi ſluant nõ erit i ipſis variatio niſi variatis eẽntialib⁹ ſubi: ſʒ ñ variat ſubi eẽntialia niſi p̃ gñatõꝫ ꝛ corruptõꝫ: ḡ nõ ſit variatio ſm nãles potẽtias vl' ipotẽtias niſi p̃ gñatõꝫ vl' corruptõꝫ: q̃uis ñ imediate: ſʒ ex ↄ̃ñti ad variatõꝫ imediate faciã p̃ gñatõꝫ vl' corruptõꝫ i ſubõ: aut ſibi eẽntialib⁹: et p̃ ↄ̃ñs ad nãles potẽtias vel ipotẽtias erit gñatio ꝛ nõ vera alteratio. ꝛ q̃ꝛ h̃ ẽ manife^m. id̃ de qualitatibus de ſcd̃a ſpẽ

Et ſi ſiet argumentũ de ¶ Ariſto. mẽtionẽ nõ facit mollitie ꝛ duritie q̃õ ad eas ẽ p̃ ſe alteratio cũ ſint tãgibiles qualitates ꝛ tñ ſunt nãles potentie.

Respondet Alb⁹ dicẽdo q̃ durities ꝛ mollicies p̃ñt dupl'r ↄuenire. v^no ab aliena ſiccitate vl' hũiditate. Et alio^a p̃p̃ria. ſi p̃ modo ↄueniãt tũc ad eas p̃ ſe ẽ alteratio: ꝛ variari p̃ñt nõ ſctã variatõe i ſubalib⁹ ſubi: ꝛ ſic nõ ſũt nãles po^e vel impo^e. Si aũt 2do ↄueniãt tũc variari nõ p̃ñt niſi ſctã variatõe in ſubalib⁹ ſubi: ꝛ ſic nõ ſũt nã potẽtie vel ipotẽtie ad quas ẽ gñatio: ꝛ ñ p̃ ſe alteratio: vt dcm̃ ẽ. ꝛ p̃ũer de h̃mõi alijs intelligit.

¶ **Aliorũ .n. mañe ſi aliq̃s ĩtelligat ĩ figuris et ĩ formis et h̃itudib⁹ et horũ remotiõib⁹ et acceptõib⁹: vr̃ .n. eẽ q̃ alteratõis**

Nõ ē āt neq; ī bis: s; ī nūt hec cū q̄dā alterāt: dēsata.n.aut rarefacta: aut cū fiat calida aut frigida materia: alteratio autē non est. Textu commenti.xv.

b Hic pbatur p tres rōnes quo ad q̄lītates de 4ª spē q̄ sunt forma aut figura nō ē p se alteratio. Et vult hic Bur. q̄ forma ⁊ figura hñt se sicut supi⁹ ⁊ inferi⁹: qm̄ forma sumit p forma artificialiū q̄ est accñs: sed figura sumit p terīatiōe q̄ntitatis: q: figura est q̄ terio vel terminis claudit: ⁊ hec repit tā in nālib⁹ q̄; in artificialib⁹. Et h dic̄ de mēte Cōmētatoris. Albertū vult q̄ forma sumit vt figura: ⁊ q̄ figura solū repiat ī nālib⁹. Alij dicūt q̄ forma est idē qd̄ decēs aut indecēs mēbroꝝ orgāicatis: vt turpitudo aut pulchritudo: q̄ vt sic sunt in 4ª spē q̄litatis: vt ātiūt corpis dispōes sūt in p̄ma. Sz figura ē q̄ terio vl̄ teris claudit: vt dcm̄ ē pri⁹. Alb. aūt ponit q̄ forma ⁊ figura sūt idē realr: sed dr̄nt rōne: qm̄ dr̄ forma put suū subm̄ informat: figura v̄o put recipit terīatōes q̄ntitatis s̄m q̄ q̄ntitas ex supficieb⁹ aut lineis terminat. Vult Bur. q̄ 2ª rō Ari. pbās q̄ ad q̄litates de q̄rta spē nō est p se mot⁹ est: q: nō pdicat de suis subis s̄m concreta vt faciunt qualitates de tertia specie: vn̄ nō est veꝝ dicere q̄ lignū est lectulus: sicut verū est dicere q̄ lignū est album.

Sed cōtra q: sicut veꝝ ē dicere: ⁊ hec ē vera: lignū ē albū: exq̄ ly albū supponit solū p ligno albo ɔnotādo albedinē: ita ē vera: lignū est lectulus. q: ly lectulus postq̄; est ɔcretū sicut ly albū supponit solū p ligno cōnotādo formam lectuli.

Respōdetur q̄ duplex ē ɔcretū. s. substātiuatū et nō substātiuatū. Cōcretū substātiuatū supponit p aggregato ex subo ⁊ forma. Sz ɔcretū nō substātiuatū supponit solū p subo ɔnotādo formā. mō ɔcreta p̄ria 4ᵉ spē q̄litatis sūt substātiuata: iō supponūt p aggregato ex subo ⁊ forma: quare hec ē falsa: lignū ē lectulus: q: significat q̄ lignū ē lignū ⁊ forma lectuli: qd̄ ē falsum. Sed concreta quarte speciei nō sunt substātiuata: q̄re possunt verificari de suis subiectis: ideo ⁊c̄.

Neq; itaq; circa aīe virtutes et malitias. virt⁹ .n. q̄dā pfectio ē. Tex. cō. xviij.

p Ponit ari. q̄ ad virtutes morales nō ē p se alteratio. Cp̄ q: sūt pfectiones: ⁊ q̄libet talis ē indiuisibilis: mō ad nullū tale ē p se alteratio. C2⁹. q: acgrunt solū p alteratiōnē factā ī sensu: ⁊ ad aliud: iō ad eas nō ē p se alteratio.

Propter qd̄ aliq̄ h ic notāt volētes variare a bur. Cp̄ q̄ duplex ē pfectio. s. terminās motū: ⁊ adequata motui: vt si aliq̄d duceret a nō gradu albedinis ad gradū vt octo est pfectio terminās motū: q: solū in fine acgrit: sed latitudo albedis a nō gradu ad octo est pfectio adequata motui: q: adequate in toto motu acgrit: et p̄s eius ut p̄te. Dicūt ḡ q̄ ad p̄mā pfectiōem nō ē per se motus: sed bñ ad scdam. C2⁹ notant. q̄ quadrupl̄r dr̄ aliquid indiuisibile. s. s̄m q̄ntitatē vt pdctus: s̄m formā siue denoiatōem: vt hō q nō ē diuisibilis in plēs hoies s; magis ⁊ min⁹: vt forma nō hn̄s intēsiōem aut remissiōem et inductiue: vt illud qd̄ subito inducit sicut lumē aut visio. Volūt itaq; q̄ cū Ari. dicit q̄ pfectio ē idiuisibilis: iō ad eā nō ē p se mot⁹: qd̄ intelligit de pfectiōe termināte motū et nō de adequata motui: ⁊ qd̄ loquit de diuisibili inductiue: ⁊ nō s̄m magis ⁊ min⁹ siue denoiatiue aut q̄ntitatiue. Et q: virtutes morales sūt tales: iō ad eas nō ē p se alteratio: q̄ sūt pfectiōes terminātes motū: ⁊ q̄ subito inducit qm̄ virtus ḡnat ex freq̄ntatis actib⁹. vn̄ cum facti fuerint plimi act⁹ subito ḡnat aliq̄ tota latitudo v̄tutis: ⁊ iterū ex alijs actib⁹ alia virtus subito ḡnat: ex qua cū p̄ori resultat vna virtus intēsior: ⁊ sic ɔsequenter. Si aūt postea ɔtingat v̄tutē successiue ḡnari siue itēdi: h̄ erit p accñs ⁊ nō necessario siue p se. q: qm̄ seq̄t q̄ ad moralē v̄tutē nō ē p se alteratio.

Ex hoc fundamēto ꝗ Bur. multipl̄r argui pōt. Cp̄ contra hoc qd̄ dicit q̄ virtus moralis que ē simpl̄r talis ē diuisibilis s̄m magis ⁊ min⁹. hoc eni falsū: vꝫ: qm̄ q̄libet talis dato adhuc q̄ oib⁹ alijs modis eēt idiuisibilis: ipsa tn̄ h; gradus intēsos ⁊ remissos: ⁊ p ɔñs est diuisibilis s̄m magis ⁊ min⁹. Itē Arist. pbat vl̄r q̄ ad nullā virtutē moralē ē p se alteratio: aliter demr̄atio nulla esset: ḡ nō solū de virtute morali simpl̄r: cui⁹ oppositū seq̄t ex dictis ei⁹: cū eā solū dicat indiuisibilē s̄m magis et minus. Itē ex dictis Bur. seq̄it q̄ ad caliditatē summā nō ē p se mot⁹: q: illa solū ē in fine mot⁹ ⁊ nō ante. Nec valet ei⁹ rñsio dū dicit q̄ sufficit q̄ aliq̄d p̄fuit eiusdē spēi: q: tūc ad formā circuli eēt p se mot⁹: dato q̄ plēs alij ante fuissent: qd̄ in Ari. negat. Itē ex illo fundamento argui posset ɔ positiōem B in lei de inductiōe formaꝝ ḡdualiter pbādo q̄ s̄m ipm̄ ad caliditatē nō eēt p se alteratio: quia ipsa subito ⁊ indiuisibil̄r acgrit. nec añ oēm caliditatē aliq̄d illi⁹ spēi acgrit: q: s̄m eū p̄us corrūpit tota frigiditas q̄; inducat aliqua caliditas. ḡ cū friditatis sit dare primū nō eē in desitiōe: seq̄t q̄ caliditatis erit dare p̄mū sui eē ī inceptiōe: ⁊ p ɔñs tūc nihil ei⁹ p̄fuit. Et ad h̄ aliq̄ dicūt q̄ ad caliditatē sit p se motus alteratiōis: nō reqrit q̄ aliq̄d ei⁹ p̄fuerit: sed sufficit q̄ ad eā sit motus q necessario ⁊ de per se sit de ɔrio in ɔriū: sicut sūt friditatis ⁊ caliditatis. Sed nō sic ē de v̄tute ⁊ vitio: q: l; mot⁹ ad illa aliq̄n sit iter ɔria ñ tn̄ sp̄ cū aliq̄n fiat aliq̄s v̄tuos⁹ q ñ fuit vitios⁹ ⁊ cō. q: ⁊c̄.

Insuper aduertēdū q̄ ex scd̄a rōe Aris. qua pbat q̄ ad virtutes morales nō ē p se alteratiō arguit poni q̄ ad raritatē ⁊ dēsitatē: ⁊ q̄ ad albedinem ⁊ rubedinē ⁊c̄. nō ē p se alteratio: q: solū acgrunt p trāsmutatiōnē factā in alijs qualitatibus v; q̄litatib⁹ p̄mis. ḡ ⁊c̄.

Ad hoc aliq̄ dicūt q̄ ad virtutes ⁊ relatiōes nō est per se alteratio: q: nō acgrunt nisi p motū factū in alijs: sed nō sic de raritate ⁊ dēsitate: q: nō acgrūt solū p calefactiōem aut frigefactiōem: sed etiā acgrunt p carefactiōem aut ɔdēsatiōem q̄ sūt motus alij a p̄mis p se tendētes ad raritatē vel dēsitatē. Sil̄r albedo seu rubedo nō solū acgrunt p motus factos ad qualitates p̄mas: sed etiā p alios vt p albefactiōem ⁊ rubefactiōem. Verūtamē motus alteratiōis ē p se: ⁊ p̄ ad q̄litates p̄mas. p se aūt ⁊ nō p̄mo ad qualitates secūdas: de qb⁹ nup mētio facta ē: vt supi⁹ dic̄ Cōmēta. cū motus illaꝝ vt rarefactio: ɔdēsatio: albefactio: rubefactio ɔsequāt calefactiōem aut infrigefactionē q sunt p̄ncipal̄r ad p̄mas qualitates.

Et quecūq; non equiuoca oīa comparabilia sunt. Textu commenti. xxiiij.

p Prima cōditio reqsita ad h̄ q̄ aliq̄ sint adinuicē proprie cōpabilia est q̄ illud in quo aliqua cōpanī nō cōueniat comparatis equiuoce: sed vniuoce ⁊c̄.

Aut quia sūt ī alio primo susceptiuo. Textu commenti xxvij.

r Secunda conditio est q̄ illud in q̄ aliqua comparantur habeant idē susceptiuum primum comparatorum.

Sic ergo nō solū oꝫ cōpabilia nō equiuoca eē s; nō hr̄e dr̄iam neq; ī qd̄ neq; in quo. Textu commenti. xxix.

s Tertia cōditio est illud in quo aliqua cōparantur oꝫ esse eiusdē nature specifice in vtroq; comparatorū.

Circa secūdā ɔditionē dubitari pōt d sub.

ſecūdo p̄mo accñtiū: p eius dubitatiōis ſolōne infraſcripte tenean̄ ꝯnes. ¶ Prima ꝯ. Neqꝫ mã p̄ma: neqꝫ cōpoſitum ſbale ē p̄mū ſubm oīm formarū accidētaliū. pbaꝶ ꝯ. ꝛ p̄ de mã p̄ma: qm̄ dicit Ari. in textu ꝙ canis ꝛ equꝰ ſit cōpabiles adinuicē in albedie: qꝛ albedo hꝫ p̄mū ſuſceptiuum eiuſdē nãe in vtroqꝫ: ꝛ tale nō ē mã p̄ma ſed ſupficies: vt ponit ibidē. Silr aqua ꝛ vox nã ſūt cōpabilia adinuicē in magnitudie: qꝛ magnitudo nō hꝫ in eis p̄mū ſuſceptiuū: ſꝫ tñ verū nō eēt ſi mã p̄ma nō eēt ſuſceptiuū oīm formarū accidētaliū. ¶ Deinde pbaꝶ ꝯ de cōpoſito ſubalꝫ. qm̄ dicit Ari. ꝙ forme eiuſdē nãe hñt p̄ma ſuſceptiua eiuſdeꝫ rōnis ꝛ ſpēi. cū igiꝶ in cane ꝛ eq̄ ſint albedies eiuſdē nãe: ſeqtur ꝙ ſi illaꝝ p̄ma ſuſceptiua eēnt cōpoſita ſubalia ꝙ canis ꝛ equꝰ eēnt eiuſdē ſpēi. ꝯñs ē falſuꝫ: vt pꝫ. ¶ Et ſciendū ꝙ triplex ē ſubm. ſ. inheſiōis: denoīatiōis ꝛ diſtinctiōis. Mã p̄ma ē ſubm inheſiōis ꝓpinquū vel remotū oīm accidētiū nãliū. Cōpoſitū ſubale reſpectu pluriū accñtiū ē ſubm denoīatiōis. Subm aūt diſtinctiōis ī diuerſis accñtibus ē diuiſū. vñ ſupficies ē ſubm diſtictiōis ipſoꝝ coloꝝ ꝛ hūidi ſapoꝝ: ꝛ ita de alijs. ¶ 2ª ꝯ. Mã p̄ma reſpectu q̄rūdã accñtiū ē ſubm inheſiōis ꝓpiquū ꝛ ꝓxim ſuſceptiuū ipſoꝝ. reſpectu vō q̄rūdã alioꝝ: ſubm inheſiōe ꝓxim p̄m cōpoſitū: vl' forma aliq̄ exñs i eo. ¶ Pria ps ꝯnis de q̄ntitate q̄ imediate fūdaꝶ in mã p̄ma. ꝛ 2ª pꝫ de caliditate: frigiditate: albedie: nigredie: ſenſatiōe ꝛ intellectiōe ꝛc. ¶ Et ex hac declaratiōe p̄e ptis ꝯnis huiꝰ vna cū ſcḋa ꝯdiciōe p̄miſſa inferūt qdã: ꝙ i celo ē mã eiuſdē rōnis cū mã rerū inferioꝝ: qm̄ q̄ntitas celi ꝛ q̄ntitas rerū inferiorum ſunt eiuſdē rōnis: vt corpeitas: ſupficies: aut linee q̄ ſūt ſpēi ſpāliſſime: ꝛ p ꝯñs hñt ſuſceptiua p̄ma eiuſdē rōis: p ſcḋã ꝯditiōeꝫ: ſed talia nō pñt poni niſi mã p̄ma celi ꝛ horū inferiorū p declaratōꝫ p̄e ptis huꝰ ꝯnis: qꝛ ꝛc. ¶ Tenētes tñ oppoſitū dicūt illas q̄ntiᵗᵃˢ ſpē differre. Et ſic ēt pōt rñderi vt q̄ dicta ē: vl' illa p̄mi huꝰ pateſactū fuit. ¶ 3ª ꝯ. Maior ē diuerſitas formaꝝ receptiuaꝝ in ſubis q̄ in ſubis recipiētibꝰ. pꝫ: qm̄ ſi fuerit forme eiuſdē rōnis necꝰio ſubiecta pꝰ erūt eiuſdē rōnis: ſꝫ nō necꝰio ſi ſubiecta p̄ma ſūt eiuſdē rōis forme ſūt eiuſdē rōnis: qꝛ albedo ꝛ nigredo dr̄nt ſpē: ꝛ tñ ſūt in ſupficiebꝰ eiuſdē ſpēi. ¶ Ex qbꝰ ſeqꝶ ꝙ licꝫ qdlibet accñs hēat determiatū ſubm p̄ᵐᵐ ſine q̄ nō īueniꝶ: nō tñ qdlibet tale ſubiectū determinat tale accñs. vñ q̄uis albedo nō poſſit eē niſi i ſupficie: ſit tñ ſupficies pōt eē abſqꝫ albedine.

Intelligendū eſt ꝙ hic ex tribꝰ ꝓperatibꝰ q̄s dicit Ari. optere verificari vt aliq̄ adinuicē ꝓpe cōparenꝶ. Dicūt aliq ꝙ leuitas ignis ꝛ leuitas aeris ſūt eiuſdē ſpēi ſpāliſſime. Et ſilr dicūt de grauitas aq̄ ꝛ terre: qm̄ ꝓprie dr̄ ꝙ terra ē grauior aq̄: ꝛ p ꝯñs grauitas ē eiuſdē nãe i vtroqꝫ cōpatoꝝ. ¶ Itē grauitates ille habēt ſuſceptiua ꝓria eiuſdē ſpēi. ſ. corpeitates de gñe q̄ntitatis. qꝛ ꝛc. ¶ Aduertēdū vlteriꝰ ꝙ lꝫ ſm ſpēm ſpāliſſimã tñ fiat ꝓprie cōpatio. tñ ſꝫ genꝰ lꝫ large ēē patio fieri pt. q̄uis genꝰ ſit aliq̄ mō equocū. ſ. p q̄to ſuis ſpēbꝰ cōpetit ſm diuerſas rōnes ſūptas a dr̄ntijs diuidētibꝰ ipm: ſic ſm ipm cōpatio nō fiat: tñ qꝛ genꝰ ēt ē vniuocuꝫ aliq̄ mō. ſ. p q̄to cōpetit oībꝰ ſuis ſpēbꝰ ſm vnã rōem cōeꝫ q̄ eſt ſba aīata ſēſitiua reſpectu aīaliū: iō merito hꝰ ſm genꝰ fieri pōt cōpatio: q̄re albedinē magis viſibilē eē dicimꝰ q̄ nigredinē: ꝛ albū magis colozatū q̄ nigrū. ¶ Etiã ſꝫ trāſcēdētes i ꝓprie fieri pōt cōpatio: p q̄to i eo īueniꝶ vniuocatio. ſ. vt cōpetit ſuis ſᵗⁱˢ ſm vnã rōem: q̄uis ſm pꝰ ꝛ poſteriꝰ. vñ dicimꝰ ꝙ ſuba eſt magis ens q̄ accñs. ¶ Pro q̄ ſciēdū ꝙ equocoꝝ: qdã ſᵗ plã q̄ nō hñt in eo aliquã rōeꝫ cōem. nec vnū eſt alteriꝰ ſilitudo vt ly canis. ꝛ qdã ſᵗ plã ſm eãdē rōem cōemꝫ: ſꝫ vnū ē alteriꝰ ſilitudo: vt ly hō: reſpectu hoīs picti. Aliud aūt ſᵗ plã ſm eãdē rōem cōem et diſtictas ſpāles vt qdlibet genꝰ. ¶ Alteriꝰ ſciēdū ꝙ vniuocū large dr̄ qd cōpetit plibꝰ ſm eãdē rōeꝫ ſine dr̄ia pōrioritatis ꝛ poſteriᵗᵃˢ. Magis ꝓprie qd cōpetit plibꝰ ſꝫ vniuocã rōnē ſpecificã. ¶ Eꝫ equocū large dr̄ qd cōpetit plibꝰ ſm vnã rōeꝫ ꝛ diuerſas. Proprie qd cōpetit plibꝰ ſm vnã rōem ineq̄lr. Magis ꝓprie qd cōpetit plibꝰ nã ſm vnã rōeꝫ ſed plſes. Sꝫ hec diffuſius p̄mo huius habita ſunt ꝛc.

b **Ic ꝛ circa** motū. qꝛ Cōmē. dič ꝙ linea recta nō pōt fieri circularis: hoc intelligēdū ē capiēdo lineã rectã vl' circlarē p aggregato ex linea ꝛ figura lineē: ꝛ nō p linea tñ: qm̄ accipiēdo lineã rectã ꝛ lineã cirᵏᵉᵐ ſolū p lineis q̄ ſūt mãlia in talibꝰ aggregatis: ſic pꝫ ꝙ linea recta pt incuruari: ꝛ ex ꝯñti fieri circularis. ꝛ eodē mō loq̄ndo de linea recta vl' circlari pt demſtrari ꝙ linea recta ꝛ circularis ſūt adinuicē eq̄les: qm̄ ſm geometras circulꝰ ad ſuã diametru hꝫ ꝓportōeꝫ triplã ſexqſeptimã. Sit ḡ circulꝰ. a. ꝛ diameter eiꝰ ſit. b. ꝛ alia linea recta hñs ꝓportōeꝫ eãdē ad. b ſicut hꝫ. a. ſit. c. tūc argꝶ ſic. Quecūqꝫ hñt eãdē ꝓportōeꝫ alicui tertio ſūt equalia īter ſe: ſꝫ. a. et. c. hñt eãdē ꝓportōem ad. b. qꝛ triplã ſexqſeptimã: ḡ ſūt eq̄lia īter ſe: ſꝫ. a. eſt linea circularis: ꝛ. c. linea recta. qꝛ ꝛc. ¶ Itē arcus ē maior ſua chorda: ḡ ipaꝫ excedit: ſꝫ oē qd excedit aliḋ ē diuiſibᶦᵉ in exceſſū ꝛ illud q̄ excedit: ſit ḡ exceſſū. a. ꝛ illud q̄ excedit. b. ꝛ chorda ſit. c. ꝛ tūc ſeqꝶ ꝙ. a. et. c. ſūt eq̄lia: qm̄. a. b. excedit. c. ſolū p. b. ſꝫ a ē linea cirᵗᵃˢ vl' curua: ꝛ. c. linea rectã: ḡ ꝛc.

¶ De alteratione aūt qm̄ velox altera alteri. ſi ergo eſt ipſū ſanari alterari. Eſt aūt hunc qdem velociter aliū tarde ſanatuꝫ eſſe: et ſimul quoſdã. quare erit alteratio equaliter velox: inequali enī tp̄e alteratum eſt. Tex. commenti. xxxij.

c **Cōſiderādū** ꝙ tria reqrunꝶ ad lꝫ ꝙ aliq̄ alteratiões ſint eq̄les. ſ. eq̄litas tp̄is: idētitas ſpecifica q̄litatū: ſꝫ qd ē alteratio: ꝛ ꝙ vna q̄litas nō ſit alia intēſior: qd vltimū aliq ſic intelligūt. ſ. ꝙ p vnã alteratiōꝫ nō acqriꝶ q̄litas ſufficiēs denoīare ſubm intēſiꝰ q̄ p aliã. ¶ Alij vō p illud intelligūt ꝙ p vtrãqꝫ alteratiōeꝫ eq̄liū acqraꝶ eq̄lis latitudo ḡdualꝫ q̄litatis. vñ iſti dicūt ꝙ ſi vnū ſubm acgreret ī aliq̄ tp̄e latitudinē caliditatis a nō gradu ad 4ᵒʳ ī q̄ tp̄e illḋ ſubm acgreret latitudinē caliditatis ad q̄ttuor ad octo: ꝙ ille alteratiōes erūt eq̄les: qꝛ latitudo a nō gradu ad q̄ttuor ē equalꝫ latitudi a 4ᵒʳ ad octo: cū tãta p̄ciſe ſit diſtantia gradualiter nō gradū ꝛ gradū vt 4ᵒʳ q̄ta ē īter ḡduꝫ vt quattuor ꝛ ḡdū vt octo: ꝛ tñ nō ſufficeret p̄ma illaꝝ latitudinū denoīare ſuū ſubm ita intēſū ſicꝫ faceret ſcḋa: qꝛ ſi correſpondet ḡdui medio ita intēſo: illḋ ãt negarēt p̄mã viã tenētes. ¶ Ad lꝫ vō ꝙ alteratiōes ſint eq̄ veloces reqriꝶ eq̄litas tp̄is ꝛ q̄litatū ſm q̄s ſūt alteratiōes: ꝛ lꝫ iozdie ad ſba ꝓportionabilꝫ cōpata: vt ꝙ ſi medietas vniꝰ altereꝶ ī mediate tp̄is ꝛ qrta ps in qrta: ꝛ ſic de alijs. Et p q̄ lꝫ ꝯcedunt aliq ꝙ. a. et. b. alterabunꝶ eq̄li velocitate: ꝛ tñ. a. velociꝰ alterabiꝶ q̄. b. vt ſi medietas. b. oīo in eodē tp̄e ꝯſilr altereꝶ ſicut totū. a. ¶ Et vlteriꝰ voluntiſti ꝙ nō bñ dicit Ẽmiſb. cū poſuit in tractatu de tribꝰ p̄dicamētis velocitatem augmētatiōis attēdi penes ꝓportionabile acquiſitū ꝛc. qm̄ eadē ē rō ḋ motu augmētatiōis ꝛ ḋ motu locali: ꝓp qd cū ſecerit Ari. mētionē ḋ motu locali nihil ſpālr dixit ḋ motu augmētatatiōis. Sed in motu locali attēdiꝶ velocitas abſolute penes ſpatiū ptrãſitū i tãto vel i tãto tp̄e: ḡ i motu augmētatiōis aut diminutiōis attēdiꝶ abſolute velocitas penes q̄ntitatē acqſitã vl' dpditã i tãto vel i tãto tp̄e: ꝛ nō penes ꝓportionabile acqſitū vel dpditū quare ꝛc.

¶ Qm̄ aūt mouens mouet ſp aliqd: et in aliquo et vſqꝫ ad aliqd. Tex. cō. xxxv.

b **Ic Ariſtotiles** ponit aliq̄s regulas certas motū attendēdas. Et p̄mo circa motum localem.

¶ In equali ergo tpe equalis potētia ei in quo ē: a medietatē ipsi⁹.b.p duplicati onē ipsi⁹.c.mouebit: p ipsū aūt.c.i medietate ipsius.d.sic.enim erit analogia.
Textu commenti.xxxv.

p **Rima regula.** Si aliq̄ po⁹ moueat aliqd mobile in aliq̄ tpe p aliqd spatiū: eade po⁹ mouebit medietatē illi⁹ mobilis i eodē tpe p duplū spatiū. Hec solū vʒ in mouētib⁹ hn̄tib⁹ pportōēʒ duplā ad suas resistētias: qm̄ i talib⁹ subduplata resistētia duplat pportio po⁹ ad resistētiā. ꝛ p mouēs dʒ intelligi totū qd se tʒ ex pte potētie: ꝛ p mobile totū qd se tʒ ex pte resistētie: qd dr̄ pp me dium alia occurretia po⁹ motū ipedire aut tardare. vn̄ si po⁹ fortis hn̄s pportōēʒ duplā ad aliquē lapidē quē pycit p aliq̄d distātiā in aliq̄ tpe et⁹ medietatē pyciat ad duplā distātiā i eodē tpe: qr forte nō subduplat resistētia q̄ ē ex pte medij. ¶ Si āt mouēs hūerit ad mobile pportōēʒ maiorē q̄ duplā: mouebit medietatē min⁹ q̄ i duplo veloci⁹: ꝛ p sic i eodē tpe p spatiū min⁹ q̄ duplū. sic pʒ de po⁹ motoris vt.8.de resistētia vt vnū. hʒ.n.po⁹ vt.8.ad resistētiaʒ vt vnū pportiōēʒ octuplā q̄ ē minor q̄ dupla ad q̄druplā: et ad resistētiā vt duo. ¶ Si vo mouēs hūerit ad mobile pportōēʒ minorē q̄ duplā mouebit medietatē plus q̄ i duplo veloci⁹: qr a pportiōe magis q̄ in duplo maiori: et p sic eodē tpe p spatiū mai⁹ q̄ duplū sic pʒ de po⁹ motoris vt tria ꝛ de resistētia mobil vt duo: ꝛ de resistētia vt vnū. proportio.n.triū ad vnū q̄ ē tripla ē maior q̄ dupla ad pportionē triū vt duo: q̄ ē sexqualtera. mō pportio velocitatū in motib⁹ fm veriorē opinionē insequit pportionē potētiarum mouentiū ad suas resistentias.

¶ Et si eadē potētia idē in hoc tpe tātum dem mouet et medietatē in medietateʒ mouebit. Textu commēti.xxxvj.

r **Ecūda** regula. Si aliq̄ po⁹ moueat aliqd mobile i aliq̄ tpe p aliqd spatiū eadē potētia mouebit medietate illi⁹ mobil' i medietate illi⁹ tpis p equale spatiū: glosetur vt prior: aliter pateretur instantias.

¶ Et media it' mediū mouebit eq̄li p tpe eq̄le vt ipsi⁹.a.potētie sit et medietas q̄ ē ipsū.e.et ipsi⁹.b.ʒ.sit medium. silr̄ igit se hʒ et scd̄ʒ analogiā virt⁹ ad grue q̄reeq̄ le et ineq̄le ipse mouebit. Tex cō.xxxvj

t **Ertia** regl'a. Si aliq̄ po⁹ moueat aliqd mobile i aliq̄ tpe p aliqd spatiū medietas po⁹ mouebit medietatē mobil' i eodē tpe p id spatiū. ¶ Et intelligit hec regl'a tenēdo resistētia medij ex pte mobilis: ꝛ breuiter ea que faciūt ad motū ex pte motoris: ꝛ impedientia ex parte resistentie.

¶ Et si.e.ipsū ʒ mouet i ipso.d.scd̄ʒ.c.n̄ necessariū ē i eq̄li tpe.c.duplū ipo.ʒ mouere sʒ medietatē ipsi⁹.c. Tex.cō.xxxvij

q **Uarta** regl'a. Nō si aliq̄ potētia moueat aliqd mobile i aliq̄ tpe p aliqd spatium eadē mouebit duplū mobile i eodē tpe per medietatē spatij. pʒ. qr potētia vt octo sufficit mouere resistētiā vt sex in hora ppedale. grā exēpli. ꝛ tn̄ eadē nō sufficeret mouere resistentiā vt.12.qr a proportiōe inequalitatis non prouenit actio.

¶ Si vero.a.b.mouebit i ipo.d.q̄ta est ipsa.c.medietas ipsi⁹.a.q̄ ē i quo ē.c.ipʒ.b nō mouebit i tpe i quo ē.d.neqʒ i aliquo ipsi⁹.d.ipsi⁹.c.sʒ q̄ ē analogia ad totū.c. sicut ē.a.ad.e.oīo.n.si ptingit non mouebit nihil. Textu com.xxxviij.

q **Uinta** regl'a. Nō nisi potētia aliq̄ moueat aliqd mobile i aliq̄ tpe p aliqd spatium: medietas po⁹ mouebit totū mobile i eodē tpe p medietatē spatij. pʒ de potētia motiua vt octo: et resistētia vt sex: qr potētia motiua vt quattuor non sufficeret mouere resistentiam vt sex. quare.

¶ Si vero duo vtrūqʒ: hoꝝ āt vtrumqʒ mouet tm̄ i tāto. et cōposite potētie cōpōit ex q̄nib⁹ eq̄li mouebūt lōgitudīe in eq̄li tpe. Simile nāqʒ ē fm analogiā numeꝝ. Tex.cō tricesimiseptimi.

f **Exta** regl'a. Si due po⁹ moueant duo mobilia in aliq̄ tpe p aliqd spatiū. aggregatū ex illis potētijs mouebit aggregatum ex illis mobilib⁹ in eodē tpe p idē spatiū. ¶ Hec regula hʒ veꝝ vt dic̄ Cōmē. si ābe po⁹ mouētes moueāt p idē tps et p idē spatiū siue eq̄le. aliter āt staret aggregatū ex illis potētijs mouētib⁹ aliq̄ illarū de pte mouere p mai⁹ spatium aut minus in tpe eodē. ꝛ silr̄ in maiori pte: aut miori p idē spatiū. grā exēpli. dato q̄ potētia vt q̄tuor moueat resistentiā vt vnū p duas leucas i vna hora: ꝛ potētia vt duo moueat resistētiā vt vnū p vnā leucā i vna hora: tūc potētia vt sex mouebit resistētiā vt duo i vna hora: p minus q̄ duas leucas: ꝛ p pl⁹ q̄ p vnā leucā i eadē pportiōe i qua pportio tripla excedit duplā. ¶ Ex q̄ vlteri⁹ seq̄r q̄ potētia vt sex mouebit resistētiā vt duo p vnā leucā i miori tpe q̄ sit hora: vt p duas leucas in tpe maiori q̄ sit hora.

¶ Sic igit' i alteratōe et i augm̄to aliqd quidem enim est augens: aliquid autem et quod augetur. Textu cōmēti.xxxix.

b **Ic ponit** quattuor regulas circa motus alteratiōis ꝛ augmētatōis que hūt modificari. Vn̄ cū dic̄ Ari. q̄ si aliqd alterās inducit aliquā q̄litatē i aliq̄ tpe: inducet duplā i duplo tpe: ꝛ q̄ alterās duplū i eodē tpe inducet duplā q̄litatē: ꝛ q̄ in medio tpe inducet mediū q̄litatis: ꝛ q̄ media virt⁹ in eodē tpe inducet mediū q̄litatis. ꝛ silr̄ i augmētatiōe. ¶ Primum hʒ intelligi in alteratiōe vniformi: ita q̄ agēs sp̄ hēat eq̄lē pportiōem ad passū. ¶ Scd̄m hʒ verū dūmodo illud agēs duplū cōtinue se heat in pportiōe dupla ad passū in respectu ad pportiōēʒ prioris agētis. ¶ Tertiū tʒ in priori casu. s. q̄ alteratio sit vniformis. ¶ Quartum verificat' dūmō illud subduplū agēs cōtinue se hēat in pportiōe maioris inequalitatis ad passū: q̄ pportio cōtinue sit p se subdupla ad pportiōem dupli agētis prius assūpti.

¶ Si aūt alterās: aut augens t.n̄ in tāto tpe auget aut alteret nō est necesse medium in medio et i medio mediū. Sʒ nihil si ptingit augmētabit aut alterabit sicut et in contrariū. Tex. cōmēti vltimi.

f **Ubiūgit** quintā regulā q̄ ē negatiua vʒ q̄ nō oʒ q̄ si aliq̄ virt⁹ alteret vel augmētet aliqd totū in aliq̄ tpe: q̄ medietas illi⁹ virtutis possit alterare vel augmētare idem totū in aliq̄ tpe: q̄ que silr̄ probat' sicut prius probata fuit similis regula de motu locali ꝛc̄.

¶ Finis septimi Phyricorum.

Incipit octauus liber physicorum.

Utrũ aũt fact⁹ sit aliqñ mot⁹ cũ ñ esset pri⁹: et corrũpit᷑ iterũ sic ꝙ moueri nihil sit: aut neq; fact⁹ sit neq; corrũpit᷑: sꝫ erat ſꝑ et erit hoc imortale. et sine qete existit in his q̃ sũt: vt vita q̃dã natura subsistentibus omnibus. Textu com. j. Q̃. j.

Dubitat᷑ an phs h̃ pbet eternitatẽ motus in cõi: an p̃mi motus.

Ad hoc dubiũ dicebãt Auicẽna. Alpharabi⁹. ⁊ Auempace ꝙ Arist. hic probat eternitatem motus in cõi: quoꝝ rõnes sunt iste. Prima q̃dẽ est ꝙ demõstratiões Arist. ꝓcedũt ex cõibus. ꝙ pbãt de motu in cõi. pꝫ ꝯña: q: vt ex p̃mo posterioꝝ habet᷑ nulla scia sp̃alis ꝓcedit ex cõibus: alit᷑ demõstratiões eẽnt insufficiẽtes. 2ª rõ. q: Arist. ꝓbabit inferi⁹ p̃imũ motum eẽ eternũ. ꝙ hic nõ ꝓbat idẽ: alit᷑ eẽt sup̃fluus. 3ª ratio. q: inferi⁹ Arist. ꝓbando ꝑpetuitatem p̃mi motus vti tur h̃ demõstratis. ⁊ p ꝯñs seq̃tur ꝙ hic nõ demõstrat qḋ ibi demõstrabit. s. ꝑpetuitatẽ p̃mi motus: al' t' assumeret qḋ deberet pbare. 4ª rõ. q: Arist. inferi⁹ q̃rit an aliqua semp moueant᷑: ⁊ aliq̃ semp quiescãt: qḋ nõ faceret si probaret eternitatẽ primi mot⁹ h̃. q: cõstat et aliq̃ semp mouerí s. corpora celestia. 5ª rõ. Ordo Arist. semp ẽ ꝓcedẽ a magis cõib⁹ ad minus cõia. ꝙ h̃ pbat eternitatẽ motus i cõi. inferius aũt pbabit h̃ de motu p̃. 6ª rõ. Ut habetur ex p̃mo posterioꝝ demõstratio pticularis nõ ẽ sufficiẽs nisi ꝯiũgat᷑ v'l cũ eã psupponat᷑: sꝫ cũ Arist. ꝓbabit ĩferi⁹ de primo motu ꝑpetuitatẽ demõstratiõe particulari: oꝫ ꝙ h̃ ꝓbet de motu in cõi ꝑpetuitatẽ. ⁊ h̃ erit demõstratiõe vniuersali. aliter enĩ neutra demõstratio nõ ñ esset sufficiens.

Auerroys aũt tenet ꝙ Arist. hic pbat eternitatem primi motus. ⁊ idem vult dñs Alber. lꝫ aliq̃liter discrepet ab Auerroy: q: Auerroys vult p̃mũ motũ eẽ deo coeternũ ⁊ neq; incepisse eẽ neq; debere desinere eẽ: s; dñs Alber. nõ vult p̃mũ motũ sic esse eternũ: q: in eternitate incapit eẽ ⁊ desinet esse: sed solũ sic. vꝫ. ꝙ nullũ fuit tp̃s in p̃terito in quo nõ fuerit prim⁹ motus ⁊ nullũ erit tp̃s i futuro in q̃ nõ erit primus motus. ⁊ p hac pte sunt rõnes. Prĩa q: Arist. pbat eternitatẽ illi⁹ motus cui p se ⁊ eẽntialiter inest eternitas. alr rõnes eẽnt insufficiẽtes: sꝫ p̃mo motu inest eternitas eẽntialit᷑. aliis aũt motib⁹ pticularibus p accñs cũ eternitas i eis fit p ꝯtinuã susceptionẽ eoꝝ adinuicẽ ex ꝯtinuatione p̃mi mot⁹. ꝙ pbat eternitatẽ p̃mi mot⁹. 2ª rõ. Nõ de illo motu pbat phus eternitatem q̃ est vita his q̃ subsistunt ſm naturã vt dicit in textu: sed nullus motus est talis nisi prim⁹. igit᷑ ⁊c. 3ª rõ sumit᷑ ex mõ suo arguendi q de illo motu loq̃tur q ꝓcedit oẽm motũ nouũ siue factũ: sꝫ nullus est talis nisi motus celi. ꝙ. 4ª rõ sumit᷑ ex ꝓbatione ei⁹ q̃ qñ ex h̃ arguit Arist. motũ esse eternuꝫ qḋ motus p̃supponit mobile: ⁊ ẽ actus mobil' in q̃ñtũ mobile. ⁊ ex h̃ pꝫ ꝙ nõ loq̃tur de motu in cõi: sꝫ de aliq̃ vno motu q est motus celi. igit᷑ ⁊c. ⁊ iste q̃tuor rõnes sunt Cõmẽtatoris. 5ª rõ. De illo motu pbat phus eternitatẽ quẽ nõ esse eternũ rõnes psuadẽtes adducit ⁊ soluit: sꝫ solũ soluit rõnes pbantes nõ esse aliquẽ vnũ motũ eternũ ⁊ nõ motuꝫ in cõi per successionẽ motuũ particulariũ adinuicẽ. vt pꝫ in rõnib⁹ ei⁹. ꝙ ⁊c. 6ª rõ. Si h̃ demõstraret᷑ eternitas motus in cõi scꝫ motuũ pticulariũ sibiinuicẽ succedẽtiuꝫ: h̃ esset vt p h̃ demõstraret᷑ postea tanq̃ꝫ p signũ p̃mũ motũ esse eternũ: ⁊ sic esset demõstratio circularis: cũ in secundo de generatione demõstrent᷑ motus pticulares eẽ ꝑpetuos ſm suę cessionẽ eorũ adinuicẽ: ꝓpter h̃ ꝙ latio celi est perpetua.

Si quis igitur (igit᷑ ⁊c. Et hec rõ ẽ dñi Albti. vij secundã defendere vellet rationibus aduersis superius factis sic posset responderere. Ad p̃maꝫ dicitur. ꝙ scientia sp̃alis bene ꝓcedit ex cõib⁹ ꝯctis tñ p ꝓpos terminos illa cõia facientes sp̃alia ⁊ sic ẽ hic. ⁊ h̃ multotiẽs demõstrantibus accidit. Ad secũdã negat᷑ ꝯña: q: eadẽ ꝯ̃ bñ põt demõstrari: ⁊ multotiens demõstrat᷑ p diuersa media vt hic fit. Ad tertiã d'r ꝙ Arist. nõ vtit᷑ inferi⁹ hic demõstratis loq̃ẽdo de ꝯ̃ue p̃ncipalit᷑ pbãda: sꝫ aliis vtit᷑ hic declaratis tanq̃ꝫ p̃missis ꝓsmbul' ad ꝯ̃nẽ p̃ncipalit᷑ pbãdã: ⁊ h̃ fit frequenter. Ad q̃rtã d'r: ꝙ Arist. nõ q̃rit illud ibi tanq̃ꝫ dubiũ: sꝫ ꝯ̃ aduersariũ arguẽdo deducẽdo intẽtũ suũ quocũq; sibi rñdeatur. Ad q̃ntã rñdet᷑. ꝙ licꝫ illud sepe faciat Arist. nõ tñ semp vel sufficit ꝙ idẽ ꝓbet p media in v'lioꝛa ⁊ cõioꝛa. Ad sextã d'r ꝙ nõ sepe p̃mittit᷑ demõstratio v'lis: sꝫ verũ est ꝙ demõstratio pticularis p̃supponit v'lẽm: vt si p̃misse non fuerit p se note efficiant᷑ certe p resolõnẽ eaꝝ ad p̃missas demõstratiõis vniuersalis ⁊ tãdẽ ad p̃ma pncipia.

Quia tamen argumenta Auerroys ⁊ dñi Alberti ꝯ̃ p̃mã ptẽ nõ ꝯcludũt: iõ sustinẽdo illã vĩã iue oppositã ad ea rñdet᷑. Ad p̃mã dicitur ꝙ eternitas inest p̃mo motui per se: ⁊ etiã motui i cõi ꝙ p prius nãlit᷑ mouet᷑ in cõi: iõ de eo fit hic demõstratio. argumẽtũ aũt solũ pbat ꝙ nõ loq̃tur de aliq̃ motu pticulari: ⁊ h̃ est ꝯcedẽdũ. Ad 2ᵐ dicit᷑ sil'r ꝙ nõ soluꝫ p̃inus mot⁹ in cõi est vita his q̃ subsistũt ſm nãm. Ad tertium dicit᷑: ꝙ nõ solũ motus celi. sꝫ etiã mot⁹ in cõi p̃cedit oẽm motũ nouũ siue factũ: imo p̃us nãlit᷑ mot⁹ in cõi q̃ꝫ mot⁹ celi: sꝫ nõ ipe. iõ hic loq̃tur Arist. de motu i cõi q simpliciter oẽm motũ precedit: ⁊ nõ de motu primo. Ad 4ᵐ d'r: ꝙ magis arguit oppositũ q: Arist. nõ loq̃tur de aliquo vno mobili: sed de mobili i cõi: qḋ pꝫ in rõne sua. ⁊ sic ex perpetuitate mobilis in cõi pbat ꝑpetuitateꝫ motus in cõi ⁊ nõ p̃mi mot⁹. q: nec loq̃ret᷑ de p̃mo mobili tñ. Ad 5ᵐ pꝫ ꝙ neganda est minor: imo phs soluit rõnes pbantes motum in cõi eternũ nõ esse. Ad vltimũ pꝫ ꝙ demonstratio circularis est possibilis in diuersis generibus causarum ⁊ in diuersis generibus demonstrationum.

Incipiem⁹ aũt p̃mũ ex ꝺfinitis a nob in phisicis p̃us. Dicim⁹ aũt motũ eẽ ẽdelechiã. i. actũ mobilis sꝫ ꝙ ẽ mobile. necesse ergo existere res possibiles moueri ſm vnũquẽq; motũ. Tex. cõmẽti. iiij.

Aristo. volens pbare motuꝫ esse eternũ duo p̃supponit. s. ꝙ mot⁹ p̃supp̃õit mobile: ⁊ qḋ mot⁹ p̃supponit mouẽs. Ubi dic̃ Cõmẽ. cõmẽto. 4°. ꝙ mobile. s. in potẽtia p̃cedit tpe ip̃m motum in actu. Et h̃ põt itelligi dupl'r. Uno mõ ꝙ mobile in potẽtia sit alterius sp̃ei ab eo qḋ erit motũ in actu sic contingit in motu gñatõis ⁊ corruptõis subalis ⁊ in motu locali elementoꝝ: vñ dũ ex terra gñat᷑ ignis. terra est mobile sursuꝫ in potẽtia: ignis v° in actu mouebit᷑ sursuꝫ. Alio⁹ põt itelligi ꝙ mobile in potẽtia ẽ idẽ numero qḋ erit eũ eo in actu motũ: qḋ in vnoquoq; motu mobilis noui verificari põt de ipsa mã. Et dicit vlteri⁹ Cõmẽtatoꝛ aliq̃liter disgrediẽdo ꝙ potẽtia q̃ est in igne ad motũ superius actu ꝯiũcta cũ forma ignis nõ est nãlis: sꝫ violẽta: q: alr ꝯ̃ta eẽnt in eodẽ infil'. s. mot⁹ sursum ⁊ talis potẽtia dum ignis actualr moueret᷑ sursum. sꝫ potẽtia ignis ad motũ supius ꝯiũcta cum forma alteri⁹ ex q̃ ignis gñat᷑ vt puta terre bñ est nãlis. ⁊ ex hoc credũt aliq. Cõmẽ. voluisse motum ignis supius eẽ violentũ ⁊ motũ terre supius eẽ naturalẽ: qḋ non est veꝝ. Et aliꝗ dicũt ꝙ prima potentia est violẽta ⁊ non natur alr. q: est potẽtia accñtalis ad motũ ⁊ opationem tantuꝫ. 2ª aũt d' nãlis. q: est essentialis. vꝫ. ad formã substantialẽ ex qua seq̃tur motus.

Burleus aũt velle vꝫ ꝙ qñ ignis est actu ex̃ locũ suũ nãlẽ ⁊ q̃escit ꝙ sic illa q̃es ẽ sibi vio-

lēta: ita ꝓuatio mot⁹ sursū est sibi violēta. ⁊ ꝑ ꝯñs po⁹ ad motū sursū. qꝛ qñcūqꝫ ꝓuatio alicui⁹ rei ē alicui violēta ⁊ po⁹ ad illā rē ē sibi violēta. ⁊ h̄ ē s̄mo de potētia opposita motui q̄ ip̄z ꝓcedit. ⁊ ñ de illa q̄ ē sicut eo. pꝫ igr̄ ꝙ talis po⁹ ignis ad motū sursū cū ē ꝯiūcta forme ignis ē sibi violēta: qm̄ ñ eēt sibi nālis cū potentia nālis rei nūqꝫ deserat ea3: seq̄ret vt dic̄ Cōme. ꝙ ꝯria sil' eēnt in eodē. s. tal' potentia ad motuꝫ: ⁊ mot⁹. ⁊ sic pꝫ p̄ma ps dc̄i Cōmē. ¶ 2ª declaraf. qm̄ sic̄ potētia ad motū sursū est violēta igni i actu: qꝛ mot⁹ sursū ē sibi nālis. ita talis potētia est nālis terre aut alteri graui: qꝺ dr̄ ignis in potētia: cuꝫ ex tali possit ignis gñari. qꝛ mot⁹ sursuꝫ est sibi violēt⁹. ¶ Uel dicaf ꝙ potētia ad motū sursum coniūcta cū forma ignis est sibi violenta sed coniūcta cū forma illius ex quo debet ignis generari est sibi naturalis: qm̄ sicut ignis naturaliter generaf ex terra: ⁊ nāliter moueſ sursuꝫ. ita nāliter gñatur ex aliquo qꝺ est nālr̄ in potētia ad motū sursū. Et lꝫ ñ sit mobile sursuꝫ nālr̄ i potētia qꝺ est tñ mobile sursuꝫ nālr̄ i potētia ex q̄. ⁊ sic nāle ē igni vt illud ex q̄ gñaf sit i potētia ad motū sursū. i. vt ex illo possit aliqd fieri qꝺ nālr̄ moueaf sursuꝫ sic nāle est igni vt ex illo gñef. qꝛ potētia ad motū sursuꝫ: q̄ est in illo ex q̄ ignis gñaf est sibi nālis. q̄re ⁊c̄.

Lterius q̄rif. Utrū p̄mus motus sit etern⁹: vt i p̄missa q̄ōne p̄supponif. Et arguif ꝙ nō: etiā suppositis fūdamētis Ari. ¶ Et p̄mo sic: cuiuslibet trāsmutanōis ꝓncipia itrinseca sūt tria. s. mā: forma: ⁊ ꝓuatio: vt ex hoc p̄mo hui⁹ colligif: sed motus celi est trāsmutatio. ergo ⁊c̄. ⁊ tūc sic. Motus p̄m ꝓuatio ē ꝓncipiū. ergo aliqñ fuit ꝓuatio motus primi. ⁊ ꝑ ꝯñs tunc celuꝫ nō mouebaf. ergo sequtur ꝙ motus primus non est eternus. ¶ Secūdo. differentia ē inter mutationem subitā ⁊ motū successiuū. Quoniā omnis subita mutatio ē de cōtrario in cōtrariū: sed oīs motus successiuus est de contrario in cōtrariū: vt patit in quinto hui⁹. cum ḡ primus motus sit successiuus erit de contrario in contrarium. qꝛ terminus clausus: ⁊ ex cōsequenti finitus: ⁊ non eternus. ¶ Tertio tp̄s ē numerus cuiuslibet motus: vt habituꝫ est quarto hui⁹. ḡ est numer⁹ p̄mi motus. ⁊ ꝑ ꝯñs p̄m⁹ motus est numeralis. q̄re finit⁹ ⁊ nō eternus: cū infinitū s̄m ꝙ infinitū sit ignotū. ¶ Quarto s̄m Ari. qnto huius. cuilibet motui opponitur qes: siue fuerit nālis. siue violētus: ⁊ nō solū qes. imo etiā mot⁹. Un̄ motui p̄mi mobil' ab oriēte i occidēs opponif motus aliaꝝ spheraꝝ ab occidēte i orienᵗ: sꝫ si vnū oppositoꝝ ē in reruꝫ nā: reliquū est vel fuit vel erit in rerū nā: ⁊ ꝑ ꝯñs erat vel erit qes p̄mi mobilis. vel ḡ nō eternalit̄ mouebif vel mouebaf: ⁊ ꝑ ꝯñs p̄m⁹ motus nō ē etern⁹. ¶ Et qꝛ tp̄s sequtur eēntialit̄ motū p̄mum ⁊ si p̄mus mot⁹ ē etern⁹: tp̄s ē infinitū. Arguif ꝙ nō ē dandū tp̄s infinituꝫ: ⁊ ex ꝯñti p̄mū motū nō eē eternū. Et ꝓ sic. 4°. phy. tp̄s ē numer⁹ mot⁹ s̄m prius ⁊ posteri⁹. cū ḡ qdlꝫ tp̄s sit eiusdē sp̄ei sp̄ālissime cū alio: seqf ꝙ illa diffō cōpetit cuilibet tp̄i. qꝛ qcqd eēnnale competit alicui īdiuiduo alicui⁹ sp̄ei cōpetit eēntialit̄ cuilibet indiuiduo eiusdem sp̄ei: ⁊ ꝑ ꝯñs sequtur ꝙ totū tp̄s ē numer⁹ ⁊ mēsura. qꝛ cognoscif. ḡ finit⁹. qꝛ infinitū s̄m ꝙ infinituꝫ ē ignotū ⁊c̄. ¶ 2° apud Ari. 4°. hui⁹ sic̄ se hꝫ pūct⁹ ad lineā: ita istās ad tp̄s sꝫ in linea ē repire pūctū terminātē ⁊ nō copulātē: vt in linea recta. ḡ ⁊ i tp̄e ē repire istās qꝺ terminat ⁊ nō copulat ⁊ ꝑ ꝯñs seqf ꝙ in toto tp̄e ꝯtingit repire istās an̄ qꝺ ñ fuit tp̄s: vl' post qꝺ nō erit tp̄s: qꝛ totū tp̄s ē finitū. Nec valet si dicaf ꝙ Ari. loqf de linea circulari in q̄ nō ē inuenire pūctū terminātē ⁊ nō copulātē. qꝛ si teneret illa similitudo. sic argueref sic. Sic̄ se hꝫ pūct⁹ ad lineā circularē: ita instās ad tp̄s: sꝫ i linea circulari idē pūct⁹ ē p̄n^m ⁊ finis eiusdem linee. ḡ i tp̄e idē istās ē p̄n^m ⁊ finis eiusdē tp̄is: qꝺ tñ ē s̄lm. ¶ 3° s̄m Ari. 6°. hui⁹. magnitudo mot⁹ ⁊ tp̄s seiuicē ꝯsequūf q̄ ad finitatē ⁊ īfinitatē: sꝫ nulla magnitudo ē īfinita. ḡ neqꝫ tp̄s. Et qꝛ q̄stū ad eē eternū: vel nō idē ē iudiciū de

p̄t: ⁊ de mūdo. arguif ꝙ mūdus nō ē etern⁹. ⁊ ꝑ ꝯñs nec primus mot⁹. Et ꝓ sic. sic ē de minori mūdo: ita de maiori: sꝫ aliqñ icepit eē minor mūdus. vꝫ. hō. ḡ ⁊ maior. ꝓbaf minor: qꝛ si eternalit̄ fuit hō: cū qlibet hō hēat aiaꝫ distictaꝫ ab aia alteri⁹. seqf ꝙ infiniti hoies ꝓcesserūt: q̄rū aie nunc sūt. ⁊ sic seq̄ref ꝙ eēt actu multitudo entiū sepatoꝝ ab inuicē. ḡ infinita: qꝺ ē ipossibile. Nec valet si dicaf ꝙ vnicus ē intell's oiuꝫ hoiuꝫ: qꝛ aia hūana ē forma subālis dās eē cōposito. ergo plurificaf. pꝫ ꝯña: ⁊ añs ꝓbaf. qꝛ est actus corporis physici organici ⁊c̄. qꝺ pꝫ. qꝛ est p̄mū principiū vegetandi sentiendi s̄m locum mouendi vel intelligēdi. ergo est actus corporis ⁊c̄. pꝫ ꝯñtia. quia hic demonstraf diffinitio materialis per formalem. ¶ Item apud Arist. secūdo physicoꝝ. mouentia non mota quo ad quid nō sūt physice considerationis: sed si vnic⁹ eēt intellect⁹ quo ad qd eēt hō: ḡ quo ad qd non eēt physice ꝯsideratonis. cōtra Ari. scd̄o de aīa ponentē ei⁹ diffinitionē. ¶ Secundo quādocūqꝫ sunt plura indiuidua sub vna specie specialissima illa sunt corruptibilia: qꝛ nō multiplicanf in eternio eū ꝑ vnū possit sp̄ēs ꝯseruari. sꝫ oia corpora celestia sunt eiusdē sp̄ei specialissime. ḡ sūt corruptibilia: ⁊ ꝑ ꝯñs etiaꝫ gñabilia. ḡ mūd⁹ nō ē etern⁹ cū sint ptes ei⁹ ꝓncipaliores. Q₂ aūt sint eiusdē sp̄ei specialissime arguif. qꝛ eorū mot⁹ sunt eiusdē sp̄ei sp̄ālissime cū sint ad terminos eiusdē sp̄ei sp̄ālissime. ⁊ ꝑ viam eiusdē rationis. quare ⁊c̄.

In oppositū sūt plime rōnes Ari. ⁊ Cōmēt. ad q̄s tenēdo fidē ⁊ veritatē de mundi creatiōe. vt etiā voluit Ari. de nā deo꜠: vt h̄ refert dn̄s Albt⁹: nō ē difficile r̄ndere. ¶ Ad p̄mā igif rōnē Ari. admittāf suppōnes ꝙ mot⁹ ꝓsupponit mobile ⁊ mouens: ⁊ eū dr̄: ꝙ aut mobile: aut mouēs sūt fc̄a: aut eterna. R̄ndef ꝙ mouēs ē eternū. s. de⁹. sꝫ motū. vꝫ. celū ē creatū seu ꝓductū. nō aūt gñatū: qꝛ gñatio ē termin⁹ mot⁹ vñ mot⁹ ꝓuētus terminās motū dr̄ gñatio: sꝫ subit⁹ ꝓuēt⁹ nō terminās motū dr̄ creatio siue factio: aut ꝓductio. Nā gñatio ē inferi⁹ ad mutationē: ⁊ mutatio ad ꝓductionē. q̄re pꝫ ꝙ nō sequif ꝙ an̄ p̄mū motū fuit mot⁹: sꝫ solū factio subita q̄ nō ē termin⁹ mot⁹: ⁊ quē nihil ꝑcussit nisi de⁹. ¶ Ad aliud de relatiōe pꝫ ꝙ ñ oīs relatio seqf mutationē q̄ ē termin⁹ motus: sꝫ seqf illā: aut ꝓductionē vl' creationē q̄ nō terminat motū: nec ē mot⁹. ¶ Auerrois in̄ dicēt s̄m fūdamēta sua ꝙ oīs relatio ꝯseqf necessario mutationē fc̄āꝫ i altero correlatiuoꝝ: aut i vtroqꝫ: aut i alio extriseco. ¶ Alij āt dicūt ꝙ nā oꝫ addē vltimā ꝑticulā: ꝑ q̄ notāt ꝙ aliq̄ relatio hꝫ vnū correlatiuꝫ tm̄ vt idētitas: ⁊ aliq̄ duo vt ꝑñitas q̄ respicit p̄īem ⁊ filiū: ⁊ respectu alteri⁹ filij ē alia ꝑñitas. aliqua hꝫ tria: vt ap̄p̄ciatio q̄ respicit appreciantē: appreciatum: ⁊ preciuꝫ: ⁊ visibilitas q̄ respicit videntē visionem ⁊ visum. Dicunt ergo ꝙ si relatio habuit vnum relatiuum tm̄: manifestum ē ꝙ necessario precedit in eo mutatio. qꝛ nō potest fieri aliquid idē sibi nisi de nouo generetur. Similiter si habuerit duo correlatiua necessario alterū mutabitur: ⁊ consimiliter si habuerit tria.

Et ad rōnes fc̄as circa hāc dubitationē. ¶ Ad p̄mā de ap̄p̄ciatiōe r̄ndēt ꝙ lꝫ ap̄p̄ciatio aduenīat alicui sine mutatiōe fc̄a i ꝓcio aut ap̄p̄ciato: nō tñ aduenit sine mutatiōe fc̄a i ap̄p̄ciāte qꝺ ē 3^m correlatiū. ¶ Ad scd̄m r̄ndet silr̄ ꝙ lꝫ visibilitas adueniat sine mutatiōe fc̄a i re visa aut i visiōe: nō tñ aduēit sine mutatiōe fc̄a i vidēte q̄ necessario imutaf ab obiecto sꝫ i eo oꝫ fieri visio. Nec seqf ꝙ ad idētitatē sit ꝑ se mot⁹: q̄uis non posset aduenire alicui sine mutatiōe ipsi⁹: qꝛ sufficit ꝙ ei⁹ oppositū. s. diuersitas possit et sic aduenire: vñ ad filiationē nō ē ꝑ se mot⁹: ⁊ tñ nō pōt aduenire alicui sine ei⁹ mutatiōe. sufficit aūt ꝙ ei⁹ oppositū. s. ꝑñitas aduenire possit. ¶ Ad scd̄aꝫ ꝯcedif ꝙ totū tp̄s ꝓ⁹ hūi nō eē q̄ꝫ eē: nō tñ loquēdo de ꝓori tp̄is. sꝫ eternitat: ex q̄ nō seqf ꝙ an̄ p̄mū tp̄s fuerit tp̄s: sꝫ soluꝫ eternitas. ¶ Auctoritas autē illoꝝ antiquoꝝ nō accepiaf. ¶ Ad aliud dr̄ ꝙ tp̄s nō assimilaf

linee circularis: vt forte Ar. opinabat: sꝫ linee recte cuius e sūt duo pūcta copulātia ⁊ terminantia: ⁊ pūcta terminātia tm̄ vt p̄mū ⁊ vltimū. ⁊ ita i toto tp̄e ē dare p̄mū instans ⁊ vltimū. ¶Si aūt q̄rerer posito ꝙ a. fuerit p̄mū istās esse mūdi q̄ ē cā ꝙ deus voluit ꝓducere mūdū in a. istāti ⁊ nō añ nec post eū tm̄ potuerit. Dicit ꝙ hui⁹ nō pōt cā assignari: q2 sic p̄me cāe eēt cā: ꝙ ē ipōle. Sic̄ si q̄s q̄reret q̄re ꝙ q̄lꝫ eē vl n̄ eē ⁊c̄. huius n̄ pōt assignari cā: q2 ē p̄mū p̄n^m.

Et per idem pꝫ r̄nsio ad arg^a ꝓbātia motū nūquam deficere debere. ¶Ad primū igit̄ ī ndetur ꝙ tā moto ⁊ q̄ꝫ mobile remanebūt post cessationē mot⁹. ⁊ dī ꝙ mobile nō definet moueri q2 ac gret nouā dispōnē ipedientē ipsum a motu. sꝫ q2 mouet ab agēte libero qd̄ nollet ipm̄ ampli⁹ mouere: nec hꝫ pōt cā vlterior assignari. ¶Et p idē pꝫ ad aliud. ¶Aduerte ꝙ Ari. dicit in r̄nōe ꝙ motus mobilis corruptibil' pri⁹ deficit q̄ꝫ mobile. sꝫ hoc n̄ videt vez ⁊ maxīe i suo exemplo qm̄ nō prius dficit ꝯbustio q̄ꝫ ꝯbustibile: dato ꝙ ex ꝯbustibili generet ignis: imo simul desinūt vt pꝫ: ꝙ et in multis alijs posset declarari. Ad hoc dicit Egidi⁹ ꝙ lꝫ mot⁹ ⁊ mobile itꝫdū simul deficiāt non tm̄ hoc ē necariū: sed stat prius deficere motum: quo posito r̄ō Aris. ꝓcedit ita ꝙ sm̄ eū Ari. nō vult aliud nisi ꝙ ꝯtīgit motū pri⁹ ipm̄ deficere q̄ꝫ ipm̄ mobile. Burle⁹ aūt dicit ꝙ Arist. loqtur de motu locali puro q̄ nec̄io prius deficit q̄ꝫ mobile.

Sed contra p̄mā r̄nsionē arguit ꝙ ea data: tūc demr̄atio Ari. ꝓcederet ex ꝯtīgētibus: ⁊ cū itēdat ꝓbare necēūm eē motū nūquā deficere sic cōcluderet necēium ex ꝯtingētī: qd̄ est manifeste inconueniēs. ¶Cōtra scdāꝫ r̄nsionē istat: q2 vt pꝫ in l̄ra Aris. ipse nō loq̄t solū de motu locali: sꝫ de motu indifferēter dicit enī ꝙ si p̄mus motus incepisset eē aut mouēs ⁊ mobile sūissent facta: aut fuissent eterna. Si facta: tūc añ p̄mū motū fuisset mutatio q̄ ē termin⁹ motus. ⁊ p ꝯñs añ p̄mū motū fuisset mot⁹: ⁊ certū est ꝙ mutatio qua aliq̄ gnatur nō est termin⁹ mot⁹ local' sꝫ mot⁹ alterationis. ⁊ sil' arguit ꝓbādo ei⁹ eternitatem a pte post. Propter hoc dicūt alij Ari. voluisse motū vl'r prius deficē q̄ꝫ mobile si vtrūqꝫ deficere debeat. vnde lꝫ non oporteat ꝙ prius deficiat motus q̄ꝫ hoc mobile vel illud qd̄ mouet illo motu. tñ necessario prius deficit mot⁹ q̄ꝫ aliud mobile vel aliud qd̄ ex eo gnēbit. ⁊ hoc declarāt ex itēnōe Ari. p̄rio hui⁹ dicētis cuiuslꝫ trāsmutatōis p̄ncipia itrīseca eē tria: vꝫ. mām formaꝫ ⁊ p̄uatiōem. cū igit̄ ōis transmutatio aut fiat a forma in p̄uatiōeꝫ: aut eꝯ. q̄lꝫ est aut acq̄sitiua aut dep̄ditiua. Si acq̄sitiua tūc erit ad formaꝫ nāe pmanentis q̄ mouebit post motū ⁊ nō sine subiecto. ⁊ p ꝯñs post motū erit ꝯpositū ex mā ⁊ forma. qd̄ est mobile. Si dep̄ditiua: tunc erit ad p̄uationē q̄ erit post motuꝫ ⁊ nō nisi in subiecto: ḡ post motū erit subiectū p̄uatū ⁊ cū p̄uatio sit negatio forme in sub̄o apto nato: seq̄t ꝙ illud sub̄m erit mobile ad formaꝫ qua p̄uatum est. ⁊ sic post motū erit mobile.

Deinde respōdetur ad r̄ōnes Cōmen. positas cōmē. 15. q̄ p̄ncipalit' videt̄ eē gnq̄. ¶Ad p̄mā cū dicit ꝙ a volūtate antiq̄ nō pōt ꝓduci nouus effect⁹ sine nouo motu: ⁊ p ꝯñs añ p̄mū motū ꝓductū sm̄ aduersariū fuisset motus: negatur añs. ⁊ cū dī: ꝙ si volūtas antiq̄ agit eū prius nō agebat ḡ erit aliq̄ ꝓportio inter ipaꝫ ⁊ effectū. sꝫ cū ōis ꝓportio sit relatio p̄supponat mutationē q̄ nō erit sine motu: ḡ añ primū motū ⁊c̄. ¶Hic dicūt aliq negādo ꝯñtiā primā de agēte qd̄ p̄fuit nō in tp̄e. ¶Alij aūt ꝯñtiā ꝯcedūt ⁊ ꝯñs: et vlteri⁹ dicūt ꝙ nō ōis relatio p̄supponit mutationem in altero correlatiuoꝝ: sꝫ mutationē vel factionē siue ꝓductionē q̄ nō est termin⁹ motus: ⁊ sic nō seq̄t ꝙ añ primuꝫ motū fuerit mot⁹. ¶Ad secūdā cū dī. ꝙ si agens p voluntatē aliq̄ñ egit motū de nouo cū prius nō agebat. ḡ tunc apprehēdebat diuersa tp̄a in quoꝝ vno agebat: ⁊ i reliq̄ nō agebat. ⁊ p ꝯñs añ p̄mū motuꝫ fuisset tp̄s in quo non agebat. sꝫ tp̄s nō est sine motu. ḡ ⁊c̄. ¶Hic dicit Burle⁹ negādo ꝯñtiā. qm̄ añ creatione mūdi non fuit tēpus nisi apud imaginationē: sed possum⁹ ꝯcedere ꝯñtiā ⁊ ꝯñs. de⁹ enī añ creationē mūdi apph̄ēdebat ōia possibilia ⁊ creabilia sed tp̄s erat possibile. ḡ tūc apph̄endebat tp̄s: non q̄dē tp̄s qd̄ erat tūc: sed qd̄ poterat esse: ⁊ erat futurū in quo nihil agebat cuꝫ nihil tūc ageret: nec tūc erat tp̄s: ⁊ tunc negat alia ꝯñā cū infert ꝙ añ p̄mū motū fuit tp̄s in quo nō agebat. qm̄ dī ꝙ apph̄edebat tp̄s in q̄ nō agebat: nō quidem qd̄ tūc erat: sꝫ qd̄ poterat eē. ¶Ad tertiā negat similitudo. s. ꝙ sic se habeat volūtas antiq̄ ad actionē nouā sic volūtas noua ad actionē antiquā. qm̄ voluntas noua non pōt esse cā actiōis antiq̄. sꝫ volūtas antiq̄ bn̄ pōt eē causa actionis noue. ¶Ad q̄rtā cū dī: ꝙ a volūtate āt iqua nihil nouū ꝓducit sine aēuōe q̄ non est sine motu ⁊c̄. quia si nihil aliud acq̄reret q̄ꝫ ipsa volūtas cū voluntas sit eterna voltum eēt eternū: q2 positis causis sufficientibus ⁊c̄. ¶Huic r̄ndeo negādo p̄mū añs. ⁊ cū dī ꝙ illo dato ꝙ voluntas sit eterna: volitū esset eternū: qm̄ volūtas libera vt deus pōt opposita nec agit alterū eoꝝ nisi seipm̄ determinet ad illud agēdū. vñ volūtas dei q̄ꝫuis sit eterna: nō tñ ꝓduxit mūdū q̄ꝫcito potuit ꝓducere: nec enī voluit. sꝫ ab eterno determinauit se ad creādū ipm̄ in p̄mo instāti in quo ipm̄ creauit: nec voluit citi⁹: nec posteri⁹. Et si hui⁹ q̄reretur causa nō est assignāda. q2 vt supra dicebat p̄ma causa nō hꝫ cām: al'r nō eēt p̄ma. ⁊ ꝓcederet in infinitū. ¶Ad vltimā cū dī. si volūtas antiq̄ ꝓducit aliqd̄ nouū qd̄ pri⁹ nō ꝓducebat. ḡ deficiebat aliqd sibi: qd̄ nunc sibi non deficit puta tp̄s: sꝫ illud nō acq̄siuit sine motu. ḡ. ¶Respondetur negando p̄mā ꝯñtiā. qm̄ nihil sibi deficiebat: nec egebat tp̄e: aut aliquo alio ad ꝓducendū mundū. q̄re aūt nūc ꝓduxerit q̄ñ ꝓduxit ⁊ nō añ. dictū est ꝙ hoc fuit ex determinatione sua. nec hui⁹ pōt causa alia assignari.

Dubitatur vlterius. An deus potuerit mūdū ab eterno ꝓducere sic tenuit d̄ns Tho. ¶Arguit p̄mo ꝙ nō q2 aut produxit ipm̄ subito: aut successiue. Si subito: aut ḡ in aliq̄ instāti. ⁊ p ꝯñs an illud instās nō fuit: q̄re ab eterno nō fuit. si successiue. ḡ mundus postq̄ꝫ fuit ab eterno sil' fuit cū sua ꝓductione successiua: ⁊ sic ē de gñe successiuoꝝ: qd̄ fl'm ē. ¶2⁹ aut necessario ipm̄ ꝓduxisset: aut nō. nō p̄: q2 de⁹ nō necessitat ab ex. Si ꝯtingēter ipm̄ ꝓduxisset tūc potuisset ipm̄ nō ꝓducere. aut ḡ sūq̄ꝫ ꝓduxerit: aut q̄ñ ꝓduxit: aut post. nō p̄mū: q2 tūc nō fuisset ab eterno: nō secūdū: q2 ōe qd̄ est: dū est: ipm̄ necesse est eē: nec tertiū: q2 postq̄ꝫ fuit ꝓduct⁹ neceē ē ipm̄ fuisse ꝓductū: q2 verū est de p̄terito ⁊c̄. ¶Cōfirmat p̄mo: quia ꝯsimiliter potuisset ꝓduxisse socratē ab eterno: eū cōseruasse q generasset alios: q̄s etiā conseruasset: ⁊ illi alios. ⁊ sic in infinitū vsq3 ad hoiem p̄sentem: ⁊ tūc seq̄ret ꝙ inter extrema finitā. puta socratē ⁊ hoiem p̄ntem fuissent media īfinita. vꝫ. īfīn tī hoīes itermedij gnān: quod videt ipōle. ¶Cōfirmat 2⁹. q2 ꝓduxerit deus ab eterno socratem queꝫ nāe sue dimiserit. ⁊ tūc seq̄t cuꝫ socrates fuerit ī aliq̄ istāti: ⁊ ab illo in eternū fuerit īfinita distātia: ꝙ vixit īfinito tp̄e: qd̄ est ipōle de aliq̄ gnābili ⁊ corruptibili sue nāe omisso. ¶3⁹ p̄ncipal'r ar. q̄ñcūq3 aliq̄ nō p̄ncipiāt aliqui ieē sꝫ duratōeꝫ: ⁊ p̄nt sibi ieē: vnuꝫ p̄cedit reliquū sm̄ duratiōeꝫ: sꝫ non eē ⁊ esse sūt hm̄ respcū mūdi. ḡ ei⁹ nō eē p̄cessit suū esse q̄re seq̄t ꝙ nō fuit ab eterno. ¶4⁹. dato ꝙ deus ꝓduxerit mūdū ab eterno: seq̄retur ꝙ infiniti dies fuissēt: ⁊ ꝙ esset multitudo aiaꝝ actu infinita: ⁊ ꝙ esset pōle esse actu īfinitū: vt posito ꝙ deus q̄libꝫ die creasset vnū lapidem pedalē: ⁊ ipm̄ conseruasset.

Ad hanc qōnem r̄ndet Hēric⁹ negādo ꝙ de⁹ non potuit aliqd̄ ab eterno ꝓducere ꝓpter argumēta nunc facta. veruntamen. q2 argumēta illa nō ꝯuincūt ꝯ̄ sanctū Tho. ideo tn̄ detur ad ea defendēdo suam positionem.

Ad primam di. dato q̄ deus pduxerit mūdū ab eterno: q̄ pduxit cū subito: nō tñ in aliq̄ instanti tpis: sz i instāti eternitatis q̄ ē duratio dei im mutabilis. z tota sil. z tūc nō seq̄t q̄ fi prius nō fuit q̄d non fuerit ab eterno: sic nō seq̄t. pr̄ pduxit filium: z spirauit spūm sanctū in instāti eternitatis: z non añ. g̃ nō ab eterno fuerūt. ¶ Ad scḋm di. q̄ deus potuisset mūdū nō pducere q̄n ipm pduxit. vz. in instāti eternitatis. q: tūc ipm cōtingē ter pduxisset. z auctoritas allegata non ē ad ppositū si bñ cōsideref. ¶ Ad cōfirmatōez pmā di. q̄ lz illa extrema i se eēnt finita. q: tñ inter illa fuisset ifinita distantia. iō quod deducif p icōueniēn nō icōueniret. z illō verificaf d instā tib⁹ i tpe: z de pūctis i linea quārum ibi nō fit nisi finita di stātia. ¶ Ad scḋaz cōfirmatōez. q: admisso casu di. q̄ socra tes ñ vixit tpe ifinito: nec ē daf instās tpis i q̄ sou aut desi nit eē: sz bñ instās eternitatis. Et lz hec rñsio satisfaciat vbi solus socrates ab eterno fuerit pduct⁹: vbi tñ sil cum eo ab eterno fuisset mūd⁹ pduct⁹: z tempus pductū: adhuc ar^m hz ābiguitatē: q: tūc nō fuisset prius soer. q̄z tps⁹. Itē po naf q̄ deus ab aterno mūdū pduxerit: z q̄ ipm annihilaue rit q̄cūq potuerit: z tūc querif an deus annihilauerit mun dū in instanti eternitatis: aut ante: aut post. Nō in instāti eternitatis: q: tunc simul pduxisset: z annihilasset ipsuz: q̄d est impossibile: nec ante: vt pz. nec etiā post. q: q̄cunq instāti dato post: si añ illud nō potuisset mūdū deus anni hilare: tūc deus nō fuisset oipotēs: q̄d oīno est impossibi le. Et tu ad hoc rñde nō admittēdo casum: z sup h̄ bñ cōsi dera. ¶ Ad tertiū argumētū pncipale respondef q̄ illud assumptū est verū loquēdo nāliter de duratione tpali: nō aūt supnaturaliter z de duratione eternitatis. ¶ Ad q̄rtū patet q̄ totū posset concedi q̄cūis cōtter vltimū negef zc. ¶ Et similiter casus adduct⁹ ad illius pbatione zc.

¶ Multo aūt magis hmōi i aīatis eē manifestū ē. Neq; vn⁹ eni i nob cū fit mot⁹ aliqñ sz q̄escētes tñ mouēur aliqñ: et fit i nob ex nobipsis mot⁹ aliqñ et si nihil ex tra moueat. Hoc eni in aīatis non vide mus similiter: sz semp mouet ipsa aliqd exteriorū alterū. Tex. commen. xvij.

Considerandum hic: q̄ sicut de maiori mundo est deuenire ad motorē imobilez: sic de minori. vz. de aīali pfecto. Uñ sic i maiori mūdo est re perire aliqd: q̄d mouef z non mouet vt terra: z aliqd q̄d mouet z mouef: vt alia elemēta mixta: z celuz. z aliqd q̄d mouet z nō mouef: vt pmus motor. Sic i hoie ē reperire aliqd q̄d mouef z non mouet: vt corpus. z aliqd q̄d mouet z mouef: vt aīa seu appetit⁹. z aliqd q̄d mouet z nō mouef. vt appetibile q̄d dicif intrinsecū hoī: nō q: sit in hoie eēntialit: sz p q̄nto relucet in fantasmate aut spē intelligibili existe in hoie. iō hō di. moueri ex se ab extri seco motu locali: z idē itelligaf de quolibet alio aīali pfe cto. Corp⁹ aūt inaiatum: vt Ari. dicit: semp mouef ab aliq exteriori. ¶ Arguif tñ q̄ illud nō sit verū. q̄m in motu nā li ignis sursum: motor ē intrinsecus. vz. forma. q̄re zc.

Pro isto aduerte q̄ Ari. p hoc nihil aliud vult nisi q̄ inaiatum nō mouef ex se. q: non mouef post q̄ genitū est nisi concurrat motor extrinsecus saltē inchoatiue: q̄d nō cōtigit de aīali pfecto. z h̄ sic declaraf. q̄m inaīatū dū mouef localit: aut mouef a motore extrinseco: aut non. Si pmū habef intentuz. Si secūdū: aut mouef ad locū in quo prius fuit: aut non. Si p̄ mū ergo oportuit ipm prius moueri ab illo loco: cuz nālit mouear ad illū: q: ab intrīseco: z hoc nō pōt eē nisi i agē te extrinseco. g̃ q̄d cōcurrit ē agēs extrinsecū. Si secūdū z nō fuit ipeditū: seq̄f q̄ est genitū de nouo extra illū locuz

z nō nisi ab agēte extrinseco. q̄re zc. ¶ Si aūt fuit ipeditū z remotū est impedimētū cōcurrebat remouēs impe dimentū phibens. z p cōns extrinsecus motor. q̄re seq̄tur q̄ in motu locali semp cōcurrit motor extrinsec⁹ saltem in choatiue. s. generās ipm: aut remouēs phibens. iō nō di citur moueri ex se: cōtinuando tñ suū motū naturalē dicif moueri p se: q: ab extrinseco. Sed aīal pfectum nō soluz p se: sed etiā ex se dicif moueri: q: pōt motū inchoare non cōcurrēte motore extrinseco. Sed de h̄ latī⁹ in q̄one.

¶ Principiū aūt considerationis etc.

¶ Patet q̄d dr̄ in hoc ca⁹. ex declaratis in pcedētib⁹. q̄r zc.

¶ Et maxie aūt dubitabif reliquū dice re vltie diuisiōis. Eorū. n. q̄ mouēt ab a lio: alia q̄dē extra nām posuim⁹ moueri: alia āt relinquūt cōtraponi q: nā. Nec āt sūt q̄ dubitationē afferūt vt a quo mo nēt vt leuia et grauia: Tex. cōm. xxviij.

Trum grauia z leuia moueāt se ad sua loca ppa? Arguif q̄ nō. ¶ Primo illud nō mouet se q̄d mouef a motore extrīseco. grauia z leuia sunt hṁ. igif. pz cōña cū maiori. Et minor arguif du plicif. Primo q: g̃ue z leue dū mouef ad suū locū ppriū nālē attrahif ab eo p virtutē ei⁹ cōseruatiuā. q̄ q: fortior est ppe talē locū q̄z in distātia maiori: iō mot⁹ nālis velocitaf in fine. cōstat aūt locū esse extrinsecū et q̄d ad ipm mouef. ¶ Scḋo: q: graue z leue mouenf a medio sibi extrinseco vt colligi pōt a Cōmētatore in isto. 8°. dū dicit. Ostensū est eni q̄m nisi mediū esset nunq̄z lapis neq; aliq̄d simpli ciū corpoz mouet ef neq; nāliter neq; fm violētiaz. ¶ Tr̄° solū illa corpa mouenf a se seu ex se q̄ hñt vitā. h̄ eni vita le est vt dicit Ari. in lr̄a. sed grauia z leuia inaiata nō hñt vitā siue simplicia fuerint siue mixta vt pz. igif. ¶ Tertio oē mobile ex se pōt seipm mouere ad oēm dr̄iam pōnis: z ex se q̄escere añ terminū motus. cum iste sint pprietates ei⁹ q̄d mouef ex se. sz graue: aut leue inaiatū non est hṁ vt pz. igif. ¶ Quarto. in oī motu mobile resistit motori: alif in eo nō eēt successio. sed g̃ue: aut leue inaiatuz nō resistit sibimet in suo motu nāli. cū tūc moueaf ad motū in quem nālit inclinaf. g̃ graue: aut leue inaiatuz nō mouetur p se. ¶ Quinto. si graue: aut leue moueret seipm: tūc idē respe ctu eiusdē esset simul mouens z motū in actu z in potētia. cōns est falsum. z cōtra Cōmentatorē in hoc 8°. cōmen. 3°. dicentē q̄ in oī motu motor dz esse distinct⁹ a moto. Dicit eni sic. Motor eni dz eē distict⁹ a moto: aut fm diffōnē et esse insil. sicut illa q̄ mouētur ab extrinseca: aut fm diffō nem tm̄ sicut est dispō in hñtib⁹ aīas. Anima eni q̄ ē mo tor in eis distinguif a corpe q̄d est motū fm diffinitionē: sz nō distinguaf fm esse. q: ipossibile ē aīam esse sine corpo re nisi equoce: z q: corpora simplicia sunt vnum fm diffi nitionē: z nullū corp pōt diuidi in motorē z motuz: neces se est vt nō sint mota ex se: nisi eēt possibile: vt motor eēt ipm motū. Et idē vult Ari. in pn° septimi huius. vbi de mōstrat q̄ oē q̄d mouef: mouef ab alio. ¶ Sexto arguif auctoritate Ari. in h̄ caplō in q̄ hanc q̄ōne ptractans insi ne cōcludit sic dicēs. Quod quidē igitur nihil horū ipm mouet seipm manifestū est: sed motus habet pncipiuz nō mouendi: neq; faciendi: sed patiendi.

In oppositum z p pte affirmatiua arguif sic Oē q̄d mouef a pn° sibi intri teco mouef a se. sz grauia z leuia sūt hmōi dū mouenf ad sua loca ppa. g̃ mouētur a se. pz cōña cū maiori: z minor p baf. q̄m grauia z leuia mouenf ad sua loca ppa a suis for mis subalib⁹. cū grauitatib⁹ aut leuitatibus ipsoruz. hec aūt sūt illis intrīseca. Et cōfirmaf. q: lapis descēdens de orsum aut mouef a gñante: aut a remouēte phibēte: aut a

loco: aut a medio: aut a se p sufficiētē diuisionē. Nō a generāte: nec a remouēte phibens: qz stat talia esse corrupta aut multū distantia: z tn omnm motu pximū mouēs: z motū sunt simul. vt ostēsum ē. 7. huius. Nec a loco: qz mirabilis esset potētia loci: si loc⁹ ppri⁹ terre attraheret glebā tangētē cōcauū celi: h ēn cū sermo ē de motore pxio essentie concurrēte ad motū: qui vt stati dicebat: sil ē cū moto: loc⁹ autem nō ē sil cū eo qđ ad ipm mouet: nec mouet vt efficiēs: sed solū vt finis. vt ostēsū est in. 4. de celo. nec ēt a medio. qz medium mouet a lapide descēdente: g mot⁹ medij ē posterior fm naturā q̄z lapis mot⁹. z p ɔñs nō ē ei⁹ cā: sz magis econtra. Relinquit g̃ q lapis descēdēs mouet a se: z p pn cipiū sibi intrinsecū vt supius arguebat. licet ad h conseruat mediū: vt posteri⁹ ondet: z hec visa ē snia Arist. in. 4. de celo vbi assignās diffetemiā iter grauia z leuia. z que dā alia mobilia: sicut sūt sanabile z augmētabile: dicit q grauia z leuia hñt in seipis pncipia suax transmutationū: h aūt. s. sanabile z augmentabile habent ab extra. ¶ Idem asserit cōmē. z. h⁹ cōmē. p. dū dicit. Sed hoc nomē pncipium vsitat etiā hic equoce p materia z forma: z h ē ita. qm nō inuenit corpus simplex qđ altetet ex se: aut qđ gñetur ex se: sicut inuenit corpus simplex qđ trāsferf i loco ex se. z Cōmē. z. dū dicit. Et pōt ētrō cinari sup h ex h q dic Ar. i 3. celi z mūdi. qm elemēta hñt grauitatē z leuitatē. z h nō est sicut existimauit. s. Aui. ptra quē cōmētator arguit. qm nā dubitam⁹ q ista mouētur ex se: nō ex motore extrinseco. s. quattuor elemēta: z oīa corpa mota ex se virū motor i eis sit ali⁹ a moto. pscrutat⁹ ē in illo loco. Et i isto. 8. cōmē. 28. vbi sic dicit. Dixim⁹ eni. s. corpib⁹ simplicib⁹ nō apparet alienitas motoris a moto sicut apparet in habētibus animas: immo in eis non est alienitas omnino: z sunt sicut dic. s. Ari. graue z leue ista ei iueniūtur moueri ad sua loca naturalia ex se: z ad loca opposita suis locis nālib⁹ ex alijs. gra exēpli: q lapis ad inferi⁹ mouet nāliter per se: z ad supius p violentiā: z ecōtra ignis zc. Et. 4. de celo cōmē. 21. dū dicit. q motor z motū in lapide: z in igne: et in alijs simplicib⁹ nō distinguūtur sicut in aīalib⁹: sz motor et motū sūt idē in subiecto: sz differūt fm modū z cōmēto. 23 dum dicit. ista aūt mota in loco. s. grauia z leuia differūt a motis p se. s. aīalibus: qz motor in istis nō differūt a moto: nisi in mō. z sūt idē i subiecto. z iō putat q motor z motum in eis sūt idē: z q mouēt se. in illis aūt motor differūt a moto esse z diffinitione.

Ad hanc qōnē dixerunt qdā q grauia z leuia mouent ad sua loca nālia tanq̄z attracta ab eis: sicut ferrū attrahit a magnete: z qz hec vtus attratiua fortior ē ppe locū nālem q̄z in maiori distātia: iō dixerunt motū nālem velociorē fieri in fine q̄z in pncipio alijs pibus existētibus. ¶ Hec positio deficit mltipsr. ¶ Prio i h q dicit motū fieri ad magnetē seu grauis z leuis ad sua loca nālia eē motū attractiōis. hoc eni ē falsū: qz motus attractionis ē motus violētus. vt asserit Ari. 7. h⁹ hic aūt est nālis: eiūs attrahēs sil mouet cū attracto: quarz ū ē de magnete z ferro: z de loco nāli: z de moto corpe ad ipm. Et illud expsse asserit cōmē. 7. h⁹ cōmē. 10. sic dicēs. Attractio āt in qua attrahēs ē quiescēs: attractū vo motū nō est attractio in rei vitate: sz attractū mouet ex se ad attrahēs: vt pficiat se vt lapis mouet ad inferi⁹: z ignis supius: z sili oz hoc itelligere de motu fieri ad magnetē: z instrumenti ad mēbra. ¶ Scōo deficit. qz tūc corp⁹ n̄ moueret ad suū locū nālē: nisi ex pua distātia: qđ ē manifeste falsū. z pz ɔña: qz ad longinquā distantiā nō sufficeret loc⁹ suā virtutē multiplicare. ¶ Tertio deficit in assignādo cām velocitatiōis mot⁹ nālis in fine. q̄ nō ē vt dicit: sed iō qz i ɔtinuatiōe motus nālis grauis aut leuis ex ppria nā acqrit ei grauitas aut leuitas accñtalis supra grauitatē aut leuitatē essentialem pexistentē motū reddēs velociorē: aut qz versus finē motus plus de medio insequitur corp⁹ motū: q̄z in pncipio qđ ipm ppellit: z ipm adiuuat ad motū. Et hāc vltimam

cām vr̄ innuere Cō. 3. de celo. cōmē. 28. vbi dicit q aer iquātū mouet cū moto nālr z violēter vr̄ adiuuās esse in duobus motib⁹. Et q cā q assignat illa positio nō sit va: pz qz tūc sp mobilia ɔsilia cadētia deorsū: z eqlr silr distātia a terra eque velocit mouerēt. qz equalr attraherent a suis locis. qđ tn̄ ad expientiā repitur esse falsū. vbi vnū pus fuerit motū deorsū p magnā distantiā ɔtinuādo motū suum reliquū autē de ppinquo incepit moueri. pmum eni maiorē pcussionē faceret q̄z 2ᵐ qđ nō esset nisi veloci⁹ moueret. ¶ Alij aūt voluerūt q graue aut leue p se mouet mediū inīcēdo ei⁹ diuisionē: z qz ad motū medij p accidēs mouet id qđ ɔiunet i eo: ideo dixerūt graue aut leue scip; mouere p accñs ad locū ei⁹ nālē: z illi⁹ mot⁹ nullam dixerūt esse cām p se. ¶ Adducūt aūt p se vba cōmētatoris posita. 3⁹. de celo cōmē. 28. iasr inquiens. Et quet ēdū ē virū aer adiuuat ipm motū nālē: aut ē necessarius in motu nāli. existimatū est eni vt corp⁹ nāle moueat sine aere silr de moto violento z sz h erit aer quasi adiuuās: nō q̄si necessarius in his duob⁹ motibus. qui eni vtit instrumēto in mouēdo aliqd: aut vtit eo ppter meli⁹. i. facili⁹: aut ex necessitate cū nō possit mouere sine instrumēto: z iste est locus pscrutatiōis: qm motus impoē est eē p vacuū: nec in corpe qđ nō patiat a moto. s. qđ nō diuidat ab eo. g necesse est vt diuidat ab eo g necesse est vt sit in corpe habēte dispositionē aque z aeris. Sed si mot⁹ fuerit in aere inquātū qđ diuidit: tūc nō est adiuuās ipm: qm diuisio ei⁹ erit ɔditio in esse motus: z est necesse. Si eni diuisio nō esset: nō eēt motus. inquātū ei mouet cū moto nālr z violent videt adiuuās esse i duob⁹ motib⁹. s. qz mouet mot⁹ etiā z extimat eē posse vt esset sine isto iuuamēto. sz tn̄ illō iuuamētū ē ppter meli⁹: z hoc ē manifestū in eo qđ violēte mouet: sicut ē ēt manifestū q illud in eo qđ violēter mouet est necessariū inquātū mouet post getē motoris. ¶ Et post in eodē cōmēto dicit. Aer igit fm qđ est corpus passiuū ɔtinēs ē necessarius in esse istius mot⁹: z fm q ē graue z leue fac mot̄ū faciliorē z pfectiorē: nō q sit necessari⁹ in suo esse. Aer autē est iuuās motū naturalē ēt sicut dicit Ari. et ē necessarius in suo esse fm modū: fm qđ ē necessari⁹ in esse mot⁹ violenti: z vr̄ ēt ipe esse necessari⁹ in eē motus nālr mā p prior: z in h est difficultas: declaratū ē ei de elementis q n̄ noiant inter ea q̄ mouent p se: cū nō moueant in loco nisi a generāte. ¶ Et adhuc post. Lapis eni nō mouet se eēntialiter: z cū ita sit: z oē qđ mouet se accñtalr necesse ē vt moueat se: qz essentialr mouet aliud motū a se. verbi gra: qz hō nō mouet se accñtalr in naue: nisi qz mouet nauē eēntialr er cū ita sit lapis g̃ nō mouet essentialr nisi aerē in quo ē. et mouet: qz in h qđ mouet se seqt motū aeris sicut de hoie cū naue. Et hec vltima auctoritas multū facit p illa opione. ¶ Et idē velle vr̄ cōmē. 4. de celo cōmē. 21. dum postq̄z declarauit corpa simplicia mouere se accñtalr ad sua loca sic dicit. Et dicere q aliqs moueat se accidētalr. i. q nā mouet se nisi ppter motionē suā in mediū qđ defert ipm: vt gubernator nauis mouet cū ipe moueat nauē. ¶ Iohānes vo gandauus asserit illā opinionē nō esse de mēte cōmē. si vba eius nō superficialr: sed medulliter ɔsiderētur: z vult grauia z leuia fm pprias naturas: z ab itrinseco moueri ad sua loca naturalia. Pio q̄ faciūt qdā rōnes supius inducte: z qdā vba cōmētatoris posita ab eo. 3. de celo cōmē. 28. dū dic. Lapis aūt mouet se iquātū ē graue⁹ actu: et mouet inquātū ē in potētia inferi⁹. Et cā in h qđ inuenit vno modo in actu: z alio modo in potētia est: quia cōponitur ex materia z forma. forma igit ei⁹ mouet inquātū ē forma: z mouet fm q est materia. nō eni est in potētia ad inferius nisi fm q ē mā. ¶ Ad idē pnt adduci vba eiusdē posita. 4. de celo cōmē. 21. dū inqt. Grauitas in lapide est motor fm q ē forma tm̄. z ipa est mota inquātū ē i mā prima. Et cā i h ē: qz pma mā nō ē ens in actu. lapis aūt cōponitur ex grauitate z pma mā ecōtra i aīalib⁹ q̄ cōponunt ex corpe z aīa. Vult g̃ Cō. p hec dicta: q grauia z leuia a

ꝑncipio itrĩseco mouentur ⁊ nõ solũ p accidens motum medij insequẽdo.

Et tunc respõdet ad rões aduersas q̃ ex dictis commẽtatoris p opionẽ illã adducta elici pñt. ¶ Ad pmã cũ dicit cõmen. ꝙ graue ⁊ leue mouet ⁊ diuidit mediũ cũ q̃ mouet: ⁊ nisi esset diuisio medij nõ esset mot⁹. Respõdet ꝙ in motu nãli grauiũ ⁊ leuiũ reqrit mediuꝫ: vt hãt resistẽtiã motoris: ex qua i motu causet successio: cũ mã grauis aut leuis nõ resistat forme mouẽti. ¶ Hec tñ solutio nõ v: sufficere: qꝛ licet i motib⁹ nãlib⁹ elemẽtoꝝ que nõ hñt itrinsecã resistẽtiã regrat resistẽtia medij: i motib⁹ tñ nãlibus mixtoꝝ intrinsecã resistẽtiã habẽtiũ illud non expedit. ¶ Propterea dici posset ꝙ cõmẽ. loqtur solũ de grauibus ⁊ leuibus simplicib⁹: ⁊ ꝙ p lapidẽ intelligit terram: qḋ patet ex suo modo loquẽdi in plibus locis. vñ cõmẽto supius allegato. s. 2. 4. de celo duꝫ dicit ꝙ motor et motũ in lapide ⁊ igne ⁊ alijs simplicib⁹ nõ distinguunt. Et 8. phy. cõmẽ. 32. dicit. Luꝫ declarauit. s. Aris. ꝙ lapis ⁊ vñr corpa nãlia simplicia nõ mouẽtur ex se ⁊c. Ecce ꝙ cõmẽ. cõnumerat lapidẽ inter corpa simplicia. ¶ Ad scḋam rõnẽ cũ dic cõmẽta. ꝙ lapis mouẽdo aere eẽntialr: mouet seipm acetualr: sicut de hoie cũ naue. dicit cõmẽta. talr esse intelligendũ: ꝙ sicut nauta mouet nauẽ de poẽtia essentiali: ⁊ mouẽdo sic ipaꝫ mouet se de potẽtia accñtali. ¶ Jtẽ lapis descẽdẽs mouet aerẽ de potẽtia eẽntiali: ⁊ ipm talr mouẽdo nil ipe mouet se de potẽtia accñtali: nõ ꝙ mot⁹ aeris sit cã motus lapidis: sꝫ magis ecõtra. sꝫ sil tpe fiunt ⁊ se cõcamitant sicut de motu nauis: ⁊ naute in h̃ e accipiẽda similitudo. licet in alijs sit dissimilitudo: qꝛ mot⁹ nauis eẽt cã motus naute: ⁊ mot⁹ naute e pure p accñs: qr nõ ẽ de motu lapidis p aerẽ descẽdentis in ordine ad motũ aeris. Sꝫ h solutio ẽ mihi nõ paꝝ ãbigua: qꝛ illud mouet aliqd de potẽtia eẽntiali qḋ tribuit illi formã q̃ est ꝑncipiũ mot⁹ vt infert `oñdet: sed lapis cũ descẽdit p aerẽ nõ tribuit sibi aliquã formã p quã moueat: sꝫ ipe postq̃ꝫ incepit ab extrinseco moueri ex ꝓpria nã. ⁊ a forma sua mouet. q̃re seqtur ꝙ lapis nõ mouet aerẽ de potẽtia eẽntiali. ¶ Pro isto vide Cõmẽ. 3. de celo cõmẽ. 28 sic dicẽtẽ. Sed licet motor gñcat: tñ res mota mouebit: qꝛ aer tũc mouebit ipam: quia aer. qui ꝑncipiũ motus accipit a motore extrinseco remanebit postq̃ꝫ fuerit separatus a motore: motus p se p ꝑncipiũ nãle qḋ ẽ in eo. s. grauitatẽ aut leuitatẽ. ⁊ si hoc nõ eẽt lapis caderet. s. deorsũ: ⁊ nõ moueret sursũ dũ sursũ ꝓijcit cũ motor sepetur ab eo: qꝛ lapis nõ habet in se ꝑncipiũ leuitatis. ¶ Ad tertiã rõnẽ cũ dicit cõmẽ. ꝙ mediũ defert lapidẽ descẽdentẽ: verũ ẽ dicit ipe cũ pellẽdo: ⁊ ipius motũ velocitãdo: sed nõ totalr mouendo: vt in motu violento cõtingit. ¶ Que aũt istaꝝ opionũ sit de mẽte cõmẽ. nõ facile est videre: ⁊ vtraq̃ꝫ habet defensores.

Sed pro respõsione ad ꝑncipalẽ põnẽ. ¶ Primo sciẽdũ ꝙ corpa nãlia in mlũplici dña reperiuntur. quedã eni sũt grauia aut leuia inãiata simplicia aut mixta. Et q̃dã sũt aĩas habẽtia. Nõnulla vo sũt. neq̃ꝫ grauia neq̃ꝫ leuia: vt celestia corpa de qb⁹ ol'd⁹ cũ sint mobilia sꝫ locũ: vidẽdũ ẽ vtrũ moueant ex se aut nõ: qꝛ solũ h̃ motu corp⁹ dr ex se moueri vt asserit cõmẽ. 8. phy. cõmẽ. 20. dicens. Et ista dubitatio est ꝓpria in motu locali: qm nã inuenit aliqd moueri: ex se nisi in motu locali. Jn ceteris aũt motibus motor est extrinsecus. ¶ Scḋo sciendũ ꝙ de elemẽtis dupli̇r loq possum⁹. vno mõ de elemẽtis i actu. Alio modo de elemẽtis in potẽtia. vbi grã. Habẽs actu formaꝫ substãtialẽ ignis dr ignis in actu. ⁊ habẽs actu formã substantialẽ terre dr terra in actu: ⁊ ita de reliqs. Sꝫ terra ex q̃ dꝫ fieri ignis. dr ignis i potẽtia: ⁊ ignis ex q̃ dꝫ fieri terra dr terra i potẽtia: h satis pꝫ. ¶ Tertio sciẽdũ ꝙ aliqd moueri dupli̇r pñt ꝯtingere. vꝫ. eẽntialr ⁊ acñtalr. Jllud mouetur eẽntialr qḋ mouet de potẽtia eẽntiali. Jllud aũt mouet accñtalr qḋ mouet de potẽtia accñtali. ¶ Ex q̃ seqt ꝙ duplex est motor. s. qḋ mouet de potẽtia eẽntiali. ⁊ qḋ mouet de potẽtia accñtali. ¶ Et silr duplex ẽ potẽtia. s. accñtalis ⁊ eẽntialis. Potẽtia essentialis ẽ potẽtia q̃ ẽ ad formã: q̃ dꝫ eẽ ꝑncipiũ opationis: q̃lr carẽs habitu sciẽtifico dr esse in potẽtia ad ꝯsiderare. Sed potẽtia acñtalis ẽ potẽtia habẽtis formã q̃ debet esse ꝑncipiũ opandi: ⁊ fm illã nõ operantis: qualr habẽs habitũ scie ⁊ p illũ nõ cõsiderãs dr eẽ in potẽtia ad actũ ꝯsiderãdi. ¶ Motor g̃ q mouet tribuẽdo eẽntiã seu formã q̃ dꝫ esse ꝑncipiũ opandi ẽ motor de potentia essentiali: ⁊ hec potẽtia a cõmẽtatore dr potẽtia nãlis: ⁊ est in corpe ex q̃ aliud corp⁹ dꝫ gñari. Sꝫ motor q illud qḋ hꝫ essentiã seu formã q̃ debet eẽ ꝑncipiũ opãdi deducit ad actualẽ opationẽ dr motor de potentia accñtali: ⁊ hanc Cõmẽtator appellat potentiã violentã: ⁊ est in corpe actu habẽte formã q̃ dꝫ esse ꝑncipiũ opandi. Et ꝙ hec sit eius intẽtio appet. 8. ph⁹ cõmẽ. 4. vbi dicit sic. Subiectũ vo motus trãslationis elẽtoꝝ in quo ẽ potẽtia ꝑcedẽtis hunc motũ in tpe est corpus ex q̃ ẽ gñatio elemẽti. verbi grã. ꝙ qñ ignis gñatur sꝫ totũ: statĩ hꝫ vbi qḋ supius ẽ fm totuꝫ: ⁊ cũ gñat pars singula illi⁹: statim habet singulaꝫ ptem illius vbi. Potẽtia igit istius motus nõ est in subiecto qḋ ẽ ignis i actu: sed in subiecto ex q̃ gñat ignis. vbi grã. ligno cõbusto aut oleo inflãmato. Et h ignorauit Johãnes grãmaticus ⁊ extimauit ꝙ quedã potẽtiarũ iueniat cũ illo ad qḋ est potẽtia: ⁊ decepit alios in hãc potẽtiã esse ꝯiunctaꝫ cũ forma ignis que ẽ in actu p potentiã q̃ ẽ cõiuncta cũ ea quãdo violat ab aliquo qñ gñatur vt moueat supi⁹: ⁊ ista est alia a naturali: cũ sit violẽtia. Naturalr aũt impossibile est vt sit cõiuncta cũ forma ignis. s. potẽtia q̃ ẽ i igne ad motum supius: ⁊ si hoc esset tũc duo ꝯtraria essent simul i eodem subiecto: ⁊ in eodẽ tpe. s. potẽtia mot⁹: ⁊ mot⁹ infit: qḋ est impoẽ. ¶ Quarto sciendũ ꝙ aliqd moueri a se vel ex se dupli̇r capi cõsueuit. vꝫ cõiter ⁊ ꝓprie. ¶ Cõiter oẽ illud dicit moueri ex se vel a se qḋ mouet nãlr: ⁊ ab itrinseco: ⁊ sic moueri ex se idẽ est qḋ moueri p se. ¶ Proprie illud dr moueri ex se qḋ diuidit in partẽ actu mouentẽ ⁊ in parteꝫ actu motã vt post ostẽdet: ⁊ sic capiẽdo moueri ex se est inferius ad moueri per se.

His premissis sit hec pma conclo. Elemẽta in potẽtia mouẽtur a generãte de potentia essentiali ad sua loca ꝓpria. vbi grã. Terra dũ sit ignis essentialr mouet sursũ a generãte. Hec ꝯclo sic ꝓbat: qꝛ ab illo mouet aliqd de potẽtia essentiali a q̃ recipit formã q̃ est ꝑncipiũ opandi: sꝫ terra q̃ ẽ ignis in potẽtia a generãte recipit formã ignis substãtialẽ tanq̃ꝫ mã trãsiẽs q̃ ẽ ꝑncipiũ mot⁹ sursũ: igit patet ꝯña. ⁊ assumptũ est notũ ex dictis. ¶ Scḋa ꝯ̃. Elemẽta in actu mouentur a se: vel a re mouẽte ꝓhibẽs ad sua loca ꝓpria de potẽtia accidentali. ꝓbatur: qꝛ ab illo mouent elemẽta i actu ad sua loca ꝓpria de potẽtia accidentali a q̃ ꝑducunt ad actualẽ nõ acqrendo formã q̃ est illi⁹ ꝑncipiũ. vt pꝫ p dicta supi⁹. sed h ẽ remouẽs ꝓhibẽs quãtũ ad mot⁹ inceptionẽ: ⁊ tpꝫ met quãtũ ad ei⁹ inceptionẽ: ac etiã ꝯtinuationẽ. g̃ ⁊c. vñ si terra in actu sit gescẽs sursũ hoc erit violent p aliqḋ detinẽs ea: Jḋ si debeat deorsũ moueri oportebit illud detinens remoueri: ⁊ remouẽs illud erit mouẽs terrã deorsũ quãtũ ad motus inchoationẽ de potẽtia accñtali: ipa aũt terra ꝯtinue illo motu durãte p formã ꝓpriaꝫ silr seipam mouebit de potẽtia accñtali. ¶ Has duas ꝯclones vult cõmẽta. in h. 8: cõmẽ. 32. sic dicẽs. Et silr ignis hꝫ duas potẽtias. potẽtiã eẽntialẽ: ⁊ est potẽtia q̃ est in corpe ex q̃ gñat. et potentiã accñtalẽ. ⁊ ẽ potẽtia q̃ est in igne qñ ipeditur: et ista fm ꝙ ẽ accñtal' indiget motore accñtali ecõtrario pme potẽtie. Et cũ ita sit. q̃ro igit dicẽs. vtrũ ista corpa simplicia mouẽtur in loco a motore extrinseco aut ex se: dicẽdũ est in rñsione ad illã qm mot⁹ q̃ ẽ in potẽtia ẽ nãli: ⁊ in potẽtia q̃ est i re ex q̃ gñat corp⁹ simplex in q̃ inuenitur mot⁹ necessario: indiget motore eẽntialr: ⁊ ẽ illḋ qḋ est extrinsecũ. s. generãs. Gñans ei ẽ illḋ qḋ a corpi simplici gñato formã suã: ⁊ oĩa accñtia ꝯtingentia forme q̃rũ vnũ

est motus in loco. Et nō cū forma fuerit cōpleta i eo cōplebitur vbi suū debitū ⁊ alia accñtia: nisi aliqd īpediat. Potentia vō ad motū q̄ accidit inueniri in corpe simplici qñ impedit in tpe sue gñanōis qn moueat ad suū nālez locū ab aliq̄ īpedimēto qñ gñat in loco extraneo: aut qñ extra suo nāli ab aliq̄ extrahente: nō indiget in h̄ q̄ exeat in actum motore extrinseco eēntialr: cū sit potētia accñtalis: et cū ita sit: ⁊ illud qd̄ essentialr mouet: erit illud in quo est potētia vā ad motū. s. potētia receptōis mot⁹: tūc illud qd̄ mouet i rei vitate h̄ motū ē mā ex q̄ generat corp⁹ simplex. vbi gr̄a. q̄ aer q̄ est in potētia ignis: ⁊ supi⁹ erit illud qd̄ mouet in rei vitate: ⁊ eēntialr ad supi⁹ qñ fit ignis. Et paulo post subdit. Et pprū ē potentie eēntiali: vt nō fiat ī actu nisi ppter motorē essentialē: ⁊ qn nō venit ad actū: nisi qñ ↄgregant duo. s. recipiēs ⁊ agēs ecōtrario potētie essentiali q̄ nō indiget ad h̄ q̄ exeat ad actū motore extrinseco nisi p accñs: ⁊ ē recessus īpedimētī. ¶ Tertia ↄ̄. Elta dū mouent ad sua loca ppria nō mouent ex se ppe. Hec ↄclō arguit. q2 oē mobile ex se ppie ē discōnnuū. sm Ar. h̄. i. habēs ptes dissīles: quaꝝ vna ē actu mouēs: ⁊ reliqua actu mota: sꝫ nullū elm̄ ē h̄. q̄re ⁊c̄. Probat minor: q2 tales nō ptes quātitatiue: cū sint vnigenee. i. eiusdē rōis: nec esset maior rō q̄ vna esset mouēs: ⁊ altera mota q̄ ecōnuerso. Tales etiā nō sūt ptes q̄litatiue: q2 licet forma sit actu mouēs. mā tñ nō ē actu mota: cū nō sit ens actu. sꝫ in pura potētia. Cōpositū q̄ erit motū ī actu qd̄ nō ē ps: sed totuz. ¶ Et h̄ ē qd̄ voluit cōmē. i h̄. 8. cōmē. 30. dicēs. Si igr̄ aliqs dixerit nō sūt corpa simplicia cōposita ex mā ⁊ forma: q̄rū virūq3 est distinctū sm diffinitionē a reliq̄. dicem⁹ ad h̄ q̄ pma mā nō ē exñs in actu: ⁊ illud qd̄ mouet ex se dꝫ diuidi in motorē: ⁊ motū in actu: qm̄ illud qd̄ ē in potētia: neq3 mouet: neq3 mouet. Si igr̄ lapis. vbi gr̄a. moueret ex se cōtingeret vt esset mouēs ⁊ motū eodē mō sm formaz qm̄ nō ē exñs in actu nisi sm formā: qd̄ ē ipole. ¶ Et ↄfirmat: q2 illud mouet ex se qd̄ si incipiat motū pōt ipm inchoare nō cōcurrēte pticulari motore extrinseco. sed elta nō pñt inchoare motū gn cōcurrēte extrinsecus motor: vt gñans aut remouēs phibēs. q̄ ⁊c̄. Et ppter h̄ dicit cōmē. 8. h̄⁹ cōmē. 27. q̄ Ari. posuit illa elta moueri ex aliis: quia ista nō mouētur ex se donec moueātur ex aliis. vt declarabitur p⁹. ¶ Quarta ↄclō. elta dū mouētur ad sua loca ppria. mouent ex se cōiter seu p se. pꝫ. q2 mouent sm nām. et a forma substātiali itrinsica cū grauitate aut leuitate vt īstrumēto. igit ⁊c̄. ¶ Vñ dū auctores dñt q̄ elta nō mouetur ex se: itelligūt ppe. Et cū aliqñ ↄcedūt ipa ex se moueri: intelligūt cōiter: ⁊ q̄ mouēt se p se: q2 nālr ⁊ ab extrinseco. ⁊ ista nō repugnāt: cū equocatio ↄdictionē tollat. Et similes ↄclōnes pōt p pñt de mixtis in aiatis. ¶ Quīta cōclō. Aīalia mouent ex se ppie. pbat: q2 sūt diuisibilia i ptez actū mouemē: ⁊ in ptē motaz. igit mouētur ppie ex se: pꝫ ↄña ex dictis: ⁊ assumptū ē notū: cū diuidit in aiaz: ⁊ corpus ⁊ aia ē actu mouēs: ⁊ corpus ē actu motū: cū sit ī actu substāciali p formas substātiales elemētoꝝ. ¶ Itē aīal pōt inchoare motū nō cōcurrente motore pticulari extrinseco et moueri ad oēm differētiā pōnis: ⁊ qetare se anq̄ attingat terminū mot⁹ vltimate intētū: igit mouet ex se ppie pꝫ ↄña. q2 iste sūt pprietates eoꝝ: q̄ ppe mouētur ex se: et assumptū clarū est intelligēti. ¶ Sexta ↄclō. Celū sūptuz p aggregato ex itelligētia ⁊ orbe mouet ex se ppe. pbat. q2 diuidit in intelligētiā ⁊ orbē: quoꝝ vnū: puta itelligētia est actu mouēs: ⁊ reliquū. s. orbis est actu motū cū sit ens in actu: ⁊ p se subsistēs: vt patet.

Sed circa hanc determinationē sunt aliq̄ dubia. ¶ Primū dubiū ē. q2 videt q̄ mixtū inaiatū vere moueat ex se. qm̄ h̄ꝫ ptē actu mouentē. s. formā substāualē: ⁊ ptē actu motā puta residuū qd̄ est ens in actu substāciali p formas substāuales elemētoꝝ sic corp⁹ aīal. ¶ Secundū dubiū ē: q2 nō videt q̄ animal possit incipere motū nō cōcurrēte motore extrīseco: ⁊ ex cōsequēti q̄ moueatur ppie ex se. qm̄ ad et⁹ motū naturalē localē oꝫ concurrere appetibile: ipm āt appetibile est motor ab extra. ¶ Tertiū dubiū ē. qm̄ nō vr̄ q̄ mouere se ad oēm differētiaz positionis: ⁊ setpm ex se qetare sint pprietates illi⁹ qd̄ mouet ppie ex se: corpa celestia mouent ex se ppie tñ ñ possunt moueri ad dr̄ias loci oppositas: neq3 ex se qescere.

Ad hec dubia rñdet. Ad pmū dr̄ q̄ mixtū inaiatum licet h̄ꝫ ptē actu motā. sed nō h̄ꝫ ptē actu mouētē: q2 sm cōmētatorē nō mouet a sua forma substantiali: sed a forma substāuali elemētī pdominātis: q̄ nō ē pars in actu ipi⁹ mixti sꝫ solū elemētī pdominātis: vt sic dr̄ esse mouēs: ⁊ dato adhuc q̄ mixtū inaiatū mouet a sua forma substāuali: ipa nō esset ps actu mouēs: q2 nō posset motuz inchoare: nisi cōcurrēte pticulari motore extrinseco: nec ex se qetare: ⁊ ad oēm dr̄iam pōnis mouere qd̄ ē opportunū vt aliq̄ forma q̄ est māe pfectio sit h̄. ¶ Ad scđm dr̄. q̄ appetibile p quāto relucet in fantasmate intrīseco aīali habet tanq̄ intrinsecus motor. Nā appħenso obiecto appetibili p ipensionē quā facit in sensu tanq̄ ↄueniēti aut disconueniēti. statī cōseqtur appetit⁹ psecutionis: aut fuge et tūc p appetitū inclinat aīa ad musculos mouendū lacertos: ⁊ tandē ↄuenit mot⁹. licet q̄ appetibile in pncipio agat in sensū: ⁊ moueat: dū ñ fit actualr mot⁹ magis concurrit vt finis. ¶ Ad tertiū dubiū dr̄. q̄ ille nō sūt pprietates cōes oīb⁹ q̄ mouent ppie ex se: sꝫ gñabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ solū: q̄ sūt apta nata ad opposita loca moueri: ⁊ cū q3 moueri: ⁊ qñq3 quiescere. ppetas āt adeq̄ta ill̄ ↄuenit h̄ ē esse diuisibile in ptē actu mouētē: ⁊ in ptē actu motā: qd̄ cōpetit nedū aīalib⁹. sꝫ etiā corpibus celestibus.

Ad argumenta pncipalia. Ad pmū pꝫ ex dictis q̄m ośsū ē q̄ grauia et leuia dū mouent nālr nō moueri a suo loco: neq3 a medio saltē pncipalr: sed a forma sua sibi itrīseca. ¶ Ad scđz dicit q̄ pbat tertiā couclusionē. ¶ Ad tertiū rñdet simil̄r. ¶ Ad quartū negat q̄ in oī motu mobile resistit suo motori: ⁊ instātia ē de motu nāli ipi⁹ elti: qd̄ nō h̄ꝫ intrīsecā resistentiā: ppterea regrit resistētia intrinseca ipi⁹ medij. ⁊ Mixtū aūt inaiatū licet inclinet in suū locū nālē rōne elti pdominātis: q2 cū h̄ꝫ itrīsecā resistētiā ex pte elti subdominātis: iōn̄ seqt q̄ si mixtū inaiatū inclinat ad suū locū nālez q̄ nō resistit sibimet dū mouet ad ipm. ¶ Ad qntū ↄcedit q̄ idē ē mouēs ⁊ motū in actu: ⁊ in potētia: sed diuersimode. vñ vult cōmē. q̄ dū terra descēdit ei⁹ forma substātialr est motor: vt forma: ⁊ ē motū vt ē in pma mā. Pro q̄ vide cōmēta supius allegata: ex. 3° ⁊. 4° de celo. Ex hoc nō debes putare: q̄ forma terre sit pmū ⁊ p se motū: cū ipa non moueat nisi p accñs: sꝫ terra q̄ dicit talē formā i tali mā ē illa que p se ⁊ pmo mouet. ¶ Ad sextū dr̄ q̄ Aris. ibi vult q̄ grauia ⁊ leuia nō moueant ex se ppie: sed nō negat ea ex se moueri cōiter siue p se. Et cū dicit q̄ nō h̄ꝫ pncipiuz faciēdi motū: sed solū patiēdi: itelligēdū ē de potētia eēntiali: vez ñ h̄nt pn^m faciēdi motū de po^a accñtali: qm̄ a generāte mouētur de po^a eēntiali. a seipsis vō aut a remouēte phibēs de po^a accñtali: vt ostēsū est in questione ⁊c̄.

¶ Hoc āt dupliciter: aut ei nō per seipsū est mouēs: sꝫ per alteꝝ qd̄ mouet mouēs aut per seipsū: et hoc ē aut mouēs ex se pmū post vltimū: aut per plura media: vt baculus mouet lapidē: et mouet a manu mota ab hoīe. hic aūt nō ampli⁹ ē quo ab aliquo moueat. Textu cōmē. xxxiij.

a **D intelligendū** q̄ Ari. dicit q̄ pmū mouēs pt mouere sine vltimo ⁊ ecōtra: ⁊ cōmē. dicit q̄ pmum mouēs separi pt ab vltimo ⁊ nō ecōtra. h̄ āt non

videt verũ in exẽplo Ari. qm̃ sicut hõ p̃t separari a baculo: ita ecõuerso. ¶ Dicit q̃ Ari. intellexit p ista mouẽtia mota que se hñt ad inuicẽ i ordine essentiali. de qbus ẽ verũ qḋ dicit: ⁊ si nõ de illis. exẽpla eni ponim⁹ ⁊c̃. Qḋ aũt sint ali qua q̃ sic hẽant. p̃z: qm̃ naliter p̃ma intelligẽtia posset mo uere nõ mouẽte scḋa: ⁊ scḋa nõ mouẽte tertia. Silr p̃mus orbis posset moueri secũdo nõ moto: sȝ nõ cõtigit q̃ scḋa sm̃ tertia itelligẽtia moueat: ⁊ p̃ma nõ moueat. Nec q̃ se cũdus am̃ tertius orbis moueat. ⁊ p̃mus nõ moueat.

¶ Nõ ei necessariũ ẽ accñs: sȝ ɔtingẽs ñ esse. Si igitur ponam⁹ possibile esse nul lum impossibile accidit: falsum autẽ for tassis. Textu cõmẽ. xxxvj.

Dicit Ari. q̃ illud qḋ ẽ p accñs põt nõ eẽ. Contra: qȝ i motu grauis deorsũ forma mouet seipam p accñs: ⁊ simĩlr in motu aialis: ⁊ tñ ħ p accñs nõ p̃t nõ eẽ. ñ ei ẽ posse q̃ talis forma moueat ⁊ nõ moueatur.

Dicendum q̃ illud qḋ ẽ p accñs põt non esse in suo vlĩ fm̃ aliqḋ ei⁹ indiuiduũ. ⁊ ħ est verũ qȝ ei mouẽs mouet p accñs: iõ aliqḋ ẽ mouẽs: qḋ i mouẽdo nullo mõ mouet vt de⁹: cũ hoc m̃ stat q̃ aliqḋ p accidẽs in suo p̃ticulari nõ possit esse: imo q̃ sit necessari um vt i p̃posito. vñ hõ ẽ colorat⁹ p accñs: ⁊ tñ nõ põt ñ esse ⁊ p̃uus nõ est ens p accñs. ⁊ tñ nõ põt nõ esse. imo ẽ neces saria p generationibus ⁊ corruptiõib⁹. vt in p̃mo hui⁹ dĩ sum ẽ. ¶ Burle⁹ tñ dicit q̃ ħ capit p accñs: vt necessario opponitur: ⁊ nõ p se p̃mo: ⁊ tũc totũ patet.

¶ At vero si nõ fm̃ accñs: sȝ ex necessita te mouet mouẽs. nisi ãt mouet non vtiq̃ȝ mouet: necesse ẽ mouens si mouet aut sic moueri q̃ sit fm̃ eãdẽ spẽm motus: aut sȝ alterã. Textu cõmẽti. xxxviij.

Aduerte q̃ alicui posset videri non esse in cõuenies q̃ ferẽs ferat: ⁊ sanãs sanet ⁊ docẽs addiscat: vt vult Ari. in lr̃a. qm̃ anial fert seip̃m: ⁊ medic⁹ seip̃m sanat. ⁊ hõ p cõsidera tionẽ ⁊ discursũ docet seip̃m: ⁊ aq̃ calefacta p̃p̃rie nature derelicta seipam frigefacit. q̃re ⁊c̃.

Respondetur q̃ ista sũt incõuenientia fm̃ intel lectũ Aris. accepta. vȝ. q̃ aliqḋ ferat seip̃m p̃mo. ita q̃ totũ ferat totũ. ⁊ sic de alijs ⁊c̃. hoc nõ reperitur in exẽplis adductis: qm̃ aia fert corp⁹ p̃mo: ⁊ ñ anial seip̃m. ⁊ sciẽtia medicine p̃mo sanat medicũ: ⁊ medi cus se sanat p accñs. ⁊ fantasmata seu intellectiões p̃mo cõ currũt ad causandũ sciẽtiã que de nouo acq̃rit ex inten tione: ⁊ ita de alijs. quare ⁊c̃.

¶ Impossibile igr̃ ẽ ipsũ mouẽs seipsũ penit⁹ mouere ipsum seipsũ. Tex. cõ. xl.

b Hic dubitatur p̃mo vtrũ aial moueat seipȝ p se. 2⁹ vtrũ mo ueat se p̃mo. tertio vtrũ minimũ nãle moueat se p se. q̃rto vtrũ moueat se p̃? Et arguit ad p̃tẽ nega tiuã p̃mi dubij. ¶ Primo qȝ illud nã mouet seipȝ p se ad c⁹ motũ necesse ɔcurrit motor extrinsecus: sȝ ita est de motu aialis: qm̃ ad illũ necessario ɔcurrũt de⁹ ⁊ celum. igit ⁊c̃. ¶ Scḋo illud nõ mouet seip̃m p se qḋ mouet ad motũ alte rius. sȝ aial mouet ad motũ alteri⁹: vt corpis sui: qḋ est p se p se mota: ergo. ¶ Tertio illḋ nã mouet a se p se: qḋ mo uet ab alio: sed ita ẽ de motu aialis: qȝ ip̃ȝ dr̃ mouere se ex eo q̃ aia mouet corpus: ⁊ etiã totũ: igit ⁊c̃.

Ad partẽ affirmatiuã scḋi dubij arguit: qm̃ illud mouet se p̃mo: qḋ mouet se fm̃ qualibȝ ei⁹ p̃tẽ: vt p̃z ex distinctiõe posita sup̃⁹ de p se ⁊ p accñs: ⁊ sȝ seip̃m p: sȝ aial mouet se p̃mo fm̃ quãlibet ei⁹ p̃tẽ: ergo ⁊c̃.

Ad partẽ negatiuã tertij dubij arguit. qm̃ illḋ nõ mouet se p se qḋ mouet ad motũ alteri⁹ sed ita est de minimo nãli puta de minima p̃te cordis aut mu sculi q̃ mouet ad motũ toti⁹ corpis: ergo ⁊c̃.

Ad partem negatiuã q̃rti dubij arguit. qm̃ illud nõ mouet se p̃mo qḋ ẽ infinitũ diui sibile in aliqḋ seip̃m mouẽs: sed minimũ mouẽs seipȝ in infi nitũ est diuisibile in aliqḋ mouẽs seip̃m: ġ nõ mouet se p̃. p̃z ɔña. ⁊ maior colligit ab Ari. in lr̃a. vbi ondit q̃ mouẽs se p̃mo hȝ solũ duas p̃tes in actu: quarũ vna ẽ mouẽs ⁊ alte ra est mota. ⁊ minor arguit. qȝ cũ minimũ sit ɔtinuũ ip̃ȝ ẽ in infinitũ diuisibile. vñ Ari. in sexto hui⁹ p̃bat q̃ nõ ẽ da re aliqḋ p̃mũ motũ ex p̃te mobilis tp̃is ⁊ terminũ ad quẽ. et in. 7⁹ hui⁹ p̃bat q̃ nihil mouet se p̃mo.

Ad hec respõdetur p̃mittendo primo duo. p̃mũ est distin ctio posita sup̃ius de p se quã illic q̃re. scḋm ẽ distinctio de p̃mo que ẽ q̃ p̃mũ sumit q̃drupl̃r. vȝ. p totalitatis p̃mi tate: p p̃mitate cãlitatis: p p̃mitate subiecti: ⁊ p p̃mitate generatiõis seu eẽndi. Et tũc dicit ad p̃mũ dubiũ q̃ anial mouet se p se ad intentionẽ Ari. siue ex se: qȝ põt redire ex se ad locũ in quo incepit moueri ⁊ ex se q̃escere ⁊c̃.

Ad primũ argumentũ cũ dr̃ q̃ in ei⁹ motu neces sario ɔcurrit agẽs extrinsecũ. ¶ Rñ detur q̃ verũ ẽ de agẽte cãualr̃ ordĩato seu vlr̃: sed nõ de agente accñtaliter ordinato ⁊ p̃ticulari: de quo erat p̃mo: sicut oportet in motibus inaiatorũ. vt ostẽsũ ẽ supra. ¶ Et si argueret q̃ oportet cõcurrere appetibile qḋ ẽ mouens particulare. dr̃ q̃ i ichoatiõe mot⁹ nõ oȝ ip̃m actualr̃ con currere. sȝ sufficit q̃ sit in intẽtiõe: sed nõ ẽ sic in inchoatio ne mot⁹ istati cũ tũc oporteat actualr̃ ɔcurrere ḡñans vl remouẽs p̃hibẽs. ¶ Ad scḋm dr̃. q̃ solũ ɔcludit q̃ anial nõ mouet se per se: ⁊ p̃mo: qm̃ corpus mouet p se p̃mo et totũ anial p se ⁊ nõ primo: sicut aĩa mouet p se ⁊ p̃mo: et animal p se ⁊ non primo. ¶ Ad tertiuȝ patet ex dictis: qm̃ negandum est antecedẽs.

Ad secundũ dubiũ rñdet q̃ aial nõ mouet se p̃. ¶ Et ad argumẽtũ dr̃ q̃ solũ p̃bat q̃ aial mouet se primo p̃mitate totalitatis: ⁊ nõ in p̃mitate cãlitatis de qua loq̃tur. Ari. nec mouet se p̃mo primitate subiecti cũ moueri: aut mouere insit sibi p alias causas vt p aniam ⁊ corp⁹: ⁊ p alia subiecta: sicut habere tres inest isocheli p aliud subiectũ vt p triangulũ. aial ei nõ ẽ p̃mũ subiectũ mot⁹ neq̃ȝ moueri. Itẽ nõ mouet se p̃mo p̃mita te essendi: qm̃ min⁹ eo põt se mouere vt eor aut pars ei⁹.

Ad tertiũ dubiũ dr̃ q̃ minimũ nãle mouet se p se si nõ q̃dẽ in actu i fuerit ps alteri⁹: sed i po tẽtia: qm̃ si eet separatũ sic posset seip̃m mouere. ¶ Uel dr̃ q̃ mouet se p se motu p̃p̃rio adeq̃te existẽte in eo. mouet ãt p accidens ad motũ totius cõpositi: ⁊ hoc p̃bat argumẽtũ sicut nauta mouet p se motu p̃gressiuo: ⁊ mouetur p acci dens motu nauis.

Ad quartũ dubiũ dicit. q̃ minimũ naturale mo uet se p̃mo p̃mitate generationis seu essendi: vnde cũ dicit Ari. ħ dari p̃mũ motũ ex se p p̃mũ motum ex se intelligit minimũ naturale: qḋ põt ex se mo ueri. ¶ Et cũ arguit q̃ nõ: qȝ tale est diuisibile in infinitũ. ¶ Respondet concedẽdo q̃ est diuisibile in infinitũ: nõ q̃ dem in actu: sed in potẽtia: ex q̃ nõ seq̃tur q̃ nõ moueat se p̃mo cũ minus eo nõ possit p se moueri. ¶ Et ad auctori tatẽ Ari. in. 6. phy. dicit q̃ Aris. ẽ locut⁹ ibi de motu fm̃ q̃ ipsum est qḋdam cõtinuum: q̃ vt sic nõ est dare p̃mũ mo tum cũ hoc mõ motũ sit diuisibile in infinitũ. Hic autẽ lo quitur de moto nõ vt est qḋdam continuum: sed vt deter minatur p formam ad certam quãtitatẽ: ita q̃ min⁹ nõ p̃t p se moueri: ⁊ hoc mõ bene dat p̃mũ motũ. Unũ motũ põt dupl̃r ɔsiderari. Uno mõ vt cõtinuũ: ⁊ sic nõ dat p̃mum motũ: vt dicit Aris. in. 6. Alio mõ põt cõsiderari vt motuȝ

naturale: ꝛ sic datur pͥmū motū vt voluit hic Ari. ꝛ cōmenta. ꝛ cū negant ꝙ aliqd moueat se pͥmo: intelligūt de pͥmitate causalitatis. quare ꝛc̄.

Intelligendū sm quosdā ꝙ aliqd alicui ꝑ se cōpetere pōt intelligi tripliciter. vno mō: qꝛ illud cōpetit sibi natr̄ ꝑ suā nām vel dispōnē sue nāe cōuenientē: ꝛ sic aq̄ ē ꝑ se frigida ꝛ grauis. ꝛ terra mouet ꝑ se deorsū. 2° aliqd cōpetit alicui ꝑ se: qꝛ sibi cōpetit solitarie: ꝛ sic de° solus ꝑ se agit. cōiter tn̄ sm hūc modū dicim° aliqd agere ꝑ se qd̄ agit sine ꝯcursu alteri° extrinseci ꝑticularis agētis: ꝛ sic graue mouet seipm ꝑ se deorsū. qꝛ nō concurrit aliqd̄ ꝑticulare agens extrinsecū. ꝛ sic ad motū ꝯtinuandū: lꝫ ꝯcurrat gñans aut remouens phibēs inchoando ipm: sꝫ nō sic ꝑ se mouet ꝙ moueat solitarie: qꝛ simul cū eo mouet mediū. Et ex hꝭ pōt patere quō aial pōt moueri ꝑ se a seipso sm istos. nō aūt graue vel leue simplex: qm̄ aial diuidit in ptē ꝑ se mouētē. s. aiam: qm̄ nō cōcurrit ex necessitate ali° motor ꝑticularis extrinsecus: ꝛ in ptē ꝑ se motā: seu q̄ pōt ꝑ se moueri. s. corp° qꝛ dato ꝙ nllm esset mediū posset ꝑ se moueri. i. solitarie absqꝫ indigētia alicui° moti extrinseci: qm̄ cū tale corpus resistat āie mouenti. dato ꝙ nulla esset resistētia extrinseca adhuc eēt resistētia itrinseca q̄ sufficeret ad successionē mot°. sꝫ graue vel leue simplex nō sic diuidit: lꝫ enī hēat ptē ꝑ se mouentē ad intellectū datū: nō tn̄ hꝫ ptē ꝑ se motā: seu q̄ possit ꝑ se moueri: nō cū hēat resistētiā intrīsecā si nō esset aliqd̄ motū extrinsecū resistēs. s. mediū nō moueret: sꝫ subito mutaretur. Tertio mō aliqd cōpetit ꝑ se alicui ex eo ꝙ illa pͥdicatio est ꝑ se ꝑ quā illud denotat sibi cōpetere sm quē modum dicim° ꝙ hō ē ꝑ se aial: qꝛ hec pͥdicatio est ꝑ se in pͥmo modo. homo ē anial. ꝛ sic graue nō mouet ꝑ se: sꝫ graue existens sursū nō phibitū ꝛc̄. mouet per se.

¶ **Contacta aūt vtraqꝫ adinuicē sūt: aut ab altero alterꝫ. Textu cōmēti. xliij.**

f **Ciendū** ꝙ duplex ē cōtact°. s. quātitatiu° q est corꝫ quoꝫ vltima sūt simul aut vnū: qualitatiu° q est corꝫ quorū vnū opat in reliquū. cōtactu quātitatiuo impoſē est tactū nō tangere illud a q̄ tangit: sꝫ contactu q̄litatiuo posē ē tactū nō tangere tāgēs: vt si a. calidū ageret in b. frigidū: ꝛ non repateret ab eo. tunc a tangeret b. cōtactu qualitatiuo. sed b. non tangeret a. ꝛ tali contactu forma tangit materiam: et nō tangitur ab eadem.

¶ **Sed dixim° ista cōtra negātes hoc eē manifestū ꝑ se: sicut Aui. q dicit possibile esse hominē generari a terra: sed cōuenienti° in matrice. et iste sermo ab hoīe q dat se sciētie est valde fatuus. Cōmentator cōmento. xlvj.**

f **Ciendū** ꝙ cōmē. hꝭ dicit ꝙ hō nō pōt gñari ex nō semie hoīs tanqꝫ ex mā alterabili tn̄ ꝑpinqua. ꝛ ex ꝯñti ꝙ nō pōt immediate generari ex terra ꝑ putrefactōez: qm̄ ex materiebus ꝑpe distinctis spē generātur forme distincte spē: cū g mā q̄ est semē hoīs differat ab illa q̄ nō ē semē hoīs: si ex nō sēīe hoīs generaret hō ille differret spē ab hoīe genito ex semie homīs. ꝛ ꝑ ꝯñs hō nō diceret de eis vniuoce. ¶ Itē generatio hoīs ꝑ ꝑpagationē ē difficilis. g ꝑ putrefactionē ē impossibilis. ¶ Itē nūqꝫ repͥtū ē i expientia hoīez per putrefactionē generari. ¶ Itē cū gñatio ꝑ putrefactionē sit facilior: si hō posset ꝑ putrefactionez generari semꝑ vꝫ vt pͥmū generaret hō ꝑ putrefactionē. ¶ Itē hō genitus ꝑ putrefactionē nō posset generare sibi silē ꝑ sēīs ꝑpagationē: qꝛ si sic tolleret rō vniuocatiōis: qm̄ anial genitū equiuoce generaretur vniuoce. quare ꝛc̄.

Oppositū tn̄ hui° dicit Aui. q vult hoīez posse ex terra ꝑ putrefactionez generari: ꝛ ꝙ animal genitū ꝑ putrefactionem potest generare sibi simile ꝑ semīs ꝑpagationē. ꝑ q̄ adducūtur multe expiēne. Pͥma ē de naui a murib° mūda in mari exñte in q̄ mures ꝑ putrefactionē gñant: q postea sibi siles gñant ꝑ semis ꝑpagationē. Scdā ē de serpētib° genitis ꝑ putrefactionē capilloꝫ mulieris q alios sibi siles ꝑducūt. Terna ē de scorpione genito ex putrefactiōe rsopi aut basilicōis q sibi sile generat. Quarta ē qm̄ visū ē anial marinū biuariū nūcupatū in loco a mari multū distanti: qd̄ eē nō potuit nisi illic genitū fuissꝫ ex putrefactiōe: ꝛ tn̄ sibi sile ꝑducit. Quinta ē de qbusdā vmibus faciētib° sericū quoꝫ maxima copia semel visa fuit sup arborib° cuiusdā ꝑuincie: qd̄ nō euenit nisi qꝛ ex putrefactōe genita fuerūt ꝛ ipis siles gñabāt. Sexta ꝛ vltima expientia fuit de pͥmogenito. s. hoīe p° diluuiū vꝫ: q nō nisi ꝑ putrefactionē genit° fuit: ꝛ postea alios generauit semie mediāte. quare ꝛc̄. ¶ Conciliator aūt inter istos viā mediā tenet. dicit ei ꝙ hoīes ꝛ alia anīalia valde pfecta solū vniuoce ꝛ ꝑ semis ꝑpagationē ꝑducuntur. aīalia vō valde impfecta vt vermes qdā solū ꝑ putrefactionē generātur. Aīalia vō inter pͥdicta ꝑportionabilr media vtroqꝫ mō possunt gñari vt mures ꝛ rane. Pͥma cā ē qꝛ vt hoc vꝫ hō vel aliud anial valde pfectū ꝑducat ꝑter virtutē celestē ꝛ mām generatiōis regrit agēs ꝑticulare vniuocū qd̄ disponat materiā. Scdā cā ē: qꝛ cum illa aīalia sint pauce pfectiōis: iō ꝑ earū generatōe sufficit virtus celestis ꝛ mā affecta calore q licet respectu forme corrūpende sit putredinalis: respectu tn̄ forme gñande ē dispositio nālis materiā ꝑperās ad ipsi° ꝑductionē. Et ex his tertia cā pōt patere elige. ꝛc̄. ¶ Aduertendū ꝙ Bur. dicit ꝙ est impossibile ꝙ alicui° multitudis ifinite aliqd existēs de illa multitudie sit cā oim aliorū illi° multitudis qꝛ autē mediū aut postremū ꝛc̄. Licet hoc sit verū sꝫ opi. Ari. i exemplo suo de hoībus ex inuicē gñatis: nō tn̄ vꝫ necessariū. qm̄ si gñantur ifiniti hoīes futuri q descēdere debeāt ex sorte q vnicū hēbit filiū. ꝛ pꝫ ꝙ infinitoꝫ istoꝫ dabitur pͥmū qd̄ erit cā oim reliquorū. vꝫ fili° sor. ¶ Itē ponatur ꝙ in pͥma pte ꝑportiōali hore future de° numeret vnā vnitatē. ꝛ i scdā aliā: ꝛ sic in infinitū. ꝛ cū nō sit dare vltimā ptem ꝑportionalē si nihil vlteri° poneret nō daret vltima vnitas: iō sit ꝛ cū eo ponat ꝙ de° in vltimo instāti hore illi° numeret vnā vnitatē ꝛ nō ampli°: ꝛ pꝫ tūc ꝙ talis multitudis infinite vnitatū in illa hora numerataꝝ a deo dabit pͥmū ꝛ vltimū. Et si casus silis poneret de hoībus se ad inuicē generare debētib° haberet initiū. ꝛ iō cōfirmat sm opinātes latitudinē specieꝝ seu pfectionū eēntialiū in infinitū ꝑcedere versus deū ꝛ terminari ad deū exclusiue ꝛ ad effectū infinitū a deo ꝑductū vel ꝑductibilē inclusiue quia tūc talis effectus infinit° ne illa multitudie infinita esset causa oium alioꝝ illius multitudinis. iō ꝛc̄.

Intelligendū ꝙ aial nō mouet seipm quocūqꝫ motu: qm̄ motu alterationis mouebit ab extrīseco vt a ꝯtinēte vl alto. silr motu augmētatiōis mouebit cōcurrēte motore extrinseco. vꝫ. alimēto motu aūt locali mouet seipm; nō tn̄ simplr: vt celū nullo mō mouet ab extrinseco: sꝫ aial in suo motu locali mouetur ab appetibili dū enī animal surgit a somno mouetur anima ab appetibili q̄ postea ipm aial localr mouet. ¶ Et si ex hꝭ argueret ꝙ nō esset dña inter aiatū aia sensitiua ꝛ inaiatū ꝑpter quā vnū moueret ex se ꝛ nō alterū. ¶ Rñdet ꝙ imo est dña. ꝑpter ꝙ sciēdū ꝙ duplex ē mouēs. s. ꝑprie vt efficiēs motū: ꝛ metaphorice vt finis q dr̄ cā extrinsecus nihil tn̄ opans in ipo motu. Dicit g ꝙ inaniatū nō mouet ex se motu locali: qꝛ semꝑ ꝛ necessario ad suū motū localē cōcurrit mouēs extrinsecū ꝑprie dictū: sꝫ nō sic est de aīali quāuis ad motū ipius localē cōcurrat mouēs metaphorice dictū vt ē ipm appetibile. Ex dictis Arist. apparent due cause quare celū nō cessat a motu suo: ꝛ alia mota ex

se vt aialia sic. ❡ Pria ẽ. q2 celũ in nullo motu suo mouet̃ ab extrinseco: sed a motore ſꝓ qui ẽ intrinsecus ⁊ vniformiter se hñs. aialia aũt mouentur ab extrinseco: ⁊ ꝑncipaliter in motu alteratiõis ⁊ in motu augmẽtatiõis. ⁊ ab intrinseco solũ ꝑ accñs ⁊ in motu locali ↄcurrit ẽt motor extrinsecus. s. appetibile vt dictũ ẽ. ❡ Scḋa cã ẽ. q2 motor celi nõ informat celũ neq3 sibi inheret: s3 ĩ distãs ẽ ⁊ assistẽs ei: et iõ nõ mutat sitũ neq3 mouet̃ ꝑ accñs ad motũ celi: q̄re semꝑ vniformiter se h3 ĩ mouẽdo ipm: s3 ĩ aialib⁹ motor inheret ⁊ informat mãm. ⁊ mouet̃ ꝑ accñs ad motũ ipi⁹ corporis s3 ipa aia. ꝓpt̃ qḋ difformit̃ se h3: ⁊ q̄nq3 mouet̃ ⁊ q̄nq3 gescit. Vñ dicit cõmẽ. ꝙ motor celi nõ cõstituit̃ in esse a celo. iõ nõ mouet̃ ꝑ accñs ad motũ celi: sed ecõuerso celũ cõstituit̃ i eẽ a suo motore: cũ magis depẽdeat celũ i eẽ a suo motore ꝗ̃ ecõ: s3 motor aial' ↄstituit̃ i eẽ a moto: qm̃ pl⁹ dependet i eẽ aia a corpe ꝗ̃ ecõ. iõ mouet̃ ꝑ accñs ad motũ corpis

❡ Impossibile ẽ augmentum esse alteratione non preexistẽte. Textu cõmẽti. lv:

b **Dicit Ari.** ꝙ alteratio ẽ p̄or motu ad q̄titatẽ. ❡ Sed arguit̃ ꝙ nõ: qm̃ ita se hñt motus ſm p̄oritatẽ sicut termi ad quos vadũt seu ꝑdicamẽta i q̄b⁹ sũt: s3 ꝑdicamẽtũ q̄titatis ẽ p̄us ꝑdicamẽto q̄litatis. ḡ motus ad q̄titatẽ ẽ p̄or motu ad qualitatẽ. ❡ Scḋo arguit̃. ꝙ nõ semꝑ mot⁹ ad q̄titatẽ ꝑsupponit motũ alteratiõis vt Ari. vellet vi3: qm̃ ī rarefactiõe aut ↄdẽsatiõe q̄ sit mot⁹ ad q̄ntitatẽ nõ ꝑcedit alteratio vt p3 i rarefactiõe aut ↄdẽsatiõe q̄ fiũt i aere ↄtẽto ī latera foll' semꝑ plenis solo motu locali puto ꝑ q̄ẽ follis latera dilatant̃ vel ↄstringũt̃ ⁊ nulla i ipo aere ꝑcedẽte alteratione ſm q̄litates ꝑmas aut secũdas.

Ad primũ dicit̃ ꝙ p̄oritas mot⁹ q̄ ẽ ꝓprie de contrario positiuo in ↄtrariũ positiuũ nõ attendit̃ penes p̄oritatẽ termi ad quẽ vt ẽ in ꝑdicamẽ. q̄litatis seu i alteratiõe. q2 alteratio q̄ ẽ ad q̄litates primas ẽ p̄or alteratione q̄ est ad q̄litates scḋas: qm̃ ſm eõ. ad q̄litates ꝑmas ẽ ꝑ se ⁊ ꝑmo alteratio: sed ad secũdas de scḋa ⁊ tertia spẽ q̄litatis ẽ alteratio ꝑ se ⁊ nõ ꝑ ⁊ ad alias ꝑ accñs: s3 vbi mot⁹ nõ fit inter ↄtraria positiua non sic attendit̃ in eo p̄oritas. ⁊ q2 mot⁹ local' nõ ẽ ꝓprie de cõtrario i ↄriũ. ⁊ silr mot⁹ ad q̄ntitatẽ: iõ mot⁹ ad q̄ntitatẽ nõ dr̃ prior alijs motib⁹. l3 sit in p̄ori ꝑdicamẽto: s3 mot⁹ local' dr̃ p̄or alijs. q2 alij mot⁹ ipm ꝑsupponũt. ⁊ nõ ecõtra. ⁊ silr mot⁹ alteratiõis ẽ p̄or motu ad q̄ntitatẽ: q2 ab eo ꝑsupponit̃. ⁊ nõ eõ. Et hec a silr declaratur. Nã mutatio in substãtia ẽ p̄or ipis motib⁹ salt̃ ẽ local' ⁊ alteratiõis p̄oritate de q̄ loq̄tur Ari. ⁊ tñ ẽ ad terminũ p̄orẽ cũ substãtia sit p̄or ceteris ꝑdicamẽtis. ❡ Ad aliud dicũt q̄dã ꝙ nõ põt fieri augmẽtatio aut diminutio mõ posito in argumento: q2 n acq̄ratur raritas aut densitas. ⁊ ꝑ ↄñs nisi fiat alteratio: ex q̄ raritas ⁊ densitas sũt q̄litates q̄ nõ nisi ꝑ alteratiõem pñt acq̄ri. ❡ Istud tñ nõ vr̃ verũ: qm̃ raritas ⁊ densitas vt sũt qualitates nõ pñt acq̄ri sine alteratiõe ꝑcedẽte s3 q̄litates primas: vt p3 ꝑ cõmẽta. s3 in casu supius posito aer rarefit aut cõdensat̃ nõ p̄uia aliq̄ tali alteratiõe: ḡ in ipo nõ acq̄ritur raritas aut densitas q̄ sit q̄litas. ❡ Iõ alr̃ rñdet̃ dicẽdo ꝙ Ari. loq̄tur de augmẽtatiõe ⁊ diminutiõe ꝓp̄e dicta.

Et vlterius dic̃ ꝙ duplex ẽ rarefactio aut ↄdensatio. Quedã q̄ acq̄rit̃ raritas aut dẽsitas q̄ est q̄litas scḋa ↄñs caliditatẽ aut frigiditatẽ ⁊ tal' est alteratio: ⁊ nõ fit in aere in casu supiori. Alia ẽ rarefactio aut cõdensatio q̄ acq̄rit̃ solũ distantia aut ꝓpinquitas partium seu noua positio ꝑ motũ localẽ earũdẽ. ⁊ hec nõ ẽ alteratio: nec eã o3 ꝑcedere alteratiõez. ⁊ h mõ rarefit aut cõdensat̃ aer i casu ꝑmisso. ❡ Ex q̄ patet ꝙ hoc argumẽtum nõ est ad ꝓpositũ Ari. cũ nõ loquat̃ de tali augmẽtatione aut diminutione ⁊c̃.

❡ Cõtinui ãt sũt q̄ sunt in ↄtraria ꝙ aũt nõ s ꝑ mouẽt̃ ſm hũc motũ ↄtriis ꝑus necesse ẽ ꝑus q̄escere. Textu cõmẽti. lxij.

b **Hic dubitat̃** vtrũ iter oẽs motus cõtrarios: siue reflexos q̄es media intercipiat̃. ❡ Arguit̃ ꝙ non. ꝑmo ponat̃ ꝙ vnũ passum alteret̃ ad caliditatẽ: ⁊ antẽq3 cõplete calefiat iterũ approximet̃ vnũ agẽs frigidũ potẽs ipsũ alterare versus frigiditatẽ: ⁊ tũc p3 ꝙ statim ⁊ sine medio incipiet infrigidari. ⁊ ꝑ ↄñs inter calefactionẽ ꝑcedentẽ et frigefactionẽ sequentẽ nulla interponit̃ q̄es: ⁊ isti sũt motus contrarij reflexi. quare ⁊c̃. Confirmat̃: q2 ꝓijciat̃ pila fortiter deorsũ versus terrã. ⁊ patet ad experientiã ꝙ statim siue imediate finito motu deorsũ mouebit̃ sursũ: ergo ⁊c̃. ❡ Scḋo arguit̃: q2 ꝓijciat̃ sursũ lapis magnus ⁊ notũ ẽ ꝙ finito motu sursũ imediate mouebit̃ deorsũ: aliogn si in istanti medio quiesceret: tunc esset graue sursũ nõ impeditum: ⁊ tamẽ nã descẽderet: qḋ incõueniẽs appet. ❡ Cõfirmatur: q2 lapillo sursum ꝓiecto ⁊ obuiente molari descendente in instanti contactus aut lapillus descẽdit: aut quiescit: nã tunc nõ potest dici ipm ascẽdere: qm̃ tunc impelleret sursũ molare: qḋ est falsũ. Si dr̃ ꝙ in instãti contactus lapillus descendit: ⁊ cõtinue añ illud instãs ascendebat ꝑ casum: seq̄tur ꝙ inter motũ ascensus ⁊ motus descensus lapilli nulla est quies media: qḋ ẽ ꝓpositũ. Si aũt dicat̃ ꝙ tũc lapillus quiescit: seq̄tur ꝙ tũc etiã molare q̄escit: ⁊ nõ nisi ex resistẽtia lapilli. vt p3 ⁊c̃. Cũ aũt lapillus sit longe minoris resistẽtie ꝗ̃ sit actiuitas molaris: seq̄retur tũc ꝙ minor potentia impedit totalr̃ opatiõnẽ maioris potentie: qḋ est impoſſe: quare oportet dicere ꝑmũ. s. ꝙ in instanti cõtactus lapillus descẽdit: ⁊ ꝑ ↄñs ꝙ inter illos motus ↄtrarios reflexos nulla media est quies.

In oppositũ est Ari. in hoc pñti caplo: cui⁹ vna ratio in ṽtute talis existit. Omne motũ successiue motibus reflexis in puncto reflectionis aderit medio ⁊ aberit: ⁊ nõ in eodẽ instãti aderit ⁊ aberit medio: ergo in diuersis instantib⁹ aderit ⁊ aberit: sed inter instans in quo aderit ⁊ instans in quo aberit est temp⁹ medium in quo nec aderit nec aberit: sed q̄escet: ergo ⁊c̃. ❡ Et licet ista rõ spãliter arguat in motu locali: plures tamen rationes physicas ⁊ etiã logicas adducit Arist. ad probandũ ꝓpositum istud. s. nullos motus contrarios siue reflexos posse inuicẽ cõtinuari: sed semꝑ interponitur quies media. ❡ Istam autem adduxi solam vt breuior fiam ⁊ quia in ea est plus dubitationis:

Pro ista dubitatiõe intelligẽdũ ꝑmo ꝙ dupl'r aliqui motus dicũtur adinuicẽ ↄtrarij. s. large ⁊ proprie: Large illi mot⁹ dicũtur adinuicẽ contrarij q̄ sunt ad terminos cõtrarios nec possũt sil' eidẽ inesse. ⁊ h mõ vni motui circulari ẽ ali⁹ mot⁹ circularis cõtrari⁹: qm̃ vn⁹ põt aliũ impedire: vt motus circularis ab a. i b. cõtrariat̃ motui circulari a. b. in .a. Proprie aũt dicũtur illi motus cõtrarij q̄ vltra h nõ sũt ad termiõs ↄrios: nec pñt eidẽ sil' inesse hñt subiecta ↄria: vt motus ignis sursũ: ⁊ motus aq̄ deorsũ: ⁊ h mõ motui circulari nullus ẽ mot⁹ cõtrari⁹. ❡ Intelligendũ scḋo ꝙ mot⁹ illi dicũt̃ reflexi q̄ sic se hñt ꝙ termin⁹ a q̄ vnius ẽ termin⁹ ad quẽ alteri⁹ ⁊ eõ. ⁊ cũ h siue ꝑ eandẽ viã: sicut essent mot⁹ quoꝝ vn⁹ esset ab. a. in. b. ꝑ. c ⁊ alter eõ dato ꝙ vn⁹ fieret ꝑ vnã viã ⁊ alter ꝑ aliã nõ dicerent̃ reflexi quãtũcũq3 fierẽt a termĩs cõtrarijs ad terminos cõtrarios. sicut motus quorum vnus esset ab a. in. b. ꝑ semicirculum. c. et alter esset a. b. in a. per semicirculum d. ❡ Intelligẽdum tertio ꝙ q̄es est duplex. videlicet. istãtanea ⁊ tpal' sicut ⁊ mot⁹. ⁊ h cõiter de vtroq3 loq̄ndo: qm̃ ꝓprie loquẽdo de quiete quelibet ẽ tpalis sicut mot⁹ ꝓprie dictus ꝓpter qḋ multi quietẽ instantaneã nõ q̄etẽ: s3 nõ mouerĩ appellauerũt. ❡ Intelligendũ q̄rto ꝙ aliq̄ mot⁹ pñt adinuicẽ cõtinuari dupl'r. vi3. ꝑ se: ⁊ ꝑ accñs. illi mot⁹ sunt ꝑ se cõtinui: quoꝝ vltima illis intrĩseca sũt vnum. ⁊ h mõ nulli mot⁹ spẽ diuersi possunt cõtinuari inuicẽ. S3 illi motus sunt cõtinui per accidens quorum subiecta adinuicem

cōtinuant. ⁊ hoc mō mot⁹ diuersi spē cōtinuari pnt. ⁊ de hac vltima ꝯtinuitate nō ē ī ꝓposito sermo. s3 solū de pma.

His premissis sit ad qōnē hec pma ꝯclusio. Nō est necesse īter oēs mot⁹ reflexos eiusdē mobilis qetē ꝑalē mediare. ℂHec cōclō declaraf in quodā casu supi⁹ posito. Si. n. sursuz ꝓiciatur lapillus cui obuiet magn⁹ molaris descēdēs in instāti cōtact⁹ lapillus qesceret: qꝛ tūc nō mouef sursuz: cū nō def instās vltimū mot⁹ sursuz nec etiā cū mouef deorsuz cū non def pmū instās mot⁹ deorsuz: s3 imediate añ illud instās lapillus ille mouebaf sursū: qꝛ tūc nullū erat impediens eiusdē ascēsum: ⁊ imediate post illud instās mouebif deorsuz: qꝛ alr detineret molare ne ascēderet. ergo lapillus ille qesceret solū p instās. ⁊ per ꝯñs seqtur ꝙ inter motus reflexos ꝯtrarios illi⁹ lapilli nō mediabit quies ꝑoralis.

Sed cōtra hāc declaratiōez argr ꝓbādo ꝙ nec iter eos mediat quies instātanea: im mo ꝙ in instāti cōtact⁹ adinuicē cōtinuanf: qꝛ illa sunt cōtinua quoꝝ vltima sūt vnū p Ari. qnto phy. s3 illoꝝ motuū reflexoꝝ idē est vltimū. vt p3. ḡ adinuicē cōtinuanf. Uñ ī hoc vr̄ esse silr̄ sicut de motu mobilis cōtinue mon p totū tps mēsurās illos duos mot⁹: qm̄ sicut in motu cōtinuo in eius medio est vnū mutatū ēē copulatiuū illaꝝ medietatum adinuicē: sic in ꝓposito esse videtur.

Huic respōdetur negādo ꝙ ī istāti ꝯtact⁹ mot⁹ illi⁹ lapilli adinuicē ꝯtinuenf. ℂEt cū dr̄ ꝙ illoꝝ vltia sūt vnū. dr̄ ꝙ ꝯtinua sūt illa quoꝝ vltia sūt vnū: qđ vtriq3 illoꝝ est itrinsecuz: qm̄ in motu cōtinuo mutatū ēē mediū ē intrinsecū vtriq3 medietatū ꝗs copulat. per intrinsecū intelligēdo ꝙ sit aliqd illi⁹ cui dr̄ esse intrinsecū: s3 sic nō est in instāti ꝯtactus lapilli cū molari: qꝛ illud mutatū esse ē itrīsecū motui precedēti ex q̄ ē illi⁹: nō aūt motui seqnti cū nihil sit ei⁹. ℂS3 ꝯtra h̄ argr̄. qꝛ tūc seqf ꝙ illi mot⁹ reflexi ēēnt simul. ⁊ per ꝯñs ꝯtiguū se hūtes: sicut si due linee discōtinue ī extremitatib⁹ se ꝯtīgerēt: s3 certū ē ꝙ vbi sic ēēt illaꝝ nō ēēt vnicus pūct⁹ vbi fieret ꝯtactus: s3 duo illas lineas in extremitatibus terminātes. ḡ p idē illoꝝ duoꝝ motuū erūt duo mutata ēē ipsoꝝ terminatiua: ꝯñs tñ est falsuz cū mot⁹ nō def pmū mutatū ēē: s3 bñ vltimū. ℂRñdef ad hec negādo ēē oīno silr̄ de illis motib⁹ reflexis ⁊ de duab⁹ lineis: qm̄ sec⁹ est de ꝑmanētib⁹ ⁊ successiuis. nā in ꝑmanētib⁹ daf pmus termin⁹ ⁊ vltim⁹ intrīsecus ad sensuz eduu. ⁊ pmus punctus linee ⁊ vltim⁹: s3 in qbusdā successiuis: q̄3uis def vltimus termin⁹ itrinsec⁹ vt vltimū mutatū ēē in motu nō tñ daf pmus: qm̄ in motu nō daf pmū mutatū esse vt ponit Ari. qnto hui⁹. ℂIn tpe vō q̄uis sit successiuū bñ daf pmus termin⁹ itrinsec⁹ ⁊ vltim⁹. si sumaf tps finitū: qꝛ fm Ari. nō daf tps finitū qđ nō ꝯtinuef altera parte añ. ⁊ alr̄ a pte post vt appuit in pn̄⁹ hui⁹ octaui. ℂScđa ꝯclō. Inter q̄slibz duos mot⁹ ꝯrios siue reflexos eidē mobili aīati, buos qea mediat ꝑalis nisi quodā alio occurrēte īpediaf. ℂHec ꝯclō p scđa pte p3 ex pcedēte. S3 p pma pte ꝓbaf dato. n. ꝙ aliqs lapis ꝓiciaf cui⁹ resistētia itrinseca sint vt duo: ⁊ mediū resistat vt vnū. virt⁹ aūt sibi īpressa ab impellēte cū leuitate itrīseca mouēs ip3 sursuz sit vt qnq3: certū est ꝙ ille lapis ꝯtinue mouebif sursuz. donec illa virt⁹ remittef ad tria. cū vō virt⁹ erit vt tria. tūc lapis qescet: qm̄ tūc resistētia itrīseca ⁊ extrīseca erit eq̄lis po⁹ sursuz motiue: ⁊ nō statī3 icipiet descēdere: qꝛ tūc virt⁹ vt tria resistet ne fiat mot⁹ deorsuz: ⁊ mediū resistit vt vnū. erit ḡ resistētia vt q̄ttuor ne fiat motus deorsū. potētia vō deorsuz erit solū vt duo. cū igr̄ nā fiat actio a ꝓportōe minoris eq̄litatis oportebit vtutē vt tria remitti vsq3 ad vnū vt incipiat ille lapis descēdere: s3 latitudo vtutis a trib⁹ ad vnū nō pōt subito deꝑdi. ḡ relinqf ꝙ deꝑdif i tpe: ⁊ ī toto illo tpe lapis ille qescit. ḡ īter motū sursuz illi⁹ lapidis ⁊ motū deorsum mediabit qes tpalis. ⁊ sicut dictuz ē ī motu locali: sic suo mō dicaf in motu ad q̄titatē. l. ꝙ iter augmētū ⁊ decrementū eiusdē corporis mediat qes tpalis v3 mēsurata tpe stat⁹. ⁊ silr̄ in motu alteratōis: qm̄ īter alteratōez alicuius mobil' de albedine in nigredinē: ⁊ alteratōez eiusdē de nigredine in albedinē cadit ꝑs mediū. ⁊ ita de alijs alteratōibus reflexis ab eodē alterāte factis. A diuersis aūt alterāntibus pōt aliqđ alterabile pmo calefieri ab vno: deinde ab alio frigefieri absq3 qete tpali iter media vt in casu pmi argumenti ē manifestū. ℂTertia ꝯclō. Inter oēs mot⁹ ꝯrios siue reflexos eidē mobili successiuē inexistētes qes itercipitur media istān vel tpe mēsurata. Ista ꝯclō ꝓbaf sic. qꝛ si inter aliquos tales duos mot⁹ nulla mediaret qes illi adinuicē ꝯtinuarenf ⁊ facerēt vnū motū nūero. ꝯñs ē īpoīe qm̄ illo dato sequeref ꝙ aliquid per se cōtinue accederet ad aliquē terminū a quo ꝯtinue p tūc recederet: qđ ē īm possibile: ⁊ ꝓbaf ꝯñā. qꝛ dato ꝙ aliqđ mobile motu reflexo ℂEt cōtinuo moueref ab. a. ad b. ⁊ a. b. ad. a. tūc sequeretur ꝙ. a. esset terminus a quo ⁊ terminus ad quē eiusdez motus. sed cōtinuato motu sp mouef mobile recedēdo a termino a quo ⁊ accedēdo ad terminū ad quē. vt p3 ergo tūc mobile recederet ab. a. ⁊ accederet ad. a. ℂEx hac cōclusiōe correlarie seqtur ꝙ est īpoīe motus ꝯrios siue reflexos adinuicē cōtinuari: vt patet ex dictis.

Cōtra tñ quedā pmissa instari posse vr̄. ⁊ pmo ꝯtra notabile pmū argr̄. ꝙ motus circulares qui sūt ad terminos ꝯtrarios nullo mō sunt adiuicē ꝯrij: ⁊ ꝙ possunt silr̄ eidē iesse: qm̄ sol silr̄ mouef ab oriēte in occidēs motu diurno. ⁊ ab occidēte in oriēs mouef motu proprio. ℂScđo ꝯtra notabile quartū argr̄. ꝙ motus spē diuersi īmo ꝯrij possunt adiuicē p se cōtinuari: qm̄ ponaf ꝙ vnū graue moueaf deorsuz per foramē ad cētꝝ mūdi: ⁊ ꝙ talr̄ moueaf siue ab intrinseco siue ab agēte extrīseco cōtinue ꝯm ipellēte donec per certā distāñā totalr̄ fiat ex alia pte cētri. ⁊ tūc p3 ꝙ per aliquā partē tpis mēsurātis motū illi⁹ grauis tpm cōtinue descēdet. ⁊ per residuum illius tēporis cōtinue ascendet: nec dabif instās intrinsecum illi tēpori in qua nec descendet nec ascendet ⁊c̄.

Ad primū dicit Egidi⁹ ꝙ illi mot⁹ nō sūt simplr̄ ꝯrij: s3 fm qd: qꝛ vn⁹ illoꝝ ē simplr̄: vt motus ab oriēte in occidēs ex q̄ altū supat: ⁊ alt⁹ ē solū fm qd: vt motus ab oriēte in occidēs. mō cuz dr̄ ꝙ motus ꝯrij sunt q sunt ad terminos ꝯrios ⁊ nō possunt silr̄ inesse. vez est de motibus ꝯrijs simplr̄. nō aūt de motibus ꝯrijs s3 qd Bur. aūt dicit ꝙ illi motus nō sunt ꝯrij: s3 sunt ad termīos ꝯrios qꝛ vnus est simplr̄: ⁊ alius fm qd. mō vt motus sint ꝯrij requirif ꝙ ambo sint ad terminos ꝯrios simpliciter. Alij ponūt ꝙ nō incōueniti duos motus ꝯrios inesse simr̄ quoꝝ vnus ē per se ⁊ alius per accñs: vt p3 de nauta moto cōtra motū nauis: s3 hoc nō cōtingit de motibus quoꝝ vterq3 est per se de qbus erat sermo superius. ℂPōt et dari q̄rta rñsio v3 dicēdo ꝙ illi motus solis nō sunt ꝯrij: qꝛ nō sunt ad terīos ꝯrios cū nō fiāt per eādē viā neq3 super eisdē polis. qm̄ motus solis ab oriēte in occidēs fit sup polis mūdi describēdo equinoctialē: s3 motus eius ab occidēte in oriēs fit super polis ꝫodiaci describēdo ꝫodiacuz. nec ē idē oriēs ⁊ occidēs fm motū diurnū ⁊ fm motū proprū solis. ℂAd scđm rñdef negādo ꝙ illi motus ꝯrij ꝯtinuabunf per se: ⁊ q̄ ad ꝑs: qm̄ instās in quo cētrū illius grauis erit cētꝝ mūdi: illud graue nō mouebif ascēdēdo vel descēdēdo: ⁊ resistet tota vr̄is nā ne motus oppositi cōtinuenf fm tps: ⁊ ne aliqs sit motus rectus qui nec sit sursuz nec deorsuz: sed ī illo instān illud graue desinet descēdere ⁊ incipiet ascendere per remotiōem de presenti.

Hic tamē aduerte ꝙ Bur. dic̄ vltimā Ari. rōnez q̄ ꝓbat nullos motus locales reflexos inuicē ꝯtinuari ex eo ꝙ sp qes iterponif media: nō ēē efficacē: qm̄ per idē argui poss3 q̄ēlibz motū localē rectū ēē discōtinuū. qꝛ in q̄libet tali motu mobile aderit medio et aberit: ⁊ nō in eodē istāti. ḡ in alio. ⁊ p ꝯñs in tpe medio qescet q̄re ⁊c̄. ℂS3 ad hoc dicūt qdā negādo ꝙ ī motu cōti

nuo mobile aliqñ aderit medio. qr mobile non dr adesse alicui puncto nisi cũ actu fit terïat⁹ mot⁹ factus anteq̃ȝ mobile sit in illo puncto. ꝛ postes abeẽ dr dũ ab illo recedit: qḋ nõ cõtingit in motu cõtinuo. ¶ Alij dicũt negãdo fiſt ꝙ in motu cõtinuo mobile aderit medio: qr p adesse itelligit Ari. adesse in actu ꝙ ẽ p tp̃e. ꝛ tũc manifestũ ẽ ꝙ mobile gesceret añq̃ȝ abesset. ¶ Sȝ ꝯtra hãc rñsionẽ instaẽ. qr illo dato seqẽ ꝙ nõ in q̃libȝ motu reflexo mobile aderit medio in actu: qḋ ẽ ꝯtra Ari. in lr̃a. ꝛ pȝ ꝯñs. qr multotiẽs mobile nõ adest medio nisi p accñs: vt pȝ in casu de lapide piecto cõtra molarẽ descedẽte. ¶ Rñdeẽ ꝙ semp in motu reflexo mobile adest pũcto reflexiõis in actu nisi occurrat ĩpedimentũ ꝓhibẽs vt ponẽ in casu p̃misso: qr tñ hoc raro cõtingit. iõ Ari. locut⁹ est de eo qḋ in plurib⁹ repiẽ. ¶ Q̃uocũq; aũt fit siue adsit p tp̃s: siue p instãs tñ tũc gesceret: ꝛ hoc sufficit ne motuȝ ille cõtinueẽ. ¶ Qḋ aũt gescat qñ adest solũ p istãs declaraẽ: qñ moueaẽ mobile p vnaȝ horã ad eq̃te ab. a. in. b. ꝛ in scd̃a hora ẽt reflectaẽ ad eq̃te a b. in. a. Et tũc arguiẽ ꝙ qñ erit i. b. gesceret. qr nec mouebiẽ p̃mo motu q ẽ ab a. in. b. cũ nulli⁹ mot⁹ deẽ vltimũ instãs sui esse. Nec mouebiẽ motu q est a b. in. a. qr nulli⁹ motus daẽ primũ instãs sui esse. q̃re ꝛc̃. ¶ Ad rõnes aũt in principio q̃õnis adductas patet solo ex dictis in q̃õne ꝛc̃.

¶ Recto aũt circularis: simplex. n. et perfect⁹ magis ẽ. Textu cõmẽti. lxxv.

i **Intelligendũ** iñs eẽ ex qbus apparet motũ rectũ esse ĩpfectũ: ꝛ sibi posse fieri additiõeȝ ꝛ nõ motũ circularẽ. ¶ Primũ est. qr sicut in linea recta sũt puncta in actu. s. terminãtia ꝛ nõ copulãtia: nõ aũt in linea circulari. sic mot⁹ rect⁹ hȝ inceptiõeȝ ꝛ desitiõeȝ vñ sibi põt fieri additio: ꝛ mot⁹ circularis nõ. ¶ Scd̃m. qm̃ sicut linea recta hȝ ĩ se determinatũ p̃ncipiũ mediũ ꝛ finẽ. ꝛ nõ linea circularis: sic motus rectus: ꝛ nõ circularis. ¶ Tertiũ qr motus rectus incipit a q̃ete ꝛ terminaẽ ad q̃eteȝ: quarum vna est nãlis ꝛ alia violẽta: ꝛ nõ circularis. quare ꝛc̃.

¶ Qḋ aũt necesse ẽ ĩpartibile eẽ: nec hr̃e magnitudinẽ. dicem⁹ p̃muȝ de p̃oribus ipso determinãtes. Tex. cõmen. lxxviij.

i **In isto capitulo** ponũẽ plures nobiles demr̃atiões In quaȝ prima oñdiẽ qḋ ĩposẽ ẽ mouẽs finituȝ mouere mobile finitũ p tp̃s ĩfinitũ. Q̃uã ꝯclõnẽ multi intelligũt de finitate motoris s̃m durationem.

Pro quo p̃mittũt qḋ duplex ẽ ĩfinitas. s. vigoris ꝛ duratõis. Et ĩfinitas duratõis ẽ duplex scȝ potẽtialis ꝛ actualis. Actualis ẽ q̃ mouẽs hȝ sp̃ sibi ĩ actu oẽȝ dispõneȝ p quã põt mouere p tp̃s ĩfinitũ. Potẽtialis ẽ illa q̃ mouẽs nõ sp̃ hȝ simẽ in actu oẽm dispõnẽ p quã põt mouere p tp̃s ĩfinitũ. Itẽ p̃mittũt ꝙ adhuc ĩfinitas est duplex: quedã in mouẽdo actiue: ꝛ q̃daȝ in moueri passiue.

His premissis dicũt ꝙ Ari. ad ꝓbãdũ p̃mũ motoreȝ eẽ ĩpartibile: ꝛ ab oĩ magnitudine eẽ separatũ: p̃us ꝓbat ꝙ mouẽs finitũ finitate duratõis in mouẽdo actiue: nũ põt mouere p tp̃s infinitũ. ex quo seqẽ ꝙ cũ p̃mus motor moueat p tp̃s ĩfinitum qḋ est infinitũ s̃m duratiõem nõ q̃dẽ infinitate potẽtiali: vt sũt corpora supcelestia: cũ p̃m⁹ motor sit itrãsmutabilis vt cõclusũ fuit p̃us in isto octauo: ꝛ hȝ semp sibi in actu oẽȝ dispõnẽ s̃m quã põt mouere p tp̃s infinitũ. ¶ Est igiẽ primus motor ĩfinit⁹ actuali ĩfinitate duratõis. ꝛ p ꝯñs idiuisibilis: ꝛ a magnitudine separatus. qr oẽ exñs in magnitudine est trãsmutabile. ꝛ p ꝯñs nõ infinitũ actuali infinitate duratõis. ¶ Sȝ cõmẽ. ꝛ Bur. hãc cõclõnẽ itelligere videntur de finitate vigoris dicẽtes ꝙ nullũ mouẽs finitũ. s. s̃m vigorẽ exñs in magnitudine ꝛ fatigabile põt mouere p tp̃s infinitũ: qr in minori tp̃e põt moueri pars mouẽtis parte moti q̃ȝ totũ mouẽs moueat totũ motuȝ: ꝛ vltra ꝓcedunt vt facit Ari. in lr̃a. ¶ Ex quo vlteri⁹ cũȝ aliĩs ꝯclõnibus quas Ari. ꝓbat cõcludi poterit: ꝙ p̃mus motorẽ separatus a magnitudine: ꝛ indiuisibile: cũ moueat p tp̃s ĩfinitũ Nã si esset in magnitudine: aut eẽt vigoris finiti aut infiniti. Nõ finiti vt cõcludit hic demr̃atio Ari. Nec finiti. qr tũc moueret in nõ tp̃e. vñ si moueret in tp̃e: in eq̃li tp̃e mouerent potẽtia finita ꝛ potẽtia infinita eq̃lia mobilia: qḋ est incõueniẽs. Et qḋ dictuȝ est de p̃mo motore qḋ est separat⁹ a magnitudine ꝛ idiuisibilis: pariter itelligi dȝ de q̃libet itelligẽtia supceleſti. ¶ Posset etiã s̃m declarata a Bur. ĩ sequẽti q̃õne ista ꝯclusio itelligi de finitate s̃m duratiõeȝ. Nã cũ q̃libet virt⁹ existẽs in corpore habeat ꝯtrariũ corrũpẽs: ꝛ sit vigoris finiti: alr̃ moueret in nõ tp̃e. sequitur ꝙ est duratõis finite: qr si esset duratõis infinite per ĩfinituȝ tp̃s resisteret corrũpẽti. q̃re esset vigoris infiniti. mũ si est duratõis finite mouet soluȝ per tp̃s finituȝ: cũ igiẽ primus motor ꝛ q̃libȝ itelligẽtia moueat p tp̃s ĩfinitũ: seqtur ꝙ sint ĩfinite duratiõis. ꝛ per ꝯñs ꝙ sunt idiuisibiles nullã habẽtes magnitudinẽ. ¶ De virtutib⁹ aũt ĩferioribus alligatis corpori: bñ seqẽ ꝙ si sint infinite duratõis ꝙ sint infiniti vigoris ꝓpter resistere ꝯtrariĩs per tp̃s ĩfinitum. Sed de virtutib⁹ separatis a corpore nõ seqtur ꝙ si sũt infinite duratõnis ꝙ sunt infiniti vigoris: aut ꝙ moueãt in instanti: qr tales non habẽt contraria corrumpentia.

Sed cõtra p̃mũ modũ Bur. argĩẽ: qr illo dato nõ ꝯcluderet demr̃atio Ari. itẽtũ. Nã dũ assignaẽ ps motoris ꝛ ps moti: aut capiẽ ĩ vtroq; ps eq̃lis ꝓportiõabilis: aut minor in mouẽte q̃ȝ ĩ moto: aut maior. Si in vroq; eq̃lis ꝓportio nãlr vt medietas vel q̃rta pars pȝ ꝙ nõ ĩ minori tp̃e pars mouebit partẽ q̃ȝ totũ mouebit totuȝ. sȝ ĩ eq̃li: qr ab eq̃li ꝓportiõe. q̃lis. n. ẽ ꝓportio totius ad totũ: talẽ est medietatis ad medietatẽ ꝛc̃. Si aũt capiaẽ pars minor ĩ mouẽte ꝓportiõalr̃ q̃ȝ in moto: tũc mouebit a minori ꝓportiõe: ꝛ ex ꝯñti tardi⁹ ꝛ ĩ tp̃e maiori. Si vo capiatur ps maior ꝓportiõalr̃ ĩ motore q̃ȝ ĩ moto vt Bur. ĩnuit tũc p resecatiõeȝ eq̃liũ p̃tiũ cui⁹ cõsumeẽ motor q̃ȝ mobile ꝛ sic nõ ꝓbabiẽ per illã demr̃atiõeȝ: ꝙ totũ moueat totuȝ ĩ tp̃e finito eq̃li illi q̃ pars motoris p̃us accepta mouebat partẽ moti. sȝ solũ ꝯcludeẽ ꝙ motor mouebit partẽ moti maiorẽ p̃oni ĩ eq̃li tp̃e finito illi q̃ pars motoris p̃us mouebat partẽ minorẽ ipsius moti. ꝛ hoc nõ inconueniẽ. qr ꝛc̃.

Respõdetur dicẽdo ꝙ demr̃atio Ari. imediate ꝯcludit hoc qḋ nũc illatũ ẽ. sed tñ qr totuȝ mobile ẽ infinitũ: ꝛ ad oĩm eius partẽ aliquotaȝ hȝ ꝓportiõeȝ soluȝ finitã: seqtur ꝙ si totus motor moueat partẽ aliquotã moti per tp̃s finituȝ: ꝙ moueat totuȝ motũ per tp̃s solũ finituȝ maius p̃ori. ꝛ per ꝯñs per tp̃s finitũ: ꝛ sic duo motores mouerent duo mobilia ab equalib⁹ proportiõibus: ꝛ tñ vn⁹ moueret per tp̃s finituȝ: ꝛ alius per tẽpus infinitũ ꝛ hoc si motor finit⁹ moueat mobile finitũ p tp̃s ĩfinitũ: ꝛ hoc erat illud qḋ Ari. itẽdebat ꝯcludere ꝛc̃.

¶ Qḋ autẽ infinita omnino magnitudine nõ cõtingat infinitã eẽ potẽtiã ex his manifestum est. Textu commẽti. lxxix.

b **Ic ponitur** scd̃a demr̃atio per quã ꝓbaẽ ꝙ ĩposẽ ẽ potẽtiã infinitã esse in magnitudine finita. ¶ Et põt hec cõclusio intelligi indr̃nter de q̃cũq; infinitate potẽtie siue vigoris siue durationis.

Intelligẽdũ tñ ad euidẽtiã dictoȝ cõmẽtatoris ĩ duab⁹ dubitatõib⁹ q̃s hic mouet ꝙ ipse in. 12. metaphi. cuilibȝ sphere celesti attribuit vnũ motorẽ quẽ diẽ eẽ motorẽ appropriatũ: ꝛ q̃lȝ talẽ diẽ eẽ finiti vigoris. ꝓpter qḋ mot⁹ quẽ faẽ ẽ finite velocitatis successiu⁹ ꝛ tp̃e mẽsurat⁹. ¶ Preter aũt istos motores appropriatos ponit vnũ aliũ eõeȝ sepatũ ꝓpẽ quẽ tãq̃ȝ ꝓpter finẽ vt ei assimulenẽ motores appropriati mouent: ꝛ ab isto

motore cōi hʒ motus celi eternitatē cū semp motores sp̄ proprii ait moueāt vt illi assimilent̄. ꝛ hic motor cōis ē de ꝗ̄siosus: de quo duplex insurgit dubitatio. ¶ Prima vtrū sit vigoris finiti aut īfiniti: siue vtrum sit pfectōis finite intensiue aut infinite. ¶ Secūda vtruʒ sit mouens vt finis tm̄: vel non solum vt finis: sed etiam vt agens.

Ad primā dubitatōez: ¶ Rn̄det̄ dicēdo ꝙ finitū vel īfinitū multiplr̄ sumi pōt. ¶ Primo mō dr̄ finitū .i. determinatū ad hoc vel ad illud: ꝛ īfinituʒ īdeterminatū: ꝛ sic mā̄ pma dr̄ infinita: qꝛ nullā formā sibi determinat ꝛ ꝯtingēs ad vtrūlibʒ sit̄ .qꝛ ad neutrā ptē ꝯdictōis deteriat̄. ꝛ sic de° ē sūme finit° i eēndo: qꝛ nec iustꝫ nullo mō potēs n̄ eē. ¶ Scd̄o mō sumit̄ finitū ꝛ īfinitū pprie put cōpetūt mēsuris ꝛ mēsurabilib°. ꝛ hoc mō illud dr̄ finitū qd̄ p aliud min° sui gn̄is multotiēs replicatū pōt mēsurari. Et huic finito opponit̄ duplex infinitum .s. negatiue ꝛ priuatiue. Negatiue dr̄ illud qd̄ nō pōt mēsurari p aliud sui gn̄is: aut p partē ei°: nec aliud sue spēi est natū sic mēsurari. ꝛ hoc mō de° est īfinit°. Priuatiue v̄o dr̄ illud qd̄ lʒ nō sit sic mēsurabile: tn̄ aliud sue spēi est sic mēsurabile: qꝛ ē de gn̄e mēsurabiliū: vt esset magnitudo aut multitudo infinita q̄ nō sūt mēsurabiles pꝑter carēnā terminoꝝ. ꝛ hoc mō de° nō ē īfinit°. ¶ Tertio mō. ꝛ trāsūptiue p respectū ad motū īmediate pcedētē dr̄ aliqd finitum aut infinitū: qꝛ sibi cōpetūt pꝓetates cōpetētes finito aut īfinito pprie dicto. Proprietates aūt finiti sūt ꝙ quocūqꝫ finito dato pōt dari min°: ꝛ ꝙ qd̄libʒ eo min° aliquotiens sumptū ipm̄ attingeret aut excederet. Proprietates īfiniti sūt ꝙ nihil pōt eē eo mai°: sʒ ipm̄ ē quolibʒ finito mai° ꝛ ꝙ nullū finitū aliquotiēs sumptū ipm̄ attingeret vel excederet. Et hoc mō cōiter dr̄ ꝙ pfectio dei ē īfinita: qꝛ qualibʒ alia maior: ꝛ nulla multotiēs sūpta posset eā attingere ¶ Et hic aiaduerte ꝙ idiuiduū de spē media in pfectōe inter alias duas spēs est quodāmō finitū in pfectōe: ꝛ qd̄dā mō īfinitū. finitū qdē: qꝛ aliqd eo ē pfecti°. ē aūt īfinitū respectu idiuidui spēi iferioris. Vn̄ vn° hō est eē̄nalr̄ pfectior ꝙ̄ essent infiniti asini si eēnt. ꝛ ita nullus asin° multotiēs replicat° possʒ i pfectōe indiuiduū humanū attingere. ¶ Quarto mō aliquid dr̄ finitū: qꝛ hʒ finē cuius grā agit: ꝛ infinitū: qꝛ nō hʒ finē cui° grā agat. ꝛ sic deus est infinitus. ¶ Quinto mō dr̄ finitū ꝛ infinitū fm̄ duratōem in eēndo. ꝛ sic de° est infinit°. ¶ Sexto mō dr̄ īfinitū ꝛ finituʒ fm̄ duratōez in mouēdo. ꝛ sic iteꝝ de° est infinit°. ¶ Septimo mō dr̄ finitū ꝛ īfinitū fm̄ vigorē: ꝛ sic dicūt aliqui Ari. ꝛ cōmē. voluisse deū eē finitū. qꝛ pfectōis intēsiue finite: ꝙ̄uis maioris ꝙ̄ sit aliq̄ aliaꝝ intelligētiaꝝ qd̄ arguūt qm̄ nō appet aliqs effect° īfinite pfectōis: ex q̄ cōcludere pssim° īfinitatē vigoris ipsius. ¶ Alij aūt posuerūt deuʒ eē īfinitu vigoris: ꝛ pm° motor quē vult cōmē. esse vigoris finiti alr̄ moueret i nō tpe: ē pm° motor appropriat° pmo mobili: ꝛ nō iste motor cōis. ¶ Et dicūt vlteri° ꝙ īfinitatē dei in vigore possum° arguere ex hoc ꝙ īfinite pfectōis effectū pōt pducere. lʒ nullū pduxerit infinite pfectionis ¶ Et alij theologiʒādo dicūt ꝙ de° pōt pducere effectuʒ perfectōis infinite: q si pducat̄ ꝙ̄uis sit pfectōis īfinite: nō tamē est deus. qꝛ ab alio dependens videlʒ a deo.

Ad secundā dubitatōez vr̄ velle Ari. ꝛ cōmē. ꝙ de° sit mouēs vt finis tm̄. qꝛ oē mouens actiōe aut mouet pꝑter aliq̄ꝫ pfectiōez de nouo acq̄rēdā: aut pꝑter p̄us habitā ꝯseruādā: quoꝝ neutꝝ pōt dici de deo: cū sit sūme pfectiōis nullo exteriori indigēs pro ipsius pfectiōe. ¶ Catholici aūt tenēt ꝙ deus mouet vt finis ꝛ vt agēs: ex quo nō sequit̄ ꝙ moueat primū mobile in nō tpe: qꝛ est agens liberū ꝛ nō mouet quātūcūqꝫ velociter potest: sed quātū velociter vult ꝛc.

¶ De his aūt q̄ ferūt̄ bn̄ se hʒ dubitare ꝗ̄dā dubitationē pmū. Si .n. qd̄ mouet̄ oē mouet̄ ab aliquo. Quecūqꝫ nō ipa se ipa mouēt quō mouēt̄ aliq̄ ꝯtinue nō cōtingēte mouēte: vt piecta. Tex. cō. lxxxij

Dubitatur a quo moueat̄ lapis dū violēter mouet̄: Si .n. dicat̄ ꝙ ab aere eadē erit qd̄ de illo aere a quo mouet̄: cū eniʒ sit in sphera pꝑa nō mouet̄ a se ad aliquā pōnis dr̄ntiaʒ. sed ab aliquo extrinseco mouebitur: ꝛ sic redibit prior difficultas.

Ad hāc dubitatōez varij sūt modi dicēdi. ¶ Prim° est Egidij dicētis lapidē moueri p antiperistasim .i. ē p ꝯtra resistētiā mediJ post piectū. imaginatur enī ꝙ cū piectū exiuit a pꝓciēte mediū post ipm̄ mouet̄ fortiter vniēdo se post piectū ne det̄ vacuū: ꝛ ipsuʒ pellēdo. Sed tn̄ cū ꝯtinue de hoc aere minus moueat̄: ꝯtinue tardius mouet̄ piectū ꝛ nō sufficit ipm̄ vlterius pellere. ¶ Hec tn̄ nō videt̄ sufficiēs cā: qm̄ tūc nūq̄ꝫ cessaret mot° piecti nisi repiret obstaculū: qꝛ sp esset ꝯtra resistētia medij: nec eēt cā q̄re in principio plus de aere inseq̄ret̄ piectū cuius partes se collideret inuicē pellēdo piectū ꝛ eius locū pellēdo ne vacuū cāretur ꝙ̄ in processu.

Secūdus modus videt̄ Burlei tenētis ꝙ aer in sphera sua cū grauis° est grauis: ꝛ cū leuib° ē leuis: lʒ mō itelligēdo ꝙ postq̄ꝫ ab extrinseco icepit moueri ꝯtinuat motū suū ab itrinseco ad eādē pōnis drīā siue fuerit sursuʒ siue deorsuʒ ā sphera tn̄ pꝑa: ꝛ lʒ qdā volūt ei cōpetere ex pꝑa nā ꝛ merito forme subalis: vt cōmētator ꝛ Johānes de gandauo eius imitator. ¶ Qdā aūt volūt sic moueri a q̄dā virtute sibi ipressa a pꝓiciēte: sicut ferrū p virtutē a magnete receptā est mobile ad drīas diuersas pōnis fm̄ ꝙ magnes diuersimode situatus fuerit. Et huic vr̄ assētire Burl. ¶ Dicūt igit̄ piectū ꝯtinue ab eodē aere moueri donec cesset motus ipso ab intrinseco suū motū ꝯtinuāte: sicut hō ad motū nauis mouetur: ꝛ de hoc tactum fuit in questione de motis ex se.

Tertius modus ē Ari. tenētis aerē mouere piectū p motū ipsius: nō tn̄ ꝯtinue eūdē aerē vt ꝑor pōtʒ sʒ aliū ꝛ aliū successiue. Vn̄ pꝓiciēs pellēdo piectū mouet aerē circūstātē cū eo: q aer pmo motus mouet vlterius piectū in aerē scd̄m sequētē: ꝛ illū aerē etiā: ꝛ scd̄s aer mouet piectū i tertiū aerē ꝛ tertiū aerē: ꝛ sic deinceps ¶ Cū aūt aer motus tardius ꝛ tardius moueat̄: tādez est deuenire ad aerē ita tarde motū ꝙ nō sufficit aliū aerem mouere seu piectū: ꝛ tūc cessat motus piecti. ¶ Et in hoc est silr̄ sicut de circulatōibus aque piecto lapide in ea q̄ se inuicē cāut ꝯtinue in lōgiori distātia a lapide mouēdo lignū exn̄s in aq̄ a loco pme circulatōis vsqꝫ ad vltimā ꝑpter hoc tn̄ nō est negādū motū aeris se vniēns post proiectū: ꝛ ipm̄ vlterius pellēns ad illud ꝯferre. ꝛ silr̄ rarefactiōez aeris ꝯtinētis piectū ipulsione priori pternālr̄ cōdensatā: vt primus modus fateri videbatur.

Quartus modus fuit parisiēsiū dicētiū ꝙ a pꝓiciente iprimit̄ q̄dā virtus ipsi piecto a q̄ mouet̄ cessante ipso pꝓiciēte: q virt° a qbusdā noīat̄ grauitas vel leuitas accītalis: sʒ cōiter appellat̄ ipet°. Et hec virtus absente pꝓiciēte pꝑter resistētiā mobil̄ ꝛ ꝯtra iclinatiōnē successiue corrūpit̄: ꝛ tādē a q̄litate mobil̄ localr̄ motiua simul cū resistētia extrinseca supat̄: ꝛ cū incipit supari siue equari tūc cessat ille motus. ¶ Et si obijciat̄ de sagitta q̄ fortius pcutit in medio motus ꝙ̄ in pncipio. qd̄ nō esset nisi velocius moueret̄: ꝛ ipetus intēderet̄: ꝛ nō remitteretur vt dicebat̄. ¶ Dicūt ꝙ sagitta tūc nō fortius penetrat: qꝛ velocius moueat̄: imo mouet̄ tardius: sed illud fortius pcutere seu penetrare i medio mot° pueniet ex meliori applicatōe: ꝛ hoc pꝑter ꝙ̄dā circuitōem seu circularē motū circa pꝓpriū cētrū quē acq̄rit sagitta dū successiue mouet̄ p mediū difforme in resistētia: ꝛ iste modus nūc est in vsu: ꝛ multa vr̄ posse salutare lōge melius ꝙ̄ aliq̄ pcedētiū pōnuʒ: sicut de eē motus trochi: ꝛ mole fabri ꝛ nauis

trahentibus cessantibus: et de eã motus lapidis magni moti cũ fallarica et de eã motus plume qui est tardior: qȝ motus lapidis. et per minorẽ distantiã durat: qui tñ deberet esse velocior: et ad distantiã longiorẽ si ab aere fieret.

Secundũ etiã hãc põnẽ plura problemata solui possunt. ¶ Primũ e de pila q̃ tardius proiecta qȝ lapis velocius et altius reflectitur a terra vel alio obstaculo. Hoc n. est quia nõ solũ impetus mouẽs deorsuz pilã immo et obstaculũ mouet eã sursuz: sed cũ hoc etiã partes primẽs obstaculũ mouet eã sursuz: sed cũ hoc etiã partes premes obstaculũ mouet eã sursuz et comprimit eas ... le propter velocẽ motũ in seipsas cõpresse stati post ictũ redeũt ad suã spiciuatẽ propter suã flexibilitatẽ: et sic eleuãt se sursuz et acgrũt maiorẽ impetũ: quia pila velocius et altius mouetur. Sicut aũt nõ contingit in lapide propter duritiẽ suã. ¶ Secũdũ e qȝ chorda fortiter tẽsa si fortiter percutiatur diu tremit hoc. n. e propter impetũ quẽ acgrit: q nõ põt tã cito corrũpi. ¶ Tertiũ e. quia graue proportiõatũ fortius proijcitur et ad maiorẽ distãtiã qȝ pluma. Istud e. quia plus hȝ de mã. iõ plus acquirit de impetu q sufficit velocius mouere: et ad distãtiã lõgiorẽ sicut quia ferrũ plus hȝ de mã qȝ lignũ. iõ plus põt de calidi ste suscipere: et sic de alijs proportionali modo dicatur. ¶ Vult Burl. qȝ si aliqȝ mobile moueatur cõtinue ab vno motore per se sufficiente et successiue a diuersis motoribus simul cũ illo mouẽtibus: qȝ ille motus est continuus.

Sed cõtra. quia moueat sortes solus vnũ mobile per primã tertiã vnius hore future: et per secũdã tertiã eiusdẽ hore sic cũ eo moueat plato idẽ mobile. et per vltimã tertiã moueat illud mobile solus plato: tũc sequitur iuxta fundamẽtũ premissuz qȝ ille motus e cõtinuus per duas primas tertias illius hore. et similiter per duas vltimas tertias eiusdẽ hore. ergo sequitur qȝ e cõtinuus per totã illã horã. cõns tñ est falsuz quia nõ eidẽ mouẽs a principio. vsqȝ ad finẽ motus: cũ in principio mouẽs sit sortes: et in fine sit plato. mõ ad vnitatẽ numeralẽ motus et eius cõtinuitatẽ regritur vnitas motoris vt habitum est supra. igitur dictũ suũ est falsum etc.

¶ **Necesse est autem aut in medio aut in circulo esse. Textu commenti. lxxxiiij.**

p **Onit arist.** qȝ deus seu primus motor e in circũferentia primi mobilis quia ibi e motus velocior et magis eq̃lis et mobile propinquius motori velocius mouetur. ¶ Sȝ theologizãtes dicũt qȝ deus est vbiqȝ per essentiã: in celo per gloriam: in purgatorio seu hic per grãm in inferno per punitiõez. Est et vbiqȝ per opatiõez. lȝ alicubi magis et alicubi minus. ¶ Voluit tñ qdã sm Ari. dõm e qȝ deus per essentiã est soluz in circũferẽtia celi: et nõ in q̃libȝ eius parte: sȝ solũ in oriẽte. Vñ q̃tũcũqȝ varietur illa pars: deus tñ semper est in oriẽte: quia ab ista incipet primum mobile moueri si inciperet motuz: et ab illa tendit motus diurnus versus occidens. ¶ Alie vero intelligentie sunt in occidente: cum moueãt e pposito motu etc.

¶ Tabula primi libri physicorum.

¶ Tabula secundi libri phisicorum.

¶ Tabula tertij libri physicorum.

¶ Tabula quarti libri physicorum.

1184471b3

Tabula

Expliciūt Recollecte Gaietani sup octo libros physicorū cum annotationibus textuum
Impresse venetijs per Johannem
hertzog. Anno salutis .1500.
Die vero July .28.

Registrum.

A B C D E F G H I
Omnes sunt triterni preter G et H qui sunt duerni.

De [illegible] ... p[ro] bl[ad]o nec [illegible] audeat communicari nec asportare ex [illegible]
s[u]b pena [illegible] in [illegible] in cuius fidem ego fr[ater] fer[di]nand[us] de [illegible] for [?] prefati q[uod] nomine
meum hic supra [illegible]